Clasicii

Literaturii Universale
Coperta colcctici : *Vasile Socoliuc*

WILLIAM DEAN HOWELLS ***A***
HAZARD OF NEW FORTUNES ©
1965, A Signet Classic
The New American Library
\

Toate drepturile asupra acestei
versiuni slnt rezervate Editurii
UNIVERS

William Dean Howells

RISCURILE
PARVENIRII

în românește de ANCA GABRIELA SÎRBU

Bucureşti,

1988 Editura

Univers

--iV=£s

SSilil

sf

i|l§S3

gSTâl

PARTEA ÎNTÎI

I

— Mai gîndeşte-te la treaba asta, March, şi dă-mi de ştire la sfîrşitul săptămînii viitoare, spuse Fulkerson.

S? ridică de pe scaunul pe care stătuse călare, cu coatele sprijinite pe spetează, înclinîndu-1 pe picioarele din spate ; se îndreptă spre March şi bătu in masă cu bastonul subţire de bambus.

— Oricum îţi doreai să scapi de munca de la asigurări. Ai spus-o chiar tu. Nu ţi-a plăcut niciodată, iar acum eşti de-a dreptul scîrbit. Cu alte cuvinte, e un chin. Nu eşti făcut să lucrezi în asigurări. Eşti un om de litere din naştere ; ai acţionat împotriva firii tale. Acum îţi dau prilejul să faci ce-ţi place. Nu spun că in felul ăsta faci avere pe veşnicie, dar îţi ofer o leafă din care să poţi trăi şi, dacă treaba merge, ai să ai şi tu partea ta de contribuţie la reuşită. Toţi vom fi părtaşi la reuşită. Aici e frumuseţea. Crede-mă, March, e cea mai grozavă idee apărută de la... Fulkerson se opri şi căută în minte imaginea potrivită, ...de la facerea omului.

îşi sprijini piciorul pe colţul biroului lui March, îşi lovi cu putere coapsa şi se aplecă să guste din plin efectul vorbelor sale asupra celuilalt.

March, care-şi ţinea mîinile împreunate sub cap, întinse o mînă şi mută călimara şi borcanul cu lipici din calea lui Fulkerson. După ce mulţi ani purtase mustaţă şi favoriţi, acum barba scurtă, căruntă, îi acoperea în întregime obrajii, ceea ce-i dădea o înfăţişare mohorîtă, îndulcită însă de blîndeţea ochilor.

— Unii nu mai au o părere prea grozavă despre

facerea omului. De ce te-ai oprit aici ? De ce nu spui de pe vremea cînd luceferii cîntau în cor ?

— Nu, domnule, nu ! Nu vreau să cer prea mult, mă opresc la facerea omului. Mă mulţumesc cu atît. Dar dacă vrei să faci luceferii să cînte în broşura de lansare, ioarte bine, n-am nimic împotrivă.

— Dar nu înţeleg de ce m-ai ales tocmai pe mine, spuse March. Ştii că n-am nici un fel de experienţă în ziaristică ; nu m-am mai ocupat serios de literatură de cînd m-am însurat. Am Tenunţat deodată la fumat şi la condei. Cred că totuşi aş mai fi în stare sâ trag un trabuc, dar nu prea cred că...

— ...aş mai fi în atare să scriu nici măcar de doi bani, îi rosti Fulkerson gindul cu propriile sale cuvinte. Ştiu, şi nici nu-ţi cer asta. Chiar dacă n-ai sâ contribui la revistă nici măcar cu un rînd, nu mă supăr, dar nici să nu respingi o scriere bună pentru simplul motiv că e a ta. Şi nici n-am nevoie de un redactor cu prea multă experienţă, e mai bun unul fără experienţă. Chiar tu mi-ai spus că ai mai lucrat la un ziar înainte de a te însura, nu-i aşa ?

— Da. Cîndva credeam că scrierile mele au rămas acolo pentru totdeauna. Faptul că am început să lucrez în domeniul asigurărilor a fost mai mult o întîmplare. Probabil că în fundul sufletului am sperat totdeauna că, dacă am să-mi cîştig existenţa făcînd o treabă cu totul diferită, voi reuşi să mă întorc la literatură cu mai multă vigoare, cînd voi avea timp.

— Am înţeles, şi ţi-ai dat seama că munca la asigurări te depăşeşte. Oricum, totdeauna te-a ispitit pana şi călimara, iar faptul că tu ai fost cel care mi-a dat ideea acestei reviste dovedeşte că te-ai gîndit la treaba asta mai mult sau mai puţin.

— Da, ...mai puţin.

— Perfect. Nu-ţi face nici o problemă. în linii mari ştiu ce vreau, iar în cazul acesta te vreau pe *tine.* Aş putea găsi un om cu mai multă experienţă, dar probabil că ar fi în acelaşi timp un tip cu mai multe prejudecăţi şi mai îngîmfat, însoţit de o întreagă suită de adepţi, cum se adună de obicei, mai curînd sau mai tîrziu, în jurul ori-
cărui redactor. Vreau să încep treaba cinstit şi, lucrînd în Uniunea Ziariştilor, i-am cunoscut pe toţi

cei care merită angajaţi. Dar pe mine mă cunosc toţi, în timp ce pe tine nu te cunosc, şi în felul ăsta vom reuşi să-i ţinem în mînă. Nu vor putea dirija treburile. Nu-ţi face probleme în privinţa experienţei. Am eu destulă experienţă să pot conduce o duzină de redactori. Am nevoie de un redactor cu gust, ceea ce tu ai, un redactor cu conştiinţă, ceea ce tu ai, un redactor cu simţ practic, ceea ce tu ai. Şi-mi placi pentru că eşti din Vest ca şi mine. Am tot respectul pentru cei veniţi din Vest cînd ii găsesc pe coasta de răsărit, trăind printre cei mai de soi, păstrîndu-şi rangul şi avătindu-le că sint la fel de civilizaţi ca şi ei. Ştim amîndoi ce înseamnă să te tragi din ţinuturile de Vest, nu-i aşa ?

— Cred că noi, cei din Vest, sîntem înclinaţi să ne judecăm cu prea multă obiectivitate şi să ne considerăm mai reprezentativi decit e necesar, remarcă March.

Fulkerson se arătă încîntat.

— Ai zis-o **! Aşa e ! Aşa sîntem !**

— Cit priveşte păstrarea rangului, nu sînt prea mîn- dru de ceea ce am realizat. N-am avut mare lucru de păstrat. Dar înţeleg ce vrei să spui, Fulkerson, şi am simţit şi eu acelaşi lucru. M-am simţit legat de tine de cînd ne-am cunoscut. Mă înduioşez fără voie cînd aflu că cineva s-a născut dincolo de Alegani. E o prostie, ce-i drept. Cînd constat acelaşi lucru la cei din Boston mă cuprinde dispreţul.

Fulkerson se trase de favoriţii blonzi, mai întîi de unul, apoi de -celălalt, le răsuci vârfurile lăsîndu-le după aceea sărşi revină de la sine. îl fixă pe March cu ochii săi mici, care oglindeau, in viclenia lor, o ciudată inocenţă, apoi bătu uşurel în **nasă, chiai** în **faţa lui.**

— Ce-mi place mie la tine e faptul că ai o inimă **mare. Cind** te-am **văzut prima oară, în noaptea aceea, pe vaporul spre Quebec, mi-am spus : „lată un om pe care vreau să-l cunosc. lată un om adevărat." Mi-a fost puţin teamă de**

doamna March şi de copii, dar mă simţeam aproape de tine — ca unul de-al casei — încă înainte de a intra in vorbă cu tine. Iar cînd mi te-ai adresat cu o glumă referitoare la individul acela cu masa plină de

literatură proastă, mocasini Indieni, b&rcuţe din coajă de nesteacăn şi imagini pentru stereoscop, am înţeles că sîntem fraţi, că sîntem gemeni spirituali. Am recunoscut genul de umor al celor din Vest şi, cînd mi-ai spus că eşti din Boston, m-am gîndit că se cam aseamănă. Dar, cum iaptul e valabil doar pe perioada ultimilor cincisprezece- douăzeci de ani, cred că totul este în avantajul nostru. Eşti familiarizat cu ambele zone şi poţi pune întreaga afacere pe roate de la un ocean la altul.

— Poţi să pui şi asta în broşură, îi sugeră March zîm- bind. Am putea da revistei numele *Din ţărm în ţărm.* Apropo, ce titlu ai de gînd să-i dai ?

— N-am hotărît încă. Chiar vroiam să discut cu tine problema asta. Mă gîndeam să-i spun *Asociaţia,* dar parcă sună cam sec şi parcă nici nu cuprinde toată sfera de idei. Mi-ar plăcea un titlu care să exprime caracterul colectiv al publicaţiei, dar nu prea reuşesc să-l formulez.

— De ce nu-i spui *In sprijinul tuturor ?*

— Ar putea fi luat drept ziarul unei societăţi de asigurare. Nu, nu merge. Dar cuvîntul „sprijin[11] se apropie destul de mult de ideea mea. Dacă am găsi ceva asemănător, ar stirni curiozitatea. Şi dacă am insera ici şi colo articolaşe anunţînd colaboratorii că urmează să fie plătiţi în funcţie de vînzare, ne-am face o reclamă minunată.

Se aplecă spre March cu un zîmbet larg, întrebător şi plin de nelinişte. March răspunse fără interes.

— Ai putea s-o numeşti *Cintezoiul dolofan,* ceea ce ar exprima ideea fundamentală de lipsă de responsabilitate. După cîte înţeleg, toţi vom fi părtaşi la cîştîg şi nimeni nu va pierde nimic. Sau, dacă greşesc şi lucrurile stau exact invers, i-ai putea spune Oastea *martirilor.* Zău, Fulkerson, sună grozav ! Sau ce-ai zice de titlul *A cincea roată* ? Asta ar închide gura criticilor care spun că sînt deja prea multe publicaţii. Sau, dacă vrei să sugerezi ideea de

independenţă totală, i-ai putea spune *Cavalerul* dreptăţii sau...

— ...sau *Purcelul pe gheaţă* — cînd sus, cînd jos — înţelegi, interveni Fulkerson cu brutalitate. Dar, hai să lăsăm numele ziarului pînă ce găsim un redactor. După cîte văd, March, otrava începe să-şi facă efectul. Dacă aş avea limp, aş lăsa totul în seama timpului. Dar mă grăbesc. Trebuie să ştiu precis în cursul săptămînii viitoare. Şi acum, vorbind serios, March, nu pornesc la treabă dacă nu pot conta pe ajutorul tău.

Aşteptă parcă un semn de confirmare, iar March spuse :

— Foarte drăguţ din partea ta, Fulkerson.

— Nu, domnule, nu ! Totdeauna mi-ai plăcut şi încă din "Seara cînd te-am cunoscut am vrut să te am alături. Aveam ideea asta întipărită în minte cînd îţi vorbeam de o publicaţie a Uniunii Ziariştilor — visul de aur al unui grup de scriitori care scapă de lanţurile editorilor şi lucrează pe cont propriu.

— Ai putea s-o numeşti *Scriitorul solitar*, şi ar suna grozav, îl întrerupse March. Tot Vestul ar înţelege ce înseamnă asta.

Fulkerson vorbea serios, iar March îl asculta la fel de serios ; dar amîndoi izbucniră în rîs. Fulkerson îşi dădu jos picioarele de pe masă şi dădu ocol încăperii de cîteva ori. Se făcuse tîrziu. Soarele de octombrie dispăruse dincolo de cercevelele geamurilor înalte. Era încă lumină, dar se apropia amurgul; stătuseră de vorbă timp îndelungat. Fulkerson se apropie şi se opri în faţa lui March cu picioarele scurte mult depărtate, îşi plecă capul mic, eolţuros, cu obraji durdulii:

— Ascultă ! La urma urmei cît cîştigi din toată afacerea asta ?

— Din asigurări ? March ezită o clipă, apoi răspunse făcînd un efort evident de a se stăpîni:

— Acum, vreo trei mii de dolari. îşi ridică privirea spre Fulkerson vrînd parcă să-i mai dea cîteva explicaţii, apoi privi în jos fără să adauge nimic.

Indiferent dacă se aşteptase la această sumă sau nu, Fulkerson spuse :

— Ei bine, îţi ofer trei mii cinci sute şi toate şansele de reuşită. Ce zici ?

— Şansele de reuşită nu intră la socoteală, şi nu cred că trei mii cinci sute la New York înseamnă mult mai mult decît trei mii în Boston.

— Dar nu trăieşti aici doar din trei mii ?

— Nu, soţia mea are o mică proprietate.

— Oricum nu-şi va pierde acest venit dacă vă mutaţi la New York. Bănuiesc că plăteşti cam şase-şapte sute
pe an pe casă. Ai să găseşti o mulţime de apartamente in New York la acelaşi preţ, şi după cîte ştiu, îţi poţi face cumpărăturile la preţuri mai mici decît cele de aici, cu trei-patru cenţi la livră ? Ei, ce zici ?

Fără îndoia'.â, nu era prima discuţie pe care o aveau pe această temă : în ultimii doi ani, cam o dată la trei- patru luni, Fulkerson îşi făcea apariţia ca să discute cu March proiectul şi să-i ceară părerea în această privinţă. Lucrurile se repetaseră de atitea ori, îneît aceasta ajunsese un fel de glumă a lor. Dar de data aceasta era cît se poate de clar că Fulkerson vorbea serios, iar March făcea eforturi să se menţină pe poziţia de refuz.

— Probabil că n-ar costa — n-ar avea de ce să coste mult mai mult — dar nu vreau să plec la New York, sau, mai cxact, soţia mea nu vrea. E acelaşi lucru.

— E într-adevăr acelaşi lucru, recunoscu Fulkerson.

Lui March nu-i prea plăcu sinceritatea lui şi continuă
cu demnitate.

— E normal să nu vrea. Toată viaţa a trăit la Boston, e legată de oraşul ăsta. Dacă se punea problema să lansezi A *cincea roată* la Boston...

Fulkerson dădu din cap încet, cu un aer trist dar ho-
tărît.

— Nu merge. Dacă spuneai St. Louis sau Cincinnati era acelaşi lucru. Un singur oraş aparţine întregii ţări şi acesta este New York.

— Da, ştiu, oftă March, în timp ce Boston aparţine doar celor din Boston şi le face plăcere să te simţi ca acasă cînd vii în vizită.

— Dacă acccpţi în clipa asta să formulezi asemenea fraze şi să lc publici, într-un fel sau altul, în *Cintezoiul dolofan,* îţi promit patru mii, spuse Fulkerson. Mai gîn- deşte-te, March. Mai discută cu doamna March. Oricum, ştiu precis că ai s-o faci, ba chiar m-aş încumeta să te sfătuiesc s-o faci. Spune-i că te-am îndemnat să-i ceri părerea şi anunţă-mă ce-aţi hotărît pe la sfîrşitul săptăminii viitoare.

March închise capacul glisant al biroului aflat în coltul camerei şi-l conduse pe Fulkerson mergînd în urma lui. Era atit de tîrziu, îneît ultima femeie de serviciu, care făcea curat pe coridoare şi pe scările de marmură ale uriaşei clădiri, îşi adunase cirpa de spălat şi plecase lăsînd în urmă pardoseala imaculată şi un miros umed de curăţenie, ce umplea culoarele aproape cufundate în întuneric.

— Nu cred că ţi-aş putea oferi în New York un sediu aşa de elegant, March, spuse Fulkerson coborînd treptele, in timp ce tocurile cizmelor sale loveau ritmic marmura. Dar am pus ochii pe o căsuţă pe Eleventh Street, în West Side, unde am de gînd să-mi instalez locuinţa de burlac la etajul trei şi să amenajez etajul unu şi doi pentru nevoile *Scriitorului solitar,* dacă treaba merge bine. Cred că o să ne bucurăm de destul de mult confort. E chiar pe Sand Strip — nici urmă de malarie.

—; încă nu sînt sigur că mă voi bucura de aceste condiţii de salubritate alături de tine, oftă March frămintat în mod evident de îndoieli ce-i dădeau speranţe lui Fulkerson.

— Ba da, precis, îl îndemnă el. Stai de vorbă cu soţia ta. Prezintă-i lucrurile cinstit, fără prejudecăţi, arată-i calităţile şi şansele de reuşită ale afacerii şi, dacă nu te-o îndemna să mergi înainte spre succes, înseamnă că am judecat-o greşit pe doamna March. Trebuie să reuşim ’

Stăteau pe scările de la intrarea uriaşei clădiri ce se înălţa în spatele lor ca un colţ de stîncă ; deasupra intrării un basorelief în piatră înfăţişa în perspectivă un grup alegoric sugerînd asigurarea pe viaţă. March îşi ridică ochii spre el fără voie. I se păru deodată ciudat, deşi îl ştia de atîţia ani ; la fel i se păru şi strada pustie în acea seară de sîmbătă. Se întrebă, cuprins de un

dor profetic, dacă era un semn a ceea ce avea să vină. Spuse doar, furat de gînduri :

— O publicaţie bilunară. Ştii că n-a rezistat în Anglia. Acum *Gazeta bilunară* apare o dată pe lună.

— Dar în Franţa rezistă, replică Fulkerson. *La Revue des Deux Mondes* încă apare de două ori pe lună. Cred că putem face să apară şi în America ceva asemănător... cu ilustraţii.

— Ai de gînd să pui ilustraţii ?

— Dragul meu, ce tot spui ? Crezi că sînt nebun să lansez o revistă la sfîrşitul secolului nouăsprezece fără ilustraţii ? Nici gînd !

— Asta complică lucrurile. N-am nici cea vagî idee despre artă. •

Expresia de dezamăgire de pe chipul lui March arăta cît de puternic II acaparase ideea.

— Nici nu-i nevoie, replică Fulkerson. Iţi dai seama ci voi angaja un redactor artistic.

— Şi crezi că ei, adică artiştii, vor accepta **să** lucreze la un preţ mai mic, ca şi scriitorii, în speranţa de a fi părtaşi la cîştig ?

— Bine-nţeles ! Iar dacă o să am nevoie e un anume artist pentru o ilustraţie am să-i plătesc o sumă grasă. Dar pot găsi o muiţime de desenatori de mina întîi în condiţiile pe care le ofer eu. Ai să vezi ! Or să ne ia cu asalt!

— Ascultă, Fulkerson, spuse March, mai bine ţi-ai intitula publicaţia *Nebunia bilunară* sau *Eliberarea nebunilor,* n-ar fi rău deloc. De ce-ţi azvîrli banii adunaţi cu trudă într-o aventură aşa de nesăbuită ? Las-o baltă !

In ciuda îndoielilor şi rezervelor soţiei sale, March avea o afecţiune profundă, ce i se trăda în tremurai glasului, pentru acest om mărunţel şi vesel, cam slobod la gură, plin de energie şi de speranţe. Se împrieteniseră cu Fulkerson în săptămîna pe care o petrecuseră la Quebec. Cînd nu era ocupat cu treburile la ziarele de acolo, îi însoţea în locurile pe care soţii March vroiau să le arate copiilor ; se bucura sincer de această şansă, iar tovărăşia lui era foarte plăcută. Şi copiii îl îndrăgiseră, iar cînd au înţeles sensul intenţiilor sale, cînd şi-au dat seama că multe lucruri erau spuse în glumă, **îl** găsiră deosebit de

amuzant. Se bucurau cînd tatăl lor îl invita acasă cu ocazia vizitelor pe care le făcea la Boston. Doamna March, o femeie de o ospitalitate plină de prudenţă, îl întîmpina pe Fulkerson cu un sentiment de recunoştinţă pentru admiraţia ce i-o arăta soţului ei. Avea un fel de a vorbi ce trăda respectul pentru un om mai matur şi mai capabil ; îşi dădea seama că March tolerează cu bună ştiinţă felul său neconformist de a se purta cu toţi cei din jur; toate acestea îi păreau doamnei March o dovadă de atenţie şi chiar de rafinament.

— Ah, în sfîrşit ai început să vorbeşti ca un adevărat bărbat, ca un frate ! exclamă Fulkerson. Ei, Doamne, March, crezi că m-aş încumeta să stau de vorbă cu tine şi

să te conving să intri în afacerea asta dacă n-aş fi, din punct de vedere moral, absolut sigur de reuşită ? Nu există nici un „dacă“ şi nici un „poate" în treaba asta. îmi cunosc perfect terenul şi nu sînt singurul implicat, adăugă el cu subînţeles, ceea ce nu-i scăpă lui March. Cînd ai să te hotărăşti, am să ţi-o dovedesc ; dar acum n-am libertatea să-ţi spun mai mult. Te asigur că va fi un adevărat triumf de la primul pas, o adevărată sărbătoare pentru toţi cei ce sînt alături de noi. Nu-ţi rămîne decît să intri în rînduri. Ii întinse mîna lui March. Dă-mi de veste cît mai curînd !

înainte de a-i strînge mîna, March întrebă :

— Unde te duci ?

— Parker House. Iau trenul spre New York la zece şi jumătate.

— Credeam că putem face o parte din drum împreună. March se uită la ceas. Dar nu mai am timp. La revedere !

Ii întinse mîna ; cei doi bărbaţi îşi strînseră mîna cordial. Fulkenson porni cu paşi iuţi şi uşori. Ceva mai încolo se opri, se întoarse şi, văzând pe March în acelaşi loc, îi strigă cu voioşie :

— I-am găsit titlul!

— Care ?

— *Magazinul bilunar.*

— Nu-i rău.

— Pa !

n.

M'ergînd spre South End, March continuă în gînd tot timpul discuţia cu Fulkerson, iar cînd ajunse la uşa locuinţei sale din Nankeen Square încheie disputa refu- zînd categoric să meşrgă la New York. Fiica sa, Bella, îl aştepta în hol şi-i sări în braţe cu voioşia celor paisprezece ani ai săi, trădînd totodată, într-o oarecare măsură, înclinaţia spre actorie specifică tuturor femeilor. Ţinînd-o încă în braţe, March se grăbi spre bibliotecă şi, furat de bucuria de a-1 fi refuzat pe Fulkerson, îşi sărută soţia care şedea lîngă lampa de birou citind ziarul *Transcript* cu ajutorul primei sale perechi de ochelari ; toată familia

ajunsese la concluzia că ochelarii îi dădeau un aer distins, sau cel puţin cultivat. Doamna March îşi scoase ochelarii şi-i aruncă o privire întrebătoare, iar fiul l6r, Tom, îşi ridică o clipă ochii de pe carte ; era în ultimul an de liceu şi se pregătea să intre la Harvard.

— Abia la cinci şi jumătate am plecat de la serviciu, spuse March ca răspuns la privirea soţiei sale, şi am venit pe jos. Probabil că m-ai aşteptat cu masa. Îmi pare rău, n-o să se mai întîmple.

în timpul mesei se strădui să glumească cu Bella, care îl asalta cu vorbăria ei îndrăzneaţă, în privinţa căreia Tom îşi sfătuise adesea părinţii să fie mai atenţi, dacă nu voiau să ajungă de rîsul tuturor.

— Tată, strigă fata în cele din urmă, nici măcar nu mă auzi !

De îndată ce găsi momentul potrivit doamna March le spuse copiilor că pot să se retragă. Apoi întrebă :

— Ce-i cu tine, Basil ?

— Ce să fie ? răspunse el cu o vioiciune prefăcută care nu-i servea la nimic.

— Ce te frămîntă ?

— De unde ştii că mă frămîntă ceva ?

— în primul rînd pentru că m-ai sărutat cînd ai venit acasă.

— Nu te sărut totdeauna cînd vin acasă ?

— Acum nu. Probabil că nu mai e nevoie. *Cela va anns baiscr.*

— Da, cred că ai dreptate, acum ne înţelegem şi fără simboluri.

Se opri, dar dinsa înţelese că nu terminase.

— E in legătură cu slujba ta ? S-a mai întîmplat ceva ?

— Nu, încă nu ştiu nimic. Nu ştiu dacă au de gînd să mă înlocuiască sau dacă au făcut-o deja. Dar nu mă gîndeam la asta. Fulkerson a venit iarăşi să mă vadă.

— Fulkerson ? Faţa i se lumină auzindu-i numele, iar March zîmbi. De ce nu l-ai invitat la cină ?

— Am vrut să stau de vorbă cu tine. Deci îţi place de el cu adevărat ?

— Nu văd ce importanţă are asta, Basil.

— Nu, nu are. Adică m-a bătut la cap iarăşi cu planul lui. A ajuns în sfîrşit la o hotărîre.

— La ce hotărîre ?

March îi explică planul, iar soţia lui intui trăsăturile principale cu acel simţ practic care face din femei negustori deosebit de pricepuţi, atunci cînd bărbaţii le-o îngăduie.

— E nebunie curată, spuse ea în cele din urmă. Dar poate că totuşi nu e. Ceea ce nu mi-a plăcut niciodată !a domnul Fulkerson a fost dorinţa de a schimba lucrurile. Dar ce legătură are povestea asta cu tine ?

— Ce legătură are ? întrebă March vrind parcă să mai amîne răspunsul; apoi zise rîzînd dispreţuitor : Se pare că Fulkerson a pus ochii pe mine încă din seara aceea cînd ne-am întilnit pe vaporul spre Quebec. Am vorbit cu el cu multă sinceritate, aşa cum vorbeşti cu un om pe care bănuieşti că n-ai să-l mai întîlneşti niciodată şi, cînd ani aflat că e în Uniunea Ziariştilor, i-am destăinuit ambiţiile mele literare de odinioară...

— Să nu spui că eu te-am împiedicat vreodată, Basil, interveni soţia lui. Aş fi fost gata oricînd să renunţ la tot pentru asta.

— După spusele lui eu am fost cel care i-am sugerat această idee genială. Poate chiar am făcut-o, nu-mi amintesc. Cînd mi-a spus că îşi trimite lucrările la mai multe ziare pentru a fi publicate simultan, el zice că am spus :

„De ce nu aplici principiul colaborării la o singură revistă, pe care sâ o publici în interesul celor ce contribuie la apariţia ei ?“ Asta l-a pus pe gînduri şi i-a venit ideea unei publicaţii la care autorii şi artiştii să primească o sumă mică pentru lucrările propriu-zise. urmînd să primească şi o parte din încasări. La urma urmei nici nu se deosebeşte prea mult de riscurile pe care şi le asumă un scriitor cînd publică o carte, iar Fulkerson crede că noutatea ideii va stîrni curiozitatea cititorilor, dacă nu cumva le va stîrni mila. Şi, ca sâ nu mai lungesc povestea, Isabel, Fulkerson vrea să-l ajut la publicarea revistei.

— La publicarea revistei ?

Doamnei March i se opri o clipă respiraţia şi nu reuşi să înţeleagă lucrurile pe deplin decît după cîteva minute, timp în care-1 privi ţintă pe soţul ei vrlnd să se convingă că nu glumeşte.

— Da. Spune că îmi datorează totul, că eu am fost autorul ideii, germenelui, microbuluL

Soţia lui pricepuse acum totul, sau măcar atît cit îi era necesar ca să-şi dea seama că nu e vorba de o glumă.

— Domnul Fulkerson se poartă cît se poate de onorabil, iar dacă ţie îţi datorează ideea, ăsta e cel mai mărunt serviciu pe care ţi-1 poate face.

După ce înţelese în ce măsură soţul ei are dreptul la cinstea ce i se făcea, doamna March începu să se înflăcăreze, văzind în asta nu numai un gest de preţuire, ci şi o şansă nesperată.

— Este un omagiu adus ţie, Basil, un adevărat omagiu. Şi acum poţi să renunţi la slujba la asigurări, o muncă pe care ai detestat-o întotdeauna şi care-ţi face numai necazuri, mai ales acum, cînd bănuieşti că au de gînd să te schimbe. Renunţă la tot şi acceptă propunerea domnului Fulkerson ! Este un schimb minunat, care vine tocmai la timp. Fă-o negreşit ! Vai de mine ! se opri dînsa brusc, domnul Fulkerson n-are de gînd să te angajeze şi pe tine în contul cîştigurilor probabile? Chipul ei exprima grozăvia unei asemenea idei.

March îi zîmbi liniştitor şi întîrzie o clipă vrînd să savureze plăcerea surprizei ce avea de gînd să i-o facă :

— Dacă reuşesc să construiesc fraze răsunătoare şi să le public, îmi dă patru mii de dolari.

Se lăsă pe spate, îşi vîrî mîinile adînc în buzunare şi privi chipul radios al soţiei sale, care oglindea emoţiile cei cuprindeau rînd pe rînd sufletul : îndoială, bucurie, nelinişte.

— Vorbeşti serios, Basil ? Păi atunci, acceptă negreşit, nu mai sta nici o clipă pe gînduri ! Doamne, ce întîmplare ! Doamne, ce noroc ! Dar îl meriţi pe deplin, dacă a fost ideea ta... Ce uşurare, ce victorie asupra acestor indivizi nesuferiţi de la asigurări ! Vai, Basil, mă tem că se va răzgîndi ! Ar fi trebuit să accepţi pe loc. Puteai să-ţi închipui că am să fiu de acord şi era aşa de uşor să renunţi chiar dacă nu eram de acord. Trimite-i imediat o telegramă 1 Fugi şi trimite-i răspunsul ! Sau să-l trimitem pe Tom 1

In exclamaţiile sale doamna March folosea totdeauna din plin condiţionalul implicit. Ceea ce vroia să spună era că soţul ei ar trebui să facă tot ceea ce spunea dînsa, dacă şi el considera că aşa e bine. Niciodată nu vroia să lase impresia că l-a Îndemnat să ia o hotărîre.

— Şi dacă Încercarea dă greş ? sugeră soţul ei.

— N-o să dea greş. Oare activitatea lui în cadrul Uniunii n-a mers bine ?

— Ba da, după cîte spune el.

— Foarte bine, e firesc deci să reuşească şi de data asta. Nu s-ar apuca de treabă dacă n-ar fi sigur de reuşită. Probabil că are bani.

— E nevoie de o groază de bani ca să pui pe picioare o treabă ca asta, şi, dacă are un înger păzitor în spate...

— Un înger ? întrebă ea mirată.

— Aşa i se spune în teatru celui ce sprijină cu bani o asemenea treabă. Mi-a dat să înţeleg ceva în genul ăsta.

— Bine-nţeles că are un înger păzitor, spuse soţia lui adoptînd termenuL Şi chiar dacă n-ar avea, Basil, aş vrea tare mult să-ţi încerci norocul. Riscul nu e foarte mare, nu-i aşa ? Chiar dacă ar fi un eşec total, tot nu ne-ar ruina. Oricum, acţiunile ne aduc sigur două mii pe an şi ne-am descurca din banii ăştia pînă ai găsi altceva apoi, mai ales dacă am reuşi să economisim cîte ceva cit timp vei avea salariu. Aş vrea tare mult să încerci, Basil ! Sînt sigură <ă ai avea alt chef de viaţă, dacă ai avea o ocupaţie plăcută ! March zîmbi, dar soţia lui continuă : Sînt întru totul de acord să încerci, Basil, vorbesc foarte serios. Dacă nu e decît o încercare, poţi oricînd să renunţi.

— Sau poate renunţa ea la mine.

— Ce prostii spui ! Nu prea cred că avem motiv să ne temem de asta. Iar acum aş vrea să-i ţelegrafiezi domnului Fulkerson ca să găsească mesajul tău cînd ajunge la New York. îmi asum toată răspunderea, Basil, şi sînt gata să risc oricare ar fi consecinţele.

Pe măsură ce exclamaţiile optimiste ale soţiei sale se succedau, chipul lui March se întuneca treptat, ajungînd acum să exprime o profundă durere. Dar făcu un efort să zîmbească şi spuse :

— Mi se pune însă o mică condiţie. Unde crezi că va apărea revista ?

— Cum unde ? La Boston, bine-înţeles ! Doar nu în altă parte ? !

îşi privi soţul atît de iscoditor, vrînd să descopere cu ce intenţie fusese pusă întrebarea, incit March renunţă la încercarea de a se arăta vesel.

— Ba da, spuse el grav, urmează să apară la New York.

Doamna March se prăbuşi pe spate, în fotoliu.

— La New York ? ! Se aplecă peste masă vrînd parcă să se convingă că a auzit bine şi. cu un glas care trăda toată nemulţumirea pe care March o bănuia, repetă : *La New York f!* **Vai de mine, Basil, cum de tc-a lăsat inima să mă amăgeşti ?**

Cu un aer destul de amărlt, March recunoscu :

— Nu trebuia s-o fac, dar am început-o prost. Am vrut să pornesc cu dreptul... cel puţin acum, cînd nu e nimic sigur. N-am bănuit că o să te entuziasmezi chiar aşa pentru treaba asta, altfel îţi spuneam de la început despre condiţia plecării la New York. Fireşte că asta pune capăt discuţiei.

— Bine-nţeles, consimţi ea cu tristeţe, *nu putem* **pleca la New York.**

— Ştiu că nu, spuse el şi, în aceeaşi clipă, se trezi în el dorinţa perversă de a încerca să o atragă spre imposibil, cu toate că, deocamdată, afacerea îl lăsa rece. Fulkerson spunea că acolo am putea găsi un apartament care să ne coste cam cit ne costă aici apartamentul şi taxele, iar mmcarea e mai ieftină. Dar parcă nu m-aş încumeta să fac această experienţă la

vîrsta mea. Dacă mă prindea cînd eram tînăr, poate m-aş fi obişnuit cu New York-ul, dar acum nu cred că l-aş suporta.

— Să ştii, Basil, că nu-mi place deloc să te aud vorbind aşa ! Eşti destul de tînăr ca să încerci orice... ori-

unde ! Dar ştii că nu-mi place New York-ul şi că nu mă simt bine acolo. E aşa de mare, aşa de urlt ! Desigur, asta n-ar conta, dar am trăit toată viaţa la Boston, aici s-au născut copiii, aici avem toti prietenii şi toate relaţiile Apoi adăugă cu un glas ce-i trăda neputinţa şi lipsa d_e logică în mod nedrept: De-abia am reuşit să-i înscriu p_e amîndoi copiii la şcoala lui Papanti la cursurile de vineri după-amiază şi ştii cît de greu se face asta !

March nu putea lăsa să-i scape o asemenea ocazie.

— Ei bine, iată un argument convingător ! în aceste împrejurări ar însemna să fugim pur şi simplu din calea norocului. Simplul fapt că mi se oferă şansa unui debut strălucit la *Microbul* şi perspectiva unui viitor lipsit de griji dacă, la cererea lui Fulkerson, ne mutăm la New York nu cîntăreşte nici cît un fir de praf în faţa avantajelor oferite de cursurile de vineri după-amiază.

— Basil, replică ea solemn, am intervenit eu vreodată în cariera ta ?

— Draga mea, nici n-am avut o carieră în care sj poţi interveni.

— Basil ! N-am avut eu totdeauna încredere în tire ? Nu crezi că aş merge la New York, sau în altă parte, djcâ aş fi convinsă că o fac pentru succesul tău ?

— Nu, draga mea, nu cred, o necăji el. Poate că aj face-o pentru salvarea sufletului meu, dar pentru altceva nu. Şi ar trebui să-ţi dovedesc cu o armată de martori că acesta ar fi ţelul. Nu-ţi reproşez nimic. Nu m-am născut în Boston şi "nu-ţi înţeleg sentimentele. Şi ca .să fiu cinstit, draga mea, adăugă el fără ironie, nu m-am gîndit nici o clipă în mod serios să-ţi cer să plecăm la New York. Recunosc că m-a ameţit oferta lui Fulkerson, dar fap'u] că m-a ales pe mine drept redactor mi-a redus simţitor încrederea în el.

— Nu vreau să te aud vorbind aşa, Basil, spyse ea rugător.

— Există desigur şi circumstanţe atenuante. După **cîte** am înţeles, Fulkerson are de gînd să ţină el însuşi frînele ceea ce ar fi convenabil. Mai mult, dacă s-ar întîmplâ ca *Ajutorul reciproc* să nu mai aibă nevoie de serviciile mele, nu s-ar pune problema să renunţ la ceva' sigur, deşi din motive practice, i-am dat de înţeles lui Fulkerson ci

asja stau lucrurile. Am avut sentimentul că fac un lucru necinstit. Dar, dacă lucrurile iau o întorsătură foarte gravă, am să caut ceva de lucru In Boston. Oricum, nu moare nimeni de foame avlnd două mii de dolari pe an, cu toate că e mult mai convenabil să ai cinci mii. Adevărul e că sînt prea bătrîn ca să fac o cotitură aşa de mare. Iar dacă nu-ţi place să mă auzi spunînd asta, atunci să ştii că şi tu şi copiii aţi trecut de vîrsta asta. Nu am dreptul să-i iau din casa pe care am făcut-o şi să le schimb tot cursul vieţii decît dacă le pot asigura altceva, iar acum nu le pot asigura nimic. Bostonul este destul de mare pentru noi şi este fără îndoială mai frumos decît New York-ul. Totdeauna mă simt puţin mîndru că sînt din Boston şi, cu cit sînt mai departe de el, cu atît oraşul îmi place mai mult. Dar îl apreciez cu adevărat, draga mea. Nu doresc să plec de-aici, aşa cum nici tu nu doreşti. Să fii convinsă că dacă tu nu vrei să iei copiii de la cursurile de vineri d'upă-amiază, nici eu nu vreau să părăsesc

biblioteca pe care-o am aici şi toate obiceiurile pe care mi le-am format. Rămînem unde sîntem. Foarte probabil compania nu mă va înlocui, iar dacă totuşi Matkin îmi ia locul, o să-mi găsească vreun post de subaltern. Sus inima, Isabel! Am întors spatele diavolului şi îngerului său, Fulkerson, iar acum totul e în ordine. Hai să mergem la copii.

Făcu înconjurul mesei, se apropie de Isabel, care era tot mai pierdută în gînduri, o cuprinse după mijloc şi o ridică de pe scaun. Ea oftă adînc.

— Să le spunem copiilor ?

— Nu. Ce rost are ?

— N-are nici un rost, consimţi ea.

Cînd intrară în camera de zi, unde băiatul şi fata, aşezaţi lingă lampă, îşi făceau lecţiile ce le rămăseseră pentru luni din ziua precedentă, Isabel întrebă :

— Ei, copii, v-ar plăcea să locuiţi la New York ?

Bella se grăbi să-şi dea părerea prima :

— Şi să renunţăm la cursurile de vineri după-amiază ? se văicări ea.

Fără să-şi ridice ochii de pe carte Tom" bombăni:

— Nu vreau să merg la Columbia. N-au cămine şi trebuie să-ţi găseşti gazdă prin preajmă. Plecaţi la New York ? catadicsi el să-şi ridice ochii spre tatăl său.

— Nu, Tom. Tu şi Bella m-aţi făcut să mă hotărăsc să nu merg. Părerea voastră mă ajută să văd lucrurile clar. Mi s-a făcut o ofertă să merg la New York, dar am »-o refuz.

IV

Ironia tatălui nu avu nici un efect asupra interesului copiilor pentru propriile lor preocupări, dar March ştia că soţia lui o sesizase, ceea ce spori amărăciunea din care izvorîse. Ii reproşa faptul că îngustimea ei provincială îl împiedicase să accepte oferta lui Fulkerson, ca şi cum, fără asta, ar fi fost dispus şă-i dea curs. Universul său îi oferise în aparenţă numai dezamăgiri, aşa cum i se întîmplă ficcăruia în lumea sa. Nu ajunsese mai bogat decît la început, cu toate că, după căsătorie, renunţase la o serie de plăceri, preferinţe, năzuinţe, în speranţa că se va bucura de ele mai tîrziu, cînd va avea mai mult timp şi mai multe posibilităţi. Soţia lui nu-1 îndemnase la asta; de fapt, ea însăşi recunoştea cu mîndrie că March era făcut anume pentru viaţa la care renunţase ; dar dînsa acceptase şi fuseseră foarte fericiţi împreună. Cu alte cuvinte, se împăcau după fiecare ceartă sau nu-i mai dădeau atenţie.

Se acuzau adesea unul pe altul de egoism, de indiferenţă, dar doamna March era sigură că soţul ei se va sacrifica oricînd pentru ea şi pentru copii ; iar el, la rîndul lui, în ciuda numeroaselor înţepături şi ironii, avea deplină încredere în ea. Practic ajunseseră să-şi tolereze reciproc laturile neplăcute, iar primejdia care îi ameninţa cu adevărat era aceea ca fiecare din ei, nefiind foarte mulţumit de celălalt, să ajungă prea mulţumit de sine însuşi. Nu erau sentimentali, iar legătura lor era destul de superficială ; cu toate acestea, amîndoi se arătau în mod ironic admiratori ai sentimentalismului. Le plăcea să se joace de-a sentimentalismul pe terenul sigur şi avantajos al propriului lor simţ practic şi să intuiască poezia banalului. Prin atitudinea lor aparte se deosebeau de aproape toţi cei din jurul lor, motiv pentru care, după căsătorie, nu mai reuşeau să se compare cu aceeaşi

obiectivitate cu **care o făcuseră înainte. Călătoriseră mult şi văzuseră lumea, dobîndiseră plăceri pe care nu şi le puteau permite întotdeauna, dar a căror simplă existenţă le dădea parcă**
o notă de distincţie. Aveau astfel posibilitatea să-i dispreţuiască pe cei ce nu gustau asemenea plăceri ; dar, cum nu erau răi din fire, nu-i dispreţuiau. ci doar ii priveau ironic. Printre vecinii care nu erau în ton cu moda aveau reputaţia unei familii nu chiar izolate, dar foarte preocupată de viaţa lor şi a copiilor lor.

Printre oamenii mai simpli care locuiau în apropiere, doamna March se bucura de faima unei femei foarte culte, iar cea a domnului March o intrecca chiar. In casa lor se găseau cîteva tablouri de calitate pe care le adusese din Europa, în vremuri mai bune, mătuşa doamnei March ; aveau şi o mulţime de cărţi, în compania cărora domnul March îşi petrecea mai mult timp decît se cuvenea. îşi împodobiseră casa în fel şi chip, contînd în acest sens, în mod inconştient, numai pe propriile lor gusturi. Trăiau cu convingerea — care-i încununa aproape ca o virtute — că locuinţa se armonizează perfect cu viaţa lor şi a copiilor lor, că într-o oarecare măsură le exprimă caracterul, că li se aseamănă. Rareori ieşeau în oraş ; doamna March stătea închisă în eleganţa locuinţei sale, preocupată numai de bunăstarea familiei. Domnul March se ducea la serviciu şi se întorcca grăbit, dornic să uite de grijile slujbei şi să se cufunde în visul realizării intelectuale in atmosfera încurajatoare oferită de înţelegerea soţiei sale. March nu putea să nu constate că viaţa sa dublă seamănă întrucitva cu a lui Charles Lamb şi uneori era convins
— după cum îi declarase lui Fulkerson — că accastă dualitate era prielnică menţinerii interesului său pentru literatură. Acesta rămînea fără îndoială un mare privilegiu, un refugiu sacru. Din cînd în cînd scria cîte ceva şi, după multe ezitări, trimitea textul spre publicare ; cînd s-au întîlnit pe bordul vasului „St. Lawrence“, Fulkerson avea într-o agendă cîteva poezii de March pe care le decupase din diverse reviste şi le purtase cu sine de-a lungul anilor pentru că-i îneîntaseră în mod deosebit sufletul ; după ce a descoperit autorul, care s-a recunoscut ca atare, poeziile au reprezentat legătura dintre cei doi bărbaţi, dînd totodată o nuanţă romantică prieteniei lor. Dar, de cele mai multe ori, March se mulţumea cu cititul. Era mîndru de faptul că priveşte totul cu un ochi critic şi se ţinea la curant cu problemele şi disputele literare. Toate acestea i se păreau lui March, şi soţiei sale totodată, preocupări demne de laudă ; era uşor de constatat contrastul existent între viaţa sa. eleganţa ei intimă, şi viaţa altor bărbaţi ce nu aveau asemenea resurse. îşi spunea că nu dă dovadă de îngimfare, căci aprecia aşa cum se cuvine calităţile celorlalţi oameni ; se felicita chiar pentru înclinaţiile sale democratice care-1 ajutau să privească astfel lumea ; nici March, nici soţia sa nu credeau că sînt egoişti. Dimpo- potrivă, erau plini de înţelegere faţă de ceilalţi ; nu exista cauză dreaptă căreia să nu-i dorească reuşita ; nutreau un dispreţ generos faţă de orice formă de închistare ; dacă s-ar fi ivit în viaţa lor o împrejurare care să le ceară să se sacrifice pentru alţii, erau convinşi că ar fi făcut-o, dar nu se întrebau de ce nu se ivise o asemenea impre- jurare. Erau foarte drăguţi şi amabili, chiar şi atunci cînd încercau să se eschiveze ; îşi învăţau copiii să deteste orice formă de cruzime socială.

March avea o conştiinţă atît de vigilentă în unele privinţe, încît îşi refuza pînă şi plăcerea tacită de a se lăsa furat de melancolia aspiraţiilor neîmplinite ; şi nu-şi dădea seama că, dacă le-ar fi abandonat, ar fi făcut-o de dragul a ceea ce-i era mai scump ; în linii mari avea sentimentul că se depărtase de ele în favoarea unui ţel nobil şi altruist. Expresia practică a vieţii sale o constituia faptul că era suficient să-şi întreţină bine familie, să-şi satisfacă — în limita posibilităţilor — gusturile pe care şi le formase, să dea dovadă de rafinament chiar şi în restrîngerea dorinţelor sale. Era convins, întocmai ca şi soţia lui, că, dacă va veni vreodată momentul cînd va dori să facă un sacrificiu pentru împlinirea aspiraţiilor îndelung amînate, ea va fi gata să-i stea alături cu trup şi suflet.

Cînd March plecă din bibliotecă, unde stătuse toată seara cu copiii, şi se duse în dormitor, îşi găsi soţia în faţa oglinzii scoţîndu-şi agrafele din păr.

— Nu-mi pot stăpîni sentimentul — se văită ea privind în oglindă — că eu sînt cea care te împiedică să accepţi oferta. Sînt sigură că aşa e ! Aş putea pleca cu tine în Vest sau într-o altă ţară, oriunde, dar New York-ul mă

tospăimîntâ! Nu-mi place la New York, nu mi-a plăcut niciodată. Mi sperie şi mă ameţeşte. Nu mă pot aduna, nu Ştiu unde sŞ fac cumpărături. Ştiu că sînt proastă şi mărginită şi provincială, continuă ea, dar n-aş putea să-mi găsesc o clipă de linişte sufletească la New York, n-aş Putea trăi în spiritul vieţii de acolo. Poate că alţii reuşesc. Atîtea milioane de oameni...

— Ei, nid chiar aşa ! interveni March rîzînd. Nu sînt nici măcar două !

— Credeam că sînt patru sau cinci. Oricum, nu contează. Mă cunoşti, Basil. Sînt grozav de mărginită. N-aş Putea îmbrăţişa cu sufletul două milioane de oameni. Aş fi nenorocită. îmi dau seama că stau în calea celor mai nobile aspiraţii ale tale, dar n-am ce face. Ne-am luat ca &ă fim alături şi la bine şi la rău şi trebuie să încerci să

iei aşa cum sînt

Se opri şi izbucni în plîns.

— Destul! strigă March. Ţi-am mai spus că nu m-a interesat niciodată planul lui Fulkerson şi că nu m-am gîndit niciodată la el în mod serios şi că n-aş face-o nici *taeă ar avea de gînd să-l pună în aplicare la Boston. Afirmaţia nu era întru totul adevărată, dar, privind în urmă, îi părea destul de întemeiată pentru scopul discuţiei. Să nu mai vorbim despre asta. E un fapt încheiat şi nu vreau să mă mai gîndesc la el. Nu putem schimba nimic nici dacă stăm toată noaptea să discutăm. Un singur lucru vreau să înţelegi: că nu mărginirea ta mă împiedică, ci propria mea mărginire. N-aş avea curajul să accept o astfel de muncă. Nu cred că sînt potrivit pentru aşa ceva. Ăsta este adevărul!

— Doamne, Basil, nici nu ştii cît mă doare cînd te aud spunind asta !

A doua zi de dimineaţă, în timp ce-şi luau micul dejun fără copii, căci îi lăsau să doarmă mai tîrziu duminica, doamna March îi spuse soţului ei care mînca tăcut chifteluţe de peşte şi fasole coaptă :

— Plecăm la New York. Am hotărît.

— O asemenea hotărîre nu se ia de unul singur, replică March. Nu plecăm la New York.

— Ba da. M-am gîndit bine. Ascultă-mă !

— Bine. Te ascult, consimţi el distrat.

— **Totdeauna ţi-ai dorit să scapi de munca la asigu-§ rări, iar acum, cînd te temi să nu fii dat afară, o asemenea ofertă nu trebuie neglijată. Fără îndoială că**

presupune
o serie de riscuri, dar riscuri există şi în situaţia de faţă.
1 Poate că ai să ai un mare succes. Ţin foarte mult să în-*m* **cerci, Basil. Dacă aş vedea măcar o dată că ţi-ai încercat**
* **puterile în domeniul literar, aş putea muri fericită.**

— Nv imediat după aceea, sper, sugeră el luînd cea de a doua ceaşcî de cafea pe care soţia lui i-o umpluse. Şi cum rămîne cu Boton-ul ?

— Nu trebuie să ne rupem cu totul de Boston. Oricum, puteai păstra casa deocamdată. Am putea s-o închi- riem pe perioada iernii şi să ne întoarcem aici vara viitoare. Ar fi o schimbare după lunile petrecute la New York.

— Discuţia mea cu Fulkerson n-a mers atît de departe îneît să vorbim şi despre concediu.

— Nu contează. Aş putea veni eu şi copii. Iar dacă n-o sâ-ţi placă la New York, sau dacă încercarea dă greş, Ţgţi-ai putea lua din nou o slujbă în Boston. Am avea din 5: ce trăi pînă găseşti ceva. Sînt hotărîtă să merg, Basil.

— După felul cum îţi tremură bărbia văd că nimic Jgnu te-ar putea împiedica. Poţi să pleci la New York dacă *Avrei,* **Isabel, dar eu rămîn aici.**

— Fii serios, Basil, eu nu glumesc.

— Serios ? Dacă aş fi ceva mai serios aş începe să : i lîng. Lasă draga mea, te înţeleg perfect şi, dacă inima Bmk-ar da ghes spre treaba asta — Fulkerson-totdeauna HTÎT spune „treaba asta — aş accepta bucuros orice sacri- ficiu pe care ai fi dispusă să-l faci în acest sens. Dar nu prea mă trage inima să te sacrific pe un altar în care nu cred cu toată tăria. Mă simt foarte bine aşa cum sînt Vreau să spun că ştiu la ce necazuri mă pot aştepta şi, dacă ele sporesc, cel puţin sînt obişnuit cu acest soi de necazuri. Sîn prea bătrîn pentru necazuri noi.

— Asta mă hotărăşte cu adevărat.

— Şi pe mine.

— îmi asum toată răspunderea, Basil, insistă ea.

— Fără îndoială, pentru ca să mi-o înapoiezi de îndată ce ţi-ai atins scopul. Cînd e vorba de responsabilitate

nu eşti deloc zgîrcită, Isabel. Nu. Dacă **fac treaba asta... iarăşi cuvintele lui Fulkerson,** nu mă **pot dezbăra de „treaba** asta". **e de** rău **augur... trebuie s-o fac pentru că vreau eu.** nu **pentru** că **tu ai vrea ca eu să vreau s-o fac. îţi înţeleg atitudinea, Isabel, ştiu că te laşi minată de un impuls cu adevărat generos, dar la virsta noastră nimic nu e mai riscant decît un impuls generos. Cînd eram mai tineri îi puteam rezista, ne puteam lăsa duşi de el şi-i puteam accepta consecinţele. Dar acum nuri putem face faţă. Trebuie să acţionăm cu mintea limpede chiar şi în înflăcărarea sacrificiului de sine.**

— Ei parcă l-ai **-face** tu, **replică soţia lui.**

— Şi **ăsta** e un motiv ca să-l faci tu **? Dînsa nu-i putu** răspunde **că da,** aşa încît el **continuă triumfător : Nu, n-am** de gînd **să te** smulg din unicul **loc de pe faţa pămîntului** unde te simţi **în** siguranţă **şi să te** arunc **în locul cel mai** primejdios, pentru **ca apoi, cînd îţi vei schimba complet** starea **de** spirit, **să te aud spunînd că** ai fost **împotriva** acestui **plan încă de** la **început şi că ai acceptat numai pentru că ţi-aî dat seama că eu ţineam la ei.**

March îşi închipuia că prezintă lucrurile într-o lumină hazlie, dar o astfel de înfruntare între soţ şi soţie depăşeşte totdeauna limitele unei glume. March avusese prilejul să **constate că asemenea oscilaţii şi inconsecvenţe feminine, care-1 încîntaseră cîndva în comportamentul soţiei sale, ajunseseră cu timpul trăsături inflexibile ale firii ei, ceea ce o făcea să semene cu toate femeile între două vîrste. Transformarea îl impresiona profund, dar efectul iei i se părea o povară şi o jignire.**

Doamna March îi răspunse că, dacă nu vrea să o creadă pe cuvînt, ri-are decît, dar că, orice ar hotărî, ea nu va avea nimic să-şi reproşeze şi că, **în orice caz, nu-i va putea spune că l-a** atras într-o capcană.

— Cum adică m-ai atras **într-o capcană ? întrebă el.**

— Nu ştiu cum numeşti tu asta, răspunse ea, dar cînd mă faci să mă angajez într-o treabă neglijînd ceea ce este esenţial, eu numesc asta capcană.

— Nu înţeleg de ce alegi tocmai cuvîntul capcană, dacă ai impresia că te-am determinat să accepţi planul lui Fulkerson şi apoi te-am luat prin surprindere **vorbin- du-ţi de New York. Totuşi nu cred că ai această impresie. Dar mai**

bine să nu mai vorbim despre asta.

March făcu o plimbare lungă, iar soţia lui se duse în camera ei. Luară prînzul în tăcere, în prezenţa copiilor, care ştiau că părinţii s-au certat, dar faptul nu-i impresiona, aşa cum se întîmplă de obicei cu copiii în asemenea împrejurări ; natura îi apără pe cei tineri, iar necazurile la care sînt martori nu-i influenţează. Seara, după ce copiii se duseseră la culcare, tatăl şi mama reluară discuţia. March ar fi preferat să reia discuţia din punctul din care începuseră ostilităţile, căci i se părea nedrept ca o problemă care-i afecta atît de serios să se destrame în aburii mîniei fără rost ; era gata să-şi recunoască în mod tacit greşeala reluînd problema, dar soţia lui nu fu de acord, iar el se văzu nevoit să ccdeze cu totul slăbiciunii ei admiţînd că ea vorbise serios cînd îi ceruse să accepte oferta lui Fulkerspn. March spuse că ştie asta şi începură să discute cu toate seriozitatea perspectivele ce le aveau în eventualitatea unei plecări la New York.

— Ah, după cum văd, ai de gînd să mergi ! exclamă ea.

— Am de gînd să rămîn. răspunse el şi să aştept pînă j am să fiu da afară de la agenţie !

Şi cu aceste cuvinte pline de amărăciune se încheie r discuţia.

V

Doamna March nu încercă să reia discuţia a doua zi dimineaţă, înainte ca soţul ei să plece la serviciu, şi se despărţiră într-o atmosferă de răceală şi ostilitate. Ştiau din experienţă că asemenea incidente se încheie de la sine şi lăsau lucrurile în voia lor. March era conştient că soţia sa făcuse un efort real să consimtă la o hotărîre care nu-i era pe plac, iar în sinea lui ii aprecia efortul mai mult decît o făcuse în mod făţiş. Doamna March era conştientă că luase această hotărîre cu rezerva de care o acuzase soţul ei şi-şi dădea seama că era îndreptăţit să se necăjească pentru un lucru pe care ea nu-1 putea învinge. Dar el o lăsă să-l învinuiască în gînd de nerecu-noştinţă, iar ea îl lăsă să ia în piept riscurile zilei ace- j leia fără o vorbă de mîngîiere sau de împăcare. March J îşi spunea că, dacă soţia sa ar ii acceptat cu bunăvoinţă 1 condiţiile implicate in oferta lui Fulkerson, ar fi avut j curajul să-şi asume celelalte riscuri şi ar fi avut satis- [1] facţia de a-şi da demisia din slujbă. Aşa cum stăteau lucrurile însă, nu putea decît să aştepte să fie dat afară ; îşi închipuia cu o bucurie amară suferinţa soţiei sale în ziua cînd va veni acasă şi-i va spune că a fost înlocuit şi cînd va fi prea tîrziu ca să mai încheie învoiala cu Fulkerson.

Găsi pe birou o **scrisoare bătută la maşină,** din **partea secretarei, pe al cărei plic scria „Dictată[11],** şi **care-1 informa că domnul Hubbell, inspectorul** agenţiilor, va sosi **la Boston miercuri şi că-i va face o vizită la** birou în cursul dimineţii. **Tonul scrisorii nu se deosebea cu nimic** de cel **al altor scrisori** pe **care le mai primise, dar vizita** anunţată **era neobişnuită, iar March îşi spuse că** aceasta **îi** va **hotărî soarta... De-a lungul celor** şaptesprezece ani de **cînd lucra în agenţie — mai** întîi ca funcţionar al filia**lei din Boston şi apoi ca şef de** agenţie — fusese marto**rul multor schimbări în** structura **ei ;** preşedinţi, vice**preşedinţi, statisticieni** şi şefi de agenţie veniseră şi **plecaseră, dar existase parcă mereu** o recunoaştere **a eficienţei lui, sau cel puţin a competenţei lui, şi nu se** ivise nici **o problemă, nici o încurcătură legată de con**turi, nici **un motiv de nemulţumire legat de felul cum condusese treburile. în**

ultimul timp însă începuseră să sosească din partea direcţiei o serie de sugestii privind modernizarea lucrărilor ; treptat ajunsese să-şi dea seama că subalternul său, Matkins, e dornic să-i ia locul : sugestiile primite întruchipau unele din ideile lui Matkins. Acestea i se păreau lui March meschine şi chiar vulgare ; nu se considerase niciCînd un om lipsit de energie, deşi probabil că, fără să-şi dea seama, lăsase afacerile să meargă pe drumul lor firesc, pe vechiul lor făgaş. Treburile mergeau aşa de bine, îneît îşi închipuise că direcţiunea are un oarecare respect pentru el, respect pe care avea slăbiciunea de a-1 pune pe seama realizărilor sale în domeniul literar, cu toate că, atunci cînd judeca lucrurile la rece, îşi dădea seama că aşa ceva e imposibil.

In afara unei aluzii făcute de domnul Hubbell la o scriere **a** lui March care-i căzuse întâmplător în mînă, nici un re- **prezentant** al direcţiei nu lăsase vreodată să se înţeleagă **că** ştie că instituţia lor este onorată de prezenţa unui **obscur** scriitor ; şi chiar domnul Hubbell lăsase impresia **că** priveşte rătăcirile condeiului lui March ca pe o glumă **pe** care o trece cu vederea, aşa cum ar fi trecut cu vede**rea** dacă s-ar ii lntlmplat să-l găsească o dată prea bine **dispur** după **masă.**

March fu posomorit toată ziua, dar se strădui să nu **[arate** nici' un fel de resentiment faţă de Matkins, pe ca- [**re** 1 bănuia de intenţia de a-i lua locul şi chiar de a fi [**întreprins ceva** în acest **scop.** Făcînd efortul de a **se stăfpîni reuşi să** ajungă într-o stare de spirit **mai bună** îir ceea ce o privea pe **soţia** lui. Se hotărî să nu o facă **să su**fere **în mod** inutil, dacă lucrurile ar lua o întorsătură foarte gravă ; **chiar şi** într-un caz fericit, ea ar avea destul de suferit şi **se** gîndi să o cruţe pină ce va **veni** clipa cea grea şi să nu-i spună nimic despre scrisoarea **primită.**

Dar cînd se văzură ea ghici dintr-o privire că **se** în- tîmplase ceva şi prima ei întrebare îl împiedică **să-şi** pună **t în** aplicare intenţiile generoase. Fu nevoit să-i spună de | **scrisoare.** Ea nu era de părere că avea vreo semnifica- f **ţie** ; dar îl îndemnă să pună capăt neliniştii ce-1 frămînta **jj şi** să prevină eventualele necazuri ulterioare, dindu-şi de- | **misia** din funcţie imediat. Ii spuse că e gata oricînd să plece la New York ; se gîndise mult la lucrul ăsta şi acum într-adevăr dorea să meargă. March îi răspunse grav că **şi** el se **gîndise mult** şi că nu **dorea să plece din Boston,**
—unde trăise atâţia ani, şi să înceapă o **viaţă** nouă, decît } **dacei** nu avea **altă** soluţie. O asigură că o face din motive **f pur** egoiste. Tot iăcîndu-şi concesii unul altuia, cearta **dintn** ei se stinse ; ajunseră la concluzia că, indiferent de ceea ce se va întîmpla, totul va fi spre binele lor, iar a **doua** zi March plecă la serviciu pregătit pentru orice
V eventualitate.

Soarta, deşi tragică, i se înfăţişă într-o formă pe care ar fi găsit-o poate comică, dacă ar fi fost vorba de viaţa * **altcuiva.** Domnul Hubbell prezentă îndepărtarea lui March **f din** funcţie sub înfăţişarea unei promovări. Direcţiunea > **agenţiei** de la New York, probabil la sugestia domnului

Hubbell, îl împuternicise pe acesta să-i ofere conducerea 5 unei publicaţii lunare ce urma să servească interesele j agenţiei; activitatea sa va cuprinde redactarea unor cir- j culare şi broşuri în sprijinul asigurărilor pe viaţă, ceea ce i-ar permite domnului March să dea frîu liber talentului său literar în privinţa căruia domnul Hubbell atrăsese atenţia direcţiunii ; salariul va fi aproape egal cu 1 cel pe care-1 primea acum, dar munca în sine nu-i va mai 1 ocupa tot timpul, iar într-un oraş ca New York-ul va avea j posibilitatea să scrie şi pentru alte publicaţii, fapt în privinţa căruia nimeni nu ar avea de obiectat.

Domnul Hubbell părea aşa de sigur că March va accepta un post atit de potrivit unui om cu înclinaţii literare, îneît acesta regretă ulterior că respinsese oferta într-o manieră evident ironică şi astfel îl jignise în mod inutil pe domnul Hubbell; dar doamna March nu avea nici un fel de regret. Se temea doar că răspunsul soţului ei nu a fost destul de dispreţuitor.

— Şi acum, spuse dînsa, trimite-i o telegramă domnului Fulkerson şi plecăm imediat !

— Bănuiesc că aş putea căpăta totuşi postul lui Matkins, îi sugeră March.

— Nici în ruptul capului ! ripostă ea. Trimite imediat telegrama!

Acum se întrebau dacă nu cumva Fulkerson s-o fi răzgîndit între timp, iar ziua următoare, în care nu primiră nici o veste de la el, trecu deosebit de greu. Ziua se încheie cu sosirea lui Fulkerson însuşi. Erau aşa de fericiţi de venirea lui şi atît de impresionaţi de bucuria cu care Fulkerson primi vestea, îneît îi prezentară toate datele situaţiei. Ca şi March, Fulkerson gustă din plin ironia subtilă a propunerii domnului Hubbell şi se strădui să o convingă pe doamna March că-i împărtăşeşte întru totul indignarea cu privire la jignirea adusă soţului ei.

Privind din perspectiva noii situaţii March se arătă dispus să-i treacă totul cu vederea şi spuse că nu-i aduce nici o învinuire. Fulkerson rise şi-l întrebă cînd crede că va putea veni la New York. Refuză să reia discuţia cu March cu privire la priceperea sa, întrucît analizaseră problema aceasta amănunţit, dar reluă discuţia cu doamna March şi > asigură de încrederea sa în intuiţia lui March

în toate privinţele. încă din prima clipă dînsa avusese o

încredere sfidătoare în capacitatea soţului ei, dar, înaintea discuţiei cu domnul Fulkerson, mai păstra încă o rezervă ascunsă ; sau mai exact se întrebase dacă nu cumva March are dreptate cînd nu are încredere in el însuşi. Acum, cînd înţelegea clar ce planuri arc Fulkerson, nu mai avea nici o urmă de îndoială. Fulkerson îi explică în ce sens publicaţia se deosebea de altele, precum şi faptul că la conducerea revistei avea nevoie de un om cu experier.ţă, dar şi cu spirit de iniţiativă în domeniul afacerilor, însufleţit de dragoste de muncă şi dotat pentru această activitate. Nu avea nevoie de un om tînăr, ci de tinereţe spirituală, prospeţime şi entuziasm, adică exact de trăsăturile pe care le-ar dovedi March dacă s-ar angaja la treaba asta din tot sufletul. Nu ar desfăşura o activitate de rutină ca un bătrîn plictisit de viaţă ; nu va avea propriile sale pasiuni ; nu va avea nici prieteni, nici duşmani. In afară de asta, va colabora cu o mulţime de oameni, iar March avea darul de a se face plăcut ; asta o ştia şi dînsa, avea un farmec al lui cu totul special. Consiliul editorial urma să rămînă ceva mai în umbră din punctul de vedere al publicului; cititorii aveau să presupună că revista merge de la sine. Fulkerson nu-şi dorea ca redactor o celebritate în domeniul literaturii, dînd astfel de înţeles că March nu avea aproape nici un fel de reputaţie de acest fel. Totodată relaţiile dintre colaboratori şi conducere urmau să fie mult mai intime decît de obicei. Fulkerson se considera total incapabil să abordeze lucrurile din punct de vedere social şi conta în acest sens pe domnul March ; mai exact conta pe doamna March.

Doamna March se împotrivi spunînd că nu trebuie să conteze pe ea ; dar aceasta nu-i umbri defel impresia asupra înţelepciunii lui Fulkerson, care avea parcă o adevărată pasiune pentru March. Cîndva avusese şi dînsa aceeaşi pasiune ; iar respectul îmbinat cu afecţiune pe care Fulkerson i-1 arăta lui March înlătură pentru totdeauna din sufletul ei orice urmă de îndoială privind calitatea manierelor lui Fulkerson şi o ajută să se împace'cu limbajul său colorat şi nonconformist.

Acum nu se mai putea schimba nimic, dar dînsa îşi dădu acordul cu măreţie, ca şi cum lucrurile abia acum prindeau formă. Dar nu cumva să îşi închipuie domnul l Fulkerson că dînsa va ajunge vreodată să se simtă bine 4 la New York. Nu vroia să-l amăgească în această privinţă, fi N-o să-i placă niciodată acolo. Nici nu se feri să spună că | nu se putea împăca cu gîndul de a retrage copiii de la ' cursurile de vineri seara, şi nu era convinsă că Tom va fi de acord să meargă la Columbia. Mai prinse puţin cu- *i* raj cînd Fulkerson îi sugeră că Tom ar putea merge la Harvard chiar şi de la New York ; şi-l asaltă cu întrebări privind condiţiile de locuit ale unei familii în acel oraş. Fulkerson se strădui să se arate oarecum documentat în această privinţă şi reuşi chiar să dovedească interes pentru unele probleme care-i erau inevitabil indiferente.

VI

In perioada următoare, cît timp a durat desfacerea şi mutarea casei, doamna March se arătă adesea înspăimîntată de eventualele probleme şi greutăţi viitoare, dar greutăţile de moment nu o tulburau nici măcar pentru o i clipă. S-a ţinut tare dovedind o energie neobosită, a rămas neclintită în momentele cînd soţul ei era cuprins de îndoială şi descurajare, l-a îmbărbătat atunci cînd era complet deprimat.

Hotărî să lase copiii acasă cu slujnicele în timp ce ea va fi plecată la New York cu March să caute o locuinţă. Numai gîndul la această problemă îl dezgusta şi cînd venea vorba de asta ar fi preferat să renunţe la tot planul. Dînsa a trebuit să-l încurajeze şi să-i arate în repetate iinduri că acum nu mai aveau altă cale decît să facă acoastă încercare. Fiecare amănunt legat de plecare era pentru el o sursă de nelinişte. Se împăca doar la gîndul că vor închiria pe perioada iernii casa mobilată, ceea ce însemna că se vor întoarce cîndva acolo ; dar faptul că trebuia să dea anunţul în ziar îl îndurera profund ; şi cînd, în cele din urmă, se ivi un chiriaş, nu avu altceva de făcut decît să încheie contractul. Puse la grea încercare dragostea şi răbdarea soţiei sale, aşa cum se cuvine oricărui bărbat pentru care viitorul luat în ansamblu este o treabă Uşoară, care însă devine chinuitoare cînd se transformă într-un prezent trăit clipă de clipă. Trecu prin momente ce remuşcare văzînd obiectele pe care avea să le lase în urmă, ca şi cum acestea îi făceau cu adevărat reproşuri, şi-l cuprinse prea curînd un dor de casă cara parcă îi tăia răsuflarea. în repetate rînduri Beţia sa fu nevoită să-i convingă că tristeţea lui nu e de rău augur. li dovedi tot ccea ce el ştia deja şi-i demonstră — contra voinţei lui — ci putea căuta oricînd o slujbă în Boston, dacă totuşi nu vor reuşi să suporte New York-ul. Sfîrşi prin a-i spune că era dureros faptul că o obliga să-l liniştească într-o încercare care era, de fapt, mult mai grea pentru ea decît pentru el. Trebui să-l îmbărbăteze într-o ultimă criză de disperare, în drum spre gara Albany, în dimineaţa cînd porniră spre New York ; dar, după ce s-au pus la punct ultimele amănunte, după ce s-au cumpărat biletele, s-au verificat geamantanele şi s-au aranjat în compartiment sacoşele, iar viitorul s-a ţ-estrîns din nou într-un tot unitar aflat la o distanţă sigură de două sute de mile şi şapte ore de drum, March începu să prindă curaj, iar soţia lui începu să se descurajeze. Ar fi vrut să se bucure de bunul gust, de eleganţa şi confortul sălii de aşteptare din gară, unde îşi petrecură ultimul sfert de oră înainte de plecarea trenului. March spuse că nu crede să mai existe vreo altă gaia unde să se pună la dispoziţia publicului balansoare de mahon, că vişiniul cald al tapetului este la fel de plăcut ca lumina unei lămpi, că întotdeauna sperase să vadă focul arzînd în vatra uriaşă, sub acea poliţă minunată, dar că probabil nu-1 va mai vedea niciodată. Spuse că totul se deosebea radical de vechea gară Albany
— tio adevărat tunel —, unde aşteptaseră în dimineaţa ctnd au pornit-o spre New York în călătorie de nuntă.

— Care dimineaţă, Basil ? ! exclamă soţia lui. *Era noapte !* Şi trebuia să luăm vaporul, dar era aşa o furtună !

Ii adresă o privire plină de reproş, aşa îneît el nu mai spuse nimic ; apoi îl întrebă dacă crede că bucătăreasa şi slujnica ar fi mulţumite să locuiască într-o hrubă întunecoasă, cum locuiau de obicei slujnicele în apartamentele din New York, şi cum o să se descurce ea mai ales dacă o să plece Margaret. March îndrăzni să spună că poate Margaret se va simţi bine la New York şi că, dacă

totuşi ar vrea să plece, s-ar putea găsi o mulţime de slujnice. Soţia sa răspunse că nu putea avea încredere în nici una şi că era sigură că Margaret nu va sta. March întrebă de ce o mai lua în cazul acesta, de ce nu renunţa la ea imediat : dînsa răspunse că era inuman să o concedieze Şcum. în prag de iarnă. îi promisese că o va ţine în slujbă, iar Margaret se bucura la gîndul că va merge la New York unde avea o verişoară.

— Atunci poate că va fi dispusă să rămînă în slujbă, spuse el.

— Ei, grozav te mai pricepi la asta ! replică ea. Şi gîndindu-se la această ipotetică dificultate şi la lipsa lui de .înţelegere, doamna March se lăsă pradă unei mihniri de care se lepădă în cele din urmă declarînd, că, oricum ar fi apartamentul din New York, va trebui să aibă o bucătărie luminoasă şi un dormitor însorit pentru Margaret. March îşi exprimă convingerea că vor găsi uşor un astfel de apartament, dar clînsa îl acuză de un optimism nefast, care-1 susţinea exact atunci cînd nu avea nici un temei Şi-l lăsa pradă deznădejdii exact atunci cînd era în siguranţă.

March îşi recunoscu această deficienţă de temperament adăugind că ea compensează o trăsătură opusă a firii ei.

— Probabft că ăsta este unul din marile avantaje ale căsătoriei : oamenii se completează reciproc şi formează împreună o fiinţă umană aproape perfectă. Singurul cusur al acestei teorii este că o persoană necăsătorită pare ia fel de completă şi de echilibrată ca şi o familie.

Soţia sa refuză să guste gluma ; îşi întoarse capul spre fereastră şi-şi duse batista la ochi sub voal.

Abia cînd se ataşă la tren vagonul-restaurant reuşiră să-şi regăsească pentru o oră sentimentul de degajare specific călătoriilor lor din tinereţe, cînd se eliberau atît de uşor de propriile lor griji. Pe vremea aceea le plăcea să facă presupuneri cu privire la firea şi viaţa tovarăşilor lor de călătorie, ceea ce le oferea o preocupare suficientă. Această etapă a tinereţii lor durase mult ; pe atunci viaţa era încă plină de interes şi de noutate, dar acum doar farmecul vagonuluî-reslaurant mai reuşea să le domolească neliniştea. Totuşi, pentru moment, acest farmec era atît **de puternic incit îi făcu să aprecieze cu toată obiectivitatea bucuria de a sta comod alături, ca şi cum nu aveau nici o grijă. Se întrebau ce-or fi făcînd copiii care, atunci cind erau cu ei, îi acaparau în totalitate şi care acum,**

prin simpla lor absenţă, păreau în mod fantastic inexistenţi, încercau să simtă dorul de ei şi de casă, dar nu reuşeau ; recunoşteau amîndoi, cu o uşoară spaimă, că era un lucru îngrozitor, dar îşi dădeau seama de frumuseţea fascinantă a situaţiei de a fi singuri : totodată se întrebau cum s-or fi simţind cei care nu au copii. încercară să facă o comparaţie între plăcerea de a lua masa astfel (bucurîndu-se de tot confortul, cu excepţia orchestrei) şi bucuria plină de teamă pe care o simţeau altă dată, cînd mîncau în goană la bufetul gării din Worcester, Springfield sau New Ha- ven. De la călătoria de nuntă nu fuseseră de multe ori la New York, destul însă ca să poată observa trecerea de la prînzul servit la bufet, la prinzul servit în tren, într-un coşuleţ, ceea ce era o soluţie mai comodă şi mai elegantă, deşi coşuleţul avea tendinţa de a fi prea încărcat cu murături, indiferent ce comandau.

Acum, cînd îşi puteau permite să aprecieze critic, dar şi îngăduitor, aromele insuficient de bine diferenţiate ale felurilor de mîncare servite la cină, aveau o impresie bună despre ei înşişi şi-şi băură cafeaua în tihnă, privind pe fereastra trenului peisajul de toamnă.

— Parcă anul ăsta pădurea nu mai are culori stridente de stambă imprimată; remarcă el calm şi generos cu privire la **peisajul parcă pictat ce trecea în** goană pe : lîngă ei. Observi cum imaginea din prim-plan fuge **de noi, cea din plan îndepărtat se mişcă o dată cu noi, iar cea din mijloc parcă slă pe loc ? Cred că n-am mai observat pînă acum acest efect. Trebuie că există aici un substrat literar : trecutul care se retrage, viitorul care înaintează şi prezentul mereu înşelător — cam aşa ceva.**

Soţia sa îşi scutură cîteva firimituri din poală înainte de a se ridica.

— Da. Acum nu trebuie să-ţi scape nici o idee din asta.

— A, nu, ar însemna să-i golesc buzunarul lui Fulkerson.

vn

Merseră la un hotel liniştit din centrul oraşului şi închinară un apartament mic pe care-şi puteau permite să-l plătească pentru cele două-trei zile cit vor sla. pînă cînd vor găsi un apartament mobilat. Aveau obiceiul să tragă la acest hotel ori de cîte ori veneau la New York pentru o scurtă vizită, în perioada expoziţiilor de primăvară, după o iarnă grea petrecută la Boston. Personalul hotelului ii ţinea minte de la un an la altul ; servitorii de culoare. care parcă nu îmbătrîneau deloc, le zîmbeau. iar funcţionarul îi spuse lui March pe nume încă înainte de a semna în registru. Il întrebă dacă doamna March este ou el şi presupuse că ar vrea să locuiască in aripa în care locuiau de obicei; într-adevăr, fură cazaţi intr-un apartament retras, care parcă îi aştepta răbdător, liber, curat şi liniştit de doi ani, de cînd fuseseră aici ultima dală. Salonaşul împodobit cu tapet auriu şi mobilă de abanos era cea mai luminoasă cameră şi* totuşi insuficient de luminoasă la ora prînzului, dacă nu aprindeau gazul — operaţie pe care tocmai o făcea un servitor. Vuietul oraşului ajiingea pînă la ei doar ca un murmur mîngiietor, iar soţii March se instalară în liniştea şi confortul încăperii cu o bucurie vădită. Amîndoi îşi exprimaseră părerea că, de fapt, nu exista colţ de lume mai ineîntător decît un apartament de hotel ca acesta ; frumuseţea locuinţei lor, de care erau aşa de mîndri, nici nu se putt a compara cu el : şi, ca prin farmec, apartamentul era mereu aici, gata să primească pe

oricine, pe toată lumea, ca şi cum aştepta pe cineva anume : totul părea o întîmplare din O mie şt «na de nopţi care devine realitate pentru întreaga omenire.

— Of, Doamne, de ce nu putem rămîne aici pentru totdeauna. doar noi doi î oftă doamna March cînd soţul ei ieşi din camera lui ştergîndu-se pe faţă cu prosopul, in timp ce dînsa căuta să-şi aranjeze mai bine pălăria ţi poşeta pe poliţa căminului.

— Şi să uităm trecutul ? Mi-ar plăcea şi mie. Nu mă îndoiesc că fără noi copiii s-ar descurca minunat şi că şi-ar găsj în planurile providenţei un loc care îi s-ar potrivi cît se poate de bine.

— Da, sau poate am aranja ca ei să nu fi existat niciodată. Aş insista asupra acestui aspect. Dar dacă totuşi există, cum am putea oare să ne dorim să nu existe ?

— Da, înţeleg ce vrei să spui, sînt o realitate indiscutabilă.

Ea începu să rîdă şi zise :

— In orice caz, dacă n-o să găsim un apartament convenabil, o să ne îngrămădim toţi în aceste trei camere de hotel pe perioada iernii şi o să ieşim la păscut prin preajmă. Dacă aranjăm să plătim masa săptămînal o să ne coste mai ieftin şi o să facem economii din banii pentru mîn- care, aşa cum se procedează în Europa. Sau din alte cheltuieli.

— Poate din alte cheltuieli, spuse March. Dar nu vom închiria aceste camere decît dacă nu vom găsi cu nici un chip apartamentul mobilat ideal. Dar n-o sâ avem probleme. O să găsim cu uşurinţă o familie care pleacă în sud pe perioada iernii şi care va ceda bucuros apartamentul la un preţ derizoriu unei „familii onorabile". Aşa cred eu. Aşa a procedat şi familia Evans cînd a venit aici în februarie. Lucrurile au mere exact aşa, cu excepţia preţului derizoriu.

— Da, şi am putea să plătim o chirie bună şi să economisim ceva bani din închirierea casei noastre. Sînt multe feluri de a-ţi găsi o locuinţă la New York, e intr-ar devăr o calitate a acestui oraş. Dar dacă toate încercările noastre dau greş, ne putem întoarce aici. Aş vrea să-l reţii pentru orice eventualitate. Basil. **O să ne începem căutările** chiar astă-seară, imediat după cină. Pe drum am decupat o mulţime de anunţuri din *Herald.* Priveşte !

Scoase din geantă o fîşie lungă de hîrtie pe care erau prinse transversal anunţuri minuscule alcătuind ceea ce semăna cu un animal vertebrat ciudat şi strălucitor.

— Parcă-ar fi un şarpe de mare, spuse March ştergîndu-şi mîinile pe prosop şi privind lista de la un capăt la altul. Dar n-o să avem probleme. Sînt convins că jumătate din cele anunţate aici sînt satisfăcătoare. N-ai luat adrese de la marginea oraşului ? Pentru că va trebui să locuim lîngă redacţia *Magazinului bilunar.*

— Nu. Dar tare-aş fi vrut ca domnul Fulkerson să-i fi găsit alt titlu ! îmi aminteşte de *Prin oglindă :* „...ieri

marmeladă, mîine marmeladă, dar niciodată astăzi marmeladă“. Toate adresele sînt în zona asta.

Şedeau încă la masă, lîngă fereastra în dreptul căreia un soi de arbust fără flori, plantat într-un ghiveci, îşi legăna ramurile crescute simetric — una la dreapta, alta la stînga şi o tulpină dreapta în mijloc —, cînd Fulkerson îşi făcu apariţia păşind apăsat pe covorul gros al sălii. Cînd îi zări, le făcu un semn prin care-i salută cu voioşie şi totodată îi opri să se ridice şi să-i iasă în întîmpinare ; apoi, aparent simultan, întinse cîie o mînă fiecăruia dintre ei, trase un scaun de la masa vecină, se aşează şi-şi puse pălăria şi bastonul pe jos, lîngă el.

— Aşadar aţi dat foc corăbiilor în urma voastră, după cum văd, spuse el cu un zimbet şi o privire plină de încîntare.

— Corăbiile au ars, zise March, dar nu sînt convins că numai noi le-am dat foc. Dar, iată-ne aici, în căutare de adăpost şi puţin neliniştiţi din pricina atitudinii băştinaşilor.

— Vai, dar sint oameni foarte paşnici, spuse Fulkerson. M-am invîrtit puţin printre „şefii de trib“ şi cred că am găsit vreo două-trei locuinţe întru totul pe gustul dumneavoastră, doamnă March. Cum aţi lăsat copiii ?

— Vai, ce drăguţ din partea dumneavoastră ! Se simţeau bine şi erau foarte mîndri că am lăsat în seama lor ruinele fumegînde.

Fireşte, Fulkerson nu dădu nici o atenţie spuselor ei. căci soarta copiilor îl interesa — în cel mai bun caz — numai în foarte mică măsură.

— Iată citeva adrese pe-aici, prin apropiere, la doi paşi de redacţie, şi, dacă vreţi, puteţi merge să vedeţi locuinţele chiar astă-seară. Am primit prin misit numele celor care pot fi găsiţi acasă.

— Mergem să le vedem imediat, spuse Isabel, mai exact imediat după ce luaţi cafeaua cu noi.

— Nici vorbă, replică Fulkerson. îşi luă pălăria şi bastonul. Am trecut doar să vă salut în grabă, dar trebuie să plec într-o clipă. Să ştii, March, că treburile se precipită. îmi ui’măresc oamenii cu toată severitatea, n-am de gînd să-i las să-şi piardă vremea, şi mi-e capul plin de

idei pentru *Scriitorul solitar* **— mi-ar plăcea să-i putem spune aşa — şi aş vrea să le discut cu tine.**

— Atunci veniţi mîine la micul dejun, spuse Isabel cu amabilitate.

— Nu, ideile pot să aştepte pînă ce vă găsiţi un adăpost în această junglă imensă. La revedere !

— Sînteţi deosebit de drăguţ, domnule Fulkerson, ne purtaţi de grijă cînd aveţi atîtea treburi pe cap.

— N-aş fi avut nici un fel de treburi dacă nu m-aş fi gîndit tot timpul la dumneavoastră, doamnă March, spuse Fulkerson depărtîndu-se. după ce dăduse o replică cît se poate de inspirată.

— Vai, Basil, spuse doamna March după plecarea lui, e un om încIntător ! Şi acum, să nu mai pierdem nici o clipă. Să mergem să găsim aceste adrese. Apoi îşi aruncă o privire peste autorizaţiile misiţilor. Minunat... extraordinar... exact cc ne trebuie... fiecare în parte ! Ei, ne putem considera ca şi instalaţi ! Dacă vrem, putem să ne întoarcem chiar miine la copii, deşi mi-ar plăcea să mai stăm o zi şi să ne odihnim puţin înainte de efortul pe care o să-l facem apoi. Dar acum totul este mult mai simplu, iar domnul Fulkerson e cît se poate de drăguţ. Sînt convinsă că ai să te împaci bine cu el. Are o inimă de aur. Iar atitudinea lui faţă de tine e minunată, mereu respectuoasă, sau mai degrabă plină de consideraţie. Da, da, plină de consideraţie, cred că asta e expresia cea mai potrivită. Am s-o ţin minte.

— E foarte important s-o ţii minte, spuse March.

— Da. consimţi ea cu seriozitate, şi nu trebuie să uităm ce fel de apartament trebuie să căutăm. Elementele sine *qua non* **sînt ascensorul şi încălzirea centrală, dar mai întîi de toate să nu fie mai sus de etajul trei. Apoi fiecare din noi trebuie să aibă camera lui, tu ai nevoie de birou, iar eu de salon şi fiecare din slujnice trebuie să aibă o cameră. Dacă punem la socoteală bucătăria şi sufrageria. cile camere sînt in total ?**

— Zece.

— Credeam că opt. Oricum, nu contează. Poţi să lucrezi în salon şi să te refugiezi în camera ta cînd vine cineva, iar eu pot să stau în camera mea şi slujnicele or să se mulţumească cu o singură cameră. Bucătăria trebuic să fie luminoasă, ca să poată sta şi acolo. Şi *toate* camerele trebuie să aibă lumină directă. Iar chiria să nu treacă de opt sute pe perioada iernii. Nu o să luăm decît o mie pe casa noastră şi *trebuie* să ne alegem cu ceva din treaba asta ca să ne scoatem cheltuielile mutatului. Ei, ce zici, crezi că ai să le ţii minte pe toate ?

— Nici măcar jumătate din ele, spuse March, dar ai să reuşeşti tu să ţii minte. Iar dacă uiţi o treime, adaug eu jumătatea mea incompletă şi compensez mai mult decît e necesar.

Doamna March îşi luase geanta şi pălăria şi, în timp ce vorbea, le transfera de pe cuier pe propria sa persoană. Portarul le deschise uşa cu amabilitate şi ieşiră în stradă ; aerul curat al serii de octombrie o înveseli pe doamna March, care-şi strecură mîna sub braţul soţului ei şi-l îndemnă la drum :

— Dacă găsim un apartament convenabil imediat, spuse ea, şi avem toate şansele să-l găsim curînd, căci e o adevărată loterie, mergem undeva la teatru.

Doamna March trecu printr-un moment de spaimă gîndind că a lăsat adresele pe masă, dar, după ce-şi aminti că le-a pus în sacoşa in care îşi ţinea şi banii (fiecare bancnotă făcută sul) şi pe care o lăsase în cuier, de unde fusese desigur furată, o găsi atîmată pe braţ. Faptul nu i se păru deloc amuzant şi, după ce în prima clipă fu tentată să-l învinuiască pe soţul ei, îl lăsă apoi să facă haz ; se opriră în dreptul unei lămpi şi, ţinînd adresele la distanţă, încercă să le descifreze.

— Unde-ţi sînt ochelarii, Isabel ?

— In cameră, pe poliţa căminului, bine-nţeles.

— Atunci trebuie că ţi-ai luat la tine în schimb cleştele pentru cărbuni.

— Nu-mi plac glumele proaste. Basil, spuse ea. Ia te uită ! exclamă întoreîndu-se spre uşa în dreptul căreia se opriseră, chiar ăsta e nuftiărul! Ei bine, sînt convinsă că e un semn bun !

Misiunea de portar era îndeplinită — cu blîndeţea specifică rasei sale — de un negru, aşa cum se întîmplă adesea în blocurile mai mici din New York. Accsta îi primi în incinta clădirii sau, mai exact, le ură bun venit făcînd o plecăciune prin care recunoştea totodată autorizaţia lor

de a vizita apartamentul. Era o locuinţă veche şi încăpătoare, împărţită în cinci sau şase apartamente; îşi mai păstra ceva din eleganţa de odinioară, ceea ce era pe gustul unor oameni înclinaţi spre compasiune cum erau soţii March. Lambriul întunecat de mahon — destul de urît decorat — dădea o măreţie sumbră holului larg, pavat cu marmură ; treptele acoperite cu un covor se înălţau graţios într-o adevărată risipă de spaţiu.

— Nu există lift ? îl întrebă doamna March pe portar.

— Nu, coniţă, nu-s decît două etaje, răspunse acesta pe un ton fermecător, ceea ce o făcu să exclame scuzîn- du-se parcă :

— Ah!

In timp ce urca sprinten îi şopti soţului ei :

— îl luăm, Basil, dacă arată ca şi ceea ce am văzut.

— Vrei să spui, dacă arată ca portarul.

— Nu mă mir că unii au vrut să-i aibă în stăpînire, filozofă dînsa în grabă. Dacă aş avea aşa un om, numai moartea m-ar putea despărţi de el şi nu m-aş gîndi nici o clipă să-l eliberez...

— Nu, nu ne-am putea permite, răspunse soţul ei.

Portarul descuie apartamentul şi-l lumină aprinzînd gazul în cupele candelabrului de alămii aurită, în formă de ciorchine de struguri, cu frunze şi cîrcei, prevăzut cu un vechi robinet de gaz, corespunzînd pe deplin ideii sale de frumos ; spre deosebire de holul de la intrare, aici urîţenia era mai evidentă decit măreţia. Dar camerele erau spaţioase, grupate intr-o manieră care amintea de cernea cînd alcătuiau doar o parte din locuinţa pe atunci plină de farmec, de patos şi de grandoare. Acolo unde încăperea fusese subîmpărţită in odăi mai mici, împărţirea stătea chezăşie pentru francheţea unei familii vechi şi mîndre nevoită să recurgă la economii din pricina pierderii averii. Pe podeaua aspră, din lemn de pin, se vedea un şir de cuişoare, acolo unde, timp de mai multe generaţii, se puseseră sau se luaseră covoarele ; varul alb se îngălbenise de vreme ; camera din faţă şi cea din spate erau luminoase, iar alte două-trei camere primeau doar o geană de lumină prin ferestre mici, tăiate în colţuri; o altă încăpere înălţa parcă o privire rugătoare spre cer printr-un ochi de geam circular deschis în plafon ; celelalte erau condamnate la un amurg veşnic. Cu toate acestea, întreaga locuinţă avea o atmosferă plăcută, iar doamna March găsise în gînd fiecărei camere întrebuinţarea cuvenită nevoilor familiei cînd, deodată, se

gîndi (iar pentru dînsa a se gîndi era identic cu a rosti) :

— Vai, dar n-are încălzire centrală !

— Nu, coniţă, recunoscu portarul, dar toate odăile au cămine şi holurile sînt încălzite cu calorifere.

— Aşa e, consimţi doamna March, căreia îi venea greu să-şi mute membrii familiei din apartament după ce-i instalase. Oare ne-am putea descurca ? se adresă ea soţului ei.

— Ştiu eu, nu ţin să avem încălzire centrală dacă... cît e chiria ?

— Nouă sute, domnule.

— Dacă era mobilat, încheie discuţia March vorbind cu soţia sa.

— Vai, bine-nţeles ! Unde mi-a fost capul ? Noi căutăm un apartament mobilat, îi explică dînsa portarului, iar acesta este aşa de plăcut şi de primitor, că nici n-am băgat de seamă dacă e mobilat sau nu.

li zîmbi portarului care chicoti binevoitor, complice la glumă, încmtat de scuza ei măgulitoare ; în timp ce coborau scările doamna March îi făcu un semn soţului ei şi-i şopti :

— Dacă nu-i dai un sfert de dolar, să ştii că nu mai vorbesc cu tine, Basil !

ţ— I-aş fi dat bucuros şi jumătate de dolar să te scap din mrejele lui, spuse March cînd se aflau din nou în stradă, la loc sigur. Dacă nu eram o fire tare, ai fi închiriat un apartament nemobilat, fără încălzire centrală şi fără lift, la preţul de nouă sute pe an, cu toate că mă puseseşi să jur că nu voi renunţa la încălzire centrală, lift, mobilier şi opt sute pe an.

— Da. Cum de m-oi fi zăpăcit în aşa hal ? spuse ea, amuzată de propria sa aberaţie şi înclinată spre o îngăduinţă ce nu o caracteriza cînd era vorba de greşelile soţului ei.

— Dacă se mai întîmplă să ne deschidă un portar negru, îi spun din prag că nu ne convine apartamentul. Altfel n-ai nici o şansă de scăpare, Isabel!

— E drept, toţi îmi sînt dragir N-am întîlnit nici măcar unul care să nu aibă o comportare de-a dreptul divină. Cred că pe lumea cealaltă toţi vom fi negri, mai bine zis vom avea suflet de negru.

— Nu e punctul de vedere general acceptat, spuse* .. March.

— Ei, poate că n-o fi, consimţi ea. Şi acum unde mergem ? Ah, da, la Xenophon !

Il îndemnă din nou la drum cu voioşie şi, după ce merseră pînă la primul colţ, şi înaintară puţin pe stradă, se opriră în faţa blocului a cărui denumire era gravată pe lămpile ce străjuiau de o parte şi de alta uşa neagră, cu balamale ornamentate şi gratii groase. Chemat de zbîrnîitul soneriei electrice îşi făcu apariţia un lacheu înalt şi gras, îmbrăcat într-o livrea ca de teatru, ce încerca să-l facă să para mai măreţ. Acesta le spuse că-1 va chema pe portar ; soţii March rămaseră în holul splendid, de un arămiu întunecat, admirînd spiralele şi valurile de nuanţe îmbinate pe perete, pînă ce sosi portarul purtînd pe cap o beretă cu panglică aurie, ce îi dădea înfăţişarea unui por*tier* continental. Cînd îi spuseră că doresc să vadă apartamentul doamnei Grosvenor Green, portarul le răspunse că nu e în măsură să rezolve problema şi că va trebui să cheme intendentul, care se găsea fie la Herodot, fie la Tucidide şi urma să sosească dintr-o clipă în alta. însoţit de lacheu, intendentul — un individ fioros, îmbrăcat în haine obişnuite — îşi făcu apariţia mai înainte ca soţii March să apuce să-şi spună pc şoptite că, în acest caz, nu încăpea nici o îndoială în privinţa încălzirii centrale şi liftului. Aproape sufocaţi în interiorul acestuia, urcară cele opt etaje încercînd totodată să-şi păstreze un aer demn sub privirea intendentului, care-i cîntărea şi-i categorisea cu o precizie duşmănoasă. Nu reuşiră însă şi se poticniră stinjeniţi în

pragul apartamentului doamnei Grosvenor Green. Proprietăreasa se conformase regulii că în orice cameră trebuie să ai loc să te mişti şi instalase în dormitoare paturi pliante, dar conformismul ei se oprise aici, căci oriunde te întorceai dădeai peste un bibelou pe care-1 puteai răsturna, dacă chiar te-ncumetai să te întorci. La prima vedere locuinţa era plăcută şi chiar impunătoare, şi numai după ce numărară do mai mulle ori reuşiră soţii March să se convingă că sînt numai şase camere, cu bucătărie cu tot. La fiecare uşă se găsea o draperie prinsă în inele mari pe o bară de alamă ; fiecare raft, poliţă sau măsuţă gemea de bibelouri ; colţurile odăilor mai mici erau mascate de draperii, dincolo de care se ascundeau grămezi de bibelouri. Partea dinainte a pianinei era acoperită de o draperie cu fustă scurtă — după expresia lui March —, iar pe pian se îngrămădeau vaze, sfeşnice în formă de dragon şi evantaie japoneze, care de altfel se întindeau ca nişte aripi de liliac şi pe pereţi, printre schiţe şi acuarele. Podelele erau acoperite cu covoare, carpete şi piei ; pe fiecare fotoliu se afla cîte un şervet croşetat, armenesc, turcesc sau persan ; pe canapele şi sofale se înşirau perniţe brodate, ascunse de asemenea sub şervete croşetate. Caloriferul era mascat de un paravan japonez' peste care fusese aruncat un şal arab. Era o adevărată risipă de ceasuri. Cîini de porţelan străjuiau căminul ; la ambele capete ale grătarului pentru lemne îţi zîmbea cîte o floarea-soarelui de alamă, iar în faţa lor, în interiorul grilajului dantelat, un păun de alamă îşi etala coada ; de o parte a căminului se găsea un lighean pentru cărbuni făcut din alamă bătută, iar de cealaltă un coş pentru lemne din fier forjat. Cîteva zmete japoneze în formă de pasăre erau agăţate de gîtul unor vaze de zinc, o umbrelă japoneză roşie atîrna deschisă sub candelabru, iar fiecare glob era protejat de un abajur din mătase galbenă.

In clipa cînd March, care se cam zăpăcise în faţa acestui talmeş-balmeş, îşi veni în fire, căută să facă haz numind toate aceste ornamente brizbizuri, ca şi cum acesta le-ar fi fost adevăratul nume.

Gluma, prin care îşi arătă dispreţul faţă de întregul apartament, îi dădu puterea să-i spună clar intendentului că locuinţa e mult prea mică ; apoi întrebă într-o doară cît e chiria.

— Două sute cincizeci.

Soţii March tresăriră şi se priviră.

— Nu crezi că ne-am putea descurca ? întrebă dînsa, iar March îşi dădu seama că soţia lui a şi pus deoparte, în gînd, cinci sute de dolari, diferenţa dintre chiria pe casa lor şi chiria acestui apartament. Are cîteva lucruri

drăguţe şi cred că am reuşi să ne înghesuim aici, nu-î aşa ?

— Nu mai găsiţi ’mneavoastră alt apartament ca ăsta cu două sute -cincizeci pe lună in tot oraşul, interveni intendentul.

Gei doi se priviră iarăşi, iar March spuse cu indiferenţă :

— E prea mic.

— Mai e un apartament gol la Herodot, cu optsprezece mii pe an şi unul la Tucidide cu cincisprezece mii, şapte camere şi baie, le sugeră intendentul în timp ce coborau cu liftul.

— Mulţumcsc, spuse March, avem nevoie de un apartament mobilat.

Amîndoi îşi dădură seama că la despărţire intendentul îi privea cu un dispreţ reţinut.

— Vai, Basil, crezi că am reuşit *cu adevărat* să-l lacem să creadă că motivul e spaţiul şi nu preţul *1*

— Nu, dar cel puţin ne-am păstrat demnitatea făcînd această încercare, ceea ce înseamnă foarte mult.

— In orice caz, eu nu d-aş fi luat avînd doar şase camere şi fiind aşa de sus. Şi ce preţuri ! Va trebui să fim foarte atenţi la adresa următoare.

Aici îi mtîmpiriă o portăreasă mare şi grasă, care-şi ■ţinea mîmile împreunate **sub** şorţ. Doamna March îi prezentă pe scurt şi foarte exact dorinţele lor. Portăreasa nu reuşi să înţeleagă ce vor, sau se prefăcea că nu **înţelege.** Clătină din cap şi le spuse **că** fiul ei le va arăta **aparta**mentul. în **holul** îngust era un **calorifer, iar Isabel făcu un eompmmis mulţumindu-se eu încălzire centrală şi** re- **nunţînd la** lif, întrucît apartamentul era la etajul întîi. **Cînd** îşi făcu apariţia fiul portăresei, ţinînd în mînă o lampă cu gaz, consta tar **ăeă** apartamentul nu e mobilat, dar nimic nu il împiedică să le arate toată locuinţa, ceea oe era practic inutil. Cînd **scăpară** de acolo cu bine şi ie**şiră în stradi** 'March spuse :

— **Ce zici,** îţi ajunge pentru astă-seară, Isabel ? Mergem la **teatru** acum ?

— **în nici un caz.** Vreau să văd toate apartamentele **pe** care **domnul Fulkerson** le-a considerat a fi potrivite **pentru** noii, răspunse ea rîzind, dar cu o notă de amără**ciune.**

— Peste o clipă ai să spui „domnul Fulkerson al tău“.

— A, nu !

La cea de a patra adresă găsiră un apartament mobilat, fără bucătărie, avînd un fel de sufragerie comună pentru toată clădirea. La a cincea găsiră o casă mobilată. La cea de

a şasea îi întîmpinară o văduvă înduioşătoare şi o fată drăguţă, dornice să ia în gazdă o familie căreia i-ar fi oferit masa, servită separat, la un preţ destul de mic judecind după preţurile din Boston.

Doamna March plecă de acolo cu inima plină de compasiune faţă de îngrijorarea lor evidentă, iar mila i se schimbă în mod firesc într-un sentiment de jignire.

— îmi pare rău, dar trebuie să-ţi spun că mi-am pierdut complet încrederea în domnul Fulkerson. Nici nu cred că poate exista ceva mai diferit de ceea ce i-am spus că ne trebuie. Dacă şi în treburile lui se descurcă cum s-a descurcat în asta, sînt sigură că va fi un eşec total.

— Ei. să sperăm că acolo va fi ceva mai atent, replică soţul ei cu o ironie împăciuitoare. De fapt nu cred că Fulkerson poartă toată vina. Cred că şi misiţii sînt vinovaţi. Sînt nişte oameni foarte influenţabili. Probabil că locuinţele însele au ceva care reuşeşte să-i corupă pe cei ce se ocupă de treaba asta, făcîndu-i să le cumpere, să le vîndă sau să le închirieze. Dacă te duci la un misit şi-i spui ce fel de casă vrei, iar el nu are o astfel de casă, te trimite să vezi una complet diferită mergînd pe principiul bine cunoscut că, dacă nu reuşeşti să capeţi ce vrei, iei ce găseşti. Chiar crezi că familia care a închiriat casa noastră din Boston căuta o astfel de casă ? Căuta ceva complet diferit, situat la celălalt capăt al oraşului.

— Nu cred ! interveni soţia lui.

*— Oricum, nu contează. Dar ştii bine ce chirie îngrozitoare ai cerut !

— Şi n-am obţinut decît jumătate şi, de fapt, misitul mi-a spus să cer o mie patru sute.

— Ei, nu te acuz de nimic, Isabel. încerc doar să înţeleg firea misitului şi să-l scuz pe Fulkerson.

— Eu nu cred că le-a spus exact ce vrem şi, în orice caz, am terminat cu misiţii. Miine urmărim numai anunţurile din ziar.

A doua zi de dimineaţă, cînd se duseră să ia micul dejun la cafeneaua Viena, doamna March luă cu sine „animalul vertebrat". îl puse pe soţul ei să cumpere ziarele *Herald* şi *World,* şi mai adăugă cîteva spirale. Citi anunţurile cu glas tare, cu pasiune, convinsă fiind că apartamentele erau prezentate foarte corect şi că fiecare din ele era întru totul pe măsura nevoilor lor. „Apartamentele elegante, luminoase, spaţioase, decomandate, cu vedere la stradă, cu toate

amenajările — baie, îăcitov, etc.“ erau anunţate la preţuri cuprinse între 25 şi 30 de dolari pe lună. Preţurile erau uimitor de scăzute. Wagram, Esme- ralda şi Jacinth ofereau apartamente „cu incălzire centrală şi lift, la preţul 40—60 de dolari, gratuite pină în no- iembrie‘. Altele, care te cucereau prin nota de corectitudine desăvîrşită, anunţau : „Apartamente de cea mai bună calitate, în stare bună, la preţuri rezonabile." Helena îşi întreba cititorii dacă au vizitat apartamentele sale la preţul de 50 de dolari, „dotate cu dulapuri, parchet şi plafoane pictate“. Asteroid susţinea că apartamentele sale „cu şase camere mari şi baie, cadă de porţelan, sonerie electrică şi om de serviciu[1]*, oferite la preţul de 75 de dolari, erau imbatabile în orice concurenţă. Uniformitatea limbajului te ameţea. Doamna March îşi notă cîteva apartamente care nu promiteau nici încălzire centrală, nici lift şi se zăpăci în aşa hal, îneît alese vreo două-trei adrese care erau atît de departe de zona centrală cum era şi cartierul Harlem. Dar chiar şi după ce le excluse pe acestea de pe listă, „animalul vertebrat” rămase suficient de lungă ca să-i întreţină optimismul tineresc. '

Ospătarul, care îi ţinea minte de la un aţi la altul. îi instală la o masă lîngă fereastră de unde se vedea o bună parte din Broadway, aşa îneît, înainte de a porni în căutare, îşi retrăiră o clipă amintirile. îşi aduseră aminte de Broadway-ul de acum cinci, zece, douăzeci de ani, plin de vuietul şi agitaţia omnibuzelor viu colorate, de pitorescul transportului de altădată, alungat acum de tramvaiele cu cai. Sciîşnetul roţilor şi zăngănitul clopotelor lor înlocuiseră liniştea omnibuzelor dispărute acum şi se simţea lipsa perspectivei tumultuoase de odinioară.

Ieşind în stradă, se **opriră** o clipă la **Grace Church,** priviră în lungul bulevardului impunător, care acum nu li se mai părea nici impresionant, nici caracteristic. E acelaşi Broadway după nume, dar acum seamănă cu oricc- altă stradă din oraş. Acum nu-ti mai rişti viaţa în **încer**carea de a-1 traversa ; a dispărut şi poliţistul care, prin- zînd în mîna cu mănuşă albă braţul unei doamne **frumoase** şi timide, îi însoţea paşii nesiguri**-pînă** pe trotuarul celălalt, în timp' ce, cu o privire autoritară, stăvilea avalanşa omnibuzelor **de pe** ambele părţi **; a dispărut şi** veselia spe**cifică locului, ce amintea de o procesiune barbară.**

— Palmyra, Baalbec, Timur — stăpînul deşertului, rosti March dînd glas sentimentelor lor comune în faţa acestor schimbări.

Se întoarseră şi intrară în frumoasa biserică unde se desfăşura slujba de dimineaţă. In **semiîntunericul presărat cu lumini colorate, muzica înălţătoare îi învălui ca o vrajă solemnă purtîndu-i departe de New York, departe de toată lumea ; arcadele gotice înalte şi zvelte parcă-i înălţau spre ceruri. Ieşiră din nou în agitaţia ameţitoare a străzii cu o uşoară strîngere de inimă, avînd sentimentul** că sint **prea buni pentru lumea aceasta, lucru pe cart şi-l mărturisiră** cu o **conştiinciozitate capricioasă.**

— Dar, oricît ne-am simţi de **purificaţi, spuse March,** să nu uităm că ne-am dus la **biserică la fel** cum **ne-am** dus la cafeneaua Viena, îndemnaţi de **dorinţa** de a răspunde unui impuls estetic, de a **împrospăta** pentru o clipă plăcerea stinsă a călătoriilor, de a ne întoarce în Europa tinereţii noastre. N-a fost decît un impuls pur păgîn, Isa- bel, şi cred că se cade s-o recunoaştem.

— Nu ştiu, spuse ea, cred că prea despicăm firul în patru ; mi-ar plăcea să nu mai analizăm faptele cu atîta precizie. Mi-ar plăcea să mă fac că nu le văd, să-mi închipui uneori că sînt mai credincioasă, mai tînără şi mai frumoasă decît sînt în realitate.

— Nu cred că ar fi bine. N-ai reuşi să faci asta tot timpul. Chiar şi în treburile astea, cinstea e calea cea mai sigură.

;— Nu, nu sînt de acord, Basil. Aş prefera să aştept pînă în ultima clipă a vieţii ca unele motive să iasă la iveală. Ştiu că în general sînt cam încurcate, dar îngăduie-mi ca uneori să mă îndoiesc de ele.

— Bine, fie cum vrei tu, draga mea. Dar prefer să numi rezerv aşa de multe surprize pentru clipa aceea.

Dînsa refuză punctul lui de vedere.

— Sînt convinsă că sînt mult mai tînără decît eram. Am exact aceeaşi stare de spirit pe care o încercam în dimineaţa aceea cînd ne plimbam pe Broadway, în călătoria noastră de nuntă. Nu ai şi tu acelaşi sentiment ?

— Ba da. Dar ştiu bine că nu sînt mai tînăr, ci doar ceva mai arătos.

Ea rîse încîntată de gluma lui şi de bucuria inconştientă a vremii frumoase, în care nu se simţea nici un *arriere-pensee* adus de vîntul de răsărit. Traversaseră Broadway-ul şi se îndreptau spre Washington Square, spre zona în care sperau să se instaleze. Statuia lui Garibaldi nu fusese încă ridicată în numele civilizaţiei latine, dar întîlniră o mulţime de italieni, francezi, spanioli în drumul lor de-a lungul trotuarelor asfaltate, în umbra sicomorilor cu frunzişul împuţinat de apropierea toamnei. Întîlniră trecătorul sud-european bine cunoscut, jerpelit şi pitoresc, şi se alinară cu vechea iluzie că acesta există pentru a fi admirat de ei, ceea ce-i oferea compensaţia cuvenită pentru sărăcia în care trăia. March consideră că-şi poate exprima compasiunea tacită într-o formă suficient de clară aşezîndu-se pe o bancă de fier, împreună cu soţia lui, şi permiţînd unui mic napolitan să-i lustru- iască în mod inutil pantofii ; între timp cei doi comentau la întîmplare, cu aceeaşi seriozitate, respectabilitatea americană demodată simbolizată de clădirile impunătoare, din cărămidă roşie, aflate pe latura de nord a pieţei şi aspectul dărăpănat al laturii de sud, unde se înghesuiau, într-o dezordine fără neam, pensiuni, magazine, berării, ateliere.

Pe latura de nord observară o plăcuţă ce anunţa un apartament de închiriat şi, de îndată ce-i plătiră micuţului lustragiu, se duseră să-l vadă. Portarul le ieşi în întîmpinare şi-i privi cu atenţie. Apoi le spuse cam suspicios :

— Are zece camere, iar chiria e de două mii opt sute de dolari.

— înseamnă că nu e bun, replică March, lăsînd la latitudinea portarului să hotărască dacă aceasta se datora numărului mic de camere sau chiriei uriaşe. Dar, întru- cît fuseseră răniţi în amorul propriu, soţii March se întrebau ce anume In înfăţişarea lor îl făcuse pe portar să se îndoiască de posibilităţile lor de a plăti o sumă ~ aşa. de mare.

— Fără îndoială, nu arătăm a newyorkezi, oftă doamna March, şi am mai şi traversat piaţa pe jos. E ca şi cum am fi mers pe jos pe Park Street spre Common fără să o luăm mai întîi pe Beacon. Crezi că te-o fi văzut făcindu-ţi pantofii la lustragiu ?

— N-are rost să mă întreb, spuse March. Dar n-am să-mi pot reveni nicicind din această lovitură.

— Hai, lasă, ştii foarte bine că te supără asemenea lucruri la fel de mult ca şi pe mine. A fost de-a dreptul impertinent.

— Hai să ne întoarcem şi, *pour ecraser l'infâme,* să-i plătim chiria pe un an şi să luăm apartamentul pe loc. Ar fi singurul leac pentru inima mea rănită. Tu nu ţi-ai făcut ghetele. De ce nu te-o fi luat drept newyorkeză, iar pe mine drept un vâr de la ţară ?

— Ăştia se pricep. îţi aminteşti că doamna Williams s-a dus la o modistă de pe Fifth Avenue îmbrăcată într-o rochie de la casa Worth şi a fost imediat întrebată la ce hote] să-i trimită pălăria.

— Da, astfel de întîmplări te duc la disperare. Nu-i de mirare că în apele din jurul New York-ului se descoperă cadavrele atîtor străini cumsecade. Vrei să încercăm şi pe latura de sud, draga mea, sau mergem la hotel să ne odihnim puţin ?

Doamna March scosese „animalul vertebrat" şi-i cercetă segmentele strălucitoare ; apoi, ridicîndu-şi ochii, privi casa în dreptul căreia se opriseră.

— Da, ăsta o numărul. Dar *aşa* arată o clădire terminată la întîi octombrie ?

In faţa clădirii, pe o suprafaţă mică, erau îngrămădite

cărămizi, şipci, mortar, moloz din interior ; scările de piatră de la intrare erau în aceeaşi stare ; prin uşă se vedea podeaua aspră de pin neşlefuit, specifică oricărei case în cofistrucţie ; la fiecare etaj, prin ferestrele fără cercevele, se vedeau muncitori în plină activitate ; prin fiecare deschizătură străbătea zgomotul ciocanelor şi şuieratul fie- răstraielor.

— S-ar putea să susţină că va fi gata la întîi octombrie, zise March, pentru că e prea tîrziu să-i mai contrazici, dar să nu-mi spună mie că e gata la întîi decembrie. Cel mult le-aş îngădui să o promită pentru întîi ianuarie.

— Să intrăm totuşi şi să vedem cum e, spuse soţia lui, care, odată ajunsă acolo. începu să-şi instaleze familia la fiecare etaj, cu acel simţ al organizării spaţiului care nu o părăsea nici o clipă şi care stîrnea admiraţia lui March. Se bucură şi de ajutorul proprietarului, care era de faţă şi se făcea că îndeamnă muncitorii la treabă ; îi veni în ajutor cu inventivitatea sa binevoitoare, care găsea răspuns la toate întrebările ei. Pentru a o smulge de sub influenţa lui, March fu nevoit să-i arate că locuinţa era umedă din pricina tencuielii proaspete şi că, dacă va mai sta acolo, va ajunge probabil să zacă la pat răpusă de pneumonia new- yorkeză, de care mor în mod frecvent turiştii veniţi de la Boston. De îndată ce ieşiră în stradă, la loc sigur, doamna March îşi dădu seama că clădirea nu e numai ne terminată, ci şi nemobilată şi că nu are nici încălzire centrală, nici lift.

— M-am gîndit că e bine să vedem totul, explică dînsa.

— Da, dar nu să luăm totul. Dacă nu te luam de-acolo pur şi simplu cu forţa, nu numai că mureai pe loc de pneumonie newyorkeză, dar ne mai şi instalai pe toţi iară să ne dăm seama ce se întîmplă cu noi.

— Ei, Basil, nu pot să mă abţin. Numai aşa reuşesc să-mi dau seama dacă e apartamentul potrivit pentru noi sau nu. Trebuie să regizez toată scena.

Aceste încercări o încîntau şi o emoţionau, iar March fu nevoit să admită că a-şi instala gospodăria în atîtea locuri diferite era o ocupaţie amuzantă şi care *— prin asociere cu începuturile gospodăriei lor — avea totodată

darul
de a le împrospăta amintirea primilor ani de căsnicie, £ă- cîndu-i astfel să sc simtă din nou tineri.

Făcură «coîaşi lucru toată ziua, plnă seara tîrziu, pînă cînd **s»? făcu** prea tîrziu să mai meargă la teatru sau să facă altceva, pînă când nu mai erau în stare decît să se arunce în pat şi sâ adoarmă în aceeaşi clipă. Erau nemulţumiţi de atîtea dezamăgiri, dar recunoşteau că totul îi interesează şi-i distrează nespus de mult.

Nimic n-o putea face pe doamna March să-şi piardă încrederea în anunţurile sale. Unul dintre ele îi îndruma spre un apartament de zece camere, care promitea să le ofere rezolvarea tuturor dificultăţilor ; constatară însă că e situat deasupra unui grajd, a unui magazin de băuturi şi a unui atelier de pălării, toate de o calitate cam îndoielnică. Altul îi trimise tocmai în bătrînul Greenwich Village, la un bloc spre care îi conduse o fetiţă oe ducea o pîine sub un braţ şi un sfert de litru de lapte sub celălalt şi în care doamna March refuză să intre.

De-a lungul căutării se văzură obligaţi, aşa cum spunea March. sâ achiziţioneze o cantitate atât de mare de informaţii inutile cum nu li se mai întimplase niciodată. Ajunseră experţi in arta deprimantă de a deosebi ceea ce e cu adevărat respectabil de ceea ce e dărăpănat. Anunţuri îmbietoare ii duseră în faţa unor blocuri uriaşe, ce im se deosebeau de casele de raport decât prin aceea că nu aveau scări de incendiu la faţadă ; în cele din urmă, doamna March hotărî că nu se va mai opri la nici o uşă care are mai mult do şase sonerii şi tuburi de comunicare la intrare. Cam pe la mijlocul după-amiezei se hotărî să nu mai accepte nici măcar soneriile, ci doar intrările cu o clanţă frumos montată la uşă. Domnul March încă se mai amăgea cu iluzia că în New York poţi locui oriunde îţi place ţi s-ar fi oprit chiar în locuri unde privirea ei mai ageră zărise cuvîntm fatal „Modele“ în vitrinele de ia parter. Descoperiră astfel că exista o graniţă spre răsărit şi una spire apus. de care nu puteai trece dacă vroiai să-ţi păstreziâefQr ■itatea, şi că în zona la care

trebuiau să se limiteze exista o ierarhie a străzilor. La Începui toate străzile oraşului li se păreau inundare, prost pavate, respingătoare ; la prima vedere li se păru că mizeria generală stăpîneşte chiar «i pe străzile ce nu păoătuiau cu nimic în acest sens. Dar, cu timpul, începură să bage de seamă că unele străzi erau curate $i liniştite, deşi nu atît de curate şi de liniştite ca străzile din Boston, şi că acolo domnea o atmosferă de prosperitate optimistă, care promitea un viitor tot mai civilizat. Pe aceste străzi lăturalnice grupuri mari de clădiri fuseseră parcă salvate de la pieire şi, chiar în inima mizeriei, mai puteai zări cîte o locuinţă cu zidăria văruită în roşu închis şi lemnăria vopsită în negru strălucitor, avînd la intrare sonerie, clanţă, plăcuţă la broască, toate din alamă strălucitoare, ce dovedeau efortul de a da locuinţei un aer de curăţenie şi mîndrie ce o separa categoric de clădirile dărăpănate din jurul ei.

Unele case erau foarte mici şi era uşor de imaginat ce condiţii puteau oferi; dar, după cum remarcă March, probabil că în fiecare din ele locuia cîte cineva, iar faptul că nici una nu era de închiriat îi întări doamnei March dorinţa de a găsi un apartament. Ceea ce făcea dorinţa sa irealizabilă era însu$i conceptul de apartament în viziunea newyorke- zului, adică o locuinţă ce cuprindea totdeauna şapte camere şi baie. Una sau două camere erau în general la faţadă, celelalte se înghesuiau prin colţuri şi culoare întortocheate, în întunericul crescînd şi apoi descrescînd, pînă ce ajungeau la dormitorul luminos şi la bucătăria aşezate la capătul opus. într-un fel sau altul, totdeauna găseai cele şapte camere cu baie ; sau, dacă se întîmpla să fie opt camere, cifra se împlinea numai dacă considerai baia drept cea de a opta cameră. In asemenea cazuri, portarul îţi spunea în mod insistent că totdeauna baia e considerată cea de a opta cameră. Dacă anunţul prezenta apartamentul ca fiind alcătuit „numai din camere luminoase", tot el te lămurea că orice cameră care are fereastra spre o curte interioară sau spre un luminator poate fi considerată o cam oră luminoasă.

Soţii March încercară să înţeleagă de ce aceste apartamente erau atît de respingătoare în comparaţie cu cele în care locuiseră în străinătate ; dar ajunseră la concluzia că. pe vremea călătoriilor lor în Europa, erau prea tineri, prea fericiţi, prea ameţiţi de planuri de viitor ca să bage de seamă dacă încăperile dădeau spre interior sau spre exte**rior, daca erau luminoase sau întunecoase, mici sau mari, înalte sau joase.**

— Acu$_m$ sîntem prizonierii prezentului^ spuse March şi trebuie să luăm din el tot ce-i mai rău.

In culmea disperării March avu o idee pe care soţia lui o consideră demnă de el, şi anume să închirieze două apartamente mici, de patru-cinci camere, cu baie, şi să locuiască în amîndouă. încercară această soluţie în multe locuri, dar nu reuşiră nicăieri să găsească două apartamente convenabile la acelaşi etaj, cu încălzire centrală şi lift. Intr-un singur caz aproape că dădură exact peste ceea ce le trebuia. Se resemnaseră în privinţa calităţii cartierului şi a vecinilor, in marea lor majoritate modiste şi grăjdari (se pare că asemenea cupluri sînt frecvente în New York), a mizeriei din rigole şi a resturilor de hîrtie de pe străzi, a jaluzelelor ştirbe de la ferestrele învecinate, a treptelor şi pervazurilor ciobite, numai că pină la urmă unul din apartamente fu închiriat de altcineva în intervalul dintre două vizite ale lor. în acest caz, singura **combinaţie posibilă era aceea de a lua un apartament la parter în aripa din dreapta şi unul la etajul trei în aripa din stînga.**

Reţinură totuşi ideea, pentru a recurge la ea cînd se va **ivi prilejul. între timp găsiră cîteva apartamente pe** care **le considerară aproape satisfăcătoare pentru nevoile lor, mai ales unul în care ar fi căpătat o cameră în plus** pentru **slujnica, i$_a$ subsol, ,cu patru nivele mai jos, şi altul** unde **această cameră era situată la mansardă, cu cinci** nivele **mai** sus. **Portarul primului bloc** se **arătă plin de respect** şi **de entuziasm ; portarul celui de al doilea bloc abordă un aer ironic şi pesimist. Cind soţii March erau pe punctul** de **a se hotărî să-l închirieze, portarul le arătă un punct în tencuiala plafonului şi spuse fără**

noimă că nu se anga**jează să repare aşa ceva decît dacă iau apartamentul pentru un an întreg. Cum apartamentul era nemobilat, recurseseră la argumentul că au nevoie de un** apartament **mobilat. Această scuză îi salvă şi în alte** situaţii limită, **cînd nu reuşeau să-şi amintească toate** condiţiile **şi erau adesea pe punctul dc a lua o hotărîre pierzînd din** vedere **un aspect sau altul.**

Fără să vrea trecură de două ori pe la aceleaşi adrese : o dată pe la casa demodată, cu încîntătorul portar de culoare, şi făcură turul apartamentului avînd sentimentul ciudat că lc e cunoscut, pentru ca în cele din urmă să recunoască portarul şi să izbucnească in rîs ; apoi pe la casa unde trăia, împreună cu drăgălaşa ei fiică, văduva cea Înduioşătoare, care fusese dornică să-i ia ca chiriaşi. In- tîrziară puţin ca să se scuze pentru greşeala făcută şi aflară cu uşurinţă că mama închiria casa pentru a-i oferi fiicei un adăpost atîta timp cît îşi fâcea la New York studiile in domeniul artelor şi că sperau să-şi acopere cheltuielile luînd chiriaşi. Mama încheie spunîndu-le că fiica sa era acum la cursuri, iar soţii March o încurajară asigurîn- d-o că în cîteva zile îşi va realiza planul.

— Cred că ne-am simţi foarte bine aici, spuse March după ce ieşiră. Dacă am fi nişte oameni cu adevărat altruişti, ar trebui să ne adaptăm dorinţele nevoilor lor şi să punem capăt acestor căutări obositoare, nu-i aşa ?

— Da, dar nu sîntem cu adevărat altruişti, spuse soţia sa, sau cel puţin nu în sensul ăsta. Ştii foarte bine că nu-ţi place să locuieşti cu altcineva şi că, dacă ne-am muta acolo, mi-ar fi milă de ele tot timpul.

— înţeleg. Şi atunci s-ar întoarce totul împotriva mea.

— Şi atunci s-ar întoarce totul împotriva ta. Iar dacă ai să dai dovadă de slăbiciune, Basil, şi ai să te laşi impresionat astfel de orice fleac, ar fi mai bine să nu vii la New York. Ai să ai parte din plin de suferinţă aici.

— Hai, Isabel, nu-mi vorbi pe tonul ăsta de superioritate, de parc-aş fi un copil care şi-a pus în gînd să capete o jucărie nedorită.

— Vai, cum de nu-ţi dai seama că tocmai pentru că *eşti* un copil în unele privinţe ţin la tine ? întrebă dînsa, fără să ce^ze.

— Nici măcar nu găsesc că e chiar aşa de multă suferinţă în New York. Nu cred că populaţia de aici are parte de mai multă suferinţă decît cea de la ţară. Şi toată lumea e foarte bine dispusă. Probabil că aspectul exterior al oraşului şi voioşia cerului şi a atmosferei pătrunde în sîngele oamenilor. Vremea e pur şi simplu fără cusur şi nu mă deranjează dacă — după spusele tale — e cel mai urît loc
de pe faţa pămîntului. Probabil că aşa şi este. Pe alocuri Urîţenia lui ţipă şi urlă în gura mare, dar nu-şi pierde nici o clipă hazul. Văduva aceea vine de la ţară. După ce va sta un an la New York va fi veselă ca... o şosea în unghi drept.

March exprima astfel încintarea amîndurora cu privire la şoselele in unghi drept.

— Străzile şi bulevardele sînt ucise, dai- cel puţin sînt parţial ascunse, ceea ce e o consolare într-o oarecare **măsură.** Iar trupurile lor prăbuşite sînt cucerite victorios, **cu** ■o bucurie ee te îmbată. Curbele în unghi drept ale şoselelor ce duc spre Washington Square şi spre Institutul Cooper sînt cel mai distractiv lucru de pe faţa pămîntului. Absolut cumplit, desigur, dar inegalabil de frumos 1 Şi aşa e tot oraşul, spuse March, căci altminteri n-ar fi apărut aici . şosele in formă, de L. New York poate fi considerat de o veselie superbă sau de o veselie sordidă, dar — fie prinţ, fie cerşetor - - e totdeauna vesel.

— Da, accsta e cuvintul potrivit, consimţi ea oftind. Dar de o veselie sălbatică. Nu mă pot obişnui cu aşa ceva, Parţă toţi au uitat de moarte, Basil, toţi cei din New York au uitat de moarte.

— Ştiu şi eu, nu prea sînt convins că ai ceva de cîştigat dacă nu uiţi de ea.

— Nu spune asta, iubitule !

March îşi dădu seama că în clipa de faţă soţia lui e la capătul puterilor şi îi propuse să facă o plimbare de vreo două ceasuri cu trenul suspendat, cît mai departe, în afara oraşului, pentru ca să scape de obsesia căutării unui apartament. Dar conştiinţa nu-i îngădui doamnei March să accepte această

sugestie ; îşi acuză soţul de aceeaşi superficialitate de care se făceau vinovaţi ne^yorhezii: astfel îneît ziua trecu anevoie. La sfîrşit se simţi prea obosită ca să mai mănince ceva, iar în timpul nopţii avu un vis din care se trezi scoţind un ţipăt care-1 trezi şi pe eL Mai întîi visase ceva in legătură cu copiii, despre care vorbiseră cu dor înainte de culcare, apoi ii apăruse ceva hidos, cu ochi pătraţi şi cu o mulţime de găuri ce se întunecau şi se luminau pînă ce coada monstrului strălucea din nou. Doamna

March se înfiora încercînd să-şi descrie imprecis visul, iar soţul ei întrebă :

— A încercat să te muşte ?

— Da, şi ăsta e lucrul cel mai înspăimântător : n-avea gură !

— Vai, draga mea, spuse March rîzînd, nu era decît un nevinovat apartament newyorkez — şapte camere şi baie.

— Cred că asta era, consimţi dînsa recunoscînd linia arhitectonică, apoi adormi şi se trezi cu puteri noi pentru a face faţă luptei cu apartamentele.

IX

Căutarea unei locuinţe îţi pierduse deja farmecul noutăţii, dar era în continuare interesantă ; îşi schimbară programul zilei angajînd un cupeu, renunţînd la anunţuri şi întoreîndu-se iarăşi la ajutorul misiţilor. Se lăsară convinşi să accepte şi ideea unei case mobiliate ; doamna March deveni mai îngăduitoare faţă de Fulkerson şi primi autorizaţiile de a vizita apartamente şi case care nu îndeplineau condiţiile cerute de ea şi care erau peste posibilităţile lor şi totodată în afara zonei la care îşi propusese dînsa să se limiteze. Vizitară apartamente de trei-patru mii de dolari şi le refuzară pentru un motiv sau altul, în orice caz nu pe motivul preţului ; cu cit chiria era mai mare, cu atit se arătau mai pretenţioşi în privinţa parchetului lustruit şi a aranjamentului camerelor bogat împodobite. Nu-şi puteau da seama niciodată dacă au reuşit sau nu să înşele portarul,

sperînd doar, în clipa cînd urcau în trăsură, că au reuşit.

Ajunseră întîmplător pe o stradă ce arăta de departe mai veselă decît şoselele în formă de L. Faţadele zvelte ale clădirilor erau împodobite cu scări de incendiu şi balcoane subţiri de fier ; o puzderie de copii mişuna pe stradă, pe trotuare şi la intrarea blocurilor ; la fiecare fereastră se iveau capete de femei. In subsoluri, peste care se arcuiau trepte mari de piatră ducînd spre intrările blocurilor, erau instalate prăvăliile negustorilor de zarzavaturi, aprovizionate din plin cu varză, magazine alimentare ce ofereau mai ales slănină şi cîrnaţi, ateliere de tinichigerie, cizmărie sau de alt soi, menite să răspundă nevoilor mărunte ale locuitorilor săraci. De-a lungul trotuarelor se înşirau butoaie cu cenuşă şi grămezi de gunoi ; negustori de tot felul se învîrteau prin preajmă fără rost ; un vînzător de fructe ieftine trecea cu căruciorul pe stradă, iar glasul lui se contopea cu strigătele şi ţipetele vesele ale copiilor, cu glasurile femeilor ce-i dojeneau sau trăncăneau ; într-un colţ se contura silueta voluminoasă, înveşmîntată în albastru, a unui poliţist; un beţiv se îndreptă spre el mergînd şerpuit pe trotuar. Aici nu era sălaşul celei mai crunte sărăcii, ci al acelui soi de sărăcie fără speranţă de scăpare, ce se transmitea de la o generaţie la alta, ce căpăta caracterul unei condiţii permanente, căreia omul i se adaptează ca unei boli incurabile, cum ar fi de pildă lepra.

Cu puţin timp în urmă soţii March ar fi apreciat aspectul acestei străzi din punct de vedere pur estetic, s-ar fi mulţumit să spună că are la fel de mult farmec ca o stradă din Neapole sau din Florenţa şi să se întrebe de ce nu se gindeşte nimeni să o picteze, i-ar fi acuzat cu toată seriozitatea pe pictori că nu sînt în stare să o preţuiască şi că se duc în străinătate în căutare de pitorcsc, cînd îl au la dispoziţie chiar sub nasul lor. Una din cele mai pertinente caracteristici ale străzii se adresa nasului, iar doamna March ridică geamul cupeului de pe partea dinsei.

— Oare de ce ne duce pe o stradă atît de dezgustătoare ? întrebă ea cu o exasperare în glas, al cărei motiv soţul ei îl bănuia.

— Poate că vizitiul e un filantrop, răspunse el cu o ironie melancolică, şi vrea să nc facă să ne gîndim nu la cei care trec intîmpiător pe stradă in cupeu ci la cei care sînt nevoiţi să-şi petreacă aici toată viaţa, fie vară, fie iarnă, fără nădejdea de a scăpa de aici decît pe dric. După părerea mea, chestia asta nu-i doare prea tare. N-am văzut în tot New York-ul o gloată mai veselă. Cred că au uitat de moarte cu desăvîrşire, Isabel, se gîndesc la ea mult mai **puţin decît semenii lor. Mă întreb ce-or spune despre** noi **cînd ne văd trccind printre ei cu atîta măreţie ? Probabil că ne cred bogaţi şi ne urăsc, dacă îi urăsc pe cei bogaţi.**

Judecind după înfăţişare, cred că nu urăsc pe nimeni Oare n-ar trebui să acceptăm totul cu aceeaşi resemnare cum îşi acceptă ei mizeria ? Cred că în tot cartierul ni. există încălzire centrală şi lift. Cred că nici cea mai numeroasă şi cumsecade familie de aici n-ar şti ce să faci cu un apartament de şapte camere cu baie. în orice caz, n-ar şti ce să facă cu baia.

Pentru soţia lui, monologul lui March prezenta un interes diferit de aspectul comic care-i privea direct.

— Ar trebui să-i ceri domnului Fulkerson să te lase să comentezi aceste imagini din New York în *Magazinul , bilunar.* Cred că le-ai prezenta minunat, Basil.

— Da, m-am gîndit şi eu la asta. Dar sâ nu ne depărtăm de ale noastre. N-ai sentimentul că eşti măruntă şi nedemnă cind vezi pe cc stradă locuiesc semenii tăi şi ştii cît eşti de pretenţioasă în privinţa cartierului şi a numărului de sonerii de la intrare ? La aceste intrări nu văd nici măcar sonerii şi tuburi de comunicare.

Scoase capul pe fereastră ca să vadă mai bine, iar copiii mizeriei îl aclamară din pură simpatie şi voie bună.

— Nu ştiam că sînt atît de cunoscut. Poate e un

semn că mi se recunosc sentimentele umanitare.

— E foarte uşor să ai sentimente umanitare şi să te autoironizezi pentru faptul că-ţi doreşti opt camere cu baie într-un cartier bun, cînd vezi cum trăiesc aceste făpturi nefericite, spuse soţia lui. Dar, dacă le-am împărţi tot ce avem şi ne-am hotărî să trăim în mijlocul loiy ce-am realiza ?

— Absolut nimic. Poate ne-ar ajuta pe moment, dar pe ei nu i-ar scăpa de mizerie nici măcar pentru o săplămmă. Apoi ar continua să trăiască ca şi pînă acum. numai că nu s-ar mai împăca la fel de bine cu lipsurile. Singura lor şansă este să rămînă în relaţii bune cu sărăcia tot timpul, iar asta reuşesc s-o facă într-un fel sau altul. Nu înţeleg cum, şi mă tem că nici nu vreau să înţeleg. Ce-ar fi să-i spunem vizitiului să ne plimbe puţin prin cartierele centrale, care sînt mîndria oraşului 7 Pe Fifth Avenue sau Ma- dison ?

— Nu, n-avem vreme de pierdut. Am o adresă pe lîngă Third Avenue, pe o străduţă de legătură, şi aş vrea să mergem acolo.

De fapt, avea mai multe adrese apropiate în aceeaşi zonă, aşa încît considerară mai nimerit să dea drumul cu- peului şi să-şi continue căutarea în după-amiaza aceea **pe** jos. Nu ajunseră la nici un rezultat ; doamna March **nu** învăţase nimic din ceea ce văzuse pe strada cu casele **de** raport ; nu vroia să renunţe la nici una din dorinţele ei privind apartamentul ideal, iar apartamentele vizitate **nu** se adaptau cu nici un preţ dorinţelor eL îşi pierdu răbdarea cu totuL

Cînd doamna March se arătă nemulţumită de aceste apartamente, care nu răspundeau cîtuşi de puţin nevoilor unei locuinţe cumsecade, soţul ei comentă :

— N-aş spune că e firesc ca apartamentele să fie aşa cum sînt, dar nici nu **sînt** convins **că** noi **avem** dreptate. Mă tot gîndesc la problema locuinţelor **de cînd** sensibilitatea mea a fost **tîrîtă** — **în cupeu** — de-a **lungul acelei** străzi. Fără îndoială, **nici un copil care s-a** născut şi a crescut pe o astfel de stradă nu-şi **poate forma** cu **adevă**rat o idee despre ceea ce nseamnă un cămin. Şi **asta pen**tru că săracii nu pot **imprima**

locuinţelor lor **o anume per**sonalitate. Sînt nevoiţi să accepte ce pot căpăta. Dar **cei de** seama noastră, adică cei cu posibilităţile noastre, au o idee clară despre un apartament obişnuit. Acesta trebuie să fie făcut pentru a răspunde nevoilor lor, sau presupuselor nevoi, şi deci trebuie făcut pentru o anumită poziţie socială, nu pentru viaţa de familie. închipuie-ţi un copil nou-născut într-un apartament ! E o contradicţie logică : apartamentul reprezintă însăşi negarea ideii de maternitate. Un apartament înseamnă o viaţă de societate sau, mai exact, un simulacru de viaţă de societate. E construit anume pentru a da celor conformişti o poziţie socială contra unei sume mici de bani, de fapt contra unei sume mult prea mari pentru ceea ce li se **oferă.** Aşa încît preţul clădirii creşte datorită holurilor îmbrăcate în marmură şi decoraţiei de prost gust. Nu contest existenţa confortului, dar nici un apartament nu are cameră de zi. Are doar salonaşe menite să găzduiască prefăcătoria socială, are sufragerii şi dormitoare, dar nu are o încăpere în care familia să se adune şi să se bucure de sentimentul plăcut că formează o familie. Majoritatea dormitoarelor sînt nişte hrube

întunecoase, în care se face o jalnică risipă de spaţiu. Dacă n-ar fi holurile, decoraţia şi zugrăveala inutil de scumpe, atunci casele s-ar putea construi în formă de cerc, iar apartamentele în stilul clădirilor de la Pompei, avînd doar nişte dormitoare minuscula — cu lumină directă — iar restul spaţiului ar trebui împărţit în două-trei holuri mari şi primitoare, în care să se desfăşoare viaţa de familie şi în care să se facă, fără prea mult fast, tranzacţiile cu societatea. In fond, chichineţele alea sînt mai bune şi mai potrivite nevoilor umane decit asemenea apartamente. Acolo toţi membrii familiei locuiesc la bucătărie şi au sentimentul că formează o familie, în timp ce apartamentul anihilează total acest sentiment. Oferă doar închistare lipsiiă de confort. Nici măcar o pisică nu poate trăi cu-demnitate intr-un apartament. N-ai posibilitatea să cobori în pivr.iţâ după vin. Nu, căminul anglo-saxon instalat în casa ang'.o-saxonă e imposibil de înjghebat într-un apartament franco-ame- rican, şi nu pentru că e modest, ci pentru că e fals.

— Bine, fie, spune doamna March, hai să căutăm o casă !

March criticase apartamentele în general, fârâ să se aştepte la vreun rezultat concret. Dai' răspunse :

— Hai sa căutăm o casă !

X

Nimic nu amăgeşte un bărbat mai mult decit abaterea unei famei de ia o poziţie pe care i-o considerase imuabilă, ca a unei stele. March îşi urmări soţia cu uimire şi răbdare. Parcă alegea tot ce era mai prost, dar îl trimitea să cerceteze pivniţa şi coşurile, îl supunea unui interogatoriu amănunţit in privinţa instalaţiilor. La lumina şovăitoare a mai multor beţe de chibrit aprinse sucesiv, coborî împreună cu el într-o pivniţă şi pentru o clipă trăiri revelaţia -absurdităţii prezenţei lor in aed ioc, atît de departe de obiceiurile bine stabilite ale vieţii duse la Boston.

— Iţi dai seama că puteam să fim ucişi în clipa asta fără

să ştie nimeni ? întrebă ea cînd ieşiră din casă cu bine.

— Sau să ne sinucidem într-un moment de nebunie sentimentală generat de căutarea zadarnică a unui apartament, îi sugeră el.

Doamna March adoptă imediat ideea.

— Cred că încep să înnebunesc. Dar nu vreau să-ţi pierzi capul şi tu, Basil. Şi nu-ţi dau voie să te laşi mînat de sentimente în faţa a tot ceea ce vezi în New York. Mă tem că te-a cam înduioşat aspectul străzii pe care am trecut adineaori. Nu cred că oamenii aceia suferă *cu adevărat,* că trăiesc un chin *real.* Din punctul nostru de vedere o asemenea viaţă ar fi un chin, dar ei s-au obişnuit aşa şi nu-i mai simt prea mult apăsarea.

— înţeleg, firește, şi n-am de ce să mă înduioşez. Cred că atunci cînd oamenii se obişnuiesc cu o viaţă grea, cel mai bun lucru e să se împace cu ea. Probabil că nici nu le mai place să trăiască bine. Am să mă străduiesc să ţin minte lucrul ăsta.

începură amîndoi să rîdă şi o porniră pe bulevardul în formă de L, fericiţi că au scăpat de primejdia de a fi omorîţi sau de a se sinucide în pivniţa aceea, cu gîndul să ajungă la linia care traversa oraşul şi care i-ar fi dus la hotel.

— In fine, în seara asta mergem la teatru, spuse doamna March, ca să uităm cu totul de goana după casă şi să ne împrospătăm forţele pentru mîine-dimineaţă.

Deodată strînse cu putere braţul soţul ei.

— L-ai văzut pe omul ăsta ? şi arătă cu capul spre un bărbat cu o înfăţişare decentă, ce mergea pe marginea trotuarului, în dreptul lor. se oprea din cînd în cînd şi se apleca vrînd parcă să privească cu atenţie rigola.

— Nu. De ce ?

— L-am văzut cum a luat de pe jos o bucată de biscuit murdar, a băgat-o în gură şi a înghiţit-o de parc-ar fi fost mort de foame. Ia te uită ! Acum scormoneşte în grămezile de gunoi !

Intr-adevăr, aceasta era îndeletnicirea bărbatului cu o înfăţişare decentă, cu mîini aspre şi unghii rupte, ca de muncitor — îndeletnicirea unui cîine flămînd. Soţii March îl urmară, fascinaţi de spectacol, pînă la colţ, şi apoi pe strada lăturalnică, în timp ce omul cerceta în continuare

rigola.

Mai făcură cîţiva paşi; apoi March spuse :

— Trebuie să mă duc după el, şi plecă lăsîndu-şi soţia singură.

— Aveţi nevoie de ceva... ? Vă e foame ? întrebă March.

Bărbatul răspunse că nu ştie englezeşte, *monsieur.*

March îşi repetă întrebarea în franţuzeşte.

Omul ridică din umeri cu un gest jalnic, disperat.

— *Mais, monsieur...*

March îi puse în mină o monedă, iar chipul celuilalt se crispă brusc ; prinse mina binefăcătorului său în ambele mîini şi i-o strînse cu putere.

— *Monsieur ! Monsieur .'!* rosti el cu glas sugrumat, iar lacrimile îi şiroiau pe obraji.

Binefăcătorul se retrase în grabă, uimit şi ruşinat, cum era şi firesc într-o astfel de împrejurare şi se întoarse Ia soţia lui ; bărbatul dispăru iarăşi in mizeria din care se ivise.

March se simţi dator să-şi liniştească soţia în privinţa a ceea ce se întîmplase.

— Am putea desigur să trăim aici ani la rînd fără să mai întîlnim un caz asemănător. Sînt sigur că putea cere ajutor în multe locuri, dacă ştia unde să se adreseze.

— Vai de mine, dar însuşi faptul că e aşa de neajutorat e cumplit! răspunse ea. Nu pot suporta aşa ceva şi n-am să vin niciodată într-un oraş unde se pot întimpla astfel de lucruri, aşa că ar trebui să punem capăt goanei după locuinţă în clipa asta.

— Serios ? Şi în ce colţ de lume ai vrea să trăieşti ? Asemenea lucruri sînt posibile pretutindeni in condiţiile actuale.

— Atunci condiţiile trebuie schimbate.

— Ba nu, trebuie să mergem la teatru şi **să** uităm totul. Ne putem opri la Brentano să **cumpărăm bilete cînd** trecem prin Union Square.

— Nu merg la **teatru,** Basil. **Plec acasă,** la **Boston, în seara asta. Tu poţi să rămîi şi să cauţi un apartament.**

March îi demonstră absurditatea poziţiei sale, mai

mult chiar, egoismul ei; **dar dînsa** răspunse că **e** cît **se poate de hotărită, indiferent de ceea ce s-a întîmplat, că a stat des-**

tul departe de copii, că trebuie să se ducă acasă şi să-ţi termine treburile mutatului. Spunînd acestea oftă.

— Of, nu înţeleg de ce trebuie să avem parte de lucruri triste şi urîte acum. Cînd eram tineri...

— Mai tineri, interveni el. Sîntem încă tineri.

— Ne prefacem doar, însă ştim foarte bine care-i adevărul. Dar mă gîndeam ce frumos şi plăcut era cînd ne întorceam cu gîndul la călătoriile noastre de odinioară. Cînd eram la New York în călătorie de nuntă oraşul era de două ori mai curat ca acum şi nu se petreceau asemenea lucruri deprimante.

— Era mult mai murdar, răspunse el, şi situaţia era mai proastă din toate punctele de vedere : oamenii mai flă- mînzi şi mai zdrenţăroşi, casele mai dărăpănate. Numai că noi nu eram capabili în momentul acela să le vedem. Nu ţii minte că, atunci cînd am pornit spre Niagara pentru ultima oară, toţi oamenii ni se păreau bătrâni şi banali ? Şi că atunci cînd am ajuns acolo n-am recunoscut dintr-o privire nici o mireasă ? Că nu erau decît perechi între două vîrste ?

— Cel puţin nu erau muritori de foame, protestă doamna March.

— Nu, nu se moare de foame în hoteluri de lux şi în trenuri de agrement. Dar, dacă ai trecut de pragul anilor patruzeci şi de graniţele acestor locuri, ai toate şansele să dai cu ochii de muritori de foame. Dacă cei ce văd nefericirea sînt nefericiţi, închipuie-ţi de cîtă mizerie au parte oameni care locuiesc pe străzile cu adevărat sordide cu case de raport, nu pe una pitorească ca cea pe care am trecut noi.

— Dar noi *nu* sîntem nefericiţi, protestă dînsa reducînd din nou discuţia la dimensiuni personale, aşa cum fac de obicei femeile cînd vor să obţină un profit de pe urma unei discuţii. De fapt, nu sîntem mai nefericiţi decît atunci cînd eram tineri.

— Sîntem mai serioşi.

— Ah, detest lucrul ăsta, şi tare-aş vrea să *nu* mai fii aşa de serios, dacă e vorba să ajungem la aşa ceva.

— De-acum încolo am să' fiu uşuratic, spuse March. Mergem astă seară, la *Groapa în pămînt ?*

— Plec la Boston.

— E cam acelaşi lucru. Nu crezi că e şi ăsta un fel de a fi uşuratic ? Recunosc însă că e cam jignitor.

— E o prostie, spuse dînsa.

La hotel găsiră un bilet din partea misitului care le dăduse autorizaţia de a vizita apartamentul doamnei Gros- venor Green. Le scria că dînsa aflase că le plăcuse apartamentul şi că era convinsă că ar putea ajunge la o înţelegere. Îşi aranjase deja plecarea într-o călătorie în Europa şi era nerăbdătoare să închirieze apartamentul înainte de a se îmbarca. Urma să le facă o vizită în seara aceea la ora şapte.

— Doamna Grosvenor Green ! spuse doamna March, Care din cele zece mii de apartamente era, Basil ?

— Depozitul dc bibelouri, răspunse el, de la Xenophon, nu mai ţii minte !

— Nici nu trebuia să se ostenească, n-am de gînd să stau de vorbă cu ea. Sau... eu ştiu... cred că ar trebui. N-aş putea să plec fără să văd cu ochii mei cum arată fiinţa care a putut concepe un apartament aşa de aiurit. Trebuie să fie plutitoare ca o adevărată...

— ...paraşută, ii sugeră March.

— Nu, o fiinţă atît de aeriană n-ar fi în stare să co-boare pe pămînt.

— Mă rog, atunci un balon.

— Să zicem că balon e cuvîntul potrivit, deocamdată, consimţi doamna March. Cred însă că numai **propria** ei persoană mai poate fi la **iiel de aeriană.**

Cînd li se aduse cartea de vizită a doamnei Grosvenor **Green,** coborîră amîndoi in holul hotelului, pe care March **îl** comparase cu salonul unui vas de agrement arab ; nu pentru că el ar fi fost cit de cit iniţiat în astfel de ambarcaţiuni, ci pentru că decoraţiile erau tipic sarazine, iar arhitectura tipic americană. Aici, pe canapeaua mare din mijloc, dădură cu ochii de o doamnă voinică, al cărei chip neted, liniştit şi dolofan nu corespundea deloc cu portretul pe care i-1 schiţaseră în minte doamnei Grosvenor Green, aşa îneît doamna March, cu cartea de vizită în mîna, şovăi vizibil înainte de **a** îndrăzni să i se adreseze. Apoi rămase profund uimită de vocea groasă şi calmă cu care dînsa se

recomandă şi-şi ceru scuze pentru că a venit. încă nu-şi

aranjase plecarea în Europa, dar spera să rezolve în curînd acest lucru şi recunoscu faptul că e nerăbdătoare să-şi închirieze apartamentul pînă atunci. Se simţea puţin obosită de grijile gospodăriei — doamna March scoase un oftat adânc, ceea ce reprezintă dovada prin care o femeie recunoaşte calvarul alteia — şi domnul Green avea treburi peste hotare, iar dinsa intenţiona să-şi continue studiile în domeniul artei la Paris ; acum se pregătea cu domnul Ilcomb, dar la Paris erau profesori mult mai buni; şi cum, după părerea intendentului, preţul fusese singurul impediment, îşi luase inima în dinţi şi venise.

„Deci nu l-am păcălit deloc", se gîndi doamna March in timp ce răspundea cu amabilitate.

— Nu, re-a fost teamă că e prea mic pentru familia noastră. Avem nevoie de multe camere. Nu putu să lase să-i scape şansa de a spune : Soţul meu vine la New York pentru a conduce o revistă literară şi va avea nevoie de o cameră unde să scrie — ceea ce o determină pe doamna Green să se încline în faţa lui March, iar pe acesta îl făcu să se simtă cît se poate de proşt. Dar apartamentul ni s-a păi'ut îneîntător (era îneîntător ca arhitectură, protestă conştiinţa ei) şi ne-am fi bucurat grozav dacă ne-ar fi convenit

Continuă cu o scurtă relatare a goanei lor după locuinţă, în timp ce doamna Green murmura cuvinte calde, pline de compasiune, spunînd că şi dinsa a trecut prin acest chin şi că, dacă le-ar fi putut arăta ea însăşi apartamentul, cu siguranţă că i-ar fi observat mai bine avantajele. Doamna March ii dădu dreptate, iar doamna Green adăugă că, dacă nu vor găsi ceva întru totul convenabil, dînsa le-ar arăta cu plăcere apartamentul încă o dată ; atunci doamna March spuse câ pleacă la Boston, dar că soţul ei rămîne să continue căutarea şi că, fără îndoială, ar fi deosebit de îneîntat să revadă apartamentul la lumina zilei.

— Dar dacă îl închiriezi, Basil, îl preveni dînsa cînd rămaseră singuri, să ştii că te părăsesc. N-aş locui în

magazia aia de vechituri nici dacă mi-ai face-o cadou. Dar cine şi-ar fi putut închipui că stăpina arată astfel ? Şi totuşi puteam să-mi dau seama, dacă stăteam să mă gîndesc o clipă. Tocmai pentru că locuinţa n-o reprezenta deloc, de

aceea nu-i seamănă deloc ca înfăţişare. Un apartament nu poate semăna cu nici o făptură care zboară prin aer, sau se tîrăşle pe pămînt, sau înoată în ape subterane. Mă întreb din ce colţ de lume o fi venit. Nu e din New York, de asta ne putem da seama chiar şi noi. Şi nici de la ţară nu e. Parcă ar veni dintr-un oraş mare unde a fost un fel de autoritate in domeniul artelor. Şi, cum nu-^i poate găsi profesori destul de buni în New York, trebuie să plece la Paris ! în fond e o situaţie dramatică, Basil ! Mi-e milă de o fiinţă care se înşală atît de profund în ceea ce o priveşte.

— Mi-e milă de soţul unei fiinţe care se înşală atît de profund în ceea ce o priveşte. Ce-o să facă domnul Green la Paris în timp ce dînsa îşi va croi drum spre o sală de expoziţie ?

— In orice caz, fereşte-te de apartamentul ei, Basil. Asta-i tot ce-ţi spun. Şi totuşi are ceva plăcut în felul ei de a fi.

— Mie-mi place totul la ea, în afară de apartament, spuse March.

— Mă bucur că pleacă din ţară, răspunse soţia lui. Nu ne-ar neglija deloc. Iar apartamentul era într-adevăr frumos împărţit, n-^ai ce spune. Avea şi lift şi încălzire centrală. Are o poziţie convenabilă. Are şi un lacheu care aduce cărţile de vizită. Holurile şi scările sînt frumoase şi bine întreţinute. Dar nu e bun. Ţi-aş putea pune un pat pliant în camera de lucru şi aş putea chiar să pun unul în salon...

— In spatele unui paravan ? Nu mai suport paravanele !

— Şi am putea înghesui două slujnice într-o singură cameră sau s-o aducem numai pe Margaret şi să facem tot spălatul in oraş... Glasul îi devenise strident : Basil, e de neconceput !

— Nici nu încerc să concep, draga mea, replică el.

Chiar in clipa cînd plecau la gară sosi Fulkerson, dornic
să afle ce mai e cu ei, şi dacă şi-au găsit deja o locuinţă.

— Nimic, răspunse doamna March, iar eu plec la Boston şi-l las aici pe domnul March să facă ce i-o place. Are c*arte blanche.*

— Numai că libertatea înseamnă responsabilitate, Fulkerson, aşa că-ţi dai seama că e ca şi cum n-aş

avea de ales.
Rămîn aici pentru că n-am încotro, nu pentru că am vreo şansă să rezolv ceva.

— Serios ? întrebă Fulkerson. Ei, o să vedem ce putem face. Credeam că v-aţi şi instalat, altfel mă luptam să vă găsesc ceva. Casele la care v-am trimis n-au fost bune de nimic ?

— La fel ca şi o mie de alte case pe care le-am văzut, spuse doamna March. Ba da, una din ele e ceva mai răsărită. Se apropie aşa de mult de ceea ce ne dorim, îneît i-am dat lui March instrucţiuni speciale să nu se apropie de ea.

Ii povesti despre doamna Grosvenor Green şi despre apartamentul ei, iar în cele din urmă Fulkerson spuse :

— E-n regula, o să mai căutăm. Am să fiu cu ochii pe el, doamnă March, şi o să am grijă să nu ia o hotărîre pripită. Nu-1 las pînă ce nu găseşte apartamentul potrivit. Sînt sigur că există aşa ceva. într-un oraş de un milion opt sute de mii de locuitori trebuie să existe, singura problemă este să-l găsim. Lăsaţi-1 în grija mea, doamnă March ! Am să fiu în gardă tot timpul.

Cînd îşi dădu seama că se duc pe jos, Fulkerson lăsă impresia că ar vrea să meargă cu ei la gară, dar, la uşa hotelului, îşi luă rămas bun de la ei fără să şovăie.

— E foarte drăguţ. Basil, iar atitudinea lui faţă de tine e fermecătoare. E minunat să vezi ce mult ţine la tine. Dar nu mi-ar fi făcut plăcere să meargă cu noi tot drumul şi să no strice bucuria ultimelor clipe petrecute împreună.

Cînd ajunseră pe Third Avenue luară trenul suspendat, pentru care doamna March avea o plăcere deosebită, îl considera mijlocul ideal de a călători şi nu se supără cînd soţul oi îi aminti că spusese cîndva că nu va călători cu el pentru nimic în lume. Acum spuse că drumul în noapte i se pare mai interesant decît cel făcut ziua şi că legătura aeriană ce se stabileşte între ei şi locatarii de la etajele doi şi trei ale clădirilor — in timp ce jos, în stradă, viaţa îşi urmează cursul obişnuit — are intensitatea şi calmul desâvîrşit al vieţii casnice ; toate acestea sînt efectul

siguranţei şi exclusivismului ce caracterizează înalta societate. March considera că a privi pe fereastră în casele oamenilor era chiar mai interesant decît un spectacol de teatru, cu care de altfel se şi asemăna. O familie de muncitori — unii doar în cămaşă — îşi lua ccaiul ; o femeie cosea la lumina lămpii ; o mamă îşi culca copilaşul în leagăn ; un bărbat stătea la masă cu capul culcat pe braţe ; o fată şi un băiat se aplecau peste pervazul ferestrei. Ce sugestiv ! Ce dramatic ! Ce varietate nesfîr- şită ! în staţia de la Forty-second Street se opriră o clipă pe podul care traversa şoseaua ce ducea spre nord, spre gara centrală, şi priviră in ambele sensuri, de-a lungul şinelor suspendate. Şoseaua, care se pierdea şi apărea din nou de mii de ori din marea de lumini strălucitoare şi tremurătoare ; lumina rece a becurilor electrice ce se iveau printre punctele şi petele roşiatice ale lămpilor de gaz aflate la distanţe diferite ; siluetele arhitecturale ale caselor, bisericilor şi turnurilor, a căror urîţenie se pierdea în întuneric ; mişcarea continuă a trenurilor, ale căror opriri erau încununate de văluri de abur iluminate mai slab sau mai intens de izbucnirea flăcărilor — ţoale alcătuiau un tablou fără pereche. Mai tirziu aveau să vorbească mult despre acest spectacol sublim, despre miracolul necunoscut pe care oraşul cu nenumăraţi pictori îl creează în fiecare noapte. Se aflau exact pe platforma de la Arachne, care se arcuia deasupra străzii ce ducea spre gară, dar pentru o clipă rămaseră fără grai în faţa acestui spectacol. Se pierdură din nou într-o tăcere plină de emoţie cînd trecură prin tunelul care leagă staţia trenului suspendat de sala de aşteptare a gării centrale şi priviră în jos spre şirurile de trenuri de noapte pierdute în lumina slabă a lămpilor cu gaz, ce împestriţa — fără a reuşi să împrăştie — întunericul locului. Oare ce forţe, ce destine sălăşluiau în aceşti coloşi care urmau să străbată vijelios noaptea în toate direcţiile ?! Acum zăceau nemişcaţi ca nişte monştri de basm aşteptînd ca bagheta magică să-i transforme, să facă din ei obiecte mişcătoare dar fără viată, fără voinţă, fără raţiune — copii ai materiei ordonate semănînd în chip uimitor cu viaţa.

Soţii March admirau peisajul cuprinşi de un fior de

mindrie patriotică născut din gîndul că, probabil, nu toată lumea îşi poate îngădui aşa ceva. Porniră în grabă spre casa de bilete, luară o cuşetă în vagonul de dormit al trenului spre Boston şi March îşi conduse soţia pînă la vagon. Se arătară foarte îneîntaţi de faptul că rezerva ei
era chiar in mijlocul vagonului ; doamna March promise să-i serie de îndată ce va ajunge acasă. Văzind cît de limitate sînt posibilităţile oraşului în privinţa locuinţelor, promise de asemenea să nu se supere foarte tare dacă el nu va reuşi să găsească chiar apartamentul ideal, Il rugă doar să nu uite că nu trebuie să fie situat dincolo de Twentieth Street şi nici dincoace de Washington. Square, că nu trebuie să fie mai sus de etajul trei, că trebuie să aibă lift, încălzire centrală, lacheu şi un portar agreabil. Acestea erau elementele esenţiale ; dacă nu reuşea să le găsească, o să se descurce şi fără ele. Dar trebuia să le găsească.

XI

Doamna March făcea parte din categoria femeilor care cer soţilor lor să le respecte ideile cu mai multă stricteţe decît le respectă ele însele. La începutul căsniciei lor îşi instruise soţul în toate problemele pe care le considera practice. Problema cîştigării existenţei nu se includea printre ele, această chestiune putea fi lăsată în seama incapacităţii sale de om distrat şi visător, iar dînsa nu se amcsteca. Dar într-o serie de probleme — cum ar fi: aranjarea tablourilor, alegerea unei pensiuni pentru vacanţa de vară, închirierea unei cabine pe malul mării, schimbarea tapetului din camere, alegerea locurilor la teatru, verificarea meniului copiilor cînd dinsa nu era la masă. scoaterea pisicii afară in timpul nopţii, urmărirea schimbului de cărţi de vizită şi invitaţii, urmărirea gradului de umezire a burlanului — March dăduse greş de atîtea ori, incit dinsa ştia că în privinţa alegerii aparta-mentului nu-i poate acorda nici un fel de libertate. Fap-tul că nu avea deloc încredere în discernămîntul lui în problemele amintite mergea mînă-n mînă cu admiraţia

faţă de inteligenţa soţului ei şi cu respectul profund pentru caracterul lui. Adesea spunea că, dacă el ar reuşi să facă faţă şi acestor cerinţe, ar fi un om desăvîrşit; dar dinsa renunţase de mult la speranţa de a-1 vedea astfel. De aceea îi impunea o serie de norme inflexibile, pentru ca apoi, după ce le enunţa, să-l lase în voia înclinaţiilor sale fireşti spre dezordine. în aceste condiţii, îi îngăduia soţului ei să acţioneze cum credea de cuviinţă şi se consola cu gîndul că este răspunzător de ceea ce face. March îi cunoştea deja această atitudine şi, după ce o vreme suferise profund văzînd că soţia sa e veşnic nemulţumită de tot ce face, se obişnuise să aştepte pînă cînd îi trecea supărar ea şi ajungea să-şi găsească mulţumirea în ceea ce se mai putea salva dintr-o situaţie ireparabilă. Uneori se întîmpla chiar să admită că soţul ei făcuse un lucru bun, dar îşi păstra dreptul de a-şi relua cu toată tăria atitudinea critică iniţială ; iar fiecare împrejurare în care acţionase din proprie voinţă ii servea drept avertisment şi martor împotriva lui. Mulţimea acestor împrejurări îl apăsa, fără a reuşi însă să-l deprime. De acum se obişnuise cu gîndul că — dacă e lăsat în voia lui — va greşi, ceca ce şi făcea, fără a lăsa impresia că-şi aminteşte de greşelile anterioare şi de urmările lor. în toate acestea exista o notă comică foarte pronunţată, dar şi un dram de tragism.

Acum, întoreîndu-se singur la hotel, trăia un sentiment de eliberare specific acestui gen de soţi. Era probabil reversul sentimentului provocat de durerea despărţirii ; şi se întoarse cu gîndul la apartamentul doamnei Grosvenor Green, care, în ciuda faptului că era ridicol de inadecvat, avea totuşi un farmec neobişnuit. îşi dădea seama că l-ar putea închiria cu un coeficient de risc mult mai mic decit ar presupuse orice alt. apartament, dar se hotărî să cerceteze mai întîi toate celelalte posibilităţi ale oraşului. Intr-adevăr, a doua zi îşi petrecu cea mai mare parte din timp alergînd după proprietarul unui apartament care nu avea nici încălzire centrală, nici lift, da;- era fără cusur din toate punctele do vedere, şi încerci p.d şă-1 determine să ceară mai puţin decit îl informase misitul. Printr-o ciudată mutaţie fizicii reuşi ca, în cursul tratativelor, să-şi creeze o dorinţă aprigă de a căpăta

apartamentul, în timp ce apartamentul doamnei Grosvenor Green îi stăruia în minte ca o alternativă mult mai convenabilă, la care se putea întoarce oricind. în acelaşi timp duse tratative pentru o casă mobilată, ceea ce spori avantajele apartamentului doamnei Grosvenor Green. Către seară o porni brusc în direcţie opusă, spre marginea

oraşului, astfel Incit să-i poată spună soţiei sale cît de absurd era tot ce putea fi mai bun în zona aceea, chiar în comparaţie cu ciudatul depozit de bibelouri al doamnei Grosvenor Green. E greu de explicat mersul complicat al conştiinţei sale ; poate ar fi mai bine să-l lăsăm în seama imaginaţiei celor căsătoriţi.

Sună la uşa acestui ultim apartament de la marginea oraşului, cînd se lăsa seara, iar portarul se lăsă mult aşteptat. îl primi morocănos şi-i spuse că, dacă vizitează apartamentul acum, o să spună că e întunecos, întocmai ca restul locuinţei. Lipsa lui de bunăvoinţă îl nemulţumea pe March în aceeaşi măsură în care-1 nemulţumea propria sa lipsă de sinceritate in dorinţa de a vedea apartamentul. Era conştient că. do fapt, nu vrea să-l închirieze, că vrea să-l vadă doar ca o falsă scuză peijtru nesupunerea faţă de dorinţa soţiei sale ; îşi luă insă o expresie jignită şi spuse :

— Dacă nu vrei să-mi arăţi apartamentul, nici nu vreau să-l văd.

Portarul gemu, căci fiind un om greoi, nu îi era prea lesne să urce scările. Aprinse un chibrit şi lumină drumul. Lui March i se făcu milă de el şi căută in buzunarul vestei o monedă dc un sfert ca să i-o dea la despărţire. Totodată era nevoit să inventeze un motiv pentru a refuza apartamentul, ceea ce nu era greu deloc, căci locuinţa era anunţată în ziare ca avînd zece camere, iar cifra se împlinea doar incluzînd baia şi două cămări mari.

— E destul de luminoasă, spuse March, dar nu prea înţeleg cum de sînt zcce camere.

— Sînt zece, spuse omul, fără a-şi susţine afirmaţia.

March puse moneda la loc şi coborî scările fără să mai spună vreun cuvint. Ar fi fost o greşeală, ar fi fost imposibil să-i dea ceva portarului după o asemenea obrăznicie, îşi spuse, oarecum ruşinat, că e mai uşor să pedepseşti pe cineva decît să-i ierţi.

Sc întoarse la hotel pregătit să ia o hotărîre disperată şi convins că apartamentul doamnei Grosvenor Green era singura soluţie şi totodată, datorită meritelor sale, cea mai bună locuinţă din New York.

Fulkerson îl aştepta în salon, iar March trăi emoţia ciudată a celui pus in faţa unei mari ispite atunci cind acesta îi spuse :

— Ascultă, de ce nu iei apartamentul ăla de la Xenophon ? Femeia s-a dus din nou la misit, iar acesta a venit la

mine. I-a plăcut de tine — sau mai exact de doamna March — şi bănuiesc că-1 puteţi căpăta cu o reducere substanţială fată de preţul iniţial. Sînt împuternicit să-ţi spun că-1 poţi închiria cu şaptezeci şi cinci pe lună, dar nu te sfătuiesc să-i oferi o sută cincizeci.

March clătină din cap şi-şi luă un aer de refuz virtuos,' cu care încerca să-şi mascheze acceptarea nesinceră.

— E prea mic... n-avcm cum să ne îngrămădim în el.

— Păi, de ce ? insistă Fulkerson. De cîte camcre aveţi nevoie ?

— Am nevoie de o cameră de lucru...

— Bine-nţeles 1 o s-o ai la redacţie, la *A cincea Roată.*

— Nu m-am gîndit la asta, răspunse March. Probabil că aş putea lucra la redacţie, căci nu e mult de scris...

— Vezi, n-ai să poţi lucra acasă. Hai cu mine acum să mai vezi o dată apartamentul.

— Nu, nu pot.

— De ce ?

— Trebuie... să merg la masă.

— Foarte bine. spuse Fulkerson. ici masa cu mine. Vreau să te duc la un mic restaurant italienesc.

Etapele succesive ale evoluţiei lui March in această problemă simplă pot fi urmărite cu tot atîta precizie cu care se pot studia momentele de autoamăgire şi întunecare prin care trece un om ispitit de gîndul crimei. Cele două fenomene nu se deosebesc probabil prea mult, iar pentru o minte înclinată spre speculaţii filozofice, rezultatul este nesemnificativ ; fenomenul în sine e important.

Merseră pînă la primul colţ, traversară şi, la jumătatea străzii, Fulkerson se opri în dreptul unei căsuţe de locuit care fusese transformată, ca multe altele, în restaurant în stil latin, fără a suferi aproape nici o modificare la structura sa specifică de locuinţă a unei familii modeste din New York. Restaurantul avea cîteva trepte tocite în faţa uşii micuţe de la intrare, o uşiţă laterală prin care, ureînd pe o scară îngustă, se putea ajunge în salonul de la etaj rezervat doamnelor ; în saloanele de la parter, în jurul meselor, şedeau bărbaţii, care puteau fuma in timpul mesei ; un singur ospătar alerga încolo şi încoace purtînd ^ăvi şi farfurii şi adresînd strigăte de neînţeles bucătaru- i'-ii> aflat în spatele unei uşi glisante, în bucătărie. Ospătarul se repezea să-i întimpine pe cei nou-veniţi, scutur» în prezenţa lor faţa de masă soioasă cu prosopul pe care-i porta pe braţ,

acoperea cu un şervet petele cele mai urite şi aducea, pe rînd, supa cu fidea, peştele prăjit, spaghetele cu brînză, cotletul de viţel, puiul fript şi salata, perele scorojite, brînza elveţiană şi cafeaua, care alcătuiau cina într-un astfel de restaurant.

— Ah, ce plăcut e ! exclamă Fulkerson, după ce şervetul fusese aşternut cu grijă, şi începu să caute figuri cunoscute pe care i le prezenta lui March ca fiind tineri scriitori sau artişti cu care vor colabora probabil. Alţii erau doar clienţi ai localului, aparţinînd, după înfăţişare, tuturor naţionalităţilor şi religiilor, căci erau şi cîţiva evrei ţi cubanezi.

— Ai aici o mostră substanţială de societate ncwyor-koză, spuse Fulkerson, găseşti de toate, în afară de cei din vîrful piramidei. Pe ăştia nu prea o să-i vezi la Ma- i'oni. decît rareori. Bine-nţeles, doamnele nu dau pe-aici niciodată.

Doamnele din local păreau inofensive, aveau o înfăţişare destul de respectabilă, dar categoric nu erau de cea mai bună calitate şi, cu cîteva excepţii, nu erau americane.

— E ca şi cum ai tăia o felie de tort sau de plăcintă cu târne, continuă Fulkerson, atunci cînd nu ştii cine a făcut plăcintă. Găseşti din toate cîte puţin.

Comandă o sticlă de Chianti. care le fu adusă în învelişul de răchită. Văzind-o, March zîmbi furat de amintiri, iar Fulkerson izbucni în rîs.

— Asta te bine dispune un pic. L-am adus aici într-o zi pe bătrînul Dryfoos şi i s-a părut ca un ulei dulce. Stide din astea se găseau la ei la chioşcurile de la ţară.

— Da, acum îmi amintesc, dar uitasem cu desăvirşire. Ce mult e de-atunci! Cine e Dryfoos ?

— Dryfoos ? Zîmbind, Fulkerson rupse o bucată din franzela lungă, franţuzească, ce li se servise cu două rondele galbene, subţiri, de unt şi începu s-o mănînce. Bă-

trînul Dryfoos ? ! De fapt nici nu e prea bătrin, dar aşa-i spun eu. Are vreo cincizeci de ani sau cam aşa ceva.

— Nu, spuse March, la cincizeci de ani nu e bătrin. nu chiar aşa de bătrin ca altădată.

— Oricum, cred că ar trebui să-ţi povestesc despre el. spuse Fulkerson ginditor. Chiar mă întrebam cum să fac să-ţi povestesc. Nu prea reuşesc să-mi dau seama cu adevărat în ce măsură eşti un bostonian autentic. Ai fost vreodată în ţinutul rezervelor de gaze naturale ?

— Nu, răspunse March. M-a interesat foarte mult să-! văd, dar nu reuşeam să plec decît vara şi atunci preferar*'. să mergem pe drumul cunoscut, la Niagara şi înapoi prin Canada, pe unde am fost în călătoria dc nuntă. Şi copiilor le place la fel de mult ca şi nouă.

— Da, spuse Fulkerson, ţinutul gazelor naturale merită văzut. Nu mă refer la terenurile de lingă Pittsburgh, ci la cele din Nord, din Ohio şi Indiana, pe lingă Moffit

— oraşul din centrul terenurilor, care a înflorit ca prin minune. Da, da, regiunea merită văzută. Dacă n-ai mai fost în Est de mulţi ani, nici nu-ţi dai seama cit de vechi pare totul. Ţii minte cum erau cîmpiile, pline de buturugi de copaci ?

— **Cred că da.**

— Acum nu se mai vede nici o buturugă. Tot ţinutul de jur împrejurul oraşului Moffit e neted ca o tablă de şah şi pare bătrin ca Anglia. Ţii minte că dc obicci se dădea foc buturugilor, apoi cineva a inventat un mijloc de a le scoate din pămînt, un atelaj tras de boi. Acum n-au decît să le pună o fărîmă de dinamită şi se face o groapă cît o pivniţă, plină cu surcele numai bune de aprins locul acasă. Numai că în zona aceea nu prea e nevoie de surcele, e gaz peste tot. Am cutreierat odată cîmpiile alea întinse şi negre la vremea semănatului porumbului şi am văzut din loc in loc cîte un coş vechi de sobă ieşind din pămînt, arzînd ca cinzeci de torţe, şi cîte un individ care ara în jurul lui fără să-i pese nici cît negru sub unghie, parcă era un buchet de violete. Nici caii nu se speriau. Ce mai, ăia au ştiut totdeauna de existenţa gazelor ; se spune că în păduri sînt focuri care ard de cînd lumea.

Dar cînd ajungi în apropiere de Moffit, Doamne ! Cum tc apropii simţi mirosul. Gazul din zona aia miroase, nu ca cel dc lîngă Pittsburgh, carc n-are miros, aşa că nu prezintă nici un pericol. Dar nu c un miros urît, seamănă cu

mirosul celei mai fine benzine. Ei bine, cînd ajungi la Moffit, în prima clipă ai impresia că tocmai a căzut o ploaie caldă, binefăcătoare şi că oraşul a crescut peste noapte. Asta în cartierele mărginaşe şi în cele construite ulterior. însă nu sînt cocioabe, nu au un aspect mizer. Sînt case frumoase, din cărămidă sau pe schelet de lemn, unele în stilul de pe vremea reginei Anne, şi toate-ţi dau impresia că sînt lucrate trainic. Iar clnd porneşti de la gară, ai zice că toată lumea se mută. Parcă toate lucrurile sînt seoase-n stradă. Casele vechi se reclădesc, altele noi se ridică pretutindeni. Ţii minte cum arăta strada principală prin părţile noastre : un drum de lemn şi o barieră, iar iestul era cufundat în noroi, o mulţime de prăvălii şi cocioabe înşirate de o parte şi de alta. cu faţade înşelătoare, ca un etaj mai înalte decît ceea ce era în spate, ici şi colo cite o clădire mai arătoasă, cu fronton la stradă, un tribunal şi o închisoare şi două taverne şi trei-patru biserici. Toate astea se găsesc încă în Moffit, dar mult transformate ca arhitectură, şi o mulţime de clădiri noi care ar sta cu cinste în orice oraş. Tribunalul cel nou e mare cît catedrala Sf. Petru, iar Grand Opera e construită în cel mai elegant stil. Nu poţi cumpăra mai nimic la un preţ mai scăzut decît în New York, sau cel puţin aşa stăteau lucrurile cînd a început dezvoltarea. Am vizitat oraşul cînd era în plin avînt. M-am dus să organizez publicaţiile în cadrul Uniunii şi-am pus un om să-mi scrie un articol bun şi spiritual despre gazele naturale. M-au luat pur şi simplu în braţe şi mi-au arătat tot. Ce să-ţi spun, a fost minunat, grozav ! Să vezi întreaga populaţie agitată ca un adolescent plin de viaţă şi de speranţe, fără nici o îndoială cu privire la viitor, avînd perspectiva unei înfloriri veşnice, iţi spun drept că-ţi încălzea sufletul ! Ceea ce vezi acolo te face să te gîndeşti ce minunată ar putea fi lumea dacă oamenii s-ar uni, în loc ca fiecare să lupte pentru interesul lui şi să-i dea dracului pe cei rămaşi în urmă. Cei din Moffit au ajuns la concluzia că, dacă vor ca oraşul lor să prospere, trebuie ca gazul să fio proprietatea tuturor. Aşa încît corporaţia şi-a extins reţeaua plnă cc a preluat aproape toată regiunea cu rezerve de gaze, iar oraşul a luat în slăpinire fiecare put şi l-a folosit spre binele tuturor. Cine vrea sâ vină la Moffit şi sâ pună pe picioare vreo afacere primeşte gratuit oricît gaz vrea. Pentru cincisprezece dolari pe an ţi se dă gaz pentru încălzirea şi luminatul locuinţei. Oamenii ţin totul pentru ei şi. aşa cum iţi spuneam, e nemaipomenit să-i vezi pe toţi

uniţi, muncind in interesul tuturor, in loc sâ trăiască dezbinaţi, fiecare individ gata sâ-1 sfişie pe celălalt. îl vezi pe tipul ăla ?

Fulkerson se opri şi-i arătă, făcînd un gest iute cu capul, un bărbat scund, negricios, cu o înfăţişare de străin, care tocmai ieşea.

— Se spune că e socialist. Cred că e de-a dreptul ruşinos că li se permite să vină aici. Dacă nu le place cum ne organizăm treburile, să slea la ei acasă, continuă Fulkerson. Nu fac decît râu, aruncind tot felul de vorbe în dreapta şi-n stingă Sînt pentru libertatea cuvîntului şi toate astea, dar tare mi-ar plăcea să-i văd pe indivizii ăştia băgaţi la puşcărie, lăsaţi să se sfişie între ei. N-am nevoie de otrava lor !

March nu-1 observase pe socialistul care ieşea. Se uita cu atenţie la un bărbat între două vîrste, înalt, îmbrăcat sărăcăcios, care tocmai intrase ; avea impresia vagă că îl cunoaşte. Avea nasul acvilin, nespccific poporului german, şi totuşi March îşi dâdu seama că e neamţ. Cîndva barba lungă şi moale şi mustaţa fuseseră blonde şi încă mai păstrau o nuanţă aurie, deşi albiseră. Avea ochii mari, iar bărbia şi buzele dădeau bărbii linia nobilă cu care pictorii italieni îşi înzestrau mesenii aşezaţi la Cina cea de Taină. Mergea drept, avea o ţinută milităroasă, iar March observă imediat că-i lipseşte mîna stingă. Luă loc la o masă unde ospătarul, peste măsură de obosit, îşi făcu timp să-i taie carnea şi să-i pregătească totul pentru a se putea servi cu mîna dreaptă.

— Şi cum iţi spuneam, reluă Fulkerson, m-au dus peste tot prin Moffit şi mi-au arătat puţurile mari, le-au aprins anume ca să le văd şi să le aud uruitul ca al unui convoi de locomotive. Cînd au deschis robinetul unuia din puţuri, de la care trăseseră temporar nişte ţevi pînă la o pajişte, flacăra s-a înălţat pînă la patruzeci de picioare de la gura ţevii şi ş-a întins pe un sfert de hectar. Spuneau că odală, pe vreme cînd incă nu ştiau cum să capteze gazul, a ars focul ţoală iarna, aşa incit în jurul lui s-a păstrat o mică vară neîntreruptă : iarba a rămas verde şi florile au înflorit toată iarna. Nu ştiu dacă-i adevărat sau nu, dar sînt în stare să cred orice despre gazele naturale. Doamne, dar ce frumos a fost cînd au dat drumul gazului cu toată forţa şi au aruncat o făclie — aşa îi dau foc — şi o limbă de foc lată de douăzeci

de picioare şi înaltă de şaptczeci şi cinci a izbucnit spre cer, în nuanţe de roşu, galben şi violet, iar vuietul ei făcea să ţi se cutremure pămîntul sub picioare. Parcă-ţi venea să strigi : ..Nu vă mai osteniţi ! Sînt pe deplin lămurit !'* Am încredere în Moffit. Buuun, spuse Fulkerson tărăgănat şi oftînd adine, şi aici l-am întilnit pe bătrînul Dryfoos.

— Ah, da, Dryfoos, spuse March observînd că ospătarul i-a adus omului cu o singură mînă un pahar înalt plin eu bere.

— Da, spuse Fulkerson, am ajuns din nou la Dryîoos. Am crezut că am să reuşesc să scurtez povestea, dar am impresia că de fapt am lungit-o. Dacă nu te grăbeşti, deşi...

— Nu mă grăbesc deloc, vorbeşte cit vrei.

— L-am întilnit în biroul unui proprietar, un speculant, desigur, toţi cei din Moffit sînt speculanţi, dar era un tip de ispravă, preocupat de binele obştei, ca toţi parveniţii, iar cînd Dryfoos a plecat mi-a vorbit de el. Dryfoos era un vechi fermier olandez din Pennsylvania, care avea o fermă la vreo trei-patru mile de Moffit. unde trăise loatâ viaţa. Tatăl său fusese unul dintre primii colonişti de aici. Se şl ia că are stofă bună în el, dar era moale ca o mămăligă, cum sint toţi olandezii din Pennsylvania. îşi încropise una din cele mai mari şi mai frumoase ferme din zona aceea şi scotea bani frumoşi, era băgat şi în afaceri pe undeva. Era un tip inteligent, îşi cumpăra ziare şi se ţinea la curent cu toate, dar avea nişte idei tare învechite. Ţinea la părerile şi la banii moşteniţi de la bătrînii lui, ăsta-i era principiul. Cînd a început perioada de avînt, i s-a opus din răsputeri, nu era deloc de acord. Săptămînal trimitea scrisori la ziarele din Moffit — acum au trei cotidiene — prin care încerca să le taie elanul. N-avea nici un spor. Era sătul de zarva care se stârnise peste tot din pricina gazelor naturale şi care îi zăpăcise pe toţi, chiar şi pe membrii familiei lui. Ori de cite ori auzea că i s-a oferit cuiva o sumă mare pentru bucata lui de pămînt şi că are de gind să vîndă şi să se mute la oraş, se ducea la omul respectiv şi-ncepea să-l dăscălească, încercînd să-l lămurească să renunţe, arătîndu-i cît o să poată trăi din cele cincisprezece-douăzeci de mii de dolari pe care-i va primi, criticînd compania Standard Oii, spunîndu-i că in următorii cinci ani compania va lua in stăpînire toată regiunea.

Bineînţeles că nu realiză nimic. Cînd îi oferi unui om o sumă mare pentru ferma lui, nu-1 mai interesează dacă

banii ii vin printr-un agent secret al companiei Standard Oii. Face tot posibilul să vindă şi s-o ia înaintea altuia, dacă poate. Dryfoos n-a reuşit nici măcar pe ai lui să-i ferească de această boală. Nevastă-sa era alături de el. Era convinsă că tot cc spune şi tot ce face el e bine. de parcă urma poruncile date de pe muntele Sinai. Dar cei tineri se arătau sceptici, mai ales fetele, care fuseseră trimise să înveţe la oraş. Băiatul rămăsese acasă, căci tatăl nu se putea lipsi de el la treburile fermei, şi de aceea avea cam aceleaşi idei ca şi el, dar au reuşit să-l îneînte şi pe el cu avantajele prosperităţii. Aşa că, în ziua cînd un individ a venit şi i-a oferit o sută de mii de dolari pe fermă, Dryfoos n-a mai avut scăpare. I-ar fi plăcut să ţină totul secret şi să nu întreprindă nimic, dar n-a putut face asta din mîndrie. Cînd le-a spus vestea alor săi, fetele l-au învins. Pur şi simplu l-au forţat să vîndă.

N-a vrut să vindă tot. Şi-a mai păstrat o bucată de pămînt de vreo optzeci de acri, dar cele trei sute de acri pe care se aflau vechea casă de cărămidă şi un hambar mare le-a vîndut şi şi-a cumpărat o casă în Moffit şi s-a mutat la oraş urmînd să trăiască din dobînda banilor căpătaţi. A făcut exact pasul pentru care-i ironizase şi-i dojenise pe ceilalţi. Se spune că la început parcă înnebunise: N-avea ce face. Prinsese drag de agentul funciar şi se ducea la el la birou, stătea acolo şi-l întreba ce să facă. „N-am cai, n-am vaci, n-am porci, n-am găini. N-am ce face cît e ziulica de mare.“ Agentul spunea că bătrinului îi curgeau lacrimile pe obraz şi că, dacă n-ar fi fost aşa de ocupat, ar fi început să plîngă şi el. Dar mulţi credeau că bătrînul Dryfoos era aşa de amărit pentru că nu ceruse mai mult pe fermă. Cînd a vrut s-o ia înapoi, a aflat că-i cer o sută cincizeci de mii. Oamenii nu crcdeau că suferă doar de dorul vechii ferme. Cine ştie, poate că în- Ir-adevăr îi părea rău că n-a cerut mai mult. Şi asta e în firea omului.

După un timp a intervenit ceva. Agentul funciar Ii tot spunea să plece în Europa şi să vadă lumea puţin sau să meargă să trăiască la Washington, unde putea ajunge ci-neva. Dar Dryfoos nu vroia, stătea şi asculta ce se vorbea acolo şi deodată a prins o idee. într-o zi a venit la agent cu un plan de împărţire în loturi a celor optzeci de acri pe care-i păstrase. Totul era aşa de bine gîndit, cu atîta simţ practic, că tipul a rămas uluit. A intrat imediat în combinaţie cu ei, alita cît i-a permis Dryfoos, ba chiar era bucuros de o astfel

de ocazie. Cînd am ajuns eu la Moffit, lucrau din plin la treaba asta. Bâtrînul Dryfoos a vrut să niă ducă să-mi arate şantierele Dryfoos & Hendry, probabil se gîndea că o să scriu despre asta. M-a condus chiar el. Ce-i drept, era interesant să vezi cum se construieşte un oraş : cum se deschid străzi, cum se plantează pomi pe ambele părţi, cum se sapă fundaţii şi cum se înalţă case ■— toate în stilul de pe vremea reginei Annc, cu vitralii — toate în acelaşi timp. Dryfoos îşi cerea scuze pentru că străzile erau pavate manual şi spunea că maşina de pavat urma să vină marţi şi după aceea lucrurile aveau sâ meargă mai repede.

Fulkerson savură o clipă efectul povestirii sale pe chipul lui March, apoi continuă :

— Era un tip foarte inteligent şi mi-a pus o mulţime de întrebări despre activitatea mea, cele mai iscoditoare întrebări care mi s-au pus vreodată. Mi-a făcut impresia eă l-a pus pe gînduri. Cred că încerca să afle dacă se pot face bani din treaba asta. Atunci făcea bani cu carul. A continuat să speculeze şi să îmbunătăţească lucrurile pînă a încropit vreo trei-patru sute de mii de dolari. Se spune că are un milion, dar celor din Moffit le plac cifrele rotunde. Bănuiesc că o jumătate de milion se apropie de adevăr şi mai rămîn vreo cîteva mii pe deasupra. Apoi a venit la New York.

Fulkerson aprinse un chibrit frecîndu-1 de marginea aspră a cănii de porţelan din mijlocul mesei, în care se aflau beţele, aprinse o ţigara pe care începu s-o fumeze dîndu-şi capul pc spate, vrînd parcă să facă o pauză şi să arate că a ajuns la capătul povestirii, sau la capătul acelui capitol pe care era dispus să-l povestească fără a i se pune întrebări.

March îi puse întrebarea aşteptată :

— Pentru ce naiba ?

Fulkerson îşi scoase ţigara din gură şi spuse zîmbind:

— Ca să-şi cheltuiască banii şi să-şi introducă fetele în lumea bună. Poate că şi-a dat seama că se trage tot din neamul vechilor colonişti olandezi.

— Şi a reuşit ?

— Ei. n-aj ajuns încă în primele rînduri ale societăţii, dar e o chestiune de timp, peste o generaţie sau două, mai ales dacă timpul înseamnă bani şi dacă Magazinul *bilunai*-se dovedeşte a fi un succes, a.şa cum trebuie să fie.

— Doar nu vrei să spui. Fulkerson, spuse March cu un zîmb'et reţinut, trădînd o uşoară îndoială, că *el* este îngerul tău păzitor ?

— Ba chiar asta am vrut să spun. răspunse Fulkerson. L-am întilnit întîmplălor pe Broadway vara trecută. Mai curind sau mai tîrziu ajungi să te întîlneşti pe Broadway cu orice om pe care l-ai cunoscut cîndva. Asta e principiul afacerilor necuratc : cei care vin de la ţară, din aceeaşi zonă, se întîlnesc cu siguranţă cînd vin prima dată la New York. I-am întins mina şi i-am spus : ,.Nu sînteţi domnul Dryfoos din Moffit ?- M-a lăsat cu mina întinsă, de parcă nici n-a băgat de seamă. Şi-a strîns buzele uscate pînă ce bărbuţa i s-a ridicat drept spre mine. Ai văzut-o vreodată pe Bernhardt în *L'filrangere ?* Ei bine. soţul american e bătrînul Dryfoos în carne şi oase, fără mustaţă şi cu favoriţi blonzi, pornind oblic de la colţurile gurii. M-a privit cu ochii săi mici. cenuşii, şi mi-a spus : „Da, tinere. Mă numesc Dryfoos şi sînt din Moffit. Dar n-am nevoie de un volum ilustrat din operele lui Long- fellow şi n-am de gînd să gust un ceai excelent. Cunosc un poliţist care-i amator de aşa ceva. Iar dacă eşti fiul vechiului meu prieten, nobilul Strohfeldt, ai face bine s-o ştergi de aici." „în acest caz, i-am spus, poate v-ar interesa să luaţi legătura cu Uniunea Ziariştilor[1]*. M-a privit din nou şi a izbucnit în rîs, mi-a strîns mîna şi nu mi-a mai dat drumul, în viaţa mea n-am văzut un om mai bucuros.

Ei, ce s-o mai lungesc, l-am invitat să luăm masa aici, la Maroni, şi înainte de a ne spune noapte bună puseserăm la punct partea financiară a proiectului care te-a adus la New York. După cum văd, continuă Fulkerson, care urmărise cu atenţie chipul lui March, nu prea-ţi place ce ţi-am spus despre Dryfoos. Asta ar trebui să-ţi sporească încrederea în planul nostru. Şi să nu crezi, adăugă el ceva mai înflăcărat, că l-am convins pe Dryfoos să , intre în afacerea asta pentru propriul meu avantaj.

— Vai de mine, dragă Fulkerson ! protestă March cu tărie, mai ales din pricină că se simţea oarecum vinovat.

— Ei, bine-nţeles că n-am bănuit că te gîndeşti la aşa ceva. I-am vorbit întimplător despre ceea ce aveam de gînd să fac şi-a intrat în horă de bunăvoie. De fapt, spuse Fulkerson, ar fi bine să-ţi mărturisesc tot adevărul, dacă tot am început. Dryfoos căuta o ocupaţie pentru fiul lui. Cum el e băgat deja in afaceri în căile ferate, în mine şi în alte treburi, nu suportă să-şi vadă feciorul pierzînd vremea pe-acasă, parc-ar fi o fată. I-am spus că ţelul suprem al unui bogătaş este să-şi lanseze fiul exact într-o astfel de treabă.

Dar tatăl nu-şi dădea seama de asta, iar băiatului nu-i plăcea deloc. Are cap bun şi, pe vremea cînd locuiau toţi la fermă, vroia să se facă preot. Dar tai- câ-său avea o serie de idei învechite în legătură cu treaba asta. Ştii că se spunea că oricine e bun de preot, dar tatăl avea nevoie de tot ce era mai de soi pentru afaceri, aşa că nu vroia să-l lase. Ai să-l vezi pe băiat şi o să-ţi placă. Nu e prost, să fii convins. El o să fie editorul nostru, mai întîi cu numele, iar mai tîrziu, cînd am să-l învăţ cum se trag sforile, şi în realitate.

XII

Fulkerson se opri şi-l privi pe March, care se cufundase într-o tăcere plină de gravitate. îşi dădea seama, desigur, cît de greu ii era accstuia să accepte faptele pe care tocmai i le prezentase. îşi scoase ceasul şi-l privi.

— Ascultă, ce-ar fi să mergem pe Forty-sixth Street şi să-i facem o vizită bătrînului Dryfoos ? E momentul cel mai potrivit. Mîine pleacă în Vest şi nu se mai întoarce decît peste vreo lună. O să le facă plăcer^ si cînd ai să-i cunoşti, pe el şi pe ai lui, ai să-nţelegi totul mai bine. Nu pot să-ţi spun mai mult.

March se gindi o clipă. Dînd dovadă de o înţelepciune care-1 uimea chiar şi pe el — căci i-ar fi plăcut să cedeze impulsului curiozităţii —, March răspunse :

— Cred că ar fi mai bine să aşteptăm pînă vine doamna March şi să lăsăm lucrurile să-şi urmeze cursul firesc. Doamna Dryfoos şi fetele vor vrea să-i facă o vizită, ea fiind nou venită, şi mă tem că aş complica lucrurile dacă mi-aş face apariţia *en gargon* şi le-aş vizita eu mai întîi.

— Ştiu şi eu. poate că ai dreptate, spuse Fulkerson. nu mă prea pricep la lucrurile astea şi bănuiesc că nici doamna Dryfoos nu prea le ştie. Şi totuşi, continuă el ri- dieîndu-se şi aprinzîndu-şi o ţigară, fetele s-au mai iniţiat în probleme de etichetă. Ei, atunci hai să-ţi arăt clădirea *Magazinului bilunar* şi, dacă-ţi place biroul tău, poţi să treci şi să închei contractul pentru apartamentul doamnei Grosvenor Green.

Optînd în favoarea respectării regulilor de conduită socială, în sufletul lui March se trezi sentimentul ascuns al datoriei faţă de dorinţele soţiei sale.

— Nu cred că am să iau apartamentul ăla. spuse el.

— Poate n-ar fi râu să-l mai vezi o dată înainte de a te hotărî. Să mergem !

îl ajută pe March să-şi îmbrace pardesiul, iar plecarea lor stîmi puţină agitaţie, ceea ce atrase atenţia bătrînului neamţ, care-şi ridică ochii. Mai mult ca oricînd March avu sentimentul că figura îi este cunoscută. Spre deosebire de prudenţa cu care 'acţionase în privinţa familiei Dryfoos, de data aceasta cedă unui impuls de moment. Se apropie de locul unde şedea bătrînul, sub lampa de gaz care dădea cheliei sale un luciu ca de fildeş şi arunca lumini şi umbre pe chipul său prelung, cu trăsături de o frumuseţe patriarhală. March îi întinse mîna.

— **Lindau ! Nu sînteţi domnul Lindau ?**

Bălrînul se ridică în picioare încet, cu i> politeţe mecanică şi-i întinse mina prudent.

— Da. me numesc Lindau. spuse rar, privind cu multă atenţie chipul lui March. Apoi scoase o exclamaţie prelungă : Aaah ! Tragul meu beial ! Tinerul meu prieten ! Cum... cum... eşt Basil March, nu aşa ? Ha, ha, ha ! ce bucurii se ved la tine ! Toamne, ce bucurii ! Nu uitat pe mine ? Nu uitat pe Schiller şi Goethe şi Uhland ? şi India- napolis ? Mai treieşt in Indianapolis ? Tar şi tu ai batri- nit ! Touăzeci şi cinci ani şchimbă pe om. Toamne, ce bucurii ! Hai, zi, eşt Basil March, nu aşa ?

Privi neliniştit în ochii lui March, cu un zimbet în care se amesteca speranţa şi îndoiala, iar March răspunse :

— La fel de sigur cum dumneata eşti Berthold Lindau, şi cred că nu mă înşel. Deci n-ai uitat vremurile dc odinioară ? Erai la fel de tinăr ca şi mine. Lindau. Locuieşti în New York ? Ţii minte c-ai încercat să-mi dai lccţii de scrimă ? N-am învăţat nici pînă azi. Ce priceput erai. Lindau, şi ce răbdare aveai. Mai ţii minte cum stăteam în salonaşul din spatele tipografiei tale şi citeam *Die Răuber* şi *Die Theilung der Erde,* şi *Die Glocke ?* Şi doamna Lindau, c aici cu...

— Mort, mort de mult. Chiar după ce eu de la riezboi venit. Tar, spune, eşt insurat ? Ai copii ? Ta ! Bun ! Şi cîţ an ai acum ?

— Cînd te văd, Lindau, mă simt de şaptesprezece ani, dar de fapt am un fiu cam dc vîrsta asta.

— Ha, ha ! Bun ! Şi unde treieşt ?

— Ei, chiar acum mă mut la New York. spuse March privind spre Fulkerson. care urmărise scena cu zlmbetul detaşai şi plin de înţelegere cu care privesc oamenii în

general întîlnirea unor vechi prieteni. Aş vrea să te prezint prietenului meu, domnul Fulkerson. Ne lansăm amîn- doi într-o încercare literară. *

— Ah ! *So !* exclamă bătrînul cu un interes dictat de politeţe. Dădu mîna cu Fulkerson şi toţi trei discutară cîteva minute stînd in picioare.

Apoi, privind din nou la ceas, Fulkerson spuse :

— Haide, March. l-am luat pe domnul Lindau de la masă.

:— Ce masă ! strigă bătrînul. Se reved pe tomnu' March' este mai bun ca pine şi friptur !

— Oricum, trebuie să plecăm, spuse March, dar trebuie să te revăd curînd, Lindau. Unde locuieşti ? Vreau să stăm de vorbă mai mult.

— Şi eu. Tu poţi se găseşt pe mine aici pentru cină, răspunse bătrînul. Este loc cel mai bun, iar March înţelese că se fereşte să-i dea o altă adresă.

Vrînd să mascheze această impresie, March răspunse vesel :

— Ei, atunci să nc spunem *Auf Wiedersehen !*

— Cu bine !

Bătrînul ii prinse mîna şi totodată făcu o mişcare mecanică cu braţul mutilat, vrînd parcă să i-o siringă cu ambele miini. Risc de propriul său gest.

— Eu vrut se dau şi mîna celălalt, dar l-am dat de mult pentru ţara ta.

— Pentru ţara mea ? întrebă March cu o slrîngere de inimă şi totuşi fără gravitate, de parcă bătrînul făcuse o glumă. E şi ţara dumitale. Lindau !

Chipul bătrinului deveni grav şi spuse aproape cu răceală :

— Care este tara de la om serac, domnu March ?

— Ei. se cuvine să ai şi dumneata un colţişor în ţara pe care ai scăpat-o de la pieire pentru noi, cei bogaţi, replică March căutînd să păstreze tonul de glumă.

Bătrînul zîmbi trist şi se aşeză fără să mai scoată o vorbă.

— Pare cam acrit, spuse Fulkerson cînd coborau scările. Făcea parte din categoria americanilor pentru care concepţia obişnuită de viaţă este aceea de prosperitate generală. Ori de cite ori se întîmpla să vadă sau să treacă printr-o împrejurare care contrazicea această părere, suferea ca de o durere fizică. Ridică din umeri vrînd să alunge

impresia care-i tulburase voioşia, şi-i spuse lui March. care rămăsese tot timpul tăcut :

— Ţi-am spus că la New York îţi întîlneşti toate cunoştinţele ?

— N-am crezut că o să mai dau vreodată ochii cu Lindau, spuse March, vorbind mai degrabă cu sine însuşi decît cu Fulkerson. Credeam că a murit în război. Poate că era mai bine.

— Ei, asta-i acum ! exclamă Fulkerson.

March zîmbi, dar continuă pe un ton grav.

— Şi totuşi era un om înzestrat cu spirit de contradicţie. Cînd l-am cunoscut la Indianapolis, era aproape muritor de foame, împreună cu soţia lui care era cam bolnăvicioasă. Conducea un ziar care nu prea mergea bine. Asta era pe vremea cînd majoritatea germanilor trecuseră de partea republicanilor, dar Lindau ducea în 1858 bătălia contra sclaviei în Indianapolis la fel de firesc cum luptase pe baricade în 1848 la Berlin. Şi totuşi, totdeauna a fost un suflet sensibil şi de o mare generozitate. M-a învăţat germana de dragul limbii în sine şi a refuzat să-şi strice bucuria luîndu-mi bani. Se considera răsplătit prin însuşi faptul că eram tînăr şi plin de entuziasm, prin nădejdea că voi realiza lucruri mari în viaţă. Mă întreb ce-o fi făcînd aici, cum s-o fi descurcînd cu o singură mînă.

— Nu prea cred că se scaldă in bani, spuse Fulkerson recăpătîndu-şi oarecum voioşia. îmi închipui că la New York sînt o mulţime de oameni, înzestraţi cu ambele braţe, care n-o duc mai grozav decît el. Poate că reuşeşte să scrie cîte ceva pentru ziarele germane.

— Sper. E un om deosebit de dotat. Era un pianist de excepţie şi cunoaşte vreo opt sau zece limbi.

— E uimitor cîte sînt în stare să adune în minte într-o viaţă de om nemţii ăştia, fără nici un folos, spuse Fulkerson. Păcat că nu se poate să facă ei acumulările şi să lase valorificarea cunoştinţelor în seama cîtorva americani inteligenţi. Treburile ar merge strună dacă am reuşi să aranjăm aşa ceva.

Vorbea întruna, nestingherit de March, care mergea alături, uşor nemulţumit de buna dispoziţie a celuilalt, care-i tulbura gîndurile şi amintirile stîrnite de întîlnirea cu Lindau. Oare asta să fie soarta omului bun şi generos? Ce tristă e bătrâneţea petrecută într-un mizer *table d'hote* italienesc, cu un pahar mare cu bere în care îţi găseşti ui-

tarea timp de o jumătate de ceas ! Ce haine ponosite, ce mutilare dureroasă ! Probabil că patria recunoscătoare îi dă o pensie de doisprezece sau optsprezece dolari pe lună. Dar altminteri cum îşi duce zilele ?

— Ei, iată-ne ajunşi ! spuse Fulkerson vesel. Urcă repede scările înaintea lui March şi deschise paravanul pus provizoriu în uşă de către tîmplar şi-l conduse în întunericul care mirosea plăcut a lemn nevopsit şi tencuială proaspătă ; alunecară pe rumeguş, iar nisipul le scrîşni sub picioare. Fulkerson aprinse un chibrit, găsi o luminare şi-i vorbi lui March despre avantajele clădirii, în timp ce umblau în sus şi-n jos pe scări. Îşi aranjase o locuinţă de burlac în interiorul clădirii şi-i spuse că urma să fie şi un apartament de închiriat la ultimul etaj.

— Nu ţi l-am oferit pentru că mi-am închipuit că eşti prea mîndru ca să locuieşti deasupra propriei tale prăvălii şi, oricum, e prea mic : sînt numai cinci camere.

— Da, e prea mic, spuse March. eviiînd celălalt aspect.

— Ei, şi uite aici e camera in care va fi biroul tău, spuse Fulkerson conducîndu-1 într-o încăpere mare, situată cu un etaj mai sus, în partea din spate a clădirii. Aici o să ai linişte, nu se aude zgomotul străzii şi poţi ori- cînd să spui că nu eşti aici, dacă vrei. O să stea un băiat la îndemînă ca să afle ce răspuns să dea. îţi dai seama acum de ce e util apartamentul doamnei Grosvenor Green, dacă vrei să-l iei.

March simţi că forţele destinului îl împresoară şi-l împing spre o hotărîre. Făcu o slabă încercare de a le ţine piept pină cînd va vedea din nou apartamentul. Apoi, uluit şi depăşit de prezenţa neaşteptată a doamnei Grosvenor Green în persoană, care se instalase aici pentru a-1 putea prezenta mai bine. March inchirie locuinţa. Mai mult ca oricînd îşi dădea seama de ciudăţeniile ei ; era convins că soţia lui o va detesta veşnic ; dar intrase într-o adevărată eclipsă de imaginaţie — aşa cum păţesc de obicei bărbaţii de genul lui — şi-şi pierduse orice nădejde de a-şi vedea dorinţele împlinite. Simţi o adevărată uşurare în clipa cînd se angajă şi cînd schimbă povara ne- hotărîrii cu povara responsabilităţii.

— Mă gîndeam, spuse Fulkerson în timp ce se înapoiau la hotel, că ai putea vorbi cu văduva aceea şi cu fiica ei să-şi mute o parte din gospodărie aici.

Probabil îşi amintise de ele trecind pe lîngă casa lor, iar March îşi înălţă privirea spre faţada întunecată. Fără să-şi dea seama prea bine de ce, fu cuprins de remuşcări dureroase, dar era fără îndoială mai mult regretul că acceptase apartamentul doamnei Grosvenor Green decit acela că nu se instalase în locuinţa văduvei. Nu putea uita tristeţea ce i se citea în ochi în timp ce vizita camerele împreună cu soţia sa şi cît de dezamăgită fusese cînd se hotărîseră să nu le închirieze. Discutînd ulterior, domnul şi doamna March îşi asumaseră în glumă obligaţia ipotetică de a-şi modifica planurile în aşa fel încît să corespundă dorinţei văduvei de a găzdui o familie întocmai ca a lor. Căzuseră amîndoi de acord că pentru dinsa ar fi o adevărată binecuvîntare, dar ştiau precis că nu pot face aşa ceva. Acum i se părea că totuşi ar fi fost posibil; se întrebă dacă nu cumva situaţia actuală era la fel de departe de idealul lor ca şi în cazul că ar fi acceptat să locuiască la văduvă. I se păru deodată că şi soţia lui ii pune acecaşi întrebare.

:— Probabil, spuse Fulkerson, că aţi fi putut aranja în aşa fel încît să vi se servească masa în cameră, ceea ce ar fi fost aproape acelaşi lucru ca şi cînd v-aţi fi gospodărit singuri.

— Nici o pensiune nu seamănă cu gospodăria pe care ţi-o conduci singur, răspunse March. Vreau ca soţia mea să-şi supravegheze singură bucătăria şi toată familia să aibă moralmente sentimentul urnii cămin adevărat. A sta la pensiune este deprimant din toate punctele de vedere. Cînd altcineva poartă grijile casei, atunci asta nu se mai numeşte casă.

— Poate că ai dreptate, consimţi Fulkerson.

Dar pentru March, propriile sale cuvinte aveau ceva fals şi. în mintea sa, începu să-şi verse nemulţumirea asupra lui Fulkerson.

Se despărţiră aparent în aceleaşi relaţii, dar se simţea ' în chip nelămurit înşelat de Fulkerson în privinţa bătrînului Dryfoos şi a fiului său. Considera că Fulkerson profitase de el în momentul în care-1 făcuse să-şi ia o răspundere fără să-i spună cine şi ce era omul carc urma să sprijine din punct de vedere financiar revista ; îşi dădu seama că, avîndu-1 pe tînărul Dryfoos în postul de editor şi pe Fulkerson în cel de director general, nu prea ai'ea şanse să-şi pună în aplicare propriile idei in conducerea publicaţiei. Probabil că, din pricină că se simţea jignit de această

constatare, March pierdea din vedere faptul că, practic, nu prea avusese de ales şi că, refuzind oferta de a lucra la publicaţia societăţii de asigurări, nu-i mai rămînea altceva de făcut decit să cadă la învoială cu Fulkerson. In această stare de spirit, frămîntat de bănuieli şi de nemulţumiri, îl acuză pe Fulkerson că i-a forţat mîna făcîndu-l să acccpte apartamentul doamnei Grosvenor Green ; în sinea sa refuză să admită că este vorba de un angajament definitiv şi-şi spuse că, în caz că s-ar hotărî să renunţe, i-ar putea trimite doamnei Green un mesaj comunicîndu-i schimbarea survenită. Dar amină trimiterea mesajului pentru a doua zi de dimineaţă şi se duse la culcare ; nu vru nici măcar să se gîndească la ce va spune soţia sa ; alungă din minte gîndul la Fulkerson şi la vicleşugul său eficace şi se lăsă purtat de amintiri spre trecut, spre momentul cînd se afla la răscruce de drumuri şi putea să aleagă fie o cale, fie cealaltă. La mijlocul vieţii, aceasta nu mai era posibil ; trebuia să urmeze calea pe care o alesese cu mult timp în urmă, indiferent încotro îl ducea. Nu era propriul său stăpîn, aşa cum crezuse cînd va, ci sclavul celor pe care-i iubea. Dacă ar putea face ce vrea, poate că ar renunţa la angajamentul care-l lega de New York şi ar pleca undeva, departe de orice griji. Dar era clar că nu putea face ce vrea. Cuprins de tristeţea acestei convingeri, se opri o clipă cu gîndul la bietul Lindau ; se hotărî să-l determine să accepte o sumă de bani destul de mare — mai mare decit îşi putea permite, o sumă pe care o va resimţi la buget — ca răsplată pentru lecţiile de germană şi de scrimă pe care i le dăduse cu mulţi ani in urmă. Judecind după preţul obişnuit al acestor lecţii, datoria sa şi dobînda celor douăzeci şi ceva de ani s-ar ridica la cîteva sute. Cam prea multe ca soţia lui să consimtă bucuros la acest gest, îşi spuse ; apoi se hotărî să renunţe la dobîndă ; apoi se gîndi că Lindau va refuza dobînda : îl puse în gînd să rostească un discurs minunat, prin care făcea acest gest ; iar după aceea îi găsi lui Lindau un post la *Magazinul bilunar* şi-i purtă de grijă pînă la moarte.

Peste toată melancolia şi generozitatea sa plutea o nelinişte meschină, născută din hotărirea de a accepta apartamentul doamnei Grosvenor Green. Pe măsură ce-l cuprindea toropeala, neliniştea lua forme vizibile, palpabile, lua chipul unor persoane reale ; se trezi din această stare tresărind uşor, dindu-şi seama de substanţa lor reală, iar

apoi se cu tundă brusc într-un somn adine.

Pe măsură ce evenimentele reveriei sale se transformau în realitate, o serie de elemente, privite, retroactiv, căpătară caracter profetic, iar altele se rezolvară mult mai bine decît prevăzuse. Astfel, în ccea ce priveşte aparta^-mentul doamnei Grosvenor Green, nu-şi dăduse seama că soţia lui va accepta orice adăpost în momentul în care se va muta din vechea locuinţă şi nici că o serie de lucruri se vor atenua din obişnuinţă. Din punct de vedere practic, apartamentul nu era rău amenajat ; avea părţile sale bune şi, după ce depăşiră senzaţia iniţială de sufocare, începură să-şi dea seama de avantajele locuinţei. Ajunseseră la acea etapă a vieţii cînd părinţii îşi consultă copiii cu respect şi, întrucît gusturile se tocesc, apelează la părerea celor tineri şi încă sensibili. Doamnei March îi trebui mult timp pînă să se împace cu apartamentul, care însă le plăeu copiilor pentru noutatea sa ; cînd efectul noutăţii trecu, ea însăşi începu să-şi dea seama că e mult mai uşor de gospodărit decît o casă. După ce scoase cîţiva saci de bibelouri, după ce strînse paravanele şi covoarele şi pieile şi le depozită într-o cămăruţă întunecoasă pe care
o descoperiseră în apartament, constată că întreaga locuinţă e mai încăpătoare şi mai primitoare decît se aşteptase. Mai tîrziu, cînd începură să le vină oaspeţi, le spunea tuturor cu plăcere şi cu un aer de superioritate că e un apartament mobilat, declinîndu-şi astfel orice responsabilitate în privinţa tapiţeriei şi decoraţiei interioare. Dacă soţul ei era de faţă, le spunea că e alegerea domnului March şi se amuza împreună cu ei de excentricitatea gusturilor masculine. Aparent toată lumea găsea că e un apartament drăguţ, ceea ce reprezenta o nouă victorie pentru doamna- March, căci îi dovedea inferioritatea gusturilor celor din New York faţă de gusturile celor din Boston, în astfel de probleme.

March îţi suporta tăcut pedeapsa şi iăcea haz Împreună cu ea de propria sa excentricitate atunci cînd aveau oaspeţi. Doamna March fusese aşa de absorbită de instalarea familiei în noua locuinţă *şi* de adaptarea la noile condiţii, încît March nai găsise momentul prielnic să-i vorbească -despre îndoielile sale cu privire la Fulkerson, dacă era vorba într-adevăr de îndoieli: iar <cînd i se ivi ocazia să-i spună, intraseră deja în emoţiile lansării primului număr din *Magazinul bilunar.* Nici despre acestea nu-1 vorbi, iar

problema care-i adusese de fapt la New York trecu pe planul doi, eclipsată de grijile domestice care se iveau şi se rezolvau pe rînd. March ştia că soţia lui -e o femeie cu mintea limpede şi că e intru totul alături de eL, dar era conştient de îngustimea vederilor sale ; şi, chiar dacă el însuşi nu era prea înţelept, era insă un om cu destulă experienţă ca w .şlie că n-are rost s-o asalteze cu problemele lui pînă ce propriile ei probleme nu şi-au găsit locul şi proporţia cuvenită. Ar fi fost o adevărată nebunie să-i vorbească despre presupusa lipsă de sinceritate a lui Fulkerson, atîta timp cit dinsa nu ora încă sigura dacă bucătăresei îi va plăcea bucătăria, sau dacă cele două slujnice vor fi de acord să locuiască în aceeaşi cameră ; atîta timp cît nu hotărîseră încă la ce şcoală va merge Tom şi dacă Bella va lua lecţii în particular sau nu, era inutil să discute cu soţia lui ce relaţii vor stabili cu Dryfoos şi fiul In calitate de proprietar şi editor. March ştia că ar putea aborda totuşi problema, dar că, fiind preocupată de chestiuni mult mai stringente, nu va putea obţine din partea ei acel sfat, acea judecată înţeleaptă pe care conta atît de mult. Dînsa se va strădui, va face tot ce-i stă în putinţă, dar rezultatul nu va fi decît o părers estompată şi decolorată dc efortul pe care va trebui sâ-L facă.

Abandonă problema şi se dărui amănuntelor legate de munca ee-1 aştepta. Astîcl îşi găsi nu numai un refugiu, ci şi o sursă de linişte, :căci era din ce în ce mai limpede că — .oricare ar ii fost, în fond, structura activităţii — un om cu pregătirea şi talentul lui va juca un rol de o însemnătate considerabilă. Era pentru el *o* mare mîngiiere să constate că-i place ceca ce face şi că săminţa acestoi pasiuni prinde rădăcini tot mai adinei în inima lui. Avea marea bucurie de a vedea că n-a făcut o greşeală. Dînd frîu liber unor ambiţii îndelung înăbuşite, îşi recapătă parcă elanul tinereţii, al vremii cind acestea abia se năşteau ; iar acum, după ce-şi petrecuse jumătate din viaţă umblînd pe căi străine firii lui, trăia sentimentul unei fericiri senine, căci se vedea legat prin muncă de prima sa iubire. Privit din afară, fenomenul ar fi putut părea dramatic, şi nu e uşor de înţeles dorinţa de a face o astfel de încercare la acest moment al vieţii, decît dacă e privită din punctul de vedere al motivului pe care el însuşi se întemeia — motivul necesităţii.

Munca il preocupa mai mult decît propria sa persoană şi, pe măsură ce se apropia momentul apariţiei primului

număr, era tot mai absorbit de probleme. Fără a fixa o zi anume, Fulkerson îi anunţase apariţia prin reclame îndrăzneţe şi pline de forţă, ce dovedeau un real talent pentru publicitate. Îşi specula la maximum interesul prin intermediul presei ; pretutindeni apăreau articole de o varietate ce făcea cinste ingeniozităţii sale. Unele erau scrise pe un ton aparent defavorabil ; criticau şi chiar ridiculizau principiile pe care se baza noua publicaţie literară. Altele o susţineau ; altele afirmau că principiul despre care se vorbea aici nu era adevăratul său princi- .piu de organizare. Toate acestea stîrneau vîlvă. Toate se năşteau din aceeaşi idee fertilă.

March constată, oarecum ruşinat, că, de fapt, nu se făcea mare vîlvă în presa din New York ; aici, referirile la noua publicaţie erau sporadice şi nu prea entuziaste. Dar Fulkerson spuse :

— Nu-ţi face griji, prietene. O asemenea afacere este confirmată sau infirmată de întreaga ţară. New York-ul are doar o mică contribuţie. Dacă era vorba de o piesă, era altceva. O piesă poate fi confirmată sau infirmată la New York, dar nu o carte sau o revistă. Marea majoritate a cititorilor se află in afara New York-ului, iar noi trebuie să ne îndreptăm atenţia spre regiunile rurale. Nu prea se citeşte mult la New York. Aici se scrie şi se vorbeşte des-, pre ceea ce se scrie. Nu-ţi face griji !

Multe din articole cuprindeau referiri la participarea lui Fulkerson la noua revistă, aşa îneît el reuşi să stăvilească dorinţa de muncă a lui March, trimiţîndu-i zilnic maldărele de manuscrise care începură să-l asalteze, trimise de vechii săi colaboratori din cadrul Uniunii sau de scriitori de pe tot cuprinsul ţării, dornici să-şi încerce norocul. Avînd aceste materiale şi profitînd de experienţa pe care i-o ofereau, March începu să-şi organizeze practic primul număr al revistei, să contureze structura de ansamblu a publicaţiei. Intenţionaseră să scoată primul număr de Anul Nou şi, dacă s-ar fi limitat la materiale literare, totul ar fi mers foarte uşor : dar căruţa scîrţîia la roata artistică, după cum se exprima Fulkerson. Nu era vorba doar de a găsi ilustraţiile adecvate unui articol anume, ci de a hotărî linia generală a ilustraţiilor şi de a realiza o ilustraţie a copertei care să-i cucerească pe cei indiferenţi şi să-i satisfacă pe cei pretenţioşi. Aceste aspecte nu urmau să intre în preocupările lui March, lucru bine stabilit, ci Fulkerson

însuşi avea să mîne deocamdată roata artistică. Şi accastă expresie ii aparţinea tot lui Fulkerson, numai că era mult mai uşor de formulat expresia decît de dirijat activitatea în sine. În eforturile sale dădu piept cu o generaţie dificilă, orgolioasă şi în acelaşi timp capricioasă, care reuşi să exaspereze chiar şi un optimist incurabil cum era Fulkerson, aşa încît, după ce-şi irosi cîteva săptămîni preţioase încercînd să-i conducă el însuşi pe artişti, sc hotărî să angajeze un artist pentru această treabă. Dar ce artist ? Nu putea angaja un om cu o faimă bine stabilită şi o sută de adepţi ; chiar dacă ar accepta slujba, ar cere prea mult şi ar avea prea mulţi duşmani printre confraţii săi. Fulkerson se gândise la cineva care ar fi fost tocmai omul potrivit, dacă ar fi fost un om adevărat. Era destul de talentat, iar genul său de talent ar fi acoperit întreaga gamă de probleme, dar. după cum spunea Fulkerson, pe cît era de marc artist, pe atît era de mare măgar.

PARTEA A DOUA

I

În seara in care March se hotărise să accepte apartamentul doamnei Green, la un preţ redus, văduva a cărei locuinţă o refuzase stătea împreună cu fiica ei în camera de la etaj, din spatele casei. La lumina unei lămpi cu abajur dinsa cosea, iar fata desena la aceeaşi masă. În timp ce vovbeau fata îşi înălţa din cînd în cînd capul, aplecîndu-1 puţin într-o parte, ca să dea desenului efectul dorit.

— Ce bine că n-a venit încă frigul, spuse mama. Ar trebui să facem focul, dacă nu vrem să plece toţi din pricina frigului din casă. Şi nu ştiu cine se va îngriji de treaba asta şi nici ce se va întîmpla cu noi în general.

— S-au speriat deja de casă şi atunci cînd nu era frig, spuse fata. Poate că le-ar plăcea mai mult dacă ar fi friguroasă. Dar e încă prea devreme ca să vină frigul. Sîntem de-abia la începutul lui noiembrie.

— *Mesagerul* anunţă că au căzut deja primii fulgi.

— Eli, da, la St. Barnaby ! Acolo veşnic cade cîte-o fulguială. Mă bucur grozav că nu ne mai aşteaptă încă o iarnă acolo.

Văduva oftă, aşa cum fac totdeauna mamele cînd îşi dau scama de contrastul dintre propria lor experienţă şi astfel de păreri.

— S-ar putea să avem o iarnă şi mai grea aici, spuse ea cu amărăciune.

— N-aş putea suporta aşa ceva, spuse fata, şi aş pleca la repezeală în Florida, în căutare de soare.

— Şi cum ai ajunge în Florida ? întrebă mama cu severitate.

— Ei, cu mijloacele obişnuite : cu trenul companiei Pullman, probabil. De ce eşti aşa de necăjită, mamă ?

Tot timpul fata desena, ştergea, îşi înălţa capul pentru a constata efectul, se apleca din nou asupra lucrării, fără să-şi privească mama.

— Nu sînt necăjită, Alma, dar nu mă împac cu... optimismul tău.

— De ce ? îţi face rău ?

— Cum să-mi facă rău ? repeta mama ei.

în ciuda efortului pe care trebuia să-l facă, rosti scurt:

— Da, da, de cînd am venit ai fost tot timpul pe punctul de a te lăsa cuprinsă de disperare şi la ce ţi-a folosit ? Eu am de gînd să-mi păstrez optimismul pînă-n ultima clipă. Aşa făcea şi tata.

Aşa făcuse şi reverendul Archibald Leighton cu optimismul bolnavului de plămîni. în dimineaţa cînd a murit le spusese că în sfîrşit a trecut greul şi că de-acum înainte se face bine de-adevăratelea. Voioşia era o caracteristică nu numai a bolii, ci şi a temperamentului său. Exuberanţa sa îi fusese într-o oarecare măsură o piedică în activitatea clericală şi doamna Leighton avea dreptate cînd spunea că, dacă n-ar fi fost echilibrată de pesimismul ei instinctiv, ar fi distrus şi puţinele şanse de reuşită pe care i le oferise viaţa. Nu de la el moştenise fiica lor talentul, dar îi lăsase în schimb temperamentul său, neştirbit de treimea care i-ar fi revenit în mod legal soţiei. Făcuse parte din categoria bărbaţilor despre care, după moarte, oamenii spun că soţia sa se descurcă mai bine fără eL Mult timp doamna Leighton îşi rotunjise venitul luînd în gazdă unul sau doi oaspeţi pe perioada verii şi făcîndu-le marea favoare de a-i considera ca pe membri ai familiei ; cînd au venit vremuri mai grele a cedat în mod făţiş casa oaspeţilor de vară (cum sînt numiţi la ţară), gospodărînd-o pentru ei din colţişorul in care se retrăsese împreună cu fiica ei.

Soluţia de a se retrage a fost o necesitate stringentă a etapei de redresare. Firește, Alma Leighton nu era defel retrasă. Era sursa de lumină, dar nu şi sursa de tărie a casei. Se pricepea la gătit şi rezolva treburile bucătăriei împreună cu o bucătăreasă irlandeză, în timp ce mama ei se ocupa de celelalte aspecte ale gospodăriei. Dar nu era ordonată la treabă ; avea pricepere, dar îi lipsea disciplina ; iar, cînd Alina lăsa pregătirea cinei în întregime în scama bucătăresei irlandeze, doamna Leighton se întrista mai mult decît se bucura atunci cînd ideile ei geniale se concretizau într-o plăcintă cu carne excelentă sau într-o

budincă fără egal. Zilele cind trăgea chiulul erau acelea cînd firea sa artistică se exprima in schiţe executate în cărbune, căci desena stîrnind admiraţia tuturor doamnelor care nu se pricepeau la desen. Celelalte aveau rezerve, erau de acord că Alma are talent, dar considerau că are nevoie de pregătire. Pe de altă parte, nu aveau păreri destul de ferme ca să fie de acord cu bătrînul pictor care venea în fiecare vară să picteze pajiştile de la St. Barnaby. Părerea lui era că Alma ar fi trebuit sâ fie bărbat ca să realizeze ceva ; dar în această privinţă venea în contradicţie cu o autoritate în materie — tot un bărbat — despre care doamnele credeau că are păreri mai obiective, atît in privinţa lor, cît şi în privinţa Almei Leighton. Acesta susţinea că pregătirea i-ar fi de folos ; era vorba de un pictor care, nu numai că era mai tînăr şi mai prezentabil, dar totodată îşi terminase studiile mai de curînd decît bătrînul Harrington, care, după cum constatau doamnele, picta într-o manieră cam demodată. Tînărul se numea Beaton, Angus Beaton, dar nu era scoţian, decît în măsura în care Mary Stuart fusese scoţiană. Tatăl său era scoţian, dar Beaton se născuse la Syracuse, New York, şi nu fusese nevoie decît de trei ani petrecuţi la Paris pentru a îndepărta multe trăsături strămoşeşti naturale din firea lui. Avea o barbă neagră, puţin ascuţită, tăiată mai scurt decît mustaţa ; îşi ţinea umerii foarte drepţi, iar cind vorbea despre artă se apleca puţin într-o parte, ceea ce ar fi fost suficient pentru a fi convingător; la aceasta se adăuga un breton negru şi des, ce-i venea pînă la sprîncenele ochilor cenuşii şi vioi şi un fel de a vorbi englezeşte rapid şi sacadat ce amintea de muzicalitatea epigramatică şi sentenţioasă a limbii franceze. Una dintre doamne chiar spunea că, în clipa cînd el tăcea, dînsa rămînea cu impresia că vorbise franţuzeşte şi considera că face o mare greşeală că nu se teme de el. Nici- uneia din doamne nu-i era frică de el, deşi nu puteau crede că le apreciază cu adevărat lucrările în măsura în care le-o arăta : şi toate ştiau că nu-1 critică pe domnul Harrington numai din principialitate.

S-ar putea ca dînsele să nu fi sesizat nota aparte cu care Beaton judeca lucrările Almei ; dar fata îşi dădea seama că părerile lui dure, obiective, dovedeau că recunoaşte în ea un confrate în domeniul artei. îi spuse că ar trebui să vină la New York să picteze în cadrul Uniunii sau să se înscrie la cursurile particulare ale unui pictor şi astfel, îndemnate de simţul datoriei, Alma şi mama ei ajunseseră să facă

încercarea plină de riscuri care le adusese la New York. Din punct de vedere logic nu exista nici un motiv ca, după ce avuseseră succes cu pensiunea din St. Barnaby, să nu aibă succes cu pensiunea din New York. Desigur, cheltuielile erau mult mai mari. Chiria casei mobilate pe care o luaseră era aşa de marc încît, dacă încercarea dădea greş, ar fi fost aproape ruinate.

Dar nu vor da greş ; pentru asta lupta Alma cu un curaj şi o tenacitate ce-i dădeau mamei sentimentul că anunţă un eşec, ba poate chiar că-1 merită. Alma făcea parte din categoria oamenilor care cred că, dacă te temi destul de mult de o nenorocire, e mai puţin probabil să ţi se întîmple. Acţiona în virtutea acestei superstiţii de parcă ar fi fost o convingere religioasă.

— Şi fără disperarea mea, după cum îi spui tu, mă întreb unde ne-am fi aflat acum, răspunse mama.

— Probabil că am fi fost la St. Barnaby, spuse fata. Iar dacă ne este mai greu la New York, vezi şi singură unde ne-a adus disperarea ta, mamă. Dar ce folos ? Ai avut cele mai bune intenţii, nu te acuz de nimic. Nu poţi fi niciodată sigură că disperarea va da exact rezultatele dorite. Poate te-ai folosit de ea prea mult.

Fata izbucni în rîs, iar doamna Leighton rîse împreună cu ea. Aşa cum se întîmplă în general, structura ei nu se compunea doar dintr-o stare de spirit predominanta
— cum sînt personajele unei cărţi —, ci firea ei semăna cu un sferoid neregulat ale cărei faţete oglindeau şi reflectau strălucirea diferitelor împrejurări. Alma se ridică şi poză în faţa oglinzii, apoi încercă să-şi transpună imaginea pe hîrlie. De jur împrejurul camerei, pe pereţi, erau înşirate nenumărate schiţe care căpătau o imprecizie

fantastică în lumina estompată a lămpii de gaz. Alma ridică desenul :

— Iţi place ?

Doamna Leighton se aplecă să-l privească.

— Chipul bărbatului arată o fire cam slabă.

— Da, ai dreptate. în chipurile bărbaţilor descopăr şi dau la iveală fie slăbiciunea ascunsă a firii lor, fie propria mea slăbiciune. Oricum, faptul că prezintă o înfăţişare cu adevărat bărbătească e greşeala lor. Atîta timp cît am în faţa ochilor una dintre aceste fiinţe mizerabile reuşesc s-o desenez, dar în clipa cînd se întoarce cu spatele ajung să desenez femei în haine bărbăteşti. Dacă ai fi o fiinţă înzestrată cu feminitate reală, ar Irebui să te scandalizezi, mamă. Probabil că disperarea te ajută să suporţi lucrul acesta. Dar ce cusur îi găseşti fetei îmbrăcate în haine femeieşti ? Care-i buba ?

— Vai, ce expresie ! exclamă doamna Leighton. Zău, Alma, eşti total lipsită de rafinament pentru o fată care se vrea rafinată !

— Hai, spune, ce-i cu fata din desen ? ! zise Alma bâtînd-o uşor pe umăr în timp ce stătea aplecată asupra eL

— Nu înţeleg nimic. Ce face ?

— Ştiu eu ? ! Probabil că ascultă o declaraţie de dragoste.

— E total insipidă !

— Te exprimi îngrozitor de limpede, mamă ! Dacă domnul Wetmore şi-ar da părerea asupra acestui desen, la început ar trasa în jurul lui un cerc în aer şi l-ar privi prin el, şi-ar apleca puţin capul, mai întîi într-o parte, apoi în cealaltă, apoi te-ar privi ca şi cum chipul din tablou ar fi al tău, apoi ar amuţi un timp, ar geme nitel, şi ar rosti gîfîind : „Oare tînăra dumitale nu e cam... cam...“ şi-ar încerca să te facă pe *tine* să rosteşti cuvîn- tul, ar mai geme o dată şi ar mai suferi puţin, iar în cele din urmă tu ai spune : ,,Da, este cam prea.“ Asta l-ar face să prindă curaj şi-ar spune : „Nu vreau să spun că e prea...“ ,.Bine-nţeles că nu“. ..Iţi dai seama ?" ,.Acum văd şi eu cît se poate de clar." ..Ei, în cazul ăsta...'; şi ţi-ar lua creionul şi ar începe să deseneze. „I-aş mai adăuga un pic de... Ei, ce zici ?" „Da, da, acum văd diferenţa". „Nu-i aşa ?“ Şi ar trece mai departe la altcineva, iar tu ai rămîne convinsă că ai făcut cea mai mare tîm- penie, deşi n-a rostit nici o vorbă de apreciere critică. Nici n-ar fi în stare. Dar tot n-ar fi observat expresia, ţi-ar fi arătat unde ai

greşit. Nu dă doi bani pe ceea ce el numeşte partea literară a unui desen. Spune că, dacă desenul e bun. vorbeşte de la sine. Nu-i place această notă cijic a lucrărilor mele, dar n-am de gînd să renunţ la ea, pentru că, după părerea *mea,* e maniera cea mai potrivită pentru ilustraţie.

îşi luă schiţa şi o prinse de uşă.

— Şi domnul Beaton a trecut pe acolo ? întrebă mama.

— Nu, răspunse fata, care era întoarsă cu spatele la ea. Apoi adăugă : Cred că este în New York. S-a intilnit cu domnul Wetmore.

— E ciudat că nu vine pe la noi.

— Ar fi ciudat, dacă n-ar fi artist. Dai- în general artiştii nu fac ceea ce fac ceilalţi oameni. Cînd stătea la noi se purta cum se cuvine şi este un om mult mai formalist decît majoritatea artiştilor. Dar nici el nu rezistă mult. De-asta cred că femeile nu pot realiza prea mult în artă. îşi respectă toate întîlnirile şi-şi fac datoria ca şi cum n-ar avea nici o legătură cu arta. Majoritatea artiştilor nu fac aşa ceva. Astăzi ne-a venit modelul cel nou.

— Ce model nou ?

— Cel de care ne spunea domnul Wetmore — bătrînul neamţ. E minunat. Are un «ap extraordinar, întocmai ca în picturile vechilor maeştri. l-a servit drept model lui Humphrey Williams pentru lucrările cu subiect biblic, dar, de cînd a murit acesta, bătrînul de-abia dacă mai găseşte de lucru. După cîte spune domnul Wetmore, aproape că nu există figură biblică pentru care să nu-1 fi folosit Williams. L-a folosit pentru Moise şi profeţii, din picturile sale pe tema Vechiului Testament, precum şi pentru losif, Petru, Iuda Iscariotul, scribii şi fariseii din Noul Testament.

— E bine că oamenii nu ştiu cum lucrează artiştii, căci altminteri chiar şi cele mai sfinte picturi şi-ar pierde orice influenţă, spuse doamna Leighton.

— Ba nu, exclamă fata. Iar influenţa este aspectul cel mai neînsemnat la care se gîndeşte un pictor, sau la care bănuieşte că se gîndeşte. Lucrul care-1 preocupă în mod conştient e desenul şi culoarea. Oamenii n-or să înţeleagă niciodată ce simpli sînt artiştii. Cînd mă gîndesc ce fiinţă complicată şi incîlcită sînt, mă cuprinde teama că n-am să realizez nimic în artă. Sau m-ar cuprinde, dacă n-aş avea talent.

— Crezi că domnul Beaton e un om simplu ? întrebă doamna Leighton.

— Domnul Welmore nu-1 prea crede un mare artist. Prea

vorbeşte frumos. Convingerea lui e că, dacă un om se poale exprima clar. nu-i în stare să picteze.

— Dar tu ce crezi ?

— Ei, şi *eu* mă exprim clar.

Mama păru mulţumită de acest răspuns evaziv. După un timp spuse :

— Probabil că o să ne viziteze după ce-o să se instaleze.

Fata nu răspunse acestei păreri.

— Una din fete spune că bătrinul care a pozat e un om de cultură. A luptat în război şi şi-a pierdut o mînă. E mai mare păcatul că un asemenea om trebuie să pozeze în faţa unei clase de gîşte sclifosite ca noi. îmi face şi rău. Şi o să stea o săptămînă, o să-i dăm şase-şapte dolari pentru că ne-am folosit de capul său minunat şi apoi ce-o să facă ? Ultimul angajament de durată l-a avut cînd domnul Mace lucra la *Masacrul din Damasc.* Pe atunci avea nevoie de atîţia şeici arabi şi de atîţia bătrîni creştini, încît l-a ţinut pe domnul Lindau în slujbă timp de şase luni. Acum trebuie să-şi găsească cîte ceva de lucru pe unde poate.

— Probabil că are o pensie, spuse domna Leighton.

— Nu, una din fete (aşa îşi numea Alma colegele) spune că n-are pensie. Mult timp n-a cerut pensie, iar apoi s-au ivit nişte greutăţi şi i s-a respins, parcă prin veto, spunea ea.

— Cine i-a respins-o ? întrebă doamna Leighton cuprinsă de o curiozitate pe care nu vroia să o arate.

■' — Nu ştiu, cei care resping astfel de lucruri. Mă întreb ce-o crede *de fapt* domrtul Wetmore despre noi, cele din clasa lui. Cred că-i părem complet nebune. Nici măcar una din noi nu ştie clar de ce face treaba asta sau ce-o să se întîmple cînd o să termine. Probabil că toate cred că au talent. Sînt sigură că aşa crede şi văduva din Nebraska, pentru că spune că, dacă n-ai talent, totul e inutil. Toată lumea moare de curiozitate să afle ce face cu copilul cînd vine la cursuri, dacă-i dă sau nu sirop calmant. Nici nu-nţeleg cum de reuşeşte domnul Wetmore să nu ne rîdă-n nas. Sînt sigură că rîde de noi după ce plecăm.

Gîndurile doamnei Leighton se întoarseră spre o altă problemă.

— Păi, dacă spune că domnul Beaton nu se pricepe la pictură, înseamnă că n-are prea mult rcspect faţă de el.

— N-a spus niciodată că nu se pricepe la pictură. Dar sînt sigură că aşa consideră. Spune că e un critic excelent.

— Alma, interveni mama ei avînd aerul că nu mai poate rezista, de ce crezi tu că n-a venit pe la noi ?

— Nu ştiu, mamă, decit că pentru oricare alt om ar fi fost normal să vină, în timp ce el e artist, destul de artist ca să se poarte astfel.

— Asta nu explică tot. A fost foarte drăguţ la St. Barnaby, părea aşa de preocupat de tine — de lucrările tale.

— Mulţi erau drăguţi la St. Barnaby. Doamna aceea bogată, doamna Horn, nu mai putea de bucurie cînd a auzit că venim la New York, dar nu prea ne-a copleşit cu vizitele de cînd am venit.

— Nu-i ac.elaşi lucru. E o doamnă de lume şi e ocupată cu cei din cercul ei. Dar domnul Beaton e de-al nostru.

— Mulţumesc frumos, mamă. Tata n-a fost totuşi cioplitor de pietre funerare.

— Cu atît mai mult. N-are de ce să-i fie ruşine cu noi. Poate nu ştie unde locuim.

— Vrei să-i trimiţi o carte de vizită, mamă ? întrebă fata roşind, copleşită de dispreţ faţă de accastă idee.

— Sigur că nu, Alma, replică mama.

r- Foarte bine, spuse fata,

Dar nu era uşor s-o linişteşti pe doamna Leighton. îi intrase în cap domnul Beaton şi nu putea renunţa imediat la acest gînd. Mai mult, făcea parte din categoria oamenilor (categorie ce cuprinde mai mult femei decît bărbaţi) cărora nu le este greu să-şi dea la iveală cele mai tainice gînduri şi să le analizeze în lumina părerii altora.

. — Dar nu pricep cum de se poate purta astfeL Nu se poate

să nu-şi dea seama că...

— Că *ce,* mamă ?

— Că a contribuit mult la hotărirea noastră de a veni aici...

— Absolut *deloc.* Dacă ar îndrăzni măcar să-şi închipuie aşa ceva...

— Ei, haide, Alma, ştii foarte bine că aşa a fost, interveni mama cu tenacitatea specifică acestor oameni. Şi n-are rost să susţii că n-am contat pe el în... în toate privinţele. S-ar putea ca tu să nu-i fi remarcat atenţiile, foarte probabil că n-ai făcut-o, doar alţii le-au observat. Iar eu trebuie să recunosc că n-am crezut c-o să ne abandoneze în felul ăsta.

— Să ne abandoneze ! Ei, asta-i ! strigă Alma furioasă.

— Da. da, ne-a abandonat, Alma ! Trebuie să ştie unde locuim. Domnul Wetmore i-a vorbit de tine cu siguranţă. E mai mare ruşinea că nici n-a trecut pe-aici. Ar fi trebuit să vină cel puţin din recunoştinţă firească, din respectul cuvenit după... după tot ce-am făcut pentru el.

— N-am făcut nimic pentru el... *absolut* nimic ! Şi-a plătit şederea la noi şi cu asta, basta !

— Nu, nu-i aşa, Alma. Ţii minte cum spunea... că se simte ca acasă şi multe altele. Trebuie să recunosc că, judecind după atenţia pe care ţi-o acorda, după tot ce mi-ai spus că ţi-a zis, m-am aşteptat la cu totul alt...

Sunetul strident al soneriei înfioră toată casa şi, ca şi cum butonul soneriei ar fi acţionat chiar asupra ei, doamna Leighton sări drept în picioare şi se agăţă de fiica ei, cuprinse amîndouă de aceeaşi spaimă.

Se uitară deodată la ceas vrînd să se convingă că e nouă şi cinci. Apoi, timp de cîteva clipe, se lăsară în voia presimţirilor.

— Vai de mine, Alma ! şopti doamna Leighton. Cine Dumnezeu poate fi la ora asta ? ! Nu cumva chiar...

— Oricum, eu nu mă duc să deschid, mamă ! Nu mă interesează cine e şi nu cred c-o fi chiar aşa de prost să vină la ora asta.

îşi luă o expresie jalnică de spaimă şi se depărta de uşă pe cînd zbîrnîitul soneriei se stingea în hol.

— Ce ne facem ? întrebă doamna Leighton neputincioasă.

— Să plece... oricine ar fi, spuse Alma.

Alt zbîrnîit, mai autoritar, le împiedică să adopte această soluţie superficială.

— Of, Doamne ! Ce ne facem ? ! Poate e vreun mesaj !

Presupunerea mamei nu‖ trezi altă reacţie din partea Almei decit o privire fixă şi rigidă.

— Eu nu mă duc, spuse ea.

Se auzi din nou soneria, mai insistent decit înainte şi fata zise :

— Du-te, mamă, vin şi eu după tine să strig după ajutor, dacă e cineva. Putem să ne uităm mai întîi prin gemuleţul lateral.

Doamna Leighton ieşi prima din cămăruţa din spate unde stătuseră şi coborî încet scările. Alma veni în urmă şi aprinse lumina în hol, iar strălucirea bruscă a lămpii de gaz le făcu pe amîndouă să tresară. Din pricina luminii din casă era greu de văzut cine e la uşă, dar, aruneîndu-şi o privire plină de spaimă printre perdele, doamna Leighton aj.inse la concluzia că sînt un domn şi o doamnă. Văzîndu-i, prinse curaj şi, luîndu-şi soarta în mîini, deschise uşa.

Doamna i se adresă.

— Aici locuieşte doamna Leighton ?

Avea o voce plină, guturală ; totodată schiţă gestul de a-i arăta autorizaţia misitului, pe care o avea în mînă.

— Da, răspunse doamna Leighton ; în acelaşi timp făcu automat mişcarea de a le bloca intrarea, în timp ce, în spatele ei, Alma tremura de nerăbdare, fiind conştientă de impoliteţea mamei sale.

Acum se vedea clar că au de-a face cu o doamnă tî- nără, care spuse :

— Vai, credeam că am greşit adresa. îmi închipui că e prea tîrziu să mai vedem casa acum, vă rog să ne scuzaţi.

Rosti aceste cuvinte nesigur, recunoscînd totodată cu delicateţe pe doamna Leighton ca fiind stăpîna casei; în acelaşi timp, privind-o pe Alma peste umărul mamei sale, îşi dădu seama de hazul întregii situaţii.

— Mă tem că v-am speriat.

— A, nu, deloc ! spuse Alma, iar în acelaşi timp mama ei rosti :

— Poftiţi înăuntru, vă rog !

Bărbatul îşi scoase imediat pălăria şi le salută pe cele două doamne.

— Sînteţi foarte amabilă, doamnă, îmi pare rău că vă deranjăm atît de mult.

Era înalt, cu o înfăţişare severă, avea o mustaţă căruntă, milităroasă, părul cărunt şi, după părerea Almei, ochii de un

conuşiu metalic. Fiica sa era scundă şi durdulie, chipul proaspăt dovedea o vioiciune ce nu corespundea deloc cu felul său protocolar de a vorbi, cu un puternic accent sudic.

—' Sîntem din Sud, spuse dînsa, şi am sosit azi-dimineaţă, dar am primit autorizaţia misitului ae-abia astă seară, aşa că am cam întîrziat.

— Absolut deloc, e abia ora nouă, răspunse doamna Leighton cu îngăduinţă. îşi ridică ochii de pe cartea de vizită pe care*i-o dăduse tînăra şi-i explică: încă nu ne-am adus slujnicele şi a trebuit să deschidem chiar noi uşa şi...

— V-aţi speriat, desigur, interveni tînăra împăciuitor.

Tatăl ei spuse că nu se cuvenea să vină aşa de tîrziu şi-şi ceru scuze din nou.

— Ne-am fi speriat la fel de tare oricînd după ora cinci, spuse Alma răspunzînd expresiei înţelegătoare de pe chipul fetei. Aceasta replică rîzînd :

— Fireşte ! Eu aş sta cu sufletul la gură toată ziua dacă ar fi să trăiesc singură într-o casă mare.

Urmă un moment de încordare ; doamna Leighton ai fi vrut să pună capăt intimităţii situaţiei, dar nu ştia cum. Oamenii, aceştia se puteau da drept ceea ce spuneau cS sînt, dar (îşi dădu seama dînsa prea tîrziu) nu aveau nici o dovadă în afară dc autorizaţia misitului. Rămăseseră cu toţii în hol, iar dînsa prelungi tăcerea penibilă studiind autorizaţia.

— Sînteţi domnul Woodburn ? întrebă doamna Leighton cu un glas care, după părerea fiicci sale, parcă punea la îndoială identitatea persoanei.

— Da, doamnă, din Charlotlesburg, Virginia, răspunse el cu expresia uşor jignită a celui căruia un casier necunoscut îi verifică cecul şi-l interoghează înainte de a-1 da banii.

Alma se crispă, dar îşi păstră atitudinea de supunere; studie rochia celeilalte fete şi aproape fără să vrea, ti'ase concluzia că-şi făcuse singură boneta.

— îmi face plăcere să vă arăt camerele, spuse doamna; Leighton oftînd nesemnificativ. Vă cer scuze că nu arată chiar cum ar trebui. Doar ce ne-am mutat.

— Nu vă faceţi probleme, doamnă, spuse domnul Woodburn şi vă rog să ne scuzaţi pentru deranjul pe care vi-1 facem la accastă oră imposibilă.

— Şi eu mă ocup pe gospodărie, interveni domnişoara \ Voodburn, şi înţeleg lotul perfect.

Doamna Leighton îi conduse sus, iar tînăra alese camera mare din faţă şi cea mică, lăturalnică, de la etajul trei. Spuse

că ei i-ar ajunge camera mică, iar cealaltă era aşa de încăpătoare, încît tatăl ei ar putea să o folosească şi drept birou şi drept dormitor. Nu se sfii să întrebe dacă! preţurile doamnei Leighton sînt fixe, dar renunţă imediat,' căci tatăl ei nu acceptă să se tocmească, dînd dovadă de o demnitate ce cuprindea totodată şi respect faţă de doamna Leighton. Felul său direct o îndemnă la mărturisiri şi, mai înainte ca afacerea să fie încheiată, dînsa savura din plia compasiunea lor respectuoasă faţă de situaţia ei de văduvă; de preot. Oaspeţii o informară că şi ei ţin la lumea clericală.

— Nu ştiu, zău, de ce a spus mama dumneavoastră că tiu-i aranjată casa, spuse domnişoara Woodburn în timp ce cobora scările împreună cu Alma. Şi eu sînt o gospodină excelentă, şi-mi dau scama foarte bine,

Se îndreptară automat spre camera în care stătuseră .nama şi fiica atunci cînd tatăl şi fiica sosiseră. Domnul Woodburn acceptă invitaţia de a lua loc şi ascultă ce-i spunea doamna Leighton, în timp ce domnişoara se apropie in grabă de schiţele atîrnate de jur împrejurul camerei şi o întrebă pe Alma despre ele.

— Probabil că veţi fi o mare artistă, spuse dînsa tarhinînd-o prieteneşte, cînd Alma recunoscu că sînt desenele el Şi pe mine mă bate foarte serios gîndul să iau lec- fii. La ce profesor studiaţi ?

Alma îi spuse că este eleva domnului Wetmore, iar domnişoara Woodburn comentă :

— E minunat, domnişoară Leighton, absolut magnific. Probabil că e şi foarte scump, nu-i aşa ? Of, Doamne 1 în iiua de astăzi trebuie să socotim fiecare lucru, am impresia că nu facem altceva decît să socotim. Grozav mi-ar plăcea ijă cumpăr ceva fără să întreb cît costă.

•' — Să ştiţi că, dacă n-aţi întreba, probabil că domnul Wetmore nici n-ar şti cît costă lecţiile, îi explică Alma. Cînd îl întrebi, stă să se gîndească înainta de a răspunde.

— Vai, trebuie să fie un om fermecător, îşi dădu cu părerea domnişoara Woodburn. Poate aş reuşi să iau lecţii de la dinsul pe gratis. Chiar cred că am să îhc€fc. Dumneavoastră cum aţi început ? Şi in ce măsură'credeţi că vă va fi de folos ? ■' '

Se întoarse spre Alma, iar în ochi îi strălucea un amesteci de seriozitate şi veselie, iar Alma observă că chipul ei rotund,.poznaş, avea trăsăturile unei miniaturi de pe la începutul secolului al nouăsprezecelea, cu un aer puţin alintat, dar in acelaşi timp matur şi sincer ; părul castaniu,

ce i se ondula uşor în jurul tîmplelor, accentua asemănarea ; dacă şi-ar fi seos boneta — îşi spuse Alma — şi şi-ar fi lăsat părul în voie, asemănarea ar fi fost desăvîrşită. Era un chip tipic de americană provincială ; sau poate că i se părea Almei, pentru că, aşa cum se înfăţişa, avea trăsături specific angio-saxone. Portretul Almei — pielea întunecată a obrazului," silueta zveltă, mîinile de o delicateţe aristocrată, faţa prjelungă şi bărbia ascuţită — amintea mai mult de tipul sudic decît această tînără înfloritoare şi plină de viaţ% din Virginia.

[1] ^ Nu ştiu, răspunse ea încet.

— O să faceţi portrete sau o să pictaţi doar un chip ideal ? o întrebă domnişoara Woodburn pe un ton ce trăda o seriozitate comică.

— Probabil că n-am să pictez deloc, răspunse Alma. Am de gind să ilustrez cărţi, dacă o să mă angajeze cineva.

— După părerea mea, veţi fi foarte solicitată, spuse domnişoara Woodburn. Uitaţi ce-o să facem, domnişoară Leighton : faceţi cîteva desene, iar eu am să scriu o carte pentru ele. Trebuie să fac ceva. De ce n-aş scrie o carte? Ştiţi că noi, cei din Sud, trebuie să muncim. Asta nu mă deranjează deloc. I-am spus tatei că nu găsesc că e dezonorant să fii sărac, dar e grozav de neplăcut.

— Da, e neplăcut, consimţi Alma, dar uiţi complet de asta cînd lucrezi, nu credeţi ?

— Ba da. Probabil că tocmai de aceea cei săraci muncesc aşa de mult — ca să uite de sărăcie.

Fetele, care pînă atunci vorbiseră în şoaptă, cu spatele la cei vîrstnici, izbucniră în rls şi se întoarseră spre ei.

— Hai, Madison, spuse domnul Woodburn, e timpul să mergem. Vă doresc noapte bună, doamnă ! şi se înclină în faţa doamnei Leighton. Noaptea bună ! şi făcu o nouă plecăciune în faţa Almei.

Fiica sa îşi luă rămas bun cu o expresie protocolară, dar pe un ton vesel şi familiar care îi anula formalismul.

— Aşadar, sosim chiar miine-dimineaţă, le ameninţă ea din prag.

— Vă aşteptăm, răspunse Alma din capul scărilor.

— Ei. ce spui, Alma ? întrebă doamna Leighton după ce închise uşa.

— Nu se pricepe deloc la artă, absolut deloc, răspunse Alma. Dar e veselă şi bună la suflet. A lăudat tot ce era prost în lucrările mele şi a spus că vrea să ia şi ea lecţii. Cînd un om spune că vrea să ia lecţii, ca şi cum aşa ceva se învaţă, e clar că n-are habar de artă.

Doamna Leighton dădu din cap şi oftă :

— Tare-aş vrea să ştiu cum stau cu banii. Va trebui să angajăm imediat două slujnice. O să mă ocup de asta chiar mîine-dimineaţă, iar apoi o să avem probleme.

— N-ai vrut tu să avem probleme ? Am să stau acasă şi am să te ajut să pregăteşti totuL Drumul spre prosperitate nu poate începe fără necazuri, atunci cînd prosperi-

tatca înseamnă o pensiune, iar o pensiune înseamnă slujnice. Dcocamdată n-aş avea nimic împotrivă să fii năpăstuită de prezenţa unei bucătărese.

— Da, dar deocamdată nu ştiu nimic despre aceşti oameni, nici măcar dacă ne vor putea plăti sau nu. Din ceea cc ţi-a spus fata ai înţeles că sînt bogaţi ?

— Am înţeles că sînt săraci, sau, cum ar spune ea, „să'aci-'.

— Da. Ce pi'onunţie ciudată ! spuse doamna Leighton. Ar fi trebuit Bă le cer dinainte banii pentru prima săptămînă.

— Mamă, dacă ai de gînd să te porţi aşa...

— De fapt, nici n-aş putea face aşa ceva, mai- ales că nu i-a îngăduit fetei să se tocmească pentru camere. Asta nu nii-a plăcut.

— Ba mie mi-a plăcut. Se vede că sînt nişte adevărate doamne. Sau, cel puţin, una dintre cei doi.

Alma rîse de propria ei exprimare, dar mama ei nu observă nimic.

— Chiar dacă sînt nişte adevărate doamne, dar n-au bani, asta nu ne-ajută prea mult. Ba chiar ne îngreunează situaţia.

— Atunci e perfect. Nici noi n-avem bani. în privinţa asta sîntem la egalitate. Le vom arăta că putem face ace-, laşi joc.

Doamna Leighton îşi privi fiica ca şi cum ar fi dorit să aibă mai multă minte.

III

Atelierul lui Angus Beaton arăta, la prima vedere, întocmai ca atelierul oricărui pictor. Un perete cenuşiu, în care fusese tăiată o fereastră dreptunghiulară pentru a primi din plin lumină dinspre nord ; în jurul ei, atîrnate în cuie, schiţe înfăţişînd mîini, picioare, capete ; ceva mai jos, schiţe în ulei sau acuarelă ; o masă de răchită, pe care erau aruncate la întîmplare culori, palete, sticle cu vopsea şi cu soluţii sicative : un şevalet, de care atîrna a fîşie do mătase veche şi decolorată ; o figură obişnuită, pe jumătate dezbrăcată, zîmbea cu capul aplecat într^o parte, încălţată cu un ciorap, avînd la picioare un chimono japonez ; covoare şi piei prăfuite aruncate la întimplare pe podeaua vopsită ; pînze sprijinite de podium ; un cufăt deschis, din

care se revărsau tot felul de costume. Toate aceste clemente se întîlnesc pretutindeni. In afară de acestea însă, mai era o bibliotecă încărcată de cărţi şi un birou colonial cu minere de alamă, cu picioare în formă de ghiară şi cu blazon, pe care erau îngrămădite publicaţii străine — franţuzeşti şi englezeşti —, iar printre ele se zăreau cîteva pagini de manuscris. Deasupra tuturor se înălţa un suport mobil — de tipul celor folosite de sculptori —, pe care se afla bustul la care lucra Beaton, privind, pe cît posibil, în egală măsură spre lutul ce-1 modela şi spre capul bătrînului care şedea pe estrada de lîngă el.

Puţini sînt cei porniţi pe drumul vieţii înzestraţi cu felurite talente, iar marea majoritate a celor cu mai multe daruri par incapabili să se descurce. Este cît se poate de clar că sînt, în egală măsură, pasionaţi şi derutaţi de acestea. Cînd se ocupa de literatură, Beaton ar fi dat dreptate — pînă la un anumit punct — celui care-i spunea că scrisul este modul său de exprimare, dar, cînd se ocupa de pictură, ar fi susţinut în faţa întregii lumi — pînă la un anumit punct — că este în prunul şi-n primul rînd un maestru al culorii. Ajuns la acel punct anumit, fie al uneia dintre arte, fie al celeilalte, era capabil să se rupă de ea şi să o abandoneze plin de dezgust pentru a se exprima în alta. în asemenea stări de spirit concepea uneori planurile unor clădiri foarte surprinzătoare, pline de originalitate şi de *chic,* avînd toate calităţile în afară de aceea de a fi locuibile. Tot astfel ajunsese să-şi încerce forţele în sculptură, pe care iniţial o abordase superficial, ca pe un simplu accesoriu decorativ al arhitecturii. Dar îl cucerise în aşa măsură, încît ajunsese să afirme că lucrurile ar trebui să stea exact invers : că templele ar trebui înălţate pentru a adăposti statui, nu statuile menite să împodobească templele. Asta însemna de fapt o răsturnare a lucrurilor făcută din răzbunare. într-o vreme, Beaton se ocupase de o lucrare atît de serios, încît sculptorii care au văzut-o au spus că Beaton ar putea ajunge arhitect, dar că, în mod cert, nu ya ajunge sculptor. în acelaşi timp, făcu în grabă cîteva lucrări pe gustul publicului, ale căror copii în ghrps se vîndură spre avantajul altuia. P< bună dreptate, Beaton dispreţuia gustul publicului evident atît în aceste sculpturi, cît şi in picturile pe cai c lc vindea din cînd în cînd; faptul că a luat bani pe ele i se părea o adevărată hoţie, şi ar fi trăit exclusiv din generozitatea bătrînului cioplitor de pietre

funerare din Syracuse dacă n-ar fi fost articolele cu care contribuia în cadrul Uniunii şi pentru care Fulkerson îi plătea zece dolari pe săptămînă.

în general erau bine scrise, dar nu lucra cu plăcere şi, după primele două-trei articole, trebuia să fie îndemnat de Fulkerson, care nu înceta să i le laude şi să-l împingă la scris. Beaton fiind omul care era, Fulkerson era în acelaşi timp creditorul şi patronul său ; iar Fulkerson fiind omul care era, dădea dovadă de o răbdare plină de entuziasm faţă de un om instabil, uşuratic, influenţabil şi lipsit de simţ practic cum era Beaton. Era foarte mîndru de aceste articole artistice, cum le numea el, dar Fulkerson era mîndru de tot ceea ce achiziţiona el pentru Uniune. Simplul fapt că era achiziţia lui dădea valoare lucrării respective.

In ceea ce-1 privea pe Beaton, feluritele sale talente se stinghereau unul pe altul. în ziua anterioară, schiţase pe pînză o lucrare pe care o aprecia în sinea sa ca fiind magnifică şi despre care ccilalţi (cei de la *table d*hote* Maroni) Spuneau că nu e rea. Lucrase la ea cu înflăcărare, pînă ce scăzuse lumina şi blestemase ziua care se sfîrşea. Dar îşi aprinse lampa şi-şi mută gindurile de la pictură la introducerea articolului, fiind sigur că Fulkerson va veni să-l ia in cursul dimineţii. După cină se lăsă antrenat în discuţii cu aceeaşi ardoare cu care pictase şi scrisese, aşa Incit nu reuşi să termine articolul. A doua zi de dimineaţă, in timp ce-şi pregătea micul dejun, primi de la tatăl său o scrisoare şi un cec, cu rugămintea plină de blîndeţe, de respect aproape, de a-1 împovăra cit mai puţin, căci în momentul de faţă avea mari cheltuieli. Ochii lui Beaton
— ochii Bă minunaţi, arzători, visători, ascunşi sub bretonul des, ochii pe care-i admirau atîtea femei — se umplură de lacrimi, şi-şi spuse că, dacă ar avea un dram de tărie,
6- ar întoarce acasă şi s-ar apuca de lucru în atelierul unde tatăl său cioplea pietre funerare. Va întîrzia numai atît cît să-şi termine tabloul ; şi ca o ofrandă adusă conştiinţei sale, pentru a-i preveni nestatornicia, se hotărî să termine mai întîi articolul şi să împrumute de la Fulkerson. a sumă suficient de mare pentru a.-i înapoia tatălui său cecul ; sau, dacă nu, măcar să-i înapoieze o parte din el prin cecul lui Fulkerson. în timp ce oscila între aceste bune intenţii, sosi bătrînul care-i poza pentru capuL lui Iuda, iar Eteaton îşi dădu' seama că trebuie să termine cu el mai înainte de a termina tabloul sau articolul, oricum,

va trebui să-i plătească pentru timpul său. Remuşcările care îl încercau îl făcură să dea chipului lui Iuda o expresie pe care o considera o noutate în maniera de tratare a acestui personaj — expresia unui dispreţ faţă de sine însuşi atît de înduioşător, atît de impresionant, îneît bucuria artistică a lui Beaton atinse proporţiile extazului ; cînd nu lucra într-o tăcere deplină, aproape ţinîndu-şi răsuflarea pentru a prinde un efect ce încerca să-i scape, cînta sau fluiera frînturi din opere comice.

într-un asemenea moment de tăcere, se auzi o bătaie în uşă care-1 făcu să. tresară, şi să înjure, ajungînd în cele din urmă la o expresie profană ce aducea a rugă amestecată cu blestem. Ştia că trebuie să fie Fulkerson, aşa că strigă :

— Intră ! Apoi se adresă celui ce-i servea drept model : Ajunge pentru astăzi, Lindau !

Fulkerson se opri în faţa bustului şi-l compară — aruncînd priviri rapide de la unul Ia altuL — cu bătrînul, care se ridică anevoie şi, ajutat de Beaton, ae îmbFăeă cu pardesiul subţire şi ponosit.

— Poţi veni mîine, Lindau ?

— Nu, nu mine, tomnu' Beaton. Trebui să pozez pentru domnişore.

— Ah, pentru elevele lui Wetmore ? Te desenează şi domnişoara Leighton ?

— Nu cunosc numele..., începu Lindau, cînd Fulker- 6on interveni :

— Dar sper că pe-al meu nu l-ai uitat, domnule Lindau. Ne-am îhtîlnit într-o seară la Maroni, eram cu dom- rrul March, şi Fulkerson îi întinse mina pe care o oferea cu uşurinţă tuturor.

— A. da! Me bucur sc vc ved din nou, tomnu Fulkerson. Si tomnu March, nu mai fenit acolo.

— E înglodat în treburi pînă peste cap. S-a mutat de la Boston, s-a instalat într-o locuinţă, lucrează la lansarea noii noastre reviste. Nu prea le flatează amicul Beaton in acest bust, ce zici ? Ei, rămas bun ! spuse el, căci Lindau parcă nici nu-1 auzise şi-l salută din uşă.

Beaton îşi aprinse o ţigară, pe care o strîngea nervos între buze şi spuse :

----Probabil c-ai venit după articol, Fulkerson. Nu l-am terminat.

Fulkerson, care se urcase pe estradă şi privea atent

bustul, se întoarse.

— De ce te frămînlă articolul ? N-am nevoie de el.

Breton nu-şi mai muşcă ţigara şi privi spre el :

— N-ai nevoie de articol ? Foarte bine ! rosti el iritat, îşi scoase ţigara din gură, suflă fumul pe nări şi-l privi din nou pe Fulkerson.

— Nu, n-am nevoie de articol, am nevoie de *tine.*

Beaton nu se înjosi să-i ceară explicaţii, dar în mintea sa bătu în retragere, cu toate că se uita încă la Fulkerson cu aceeaşi privire sfidătoare. Aceasta ii convenea de minune lui Fulkerson, care continuă cu mare plăcere :

— Mă retrag din Uniune, amice, sînt alt om.

îşi trecu piciorul peste spătarul unui scaun şi, cu talpa pe scaun şi cu o mînă virîtă în buzunar, îi expuse planul *Magazinului bilunar,* gesticulînd în acelaşi timp cu cealaltă mînă. între timp, Beaton îşi fâcea de lucru prin cameră cu un aer de indiferenţă care nu-1 ofensa pe Fulkerson cîtuşi de puţin. Beaton luă apă în gură şi stropi cu o ploaie măruntă capul lui Iuda, după care îl înfăşură într-o cîrpă murdară ; îşi spălă pensulele şi-şi aranjă paletele ; aşeză pe şevalet tabloul pe care-1 pusese deoparte cu o zi înainte şi-l privi cu o expresie sumbră ; apoi adună foile articolului neterminat şi le băgă într-un sertar al biroului. Cînd termină, se întoarse din nou spre Fulkerson, care spunea:

—• Credeam că reuşim să scoatem primul'număr de Anul nou, dar o să avem nevoie de încă o lună. Dar nu-mi pare rău, căci sărbătorile ucid totul. Iar în februarie, pe la mijlocul lui februarie, oamenii se dezmeticesc iar şi-n- cep să se intereseze de ce mai e nou. Şi noi răspundem în

limba lui Shakcspeare şi Milion : *„Magazinul bilunar*, de care n-avcaţi habar. “

îşi luâ piciorul de pe scaun şi întrebă :

— Ai ceva tutun pe-aici ?

Beaton îi arătă cu capul o tulpină de ceramică ce ieşea dintr-o vază japoneză de bronz, aşezată pe poliţa căminului.

— Ia-ţi cît vrei.

— Mulţumesc, spuse Fulkerson, îşi umplu pipa, se aşeză şi începu să fumeze.

Beaton îşi dădu seama că acum va trebui să vorbească:

— Şi cu mine ce treabă ai ?

— Cu tine ? A, da ! Fulkerson jucă comedia revenirii dintr-un moment de uitare. Am nevoie dc tine pentru sectorul artistic.

Beaton dădu din cap.

— Nu sînt omul potrivit, Fulkerson, spuse el compătimitor. Ai nevoie de un om cu simţ practic, un om care să fie la curent cu ceea ce se petrece în lume. Eu simt că mă depărtez tot mai mult de secolul acesta şi de vuietul lui. N-am încredere în încercarea ta, n-o respect, nu vreau să am de-a face cu ea. Aş simţi că mă sufoc, sau cam aşa ceva.

— Foarte bine, spuse Fulkerson. Ştia să-i respecte pe cei care nu-şi vînd ieftin talentul. Şi chiar dacă nu e bine, facem noi cumva să fie. Ai să te înţelegi foarte bine cu March. Nu mă interesează în ce măsură crezi în această încercare. Cu cît ai mai multă încredere, cu alît mai bine. De rest mă ocup cu.

"— Nu m-ai înţeles, spuse Beaton. Nu încerc să storc de la tine mai mulţi bani. Vorbesc serios. Ceea ce-ţi trebuie este un om care să aibă răbdare cu mediocritatea ca- re-şi dă aere de geniu şi cu geniul care se transformă sub ochii tăi în mediocritate. Eu n-am noroc la oameni. Nu mă înţeleg cu ei. Nu ştiu să-mi cîştig popularitate.

Beaton spunea toate acestea cu satisfacţia ciudată pe care o simt totdeauna firile mîndre făcînd astfel de mărturisiri.

— Cu atît mai bine ! exclamă Fulkerson, mereu pregătit cu replica potrivită. Nici nu vreau să lucre2i, după sistemul vechi şi demodat, cu oamenii cu faimă. Dacă q să am nevoie de ei, o să-i caut cu buzunarul doldora de bani — argumentul zdrobitor. Dorinţa mea este însă să lucrez cu cei care se oferă singuri. Uite-te şi tu cum merg periodicele de azi : nume, nume şi iarăşi nume. într-o ţară plină de

talente, fie literare, fie de altă natură, debutanţii n-au nici o şansă. Toţi editorii îşi angajează redactori. Cred că într-un an întreg nu apar nici măcar cincizeci de scriitori amatori în revisteele din New York. Găsesc că e o greşeală fundamentală, e o adevărată crimă. *Magazinul bilunar* se va întoarce la sistemul bun de altădată al scrierilor anonime — singurul sistem echitabil. A dat rezultate in literatură, o să dea şi-n artă.

— N-o să dea rezultate în arta, spuse Beaton. In artă funcţionează cu totul alte criterii. Solicitind ilustratori benevoli, n-ai să capeţi decît porcăriile unor diletanţi. Şi cum ai să reuşeşti să prezinţi textul spre ilustrare ? Nu se poate. în orice caz, eu, unul, nu mă angajez la aşa ceva.

— O să înfiinţăm o şcoală de ilustraţie, răspunse Fulkerson cu o siguranţă cinică. Le-ai putea citi elevilor textul, l-ai explica, iar ei ar face schiţele sub supravegherea ta. Şi chiar dacă n-ar şti textul, tot n-ar face treaba mai prost decît ceilalţi ilustratori. Apoi ai selecta materialul şi ai face un fel de variaţiuni ilustrate fără nici o referire la tema literară. Aşadar, înţeleg că accepţi ?

— Nu, nu accept.

— Nu-ţi cer decît să ne ajuţi cu un sfat sau cu o părere critică. Asta nu te obligă în nici un fel, nimeni n-o să ştie nimic. Din uşă, Fulkerson adăugă : Ascultă, şeful cel nou — cel care mi-a luat locul la Uniune — vrea să-ţi continui activitatea la ei. Mă tem că o să-ncerce să-ţi mai scadă preţul articolelor. Are de gînd să facă reduceri. Ţi-am adus un cec pentru asta, mi-a spus să ţi-1 plătesc eu.

îi întinse lui Beaton un plic.

— Nu pot să-l iau, Fulkerson. Articolul e deja plătit.

Fulkerson făcu cîţiva paşi şi puse plicul pe masă, printre tuburile de vopsea.

— Nu-i numai pentru articol. M-am gîndit că n-o să refuzi un mic avans pentru activitatea la *Magazinul bilunar,* pînă ce-ncepi treaba cu adevărat. _____

Beaton rămase neînduplecat.

— N-are rost, Fulkerson. Nu ti-am spus că nu mă angajez la o treabă în care nu cred ? Nu priccpi atîta lucru ?

— Ba pricep chiar foarte bine. Nu încerc să te cumpăr, vreau numai să te iau cu împrumut. E-n regulă, nu ? Treci pe la noi cînd poţi. Vreau să-l cunoşti pe amicul March. Ai aici adresa noastră.

Puse pe masă, lîngă plic, o carte de vizită, iar Beaton îl

lăsă să plece fără a-1 sili să-şi ia plicul înapoi. îşi amintise de rugămintea tatălui său, ceea ce-1 supără şi-l făcu să-şi promită din nou că-i va trimite banii înapoi şi că va termina tabloul şi-l va dărui lui Fulkerson pentru cecul de astăzi şi pentru alte datorii mai vechi. Se hotărî să se apuce imediat de lucru la tablou : îşi pregătise deja paleta, dar mai întîi se uită la cecul lăsat de Fulkerson. Erau numai cincizeci de dolari, iar scoţianul viclean din Beaton se răzvrăti. Nu-şi putea da tabloul numai pentru atîţia bani ; se simţi ca un om a cărui generozitate a fost batjocorită. Valul emoţiilor contradictorii îl tulbură şi nu se mai putu apuca de lucru.

IV

îşi pierdu ziua fără rost : la ora patru şi jumătate se duse să ia ceaiul la o doamnă care „primea oaspeţi" în ziua aceea de la patru la şapte. La ora aceea Beaton era într-o stare de spirit cu totul diferită, aşa cum ni se ÎTÎ-tîmplă tuturor ; era stăpînit de eul său de artist tînăr, modem, ale cărui fraze preţioase, rostite scurt şi sacadat, şi ale cărui maniere distinse o cuceriseră pe doamna Horn în vara aceea la St. Barnaby.

Camerele doamnei Horn erau încăpătoare şi nu păreau niciodată prea aglomerate, deşi aceasta era poate numai o impresie datorată faptului că oaspeţii erau totdeauna foarte liniştiţi. Doamnele — întotdeauna în număr mult mai mare decît domnii, cum se întîmplă de obicei la asemenea întruniri — erau îmbrăcate în culori ce se armonizau cu vocile scăzute ale oaspeţilor, cu lumina difuză ce estompa contururile puţinelor piese de mobilier, cu tablourile întunecate şi cu tapiţeria în culori stinse.

Casa nu ora încărcată de bibelouri, iar oaspeţii vorbeau încet, aşa cum vorb'esc cei care intră în biserică după începerea slujbei. Această atitudine pornea poate chiar de la lacheul tăcut care te primea la intrare sau poate de la faptul că ..zilele de vizită"' ale doamnei Horn semănau cu o ceremonie, cu un ritual, nu cu o petrecere. în alte case, mult mai mari, era mai multă veselie, în altele, mult mai bogate, era mai multă libertate ; închistarea din casa doamnei Horn era rezultatul unei influenţe personale, nu al unor reguli sociale : era o emanaţie a propriului său caracter — puternic, tăcut, imprecis, dar foarte corect.

Beaton îşi croi drum pînă la dînsa, trecînd cu uşurinţă printre grupurile de doamne şi printre figurile solitare, iar doamna Horn îşi ridică o clipă mîna de pe ceainic şi-i strînse mîna oaspetelui. Stătea la o masă aşezată într-un colţ îndepărtat al încăperii şi oferea ceai celor pe care-i întîmpina mai întîi nepoata ei sau care se grăbeau să dispară într-o altă cameră. în general, oaspeţii nu serveau ceai, sau, dacă-1 luau, îl lăsau neatins ; dar Beaton se bucură din plin de ceaiul oferit : puse în el rom şi lă- mîie şi rămase în picioare lingă doamna Horn, să stea de vorbă cu dînsa pînă ce va sosi un alt oaspete. Vorbea în stilul său franţuzesc.

— Am tot sperat să vă văd, spuse ea, vroiam să vă întreb dacă doamna Leighton şi fiica ei au venit intr-adevăr la New York.

— Cred că da. Sint aici, sînt sigur. Nu le-am văzut.

— Deci nu ştiţi cum se descurcă fata aceea drăguţă şi talentată şi biata doamnă Leighton ? Mă tem că s-au cam pripit să facă această încercare. Nu ştiţi unde locuiesc ?

— Pe undeva pe West Eleventh Street. Domnişoara Leighton ia lecţii de la domnul Wetmore.

— Trebuie să le caut. Nu ştiţi la ce număr ?

— Deocamdată nu. Pot să aflu.

— Vă rog, spuse doamna Horn. Ce curaj au avut să intre astfel în viaţa New York-ului ! Să vă spun drept, nu credeam că o vor face. Oare or fi reuşit să ia pe cineva în gazdă ?

— Nu ştiu, răspunse Beaton.

— Eu am încercat din răsputeri să le conving să nu vină, continuă gazda oftînd, şi probabil că şi dumneavoa

stră aţi făcut la fel. Dar c total inutil să le explici unor oameni care trăiesc la St. Barnaby cum e viaţa la oraş.

— Aşa e, consimţi Beaton.

îşi amestecă ceaiul şi încercă să se convingă în sinea sa că se străduise să le determine pe cele două femei să nu vină la New York. Probabil că, din pricină că nu reuşi, o acuză în gînd pe doamna Horn de perfidie.

— Da, continuă dînsa, e foarte, foarte greu. Iar cînd vezi că nu vor să înţeleagă şi-şi caută nenorocirea, te gîndeşti că într-o zi te vor acu...

Doamna Horn nu-1 mai privea pe Beaton, fraza pe care o rostea rămase neterminată. Se ridică plină de vioiciune pentru a saluta o doamnă care se apropie şi-i întinse mîria înmănuşntă pe deasupra ceştilor cu ceai.

Beaton se îndepărtă, îşi luă rămas bun de la nepoată în termeni mult mai laconici decît intenţionase şi plecă. Era mînios atît pe doamna Horn, cît şi pe sine însuşi din pricina atitudinii ei de ocrotire şi compătimire faţă de doamna Leighton şi de fiica sa. Ar fi putut să le ignore total, ca şi pînă acum ; şi totuşi avea o presimţire. Era neglijent din fire, iar cu timpul devenise necugetat ; îşi ne- glijea toate cunoştinţele şi-şi amintea de ele cînd avea chef sau cînd avea nevoie ; dar îl supăra cumplit neglijenţa altora faţă de el. Nu-şi făcea nici un fel de scrupule cînd rata o întilnire sau îşi călca cuvîntul ; făcea promisiuni fără a avea vreo intenţie să le împlinească, şi asta nu din rea credinţă, ci pentru că avea prea multă imaginaţie, iar în clipa cînd vorbea era convins că se va ţine de cuvînt ; dar cum era nestatornic, nu se ţinea de cu- vînt. întrucit majoritatea defectelor sale erau de natură socială, nimeni nu avea de suferit cu adevărat. îşi restrîn- sese cercul cunoştinţelor din pricina a ceea ce unii socoteau a fi grosolănie, iar alţii, majoritatea, o ciudăţenie, pe care o tratau cu îngăduinţă. O doamnă spunea că preţuieşte sosirea lui atunci cînd promite că va veni tocmai pentru elementul surpriză.

— Numai că asta dovedeşte că neprevăzutul nu se iveşte la tot pasul, comentase ea.

Nici nu-i trecea prin minte că ceea ce face este imcH ral ; nu-şi dădea seama că în felul acesta îşi crease o v>- faimă, ba chiar îşi modelase caracterul. Cînd sîntem tineri nu ne dăm seama că faptele noastre au astfel de consecinţe. Credem că oamenii ne judecă după modul cum gîn- dim şi cum simţim. Mai tirziu ne dăm seama că aşa

ceva e imposibil ; poate că ne dăm seama prea tîrziu ; unii nu-şi dau seama niciodată.

Cu toate că-i era ruşine că se purtase astfel faţă de doamna şi domnişoara Leighton, Beaton n-avea de gînd să treacă pe la ele, nici să-i trimită doamnei Horn adresa lor. De fapt, nici nu i-o trimise. Se întîlni întîmplător, la restaurantul unde cina, cu domnul Wetmore şi cu soţia lui şi căpătă adresa de la pictor. Beaton nu-1 întrebă ce mai face domnişoara Leighton, dar Wetmore, luînd-o pe Alma drept exemplu, încercă să-i dovedească cît de zadarnică este încercarea femeilor de a se lansa în artă.

— Chiar dacă au talent, au de întîmpinat mult prea multe piedici. Iar cînd o fată e lipsită de forţă reală, ori- cit de *chic* ar fi lucrările ei, n-au nici o şansă.

Soţia sa interveni în apărarea fetei, din spirit de solidaritate, aşa cum fac de obicei femeile.

— Nu, Dolly, insistă el, fata făcea mai bine dacă rămînea acasă, la muls vacile şi la adăpat caii.

— Crezi că ar fi mai bine să-şi petreacă nopţile la baluri şi zilele la recepţii şi dineuri ?

— Ei, oricum, nu se pune problema aşa. chiar dacă nu s-ar ocupa de pictură. Le-ai cunoscut la ele acasă ? îl întrebă pe Beaton.

— Da.

— îmi aduc aminte. Mama fetei mi-a spus că tu ai îndrumat-o spre mine. Oricum, fata are ceva talent, fără îndoială. Dar... e femeie. Problema tuturor acestor fete talentate e că toate sînt femei. Dacă n-ar îi, bărbaţii n-ar mai avea prea multe şanse, Beaton. Dar Dumnezeu e de partea noastră din capul locului. Le pot urmări evoluţia fără probleme. Ştiu exact cînd îşi vor încheia cariera printr-o depresiune nervoasă. Ar trebui să se mărite şi astfel necazurile lor ar lua sfîrşit.

— Şi cum rămîne cu elevele care sînt deja măritate? întrebă soţia sa, dîndu-şi seama că l-a lăsat să meargă prea departe.

— Ah, acestea ar trebui să divorţeze.

— Iar ţie ar trebui să-ţi fie ruşine să le iei banii; dacă aşa gîndeşti despre ele.

— Trebuie să-mi întreţin nevasta, draga mea.

Beaton interveni cu o întrebare :

— Vrei să spui că domnişoara Leighton nu prea se descurcă ?

— De unde să ştiu ? Nu e genul de om care se poate

modela. E genul care se frînge.

După o scurtă pauză, doamna Wetmore întrebă :

— N-aţi vrea să veniţi la noi acasă, domnule Beaton?

— Nu, vă mulţumesc. Am o întîlnire.

— Nu-nţeleg cu ce te împiedică asta, zise Wetmore. Dar totdeauna ai fost un formalist.

Beaton îşi fuma în tihnă ţigara de foi ; dar, cum nu-şi făcu apariţia nici o cunoştinţă, cedă îndemnului conştiinţei, curiozităţii şi sentimentului şi se duse să facă o vizită doamnei şi domnişoarei Leighton. întrebă slujnica dacă doamnele sînt acasă, iar aceasta îl invită în salon, unde le găsi pe doamna Leighton şi pe domnişoara Woodburn.

Atitudinea văduvei era evident marcată de reţinere; 'ii arătă clar că absenţa lui îndelungată nu trecuse neobservată. Domnişoara Woodburn glumi şi rîse, făcu tot posibilul să-i îndulcească pedeapsa, dai* consideră că nu are dreptul să-i pună capăt pînă ce doamna Leighton, ocolind intenţionat numele fiicei sale, îl obligă să întrebe de ea. Atunci, domnişoara Woodburn îşi strînse lucrul şi spuse :

— Mă duc eu să-i spun, doamnă Leighton.

în capul scărilor o găsi pe Alma, care încercă să mascheze faptul că stătea acolo de cîtva timp.

—■ Vai, draga mea ! Te caută cel mai fermecător tînăr pe care l-am văzut vreodată ! I-am spus mamei tale că vin să te anunţ.

— Ce... cine e ?

— Cum, nu ştii ? ! De unde să ştii ? ! Are cei mai frumoşi ochi, se piaptănă cu breton, vorbeşte englezeşte de parc-ar vorbi altă limbă şi se numeşte domnul Beaton.

— Vrea... vrea să mă vadă ? întrebă Alma pe un ton visător. Se sprijini de balustrada scărilor cuprinsă de un fior.

— Da' nu ţi-am spus ? Sigur că vrea ! Şi ar trebui să cobori imediat dacă vrei ca bietul tînăr să scape cu viaţă. Mama ta l-a îngheţat pur şi simplu.

V

— Ce face ?! Ah ! exclamă Alma şi coborî în goană scările, intră furtunos în cameră, se repezi la Beaton şi-i strînse mîna cu o căldură zdrobitoare.

— Ce drăguţ sînteţi că aţi venit să ne vedeţi, domnule Beaton ! Cînd aţi sosit la New York ? Nu-i aşa că-i cald aici /

Doar ce-am aprins focul, dar pe vremea asta blîndă parcă-i prea devreme. Mama face aşa de cald !

Se învîrti grăbită prin cameră, deschise uşile, închise mapele, apoi se întoarse şi se aşeză pe canapea în faţa lui, purtind pe chip masca unei amabilităţi copleşitoare.

— Ce-aţi mai făcut de cînd nu v-am văzut ?

— Foarte bine, răspunse Beaton. Sper că vă simţiţi bine, domnişoară Leighton.

— Vai, minunat ! Cred că New York-ul ne priieşte grozav. E un aer minunat aici. Şi cînd te gîndeşti că n-a nins încă ! Sînt convinsă că toată lumea şi-ar dori să locuiască aici. De ce nu vă mutaţi şi dumneavoastră aici, domnule Beaton ?

Beaton îşi ridică ochii şi o privi.

— Păi, eu... eu aici locuiesc, spuse el şovăitor.

— *Chiar* în New York ?! se minună Alma.

— Fără îndoială, Alma, interveni mama ei, doar n-al uitat că domnul Beaton ne-a spus că locuieşte în New York.

— Credeam că sînteţi din Rochester... sau poate din Syracuse ? Mereu încurc localităţile astea !

— Poate v-am spus că tatăl meu locuieşte în Syracuse, Eu locuiesc în New York de cînd m-am întors de la Paris, spuse Beaton încurcat, ca orice bărbat care-şi dă seama că e luat în rîs de o femeie.

— De la Paris ?! repetă Alma, cu trupul uşor aplecat în faţă, cu acelaşi zîmbet neclintit pe buze. N-aţi studiat la Munchen ?

— Am fost şi la Miinchen. Acolo l-am cunoscut pe Wetmore.

— Cum, îl cunoaşteţi pe Wetmore ?!

— Vai de mine, Alma, interveni din nou mama ei, doar domnul Beaton ti-a vorbit despre domnul Wetmore.

— Serios ?! Da, ai dreptate. Doamna Horn m-a sfătuit să mă duc la domnul Ilcomb. Acum mi-am adus aminte. Nici nu ştiu cum să vă mulţumesc, domnule Beaton, pentru că m-aţi îndrumat spre domnul Wetmore. E un om minunat, nu-i Bşa ? Sint o adeptă convinsă a stilului wetmorian. Aşa sînt toate elevele sale.

— l-am intîlnit la cină pe domnul şi doamna Wetmore, spuse Beaton încercînd sâ recîştige terenul pierdut din pricina atitudinii fetei : degajată şi strălucitoare, vioaie şi dură. O găsea deopotrivă de aspră şi de blinda, de o flexibilitate care-1 respingea. Sper că nu munciţi prea mult, domnişoară Leighton ?

— Vai, nu ! Mă bucur dp fiecare clipă petrecută acolo şi învăţ tot mai mult. Vi se pare că arăt istovită ?

îl privi drept în faţă, eu chipul de o frumuseţe sporită printr-un zîmbet fermecător.

— Nu, răspunse cl încet, puţin trist. Niciodată n-aţi arătat mai bine.

— Bietul domn Beaton ! spuse Alma, recunoscînd tonul său jalnic. V-am dat o lovitură grozavă !

— Vai, nu...

— îmi amintesc toate sfaturile bune pe care mi le-aţi dat. M-aţi învăţat să nu muncesc prea mult. Probabil că munca şi goana după locuinţă m-au salvat de la moarte. V-a povestit mama prin ce aventuri am trecut pină ne-am instalat ? Trebuie să vă povestim. A fost aşa de amuzant! Nu credeţi că am avut noroc să găsim o casă aşa de plăcută ? Trebuie să vedeţi cele două saloane !

Sări în picioare, iar mama ei o urmă uimită în salonul din spate, unde Alma intră în grabă şi aprinse lumina.

— Poftiţi, domnule Beaton, vreau să vă aiăt tot ce are mai grozav locuinţa noastră. Deschise ferestrele joase, care dădeau spre o verandă închisă cu geamuri ce se întindea pe toată lungimea camerei. Unde mai găseşti aşa ceva în New York ?! Nu prea se vede bine noaptea, dar după-amiaza, cînd soarele sudic învăluie totul...

— Da, îmi închipui, spuse el. Privi în sus, spre colivia atîrnată de acoperiş. Probabil că Gypsy se simte bine aici.

— O ţineţi minte pe Gypsy ? întrebă ea şi trimise un sărut şi un gîngurit spre pasărea care-i răspunse cam somnoroasă. Biata Gypsum ! Să n-o deranjăm ! Da, da, Gyp e o adevărată încîntare. Aici îi place colonelului Woodburn să stea dimineaţa şi să scrie. închipuiţi-vă că în casa noastră locuieşte un scriitor autentic ! Iar domnişoara Woodburn ! Ce bine-mi pare că aţi văzut-o ! Sînt veniţi din Sud.

— Da, în cazul ei e cît se poate de clar.

— După accent, nu ? E fascinant ! Credeam că n-am să-i pot suporta pe sudişti, dar acum domnul Woodburn şi fiica lui parcă fac parte din familie. Cred că v-ar plăcea s-o pictaţi pe domnişoara Woodburn. Nu găsiţi că are culori minunate ? E o frumuseţe aparte, în genul celor din secolul al optsprezecelea. E perfecţiunea întruchipată din toate punctele de vedere şi tot ce spune e plin de haz. Cei din Sud sînt mult mai pricepuţi în arta conversaţiei decît noi, nu credeţi ?

— Nu ştiu, răspunse Beaton descurajat şi pierdut în gînduri.

Se simţea dominat, manevrat, dar nu era în stare nici să scape din miinile celei care se juca astfel cu el, nici să-i înţeleagă motivele. Deveni tot mai gînditor, mai deprimat şi în cele din urmă — după mai multe încercări neretişiţş de a restabili vechile sale relaţii cu Alma — il cuprinse un fel de duşmănie sumbră. Setişi să refacă întrucâtva relaţiile sale cu doamna Leig'hton, dar pînă în ultima clipă, Âlma îl copleşi cu inocenţa ei sclipitoare, cu privirea curată, ca de copil, care se ascunde într-o carapace de nepătruns.

— Ei, Alma, ce zici ? întrebă mama, după ce închise uşa în urma lui.

— Ei, mamă, ce zici? Apoi, după o clipă, spuse în grabă: Credeai că o să-l las să bănuiască măcar că ne-a supărat absenţa lui î Credeai că o să-l las să facă pe grozavul sau să-şi inchipyie că âvem nevoie de prietenia şi ajutorul lui?

Mama nu încercă să-i răspundă ; spuse doar :

r— Nu cred c-o să mai vină !

— Ei şi, ne-am descurcat fără el pînă acum, poate o să reuşim s-o scoatem la capăt fără el şi în iarna asta.

— Parcă mi-a fost milă de el. A fost complet năucit. Mi-am dat seama că nu reuşea să te înţeleagă deloc.

— Nu l-a rugat nimeni să mă-nţeleagă.

— Chiar crezi că şi-a închipuit că ai uitat toate amănuntele alea ?

— E greu de spus, doamnă !

— Nu ştiu dacă ai făcut bine, Alma.

— Data viitoare o să-l las în seama ta. Domnişoara Woodburn mi-a spus că l-ai îngheţat pur şi simplu înainte să cobor eu.

— Asta a fost altceva. Dar mă tem că n-o să mai vină niciodată, oftă doamna Leighton.

Beaton plecă spre casă convins că n-o să mai treacă pe la ele niciodată. Cînd ajunse acasă încercă să citească; dar chipul şi glasul Almei se amestecau ca nişte suveici printre fire, între rîndurile povestirii. Nu putea să şi le alunge din minte şi reuşi să adoarmă în cele din urmă nu pentru că le uită, ci pentru că le iertă. Îşi spuse că, pe bună dreptate, pierduse bunăvoinţa pe care nu ştiuse s-o pre- ţuiască decît în clipa cînd a pierdut-o. Nu spera să recapete vreodată preţuirea Almei ; spera însă să-i dea de ştire cîndva că a înţeles. îşi spuse că n-ar fi rău dacă ea ar afla acest lucru după moartea lui. Îşi imagină ce im- presionată va fi ea în acele momente.

_.VI

A doua zi de dimineaţă Beaton îşi dădu seama că a fost nedrept cu el însuşi. Cînd descoperi capul lui Iuda şi-l privi, îşi spuse că cel care a fost în stare să facă această operă nu merită pedeapsa la care l-a supus domnişoara Leighton. O iertă totuşi, dar, în faţa unei asemenea opere, simţi că are de ce să fie mîndru de el însuşi; îşi spuse că, dacă dinsa ar vedea lucrarea, ar regreta gestul pe care-1 făcuse punând capăt prieteniei lor. Minat de aceleaşi convingeri alcătui textul articolului pe care îl scoase din sertar şi-l termină, din ce în ce mai stăpîn pe părerile sale, din ce în ce mai aspru în aprecierile sale. Discutînd con

diţia artei în general, se răzbună pentru chinurile mîndriei rănite ce i le provocase Alma, aşa îneît împături manuscrisul şi-l puse în buzunar aproape vindecat de umilinţă. In timp ce scria, reuşise în aşa măsură să scape de această povară, îneît ideea de a-şi dedica viaţa carierei literare puse stăpînire pe el tot mai mult. Intrucît îi era clar că viitorul îi rezerva doar renunţare, lepădare de sine, uitare şi amărăciune, îl ispiti oarecum gîndul de a cîntări ^ din nou oferta lui Fulkerson. S-ar putea spune că a cîntărit oferta, deşi a fost vorba mai degrabă de o schimbare interioară rapidă şi dramatică, de genul celor ce au loc frecvent în sufletul persoanelor sensibile şi impresionabile, schimbare ce-1 ducea acum aproape fiziceşte spre redacţia *Magazinului* bilunar şi-i purta gîndurile cu iuţeala fulgerului spre vremurile cînd va reuşi să dea revistei o asemenea autoritate şi competenţă în probleme artistice cum nu mai dobîndise nici o revistă în America: Datorită prosperităţii ce răsplătea munca sa şi cu sprijinul plin de entuziasm al lui Fulkerson, avea să schimbe caracterul publicaţiei şi să dea cititorilor o revistă de artă la fel de rafinată ca şi *Les Leltres et Ies Arts* şi foarte asemănătoare ca stil. Toate acestea erau însoţite cind de regretul neputincios că a pierdut-o pe Alma Leighton, cînd de împăcarea lor ; aveau să se căsătorească la Grace Church, deoarece Beaton văzuse cîndva o nuntă acolo şi-şi propusese ₛă picteze un tablou cu această temă.

Toate aceste visuri înflăcărate nu-1 împiedicară însîl să răspundă cu răceala cuvenită salutului vesel al lui Fulkerson, atunci cînd ajunse în clădirea destinată redacţiei *Magazinului bilunar.* Biroul lui Fulkerson era situat în spatele unei încăperi mai mici, destinate contabilului; acestea fuseseră camera de oaspeţi şi, respectiv, sufrageria pâ cînd aici ₑra o locuinţă, iar acum fuseseră transformate^ simplu şi cu gust, pentru a răspunde nevoilor actuale. Sd păstrase lemnăria veche, îngustă, a uşilor şi ferestrelor^ şi poliţele de marmură ale căminului, amuzant de uritej Arhitectul găsise de cuviinţă să le păstreze căci, după spu* sele lui, caracterizau o epocă, deşi nu aparţineau unui stil:

— Ia spune, ai venit să te apuci de treabă 7 Agaţă-ţi haina unde vrei, spuse Fulkerson?

— Am venit să-ţi aduc articolul, răspunse Beaton cu şi mai multă aroganţă, constatînd că Fulkerson nu era singur

în clipa cînd îl întîmpina în termeni atît de amicali şi de familiari. în cameră mai era un bărbat voinic şi destul de înalt, cu o infăţişare calmă, cu barba căruntă tunsă scurt, aşezat de cealaltă parte a biroului la care Fulkerson şedea pe un scaun aplecat spre spate, cu genunchii proptiţi de birou ; sprijinit de poliţa căminului stătea un alt bărbat, mai tînăr şi cu un chip deosebit de blînd, a cărui expresie de bunătate caracteriza şi transfigura o anumită simplitate. Ochii săi mari, albaştri erau uşor bulbucaţi ; ovalul prelung al feţei părea prea ascuţit din pricina nasului cam lung, atenuat totuşi de bărbia plină, ho- tărîtă şi proeminentă, marcată de o cută adîncă sub buza inferioară.

— Să te prezint domnului March, redactorul nostru. Domnul Beaton, spuse Fulkerson întorcînd capul spre băr- batul mai în vîrstă ; apoi, făcînd un gest spre cel tînăr, rosti : Domnul Dryfoos, domnul Beaton.

Beaton dădu mîna cu March, apoi cu domnul Dryfoos, iar Fulkerson continuă vesel:

— Tocmai vorbeam de lup, Beaton, ştii proverbul. Aşa cum ţi-am spus, domnul March este redactorul nostru, iar domnul Dryfoos se ocupă de partea editorială — este în- truchiparea însăşi a contabilităţii, sursa puterii, izvorul concepţiei, acel element care împiedică ziaristica să fia ceea ce ar fi dacă n-ar avea nevoie Se bani.

Domnul Dryfoos îl privi pe Beaton cu ochii săi mari şi blînzi şi zîmbi stînjenit, cu expresia celui ce-i face o concesie unei persoane al cărei limbaj nu-i e tocmai pe plac.

— Ceea ce încercăm să facem, domnul March şi cu mine, este să punem pe picioare această afacere în aşa fel îneît să nu ceară bani deloc, sau foarte puţini. Intenţionăm să oferim publicului marfă de o calitate mai bună decît de obicei. Iată o machetă a *Magazinului bilunar* în forma pe care i-am ales-o. Am vrea desigur să ne dai şi părerea ta, astfel îneît să ne facem şi o părere despre tine.

întinse mîna şi împinse spre Beaton un volum ceva mai mare decît o carte obişnuită; pe coperta din hîrtie cretată gălbuie se vedea o frumoasă ilustraţie în acuarelă,

ci[1] se întindea aproape pe toată suprafaţa copertei : în pai'- toa de sus, culoarea acoperea inegal coperta de la o margine pînă la cealaltă, iar în jos. se îngusta de la dreapta

Epre stingă lăsînd un spaţiu gol, pe care era imprimat titlul publicaţiei şi numele editorului, totul aranjat cu gust, astfel încît scrisul să fie estompat de fondul colorat

— Parc-ar fi un volum de Daudet cu *Tartarin,* spuse Beaton, privind coperta cu mai mult interes decît era dispus să arate. Dar asta e o carte, nu o revistă !

Deschise paginile din hîrtie albă, groasă şi moale, încă r.etăiate, şi se uită la primele pagini tipărite experimental cu caracterele alese, cu ilustraţii intercalate sau suprapuse textului, pentru a spori efectul estetic.

— Iată-1 pe Daniel venit să ne judece ! Ia loc, Daniel, şi nu te înfierbînta ! Fulkerson trase un scaun, iar Beaton s<J aşează. Ai dreptate, e o carte, prin toate intenţiile şi scopurile sale. Şi ceea ce ne propunem este să dăm publicului american douăzeci şi patru de asemenea cărţi în ecest an, o bibliotecă întreagă, la preţul absurd de şase dolari. Nu avem de gînd s-o vindem, termenul nu este potrivit, ci să le-o dăm. Iar ceea ce vrem să căpătăm de la tine, să cerşim, să împrumutăm, să cumpărăm sau să lurăm de la tine, este o părere : dacă e mai bine să oferim publicului american acest dar regesc în formă broşată, ca acesta, sau în copertă cartonată ca să-l poată pune pe un raft şi să-l lase acolo. Hai, Daniel, Tino să ne judeci, cum spunea distinsul nostru prieten Shylock 1

Beaton terminase de studiat macheta şi o pusese pe masă în faţa lui Fulkerson, care o împinse mai încolo vrînd parcă să alunge orice părere subiectivă.

— Nu mă pricep deloc la aspectul comercial şi nu-mi dau scama ce influenţă va avea asupra cumpărătorilor o prezentare sau alta, dar, dacă ai folosi alt material decît această hîrtie groasă, ai strica tot efectul copertei.

— S-a făcut! Grozav 1 Excelent! Se aprobă cu majoritate de voturi. Atunci, să fie broşată! N-am de ce să-ţi ascund că ne hotărîsem deja înainte să vii. Aşa susţinea şi domnul March, pentru că aşa simţea instinctiv, întocmai ca şi tine. Aşa susţinea şi domnul Dryfoos, întruchiparea însăşi a contabilităţii, pentru că este mai ieftin. Aşa susţineam şi eu, pentru că îmi place să adopt părerea

majorităţii. Şi acum, spune-mi ce părere ai despre ilustraţie.

— Ilustraţia ? întrebă Beaton luînd din nou volumul şi privindu-1. E destul de decorativă. Desenul în sine nu e formidabil. Are eleganţă, e destul de drăguţ.

împinse cartea mai încolo, iar Fulkerson o trase spre celălalt capăt al biroului.

— Ei bine, ai în faţă o ,.porcărie" desenată de mina unui diletant dintre aceia pe care-i dispreţuieşti atît de mult. M-am dus la un pictor cunoscut — vreau să-ţi spun că el te-a recomandat pentru treaba asta, dar i-am spus că i-am luat-o deja înainte — şi l-am rugat să-i prezinte ideea unuia dintre elevii săi. Şi, iată rezultatul ! Adevărul este că nimic nu contribuie mai mult la vînzarea unei cărţi ca o copertă atrăgătoare, iar noi sîntem hotărîţi să avem întotdeauna o copertă atrăgătoare la *Magazinul bilunar.* Ne-am rupt de tradiţia revistei literare de dimensiunea unui ziar, ne-am rupt şi de tradiţia revistei de format mare, tipărită pe două coloane. Am optat pentru formatul de carte, pentru litera neagră simplă şi pentru hîrtia după care-ti lasă gura apă. Avem de gind să punem pe copertă o altă ilustraţie la fiecare număr şi să nu dăm publicului nici o clipă de răgaz. Uneori vom avea un mic peisaj delicat ca acesta, alteori o mică siluetă indecentă, atît cît ne permite legea.

Tînărul care stătea sprijinit de poliţa căminului se îmbujoră şi încercă să protesteze.

March zîmbi şi adăugă sec :

— Numerele acestea le va edita domnul Fulkerson însuşi.

— întocmai. Iar domnul Beaton îmi va oferi imaginea delicată şi diafană a unor femei care se plimbă în amurg, sau cam aşa ceva. Beaton se încruntă stinjenit în timp ce Fulkerson continua plin de înţelepciune : E uimitor cum reuşiţi să vă descurcaţi în această situaţie. Sînteţi în stare să pictaţi asemenea lucruri pe care nici cel mai aspru critic nu s-ar încumeta să le descrie cu exactitate. Aveţi tot atîta libertate ca şi cei ce lucrează în teatru. Vreau să spun că ne propunem să avem coperte variate şi ilustraţii pline de prospeţime în interiorul revistei. Dacă ar [i după Maxch, revista ar apărea fără ilustraţii.

— Nu pentru că nu-mi plac, domnule Beaton, interveni

March, ci pentru că-mi plac prea mult. Mă trezesc că privesc ilustraţiile unui articol fără să citesc cu adevărat articolul şi bănuiesc că mulţi alţii fac la fel. Aţi ajuns să le faceţi cu atîta măiestrie, incit ne fură ochii, sau chiar ne îndepărtează gîndul de la textul literar.

— întocmai ca frumuseţile sociale prezentate pe scenă: oamenii se duc la teatru de dragul frumuseţii şi nu-nţeleg despre co-i vorba în piesă. Dar încasările merg oricum şi, de fapt, asta îl interesează pe domnul Dryfoos.

Fulkerson il privi vesel pe domnul Dryfoos, care zîmbi nemulţumit.

— Altfel stăteau lucrurile, continuă March, cînd ilustraţiile erau proaste. Textul era avantajat.

— Ca-n vremurile de odinioară ale adevăratei tragedii, cînd uritul şi geniul îşi dădeau mîna pentru a entuziasma publicul, spuse Fulkerson.

— Putem totuşi să le facem şi acum destul de proaste, spuse Beaton adresîndu-sc lui March şi ignorîndu-1 pe Fulkerson.

Fulkerson prinse replica de parcă i s-ar fi adresat lui:

— Ei, nu-i cazul să le faceţi la fel de proaste ca altădată, dar le-aţi putea face mai şterse, mai modeste, mai estompate. Am pus mîna pe nişte ilustraţii în genul celor pentru care Daudet scria o carte şi primea în schimb treizeci şi cinci de mii de dolari de la francezi ; genul de desen care începe într-o parte, sau într-un colţ, şi se întinde pe toată pagina într-un soi de manieră vag religioasă, din care nu mai pricepi pînă la urmă nimic. Apoi m-am gîndit că, acolo unde ilustraţiile nu corespund întru totul, le putem presăra în text, ca pe-o vorbă spusă într-o doară, cum s-ar zice, sau ca pe-un comentariu aproximativ legat, sau chiar fără nici o legătură cu conţinutul povestirii. Uite, cam aşa ceva !

Fulkerson îşi luă genunchiul de pe masă pentru o clipă, timp în care trase un sertar şi scoase o carte pe care o împinse spre Beaton.

— Asta e o carte spaniolă pe care am găsit-o la Brentano şi am încremenit cînd am văzut-o din pricina ilus'j traţiei. Cred că ăştia se pricep, nu glumă.

— Iţi închipui că poţi căpăta asemenea ilustraţii li noi ? întrebă Beaton după ce-şi aruncă o privire pe carte Atîta forţă, atîta dramatism. Nici vorbă.

— Ce să zic, nu sînt sigur, răspunse Fulkerson. Ia să-i

vezi pe pictorii amatori cînd se pun serios pe lucru. însă ceea ce ce-mi trebuie este să obţin acelaşi efect fizic, cum s-ar zice, să pun în pagină desenul de aceste dimensiuni şi să lansez o nouă modă. N-aş avea nimic împotrivă dacă ilustraţia s-ar limita uneori doar la o vinietă sau la un motiv final.

— Aşa ceva nu se poate face aici. N-avem chemare, Sîntem valoroşi în unele privinţe, dar ăsta nu e genul nostru, spuse Beaton fără să cedeze. Nu-mi vine în minU nici un pictor care-ar putea face aşa ceva, cel puţin dintre cei care ar fi dispuşi să încerce.

— Atunci încearcă să găseşti o pictoriţă, răspunse Fulkerson degajat. Am impresia că femeile ne-ar putea ajuta, dacă am reuşi să le stîrnim interesul. Literatura scrisă de femei se bucură de cea mai mare popularitate, De ce nu şi arta lor ?

— Asta încearcă şi ele să realizeze în ultimul timp, sugeră March. Domnul Dryfoos rise nervos, Beaton păstră c tăcere solemnă.

— Ştiu, consimţi Fulkerson. Dar nu mă referam chiar la asta. Avem nevoie în acest sens să stîrnim ceea ce este *das ewig Weibliche.* Avem nevoie de o revistă qfire să se adreseze totdeauna gustului femeilor. Nu mă refer la reţete culinare, modă, cancanuri despre scriitori şi societate, ci acea literatură de reală ţinută, care înfăţişează femeia pretutindeni victorioasă sau femeia care suferă cumplit. Trebuie să recunoaştem că femeile reprezintă două treimi din publicul cititor din ţara noastră şi să ne adaptăm în totalitate gustului, sensibilităţii şi devotamentului lor. Fără îndoială că le place să creadă că fac totul mai bine decît bărbaţii. Iar dacă vom reuşi, prin intermediul ziarelor, să răspîndim zVonul că redacţia *Magazinului* bilunar n-ar putea să facă nici măcar un pas în privinţa ilustraţiei, dacă n-ar primi ajutorul unei armate de tinere înzestrate de Domnul cu talent, am cîştiga o avere. Ce ziceţi ?

Privi fericit la ceilalţi, iar March răspunse :

— Ar trebui să ţi se dea în grijă elefantul alb siamez, Fulkerson. E degradant să aibă cineva de a face cu tine.

— Mi se pare, interveni Beaton, că ar trebui să-ţi iei ca redactor artistic o tînără .înzestrată de Domnul cu talent.

Fulkerson se aplecă repede şi-i puse o mînă pe umăr,

zîmbind plin dc compasiune.

— Dragul meu, femeile n-au darul de a fi buni organizatori. E nevoie de o mînă de bărbat adevărat pentru aşa ceva, un bărbat subtil, rafinat şi înţelegător, dar care are în acelaşi timp un scop sigur şi o voinţă de neclintit. Bărbatul al cărui nume este Angus Beaton şi care şade acum alături de noi!

Izbucniră toţi în rîs, împreună cu Fulkerson, încintaţi de vorbele sale măgulitoare pline de o ironie grosolană, iar Beaton se încruntă stînjenit.

— Probabil că înţelegeţi stilul acestui domn, mormăi el adresîndu-se lui March.

— II înţeleg, fiule, spuse Fulkerson. Ştiu ei că nu sînt în stare să mint.

Îşi scoase ceasul şi se ridică repede în picioare.

— E douăsprezece fără un sfert şi am o întîlnire. Se ridică şi Beaton. iar Fulkerson îi puse.cele două volume în mîinile lipsite de vlagă. Ia astea, amice Michelangelo Da Vinci, studiază-le o oră cu mintea ta bogat înzestrată şi dămi de veste mîine. Aşteptăm hotărîrea ta.

— N-am ce holărîre să iau, răspunse Beaton. Nu poţi combina cele două stiluri. Se ucid unul pe altul.

— Ială-1 pe Daniel, Daniel venit să ne judece ! Ştiam eu că ai să ne scoţi din încurcătură. Ia-le şi spune-ne care va impresiona mai mult *das ewig Weibliche.* Dryfoos, vreau să discut ceva cu tine.

Se îndreptă spre camera din faţă şi, în timp ce ieşea, îi făcu un semn de rămas bun cu mîna lui Beaton.

March şi Beaton rămaseră o clipă singuri, iar March spuse :

— Sper că veţi considera că merită să fiţi alături de noi, domnule Beaton. Domnul Fulkerson se exprimă, bine-nţeles, în felul său caracteristic, dar vrem să scoatem o revistă cu adevărat frumoasă.

March era stăpînit de sfiala specifică omului mai în vîrstă, aflat în prezenţa unuia mai tinăr, sentiment pe care cel mai tînăr, preocupat de propria sa sfială în prezenta unui om mai în vîrstă, nici nu o bănuieşte. Pe de alta patre, March era conştient de diferenţa dintre el, ca om de litere, şi Beaton, ca artist, şi nu îndrăznea decît să tatoneze terenul unei posibile înţelegeri cu el.

— Vrem să facem o revistă bună, o revistă de înaltă ţinută. Fulkerson are dreptate cînd spune că intenţionăm să răspundem gusturilor femeilor, dar, fireşte, ironizează felul în care vom realiza acest lucru.

Beaton se repezi să răspundă :

— Nu mă pot angaja la o treabă al cărei plan nu-l înţeleg.

March îşi dădu seama că a atins un punct vulnerabil şi continuă mai împăciuitor :

— Planul domnului Fulkerson — trebuie să vă spun că ideea ii aparţine şi derivă din experienţa sa în cadrul Uniunii — planul său este să ne limităm, în domeniul literar, la nuvele şi să facem din fiecare număr un volum de sine stătător. A constatat că materialul cel mai bine primit în publicaţiile literare este nuvela. Se pare că în acest domeniu americanii sînt neîntrecuţi. Majoritatea romancierilor încep prin a scrie nuvele. Intenţia domnului Fulkerson este să cultive talente necunoscute ajungînd treptat să formeze o şcoală de nuvelişti. N-aş putea spune că sînt întru totul de acecaşi părere, dar îi respect experienţa. Nu vom respinge nici traducerile de nuvele, dar în principal voni merge pe lucrări'originale şi, desigur, nu ne vom limita doar la nuvele. Vom include şi schiţe de călătorie, eseuri, critică dramatică, scrieri biografice şi istorice. Toate însă foarte uşoare şi destul de scurte pentru a fi cuprinse într-un singur număr. Domnul Fulkerson e adeptul ilustraţiei, aşa încît majoritatea lucrărilor se vor preta la ilustraţii.

— înţeleg, spuse Beaton.

— După cîte ştiu, cam asta e tot, spuse March eare începea să se simtă tot mai stînjenit de Tezerva tînărului.

— înţeleg. Vă mulţumesc pentru că v-aţi dat osteneala să-mi explicaţi. Bună ziua !

Beaton se înclină în semn de salut fără a-i întinde mina lui March.

După un timp, din biroul alăturat, intră Fulkerson urmat de Dryfoos.

— Ei, ce zici de redactorul nostru artistic ?

— Oare chiar este redactorul nostru artistic ? întrebă March. Cind a plecat nu prea eram sigur că va fi.

— A luat volumele ?

— Da, a luat volumele.

— Atunci cred că totul e-n regulă, adăugă Fulkerson făcînd parcă o concesie nemulţumirii ce se simţea în vor-

bele lui March. Uneori Beaton e cel mai mare măgar de pe faţa pămîntului, dar asta se vede în general în treburile sale personale. Cind e vorba de muncă însă, trage ca un cal.

— Deocamdată am impresia că a ajuns la un compromis şi se poartă ca un catîr, spuse March.

— Ştiu eu, o fi într-o etapă de tranziţie, comentă Fulkerson. Este exact omul care ne trebuie. Pricepe exact ceea ce vrem. Ai să vezi, o să ţină pasul cu noi. Treptat o să-i dispară privirea aceea arzătoare. Cînd îl iei pe nepregătite e un tip formidabil, e plin de idei. în ultimul timp s-a cam risipit făcînd prea multe lucruri şi e cam stors, dar, dacă reuşeşti să-l faci să se adune, e plin de sevă. Da. asta e ! E un critic de mîna-ntîi şi e cumsecade cu colegii lui. Toţi se amuză pe seama multiplelor sale talente, dar toţi ţin la el. E un profesor excelent atunci cînd catadicseşte să se ocupe de treaba asta. E omul cel mai indicat pentru a se ocupa de lucrările amatorilor. Da, da, e o adevărată comoară. Ei, acum trebuie să plec.

Fulkerson ieşi pe uşa ce dădea spre stradă şi se întoarse imediat.

— Uitasem să-ţi spun, March, l-am văzut ieri în atelierul lui Beaton pe bătrînul tău luptător.

— Care bătrîn luptător ?

— Bătrînul neamţ, fără o mînă, prietenul tău din tinereţe, cel cu care ne-am întîlnit la Maroni...

—■ A, Lindau ! exclamă March cuprins de remuşcări, căci nu se gîndise aproape deloc la Lindau, după ce sentimentul iniţial de înduioşare se stinsese.

— Da, prietenul nostru cel cu multiple talente modela după el capul lui Iuda Iscariotul. Lindau are un cap minunat pentru Iuda, iar Beaton poate scoate ceva formidabil din capul acela, dacă-i impresionează pe credincioşi. Dar mă gîndeam la altceva, mi-a venit ideea în clipa cînd ieşeam : nu mi-ai spus că ştie vreo patruzeci-cincizeci de limbi străine ?

— Ba da, patru sau cinci.

— Mă rog, să nu ne certăm pentru un număr. întrebarea e : ce-ar fi să-l angajăm pentru sectorul de literatură străină ? Tu n-ai să reuşeşti să vezi toate ziarele şi revistele străine. S-*ar putea ocupa el de trecerea lor în revistă, dacă ai încredere în intuiţia lui. Crezi că ar putea recunoaşte o lucrare de calitate ?

—Cred că da, răspunse March, care începea să înţe-

leagă ocazia ce i se oferea prin propunerea lui Fulkerson. Era un om de bun gust şi probabil cunoaşte terenul. Ascultă, Fulkerson, e o idee extraordinară ! Lindau se pricepea să scrie într-o engleză destul de bună, şi ar putea face traduceri, dacă i s-ar revizui puţin textul.

—Şi probabil că n-ar cere nici prea mulţi bani. Ce-ar fi să vorbeşti cu el în legătură cu treaba asta ? Probabil că nu i-ar pica rău deloc.

—Sînt sigur. Am să-I caut. îţi mulţumesc pentru sugestie, Fulkerson.

— Ei, n-ai pentru ce ! N-am nimic împotrivă să fac *Magazinului bilunar* un mic serviciu cînd pot.

Fulkerson plecă iarăşi, iar March rămase în sfîrşit numai cu domnul Dryfoos.

— Doamnei March i-a părut tare rău că n-au găsit-o acasă surorile dumneavoastră cînd au trecut pe la noi alaltăieri. M-a rugat să vă întreb dacă au o după-amiază anu* mită cînd primesc oaspeţi. Pe cartea de vizită a mamei dumneavoastră nu scria nimic.

'— Nu, domnule, răspunse tînărul roşind, ceea ce probabil îi era caracteristic. Nu are o zi fixă. Stă acasă aproape în fiecare zi. Aproape că nu iese în oraş.

— Am putea veni într-o seară ? întrebă March. Ne-ar face mare plăcere, dacă n-ar supăra-o încălcarea protocolului. în acest caz aş putea veni şi eu cu doamna March.

— Mama nu prea ţine la protocol, spuse tînărul. S-ar bucura mult să vă vadă.

— Atunci o să trecem într-o seară săptămîna asta, dacă ne permiteţi. Cînd credeţi că se întoarce tatăl dumneavoastră ?

— Cu cîteva zile înainte de Crăciun. încearcă să mai angajeze nişte treburi la Moffit.

— Ce părere aveţi despre redactorul nostru artistic ? întrebă March zimbind, vrînd să schimbe vorba.

— Nu mă prea pricep la lucrurile astea, răspunse Dryfoos roşind din nou stînjenit. Domnul Fulkerson pare foarte convins că este exact omul care ne trebuie.

— Domnul Fulkerson părea la fel de convins că şi eu sînt exact omul care vă trebuie, spus March rîzînd. De aceea mă cam îndoiesc dc perfecţiunea lui. Dar nu putea face o alegere mai proastă in cazul domnului Beaton decît In cazul meu.

Domnul Dryfoos se îmbujoră şi-şi plecă privirea de

parcă nu se simţea în stare, sau nu vroia, să contrazică politicos subestimarea propriilor sale forţe dc către March. După cîteva clipe rosti :

— E o activitate cu totul nouă pentru noi toţi, cu excepţia domnului Fulkerson, dar cred că va avea succes. Cred că o să scoatem ceva bun din ea.

— Ceva bun ? întrebă March cam dus pe gînduri. Apoi adăugă : Da, aşa cred şi eu. Ce vreţi să spuneţi prin asta? Că o să rafinăm gustul cititorilor ? Că o să îmbunătăţim calitatea scrierilor ? Că o să dăm o şansă tinerilor scriitori şi artişti ?

Astea erau singurele avantaje la care se gîndise March, în afara avantajelor materiale pe care succesul i le-ar fi putut aduce atît lui, cît şi familiei lui.

— Nu ştiu, răspunse tînărul şi privi în jos cu sfială. Apoi îşi ridică capul şi-l privi pe March drept în ochi : Poate că m-am gîndit că uneori am putea li de folos.
Dacă am reuşi să facem cunoscute schiţele dumneavoastră despre viaţa în diferitele cartiere ale New York-ului...

March se simţi măgulit în calitate de autor.

— V-a vorbit Fulkerson despre ele ? Am avut impresia că le considcră o adevărată carte de vizită. Părerea lui e că nu există subiect mai interesant şi mai util pentru toti locuitorii ţării ca viaţa din New York. I-a plăcut intenţia mea de a scrie astfel de schiţe.

March spera că Dryfoos îi va răspunde că Fulkerson este de-a dreptul entuziasmat de acest plan, dar nu avea nevoie de acest imbold, aşa încît continuă :

— Adevărul este că e o problemă care mi-a atras atenţia din clipa cînd am venit aici. Am constatat că mă interesează foarte mult oraşul şi am început să-mi fac o serie de Însemnări în mod conştient şi, în acelaşi timp, inconştient. Da, am impresia că aş putea realiza ceva foarte interesant. Deocamdată n-am nici cea mai vagă idee despre ce voi scrie, în afară de faptul că vor fi lucruri foarte variate. N-aş putea spune nici măcar cînd am să mă apuc de ele. Dacă amînăm apariţia primului număr pînă-n februarie, poate aş reuşi să includ un mic articol. Da, cred că ne-ar prinde bine, încheie March cu modestie.

— Dacă aţi reuşi să-i faceţi pe cei ce o duc bine să priceapă cum trăiesc cei ce n-o duc bine ar fi o realizare, domnule March. Uneori am impresia că nu ne cunoaştem

îndeajuns şi că de-aici ar trebui să-ncepem.

Tînărul vorbea cu o seriozitate care dădea chipului său o frumuseţe specifică. Cînd rîdea, părea un om slab şi sărac cu duhul. Probabil că-şi dădea seama de aceasta şi, în asemenea împrejurări, privea în jos sau îşi întorcea capul în altă parte.

— E adevărat, spuse March consimţind numai în aparenţă. Şi apoi, ipostazele vieţii celor de jos au o nesfîrşită frumuseţe. Fără îndoială, va trebui să punem în evidenţă contrastul cu viaţa de huzur pentru a obţine un efect mâi puternic. Nu poţi intra la dineul unui milionar sub protecţia unui detectiv aşa cum intri la un chef pe strada Mulberry, şi nici nu poţi pătrunde în camera unui copii de milionar aşa cum pătrunzi în locuinţa unui copil de maidan, însoţit de un filantrop.

March izbucni în rîs, iar tînărul îşi întoarse din nou capul.

— Oricum, cu tact şi cu răbdare se poate face ceva în acest sens.

vm

In seara aceea, domnul şi doamna March se duseră să întoarcă vizita doamnelor din familia Dryfoos. Pe drum, în trenul suspendat, March îi povesti discuţia avută cu tînărul Dryfoos.

— Recunosc că, după aceea, mi-a fost jenă că am privit problema dintr-un punct de vedere pur estetic. Fără-ndoială însă că-ţi dai seama că, dacă m-aş apuca de aceste scrieri numai în scopuri etice, le-aş distruge complet.

— Desigur, consimţi soţia lui. îl auzise adesea lăcînd asemenea afirmaţii pe această temă.

— Bănuiesc însă, continuă el, că tocmai de aceea un om cu firea tînărului Dryfoos nu poate sesiza sau nu poate pricepe asemenea lucruri. Sîntem o adunătură tare ciudată, Isabel, o adevărată menajerie. Dacă Fulkerson n-ar fi fost cel care ne-a strîns laolaltă şi care se pare că ştie foarte bine ce face, el însuşi ar fi personajul cel mai ciudat. Cînd mă gîndesc la mine şi la ciudăţeniile mele în calitate de redactor literar, la tînărul Dryfoos — căruia i-ar şedea mai bine într-un amvon sau într-o mănăstire — în calitate de editor, şi la tînărul Beaton, care probabil n-are nici urmă de simţ moral, în calitate de redactor artistic, am impresia că, oricît ar fi Fulkerson de ciudat, tot n-ar reuşi să ne

întreacă.

Doamna March oftă adînc, în semn de înţelegere, de renunţare, de avertizare.

— Mă bucur că reuşeşti să iei lucrurile aşa cum sînt, Basil.

— Cum să nu ?! Mă bucur chiar. Avîndu-1 pe Fulkerson la cîrmă, cred că stîncile şi ţărmurile periculoase ar trebui să se ferească din calea noastră. March se amuză de propria sa metaforă. Chiar în clipa cînd îţi spui că Fulkerson şi-a pierdut minţile, zice sau face ceva care-ţi arătă că n-a fost nicicînd mai stăpîn pe facultăţile sale
mintale. Ştii cît m-âm frămîntat din pricina publicaţiilor străine şi cît m-am străduit să fac rost de nişte tra 'uceri pentru primul număr. Ei bine, Fulkerson şi-a pus mintea sa multifuncţională la contribuţie şi ne-a dat ideea de a-1 folosi pe bătrînul meu prieten neamţ, cel despre care ţi-am vorbit, cel pe care l-am întîlnit la restaurant, prietenul meu din tinereţe.

— Crezi c-ar fi *el* în stare să facă aşa ceva ? întrebă doamna March cu scepticism.

— In privinţa limbilor străine e turnul Babei în carne şi oase. E exact omul care ne trebuie pentru treaba asta. îmi pare rău că nu m-am gîndit eu la el, căci îmi închipui că are nevoie de o slujbă.

— In fine, în acest caz fii atent cum lucrezi cu el, Basil, spuse soţia lui care, ca orice soţie, era plină de îndoieli în privinţa prietenilor din tinereţe ai soţului ei. Ştii că nemţii sînt lipsiţi de scrupule cînd n-au bani, iar acum nu mai ştii nimic despre el.

— Nu mi-e teamă de Lindau, răspunse March. Era omul cel mai bun şi cel mai blind pe care l-am cunoscut, de un mare rafinament şi de o mare generozitate. Şi-a pierdut o mînă în războiul dare ne-a salvat şi ne-a păstrat ca naţie, iar ciotul care i-a rămas e pentru mine dovada caracterului său. .

— Vai, să nu-ţi închipui că aş avea ceva contra lui! exclamă soţia lui cuprinsă de înflăcărarea duioasă pentru cei ce au suferit în anii războiului, specifică tuturor femeilor care au cunoscut acei ani. N-am vrut să spun decît că ar fi bine să n-ai prea mult de-a face cu el. Te laşi foarte uşor furat de sentimente.

— Mi-e jenă că trebuie să recunosc, dar în privinţa lui Lindau nu prea m-am lăsat furat de sentimente, spuse

March.'Am avut tot felul de intenţii frumoase după ce l-am întîlnit, iar apoi l-am uitat de tot şi a trebuit să-mi amintească Fulkerson de el.

Doamna March nu-i răspunse, iar el se cufundă într-o visare plină de regrete în care îl reabilita pe Linadu şi-i ocrotea cu generozitate bătrîneţea. Pînă cînd ajunseră pe Forty-second Street, îl înmormîntă cu onoruri militare, îi înălţă un obelisc cu o efigie sculptată de Beaton şi cu un epitaf scris de el însuşi ; pînă să coboare din tren nu-i mai rămase însă timp să scrie şi o biografie a lui Lindau, nici măcar una foarte scurtă.

Mai merseră puţin pe jos, apoi traversară şi ajunseră la casa banală, de piatră, în care locuia familia Dryfoos. Era ceva mai mare decît alte clădiri de pe stradă, dar prezenţa unui bloc uriaş în apropiere o făcea să pară totuşi mică. March avu impresia că se aflau exact în clădirea unde îl admonestase pe portarul cel grosolan, dar nu-i spuse nimic soţiei sale ; îi atrase doar atenţia asupra caracterului schimbător al străzii, care fusese aproape sufocată de blocuri şi, doar ici şi colo, se zărea cîte o casă retrasă, ascunsă printre ele ; pe cer, conturul caselor dădea impresia unei străchini ciobite, lucru specific acestui tip de străzi newyorkeze.

— Nu prea înţeleg de ce şi-o fi cumpărat bătrînul casă aici, spuse March, după ce sunaseră şi aşteptau pe scări, poate speră s-o transforme mai tîrziu în apartamente. Altfel nu prea văd cum o să-şi scoată banii.

Un servitor irlandez, pe care uimirea îl făcuse să cam Intîrzie, le spuse că doamnele sînt acasă şi-i invită înăuntru, apoi plecă să ducă sus cărţile lor de vizită. Salonul, unde-i pofti să ia loc pînă ce-şi va îndeplini misiunea, era împodobit elegant în alb şi auriu şi mobilat cu un bun gust cam extravagant; mobila tapiţată în mătase, covorul bogat, tablourile, bibelourile şi decoraţiile în bronz nu aveau alt cusur în afara faptului că erau ostentativ de scumpe ; tot ceea ce se afla în încăpere trăda prea evident bogăţia, risipa de bani. Soţii March îşi împărtăşeau aceste impresii în şoaptă, aşa cum fac de obicei cei ce încearcă să-şi vorbească în timp ce aşteaptă să treacă timpul ia astfel de împrejurări ; din tot ce ştiau despre familia Dryfoos, ajunseră la concluzia că acest lux costisitor nu exprima defel gradul lor de civilizaţie.

— Şi totuşi, dacă stai să te gîndeşti, spuse March, n-aş

spune că depozitul de bibelouri al doamnei Green exprimă gradul nostru de civilizaţie.

— Ei, Basil, n-am închiriat eu depozitul de bibelouri. Tu ai fost cel care...

De afară se auzi foşnet de rochii, aşa îneît doamna March nu mai avu timp să-i administreze binemeritata pedeapsă, căci nu scăpa niciodată prilejul să o facă ori de citc ori sc ivea subiectul depozitului de bibelouri, cum îi spuneau ei. Se ridică în picioare în clipa cînd inl-ră o doamnă destul de tînără, cu o înfăţişare plăcută şi strălucitoare, îmbrăcată într-o rochie de mătase neagră fără vreo semnificaţie anumită.

— Doamna March ? întrebă dînsa cu un accent desăvîrşit şi-i întinse mina.

Apoi, în timp ce dădea mîna cu domnul March şi mai înainte ca vreunul din ei să apuce să rostească un nume, adăugă, adresîndu-se amîndurora :

— Nu, nu sînt una din domnişoarele Dryfoos, nici doamna Dryfoos ! Sînt doamna Mandel. Doamnele coboară imediat. Nu vreţi să vă scoateţi pelerina, doamnă March ? E cam cald aici cînd vii de afară.

— Am s-o ţin pe umeri, dacă-mi permiteţi, spusc-doamna March, alegind parcă o soluţie de compromis ca şi cum. atita timp cît nu era încă sigură de calitatea şi autoritatea doamnei Mandel, nu se simţea îndreptăţită să meargă mai departe.

Dar dacă dînsa nu ştia nimic despre doamna Mandel, aceasta părea că o cunoaşte.

— Vai, vă rog ! spuse doamna Mandel, apreciind parcă cumpătarea şi precauţia ei. Sper că v-aţi mai familiarizat cu New York-ul. Am auzit de la domnul Fulkerson că aţi avut o mulţime de probleme pînă ce v-aţi găsit un apartament.

— Un bostonian adevărat nu **renunţă** uşor, spuse doamna March. **Dar** trebuie să **recunosc** că acum. cînd sîntem în New **York, nu ni** se **mai pare aşa de departe.**

— **Sînt sigură că o să vă placă. Toată lumea îndrăgeşte** oraşul, **adăugă doamna** Mandel **adresîndu-se lui March.** E cam rece **afară, nu-i** aşa !

— Cam rece. Dar în comparaţie cu iernile din Boston asta nici nu se poate numi iarnă.

— Ah, mai aveţi răbdare pînă ce ajungem la sfîrşitu] lui martie ! spuse doamna Mandel vorbind mai întîi cu

March, apoi adresind cu abilitate doamnei March ultima parte a propoziţiei şi zimbetul uşor ameninţător care o însoţise.

— Da, spuse aceasta, sau pînă in aprilie. Ca să nu mai vorbim despre vintul de răsărit !

— /ai, sînt sigură ' nu poate fi mai rău decît cel de aici, replică doamna M." i îel cu blîndeţe.

— Dacă scăpăm de pneumonia newyorkeză, spuse March rîzînd, vom cădea pradă cu siguranţă malariei newyorkeze imediat ce trece gerul.

— Vai, vă rog să mă credeţi, răspunse doamna Mandel, că malaria noastră a fost cam mult ponegrită. E mai mult o problemă legată de instalaţii, de canalizare. Nu cred că ar fi posibil să apară malarie în această casă, după ce am air.enajat-o cu atîta grijă.

In timp ce încerca să deducă din această propoziţie poziţia doamnei Mandel, doamna March rosti :

— Desigur, asta este prima datorie.

— Dacă ar fi fost după doamna March, interveni soţul ei, ar fi trebuit să punem la punct instalaţia întregului cartier înainte de a ne încumeta să închiriem un apartament pe perioada iernii.

Doamna Mandel privi discret spre doamna March cerîndu-i parcă îngăduinţa să facă haz de această remarcă, dar in aceeaşi clipă le atrase atenţia foşnetul de rochii ce se auzea pe scări.

În încăpere intrară două domnişoare înalte, bine îmbrăcate. iar doamna Mandel făcu prezentările.

— Domnişoara Dryfoos, doamna March. Domnişoara **Mela** Dryfoos, domnul March, spuse ea, iar fetele dădură mîna pe rînd cu soţii March.

Domnişoara Dryfoos avea ochii negri, pătrunzători şi părul de un negru intens. Cu excepţia unei uşoare curburi a nasului, trăsăturile ei erau regulate, iar faptul că avea nasul mic şi gura mică nu-i dădea un aer de slăbiciune, ci o ciudată expresie îndîrjită şi provocatoare. Ţinea în mînă un evantai mare. negru, pe care în timp ce vorbea, îl mişca încet, cu o nervozitate stăpînită. Sora ei era blondă şi semăna din profil cu fratele ei, dar nu avea bărbia atît de proeminentă, iar expresia de slăbiciune a gurii nu era atenuată de spiritualitatea sau de înflăcărarea ochilor, cu toate că aveau aceeaşi nuanţă de albastru. Se aşează pe un scăunel lîngă doamna Mandel şi-şi trecu degetele printre

cele ale mîinii pe care doamna Mandel o lăsă în voia ei.. Le zîmbi oaspeţilor, în timp ce domnişoara Dryfoos îi privea cu toată atenţia, mai întîi pe unul, apoi pe celălalt, ca şi cum nu vroia să lase să-i scape nimic din ceea ce se citea pe chipurile lor.

— Coboară şi mama imediat, ii spuse ea doamnei March.

— Sper că n-o deranjăm. E foarte drăguţ din partea dumneavoastră că ne îngăduiţi să vă vizităm seara, răspunse doamna March.

— Absolut deloc, spuse fata. Primim oaspeţi seara.

— Atunci cînd *avem* oaspeţi, interveni domnişoara Mela. Nu ni se întîmplă prea des.

începu să rîdă, dar se stăpini văzind zîmbetul doamnei Mandel, în care nimeni n-ar fi bănuit o expresie dojenitoare.

Domnişoara Dryfoos îşi plivi evantaiul, apoi îşi ridică privirea sfidătoare spre doamna March.

— Cred că de-abia aţi reuşit să vă instalaţi. Ne-a fost teamă că vă deranjăm cînd am trecut pe la dumneavoastră.

— Da de unde ! Ne-a părut tare rău că nu ne-aţi găsit. Ne-am instalat cu adevărat in noua locuinţă. Desigur, e complet diferită de cea din Boston.

— Nădăjduiesc că e un oraş mai sociabil, interveni din nou domnişoara Mela. N-am mai văzut oameni aşa încuiaţi ca cei din New York. Stăm de trei luni în casa asta, dar cred că nici dac-am sta trei ani nu ne-ar vizita vreun vecin.

— Probabil că în New York nu contează cît stai de aproape, spuse March.

— Asta-i spun şi eu domnişoarei Mela, zise doamna Mandel, dar dînsa e o fire tare sociabilă şi nu se poate împăca cu situaţia.

— Nu, nu pot, se bosumflă fata. Cred că era mult mai plăcut la Moffit. Tare-aş vrea să fiu acolo acum.

— Da, consimţi March, cred că oamenii se distrează mult mai mult în oraşele mici. Nu sînt atîtea posibilităţi de distracţie pentru toată lumea, aşa încît oamenii se preţuiesc mai mult unii pe alţii. Nu sînt atîtea concerte, teatre, opere...

— Vai, au o operă minunată la Moffit acum. E grozavă, spuse domnişoara Mela.

— Aţi fost la operă în iarna asta aici ? o întrebă doamna March pe cealaltă domnişoară.

Aceasta îşi sfredelea sora cu o privire încruntată şi-şi luă cu greu ochii de la ea.

— Ce-aţi spus ? întrebă ca cu bruscheţea omului neatent. Ah, da ! Da, am mers o dată. Tata a închiriat o lojă la Metropolitan.

— Atunci înseamnă că aţi făcut o cură serioasă- de Wagner, spuse March.

— Ce ? întrebă fata.

— Cred că domnişoara Dryfoos nu-i prea mare amatoare de muzică de Wagner, interveni doamna Mendel. Mi se pare că cei din Boston sînt mari admiratori ai lui Wagner.

— Eu unul nu sînt un boslonian prea de soi, doamnă Mandel. Mă tem că-1 prefer pe Verdi, răspunse March.

Domnişoara Dryfoos îşi privi din nou evantaiul şi spuse :

— Cel mai mult îmi place *Trovatore.*

— Nu mă mai satur ascultînd muzica acestei opere, spuse March, iar doamna March şi doamna Mandel schimbară între ele un zîmbet plin de compătimire pentru simplitatea gusturilor sale. Observîndu-1, March adăugă: Sper că pînă la urmă o să mă contaminez şi eu de pasiunea pentru Wagner. Am stat în preajma unor cazuri foarte grave.

— In seara cînd ne-am dus noi, spuse domnişoara Mela, au trebuit să stingă complet gazul pe durata unui act şi s-a scris în ziare că toate doamnele au fost grozav de amărîte că nu şi-au putut arăta bijuteriile. Nici nu-i de mirare, dacă toată lumea a dat atîţia bani pe bilete cît am dat noi. A trebuit să plătim şaizeci de dolari.

Privi spre soţii March vrind să vadă cum reacţionează la această sumă. March spuse :

— Atunci cred că vom face un abonament lunar. Probabil că e mai ieftin în felul ăsta.

— Ba nu, spuse fata bucuroasă că le poate da această informaţie. Cei ce şi-au cumpărat o lojă au plătit cincisprezece sau douăzeci de mii de dolari, iar cînd e spectacol, mai dau şaizeci de dolari pentru fiecare spectacol, indiferent dacă se duc sau nu.

— Atunci voi fi nevoit să merg la fiecare spectacol, răspunse March.

— Majoritatea doamnelor erau decoltate...

— Eu unul nu m-aş duce decoltat, **interveni March.**

Fata izbucni în rîs, arătînd astfel că-i apreciază gluma.

— A, văd că vă place să daţi sfaturi ! Şi noi am vrut să mergem decoltate, dar tata a spus că nu se cade, iar mama a spus că, dacă ne ducem, nici nu iese din lojă. Oricum, tot n-a ieşit, aşa eă puteam să mergem decoltate. Mama a stat tot timpul în spate, iar cînd au dat dansul ăla, adică baletul, a închis ochii. Nici lui Conrad nu i-a plăcut partea aia. Dar noi şi doamna Mandel l-am înfruntat chiar de la marginea lojei. Eram poate singurele fete în rochii închise pînă-n git. Conrad a trebuit să-şi pună frac, dar tata n-avea, aşa că a trebuit să se descurce cu -o lavalieră albă. Oricum, tot nu se vedea ce are la git, cum stătea în spatele lojei.

Doamna March se uită la domnişoara Dryfoos, care-.şi mişca evantaiul tot mai încet şi care, în clipa cînd se simţi privită, răspunse zîmbetului plin de bunăvoinţă şi de îngăduinţă al acesteia cu o privire care-o făcu să tresară şi-i aruncă domnului March o privire fioroasă.

— Vine mama, rosti ea aproape fără grai, ca şi cum îşi rostea un gînd, iar prin uşa deschisă soţii March o văzură pe bătrîna doamnă Dryfoos coborînd treptele.

Se opri la jumătatea drumului, se întoarse şi strigă :

— Conrad ! Conrad, adă-mi şalul cînd cobori !

Fiica sa, Mela, îi spuse :

— Ei, mamă, să vezi ce-ţi face acum Chfistine că nu l-ai trimis pe Mike !

— Ei, nu ştiu unde e, Mely. puiule, răspunse mama. Cînd ai.i nevoie de el, nu-1 găsesc şi pace, şi cînd nu-1 găsesn, iniii bine mă lipsesc de el.

— Ar trebui să-l suni cînd vrei să-l chemi, strigă domnişoara Mela, gustînd din plin gluma.

Bătrîna intră încet; în timp ce privea în jur, capul îi tremura uşor, fie de emoţie, fie din pricina unei uşoare paralizii. Indiferent care era cauza, înfăţişarea femeii avea ceva înduioşător, iar doamna March recunoscu aceasta în căldura cu care-i strînse mîna mare, bătrînă, uscată şi as-

pră, în clipa cînd îi fu prezentată ; totodată îşi exprimă

sincer speranţa că doamna Dryfoos se simte bine.

— Binişor, răspunse doamna Dryfoos, în ultimul timp nu prea mi-a fost bine. I-am spus lui Tata că nu-mi prieşte aici, dar zice c-o să mă obişnuiesc. Acum nu-i aici, e dus la Moffit, îi spuse ea lui March şi se clătină o clipă pe picioare înainte de a se aşeza pe un fotoliu.

Era o femeie înaltă, care fusese frumoasă în tinereţe, iar în părul cărunt acum se ghiceau urmele unor fire blonde, întocmai ca la Lindau, după cum remarcă March. Era îmbrăcată într-o rochie simplă, de mătase, în cenuşiu] sever al quakerilor. iar în mînă ţinea o batistă împăturită, aşa cum sosise de la spălătorie. înfăţişarea ei îi sugera lui March imaginea unei căsuţe de lemn, pierdută în pădurile vestice, în care se desfăşura o întrunire de sîmbătă.

— Doamne, mamă ! exclamă domnişoara Mela. De ce ţi-ai pus vechitura asta ? Nici nu credeam c-o să cobori îmbrăcată *aşa !*

— Conrad a zis că merge, Mely, răspunse mama.

Domnişoara Mela le explică soţilor March :

— Mama a crescut printre dunkeri şi găseşte că e un păcat să porţi altceva în afară de mătase cenuşie, chiar şi pentru o rochie de seară.

— Nici n-aţi auzit de dunkeri, bănuiesc, îi spuse bătrîna doamnei March. Unii le zic bărboşi, fiindcă nu se rad niciodată, şi-i spală pe alţii pe picioare, ca-n Biblie, Unchiul meu era dunker. El m-a crescut.

— Cred că-n ziua de azi toţi sînt bărboşi, chiar dacă nu-s dunkeri.

Domnişoara Mela privi în jur sperînd să vadă că i se apreciază gluma, dar March îi explică soţiei sale :

— E vorba de o sectă germană din Pennsylvania, asemănătoare, cred, cu quakerii. îi vedeam adesea în copilărie.

— Nu seamănă cu meniştii ? întrebă doamna Mandel.

— Sînt oameni de treabă, spuse bătrîna, şi lumea ai fi mai bună dac-ar fi mai mulţi ca ei.

Fiul ei intră şi-i puse un şal pe umeri înainte de a da mina cu oaspeţii.

— Mă bucur că ne-aţi găsit, rosti el.

Chiristine, care se aplecase în faţă spre evantai, se îndreptă oftînd şi se sprijini de spătarul scaunului.

— îmi pare rău că tata nu-i acasă, îi spuse tînărul doamnei March. Nu l-aţi cunoscut încă ?

— Nu, mi-ar face plăcere să-l cunosc. Am aflat multe

despre tatăl dumneavoastră de la domnul Fulkerson.

— Vai, sper că nu credeţi tot ce spune domnul Fulkerson despre alţii, strigă Mela. Se pricepe grozav să-nflorească lucrurile cînd se porneşte. Christine se-nfurie grozav cînd îl avide vorbind cu mama despre religie. E sigură că nu dă doi bani pe credinţă. Cred că nu prea i-a mers cu tata.

— Taică-tu n-a fost nicicînd un învăţat, interveni mama, dar totdeauna s-a dus la biserică ca un creştin de ispravă.

— Nu şi aici, la New York, replică fata.

— E tare chinuit de cînd a venit la New York, spuse bătrîna cu o privire îndurerată.

Doamna Mandel încercă să schimbe subiectul.

— Aţi ascultat pe vreunul din marii noştri predicatori, doamnă March ?

— Nu, n-am reuşit, recunoscu doamna March cu un glas nevinovat, ce vroia parcă să spună că are de gind să se apuce de treaba asta chiar în duminica următoare.

— Sînt atîtea lucruri aici, rosti Conrad, care te fac să uiţi de predicile pe care poţi să le auzi în orice biserică. Oraşul însuşi ţine necontenit cea mai bună predică.

— Mă tem că nu vă înţeleg, spuse March.

Mela răspunse în locul lui.

— Vai, Conrad are o groază de idei pe care nu le pricepe nimeni. Merită să vedeţi cum arată biserica la care se duce, atunci cînd se hotărăşte totuşi să se ducă. Eu. una, mai degrabă m-aş duce la o biserică catolică, nu văd nici o deosebire. E prieten la cataramă cu un predicator de-al lor. Se îmbracă ca un preot şi susţine că e preot.

începu să rîdă încîntată de situaţie, iar fratele ei îşi lăsă ochii în jos.

La rindul său, doamna March încercă să îndepărteze discuţia de pe tex'enul aluziilor personale, spre care aluneca întruna.

— Aţi văzut expoziţia de toamnă ? o întrebă pe Christine. Fata se smulse din gîndurile în care părea cufundată.

— Expoziţia ? şi privi spre doamna Mandel.

— Tablourile de la Academie, nu tii minte, ii explică doamna Mandel. unde am vrut să mergem în ziua cind ai avut probă la rochie.

— Nu, n-am văzut-o încă. E bună ?

Se întorsese din nou spre doamna March.

— După părerea mea, expoziţiile de toamnă nu sînt niciodată la fel dc bune ca cele de primăvară. Dar sînt cîteva tablouri frumoase.

— Cred că nu prea mă interesează tablourile, spuse Christine. Nu mă pricep la aşa ceva.

— Vai, ăsta nu-i un motiv ca să nu vă intereseze, spuse March în glumă. Nici chiar pictorii nu se pricep în cele mai multe cazuri.

Fata îi aruncă o privire sfidătoare şi totodată rugătoare, obraznică şi neliniştită, privirea pe care o observase şi mai devreme, în timp ce sora ei pălăvrăgea, şi în care îl cuprinsese rapid şi pe el şi pe soţia lui. Avînd în vedere ceea ce-i spusese Fulkerson despre întreaga familie, despre începuturile ei, despre ambiţiile membrilor ei, March îşi dădu seama că privirea aceasta arăta că domnişoara Dryfoos era conştientă de prostia surorii sale şi-şi dorea zadarnic să şteargă impresia de discrepanţă între ele şi casa lor. Îşi spuse că trebuie să fie de o mîndrie fără margini, prea mîndră ca să încerce să atenueze lucrurile, dar capabilă să facă orice gest care să-i înjosească pe ceilalţi. Ochii fetei o cercetau deznădăjduit pe doamna March încercind să-i definească statutul social, iar March îşi spuse, cu un interes binevoitor, că tînăra lipsită dc experienţă încearcă să se hotărască dacă trebuie să le acorde mai mult sau mai puţin respect. îşi construi în minte portretul ei, îşi imagină idealurile ei — vulgare, fără îndoială —, capacitatea ei de a suferi, perspectivele ce i se deschideau spre izbîndă şi dezamăgire. Sora ei ar accepta ambele perspective cu superficialitate, astfel încît nici o încercare ir-ar lăsa urme în sufletul ei ; dar în sufletul Christinei ar lăsa urme adinei. îşi reveni din visare în clipa cînd auzi glasul răguşit al doamnei Dryfoos spunîndu-i :

— Găsesc că-i o adevărată ruşine că unele picturi nu-s decît trupuri puse-n geam. Se zice că-i o lege care le opreşte şi, dacă-i aşa, nu pricep de ce nu-i ridică poliţia pe ăi de pictează lucruri de-astea. De cînd îs aici, am aflat că unele femei se duc la pictori anume ca să le picteze aşa.

Cuvintele păreau adresate lui March, ca şi cum el era răspunzător de acest fapt scandalos şi, în clipa în care le rosti, toată lumea amuţi. Cum nimeni nu se arăta dornic să răspundă, doamna Dryfoos continuă cu asprimea specifică bătrînilor :

— Cred că ar trebui tăvăliţi prin catran şi prin fulgi şi purtaţi pe străzi. Cei din Moffit i-ar alunga din oraş cu surle şi tobe !

Rîzînd strident, domnişoara Mela spuse :

r— Cred şi eu ! Şi n-ar lăsa pe nimeni să se ducă la operă în rochii decoltate, sau măcar nu aşa de decoltate cuin se poartă aici.

— Şi şleahta aia de stricate, continuă bătrîna, care-au venit pe scenă şi-au început să zvîrle din picioare...

— Vai de mine, mamă ! strigă fata. Parcă spuneai c-ai închis ochii !

Toţi cei de faţă, cu excepţia celor două făpturi mai primitive, se simţeau jenaţi de indecenţa exprimării în cuvinte a aspectelor banale ale teatrului şi artei.

— Păi da, i-am închis, Mely, atunci cînd am fost sigură că-s trează. Nu pricep defel ce-or face preoţii în biserici, dacă îngăduie să se petreacă astfel de lucruri, spuse bătrîna. După mine e mare păcat şi mare ruşine. Tu ce zici, Conrad ?

Zbirnîitul soneriei anulă răspunsul pe care l-ar fi putut da tînărul.

— Dac-or mai fi oaspeţi, Conrad, spuse mama făcînd un efort să se ridice, cred c-ar fi mai bine să mă duc sus.

— Cred câ-i domnul Fulkerson, spuse Conrad. Spunea că s-ar putea să vină. Auzind numele acestui om spiritual, doamna Diyfoos se aşează din nou mulţumită, iar toţi cei de fată se destinseră după momentul de tensiune dureroasă. Coni-ad se duse la uşă (lacheul apăru şi el după cîteva clipe) şi-l înlîmpină pe Fulkerson, a cărui prezenţă o anunţase deja glasul său vesel.

— Ei. ce mai faci, Conrad ? L-am luat cu mine şi pe amicul Beaton, se auzi pînă în salon. Apoi, după ce încetă foşnetul hainelor, toţi cei de faţă îl văzură oprindu-se în prag cu picioarele depărtate şi cu mîinile în şolduri.

Salutare, salutare ! strigă Fulkerson recunoscîndu-i pe soţii March. O adevărată întrunire de familie. Ce mai faceţi, doamnă Dryfoos ? Ce mai faceţi, doamnă Mandel, domnişoară Christine, Mela, mătuşă Hitty şi toţi cei de faţă ? Cum o mai duceţi ?

Dădu mîna vesel cu toată lumea şi se aşează pe un scaun lîngă doamna Dryfoos, a cărei mînă o ţinea într-a sa, lăsînd în grija lui Conrad să-l prezinte pe Beaton. Dar nu putea îngădui ca sobrietatea lui Beaton să influenţeze în-

treaga adunare. începu să glumească cu doamna Dryfoos şi să se ia la întrecere cu dînsa într-ale reumatismului, şi prinse toate doamnele în hora cuvenitelor amabilităţi.

— în seara asta vi l-am adus pe domnul Beaton şi aş vrea să-l faceţi să se simtă ca acasă, întocmai ca şi mine, doamnă Dryfoos. Nu se poate lăuda că are reumatism, dar părinţii lui locuiesc la Syracuse, aşa că e un fel de copii orfan pe care tocmai l-am adoptat în familia redacţiei. Cînd ni le aduceţi şi pe domnişoare acolo, doamnă Dryfoos, ca să luăm prînz festiv ? O să bem nişte hidro-Mela şi-o să Christinim evenimentul, ce ziceţi ? N-ar fi un început bun ? Am trecut o clipă pe la dumneavoastră, doamnă March, şi le-am dat copiilor cîteva îndrumări la lecţii. Ei, Doamne ! E o îneîntare să vezi un băiat ca al dumneavoastră. S-a pus pe treabă din prima clipă. Iar fiica dumneavoastră îmi răscoleşte amintirile tinereţii. E o frumuseţe, şi probabil că e şi o fată bună. Ei, Doamne, ce ţi-i şi cu lumea asta ! Domnişoară Christine, n-aţi vrea să-i arătaţi domnului Beaton inelul dumneavoastră cu pecete ? Se pricepe la astfel de lucruri şi l-am luat cu mine anume ca să-l vadă. E un intaglio pe care l-am adus de dincolo, îi explică el doamnei March, o să vă facă plăcere să-l vedeţi. Am vrut să-l fac cadou familiei Dryfoos, dar. dacă n-am reuşit, a trebuit să-l vînd. Trebuia să fac în- tr-un fel să-l văd pe mîna domnişoarei Christine ! Staţi! Lăsaţi-1 să-l vadă mai întîi acolo unde-i e locul!

Opri gestul fetei, care încerca să-şi scoată inelul de pe deget, oferindu-i astfel plăcerea de a-şi arăta tuturor mîna cu inelul. Apoi o lăsă să asculte părerile pe care Beaton şi le exprima monosilabic stînd în picioare lîngă ea, la lumina unei lămpi de gaz, legânîndu-şi trupul mlădios şi aplecîndu-se asupra inelului.

— Ei. Mely, puiule, rosti Fulkerson maimuţărind vădit apelativul obişnuit al mamei fetei, şi tu ce mai faci ? Te ţine doamna Mandel cu asprime în chingile regulilor 1 Foarte bine. Dacă n-ar face-o, cred că ai zburda în voie pe pajişte.

Fata chicoti, bucuroasă de glumele lui, şi toată lumea îl acceptă ca pe un personaj privilegiat, aflat în elementul său. Prietenia ce i-o purtau îi unea pe toţi, iar pînă la sfîrşitul serii îi sugerase doamnei Mandel să aibă grijă să li se servească cafeaua, reuşise să le facă pe cele două fete să creadă că se descurcaseră strălucit în societate şi că

cei doi tineri le erau devotaţi.

— Vai, n-am văzut de cînd sînt un om aşa de simpatic ! exclamă Mely, răminînd o clipă, împreună cu sora ci, pe terenul victoriei sale, unde ceilalţi le lăsaseră singure după plecarea oaspeţilor.

— Cine ? întrebă Christine cu gravitate. îşi privi inelul şi-n ochii ei se aprinse un foc molcom. îl lăsase pe Beaton să i-1 schimbe de pe degetul pe care-1 purtase pe cel pe care trebuia să-l poarte, după părerea lui. Nu era sigură că făcuse bine îngăduindu-i gestul, dar era bucuroasă că-1 făcuse.

— Cam cine ?! Domnul Fulkerson, deşteapto ! Doar nu înţepatul ăla de Beaton al tău !

— E mindru, într-adevăr, consimţi Christine şi inima-i bătu cu emoţie.

Beaton şi Fulkerson merseră împreună cu soţii March la staţia trenului suspendat, dar pictorul spuse că preferă să meargă acasă pe jos, iar Fulkerson îl lăsă să plece singur.

— Mi-e de-ajuns un drum, îi explică el. Cind merg undeva pe jos, nu mă întorc tot pe jos. Cu bine, fiule !

începu să vorbească cu domnul şi doamna March despre Beaton, în timp ce urcau scările spre staţie împreună.

— Tipul ăsta mă uimeşte. Grozav îmi vine să-i trag o mamă de bătaie şi-n acelaşi timp să-l copleşesc cu laude. N-ai simţit acelaşi lucru ? îl întrebă pe March.

— Ba da, în ceea ce priveşte bătaia.

— Dar dumneavoastră, doamnă March ?

— Ah, mic-mi vine să-l laud.

— Nu, zău ?! De ce ? Staţi aşa, am eu mărunt.

Fulkerson îl dădu la o parte pe March din faţa casei de bilete şi cumpără el biletele, cu acea ospitalitate americană de neînvins.

— Trei, îi spuse vînzătorului.

Păşi în urma lor pînă la peron şi cînd ajunseră repetă întrebarea :

— De ce ?

— De ce ? Pentru că totdeauna simţi nevoia să lauzi un om îngîmfat, nu-i aşa ? răspunse doamna March rîzînd.

— Oare ? Ştiu eu, poate că aşa e. Credeţi că Beaton e îngîmfat ?

— Ei, puţin cam îngîmfat, domnule Fulkerson.

— Poate că aveţi dreptate. într-o oarecare măsură,

spuse Fulkerson scoţind un oftat cît se poate de nepotrivit în acest context, şi toţi începură să rîdă.
— O „gogoaşă" desăvîrşită ? sugeră March.
— Nu, nu chiar aşa, spuse Fulkerson. Dar am senzaţia că Beaton nu e tot timpul îngîmfat.
— Vai ! exclamă doamna March. Nimeni nu poate fi tot timpul aşa de îngîmfat cum e domnul Beaton aproape tot timpul. Probabil că are şi momente de modestie cumplită, cînd e complet imun la complimente.
— Da, asta vroiam să spun şi eu. Poate tocmai de-aia îmi şi vine să-l iau la bătaie. Mi-a respins o serie de complimente pe care nimeni nu le-ar fi refuzat.
— Vai ! E de-a dreptul tragic, spuse March.
— Domnule Fulkerson, începu doamna March pe un ton ce arăta că vrea să schimbe subiectul, cine e de fapt doamna Mandel ?
— Cine e ? Ce părere aveţi despre ca ? întrebă el. Vă spun cînd ne urcăm în vagon. Ia priviţi ! Nu-i aşa că-i grozav !
Se aplecară peste balustradă şi priviră spre staţia următoare, de unde trenul tocmai pornea pufăind, învăluit de aburul fierbinte ce se înălţa în lumina albă a lunii.
— Cel mai frumos lucru din New York, singurul care e totdeauna cu adevărat frumos, spuse March, iar soţia sa oftă şi spuse :

— Da, da.

Ţinîndu-şi soţul de braţ, urinări fascinată spectacolul, iar apoi, cînd trenul se apropie, îl trase înapoi cuprinsă de panică.

— **Ei. nu-i cine ştie** ce de spus, reluă Fulkerson **cînd se aşezară în vagon. E invenţia mea.**

—A dumneavoastră ? strigă doamna March.

? «— Bine-nţeles ! exclamă March.

— Da, cel puţin în calitatea pe care o are în momentul de faţă. Mi-a trimis o povestire la Uniune, cu cîtva timp în urmă, prin iulie, cam atunci cînd l-am întîlnit pe bătrînul Eţryfoos. Era cam lungă pentru ce-mi trebuia mie şi m-am gîndit că, vorbindu-i direct, i-aş putea explica mai bine cum vreau s-o scurteze decît dacă i-aş scrie. Mi-a dat o adresă din Brooklyn şi m-am dus s-o văd. Am constatat, spuse Fulkerson pe un ton uşor sfidător, că e o adevărată doamnă. Locuia acolo la o mătuşă. In tinereţe apucase vremuri mai bune, apoi mai grele. Nu vreau să spun că a avut un soţ rău, cred că era destul de bun. Fusese profesorul ei de muzică. S-au cunoscut în Germania, s-au căsătorit acolo şi au cheltuit toată averea ei înainte de a se întoarce în ţară. De fapt, nu mi-a făcut impresia unei persoane care ar putea realiza mare lucru în domeniul literar. Povestirea era destul de bUnă, dar nu prea avea sare. Cam academică, înţelegi, l-am spus cum stau lucrurile, a înţeles, a plîns puţin. A modificat textul cum s-a priceput mai bine, l-am luat şi l-am publicat. M-a obsedat oarecum şi cînd m-am dus prima oară la familia Dryfoos — pe atunci locuiau la un fel de hotel pentru familişti, pînă cc aveau, să-şi găsească o casă... Fulkerson se opri de tot şi spuse : Nu mi-aţi spus ce impresie v-a făcut familia Dryfoos, doamnă March.

— Nu vă daţi seama şi singur ? răspunse dînsa cu un zîmbet amabil.

i— Ba da, dar mă tem că nu-mi dau seama ce impresie v-ar fi făcut vara trecută, cînd i-am văzut prima dată, Duinnezeule mare ! Erau ca nişte adevăraţi sălbatici! Acum Mely e ca' un mînz sălbatic, dar trebuia s-o vedeţi înainte de a fi domolită de hăţuri. Iar Christine ! Aţi văzut vreodată leopardul negru din parcul central ? Aşa era

Christine. Ei bine, mi-am dat seama ce le trebuie. Şi ei

X

ştiau — nimeni nu-i nebun de-adevăratelea, iar neamul Dryfoos e în toate minţile aproape tot timpul. Ei bine, ce să mai lungesc vorba, am convins-o pe doamna Mandel să-i ia în grija ei, şi pe bătrînă şi pe fete. Este o adevărată doamnă şi a trăit ca atare pînă ce l-a cunoscut pe Mandel. Iar acea latură academică care i-ar fi compromis succesul literar era exact trăsătura de care avea nevoie familia Dryfoos. Cunoaşte oamenii destul de bine ca să-şi dea seama cît se pot lustrui şi nici n-o să încerce să-i lustru-; iască mai mult. înţelegeţi ?

— Da, înţeleg, spuse doamna March.

— S-a apucat de treabă imediat, cu promptitudinea unei surori medicale. Nu găseşti în toată lumea o fiinţă mai săritoare. Conduce toate treburile casei, atît pe plan social cît şi economic, a preluat grijile gospodăriei din mîinile bătrînei doamne Dryfoos, iese în oraş cu fetele. Să nu uit, March, am de gînd să iau masa la pensiunea văduvei tale, iar Conrad o să mănînce acolo la prînz. M-am săturat să ciugulesc cînd ici, cînd colo.

— Văduva domnului March ? întrebă soţia lui privindu-1 cu o severitate de moment.

— N-am nici o văduvă, Isabel, răspunse el, şi nici n-o să am decît atunci cînd te voi lăsa să te bucuri în linişte de asigurarea mea pe viaţă. Cred că Fulkerson se referă la văduva care avea o fiică şi care ne oferea găzduire la pensiunea sa.

— A, da. Chm s-or fi descurcînd oare ? îl întrebă doamna March pe Fulkerson.

— Au o familie care locuieşte la ele, dar e o familie mică. Cjred că o s-o scoată la capăt. La început n-au vrut să primească oaspeţi numai pentru o zi, dar cred că au fost nevoite să accepte şi asta.

— Bietele femei ! oftă doamna March. Sper că se vor întoarce la ţară.

— Ştiu şi eu. O dată ce au gustat viaţa la New York..: Dumneavoastră nu v-aţi mai întoarce la Boston, nu-i aşa *1*

— Chiar în clipa asta.

Fulkerson izbucni în rîs, exprimîndu-şi astfel o neîncredere binevoitoare.

Cînd ajunse acasă, Beaton îşi aprinse pipa şi se aşeză în faţa focului molcom din cămin ca să se gîndească. îl surprinse constatarea că în inima sa

ardea un foc molcom asemănător, şi construi în gînd o analogie inspirată între cărbunii încă vii şi cenuşa ce-i acoperea treptat, şi lutul neînsufleţit şi jar... Era scîrbit de el însuşi, de viaţă, de toate lucrările sale. Era furios pe Fulkerson pentru că-1 atrăsese în redacţia sa, pentru că-1 cumpărase ; era mihnii pe soartă pentru că fusese nevoit să întrebuinţeze banii pentru a-şi plăti nişte datorii urgente şi nu reuşise să-i înapoieze tatălui său nici un ban. îi era milă de bătrînul său tată ; i se rupea sufletul de mila lui; strînse din dinţi şi mîrîi plin de dispreţ faţă de propria sa josnicie. Lumea era aşa cum era ; dar el se spăla pe miini în faţa realităţii. Stricăciunea sălăşluia în însăşi fiinţa umană şi-şi spuse cu mîndrie că cel puţin fiinţa umană nu era opera lui; nu se înjosise pînă într-atît. Gîndul acesta îl înveseli ; îşi spuse că l-ar putea transforma într-o epigramă diabolică. Dar între timp, fata aceea, fiara aceea sălbatică, îi stăruia în minte vizibil şi palpabil; dacă ar întinde mîna, ar putea atinge mîna ei, i-ar putea cuprinde mijlocul cu braţul. Aşezată într-un cadru cunoscut lui, la Paris, ce efect ar avea într-un desen privirea ei, frumuseţea ei ! înflăcărarea ei s-ar evidenţia imediat... îşi imagină o glumă în care ea ar apărea ca un duh al focului, o nimfă, o naiadă sau ceva asemănător, născut dintr-unul din puţurile de gaz ale ţinutului său natal. Luă o bucată de hîrtie de pe masa de lîngă el şi începu să schiţeze în linii imprecise o cîmpie întinsă şi mohorită, ascunsă şi totodată dezvăluită, şi o flacără uriaşă înălţată pe cerul gol, iar în mijlocul ei se centura o formă ce-şi lua zborul spre înălţimi. Desenul începea în- stînga foii şi se întindea pe toată lăţimea ei. Beaton începu să rîdă. N-ar fi rău să i-o dea lui Fulkerson s-o folosească drept copertă la primul număr. Colorată în roşu şi negru ar fi de efect; ar atrage privirile celor ce trec prin faţa chioşcurilor. Făcu un gest vrînd parcă s-o arunce în foc, dar se opri, o puse în sertarul mesei şi continuă să-şi fumeze pipa. Deschizînd sertarul, văzu macheta re-
vistci, cu cealaltă schiţă pe copertă, pe care o luase de la Fulkerson de dimineaţă şi o aruncase acolo ; o luă şi o

privi. Făcu cîteva corecturi cu creionul, ici şi colo, şi constată că e ceva mai reuşită, cu toate că îl amuza încă stilul tipic feminin, stilul ce trăda mîna unei femei tinere.

în ciuda experienţei sale, în seara cînd trecuse pe la doamna Leghton, Beaton nu rămăsese deloc convins că Alma nu mai ţine la el. Se prefăcuse admirabil că l-a uitat, dar cl ştia ce multă atenţie îi acordase cu numai cîteva luni în urmă. îşi dădea seama că le-a neglijat de cînd au venit la New York şi că, pi'in comportarea lui, le făcuse să creadă că se vor bucura măcar de interes, dacă nu de atenţie din partea lui ; dar era obişnuit să-şi neglijeze cunoştinţele, fiind însă mai puţin obişnuit să fie pedepsit pentru aceasta — pedepsit şi iertat. îşi spunea că Alma l-a pedepsit atît de drastic, incit ar trebui să se declare mulţumită de fapta ei şi să-l ierte apoi în inima ei. După ce trecură primele momente supărătoare, nu-i purtă pică absolut deloc, ba chiar îi admiră comportarea, Şi s-ar fi întors bucuros după o jumătate de oră să-şi primească iertarea şi să ajungă din nou la relaţiile din vara trecută. Chiar şi în momentul de faţă se întreba dacă n-ar fi prea tîrziu să le facă o vizită; categoric însă, zece fără un sfert era prea tîrziu. A doua zi se hotărî să nu mai treacă niciodată pe la familia Leighton, dar n-avea nici un motiv s-o facă ; ideea făcea parte dintr-o hotărîre trecătoare de a-şi schimba comportamentul, de a evita cu totul societatea femeilor, dar după cină porni să le viziteze.

întrebă dacă doamnele sînt acasă şi toate trei îl întîmpinară, Alma oarecum surprinsă, fapt pe care Beaton îl sesiză, doamna Leighton nu tocmai dispusă să-şi imblînzească atitudinea ; domnişoara Woodburn lucra, ceea ce-i ajula mai mult decît o carte să fie volubilă, iar salutul ei îmbina cordialitatea faţă de Beaton şi loialitatea faţă de Alna.

— Ninge afară ? întrebă ea cu vioiciune, după ce se salutară. Doamne ! exclamă dînsa ca răspuns la uimirea lui vizibilă în faţa acestei întrebări. Mai bine rămîneam in Sud, dacă ştiam cum e iarna la New York.

— Nu prea ninge aici înainte de Anul nou, spuse Bealon.

— Domnişoara Woodburn îşi doreşte cu ardoare o adevărată iarnă nordică, ii explică doamna Leighton.

— Ieri noapte m-am trezit şi am privit pe fereastră şi am văzut casele acoperite de zăpadă, dar mi-am dat seama că nu e altceva decît lumina lunii. în viaţa mea n-am fost aşa dc dezamăgită, spuse domnişoara Woodburn.

— Dacă veniţi vara viitoare la St. Barnaby, o să aveţi parte de iarnă din plin, spuse Alma.

— Nu vă pot îngădui să vorbiţi de rău în felul acesta despre St. Barnaby, spuse Beaton lăsînd să se înţeleagă că vorbele sale implică mai mult decît în aparenţă.

— Serios ? replică Alma cu răceală. Nu ştiam că îndrăgiţi atît de mult clima de acolo.

— Nu mă gîndesc niciodată la clima acelui loc. Pentru mine este un peisaj. Nu contează dacă e cald sau frig.

— Cînd termometrul arată douăzeci de grade sub zero, să vedeţi ce mult contea2ă> insistă Alma.

— Doar -nu vreţi să spuneţi că coboară atît dc mult vara, interveni domnişoara Woodburn.

— Nu, nu înainte de patru iulie al anului următor, recunoscu Alma.

— Şi dumneavoastră aveţi aceleaşi sentimente faţă de St. Barnaby, doamnă Leighton ? întrebă Beaton cu o tristeţe evidentă.

— M-aş bucura să mă întorc acolo vara, recunoscu doamna Leighton.

— Iar eu m-aş bucura să merg acum, spuse Beaton privind spre Alma. Ţinea în mînă macheta *Magazinului bilunar* **şi observă că, ori de cîte ori se uita la Alma, ochii ei erau opriţi asupra cărţii. M-aş bucura să merg oriunde, numai să scap de slujba la care m-am angajat, continuă el adresîndu-se doamnei Leighton. Se pregăteşte lansarea unei reviste ilustrate şi m-au angajat pentru sectorul artistic. Nu sînt făcut pentru aşa ceva, aş vrea să**

dau bir cu fugiţii. N-aţi vrea să-mi daţi un sfat, doamnă Leighton ? Ştiţi cît vă preţuiesc gustul, aş vrea să vă uitaţi la schiţa

pentru primul număr. Nu ştiu dacă sînteţi de aceeaşi părere, dar găsesc că e destul de drăguţă.

întoarse macheta cu faţa în sus, o puse pe masă în faţa doamnei Leighton, dînd la o parte cîteva lucruri ca să-i facă loc, şi rămase în picioare în timp ce dînsa se aplecă să privească desenul.

Alma rămase la locul ei, departe de masă.

— Doamne ! Ce grozav ! spuse domnişoara Woodburn. Putem să vedem şi noi ?

— Toată lumea, răspunse Beaton.

— Vai, e de-a dreptul îneîntător ! exclamă domnişoara Woodburn. Veniţi să vedeţi, domnişoară Leighton ! o chemă ea pe Alma, care se apropie fără prea mult interes.

— Ce sînt liniile astea ? întrebă doamna Leighton arătind liniile trase cu creionul de Beaton.

— Sînt sugestii de corectură, răspunse el.

— Nu mi se pare că-1 schimbă prea mult în bine. Tu ce crezi, Alma ?

— Ei, nu ştiu, spuse fata străduindu-se să dea glasului ei o nuanţă de indiferenţă şi aruneîndu-şi o privire asupra schiţei. Desenul ar putea fi îmbunătăţit, dar nu cied că prin corecturile făcute se realizează acest lucru.

— Sînt făcute de mine, spuse Beaton, privind-o cu acea expresie de tristeţe visătoare pe care ştia să o dea ochilor săi frumoşi şi vorbindu-i cu glasul pierdut şi visător pe care Wetmore îl asemăna cu acordurile de harpă.

— Bănuiam, spuse Alma calm.

— Vai de mine şi de mine ! strigă domnişoara Woodburn, aşa vă vorbiţi, voi, artiştii ? Zău că mă bucur că nu sînt artistă, căci n-aş putea să vorbesc aşa !

— Artiştii nu ştiu să mintă sau să se prefacă, spuse Alma rîzînd şi privind drept spre Beaton.

Acesta nu-şi plecă ochii visători :

— Aveţi perfectă dreptate, corecturile sînt ridicole.

Alma se întoarse spre domnişoara Woodburn.

— Aţi auzit ? Nici chiar cînd vorbim despre propriile noastre lucrări.

— în viaţa mea n-am auzit aşa ceva !

— Dar ideea în sine ? insistă Beaton.

— Vai, dar eu nu sînt redactor artistic, spuse Alma rîzînd şi evitînd triumfătoare răspunsul.

în clipa aceea intră în cameră un bărbat de cincizeci de ani, înalt, cu o înfăţişare gravă, cu tenul măsliniu, cu barba scurtă şi mustaţa căruntă. Beaton cunoştea genul; călătorise prin Virginia pentru a face schiţe pentru o revistă ilustrată şi văzuse asemenea bărbaţi la Richmond. Aproape că nici nu mai era nevoie ca domnişoara Woodburn să spună :

— îmi permiteţi să vă prezint tatălui meu, colonelul Woodburn, domnule Beaton !

După ce cei doi bărbaţi îşi strînseră mîna, colonelul vorbi cu glasul blînd, specific, sudiştilor, rostind vorbele rar şi fără scurtările caracteristice limbajului din Nord :

— îmi face plăcere să vă cunosc, domnule, sînt încîntat că v-am întîlnit. Nu vă deran'

jaţi, doamna ! n spuse gestul de a-i face loc

doamnei Leighton, care schiţase
să treacă spre scaunul alăturat. Mă strecor eu. Se aplecă, în ciuda faptului că asemenea mişcări nu erau întru totul pe măsura trupului său voluminos, şi luă de pe jos un ghem de lînă, care se rostogolise din poala doamnei Leighton cînd încercase să se ridice.

i— Bobinul dumneavoastră, doamnă !

— Ghemul, ghemul, domnule colonel ! strigă Alma. Sînteţi absolut incorijibil! Spuneţi lucrurilor pe nume !

— Dar uneori numele sînt adevărate titluri de noblеţe, stimată domnişoară, spuse colonelul Woodburn, neclintit în manierele sale elegante, iar cînd mama dumneavoastră spune gheme, este vorba uneori de bobine. Numai că eu respect bobinele chiar şi sub numele de gheme. Femeile din Sud, chiar şi mama şi surorile mele, erau nevoite, în vremurile grele, să împletească ciorapii pe care-i purtam, să folosească toată lina pe care o puteam căpăta.

— Aşa e, iar cînd vremurile grele au trecut, interveni fiica lui, îndeletnicirea împletitului s-a păstrat în unele regiuni. Aţi călătorit mult prin Sud, domnule

Beaton ?

Beaton îi spuse în ce măsură călătorise.

— Ei, bine, domnule, rosti colonelul, atunci înseamnă că aţi văzut o ţară care face eforturi uriaşe să-şi recupereze pierderile. Sudul înaintează cu paşi mari, domnule !

— Prea mari ca să putem face faţă toţi, spuse domnişoara Woodburn ca pentru sine, dar destul de tare. Ritmul de viaţă în Charlottesburg este de-a dreptul ucigător, aşa că am fost nevoiţi să ne retragem într-un colţ mai liniştit, cum e New York-ul.

— Acum Sudul trece printr-o perioadă de progres material, spuse colonelul, iar cei ce au preocupări de altă natură, cum sîntem noi, s-au trezit izolaţi, da, domnule, izolaţi. Centrele vieţii culturale sînt totuşi în Nord, domnule. Marile oraşe polarizează viaţa intelectuală în jurul lor. domnule. Inevitabil New York-ul este o metropolă.

— Ei, toţi se îndreaptă încoace, spuse Beaton plictisit de monotonia celuilalt. Un om înzestrat cu o altă fire s-ar fi arătat înţelegător, faţă de dorinţa interlocutorului său de a-i vorbi despre el însuşi şi l-ar fi îndemnat să-i prezinte planurile şi visurile sale. Dar Beaton nu era omul să facă asta ; puse macheta în hîrtia pe care o lăsase să cadă pe podea şi o legă cu o aţă în timp ce colonelul încă vorbea. Apoi, în timp ce-şi rostea ultima remarcă, se ridică şi-i întinse mîna doamnei Leighton.

— Chiar plecaţi ? întrebă dînsa mirată.

— Sînt în drum spre o recepţie, răspunse el.

Doamna Leighton observase că Beaton e în ţinută de seară şi o cuprinse acel sentiment nelămurit de jignire pe care-1 au cei care nu sînt invitaţi nicăieri în prezenţa celor care se duc undeva. Sentimentul nu o privea personal, ci se raporta la fiica ei; era convinsă că Alma nu i-ar fi îngăduit să aibă asemenea păreri, dacă ar fi putut-o împiedica. Dar Alma ieşise pentru moment din cameră, aşa încît mama ei îndură în mod tacit sentimentul jignirii în numele ei.

— Uraţi-i noapte bună din partea mea domnişoarei Leighton, continuă Beaton. Se înclină în faţa domnişoarei Woodburn : Noapte bună, domnişoară Woodburn !, iar colonelului îi spuse scurt : Noapte bună !

— Noapte bună, domnule, spuse colonelul pe un ton

delicat.

— Vai, cc om îneîntător ! îi şopti domnişoara Woodburn doamnei Leighton după ce Beaton ieşi din cameră.

Alma stătea de vorbă cu el în holul de la intrare.

— Ştiaţi că e desenul meu, domnule Beaton. De cc l-aţi mai adus ?

— De ce ? întrebă el privind-o trist, ferindu-se să răspundă. Apoi rosti : Ştiţi foarte bine de ce. Vroiam să discut despre el cu dumneavoastră, să vă fac o bucurie, să vă faceţi din nou o părere bună despre mine. Dar n-am făcut nici una, nici alta. Am încurcat lucrurile de tot.

— A fost acceptat ?

— Va fi acceptat, dacă sînteţi de acord.

— Cum să nu ! Aş fi îneîntată, spuse ea rizînd. Observă că Beaton se aplecă uşor spre ea. E doar o chestiune de afaceri, nu-i aşa ?

— Nimic altceva. Noapte bună !

Cînd Alma se întoarse în cameră, colonelul Woodburn ii spunea doamnei Leighton :

— Nu cred că este imposibil, doamnă, dar am impresia că este greu sâ găseşti un om cu adevărat rafinat intr-o societate exclusiv comercială ca a dumneavoastră. Atunci cind bunăstarea şi succesul unui om de afaceri depind de lupta sa cu alt om, cum mai poate fi vorba de o comportare delicată. Elegantă sau măcar cinstită ? Dacă am fi avut timp să perfecţionăm sistemul de viaţă instaurat în Sud, dacă am fi putut stîrpi ceea ce era rău şi dezvolta ceea ce era bun, am fi ajuns la un sistem desăvîrşit. Dar şi în noi sălăşluieşte microbul comercialismului; acesta ne-a împiedicat să îmbunătăţim o instituţie divină şi ne-a îndemnat să o distrugem. Acum blestemul s-a întins asupra întregii ţări, dolarul este unitatea de măsură a tuturor valorilor, marca tuturor succcselor. Ceea ce nu se vinde se cheamă eşec, ceea ce se vinde se cheamă succes.

— Iar a-nceput, draga mea, îi şopti domnişoara Woodburn Almei, dar destul de tare ca să audă şi ceilalţi.

— Vă refereaţi la mine, domnule colonel ? întrebă Alma.

— Bine-nţeles că nu, dragă domnişoară.

— Dar a spus că artiştii sint la fel do lacomi, cind e vorba de bani, ca şi ceilalţi oameni, spuse fiica lui.

— **Legea comercialismului afectează pe toţi cei ce trăiesc într-o societate comercială, îi explică tatăl său, îndulcind puţin asprimea tonului cu care îşi exprimase convingerile. La urma urmei, răsplata in artă este**

cîştigul, nu bucuria creaţiei.

— Poate că, de fapt, artiştii ar ajunge aici dacă omenirea le-ar permite să-şi achite notele de plată cu bucuria creaţiei, rosti domnişoara Woodburn ironic.

— Sînt neajutoraţi, ca şi toţi ceilalţi, spuse tatăl său, la fel de respectuos faţă de fiica lui, ca şi faţă de celelalte femei. Nu le reproşez nimic.

— Of, Doamne ! Dar n-ai spus dumneata, tată, că domnul Beaton are maniere cam grosolane ?

Alma interveni pentru a clarifica o nelămurire pe care colonelul o avea parcă în legătură cu ea însăşi.

— Maniere cam grosolane ? ! E total lipsit de maniere ! Atunci cînd se poartă cum îi stă-n fire. Cînd îşi ia o fire de-mprumut, este destul de manierat.

Domnişoara Woodburn se lansă într-o nouă exclamaţie, dar se opri la jumătate ; doamna Leighton îşi privi fiica trist şi întrebător, dar fata se arătă cît se poate de calmă şi de mulţumită, aşa încît bătrîna se concentră deocamdată asupra unui aspect ce se ivise în pledoaria colonelului Woodburn.

— Şi totuşi refuz să cred că era normal să ţii oamenii in sclavie, să-i biciuieşti şi să-i vinzi. Niciodată nu mi s-a părut firesc, adăugă dînsa vrînd parcă să se scuze pentru părerile contrar opuse blîndeţii interlocutorului său.

— Sînt întru totul de acord cu dumneavoastră, doamnă, spuse colonelul. Acestea au fost abuzurile instituţiei. Dar, dacă n-am fi fost contaminaţi, pe de-o parte, şi ameninţaţi, pe de altă parte, de spiritul comercial din Nord, şi din întreaga Europă, aceste abuzuri ar fi putut fi în- lăturate, iar instituţia ar fi evoluat spre o blîndeţe patriarhală asemănătoare intenţiei divine.

Colonelul îşi trase spre doamna Leighton scaunul, care vădea o tendinţă clară de înclinare spre spate, iar fetele îşi apropiară capetele şi începură să vorbească pe şoptite ; cînd colonelul îşi încheie discursul, fetele tăcură, din respect faţă de el, dar îşi reluară discuţia cînd el începu iarăşi să vorbească.

în cele din urmă o auziră pe doamna Leighton spu- nînd :

— Şi aţi primit vreo veste de la editură în legătură cu cartea dumneavoastră ?

Domnişoara Woodburn interveni înainte ca tatăl ei să aibă timp să răspundă :

— Şi aici lucrează spiritul comercial. Editorii încearcă să-şi dea seama dacă va fi o carte rentabilă.

— Şi au dreptate, au perfectă dreptate, spuse colonelul. Nu mai există nici un alt criteriu, şi chiar şi o carte care ataca sistemul trebuie supusă la probele sistemului însuşi.

— Sistemul^ nici n-ar accepta distrugerea în alte condiţii, spuse domnişoara Woodburn cu toată seriozitatea.

XI

La recepţie — unde doi la.chei în livrea îl întîmpinară pe treptele de la intrare, alţi doi îl ajutară să-şi scoată paltonul, după ce intră, iar altul îi anunţă sosirea în salon, pronunţîndu-i greşit numele — fitil pietrarului o întîlni pe nepoata doamnei Horn, căreia începu să-i-povestească imediat despre seara petrecută la familia Dryfoos. Era foarte bine dispus, căci despărţirea de Alma Leighton îl entuziasmase, nu-1 deprimase ; fata nu răspunsese obrăzniciei lui cu dispreţul pe care îşi dădea seama că-1 merită, probabil că ţinea încă la el; în virtutea unei legi tainice dar binecunoscute a firii masculine, această constatare îl făcu să se arate încîntat de domnişoara Vance. Era o fată suplă, a cărei rochie oarecum decorativă îi accentua liniile prelungi, ascunzîndu-le şi punîndu-le totodată în evidenţă cu deosebită claritate; nimeni n-ar fi putut afirma că Margaret Vance e prea înalta. Adunase o mulţime de lecturi **în** căpşorul mic, pe care parcă antime şi-l alesese astfel **în** virtutea aceluiaşi principiu de înţeleaptă sfidare ;

, se mîndrea cu faptul că e la curent cu tot ce e la modă în literatură, artă. şi societate. îi făcea plăcere să constate că a fost remarcată de o persoană necunoscută, de o distincţie evidentă, cum era Beaton, şi-i ascultă cu interes şi simpatie relatarea despre familia Dryfoos. îi povesti

deSpre viaţa Iov referindu-se la viaţa sa ; ii prezentă imaginea trecutului lor plebeu legind-o de intîmplările copilăriei şi tinereţii sale din perioada pre-pariziană ; demascînd ignoranţa lor in problemei* lumii civilizate, trăi pentru o clipă bucuria sinucigaşului.

— Ce tipuri umane ciudate aţi cunoscut ! exclamă fata în cele din urmă, oftind cu invidie. Cărţile îi lărgiseră orizontul imaginaţiei, dar nu şi pe cel al cunoaşterii ;

romanele contemporane prezentau o mulţime de oameni obişnuiţi şi-i făceau să pară mult mai interesanţi decît cei pe care-i cunoaştem in Viaţă.

îşi exprimă această părere faţă de Beaton. El ii răspunse :

— Cei despre care v-am vorbit pot fi uşor cunoscuţi, dacă vă daţi puţină osteneală. Tocmai de aceea au venit la New York : cred că marele vis al vieţii lor este să facă cunoştinţe.

— Aşa e, spuse domnişoara Vance conform uzanţelor şi-şi plecă privirea. Apoi, ridicindu-şi ochii întrebă: ca o adevărată intelectuală : Nu credeţi că-i păcat ? Ce bine s-ar fi simţit dacă ar fi rămas ceea ce erau şi unde erau !

— Atunci n-aţi mai fi avut prilejul de a-i întîlni, spuse Beaton. Nu-mi închipui că aveţi de gînd să vizitaţi ţinutul rezervelor de gaze.

— Nu, spuse domnişoara Vance amuzată. Deşi cred că mi-ar plăcea să-l văd !

— Ce spirit cutezător ! Ar trebui să faceţi parte din redacţia *Magazinului bilunar,* spuse Beaton.

— Ce redacţie ? Ce-i *Magazinul* bilunar *?*

— Veriga care lipseşte, nevoia presantă de a stabili o legătură între Artă şi Bani !

Beaton îi oferi o imagine foarte vie. foarte dramatică, a teoriei, scopului şi echipei pe care se întemeia noua revistă.

Domnişoara Vance era prea puţin iniţiată în afaceri, indiferent de ce natură, ca să-şi dea seama în ce măsură revista lor se deosebea de altele de acelaşi gen. Dînsa găsi că totul e îneîntător ; rămase cu impresia că Beaton e bucuros că e implicat în această încercare, cu toate că el 6e arătase grozav de jignit şi de plictisit de insistenţele lui Fulkerson de a-1 include în echipă.

Şi e secret ? **E** un subiect interzis ?

— *Tutt'altro !* Fulkerson va fi incîntat dacă. se va vorbi despre asta in societate. Ar fi dispus să plătească un preţ rezonabil pentru publicitate.

— Ce fiinţă incîntătoare ! Spuneţi-i că banii vor fi cheltuiţi integral în scopuri caritabile.

\

— **O** să-i placă ideea. **O** să scrie două articole pe tema asta, iar numele dumneavoastră va apărea la rubrica .,Note literare[11] a tuturor ziarelor.

— **Dar nu vreau să-mi apară** *numele !* **strigă fata, aproape îngrozită la gîndul că situaţia ar putea fi**

reală.

— Atunci ar fi mai t>ine să nu spuneţi nici un cuvint despre *Magazinul bilunar.* **Fulkerson e un tip prin excelenţă lipsit de scrupule.**

Uneori îşi spunea acelaşi lucru şi March. Fulkerson venea zilnic cu idei noi privind structura primului număr, urmărind să-i sporească efectul. într-o zi vcr.i şi zise :

— N-o să stîrnească nici un interes, nici zarvă, dacă nu băgăm în primul număr un articol care să atace romanele lui Bevans. Ar fi bine să-l pui pe Maxwell să-l scrie.

• — De cc ? Credeam că-ţi plac romanele lui Bevans !

— îmi plac, dar cînd e vorba de reuşita *Magazinului* **bilunar sînt ca un tată roman. Este plăcerea publicului să-l denigrăm pe Bevans, iar Maxwell e omul cel mai în măsură s-o facă. Nu există revistă nouă, lansată în ultimii trei ani, care să nu cuprindă în primul număr un articol de Maxwell care-1 desfiinţează pe Bevans. Dacă cititorii nu-1 găsesc, o să creadă că Magazinul** *bilunat* **e o vechi-**

March nu-şi dădea seama că Fulkerson vorbeşte serios sau nu.

—Poate că o să creadă că e o vechitură tocmai dacă-] găsesc, îi sugeră March.

—Mă rog, atunci căutaţi pe altcineva, sau puneţi-1 pe Maxwell să-l scrie sub alt nume. Ah ! am uitat de tot ! Oricum. în sistemul nostru, n-o să-i apară numele. Pentru primul număr, nici că se poate găsi o temă mai bună de exploatat decit un atac zdrobitor contra lui Bevans. Publicul il citeşte şi-l discută aprig, iar toţi criticii sînt porniţi contra lui, aşa că, dacă-1 măcelărim cum se cuvine, şi-i turnăm şi-un pic de sare şi oţet pe răni, o să I reuşim să impresionăm amatorii de literatură tradiţională mai mult ca orieînd. Eu, unul, găsesc că scrie lucruri bune, dar, pe cinstea mea, cînd e vorba de succesul primului număr, sînt gata să jertfesc pe oricine !

— Eşti o bestie imorală, Fulkerson, spuse March rîzînd. Fulkerson nu părea prea hotărît în privinţa atacului
asupra romancierului.

— Ascultă, strigă el vesel, ce-ai zice de un articol care sâ deplîngă soarta răposatului şi nefericitului sistem al sclaviei.

— Ce vrei să spui. Fulkerson ? întrebă March cu un . zîmbet nedumerit.

Fulkerson îşi propti genunchii de birou şi se lăsă pe spate, dar aparent îşi păstră echilibrul trăgîndu-şi pălăria mult pe frunte.

— La văduva aceea locuieşte un cocoş bătrîn, care a scris o carte ce demonstrează-că sclavia a fost şi este singura soluţie pentru problema forţei de muncă. E sudist.

— Mi-am închipuit, răspunse March.

— I-a intrat in cap că, dacă Sudul ar fi fost lăsat în pace şi nu s-ar fi amestecat spiritul comercial şi pseudo-tilantropia Nordului, sclavia ar fi oferit* muncitorilor condiţii ideale, desăvirşite, scutindu-i de orice lipsuri şi asigurîndu-le respectarea, tuturor drepturilor de către stat. Mi-a citit aseară introducerea. N-am priceput eu chiar tot — are o fată grozav de drăguţă şi aste m-a preocupat tot timpul —, dar cam ăsta-i miezul problemei.

— Parc-ai vorbi de o mare şansă ratată, îi spuse March.

— Cam aşa ceva. Un titlu teribil de atrăgător, nu ? Ar lace bine pe prima pagină !

— E bine scrisă ?

^ — Cred că da, nu ştiu. Colonelul citea grozav de convingător.

— Poate n-ar fi 0 afacere proastă, spuse March dus pe gînduri. Ai putea să mi-o aduci s-o văd, fără să-i faci nici o promisiune ?

— Dacă nu cumva colonelul o fi trimis-o lă o altă editură azi-dimineaţă. Ieri tocmai a primit-o cu mulţumirile cuvenite. Ii place sro poarte veşnic pe drumuri,

* * —' "

— Ei, atunci încearcă ! Am impresia că ar fi o curiozitate.

— Ascultă, March, rosti «Fulkerson pregătit parcă să atace o nouă problemă. Tare-aş vrea să-mi dai pentru primul număr şi una din scrierile tale despre New York. De fapt, asta ar reprezenta o carte de vizită grozavă.

— Nu pot, Fulkerson, crede-mă, nu pot. Vreau, să aprofundez materialul, simt că sînt încă prea la început. Nu vreau să mă limitez doar la nişte schiţe superficiale.

— Categoric ! Te înţeleg perfect. Şi nici nu vreau să te grăbesc. Ţi-ai văzut prietenul ? Cred că ar trebui să băgăm traducerea în primul număr, ce zici ? Astfel publicul o să-şi facă o idee de ceea ce avem de gînd să realizăm în sensul ăsta.

— Da, chiar aveam de gînd să-l caut pe Lindau azi-? dimineaţă, spuse March. Am întrebat de el la Maroni, n-

a mai dat pe-acolo de cîteva zile. Mă gîndeam c-o fi bolnav.
Dar mi-au dat adresa lui, o să trec să văd.

— E perfect. Vrem să facem din primul număr un model din toate punctele de vedere.'

March dădu din cap.

— Aşa ceva nu se poate. Primul număr nu e niciodată cu adevărat reprezentativ din punct de vedere al profilului revistei. Aşa se întîmplă întotdeauna. Ia seama la primul' număr al tuturor revistelor la a căror lansare ai fost martor. Sînt numere experimentale, scrise parcă de diletanţi, şi e firesc să fie aşa, .nu numai din cauză că cei care le editează sînt începători, exact ca şi noi, ci şi pentru că materialul pe care-1 primesc este trimis, mai mult sau mai puţin conştient, pentru a sonda terenul. Oamenii îşi trimit scrierile experimentale la o publicaţie nouă, pentru că şi aceasta este un experiment. E trăsătura pe care am observat-o la toate materialele trimise benevol, ba chiar şi în cele solicitate. Nu, m-^ convins i acum că, dacă reuşim să băgăm în primul număr un singur articol bun şi captivant, care să sustragă atenţia de
la celelalte, înseamnă că am făcut tot ce se putea. Mi-ar plăcea, adăugă March ceva mai puţin serios, să pot alcătui şi următoarele două numere şi să-l public mai întîi pe cel de-al treilea.

Fulkerson se lăsă în faţă şi bătu cu pumnul în masă.

— Nemaipomenită ideo ! De ce n-o faci ! ?

March izbucni în rîs.

— Ştii, Fulkerson, cred că nu te-ai da in lături nici de la cea mai necinstită faptă, dacă ar sluji această cauză. Uneori mi-e ruşine că am de-a face cu un asemenea şarlatan.

Fulkerson îşi împinse pălăria pe spate cu hotărîre.

— Pentru lansarea cu succes a revistei, să fiu al naibii dacă n-aş fi în stare să mărşăluiesc pe Broadway cu două pancarte atîrnte de gît : pe una coperta *Magazinului bilunar,* i^' pe cealaltă numele şi adresa mea. Sări drept in picioare şi strigă : Asta am să şi fac, March !

— Ce-ai £is ? !

— Am să angajez un grup de indivizi pe care o să-i fac reclame ambulante, am să scot nişte afişe după co- ' pertă şi o să umplu străzile cu ele.

March îl privi îngrozit.

— Las-o-ncolo, Fulkerson ! Ce naiba !

— Vorbesc serios. Eram la Londra cînd bătrînul *Corn-hill* intrase pe mîna unui şef nou. care se lupla să-l lanseze. A făcut un şir de reclame ambulante care se întindea de la Charing Cross pînă la Temple Bar. „Revista *Corn- hill.* Şase peni. N-o să vă plictisiţi nici o-clipă."[1] Mi-am spus atunci că e cea mai grozavă idee pe care am întîlnit-o vreodată. Iar celui care-a pus-o în practică i-am purtat un adînc respect. Mă şi mir cum de-am uitat. Asta dovedeşte că şi cea mai sclipitoare inteligenţă umană păleşte uneori.

— Ce palavragiu mizerabil ! exclamă March amuzat de dezlănţuirea lui Fulkerson. Vrei să spui că uriaşul tău instinct pentru reclama e tot una cu cea mai sclipitoare minte umană ? Hai, nu mai fi aşa de modest, Fulkerson 1 Ei, plec în căutarea lui Lindau şi sper că, pînă mă întorc, te pune domnul Dryfoos la punct. Mă tem că n-o să-ţi vină mintea la cap pînă ce nu scoatcm primul număr. Poate că atunci o să te-nzdrăveneşti datorită părerii cititorilor.

— Las-o naibii, ftjarch ! Cum crezi c-o să fie primit ? Iţi jur că treaba asta mă frămintă aşa de tare, că nu mai ştiu pe ce lume trăiesc. Sînt sigur că, dacănu reuşim' să-l scoatem la întîi februarie, îmi dau duhul !

— N-am. putea amîna pînă la aniversarea lui Washington ? Mă gîndesc că ar fi un mod de a cinsti ziua şi ar incita imaginaţii publicului, dacă...

— Nu, să fiu al dracului dacă putem amîna ! In aceste zile de mare tensiune, Fulkerson folosea tot mai mult limbajul tinereţii sale. Cred că, dacă Beaton mai scîrţîie tnult la roata artistică, îl ucid !

— Să-ţi spun drept, n-am nimic împotrivă să-l ucizi pe Beaton ! zise March calm şi ieşi.

Se îndreptă spre Third Avenue şi luă trenul suspendat pînă la Chatham Square. Constată, ca de obicei, că mulţimea pestriţă din tren îl amuză. îi plăceau mai mult traseele din partea de răsărit decît,cele din partea de apus a oraşului, pentru că ofereau privirii o mai mare varietate de naţionalităţi, condiţii şi tipuri umane. Aceştia nu provin numai din centrul tipic american al oraţului. ci din furnicarul uriaş de locuitori îngrămădiţi în apropiere de East River. La ora aceea, soţii se duceau sau se întorceau de la slujbă, iar soţiile se duceau sau se întorceau de la cumpărături ; aceştia alcătuiau majoritatea călătorilor de pe Sixth Avenue. Constată însă că ceea ce înfrumuseţa cu adevărat aceste aspecte obişnuite ale vieţii oamenilor

erau chipurile şi ochii strălucitori ai americanilor evrei, care, în acelaşi timp, dădeau mulţimii o înfăţişare de confort, bunăstare şi mulţumire civică. Uneori i se întîmplase să se trezească într-un vagon plin de napolitani care lucrau la şantierele de la capătul liniei, unde, după cum aflase din ziare, trăiau, munceau şi se hrăneau ca nişte robi; şi, ascultindu-le jargonul de neînţeles, March se întrebase uneori îngîndurat oare ce părere şi-or fi făcînd aceste biete animale despre viaţa în republica liberă in care trăiau, oare găseau că se deosebeşte mult de viaţa trăită în veşnică hoţie şi complicitate la jaf în mijlocul căreia se născuseră ? Şi 'totuşi aceasta i se întîmpla rareori, dar cu efecte puternice, în timpul călătoriilor prin cartierul de vest, pe cînd cartierul de est îi oferea în permanenţă divertismente de acest gen. Fără a-i oferi însă imaginea adevăratei mizerii. Căci, cei mai apăsaţi de sărăcie sau de povara muncii parcurg pe jos distantele scurte ; , dar rareori se întîmpla ca, urcmdu-se in vagon, March să nu intilnc-ască o figură interesantă, jerpelita, creînd un
puternic contrast cu cei din jur şi trădînd aproape întotdeauna un contrai de neam. In general, se crede că New York-ul se află în stăpînirea irlandezilor, dar, în timpul călătoriilor sale prin cartierul de răsărit, March constată ceea ce ar constata probabil imediat orice observator care s-'ar-întoarce în oraş după o absenţă îndelungată : inferioritatea numerică a rasei dominante. Chiar . dacă nu-i. depăşesc ca număr de voturi pe atotputernicii celţi, reprezentanţii rasei germanice, slavone, pelasge sau mongole îi depăşesc ca număr de indivizi. March constată că gîndurile sale rareori stăruiau asupra unui individ obişnuit. Ochii mici, pometii înalţi, nasul lătăreţ, buzele groase, ţestele rase, împodobite cu cozi ale ruşilor, polonezilor, cehilor, chinezilor, privirile furişe ale italienilor, chipurile blonde şi şterse ale nemţilor, chipurile reci şi calme ale scandinavilor — foc ascuns sub gheaţă —, toate erau aspecte pe care le remarca, găsind în ele un material bogat pentru povestea imaginară a vieţii fiecăruia, precum şi pentru eseurile de factură socială în care se ocupa de viitorul economic al societăţii noastre eterogene. Trebuie să recunoaştem că nu-1- preocupa foarte tare să afle ce gîndeau sau ce sperau, de ce se temeâu, de ce se bucurau, de ce sufereau aceşti oameni sărmani, unde şi cum locuiau, cine şi ce era fiecare luat ca individ separat. Acestea erau firele din care ţesea Visînd cu ochii

deschişi, .aţintiţi asupra lor, în timp ce trenul gonea spre urîţenia veselă, spre frumuseţea diformă, greoaie şi smintită ă cartierului Bowery.

în hidoşenia atotstăpînitoare găsea anumite reclame, anumite faţade, anumite elemente îndrăzneţe care îl amuzau totdeauna în acea revoltă dezlănţuită împotriva ochiului de către formele şi culorile stridente. îl pasiona neobrăzarea cu care linia ferată îşi croise drum peste faţada în stil corintian a unui vechi teatru, atingîndu-i aproape coloanele împodobite şi dispreţuindu-i frontoanele dezonorate. Efigiile uriaşe de muzeu de proastă calitate, înfăţişînd femei cu forme pline sau fete circasiene cu capetele împodobite cu pene ; imaginea străduţelor mizere, întortocheate ; apariţia cîte unei case cu acoperişul rotunjit ici şi colo, la o intersecţie; arhitectura staţiilor, ce sugera fals, privite în perspectivă sau în retrospectivă, stilul ca-

banelor elveţiene ; ciudăţenia liniilor care sc apropiau sau se depărtau după lărgimea străzii, păstrînd tot timpul un' dispreţ deşănţat faţă de oamenii care locuiau, cumpărau sau vindeau, se întristau sau se bucurau, se iîrau sau se ciocneau sus, jos, pretutindeni — aspecte ale unei panorame dezlănţuite ce-i trezeau mereu simţul umorului şi totodată ii stîrneau compasiunea. La realizarea acestui efect extraordinar contribuiseră parcă întîmplarea şi necesitatea ; necesitatea acţionînd liber şi dezordonat, cu aceeaşi forţă cu care acţionekză asupra copacilor unei păduri făcîndu-i să se înalţe din pămînt spre cer ; şi lupta feroce pentru existenţă, în care viaţa celor mai tari domină, deformînd, mutilînd, distrugînd, ruinîndU-i pe cei mai slabi. Uneori i se părea că aici nu există nici lege, nici Dumnezeu ; absenţa unui scop inteligent şi inteligibil în dezordinea imensă, precum şi lupta acerbă pentru a subordona rezultatul avantajului major lansau o chemare mută ce reuşea să impresionez»; conştiinţa unui om care trăise toată viaţa atît de preocupat de sine însuşi, îneît nu băgase de seamă ce haos creează întotdeauna egoismul fiecărui individ.

Cu toate acestea, nu ajunsese la sentimente clare, avea doar o senzaţie imprecisă, şi totuşi puternică, de slînje- neală născută din constatarea parţială a unor fapte : coborî scările în Chatam Square simţind că pictorii au pierdut mult ratînd peisajul local. îşi spuse că, dacă s-ar întîm- pla ca un pictor să vadă la Neapole acelaşi furnicar de tramvaie, camioane şi vehicule de tot soiul, printre care se strecoară pietoni trecînd în goană de pe un trotuar aglomerat pe altul, sub reţeaua liniilor de tren. in mijlocul evantaiului impresionant de străzi ce dau spre piaţă, cu siguranţă că l-ar schiţa imediat într-un caiet. în aceeaşi clipă ajunse -la concluzia că şi articolele sale trebuie să fie ilustrate şi că trebuie să vină aici însoţit de ilustrator, să-i arate ce aspecte să prindă, fără să-şi dea seama că cele două arte nu vor reuşi niciînd să abordeze acelaşi- subiect din acelaşi punct de vedere. Îşi spuse că i-ar plăcea în mod deosebit ca ilustratorul să prindă în portretul vînzătorului de balade cam jerpelit expresia de nobleţe ofilită ce amintea de personajele lui Dickens ; cind îl opri . să-i ceară lămuriri cu privire la strada pe care locuia

Lindau, March îşi dădu seama imediat că omul acesta, împreună cu marfa sa, reprezenta un material destul de

bogat pentru a alcătui un studiu de sine stătător.

Înşirase pe o sfoară întinsă pe zidul unei case cîte un exemplar din fiecare baladă, iar jos, pe trotuar, erau teancurile de balade peste care pusese pietre sau cuburi de lemn ca să nu zboare. Prin aceasta crea o impresie de volatilitate dare însă nu se simţea şi în textul baladelor. Cele mai multe erau cîntece de durere sau de jale ; unele] vorbeau despre nedreptăţile vieţii muncitorilor ; altele se] refereau la o întimplare veselă petrecută pe mările îndepărtate ; dar cea mai mare parte cuprindea'amintiri şi intîmplări de origine irlandeză ; cîteva exaltau poezia vieţii de pe plantaţii, cîntată în limbajul simplu al poetului de rînd. Scrise într-o limbă simplă şi într-o formă ce sacrifica cu Uşurinţă regulile sintaxei în favoarea ritmului şi a limbajului obişnuit, urmăreau în primul rînd să impresioneze sentimental, exaltînd legăturile de familie şi, mai cu seamă, imortalizînd portretul mamei, înger şi martir, ale cărei suferinţe erau deplînse prea tîrziu de fiii risipiţi prin lume. March nu găsea nimic rău în asta ; patosul lor simplu îl făcu să zîmbească protector ; iar cînd poetul trecu de la portretul mamei înger şi martir la cel al mamei prezentate intr-o postură mai firească, exercitîndu-şi virtuţile şi îndatoririle cu nuiaua şi papucul, March izbucni în rîs. Îşi umplu buzunarele cu această literatură, care se bucura de o popularitate specială, pe care o carte nu o poate dobîndi niciodată, iar vînzătorul de balade se an- gajă cu atîta dăruire în efortul de a-i arăta drumul cel mai bun spre locuinţa lui Lindau, încît îşi neglija un alt cumpărător, iar acesta îl apostrofă sarcastic pentru neatenţia lui, ceea ce-
1 făcu să riposteze tăios :

— Am vrut să-i răspund domnului la o întrebare politicoasă, n-am fost deloc distrat.

Se pare că pentru chinezii care locuiau pe strada Mott, pe unde fusese sfătuit să apuce mai întîi, era zi de sărbătoare. Stăteau in capul scărilor ce duceau spre subsoluri sau se plimbau cîte doi pe trotuarul murdar, cu braţele încrucişate pe piept şi mîinile vîrite în mîneci, de o curăţenie ce-i înălţa deasupra mizeriei, generale, privind în jur cu acel zîmbet cinic, de uşoară surpriză, cu care întîmpină parcă loatc aspectele civilizaţiei. Prezenţa lot în număr mare dădea străzii un caracter etnic, făcînd ca nu ei, ci ceea ce-i înconjura să pară străin ; aşa incit March avu sentimentul că vechea biserică catolică. înotată cu

mul(înainte de a se bănui posibilitatea apariţiei lor, îndeplineşte rolul unui misionar. Parcă venise în mijlocul lor şi i se păru că citeşte pe chipul statuii unui sfînt, ceij,privea de pe faţadă, o expresie nu atît tolerantă cit tolerată, împăciuitoare, aproape dezaprobatoare. Era. desigur, propria sa imaginaţie ; strada era. in orice caz, destul de plină de copii creştini, care se îngrămădeau, se jucau, ţipau ; curînd apărură doi poliţişti care împingeau un cărucior, pe care 6 femeie se bălăbănea neputincioasă, cînd mai încet, cind mai tare, purtată pe trotuar sau peste bordura trotuarului. Zăcea cu faţa în sus, scoţind un văicărit jalnic, dar indiferenta.poliţiştilor elimina orice urmă de „tragism din această scenă. Probabil că era o celebritate Ibcală ; copiii işi întrerupseseră jocul şi porniră intr-o ceată veselă în urma ei ; chiar şi băiatul şi fata care se bateau in joacă, într-un soi de hîrjoană viguroasă, la colţul unui magazin de băuturi, işi încetară zbenguiala cînd tr^cu femeia, cuprinşi de curiozitate şi de bucurie. Meditind asupra acestui incident dramatic — unul dintre multele incidente ce se petrec zilnic pe astfel de străzi, spre amuzamentul locuitorilor — March înţelese de cc săracii nu vor să renunţe la viaţa de mizerie din oraş in favoarea unei vieţi de confort şi bunăstare la ţară. Un oraş mic nu le-ar puteau oferi decît rareori un episod asemănător, iar la ţară nu s-ar întîmpla niciodată aşa ceva. îşi spuse că; dacă viaţa i s-ar părea la fel de lipsită de perspective cum li se pare probabil locuitorilor acestui cartier, nici el n-ar fi dispus să renunţe la distracţiile şi mîngîierile pe care i le oferea, în speranţa unei bunăstăii necunoscute şi incerte aflate undeva departe.

Dar oare ce farmec putea avea un asemenea loc pentru un om ca Lindau ? Era imposibil să locuiască acolo numai pentru că era prea sărac ca să locuiască în altă parte ; cu inima strinsă, March refuză să creadă aşa ceva, privind aceste dovezi evidente de suferinţă şi amintin- du-şi cum îşi neglijase prietenul. Probabil că Lindau ar reuşi să găsească o locuinţă la fel de ieftină într-un car-

m

tier docent al oraşului şi, de fapt, constată că pe străduţa ceva mai liniştită pe care intră mizeria nu era chiar atotstăplnitoare ca pe strada Mott.

Cuprins de presimţiri sumbre, March trase cordonul

soneriei, de care atîrna o fişie de pinză neagră şi murdară : îi deschise o femeie legată la cap, chinuită de dureri do dinţi. Dar nu pentru Lindau se pusese doliu, căci femeia îi spuse că este acasă şi-l îndemnă să urce pe bîj- bîite scările întunecoase ale celor patru-cinci etaje pînă la locuinţa lui Lindau. Era situată la ultimul etaj şi, după- cc baiu la uşă şi auzi invitaţia *komm,* rostită în anglo-germană. March intră şi se trezi într-o bucătărie unde, pe'masa din faţa sobei, zăceau risipite resturile uscate ale unui mic dejun sărăcăcios. Bucătăria era rece şi goală ; prezenţa unei sticle de bere pe jumătate pline nu reuşea să-i dea un aspect mai primitor. In stînga bucătăriei se afla o cameră în care era un pat, dar care avea totodată aspectul unui atelier de cizmărie ; din dreapta, prin uşa rămasă întredeschisă, se auzi acelaşi glas anglo-german, rostind *Hier.*

XII

March deschise uşa cămăruţei din dreapta şi intră într-o încăpere la fel ca cea din stînga, numai că aici se găsea Un birou în locul mesei dc cizmărie, şi un pat, în care Lindau stătea sprijinit de perne, cu o haină pe umeri şi o tichiuţă pe cap, şi citea o carte de pe ale cărei pagini îşi ridică ochii pentru a privi fix la March peste ramele ochelarilor. Prin pijamaua descheiată i se vedea pieptul bătrin şi păros ; ciotul braţului drept se sprijinea pe carte ţinînd-o deschisă.

— Ah, dragul meu prieten Basil March ! Tu erai ? 1 exclamă el ..bucuros în clipa următoare.

— Dar ce s-a întâmplat ? Eşti bolnav, Lindau ? întrebi March neliniştit dîndu-i mîna. -

— Nu, nu, nimic, răspunse Lindau rîzînd. Sint puţin mai leneş şi mai econom. E mai ieftin cîteodate să stai la pat decît se faţi foc toată-ziua. Nu vreu să fiu povare pentru *der brave Mann.* Ştii cum spune poetul: *„Braver* Marin, er *schafft mir zu essen.“* Ţii minte ? Heine ? Mal citeşt pe Heine ? Ce poet iubeşt acum, Basil ? Scrii şi tu verse, nu aşa ? Nu ? Ei,, tare me bucur să te ved ! Dai şos ziare de pe scaun. Ei, me bucur grozaf se te ved ! Cum aflat unde stau ?

— Mi-au spus cei de la Măroni, răspunse March. în; cerca sa-şi ţină ochii aţintiţi numai asupra lui Lindau şi să nu vadă mizeria din cameră, dar era perfect conştient de aşternuturile murdare şi jerpelite, de mirosul stătut de

tutun, de prezenţa pipelor şi urmelor de scrum risipite pe birou, printre cărţi şi manuscrise. Puse deasupra tuturor teancul de reviste străine pe care le avusese sub braţ.

— Mi-au dat mai întîi altă adresă.

— Da, am mutat nu de mult, spuse Lindau. Nu este prea fesei aici, nu aşa ?

— Ar putea fi mai vesel, recunoscu March zîmbind. Apoi adăugă cu gravitate : Şi totuşi o mulţime de oameni locuiesc în această parte a oraşului. Văd că unii mai şi mor aici, E doliu la intrare. Nu ştiam dacă nu-i pentru dumneata.

— De data asta nu, răspunse Lindau cu acelaşi umor. Poţe data fiitoare. Noi dem cam mult de lucru la ţiocli.

— Ei, trebuie să trăiască şi ei, spuse March, chiar dacă alţii trebuie să moară ca Să le dea această posibilitate. Lindau zîmbi, iar March continuă : Mă bucur însă că nu-i înmormîntarea dumitale, Lindau. Ei, dacă spui că nu eşti bolnav, hai să trecem la treburi !

— Ce trebur ? spuse Lindau ridieind din sprâncene. Dor nu fenit aici cu trebur ?

. — Şi totodată cu plăcere, răspunse Mareh şi începu să-i explice ce serviciu aştepta de la el.

Bătrînul îl ascultă cu atenţie, dînd din cap în semn de confirmare, şi în cele din urmă îşi exprimă deschis dorinţa de a se apuca de traduceri. March se aştepta inconştient ca Lindau să-şi exprime recunoştinţa pentru ceea ce i se oferea, dar acesta nu zise nimic, aşa că lui March nu-i mai rămase decît să-i spună :

— Atunci ne-am înţeles. Nu mai e cazul să-ţi spun că, dacă ai nevoie de un mic avans în contul muncii...

— Am se spun, continuă Lindau calm. Mulţumesc. Dar pot se aştept. Acum nu trebui banii. Apoi, ca şi cum ar fi cilit în ochii lui March rugămintea de a fi ceva mai sinccr, adăugă : Eu nu mutat aici pentru că eram prea seracr so locuioşt in alte parte şi nu stau la pat pentru că nu pot se fac foc se fie calt, dacă vreu. Eu nu chiar aşa scrac cum Marmontel cînt plecat la Paris. Eu dor puţin extrafagant. Stau la pat numai pentru ca se pot da banii pe altele. Ce zici ?

— De ce locuieşti aici, de fapt, Lindau ? întrebă March zimbind de ironia ascunsă în cuvintele lui Lindau.

— Am dat seama că boierit prea tare. Am. avut un camei- in Greenwich Village, printre boierii din cartier de apus şi am vezut — glasul lui Lindau îşi pierdu Bin ironic şi

chipul i se întunecă — că incep pe seraci se uit.

— Mi se pare, spuse March cu un interes imparţial, că aveai posibilitatea să vezi destui săraci în Greenwich Village, ca să nu uiţi de existenţa lor.

— Nu chiar ca aici, spuse Lindau. Şi trebui se vez tot timpul pe ei. se vez, se auz, se miroş, se guşt, ca se nu uit pe ci. De aceea am mutat aici. Acum eu aşuns boier leneş. Cint fenit aici prima date şi privit impreşUr, am zis că nu sint ca celelalte, că sint alte fel şi am zis c mai bine se viu aici din timp, printre fraţii mei, hoţii şi cerşetorii. ‘

Din camera alăturată se auzi un zgomot slab, ca şi cum uşa era deschisă cu grijă, urmat de paşi uşori şi de foşne- ' tul unor mîini care luau ceva de pe masă.

— Hoţii ! strigă Lindau. Hoţii mici care fure mincare. Ha. ha, ha !

Imediat după strigătul său se auzi tropot de picioare, şoapte şi chicoteli, uşa se trînti, iar el continuă în linişte :

— Copii fenit de la şcoală. Fin şi fure ce remas pe masă. Aşa ne şucăm noi. Ne inţelegem bine, e bine. Cindva căţel din camer celălalt le gonea, nu inţelegea jo- cul nostru. Acum căţel este mort şi nu mai goneşte pe ei. Era boemian. Polc era cam nebun.

— Ce-i drept ai o viată veselă, îşi dădu cu părerea March. Dar poata că dacă le-ai da, fără să mai fie nevoie să fure... [1]

— Ah, nu. nu ! Nu tVebui să fii prea increzuţ. Nu trebui ei se fie mai fericit decît seraci milionarii care a trebuit se fure banii.

March zîmbi, îngăduitor faţă de violenţa prietenului său.

— Sînt oameni şi oameni, Lindau. Poate că nu toţi milionarii sîpt chiar aşa de vinovaţi.

— Hai să vorbim nemţeşte, spuse Lindau in limba sa maternă, dind deoparte cartea şi împingindu-şi scufia pe spate. Cîţi bani poate cîştiga un om în mod cinstit, fără să nedreptăţească sau să asuprească un alt om ?

— Ştiu cu, dacă m-ai lăsa să-ţi răspund în engleză, şpusc March, aş spune cam cinci mii de dolari pe an. Mă opresc la cifra asta pentru că experienţa mi-a arătat că n- am reuşit niciodată să cîştig mai mult. Dar experienţa altora ar putea fi diferită şi, dacă mi-ar spune că reuşcsc să cîştige zece, douăzeci sau cincizeci de mii pe an, n-aş putea sâ-i contrazic.

Lindau aproape nici nu-1 lăsă să termine :

— Nici cel mai talentat om de pe faţa pămintului, an-

gajat în practicarea unei arte sau ştiinţe şi plătit la cel mai ridicat preţ pe care un asemenea geniu l-ar putea cere pe drept de la cei care au trudit pentru banii agonisiţi, n-ar reuşi să cîştige un milion de dolari. Ducii şi conţii negustorimii, regii căilor ferate şi baronii cărbunelui (cei cărora le dai instinctiv titlul de tirani) reuşesc să *facă* . ' milioane, dar nici un. om nu reuşeşte să *cîştige* milioane. Care artist, care doctor, care om de ştiinţă, care poet a ajuns vreodată milionar*?

— Nu-mi vine în minte decit poetul Rogers, spuse March amuzat de tirada lui Lindau, dar acesia a fost o i jexcepţie, ca şi celălalt Rogers, martirul, care avea picioarele calde cînd a murit. Lindau probabil nu-i înţelese gluma, iar March continuă cu acea uşurinţă cu care gîndi- rea americanului abordează totul : Trebuie totuşi să recu-, noşti, Lindau, că unii nu-şi folosesc chiar rău cîştigurile vinovate. Unii dau de lucru la mii de săraci...

Lindau îl întrerupse furios : *f*

— Da, după ce şi-au adunat milioanele de pe urma foamei, frigului, goliciunii, distrugerii şi disperării a sute de mii de alţi oameni, dau de lucru săracilor ! Le *dau* de lu-

' cru ! Le permit fraţilor lor neputincioşi să ciştige exact atît cit să-şi poată duce zilele ! Le dau de lucru ! Dar cine dă truda şi ce se vor face bogătaşii tăi cînd săracii vor refuza să mai trudească ? Aşadar ai venit să-mi dai de lucru ?

March izbucni in rîs.

— Oricum, eu nu sînt milionar, Lindau, şi sper să nu laci din mine un exemplu refuzind să trudeşti. Poate că milionarii şi-ar merita soarta, dar tare n-aş vrea să su- târ eu în numele lor.

— Nu, răspunse bătrînul ceva mai calm, îmblînzin- du-şi privirea înflăcărată pe care o aţintise asupra lui M^rch. Nimeni nu merită să sufere din pricina altuia.

' Cînd mă gîndesc la nedreptatea existentă în lume îmi pierd cumpătul. însă nu trebuie să uit că şi eu fac parte dintre cei năpăstuiţi.

— Cînd te paşte primejdia de a uita, ai putea să te muţi pe Fifth Avenue şi să trăieşti un timp printre bogătaşi, îi sugeră March. în orice caz, adăugă el îndemnat de un impuls pe care ştia că nu-1 va putea justifica în faţa soţiei sale, tni-ar face plăcere să vii într-o zi şi să iei masa cu emisarul lor. I-am vorbit doamnei March despre dum-

neata şi aş vrea să te cunoască şi ea şi copiii. Vino cu astea şi spune-mi ce-ai făcut.

Puse mina pe teancul de reviste şi se ridică.

— Am să vin, spuse Lindau blind.

— Să-ţi dau cartea ? întrebă March.

— Tîu, me dau şos imediat.

■— Şi... poţi să te-mbraci singur ?

— Fluier şi fine una din copii. Trebui se purtem de grije unii la altele in locul ăsta. Nu ca in alte locur. spuse Lindau posomorit.

March se gîndi că ar trebui să-i ridice moralul.

— Lumea nu-i chiar aşa de rea, Lindau. De fapt, numărul milionarilor e destlil de mic. Şi nu cred, adăugă el, că există vreun american care, văzîndu-ţi braţul, să nu fie dispus să-ţi întindă o mînă în schimbul celei pe care ne-ai dăruit-o tuturor.

✓'March îşi spuse că a întors lucrurile de minune şi rostind aceste cuvinte, glasul îi tremură uşor.

Lindau zîmbi aspru :

— Crezi tu ? Nu am prea mult incredere in ei. Am . foc ut destul incercăr. Apoi începu iar să vorbească nemţeşte cu înverşunare : Şi apoi nu-mi datorează nimeni ni

mic. Crezi că mi-am dat mîna cu bucurie, ca să salvez o întreagă oligarhie de negustori şi şarlatani, o întreagă aristocraţie de speculanţi la bursă care trăiesc din exploatarea muncitorilor de la căile ferate şi din mine. a sclavilor .din fabrici ? Nu, am dat-o sclavilor, ha, ha, ha, sclavilor pe care i-am ajutat să se bucure de libertatea de a tremura şi de a flăminzi. Crezi că vreau să fiu beneficiarul unei astfel de situaţii ?

îmi pare rău că te aud- vorbind astfel, Lindau, imi pare foarte rău, spuse March.

Se opri cti un aer îndurerat şi se ridică să plece. Lindau izbucni în rls şi începu să vorbească din nou englezeşte :

— Ei., lasă, Basil, ăştia sînt vorbe, me mai alin durere. Probabil că gura este la mine mai reu ca fapta. Am se aduc asta repede. La refedere, Basil, dragul meu ! Au'f Wiedersehen !

XIII

March rămase cu gîndul' la ceea ce-i spusese Lindau, nu atît din pricina .. -mnificaţiei generale a vorbelor salo, cît din pFieina a ceea ce-i dezvăluiau despre Lindau însuşi. Erau vorbe destul de violente, dar, raportate la firea lui de idealist şi de poet vesel şi optimist pe care şi-o amintea, erau nu atît jalnice cît ciudate. De-a lungul vieţii sale comode de visătornu'maî avusese ocazia să audă pe cineva exprimând astfel de idei. dar -mai citise din cind în cînd lucruri asemănătoare In ziarele muncitoreşti virulent? care-i căzuseră în mină intîmplător şi. odată, la o întrunire a greviştilor, auzise cum cei bogaţi erau demascaţi cu aceeaşi violenţă. îşi formulase propriile păreri cu privire la retorica de prost gust şi la panglicăria transparentă pe această temă, dar nu dăduse prea multă atenţie problemei. Nu se îndoia de sinceritatea lui Lindau şi se întreba cum de ajunsese să gîndească astfel. Judecind după propria sa experienţă iţi spuse că este rezultatul influenţelor literare şi ajunse la concluzia că totul izvorăşte mai degrabă din sentimentele şi din lecturile lui Lindau decît din raţiunea sa. Era o idee pe care şi-o formase în privinţa cîtorva probleme pe care le găsise la Ruskirt; avînd cam acecaşi orientare ; le privea amuzat, ca pe nişte himere făurite de un orator furat de propriile sale cuvinte.

In privinţa lui Lindau, îl urmărea gîndul că o ciudată ironie a soartei făcea ca un duşman atît de-înverşunat al milionarilor să fie pus în situaţia de a lucra — ccl puţin

indirect — în beneficiul unui om ea Dryfoos, care, după cîte înţelesese March, făcuse bani folosindu-se de şansă ca un adevărat jucător, exploatînd greşelile şi nevoile altora cu zgîrcenia unui intrigant. Cu toate acestea, poziţia lui nu era mai ciudată decît întreaga situaţie care dăduse naştere *Magazinului bilunar.* Cele mai smintite împrejurări contribuiseră parcă la înfiinţarea lui, iar, pe măsură ce trecea timpul şi se apropria ziua apariţiei primului număr, sentimentul acesta se accentua într-atît, încît uneori întreaga încercare îşi pierdea cu totul aparenţa de luciditate şi devenea aproape o fantastică plăsmuire de vis.

Cu toate acestea, forţele eterogene reuşiră să colaboreze la închegarea, unei realităţi pe care March n-o putea nega

— cel puţin sub aspectul existenţei sale —, iar primul număr se dovedi a fi semnificativ, concretizînd într-o formă palpabilă toate intenţiile lor nelămuite. în conşe- cinţă, se dovedi a fi atît de respectabil, încît March începu să respecte accste intenţii, începu să se respecte pc sine pentru că reuşise să le combine şi să le întrupeze sub forma unui volum, care îl cuceri cu un farmec necunoscut în clipa cînd i se puse pe. birou primul exemplar. Fiecare amănunt îi era obositor de bine cunoscut şi totuşi, luat în ansamblu, volumul îi stîrni un interes nebănuit. Acum îşi dădu seama că desenul decorativ de pe copertă, făcut de domnişoara Leighton în negru şi cărămiziu, ei*a cît se poate de eficace şi de potrivit cu cenuşiul delicat al hîrtiei. Era atrăgător şi totodată rafinat, iar March îi acordă lui Beaton creditul cuvenit pentru contribuţia sa la forma actuală a revistei. Gustul şi personalitatea redactorului artistic se făceau simţite pretutindeni. După cum spunea Fulkerson,

• Beaton se înhămase la treabă cu delicateţea unui colibri şi cu tenacitatea unui cîine, ocupîndu-se de calitatea ilustraţiilor şi aducîndu-le la valoarea reală. Numărul cuprindea şapte articole şi o poezie pe interiorul copertei ultime, iar pentru fiecare din ele-găsise comentariul grafic potrivit. Aceştea' ocupau un spaţiu mai larg decît avea să li se acorde ulterior, dar de data aceasta se făcuse o excepţie. Fulkerson le spuse că oricum nu se puteau aştepta să-şi scoală banii după primul număr. Şapte ilustraţii îi aparţineau lui Beaton. două sau trei le primise de la autori consacraţi. celelalte erau lucrări de autori necunoscuţi propuşi de el, lucrări pe care le legase şi le

adaptase diverselor articole cu o ingeniozitate desăvîrşită. Prelucrase ilustraţiile cu multă bunăvoinţă, astfel îneît să nu le distrugă nici nota personală şi nici acel farmec nedefinit care caraetenzcază lucrarea unui începător în orice domeniu artistic. Lc înlăturase greşelile şi punctele slabe lăsând totodată să se vadă plăcerea cu cai e fuseseră cxecutate de un tînăr talentat, de o fală delicată sau de o femeie rafinată. Totuşi, datorită intervenţiei lui, partea artislicâ a întregii reviste căpătase în mod inevitabil omogenitate, aşa încât nimic nu era pus la întîmplare în conţinutul .său. March recunoscu cu plăcere că, din acest punct de vedere, rezultatul era mai bun decît cel literar şi anticipă că revista se va vinde şi va fi apreciată mai cu seamă pentru ilustraţiile sale. Cu toate acestea, n-avea motiv să fie nemulţumit nici de aspectul literar şi-şi exprimă admiraţia cu atît mai bucuros, cu cît nu numai că nu scrisese nimic, dar nici măcar n-o redactase. Fără îndoială, el fusese cel care selectase materialul, dar nu-1 alesese anume pentru numărul acela ; în mare măsură se alesese de la sir.e, aşa cum se intîmplă cu fiecare număr al oricărei reviste, aşa cum se pare că se petrec lucrurile tot mai mult în activitatea oricărui redactor. Trebuia să existe, desigur, o povestire şi o schiţă de călătorie. Mai cuprindea un eseu literar şi un eseu social : apoi o scurtă pjesă. veselă şi uşoară ; mai era un articol îndrăzneţ de critică privind noutăţile in domeniul cărţilor, filmelor, pieselor, modei ; în sfîrşit, era o traducere dintr-un autor rus realist, pe care redactorul o datora

- efortului lui Lindau de a cerceta publicaţiile străine pe care i le' lăsase în grijă. Lindau era de fapt un romantic de genul Victor Hugo, dar spusese că acesl fragment din Dos- toievski era bun în felul său. Poezia era de factură socială şi arunca o privire spre trecut, spre viaţa mai simplă şi mai sănătoasă de odinioară..

Fulkerson era grozav de mîndru- de primul număr; spuse numai că e prea bun, prea bun din toate punctele de vedere. Coperta era prea bună, hîrtia era prea bună, iar adoptarea foilor cu marginea crestată — după ce fusese respinsă ideea foilor netăiate, avînd totuşi acelaşi efect estetic — era o soluţie care-1 umplea de spaimă, eu toate că o savura ca pe o idee cu adevărat genială. Fusese ideea lui Beaton, un compromis acceptat în ultimul moment, atunci cînd, avînd de ales între banalitatea vulgară ? a foilor tăiate şi rezerva publicului faţă de foile netăiate, 13

nu le mai rămînea altă cale decît să se sinucidă. Din punct , de vedere moral, Fulkerson era încă dator pe viaţă lui Beaton, în faţa căruia — după spusele sale — se tîra în patru labe, copleşit de recunoştinţă ; declară că Beaton este cel mai inspirat din persoanele tăcute şi supuse care protestează cînd nu te aştepţi.

— Toţi sîntem nişte supuşi, desigur, recunoscu el, ce; rîndu-şi parcă scuze în faţa lui March, dar nici unul nu-1 întrece pe Beaton.

Îşi exprimă părerea că, dacă ţinuta de bun gust a revistei nu-i distrugea şansele de reuşită în ochii cititorilor, ^atunci calitatea sa literară îi va da desigur lovitura de graţie. Aspectul acesta ar putea trece neobservat sub impresia noutăţii pe care o reprezintă primul număr al oricărei reviste, dar aşa ceva nu trebuia să se mai întâmple. D rugă pe March din tot sufletul să-i promită că aşa ceva n-o să se mai întîmple ; le spuse că singura lor şansă în această afacere era să ieftinească totul. Este destul de periculois* să oferi publicului un lucru' de prea bună caii- tate pentru banii pe câre-i dă, dar să faci o asemenea risipă de calitate înseamnă să te ruinezi pur şi simplu ; trebuie să se pună capăt acestui lucru. Toate acestea erau forme de manifestare ale trăirilor sale tainice ; în ochii publicului se prezenta întotdeauna cu chipul radiind de fericire înălţătoare, arzătoare. Ori de cîte ori prindea pe cineva care era dispus să discute acest subiect, îşi exprima în izbucniri retorice mîndria faţă de revistă. Exploata la maximum bunăvoinţa personală' a celor ce lucrau în domeniul presei. Nu-1 deranja faptul că era caraghios sau că putea fi luat în rîs atîta timp cît servea cauza cea dreaptă, după cum se exprima el. Aflîndu-se odată la club,

Fulkerson deschise discuţia despre primul număr al revistei ; auzindu-1, un umorist se prăbuşi de pe scaun, prefăcindu-se a fi mort, dar Fulkerson însuşi îl aplaudă împreună cu ceilalţi şi-şi continuă discuţia cu spectatorii care'scăpaseră cu viaţă. Făcea cinste în orice împrejurări şi invita la masă la orice oră pe toţi cei care .aveau legături cu domeniul presei. Se împrieteni mai ales cu corespondenţii ziarelor din alte oraşe, căci, după cum îi explică el lui March, aceştia îi puteau oferi o largă publicitate pur şi simplu sub form,a unui divertisment de natură literară. Mulţi dintre ei erau femei ce nu puteau fi doar invitate la prînz, dar Fulkerson era de o inventivitate capabilă să facă faţă oricărei situaţii, aşa încît reuşea să-şi convingă fiecare colaboratoare că informaţiile furnizate i -se adresau în exclusivitate. La un moment dat, March avu impresia că Fulkerson are de gînd s-o lanseze pe doamna March în domeniul publicitar, punînd la cale o întrunire a corespondentelor şi a prietenelor lor în casa lui, întrunire ce~ urma să fie prezidată de doamna March ; cum însă nu-i ceru lui Fulkerson explicaţii detaliate cu privire la acest plan, momentul respectiv trecu fără urmări. Mai tîziu, cînd îi vorbi soţiei sale despre proiect, constaţă cu uimire că dînsa ar fi fost dispusă să facă acest gest, ceea ce-i
*dovedi încă o dată cît de simple sînt instinctele femeilor în unele privinţe şi cit de mare este popularitatea de care se bucură Fulkerson în rîndurile femeilor. Faptul in sine era suficient pentru a explica dorinţa ateesttfr corespondente de a scrie despre primul număr al revistei, dar March îl acuză de încurajarea bunăvoinţei lor cu ajutorul florilor . şi bomboanelor livrate la domiciliu.

Fulkerson îl lăsă să se amuze de propria sa glumă, li spuse că ar fi dispus să facă aşa ceva în slujbă cauzei drepte şi orice alt gest, în afară de hotărîrea de a se căsători cu toată echipa de corespondenţi de sex feminin.

March spera că, dacă revista era de o ţinută prea înaltă la nivel naţional, se va bucura în compensaţie de bunăvoinţa ziariştilor din New York, înzestraţi cu mai mult bun gust şi pricepere. Dar atît Fulkerson cît şi evenimentul în sine îi dovediră că nu are dreptate. In ciuda calităţii revistei şi a simpatiei de care se bucura Fulkerson printre ziarişti, articolele din presa newyorkeză păreau pline de
invidie şi incertitudine în comparaţie cu entuziasmul redactorului. I âc recunoscuseră revistei anumite merite, iar unele aspecte, de care se tefhuse March, fură complet neglijate ; spre uimirea sa însă, criticii se legară fie de acels

aspecte de caic el era mîndru, fie de altele pe care nici nu le băgase în seamă şi cărora nu le găsi nici un cusur atunci cind i sc atrase atenţia asupra lor. Discutînd cu Fulkerson îi spuse că, dacă obiecţiile s-ar fi referii la cutare sau la cutare lucru, ar fi fost de acord cu ele, dar a afirma cutare sau cutare lucru i sc părea absurd ; şi că, dacă publicitatea n-ar fi fost concepută in aşa fel incit să recunoască în mod generos meritele altor ziare, ar fi fost sigur că adevărata cauză a situaţiei era problema financiară. După cum stăteau lucrurile însă, nu găsea altă explicaţie decît prostia sau încăpăţinarea. Era desigur o prostie să condamni o revistă nouă ca *Magazinul bilunar* numai pe motivul că e nouă ; iar a prezice că, dacă va eşua, va fi numai din pricina abaterii de la principiile pe care se întemeiau revistele prospere, era o dovadă de incăpăţinare ce aducea mult a răutate. Faptul că nu era nici carte şi nici revistă ini adevăratul sens al cuvintului ar trebui să pledeze în favoarea ei şi nu împotriva ei, căci nu încălca terenul nimănui, ci avea să prospere pe propriul său teren.

XIV

Cu cit se gîndea mai mult la nedreptatea ce le-o făcea presa newyorkză (care însă nu atacase calitatea litfcrarâ a revistei), cu atît o dispreţuia mai mult ; iar indignarea soţiei sale o întrecu pe a lui. *Magazinul bilunar* devenise o problemă personală a întregii familii ; copiii împărtăşeau dispreţul părinţilor ; Bella denunţă în termeni foarte categorici presa venală. Doamna March nu ,întrevedea în viitor decît perspectiva unui dezastru şi începu să urzească , pe tăcute un plan de retragere la Boston şi de reorganizare pe baza unui venit de două mii pe an. Vărsă cîteva lacrimi în secret la gîndul lipsurilor ce-i aşteptau în acest caz ; dar, cînd Fulkerson veni să-l vadă pe March in ziua apariţiei revistei, la o oră cam tîrzie, doamna March ii spuse cu demnitate că, dacă lucrurile vdr lua o întorsătură foarte gravă, nu-1 va considera cîtuşi^de puţin răspunzător pentru aceasta şi va avea ceJeWnai amicale sentimente faţă de eL

—- Staţi aşa, staţi aşa ! protestă Fulkerson. Doar nu vănchipuiţi că toată afacerea e un eşec ?!

— Păi, cum să nu, se bîlbîi dînsa, în timp ce March păstră o tăcere mohorită.

— Eu aş zice să aşteptăm mai întîi cifrele.oficiale. Nici măcar New York-ul nu ne este potrivnic şi cred că vine un val pe rîul Harlem care ar putea mătura totul în calea sa.

— Ce vrei să spui, Fulkerson ? întrebă March autoritar.

— .Nimic ! Atita doar, că Uniunea Ziariştilor a comandat acum zece mii de exemplare. Şi, după cum ştii, le-am dat deja primele douăzeci drept comision.

— Ce tot spui ? repetă March; soţia sa nici nu respira.

— Spun că primul număr al revistei e un succes răsunător şi că va trece de o sută de mii. Unanimitatea şi varietatea criticilor din ziarele de dimineaţă, combinate cu aspectul plăcut al revistei, au făcut să se golească toate standurile din oraş şi, dacă părerile favorabile ale ziarelor din- ţară nu întorc lucrurile împotriva noastră, sîntem nişte oameni bogaţi. Soţii March rămaseră fără grai. Ascultă!- Nu ţi-am spus azi-dimineaţă, cînd am văzut că-ncepi să te indispui din pricina lor, că articolele astea sînt marea noastră lovitură ? .

— Cind a venit la prînz era bolnav cu adevărat, spuse doampa March, şi nu l-am mai lăsat să se întoarcă la re-
* dacţie.

— Nu ţi-am spus ? insistă Fulkerson.

March nu-şi mai amintea dacă auzise altceva de la el în afară de glume incoerente şi isterice, cu privire la aceste articole, dar îi răspunse :

— Ba da. crcd că da. «'■

— Am ştiut-o de la bun început, spuse Fulkerson. Singura persoană care a înţeles toate aceste critici aşa cum trebuie a fost mama Dryfoos — tocmai am trecut pe la familia Dryfoos să le ridic moralul. Bătrina a pus-o pe doamna Mandel să-i citească tot şi şi-a dat seama că toate articolcle sînl nişte adevărate profeţii măgulitoare, ce anunţă un succes. Ce-i drept, eu n-am reuşit să citesc printre rînduri chiar atît de multe ; dar mi-am dat seama că, dacă există ceva bun în tot ceea ce facem, asta o să ne-ajute mai mult ca orice. Şi, intr-adevăr, există ceva bun în tot ce facem ! Ascultă, March, ticălosul ăla de Beaton a dat lovitura,' ne-a asigurat cea mai grozavă lansare ! A prins prada ca un şoarece. A făcut o revistă cît se poate de *chic.* Asta a fost cheia. Are şi multe lucruri ieftine. A aranjat ilustraţiile de aşa manieră, că parcă-s lino- gravuri de lux, cînd de fapt fînt mai ieftine decît cromo- litografiile. I-a dat revistei eleganţă !

— într-adevăr, recunoscu March cu o modestie binevoitoare, Beaton a făcut totul.

Fulkerson văzu în ochii doamnei March gelozia la adresa lui Beaton.

— Beaton a lansat revista pentru că munca lui se adresează, ochiului. Fără îndoială că primul număr s-a vîndut datorită ilustraţiilor. Bănuiesc însă că datorită literaturii cuprinse, în primul număr se vor vinde ilustraţiile celui deal doilea. După ce mi-am dat seama încotro bate Vîntul, am citit-o. aproape din scoarţă-n scoarţă. Eram neliniştit, dar, âscultă-mă pe mine, e grozavă ! Asta e ! Mă temeam să nu fie prea grozavă din pricina rafinamentului tău bostonian, dar nu-i aşa. îmi asum toate riscurile. Nu pricep cum de-ai reuşit să realizezi atîta varietate în aşa de puţine piese, toate palpitante, toate rupte parcă din viată.

Exprimarea lui Fulkerson, în care se amestecau expresii din argoul american cu expresii din jargonul criticii europene, îl făcu pe March să zîmbească ; soţia lui însă, cuprinsă de entuziasm, nu observ^ nimic.

— Asta spun şi eu, interveni dînsa, e o adevărată minume. N-am avut nici o clipă de îndoială. Mă temeam doar, exact aşa cum spuneţi dumneavoastră, domnule Fulkerson, că ar putea fi prea bună.

Continuară amîndoi un adevărat cor de laude, pînă ce March rosti:

— După cîte văd, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să cer să mi se mărească salariul. Îmi dau seama că sînt de-a dreptul indispensabil.

— Păi, cum crezi, doar ai şi tu un „oscior" pus de-o-parte, spuse Fulkerson.

Izbucniră amîndoi în rîs, iar după- plecarea lui Fulkerson, doamna March îşi întrebă soţul ce înseamnă un „oscior".

— Un pui înainte de taiere.

— Nu zău ! Serios ?

March îi explică, iar ea se apucă să cheltuiască „osciorul"'.

Trecînd pe la.doamna Leighton, Fulkerson îi atribui Almei toată cinstea succesului ; îi spuse doamnei Leighton că ilustraţia copertei, realizată de fiica ei, făcuse ca revista să se vindă, iar doamna Leighton îl crezu,

— Vai, dar cred că şi mie mi se datoreşte în parte succesul, se îmbufna domnişoara Woodburn. Care-i contribuţia mea ? .

— Contribuţia dumneavoastră va fi la coperta numărului următor, spuse Fulkerson."Domnişoara Leighton vă va face un portret.

Spuse aceasta uitînd că le arătase de fapt ilustraţia numărului următor, o ciudată schiţă a lui Beaton înfăţişînd ţinutul zăcămintelor de gaze.

, — Nu-nţeleg de ce nu scrieţi şi dumneavoastră pentru revistă, domnule Fulkerson, spuse fata.

Remarca ei îi aminti lui Fulkerson ceva. Se întoarse spre tatăl ei.

—Să vă spun ceva, domnule colonel, aş vrea ca domnul March să-şi arunce o privire peste cîteva capitole din cartea dumneavoastră. Am discutat cu el problema asta,

---Mă tem că nu va spori popularitatea revistei dumneavoastră, domnule, răspunse colonelul cuprins de bucuria sobrăjde a fi solicitat Părerile mele privitoare la o civilizaţie întemeiată pe sclavia responsabilă n-ar fi uşor de acceptat într-o societate comercială ca a dumneavoastră.

—Nu ca o soluţie praqtică, desigur, recunoscu Fulkerson, dar cred că, privită ca o soluţie retrospectivă, speculativă, ar face senzaţie. Acum se face mare vîlvă în jurul problemelor sociale. Cred că eititorilor le-ar plăcea să citească aşa ceva.

— Nu consider că lucrarea mea este menită să amuze publicul, rosti colonelul cu demnitate.

— Vai de mine ! Ce bine-ar fi să fie, exclamă fiica . lui. Apoi adăugă : Desigur, domnule Fulkerson? tatăl meu va fi încîntat să-i ofere redactorului dumneavoastră cîteva capitole din lucrare. Vrem să ne bucurăm şi noi de o anumită celebritate. Dacă n-am cofitribuit la lansarea revistei,

poate reuşim să contribuim la suspendarea ei.

începură toţi să rîdă auzindu-i îndrăzneala, iar Fulkerson spuse :

' — Nu se suspendă aşa uşor *Magazinul bilunar.* Nici toată cartea domnului colonel n-ar reuşi s-o facă.

Apoi îşi luă un aer necăjit, dîndu-şi seama că domnul Woodburn nu prea gustă gluma lui, domnişoara Woodburn însă îi sări în ajutor-:

— Aţi putea ilustra textul cu portretul fiicei autorului, dacă cumva e prea tîrziu pentru a-1 pune pe copertă.

— Asta o s-o facem în fiecare număr, domnişoară Woodburn ! exclamă el.

— Vai de mine ! rosti ea cu o modestie simulată.

Alma privea capul nostim, brunet, al fetei, profilat inconştient pe fondul luminos al lămpii lîngă care lucra.

— Staţi aşa cîteva minute J •

îşi luă caietul de schiţe şi creioanele şi începu să deseneze. Fulkerson se aplecă puţin şi privi peste umărul ei. Zîmbi din toată inima; sufletul său era cuprins de încîntare faţă de frufnuseţea poznaşă a domnişoarei Woodburn şi totodată de admiraţie faţă de priceperea mîinii careul desena : în acelaşi timp, încerca să-şi amintească dacă March îl împuternicise să-i ceară colonelului Woodburn manuscrisul pentru a-şi arunca o privire asupra lui. îşi dădu seama că-şi depăşise competenţa şi-şi construi în minte o formulă de scuze faţă de March, pentru că i-a adus manuscrisul şi alta, faţă de autor, pentru că i-a înapoiat manuscrisul. *

— Trebuie să stau complet nemişcată, ca la fotograf? întrebă domnişoara Woodburn. Am voie să vorbesc ?

— Vorbiţi cît poftiţi, spuse Alma privind-o cu ochii micşoraţi. Nu-i cazul să staţi ca şi cum aţi fi dc piatră sau... de lemn.

— Vai, ce drăguţă sînteţi ! Ei, atunci, dacă am voie să vorbesc, continuaţi, domnule Fulkerson !

— Eu ? Nu pot nici să respir pînă ce nu văd portretul terminat. în clipa aceea, în drama ce se desfăşura în mintea sa, colonelul riposta dur la înapoierea manuscrisului, ' iar-el simţea că e pentru ultima oară cînd mai priveşte profilul domnişoarei Woodburn.

— îl desenează bine ? întrebă fata.

— Nici nu reuşesc să deosebesc copia de original, spuse Fulkerson.

— Vai, sper că eu voi reuşi. Nu vreau să am tot timpul

senzaţia că sînt o coală de hîrtie.

— Oricum, tot aţi reuşi să vorbiţi ! o asigură Alma.

— Vai de mine ! Aţi auzit, domnule Fulkerson ?! Aşa se vorbeşte cu un om ?!

.— V-aţi putea recunoaşte după culori. începu Fulkerson, apoi se opri strălfulgerat de o inspiraţie şi se lovi peste picior. L-am putea tipări in culori!

Doamna Leighton îşi adună lucrul şi, ţinîndu-1 cu amîrdouă miinile în poală; se apropie şi privi cu un oghi critic, pe deasupra ochelarilor, atît schiţa cît şi modelul.

— E foarte bine, Alma, spuse dînsa.

Colonelul Woodburn rămase pe lt»c, la masă.

— Sper că glumiţi, desigur, domnule Fulkerson, referitor la apariţia portretului fiicei mele.

— Ştiu şi eu ?! Dacă aveţi ceva împotrivă..;

— Mă opun categoric, spuse colonelul.

—r- Atunci n-are rost să mai discutăm, spuse Fulkerson. Vroiam numai...

— **Ba dimpotrivă ! exclamă fata. Cine poate şti al cui** e **portretul ? Sînt întru totul de acord să apară, Eu am. să reprezint imaginea sclaviei în contrast cu imaginea** liber**tăţii.**

— Vom stirni o adevărată revoluţie peste, noapte, iar sistemul colonelului se va instaura în orice colţ de ţară unde va ajunge un exemplar din *Magazinul bilunar,* spuse Fulkerson.

— E schiţa mea, interveni Alma. N-am de gînd s-o public.

— Vai de mine ! strigă domnişoara Woodburn cu voioşie. Asta numai din cauză că aţi fost crescută în spiritul dispreţului faţă de sclavie.

— Aş vrea să-l vadă domnul Beaton, spuse domnişoara Leighton pierdută în gînduri. Apoi adăugă adresîndu-se lui Fulkerson : S-ar putea să vină astă-seară.

— Ei, atunci dacă vine, o să-l lăsăm pe Beaton să hotărască, rosti Fulkerson uşurat că a găsit soluţia şi aruncîndu-i colonelului o privire neliniştită ca sâ vadă cum reacţionează la glumă. Domnişoara Woodburn îi observă privirea şi izbucni în rîs ; Fulkerson rîse şi el. dar cam necăjit.

Cu o expresie severă întipărită în linia buzelor, Alma îşi întorcea capul cind intr-o parte, cînd în alta, ca să privească schiţa.

— Nu cred că o să-l lăsăm pe domnul Beaton să 'hotărască, chiar dacă vine.

— Ilustraţia celeilalte coperte am lăsat-o în seama lui

Beaton, răspunse Fulkerson insinuant. Nu cred că aveţi de ce să vă temeţi de el.

— Dar poate fi vorba aici dc curaj ? întrebă Alma părînd că lucrează atent şi detaşat la desen.

— După părerea domnişoarei Leighton, el ar trebui să se teamă de dînsa. -

— Atunci.înseamnă câ se pune problema curajului lui, spuse Alma.

— Ştiu eu, nu prea cred că există mulic fete de care se teme Beaton, spuse Fulkerson rostind o frază întîmplătoare, ce-i oferea răgazul de a cerceta chipul doamnei Leighton şi al colonelului Woodburn în speranţa că va reuşi să descifreze sensul vorbelor fiicelor lor.

Nu primi nici un ajutor din partea doamnei Leighton, care rosti oarecum neliniştită :

— Nu-nţeleg ce vreţi să spuneţi, domnule Fulkerson.

— Înseamnă că sînteţi la fel de neştiutoare ea şi mine, spuse Fulkerson. Probabil că vroiam să spun că Beaton e... alintatul tuturor. Are succes la femeL

Doamna Leighton oftă, iar colonelul Woodburn se ridică şi ieşi din cameră.

In tăcerea care urmă, Fulkersoft privi -necăjit cînd la o fată, cînd la cealaltă.

— Mă tem c-am făcut o gafă, spuse el, iar domnişoara Woodburn izbucni m rîs.

— Vai, bietul domn Fulkerson ! Săracul de el ! Tata a crezut că vreţi să-l faceţi să plece.

— De ce să plece ? întrebă Fulkerson.

— De cîte ori vreiîi.să scăpăm de el, vorbim despre domnul Beaton.

— Mi s-a părut mie că nu prea-1 interesează subiectul Beaton, In general. Dar pînă acum n-am observat că-1 alungă din cameră.

— Ei, nu face aşa mereu, spuse domnişoara Woodburn. Dar este un caz dc antipatie la prima vedere, iar sentimentele tatei devin tot mai puternice.

— Asta nu mă miră, spuse Fulkerson. Dorinţa de a-1 nimici pe Beaton e o ispită căreia toţi îi rezistă greu la început.

— Trebuie să vă mărturisesc, domnule Fulkerson, rosti doamna Leighton cu un glas tremurător, ce-i trăda efortul de a-şi exprima păreri diferite de cele ale unei persoane simpatice, că eu, una, n-a trebuit să ţin piept unei asemenea ispite în privinţa domnului Beaton. A fost totdeauna atent şi respectuos cu mme, indiferent cum s-a purtat cu ceilalţi.

— Categoric, doamnă Leighton ! exclamă Fulkerson revenind la un ton mai blînd. Vedeţi, dumneavoastră sînteţi excepţia care confirmă regula. Mă refeream la , sentimentele bărbaţilor faţă de el. Altfel stau lucrurile cu doamnele, aşa cum v-am spus chiar adineaori.

— Totdeauna părerea lor e diferită ? întrebă Alma ridicindu-şi eapul şi luîndu-şi mîna de pe desen pentru a-1 putea privi.

Fulkerson îşi pieptănă favgpiţii cu ambele miini. "•

— Ei, ia staţi o clipă! Ce-ar fi să mai discutăm şi despre altceva ? t Încă n-am voibit despre vreme, nici . despre operă. N-am auzit nici un fel de comentarii referitoare la polit ică. ' (— Cum, dar credeam că vă place să vorbiţi despre colectivul revistei dumneavoastră, spuse domnişara Woodburn.

— îmi place, dar nu despre unul şi acelaşi om tot timpul, răspunse Fulkerson. Te plictiseşti de el sau te complici prea tare. Tocmai am trecut pe la familia March, adăugă el adresindu-se doamnei Leighton.

— Cred că acum s-au instalat definitiv în apartament.

Ori de cîte ori se menţiona numele soţilor March, doamna Leighton făcea o remarcă asemănătoare. în fundul sufletului nu reuşise să-i ierte pentru faptul că nu închiriaseră camerele ei ; îi plăcuseră foarte mult şi spera întruna să afle că nu sînt mulţumiţi şi că nu se simt bine acolo ; nu-şi putea înfrînge dorinţa de a le dori o pedeapsă cît de mică.

— Oarecum, s-au instalat aiit cît se pot instala nişte oameni ca ei, răspunse Fulkerson. Ştiţi, alta e moda la Boston. Soţii March sînt cam de modă veche şi nu prea se, dau in vînt după bibelouri. Au dosit deja vreo zece coşuri cu sfeşnice în formă, de dragon, dar tot timpul dau peste altele.

— Proprietăreasa lor a venit de curînd la cursurile noastre, spuse Alma. Nu se numeşte Green? A văzut întîmplător *Magazinul bilunar* la mine şi mi-a spus că-1 cunoaşte pe redactor.

— Ce mică-i lumea ! exclamă Fulkerson. Te întîl- neşti cu tot felul de oameni. Ce curios eă principalul nostru traducător a fu st modelul dumneavoastră !

— Cvcd că revista dumneavoastră se învîrte numai în jurul familiei Leighton, spuse' domnişoara Woodburn.

— Asta cam aşa e, recunoscu Fulkerson. în orice caz, editorul nostru pare dornic să dea lucrurilor această . tendinţă.

— Dumneavoastră sînteţi editorul ? Credeam că' e domnul Dryfoos. spuse Alma.

— El este.

— Aha ! \

Tonul exclamţiei ii făcu pe Fulkerson să se simtă uşor jenat, luqru pe care-1 mărturisi imediat. '

— Iar am dat greş !

Felele izbucniră în rîs, iar Fulkerson îşi recapătă oarecum buna dispoziţie şi zîmbi şi el vâzîndu-le veselia care dură parcă prea mult şi cam fără motiv.

Domnişoara Woodburn întrebă :

_— Dar domnul Dryfoos-tatăl seamănă înlrucîtva cu domnul Dryfoos al nostru ?

— Nici un pic.

— Dar e la fel de corect ?

— Da, în felul său.

— Ah, grozav mi-av piâcea să văd aceste flori, ale perfecţiunii adunate laolalLă măcar o dală.

— Ia ascultaţi ! Tocmai mă gîndisem să pun la cale o mică aniversare, cînd se întoarce bătrînul. Un mic dineu, sau cam aşa ceva. Ce-aţi zice, doamnă Leighton, dacă V-aş ruga să-mi permiteţi să folosesc saloanele dumneavoastră ? Dumneavoastră, doamnelor, aţi putea sta pe scări şi aţi putea privi toată fauna.

— Vai de mine ! Ce onoare ! Dar domnişoara Alma ar face parte din grupul colaboratorilor ? Cred că aş muri pur şi sinţplu de invidie !

— Nu va fi cu adevărat prezentă, răspunse Fulkerson, dar va fi reprezentată de redactorul artistic.

— Vai de mine ! Dar responsabilul cu sectorul editorial pe cine va reprezenta ?

— Vă poate reprezenta pe dumneavoastră, spuse. Alma.

— Vai, vreau să fiu şi cu reprezentată într-un fel sau altul.

■ — Vom organiza aniversarea cu o scară. inainte să apară al patrulea număr, cu chipul dumneavoastră pe copertă, spuse Fulkerson.

— Am Înţeles că asta e de două ori imposibil : din pricina severităţii paterne şi a invidiei artiştilor, spuse domnişoara Woodburn.

— O să-l facem pe Beaton sâ-i convingă, într-un-fel sau altul. Cred că putem conta pe el în treaba asta.

JDoamna Leighton oftă, arătindurşi astfel dczacordul faţă dC implicaţia cuvintelor lui Fulkerson.

— Am totdeauna sentimeritul că domnul Beaton este nedrept cu el însuşi.

Fulkerson nu lăsă să-i scape ocazia de a faca o glumă :

— Ştiu eu, poate într-o împrejurare ca aceasta ar ii

dispus să-şi atenueze spiritul justiţiar cu un dram dc milă.

Fetele începură să rîdă, iar el adăugă :

— Probabil că asta e unica mea şansă de a scăpa cu viată. Se ridică în picioare în timp ce'rostea aceste cuvinte, apoi continuă : Doamnă Leighton, sînt poate singurul bărbat care nu-i doreşte moartea lui Beaton. Dar eu îl cunosc şi nu-1 cunosc. Nu oricine e în stare să-i vadă calităţile. Nu este un suflet deschis, în orice caz, nu e omul care să-şi strige sentimentele în gura mare. Dacă s-ar întimpla să fugă din ţară, puteţi conta pe ajutorul meu să-l scoatem pe Beaton basma curată.

Alma se ridică să-şi ia rămas bun de la Tulkerson şi puse desenul sprijinit de perete. Fulkerson se propti in baston şi se aplecă să-l vadă.

— Ce-i drept, e frumos, oftă el cu o sinceritate in-voluntară.

Alma ii mulţumi printr-o Teverenţă ironică.

— Este meritul domnişoarei Woodburn.

— Ba nu ! Dinsa n-a avut altceva de făcut decît să stea nemişcată.

— Nu credeţi că' şi desenul ar fi arătat mai bine dacă şi eu arătam mai bine ? întrebă fata cu seriozitate.

— Vai, asta ar fi imposibil! exclamă Fulkerson şi ieşi triumfător în timp ce fetele aplaudau şi strigau :

— Pentru cine ?

Cînd rămase singură cu fiica ei, doamna Leighton se lăsă pradă unei tristeţi încărcate de reproşuri.

— Nu te mai înţeleg deloc, Alma Le.ighton. Dacă nu-ţi place domnul Beaton...

— Nu-mi place.

— Serios ? Cred că te-nşeli. Ştii bine că ai ţinut la el.

— Vai ! Asta-i cu totul altceva. Este ceva trecător.

— Trecător ? ! repetă doamna Leighton îngrozită.

— Bine-nţeles. Nu fi romantică, mamă. Oamenii reuşesc să treacă peste zeci de asemenea momente. Ba chiar ajung să se căsătorească din dragoste de două-trei ori.

— Niciodată ! exclamă mama ci străduindu-se din răsputeri să pară îngrozită şi reuşind în cele din urmă.

Expresia ei nu o impresiona pe Alma.

— Afecţiunea faţă de oameni trece uşor. E mai greu cînd îţi place cineva, mai ales cînd îţi place pentru că e bun şi drăguţ. Asta e un sentiment durabil. Am fost o gîsculiţă naivă, iar el m-a putut domina doar pentru că, la rîndul lui, era un nătăfleţ rafinat. Acum lucrurile s-au inversat.

— Dar el ţine la tine cu adevărat acum. Se vede cu

uşurinţă. De ce-1 încurajezi să vină ?

— Nu-1 încurajez, spuse Alma. Am să-i spun să nu mai vină, dacă vrei. Dar, indiferent dacă vine sau nu, e acelaşi lucru.

— Nu şi pentru el, Alma ! Te iubeşte !

— Nu mi-a spus-o niciodată.

— Şi chiar l-ai lăsa să ţi-o spună dacă tot ai de gînd să-l refuzi ?

— Nu prea am cum să-l refuz atîta timp cît nu spune nimic.

Faptul era incontestabil. Doamnei Leighton nu-i mai rămînea decît să întrebe pe un ton sumbru :

— Pot să te-ntreb, de vreme ce ai ţinut la el şi sînt sigură că încă mai ţii, de ce ai de gînd să-l refuzi ?

Alma izbucni în rîs.

— Pentru că... pentru că sînt măritată cu arta şi în nici un caz n-am de gînd să mă fac vinovată de bigamie.

— Alma !

— Ei bine, atunci pentru că nu-mi place, vreau să spun că nu cred în cl şi n-am încredere în el. Mă fascinează, dar e prefăcut şi nehotărît. Probabil că nu poate fi altfel.

— Iar tu eşti cît se poate dc dură. Oare chiar ţi-a făcut plăcere să auzi aluziile domnului Fulkerson cu privire la domnul Dryfoos ?

— Ah, noapte bună, mamă. Astea sînt treburi personale.

PARTEA A TREIA

I

Ideea banchetului menit să sărbătorească succesul iniţial al *Magazinului bilunar* se transformă, în imaginaţia lui Fulkerson, într-o suită de banchete. în locul unei cine modeste, servite în saloanele doamnei Leighton, la care să participe personalul redacţional şi editorial şi cei mai importanţi autori şi artişti, Fulkerson ajunse la ideea unui dineu la Delmonice, la care să ia parte ca oaspeţi marile

personalităţi artistice şi literare din întreaga ţară, şi a unei ospitalităţi oferite cu generozitate reporterilor şi fotografilor, ceea ce va avea drept urmare un şir de articole cu caracter istoric şi anticipativ, care se vor întinde pe mai multe săptămîni înainte şi după prima serie de reportaje. După spusele lui, revista era un punct crucial în istoria publicisticii, evenimentul căpătase, în literatură, proporţiile pe care le avusese revoluţia americană în politică ; era însăşi ideea autoguvernării în artă, idee care nu cunoscuse pînă atunci o dezvoltare deplină. Această idee trebuia subliniată în discursurile ce se vor ţine la dineu şi trebuia apoi cuprinsă în reportaje. Ulterior totul se va extinde de la sine, ca un incendiu. îl întreba pe March dacă l-ar putea convinge pe domnul Depew să vină ; era sigur că Mark Twain va veni, căci era un om de litere. Se cuvenea să-l invite şi pe domnul Evarts, şi pe Cardinal, şi pe conducătorii credincioşilor protestanţi. Nimic nu stăvilea ambiţiile sale, nimic în afară de problema cheltuielilor. în această privinţă, trebuia să aştepte întoarcerea bătrînului Dryfoos, care era în continuare reţinut la Moffit, iar Fulkerson recunoscu cinstit că se teme ca Dryfoos va rămîne acolo pînă ce propriul său entuziasm se va orienta spre alte planuri şi alte activităţi.

Era puţin probabil că Fulkerson va cădea sub siăpî- nirea superstiţioasă a altui om, dar March îşi dădea seama că, in limitele posibilului, Dryfoos era un adevărat fetiş pentru Fulkerson. March ajunsese la concluzia că Ful- kerson nu-1 stima, căci nu-i stătea în fire să stimeze ceva ; era capabil de simpatii sau antipatii, dar nu de stimă. Şi totuşi, într-o oarccare măsură, Dryfoos il domina ; în ■^Xara respectului pe care cel ce n-are il poartă celui ce are, Fulkerson avea fată de Dryfoos un sentiment pe care March il putea asemăna doar cu un soi de uimire. După cîte înţelegea March, sentimentul izvora din faptul că Dryfoos era omul pc care norocul nu-1 părăsise nici o clipă, iar pentru Fulkerson aceasta era o uimire şi o bucu- rie. Totul se armoniza perfect cu perceperea exactă a tot ceea ce era meschin şi egoist în firea unui om asupra căruia cariera îşi pusese în mod inevitabil amprenta. Ii plăcea să filozofeze pe această temă împreună cu March, să-şi amintească de Dryfoos cel pe care-1 cunoscuse la început, omul din Moffit aflat încă în floarea tinereţii, şi să analizeze procesul prin care bănuia că se transformase în speculantul calculat, care nici măcar nu invocă, în sprijinul încercărilor sale îndrăzneţe, pretextul vreunui alt avantaj în afară dc propriul său cîştig. Fulkerson îşi dădea seama

că descrie portretul în culori prea tari şi-] sfătuia pe March să nu-1 ia drept bun intru totul, ci să-l analizeze şi să-l nuanţeze el însuşi. îi arătă că, acolo unde nu putea fi vorba de un profit personal, Dryfoos îşi avea totuşi părţile sale bune, iar dacă, în unele privinţe, devenise rigid, în altele se adaptase pe măsura proporţiilor la care se întindeau afacerile sale. Pentru March era oarecum ciudat faptul că — după ce investise bani într-o afacere cum era *Magazinul bilunar* — acest om plecase să se ocupe de alte afaceri fără a se arăta neliniştit, mai mult chiar, fără a arăta nici cel mai mic interes pentru revistă. Fulkerson susţinea însă că aceasta este partea cu adevărat nobilă a lui Dryfoos. Dădea dovadă de un curaj şi de o generozitate ce erau la înălţimea tensiunii create de o astfel de incertitudine. Cîntărise primejdia odată, cînd îl întrebase pe Fulkerson cam la cît s-ar ridica paguba în eventualitatea unui eşec mai mare sau mai mic ; apoi plecase lăsînd totul în seama lui Fulkerson şi a tînă- rului Dryfoos, făcîndil-le doar recomandarea să meargă înainte şi să nu-1 bată la cap cu chestia asta. Fulkerson găsea că e o atitudine cît se poate de nobilă pentru un bătrîn care nu-şi bătuse capul decît cu grija porcilor şi găinilor. Vedea aici o nouă dovadă a capacităţii americanului şi a măreţiei instituţiilor şi posibilităţilor ce permiteau oricărui individ să se dezvolte pe deplin, aşa încît orice om din America putea ţine frînele, dacă era nevoie. Era convins că bătrînul Dryfoos ar putea lua oricînd locul lui Bismarck şi ar putea prelua conducerea imperiului german în cîteva zile, sau în tot atîtea zile cîte i-ar trebui ca să ajungă de la New York la Berlin. Numai că Bismarck nu va putea afla nimic despre planurile lui Dryfoos pînă ce acesta nu se va hotărî să le dea în vileag. Nici chiar Fulkerson nu pretindea că ştie cu ce se ocupă bătrînul Dryfoos de cînd a plecat în Vest. Mai întîi fusese la Moffit, apoi la Chicago, apoi plecase la Denver, ca să se ocupe de nişte mine pe care le avea acolo, acum era din nou la Moffit. Se zvonea că vrea să-şi lichideze nişte afaceri pe-acolo, dar nu era nimic sigur.

A doua zi după întoarcerea lui Dryfoos, Fulkerson îi spuse lui March că acesta nu numai că nu-şi lichidase afacerile la Moffit, ci se antrenase mai mult în ele, mult mai mult decît pînă atunci. Era într-o dispoziţie de zile mari, după spusele lui Fulkerson, şi avea de gînd să treacă pe la rrdacţie îr. după-amiaza aceea, la întoarcere. (March înţelese că se referă la întoarcerea din Wall Street). Era teribil de încîntat de *Magazinul bilunar* pînă în prezent şi

era nerăbdător să-l felicite pe redactor.

March sesiză formularea bombastică, dar îşi îngădui să se simtă flatat şi se pregăti pentru o întîlnire care, după cîte vedea, îi dădea lui Fulkerson o stare de încordare aproape egală cu aceea în care aşteptase să vadă efectul primului număr asupra publicului. Aceasta îi crea lui March senzaţia neplăcută că se află în proprietatea cuiva sau că urmează a fi controlat de proprietarul său, dar se remontă la gîndul independenţei pe care i-o oferea venitul de două mii de dolari, ce nu depindea de toanele proprietarului său, şi reuşi să-şi păstreze o înfăţişare senină.

Mai tîrziu i se făcu ruşine de efortul pe cire-1 făcuse în acest sens. Nu era vorba de prezenţa fizică a lui Dryfoos : aceasta era destul de impunătoare, iar costumul cenuşiu obişnuit, cu o croială provincială, şi pălăria neagră din fetru moale, cu boruri largi, sugerau indiferenţa omului avut faţă de convenţiile sociale. Avea un baston a cărui măciulie demodată, din corn, era netezită şi lustruită de palma mîinii ce nu-şi pierduse liniile din pricina grăsimii, ci mai trăda încă, prin încheielurile umflate, activitatea de fermier de odinioară, cu toate că acum era la fel de îngrijită ca mîna lui March şi fusese probaţii cîndva o mînă mică chiar şi pentru un om de statui a medie a lui Dryfoos. Ceea ce-1 surprinse însă pe March era impresia că Dryfoos părea uneori conştient de faptul că e un om de la ţară şi că, în timpul întrevederii lor, urma să fie supus altor probe decît cele prin care-şi putea dovedi calităţile de speculant abil. Curiozitatea sa faţă de March era evidentă, căci întîlnea pentru prima dată acest gen de om — curiozitatea pe care intendentul unei şcoli de ţară o simte, încercînd totuşi să o ascundă, faţă de noul director. Relaţia era desigur de o natură mult mai subtilă ; într-o anumită privinţă, Dryfoos era un om de lume într-o măsură mult mai mare decît March, lucru pe care Dryfoos îl intui imediat şi care il linişti oarecum. Probabil că fusese dorinţa lui ca fiul său să facă prezentările, căci urcă împreună cu Conrad, iar, cînd sosi Fulkerson, făcuseră deja cunoştinţă.

Conrad vru să se retragă imediat, dar tatăl său îl opri :

— Bănuiesc că domnul March şi cu mine n-avem de discutat probleme personale ca să ne ferim de alţi parteneri. Ce spuneţi, domnule March, v-aţi obişnuit cu New York-ul ?

— Da, dar nu chiar pe deplin. Toţi oamenii sînt —

mai mult sau mai puţin — locuitori ai acestui oraş. Nimeni nu e obligat să fie newyorkez pînă-n măduva oaselor.

— Aşa e. Poţi oricînd să faci o încercare, iar apoi, dacă nu-ţi place, poţi să pleci mult mai uşor decit dintr-un oraş mai mic. Nu s-ar isca atîta vîlvă, nu-i aşa ?

Il privi pe March, iar în ochii săi vicleni se ivi o licărire veselă. Asta-i impresia pe care o am aproape tot timpul : parc-aş fi mereu în vizită. îmi închipui că nu se poate spune acelaşi lucru despre Boston ?

— Acolo nu ţi-ai putea petrece toată viaţa ca şi cum ai îi în vizită, spuse March.

Dryfoos începu să rîdă arătîndu-şi dinţii de jos, cu o expresie sinceră şi totodată feroce.

— Domnul Fulkerson nu mai ştia ce să facă ca să vă convingă să veniţi. Cred că eraţi obişnuit cu viaţa de-acolo. N-am fost niciodată în oraşul dumneavoastră.

— Mă obişnuisem, într-adevăr. Dar nu era oraşul meu decît prin căsătorie. Soţia mea e născută în Boston.

— înseamnă că a cam dus dorul casei, spuse Dryfoos cu un zîmbet ce purta aceeaşi expresie ca şi rîsul de mai înainte.

— Mai puţin decît credeam, spuse March. Fără îndoială, ţinea foarte mult la casa pe care o aveam acolo.

— Am impresia că soţia mea n-o să se obişnuiască niciodată cu viaţa din New York, spuse Dryfoos şi oftă adînc, strîngîndu-şi buza de jos. Fetelor le place însă, sînt tinere. Aţi fost vreodată prin părţile noastre, domnule March, în Vest ?

— Oarecum, pentru simplul motiv că m-am născut şi am crescut acolo. Am trăit în Crawfordsville, iar apoi la Indianopolis.

— Indianopolis o s-ajungă un oraş mare, spuse Dryfoos. îmi amintesc acum că domnul Fulkerson mi-a spus că sînteţi din statul nostru. Nu meu contenea cu laudele la adresa Vestului, de parcă March era de pe coasta de est şi trebuia convins. Ar trebui să vedeţi tot ţinutul. E măreţ.

— Firește, spuse March, îmi dau seama.

Bănuia că laudele la adresa meleagurilor apusene il vor duce spre comentarea *Magazinului bilunar,* cu atît mai mult cu cît pe masă erau întinse numeroase proba de şpalturi şi ilustraţii precum şi cîteva exemplare ale ultimului număr, care l-ar fi putut îndruma uşor spre acest subiect.

1
9
9

Se vede însă că Dryfoos evita să se uite la astfel de lucruri. îşi roti privirea de jur împrejur pentru a studia aspectul încăperii şi-i spuse fiului său :

— Văd că pîn-la urmă n-aţi mai schimbat lemnăria.

— Nu, arhitectul a zis că mai bine o lăsăm aşa, dacă n-avem de gînd să schimbăm tot interiorul. I-a plăcut aspectul ei demodat.

— Sper că vă simţiţi bine aici, domnule March, spuse bătrînul, care, după ce inspectase întreaga încăpere, îşi întorsese ochii asupra lui March.

— Prea bine pentru un om al muncii, răspunse March convins că această replică va da naştere unei discuţii legate de activitatea lui, dar proprietarul se mulţumi să zîm- bească doar.

— Nădăjduiesc că n-o să pierd prea mulţi bani la casa ssta, comentă cl, ca şi cum ar fi gîndit cu glas tare. Preţul clădirilor din centru e în creştere. Afacerile înfloresc pe străzile astea lăturalnice. Mă gindeam c-am dat cam mulţi bani pe ea.

Continuă să-i vorbească despre proprietatea mobiliară, sar March începu să se simtă de-a dreptul stînjenit de abaterea repetată a celuilalt de la singurul subiect csre i-ar fi putut interesa cu adevărat pe amîndoi.

— Locuiţi pe undeva prin apropiere, nu-i aşa ? încheie bătrînul.

— Da. Vreau să fiu aproape de munca mea.

Simţi că-1 cuprinde ciuda pe el însuşi pentru că a revenit la subiect, dar, puţin mai tîrziu, se întrebă dacă nu cumva şi Dryfoos are acelaşi sentiment de nesiguranţă în această privinţă şi dacă nu aşteaptă ca el să fie cel care abordează deschis problema. Uneori părea prudent şi autoritar, iar atunci March avea senzaţia că este studiat şi testat, alteori era atît de simplu,, incit March îşi putea uşor închipui că Dryfoos dorea, avea nevoie de un cuvînt de încurajare. Vorbi despre soţia şi fiicele lui într-un fel care-1 îndemnă pe March să-i vorbească despre familia sa in termeni amicali, lucru care parcă, la început, îi făcu plăcere bătrinului, dar apoi îi lăsă un sentiment de neîncredere. Din cînd in cînd se întorcea şi discuta cu fiul său — lucru care par că-1 liniştea puţin, neglijîndu-1 complot pe March. care nu cunoştea problemele respective ;
parcă nici nu-şi dădea seama că săvîrşeşte o gravă impoli-; tete, în schimb tînărul categoric simţea acest lucru ; făcca totdeauna în aşa fel încît să readucă discuţia la subiectul iniţial, o dată chiar cu preţul propriei sale su-

ferinţe, căci tatăl său aborda o problemă ce-1 privea personal.

— Vreau să fac din băiatul ăsta un adevărat om de afaceri newyorkez, spuse Dryfoos arătînd spre Conrad cu bastonul. Credeţi c-o să izbutesc ?

— Ştiu şi eu ? răspunse March încercînd să ia totul în glumă. Adică un om de afaceri şi nimic altceva ?

Bătrînul începu să rîdă, intuind în vorbele lui un sens ascuns, şi spuse :

— Credeţi că-mi fac planuri prea mari ? Am văzut destui la viaţa mea ca să-mi dau seama că nu-i neapărat nevoie să fii un om mare ca să faci afaceri în stil mare. însă vreau să se obişnuiască cu afacerile şi apoi, dac-o vrea să se apuce de altceva, măcar o să ştie cum e lumea. Ce ziceţi?

— Desigur, răspunse March, simţind cum îl cuprinde mila pentru tînărul care roşea răbdător ascultînd vorbele tatălui său.

Dryfoos continuă ca şi cum fiul său nici nu auzea :

— Băiatul vroia să se facă predicator. Ce ştie un predicator despre lumea împotriva căreia predică, de vreme ce-a fost crescut pentru asta *1* N-are habar nici măcar cît un băieţandru năzdrăvan de la o şcoală duminicală. Ori el, ori o fată, cam tot aia e. I-am spus într-una : „Mai întîi s-ajungi bărbat şi pe urmă te faci predicator, dacă vrei“. Ce ziceţi ?

— Aşa e, răspunse March simţind că se înduioşează de propria sa soartă, căci se vedea nevoit să fie martor la situaţia penibilă pe care i-o crea tînărului lecţia tatălui său.

— Cînd am venit la New York, i-am spus : „Ei, acum ai prilejul să vezi lumea în stil mare. Ştii bine unde-1 duce pe om munca, economia, statornicia şi înţelepciunea. N-ai nevoie să te-nvîrţi printre bogătaşi. Ai nevoie să te-nvîrţi printre săraci şi să vezi unde-1 duce pe om lenea, băutura, necinstea, prostia." Cred că acum ştie şi el tot ce ştie toată
lumea şi, dacă s-o apuca vreodată să ţină predici, măcar o să ştie despre ce predică.

Bătrînul zîmbi din nou, cu acelaşi zîmbet simplu şl feroce, iar în ochii săi pătrunzători March citi parcă dispreţul faţă de ambiţiile ce-1 nemulţumeau la fiul său. Scena aceasta se petrecuse probabil de nenumărate ori încheindu-se cu resemnarea supusă a tinărului, pe care tatăl îl trata ca pe un copil, fără a-şi da seama, probabil, de cruzimea sa. Pe March îl întrista faptul că tînărul fusese făcut să sufere în prezenta unui colaborator, cum era el', şi bătrînul începu să-

i devină antipatic într-o măsură mult mai mare decît o justifica jignirea care fusese poate doar o dovadă de prost gust sau doar rezultatul stingherelii născute din prezenta lui. Era cit se poate de clar că — indiferent de victoria cu care se încheiase revolta, fetelor împotriva lui — tatăl îşi păstrase neştirbită dominaţia asupra acestui spirit curat. March se hotărî să nu mai răspundă, ci să-l lase să continue din proprie iniţiativă, dacă doreşte.

II

Se lăsă o tăcerc cam lungă şi cam neplăcută, care însă fu întreruptă de glasul voios al lui Fulkerson, ce se auzi anunţînd apariţia voioasă a lui Fulkerson în persoană.

— Ei, cred că aţi forfecat cum se cuvine gloriosul succes al *Magazinului* bilunar. Trebuia să urc mai de mult ca să fiu alături de voi, dar m-am ciorovăit cu un tip cu privire la a doua copertă interioară. Cred că data viitoare va trebui s-o lăsăm în scama muzei şi s-o folosim drept reclamă, în loc să publicăm un poem, March. Ce ziceţi, băieţi, v-a dăscălit bătrînul ?

Cu mult înainte de a pune această întrebare, Fulkerson intrase în cameră şi-şi instalase propria persoană pe un scaun, încălecindu-1. In timp ce vorbea, privea peste spătarul scaunului cînd spre March, cînd spre bătrînul Dryfoos.

!

March îi răspunse *i*

— Mai degrabă **aş** crede că te-am **aşteptat,** Fulkerson. In orice caz, n-am ajuns incă la dăscăleală.

— Să-ţi spun drept, jiu credeam că domnul **Dryfoos** va fi în stare să se abţină atîta timp. Mi-am dat **seama** că e teribil de furios pe tine din pricina felului cum **a** pornit toată afacerea şi că vrea **să-ţi** zica vreo două **Qînd** o să te prindă. Asta a fost concluzia mea din cîteva **vorbe** de-ale sale.

Atît Marcb, cît şi Dryfoos aveau un aer stingher, aşa mm li se întîmplă tuturor celor ce sînt ţinta unor astfel dc portretizări ironic false.

— Cred că dăscăleala mai poate întirzia un pic, .spuse bătrînul sec.

— Bun, atunci poate c-ar fi momentul prielnic să-i ar filăm domnului Dryfoos ce-am făcut cu adevărat, pînă no tragem sufletul, după cum spunea Artemus Ward. Ce zici,

March ?

— Te las pe tine să trîmbiţezi succesul, Fulkerson, Cred că e o chestiune care ţine strict de sectorul publicitar, spuse March. Era acum şi mai nemulţumit de faptul că bătrînul nu-i spusese nimic în legătură cu revista ; trase concluzia că atitudinea lui se explica printr-o reticentă în ceea ce priveşte recunoaşterea contribuţiei sale la succesul publicaţiei şi se hotărî să nu mai facă nici un fel de demersuri pentru a o obţine.

— Sectorul publicitar este inima şi sufletul oricărei afaceri, rosti Fulkerson apăsat, şi încerc să-mi menţin experienţa cîştigată exersînd cîte puţin în particular. Mă tem s că domnul Dryfoos nu-şi dă seama exact de proporţiile afacerii. A fost plecat printre neciopliţii de pe meleagurile unde ne-am născut toţi şi a citit articolele din cotidienele ' lor de două parale, şi a văzut cum s-a vîndut revista în tramvai şi-şi închipuie că poate preţui cum se cuvine ceea ce am realizat. Dar mie mi-ar plăcea grozav să-l plimb niţel prin această micuţă metropolă bătrînă şi să-i arăt *Magazinul bilunar* pe mesele milionarilor, ale celor din neamul Vanderbilt şi Astor, în toate locuinţele unde domneşte cultura şi rafinamentul, şi apoi să-l las să-şi dea singur cu părerea. Este subiectul „numărul unu" la cluburi şi la dineuri, este eu adevărat Castoria în literatură şi Pearline în artă, este elixirul fericirii pentru fiecare

minte luminată — bărbat, femeie sau copil — din acest oraş uriaş. Eram sigur că vom cuceri întreaga ţară, dar pe onoarea mea, nu m-am aşteptat să dărîmăm New York-ul dintr-un foc ! Dar exact asta s-a şi întâmplat. *Magazinul bilunar* răspunde unei vechi necesităţi care a măcinat New York-ul, care i-a alungat somnul în fiece noapte de la război încoace. Este o adevărată culme a tuturor idealurilor nobile şi înălţătoare ale trecutului...

— Cam cît credeţi c-o să scoateţi într-un an, dacă-şi menţine nivelul iniţial ? întrebă Dryfoos.

— Ia te uită cum se gîndeşte tot timpul numai la afaceri ! exclamă Fulkerson cu o privire plină de incîntarc, atrăgîndu-i atenţia lui March asupra acestei caracteristici. Ei bine, domnule, dacă totul merge aşa cum trebuie, dacă plouă destul ca să ne alimentăm izvoarele şi dacă n-o fi un an secetos, mă pot aştepta să scot — peste toate cheltuielile — cam douăzeci şi cinci de mii de dolari.

— Hm ! Şi aveţi de gînd să munciţi toţi un an întreg — director, redactor, editor, artişti, scriitori, tipografi şi toţi ceilalţi — ca să cîştigaţi douăzeci şi cinci de mii de dolari ? Eu am scos odată suma asta într-o jumătate de zi la Moffit şi mi s-a întîmplat uneori să văd în Wall Street cum se fac banii ăştia într-o jumătate de minut.

Bătrînul le înfăţişă acest aspect al problemei cu ur dispreţ binevoitor, învăluindu-1 pe Fulkerson cu tot entuziasmul său într-o sinceră simpatie.

Fiul său îşi dădu cu părerea :

— Dar cînd noi cîştigăm aceşti bani nimeni nu pierde nimic.

— Poţi să-mi dovedeşti ? replică tatăl său tăios întorcindu-se spre el. Tot ce se cîştigă se pierde. E ca un joc. Nu contează care-i miza. Afacerile sînt afaceri, iar un om de afaceri îşi asumă riscurile cu ochii deschişi.

— Vai, dar celebritatea ! insinuă Fulkerson cu o ironie impertinentă. Nu v-am vorbit încă despre celebritate pentru că este greu de evaluat. Evaluaţi celebritatea la preţul cel mai scăzut, domnule Dryfoos, şi adăugaţi-o la cele douăzeci şi cind de mii, şi veţi obţine de la *Magazinul bilunar* un venit anual suficient pentru a construi un pod de argint cu două piste, din acest birou şi pînă la lună.

N-am să mă refer la celelalte planete surori, pentru că-mi place să-mi cunosc lungul nasului.

Dryfoos îşi arătă dinţii de jos într-un zîmbet ce dovedea cît îl îneîntă minciuna lui Fulkerson şi spuse :

— Asta mi-a plăcut totdeauna la dumneata, domnule Fulkerson, că-ţi cunoşti lungul nasului.

— Ei, eu nu-s o delicată violetă bostoniană, cum e March. Genul meu de modestie aduce mai mult cu floarea-soarelui. Dar sînt modest, recunosc, spuse Fulkerson, şi nu-mi place deloc să umflu lucrurile.

— Dar cum e cu celebritatea ? Crezi într-adevăr că se pot scoate bani din treaba asta ?

— Nu încape nici o îndoială. Nu m-aş munci eu pentru o amărîtă de recompensă în bani, rosti Fulkerson cu un dispreţ generos şi teatral, dacă n-ar fi vorba de celebritatea pe care o căpătăm totodată.

— Dar ce-ai zice dacă te-ai alege numai cu celebritatea şi ai rămîne fără nici un ban ?

— Ei bine, domnule, sînt fericit să vă pot spune că încă n-am ajuns în această situaţie.

— Uite, eu cred că Conrad ar vi'ea să aibă parte numai de cinstire, spuse bătrînul cu un fel de amărăciune dramatică. Cred că nu dă nici măcar doi bani pe celebritatea de care vorbeşti dumneata, domnule Fulkerson.

Fulkerson îşi îndreptă ochii mici spre Conrad. apoi spre March, şi-i cercetă curios vrînd parcă să descopere semnele unei discuţii anterioare care să-l ajute să înţeleagă pe deplin sensul voibelor lui Dryfoos. în cele din urmă se încumetă să răspundă contînd doar pe intuiţie.

— Ce să zic, ştim cu toţii cum vede Conrad lumea. Mi-ar plăcea şi mie să-mi închipui cîteodată că sînt pe o altă planetă. Dar am băgat de seamă cu mult timp în urmă că asta e lumea în care m-am născut şi m-am hotărît să fac cam tot ce-am văzut că fac alţii aici, pe pămînt. Şi n-am văzut decît că Conrad îşi aranjează treburile în domeniul său pe principiile unui adevărat afacerist şi cred că, dacă o să cercetaţi lucrurile îndeaproape, o să constataţi acelaşi lucru. Cred că sîntem toţi o turmă cu un singur cîine, iar dumneavoastră sînteţi cel care vă-ngrijiţi de-ale gurii, iar March îşi face treaba în sectorul literar, Conrad în sectorul financiar, iar eu înşir minciuni gogonate în sectorul publicitar. Ah, şi mai e şi Beaton, fără-ndoială, în sectorul artistic. Mai că-1 uitasem pe Beaton — un fel de *Hamlet* fără Hamlet.

Dryfoos îşi privi fiul.

— Nu se numea aşa tînărul care a fost acolo aseară ?

— Ba da, răspunse Conrad.

Bătrînul se ridică.

— Ei, cred că-i timpul să mă duc. Eşti gata de plecare, Conrad ?

— Nu chiar, tată.

Bătrînul dădu mina cu March şi coborî urmat de fiul său.

Fulkerson rămase pe loc.

— Nu prea s-a grăbit să ne laude cînd i-ai oferit prilejul, Fulkerson, rosti March cu un zimbet ce nu exprima întru totul bucurie.

Cu un zîmbet la fel de lipsit de bucurie Fulkerson întrebă :

— Nu ţi-a spus nimic înainte să vin eu ?

— Nici măcar o vorbă.

— Să fiu al naibii dacă pricep ceva, oftă Fulkerson, bănuiesc însă c-o fi avut vreo discuţie cu Conrad care l-o fi nemulţumit. Probabil că s-o fi întors plin de speranţă de a-1 găsi pe Conrad resemnat la gîndul celebrităţii lumeşti, iar băiatul s-o fi arătat hotărit să i se opună.

— S-ar putea să fie vorba de aşa ceva, recunoscu March pierdut în gînduri. Cam asta am bănuit şi eu din cele cîteva cuvinte care i-au scăpat bătrînului.

Fulkerson îi ceru să-i explice despre ce-i vorba, iar apoi comentă :

— Atunci asta trebuie să fie, înseamnă că totul e-n ordine. Conrad o să se adapteze cu timpul, iar noi n-avem altceva de făcut decît să-i răbdăm toanele bătrînului pînă ce s-o potoli băiatul. Sint convins că *pe tine* te place.

Fulkerson făcu această afirmaţie cu sens interogativ şi-l privi pe March atît de dornic să-i audă confirmarea, încît acesta începu să rîdă şi spuse :

— Nu şi-a mărturisit dragostea.

Mai tlrzlu Insă, rdalîndu-i soţiei sale inlîlnirea cu bătrînul Dryfoos, £aptul nu-1 mai amuză în aceeaşi măsură,

Cînd dînsa îl văzu cam deprimat din această pricină, . încercă să-l îmbărbăteze.

— Nu-i decît un om de rînd, un ignorant incapabil să sc exprime. Fii cît se poate de sigur că e î&cîntat'de succesul revistei şi că-şi dă seama, la fel de bta£ ca şi tine, că ţie ţi se datorează totuL

— Nu sînt foarte sigur de asta. Nu cred că un om care

a reuşit să facă bani aşa de repede şi de uşor ca Dryfoos a devenit mai bun sau mai înţelept. Nu-mi dau scama exact pe ce treaptă a evoluţiei se află, dar sînt convins că, pe măsură co a înaintat, procesul a atras după sine o transformare uluitoare a idealurilor şi criteriilor sale. Bănuiesc că a ajuns să dispreţuiască o mulţime de lucruri pe care altă dată le repecta, iar unul dintre aces- tcs este capacitatea intelectuală, ceea ce numim *noi* capacitate intelectuală. Probabil că a trecut prinlr-o degradare morală, printr-un proces de atrofiere a instinctelor generoase, care s-ar putea să-i fi afectat şi modul de a gir.di. Gindirea i s-a ascuţit dar i s-a îngustat, înţelep- ciunea i s-a transformat în suspiciune, prudenţa în mes- chinărie, îndrăzneala în ferocitate. în ifelul acesta înţeleg cu un om care a trecut prin experienţa lui Dryfoos, iar faptul că majoritatea americanilor văd într-o asemenea experienţă un ideal, un ţel, nu-i deloc îmbucurător. Am impresia câ a fost cîndva şi idealul meu.

— Nu dragul meu. niciodată, protestă soţia lui.

— Oricum, nu va fi de-acum încolo. Aspectul Dryfoos al *Magazinului bilunar* mă scirbeşte profund.

— Dar, de fapt, el n-are nici o legătură cu revista, în afară de faptul că avansează banii, nu-i aşa ?

— Asta este impresia pe care ne-a creat-o Fulkerson. Dar cel ce ţine punga ţine şi frînele. S-ar putea să ne lase să minăm caii, dar poate să-i strunească în orice cli£ă, după bunul său plac. Dacă nu ne place, n-avem decît să ne dăm jos.

Pe doamna March n-o impresionă prea mult figura de stil, ci se interesă de aspectul personal al problemei.

— Ai deci impresia că domnul Fulkerson te-a înşelat ?

— A, nu ! exclamă soţul ei rîzînd. Dai' cred că el însuşi s-a înşelat.

— Cum ? insistă dînsa.

— Probabil că a avut impresia că profită de Dryfoos, cînd, de fapt, Dryfoos profită de el, probabil că a avut impresia că nu se teme de el, cînd, de fapt, se temea foarte tare. încă nu-şi veyficase curajul, iar curajul e un lucru ce trebuie demonstrat, ca şi talentul de a cînta la un instrument: nu-ţi dai seama dacă-1 ai decît atunci cînd încerci.

— Ce prostii spui ! Doar nu crezi c-ar fi în stare să te

sacrifice în interesul domnului Dryfoos.

— Sper să nu-1 bată asemenea gînduri. Dar mai curînd aş risca o înfruntare numai cu Fulkerson decît una cu Fulkerson sprijinit de Dryfoos. Am impresia că lui Dryfoos îi place frumuseţea şi poezia acestei afaceri.

O vreme doamna March nu scoase nici un cuvint. Apoi începu :

— Ştii bine, dragul meu, că *eu* n-am vrut să vin la New York. Tu...

— Nici eu, interveni el prompt.

— Dar acum, dacă tot ne aflăm aici, continuă dinsa, n-am să te las să-ţi pierzi curajul pentru orice fleac. Nu pricep de ce te-a neliniştit atitudinea domnului Dryfoos. Nu-i decît un ţăran de rînd, prostănac şi incult, incapabil să-şi exprime gîndurile, aşa cum ţi-am mai spus, tocmai de-aia n-a zis nimic.

— Mă rog, nu te contrazic.

— E îngrozitor să ai de-a face cu un astfel de om şi cu familia lui, continuă dînsa, dar nu cred că o să intervină vreodată în felul cum conduci revista, iar, dacă totuşi o va face, e mai bine ca pînă atunci să ai cit mai puţin de-a face cu el şi să mergi liniştit pe drumul tău.

— Ei, o să merg cît se poate de liniştit pe drumul meu, spuse March, sper numai să nu vină vremea cînd o să fiu nevoit să merg pe furiş.

— Ascultă, dragul meu, rosti doamna March, cînd te încearcă astfel de gînduri, spune-mi şi mie. Dacă ai s-ajungi vreodată să-ţi ştirbeşti propria onoare şi demnitatea din pricina domnului Dryfoos, sau a altora, pur şl simplu mă despart de tine.

— Dacă-i vorba pe-aşa, atunci mă bucur că misiunea' de a conduce *Magazinul bilunar* cere gust şi nu convingeri, spuse March.

III -i

în seara aceea după cină, Dryfoos fu trezit din somn de glasul voios şi de chicotitul nervos ce se auzeau din salon. Glasul — care era al Christinei — şi chicotul
— care era al Melei — se împleteau cu accentele mai grave ale unei voci de bărbat ; Dryfoos rămase un timp lungit pe canapeaua dc piele din bibliotecă încercînd să-şi

dea seama dacă vocea ii este cunoscută. în faţa focului, pe un fotoliu încăpător, şedea soţia lui, care-1 privea ţintă aşteptînd să se trezească.

— Cine-i dincolo ? întrebă Dryfoos fără să deschidă ochii.

— Nu ştiu, Jacob, zău că nu ştiu, vreun oaspete de-al fetelor.

— Am sforăit ?

— Nici un pic. Ai dormit aşa de liniştit ! Tare-mi pare rău că te-au trezit, tocmai vroiam să le spun să mai tael. Au jucat ceva, un joc care i-a făcut să rîdă.

— Nu ştiu dccit că am sforăit, spuse bătrînul ridicîndu-se.

— Nu, spuse soţia lui. Apoi continua cu tristeţe : Al fost pe-acasă, Jacob ?

— Da.

— Era totul în ordine ?

— In general, da. Acum se sapă puţuri în vechea pajişte.

— Şi... mormintele copiilor ?

— încă nu s-au atins de partea aia. Dar cred c-o să trebuiască să le mutăm în cimitir. Am cumpărat un loc de veci.

Eătrîna începu să plîngă încet.

— Tare-mi pare rău că nu-i putem lăsa să se odihnească în pace, sărmanii puişori. Aş fi vrut să ne-odihnim şi noi tot acolo, cînd ne-o veni vremea, Jacob. Acolo» chiar in spatele stupilor, sub umbrar. Doamne, parcă văd şi-acum locul ăla. Cred că nicăieri n-am să mă simt bine cu-adevărat. Cînd mi-o suna ceasul n-am să ştiu unde mă aflu. Trebuie să stau şi să mă gîndesc, ca să-mi dau seama unde-i răsăritul în New York. Ce mă fac dacă la înviere nu mă-ntorc cu faţa unde trebuie ? Oare n-ai putea să-l vinzi, Jacob ?

Capul îi tremura şi lacrimile-i străluceau în bătaia focului în timp cc-şi căuta buzunarul printre faldurile rochiei.

Din salon se auzi un hohot de rîs şi cîteva acorduri la pian.

— Hai, nu plînge ’Liz'beth ! spuse Dryfoos. Ia batista mea ! Am cumpărat un loc frumos la cimitir şi-o să ridic un

monument, cu doi miei, ca cel care-ţi plăcea ţie. Nu mai e la modă să-şi îngroape fiecare familie morţii lîngă casă. Acum îi adună pe toţi într-un cimitir.

— O să trebuiască s-o îndur şi p-asta, probabil, spuse soţia lui ascunzîndu-şi faţa în batistă. Poate că Dumnezeu m-o găsi oriunde-oi fi. Dar totdeauna mi-am dorit să mă odihnesc acolo. Ţii minte cum ne duceam şi ne-a- şezam acolo, după ce terminam cu mulsul, şi priveam cum apune soarele şi vorbeam despre îngerii lor, ne-ntrebam pe unde-or fi şi-nccrcam să ghicim.

— Ţin minte, 'Liz'beth.

Din salon se auzi o frîntură de cîntec franţuzesc interpretat de glasul de bărbat pe un ton ironic, impertinent, impunător; apoi Christine încercă să-i imite accutele, ceea ce stîrni un nou val de hohote din partea Melei.

— Ei, mereu mă gîndeam c-o să ne odihnim acolo. Poate că totuşi o să fie bine. Oricum, nu mai e mult pin-a- tunci. Să ştii, Jacob, că eu n-o mai duc mult. Simt că nu-mi merge bine aici.

— Ei, nu cred, 'Liz'belh. Eşti niţel apăsată de vreme. Vine primăvara şi-i simţi apropierea. Doctorul spune că n-ai nimic. Am trecut pe la el venind încoace şi aşa mi-a zis.

— Mă tem că nu pricepe chiar tot, insistă bătrîna. Mi s-au împuţinat puterile de cînd am plecat din Moffit şi nici acolo nu mă simţeam prea bine. Ce ciudat, Jacob, cu cît te îmbogăţeşti, cu atît ai mai puţin puterea să ră- mîi acolo undc-ai vrea, în viaţa asta sau cea de apoi.

— Facem asta pentru copii, spuse Dryfoos. Trebuie să le deschidcm drum spre lume.

— Ei, lumea ! Ar trebui să-şi poarte şi ei la tinereţe jugul, aşa cum l-am purtat şi noi. Sînt sigură că Conrad ar vrea s-o facă.

Dryfoos se ridică în picioare.

— Dacă Conrad o să-şi vadă de treabă şi-o să facă ce-i spun eu, o să aibă de dus un jug destul de greu.

Plecă de lîngă soţia lui fără a mai încerca s-o liniştească şi străbătu cu paşi greoi sufrageria. Dincolo de întunericul de aici se' vedea strălucirea salonului încăpător. Paşii să-i nu făceau nici un zgomot, căci purta papuci moi şi comozi, iar covorul era gros, aşa încît se apropie pe nesimţite de grupul de lîngă pian. Mela era cocoţată

pe taburet, cu spatele spre claviatură, Christine şedea ţinînd banjo-ul în poală, iar Beaton, aplecat asupra ei, ii aşeza mîinile pe coarde in poziţia corectă. Chipul ei radia de fericire, iar Mela privea cu o plăcere sinceră şi naivă bucuria ei.

Un om ca Dryfoos, cu educaţia şi principiile sale, nu putea vedea nimic rău în această scenă, iar, dacă lucrurile s-ar fi petrecut în salonul de la vechea fermă, sau chiar din casa de la Moffit, nu l-ar fi supărat cu nimic gestul unui tînăr care-i potriveşte mîinile fiicei sale pe banjo sau chiar gestul de a-i strînge mîna ; i s-ar fi părut un semn de atenţie cit se poate de potrivit, dacă i-ar fi făcut curte. Dar cum lucrurile se petreceau în această casă şi cum era vorba de fiica unui om care cîştigase aşa de mulţi bani, gestul i se părea o adevărată îndrăzneală. Simţi că-1 cuprinde îndoiala şi mînia care-1 asaltaseră în numeroase împrejurări pe parcursul noii sale vieţi; ar fi vrut să arate că-şi dă seama de realitate — dacă era într-adevăr o îndrăzneală —, dar nu prea ştia cum şi nu prea ştia dacă o poate aprecia ca atare. Pe de altă parte simţi, ca şi Mela, plăcerea de a citi fericirea pe chipul Christinei; şi s-ar fi întors în bibliotecă neobservat, dacă ar fi putut.

Dar Beaton îl văzuse, iar Dryfoos înainta şi-l salută cu o înclinare a capului plină de indiferenţă.

— Ce-ai acolo, Christine ?

— Un banjo, spuse fata roşind în prezenţa tatălui ei.

— Domnul Beaton o învaţă prima poziţie, chicoti Mela.

Beaton nu se simţea stînjenit. Era în ţinută de seară, iar pieptarul alb al cămăşii îi punea în evidenţă chipul extrem de atrăgător, accentuat de barba castanie. Răspunse cu acelaşi gest şi cu aceeaşi indiferenţă cu care fusese salutat şi, fără a-i adresa lui Dryfoos vreun cuvînt, îi spuse Christinei :

— Nu, nu, trebuie să ţineţi mîna şi braţul aşa, şi i le potrivi în poziţia cuvenită. Aşa ! Acum atingeţi coardele cu mîna dreaptă. înţelegeţi ?

— Nu cred c-am să reuşesc să-nvăţ, spuse fata privindu-! cu căldură.

— Ba da, o să reuşiţi, spuse Beaton.

în valul de proteste care se stîmi de o parte şi de cealaltă, nici unul nu-i acordă atenţie lui Dryfoos, aşa că bătrînul întrebă ironic şi totodată bănuitor :

— Acum e la modă banjo-ul ?

Instrumentul îi amintea de afişele spectacolelor vulgare, date de oameni de proastă calitate cu feţe vopsite şi gulere caraghioase.

— E nebunia secolului, strigă Mela răspunzînd în numele tuturor. Toată lumea cîntă la banjo. Domnul Bealon l-a împrumutat de la o prietenă.

— Hm! Păcat că v-am luat pian, spuse Dryfoos, un banjo ar fi fost mai ieftin.

Amintindu-şi parcă de acest instrument şi făcîndu-1 astfel pe Dryfoos părtaş la discuţie, Beaton îi spuse Melei :

— N-aţi vrea să mai cîntaţi cîteva acorduri ?

Mela se întoarse cu scaunul şi lovi clapele. Beaton luă banjo-ul de la Christine şi se aşeză.

— Uite-aşa !

Atinse coardele, murmurînd melodia pe care Dryfoos o auzise din bibliotecă şi-o învălui pe Christine în privirea ochilor săi frumoşi.

— Acum încercaţi, e foarte simplu.

— Unde e doamna Mandel ? întrebă Dryfoos încercînd să se impună.

Parcă nu-1 auzise nici una din fete, căci sugestia lui Beaton stîmise o adevărată zarvă. Apoi Mela îi răspunse intr-o doară :

— A trebuit să se ducă să-şi vadă o prietenă bolnavă, iar apoi lovi clapele pianului. Hai, Chris, înccarcă !

Dryfoos plecă nebăgat în seamă şi se întoarse in bibliotecă. Ar fi vrut să-l alunge pe Beaton din casă, simţea cum furia îi răscoleşte sufletul ca o mină duşmănoasă ; ar fi vrut să-l concedieze imediat de la conducerea sccţiei artistice a *Magazinului bilunar.* îşi dădea seama însă că nu se purtase prea curtenitor cu Beaton, iar dacă tînărul îi răspunse cu aceeaşi monedă, avea oare vreun motiv real de nemulţumire ? La urma urmei, nu vedea, nimic rău în încercarea lui de a o învăţa pe Christine să cînte la banjo.

Soţia lui stătea cu ochii pironiţi asupra focului.

— Mi se pare că nu ducem o viaţă prea liniştită, Jacob, măcar că am adunat atita bănet. Grozav mi-ar plăcea dac-am putea să ne-ntoarcem la vechea noastră fermă chiar în clipa asta. Păcat că nu ne-am împotrivit dorinţei copiilor şi-am vîndut-o. Im: spune inima că or să ajungă rău aici, la New York. Deja văd că s-au schimbat, mai ales fetele.

Dryfoos se întinse din nou pc canapea.

— Văd că nici Conrad nu ne e de prea mare ajutor. De ce nu-i aici, .cu surorile lui ? Ce tot face acolo, în East Side ? Parc-ar face-o anume ca să mă supere.

Dryfoos îşi descărca nemulţumirea în faţa soţiei sale mai mult din afecţiune şi obişnuinţă, căci adeseori într-o căsnicie aceste sentimente dăinuie mai mult decît sentimentul egalităţii intelectuale. Nu-şi închipuia că soţia lui reuşeşte să-i urmărească firul gîndurilor, dar simplul fapt că-1 ascultă îi făcea bine şi, cu toate că dinsa nu-1 putea linişti decît cu vorbe blînde, care de multe ori n-aveau nici o legătură cu subicctul, lot la dînsa se întorcea pentru a-şi găsi alinarea.

— Uite, m-am băgat în afacerea asta cu ziarul, sau cum Dumnezeu să-i zic, numai de dragul lui, şi tot nu-i mulţumit. Văd că nu-1 trage inima la treabă deloc.

— Se străduieşte, bietul băiat ; sînt sigură, Jacob, încearcă să-ţi fie pe plac. Dar a pierdut mult renunţînd să
se facă predicator. Poate c-ar trebui să ţinem seama de lucrul ăsta.

— Predicator ! exclamă Dryfoos supărat. Nu prea cred

că l-ar mulţumi acum să se facă preot. A avut neruşinarea să-mi spună c-ar vrea să ajungă *preot.* M-a învinuit că n-a putut face asta pentru că l-am oprit de la şcoală.

— Nu preot catolic în biserica romană, Jacob, îi explică bătrîna pe gînduri. E vorba de un soi de credincioşi episcopali, nu catolicii pe care-i ştim noi. îi ajută tare mult pe săracii de-acolo. Zici că noi n-avem habar cum trăiesc oamenii pe-acolo, în casele de închiriat, sute de oameni într-o locuinţă, o familie-ntreagă îngrămădită într-o cameră. Il trage inima să-i ajute aşa cum îi ajută „părinţii" lor — după cum zice el —, care-şi jertfesc viaţa pentru ei. După cîte spunea, el n-are cum să ajungă preot, fiindcă n-are şcoală, dar ai- putea fi un fel de ajutor. Să ştii, Jacob, cînd începe să-mi vorbească, nu pot să-l contrazic defel.

— N-am nimic cu preoţii lui, 'Liz'belh, spuse Dryfoos. în felul lor sînt oameni de treabă ; şi-au jertfit viaţa pentru o credinţă care e, pentru ei, un soi de afacere ca oricare alta. Pe mine Conrad mă frămîntă acum. N-are decît să facă oricîte fapte bune pofteşte şi Dumnezeu mi-e martor că n-am fost strins la pungă cînd a fost vorba de asta. îi dau cîţi bani vrea, să-i împartă cum i-o place.

— Asta i-am spus şi eu odată, dar el zice că nu-i vorba de bani, banii nu sînt singurul lucru pe care trebuie să-l dăm celor săraci. Trebuie să le dăruim timpul nostru, ştiinţa şi dragostea noastră, şi multe altele, trebuie să ne dăruim pe noi înşine dacă vrem să-i ajutăm. Aşa zice Conrad.

— Ei, o să-i spun eu că faptele bune încep aici, acasă, spuse Dryfoos ridicindu-se cuprins de nerăbdare. Ar face mai bine să ne dea *nouă,* bătrînilor săi părinţi, o fărîmă din timpul lui. Şi surorilor lui. Ce treabă-i asta, să umble pe la-ntruniri, Dumnezeu mai ştie pe unde, şi să le lase aici singure ? !

— Cum, domnul Beaton nu-i cu ele ? întrebă bătrîna; Mi s-a părut că-i aud glasul.

— Domnul Beaton ! Sigur că-i aici. Şi la urma urmei, cine-i domnul Beaton ăsta ?

— Ştiu eu, nu cumva lucrează la ziar, cu Conrad ? Parc-am crezut că...

— Ba da. Dar *cine* e, de fapt ? Ce se tot învîrte pe-aid ? Ii face curte Christinei ?

— Cred că da. Dacă e să mă iau după Mela, soră-sa şi-a pierdut capul de dragul lui. Nu-ţi place băiatul, Jacob ?

— Nu-1 cunosc, nu ştiu cine e. N-are pic de bună-cuviinţă. Cine t-a adus aici *T* Cum de-a ajuns în casa noastră ?

— Cred că l-a adus domnul Fulkerson, spuse bătrîna calm.

— Fulkerson ! mirii Dryfoos. Şi doamna Mandel pe unde umblă, pot să ştiu şi eu ? Şi pe ea tot el a adus-o. Aşa o şterge în fiecare seară ?

— Nu, de cele mai multe ori e foarte corectă. Nu ştiu, zău, Jacob, cum ne-am fi descurcat fără ea. Ştie întocmai ce trebuie făcut, iar fetele noastre ar face de zece ori mai multe greşeli fără ca. Nădăjduiesc că n-ai de gînd s-o dai afară, Jacob ?

Dryfoos nu găsi necesar să-i răspundă Ia întrebare.

—Fulkerson, Fulkerson şi iar Fulkerson ! Parc-a ajuns Fulkerson să comande-n casa mea. El a adus-o pe doamna Mandel, el l-a adus pe Beaton, el l-a adus pe individul ăla din Boston 1 Şi totuşi eu îl plătesc. Am să-i arăt eu lui Fulkerson că nu pot fi toate pe placul luL N-am nevoie să m-ajute nimeni să-mi cheltuiesc banii. Eu i-am cîştigat. ştiu eu ce să fac cu ei. Ar fi cazul să fiu puţin cu ochii pe el. Şi-a cam făcut de cap şi-şi închipuie că el hotărăşte. O să-ncep să mă ocup niţel şi de cartea aia.

— O să te istoveşti, Jacob, luptindu-tc să faci atîtea lucruri, spuse soţia lui. Şi ce folos ? Nu prea mi se pare c-o ducem mai bine de cînd avem aliţia bani Tot atitea griji ne-apasă, ca pe vremea cînd eram toţi la fermă. Ta- reaş vrea să ne putem întoarce, Ja...

— Nu ne putem întoarce ! strigă bătrînul fioros. Ferma nu mai există, nu mai avem unde să ne-ntoareem. Pămîntul e plin de puţuri de gaz şi de petrol şi de tot felul de drăcovenii, casa s-a demolat şi hambarul urmează...

— Hambarul ! strigă bătrîna. Ah, Doamne !

— Chiar de-ar fi să dau tot ce am în clipa de faţă, tot nu ne-am mai putea întoarce la fermă, aşa cum nici fetele noastre nu se mai pot întoai'ce la virsta copilăriei. Nu spun că o ducem mai bine de cînd avem bani. Acum am mai mult ca orkînd şi parcă norocul sporeşte, banii curg. Şi totuşi mă simt parc-aş fi legat de mîini şi de picioare. Nu ştiu încotro s-o iau. Nu ştiu ce să fac într-o treabă sau alta. Parcă banii nu-mi aduc decît griji, din ce în ce mai multe griji şi necazuri. Avem o casă mare, în care nu ne simţim bine, avem o groază de slujnice care

ne-ncurcă şi nu ne sînt de nici un folos. Copiii noştri nu dau nici două parale pe noi, n-avem nici prieteni, nici vecini. Dar aşa a fost să fie. N-am avut altă cale, a trebuit să vind ferma şi nu ne mai putem întoarce acolo pentru că ferma nu mai există. Să nu mai pomeneşti de ea, 'Liz'beth !

— **Bietul Jacob ! rosti soţia lui. Bine, dragul meu, n-am să mai pomenesc de ea.**

IV

Beaton îşi dădea seama perfect că Dryfoos îl priveşte cu neîncredere, iar acest lucru îi sporea bucuria pe care i-o oferea faptul că Christine il plăcea. Era la fel de convins de un lucru ca şi de celălalt, cu toate că nu avea nici un motiv întemeiat să se bucure. Fata avea farmec, farmecul unei sălbătăciuni ce impresiona o anume latură sălbatică a propriei sale firi ; uneori îşi imagina un viitor comun pentru amîndoi, o viaţă scăldată într-un belşug smuls din dragostea bătrînului pentru fiica sa. Pe Beaton il îneînta mai mult gîndul acestei constrîngeri decît gîndul belşugului în sine ; banii aveau ceva respingător ; se şi vedea refuzîndu-i; aproape că ajungea să-şi dorească să fie îndeajuns de îndrăgostit de fată ca să se căsătorească cu ea fără bani; ar fi grozav. Era îndrăgostit de ea într-un anume fel, într-o oarecare măsură ; întrebarea era în ce fel, în ce măsură.

Din dorinţa de a scăpa întrucîtva de această întrebare, o porni grăbit spre centru şi se gîndi să-şi petreacă împreună cu familia Leighton un ceas, pînă ce va veni timpul să meargă la recepţia pentru care se îmbrăcase in ţinută de seară. Considera că e important s-o vadă pe Alma Leighton. De fapt, farmecul ei îl atrăgea în mod constant; era probabil elementul hotăritor. In momentul de faţă, relaţiile dintre ei îl făceau cît se poate de fericit. Alma renunţase la prefăcătoria şi uimirea ironică ce stătuseră între ei ca o barieră. I se părea că se întorseseră la relaţiile de altădată, întemeiate pe interesul comun pentru artă, care-1 încîntaseră vara trecută. După toate aparenţele, atît ea, cît şi mama ei trecuseră cu vederea lipsa lui de

atenţie faţă de ele în perioada primelor luni petrecute la New York ; era convins că doamna Leighton ţine la el la fel ca şi înainte şi, dacă în atitudinea Almei descoperea uneori ceva nesigur, faptul îl stimula mai mult decît îl descuraja ; îi stîrnea curiozitatea, nu neliniştea.

Cînd intră, le găsi pe cele două domnişoare în compania lui Fulkerson. Probabil că glumise cu amîndouă, căci se amuzară peste măsură — după părerea lui Beaton — cînd Fulkerson spuse :

— Să mă prezint, domnule Beaton : sînt domnul Fulkerson de la *Magazinul bilunar.* Cred că v-am întîlnit pe la redacţie.

Fetele izbucniră în rîs, iar Alma îi spuse că mama ei nu se simţea prea bine şi că o să-i pară tare rău că nu l-a văzut. Apoi se întoarse — mai mult din răutate, după părerea lui —: şi-şi continuă discuţia cu Fulkerson lăsîndu-1 pe el în seama domnişoarei Woodburn.

In cele din urmă aceasta îi citi pe chip dezamăgirea.

— Nu prea am noroc să stau de vorbă cu dumneavoastră, domnule Beaton, aşa că o să vorbesc de-o să vă ameţesc. Intrucît aţi fost în Sud, ştiţi cît de mult se vor-
„ beşte pe la noi.

— Noroc c-am scăpat cu viaţă ca să pot confirma, răspunse Beaton.

— Vai, chiar credeţi că vorbim mult mai mult decît cei din Nord ? întrebă tînăra nemulţumită.

— Nu ştiu. Ştiu numai că, oricît aţi vorbi, tot nu m-aş plictisi. Mi-ar plăcea să vă tot aud vorbind cu accentul dumneavoastră din Sud pînă la sfîrşitul zilelor mele.

i— Ah, văd că aU trecut la lucruri intime, domnule Beaton. Am să trec şi eu la lucruri intime ; şi domnişoara Woodburn desfăşură bucata de pînză pe care o broda şi-l întrebă : Nu credeţi că e foarte frumoasă ? Ce părere aveţi ca artist, ca un mare artist ?

— Ca un mare artist, desigur, răspunse el imitîndu-i accentul. Dacă n-ar fi cu adevărat extraordinară, poate c-aş avea unele obiecţii privind aranjarea culorilor. Sîn- teţi originală şi îndrăzneaţă ca natura însăşi.

— Serios ? Ah, vă rog mult să-mi spuneţi care-i culoarea dumneavoastră preferată, domnule Beaton ?

— Culoarea mea preferată ? Ei, Doamne, de ce-aş

prefera o culoare anumită ? Oare albastrul e bun şi roşul rău ? In general, oamenii au preferinţe pentru anumite culori ? întrebă Beaton cuprins brusc de curiozitate.

— Fără îndoială că da, răspunse fata. Artiştii nu au ?

— N-am auzit niciodată ca vreun artist să aibă în mod conştient asemenea preferinţe.

— Aşa să fie oare ? Credeam că toţi au preferinţe. Culoarea mea preferată este vişiniul. Credeţi că-i o culoare frumoasă ?

— Depinde de cum e folosită. Vă referiţi la culoarea cravatelor ? şi Beaton se uită pe furiş la cravata pe care o purta Fulkerson.

Domnişoara Woodburn rîdea cu capul sprijinit în mîini.

— Sînt ferm convinsă că bărbaţii din Nord sint mult mai sociabili decît femeile.

— Ciudat, spuse Beaton. în Sud am ajuns la concluzia că femeile sînt mai sociabile decît bărbaţii. Ce lucraţi ?

— Asta ? Domnişoara Woodburn întinse din nou pînza şi o privi de parcă atunci o vedea prima dată. E o faţă de masă. N-aţi vrea să v-arăt unde am s-o pun ?

— Cum să nu.

— Am să vă rog să fiţi aşa de drăguţ să-mi daţi un sfat de adevărat specialist : după ce-o s-o pun pe masă, să-mi spuneţi dacă să brodez ceva în colţuri.

Se ridică şi porni spre camera vecină. Beaton îşi dădea seama că, de fapt, vrea să-i vorbească despre altceva, <?-ar o lăsă să-şi facă jocul. Fata întinse faţa de masă, el îşi exprimă părerea — simţind că asta e dorinţa ei — că n-ar trebui să mai pună nimic în colţuri, ci doar un tighel do jur împrejur.

— Vai, am avut un adevărat război cu **domnul** Fuîkerson, spuse ea. Dar în cele din urmă ne-am hotărît să lăsăm totul **în** seama dumneavoastră. Domnul **Fulkerson** a spus că păTerea dumneavoastră va fi oea mai bună. Mă bucur tare mult că sînteţi de părerea mea. **Dar** să ştiţi, domnule Beaton, că vă admiră grozav, încheie **ea** cu un aer sobru şi sugestiv.

— Serios ? De fapt şi eu sînt un mare admirator al lui Fulkerson. spuse Beaton cedînd dintr-un capriciu dorinţei ei de a vorbi despre Fulkerson. E un tip extraordinar : nobil şi generos, pentru care prietenia este un ideal, înzestrat cu un simţ rar al marilor posibilităţi. Ar fi în stare să facă reclamă *Magazinului bilunar* chiar şi pe cavoul

familiei sale.

Domnişoara Woodburn izbucni în rîs şi-l ameninţă că o să-l spună lui Fulkerson.

— Desigur. Numai că e obişnuit să-l vorbesc numai de rău şi o să creadă că glumiţi.

— Probabil că e un om de afaceri tipic newyorkez, spuse domnişoara Woodburn. Apoi adăugă, ca şi cum asta era urmarea firească : Nu seamănă deloc cu omul de afaceri newyorkez aşa cum mi-1 închipuiam eu.

— Dispreţul pentru afaceri face parte din tradiţia dumneavoastră sudistă, spuse Beaton cu grosolănie.

Domnişoara Woodburn rîse din nou.

— Dispreţul ?! Vai de mine ! Dar cum să le dispreţuim, dimpotrivă, am vrea să intrăm în afaceri şi să trudim din toate puterile, după cum spune domnul Fulkerson. O asemenea tradiţie a pierit de mult. Nu cunoaşteţi Sudul zilelor noastre! Tatăl meu nutreşte un dispreţ profund faţă de afaceri, dar el este, după părerea mea, însăşi întruparea radiţiei.

Beaton ar fi contribuit cu plăcere la tot ceea ce fata ar fi. fost dispusă să spună în defavoarea tatălui ei, dar se stăpîni, iar dînsa vorbea întruna vrînd parcă să-i explice, poate chiar să găsească o scuză pentru atitudinea plină de trufie cu care tatăl ei îl trata totdeauna.

— I-am spus că nu poate să Înţeleagă noua generaţie. E format la vechea şcoală şi are impresia că şi noi sîntem astăzi cum era el în tinereţe, punînd idealurile cavalerismului şi vieţii de familie mai presus de orice. Vai de mine! în ziua de astăzi banii au aceeaşi valoare Ln Sud ca oriunde. Probabil că, dacă am putea reinstaura la ferma noastră sclavia în forma pe care i-ar fi dat-o tata. dacă nu-1 împiedica spiritul comercial, aceasta ar fi cea mai bună soluţie. Cum însă aşa ceva nu se poate, o soluţie aproape la fel de bună ar fi acceptarea spiritului comercial.

Domnişoara Woodburn continuă să prezinte, cu sinceritate şi devotament, diferenţa între idealurile sale şi cele ale tatălui său, fără a ţine seama — după părerea lui Beaton — de faptul că el nu-i acorda atenţie şi interes, ci o făcea mai ales din dorinţa de a afla mai multe despre „efectivul" şi .,partea materială[11] ale *Magazinului* bilunar şi despre relaţiile domnului Fulkerson cu această revistă.

— Vă rog foarte mult să mă scuzaţi domnule Beaton, că vă pun atitea întrebări. Ştiţi că numai din cauza mea ne aflăm aici, la New Yark. I-am spus tatei că, dacă vrea să realizeze ceva din scrierile sale, trebuie să venim în Nord, aşa că eu l-am determinat să vină. Cred că ar fi preferat să rămână in Sud toată viaţa. Şi acum domnul Fulkerson ar vrea ca redactorul revistei să-şi dea părerea asupra scrierilor sale, iar eu aş vrea să ştiu cîte ceva despre această revistă. Toţi cei din casă sînt grozav de agitaţi din pricina asta, după cum bine ştiţi, domnule Beaton, încheie ea cu o expresie ce trăda acum mai mult interes pentru Alma decît pentru Fulkerson. Se îndreptă spre camera din care plecaseră şi unde cei doi stăteau de vorbă şi se apropie triumfătoare de Fulkerson ca să-i comunice părerea lui Beaton în privinţa feţei de masă.

Alma rămase lîngă pian împreună cu Beaton, care, aşezat pe taburetul pianului, începu să-i vorbească despre familia Dryfoos. Ii spuse că a început s-o înveţe pe domnişoara Dryfoos să cînte la banjo şi că a împrumutat instrumentul de la domnişoara Vance. Apoi iijţerpretă acordul pe care încercase să-l interpreteze Christine şi cîntă tot cînteeul.

— V-a plăcut ? întrebă el răsucindu-se cu taburetuL

— ML se pare un cîntecel cam indecent, spuse Alma cu indiferenţă.

Beaton îşi sprijini cotul pe colţul pianului şi o privi [1] pierdut şi visător.

— Sînteţi de o sensibilitate extraordinară. Este în- . tr-adevăr indecent. L-am cîntat acolo tocmai din lipsă ■ de respect faţă de ele.

— Şi vă mîndriţi cu asta ?

— Nu, fac doar o afirmaţie. Cum poţi respecta astfel de oameni ?

— Aţi putea măcar să vă respectaţi pe dumneavoastră, spuse fata. Sau poate nid asta n-ar fi prea uşor.

— Nu, n-ar Ci uşor. îmi face plăcere să vă aud că-mi spuneţi astfel de lucruri, spuse Beaton imparţial.

— Şi miq-mi face plăcere să le spun, replică Alma.

— îmi fac bine.

— Ah, n-an- avut cîtuşi de puţin asemenea intenţii.

— Sînteţi ur. om extraordinar, fără pereche, rosti Beaton elogiind-o parcă în absenţa ei. Venind din casa

aceea, unde totul vorbeşte ostentativ despre bani — parcă-i şi aud zornăind, parcă simt mirosul bancnotelor murdare, o casă în care simţi că te sufoci — şi intrînd în atmosfera de aici. am impresia c-am păşit în altă lume.

— Mulţumcsc, spuse Alma. Mă bucur că aici nu miroase urît dar ne-ar prinde bine să zornăie ceva bani.

— Nu, vă rog, nu spuneţi asta ! o imploră el. îmi face plăcere să ştiu că în acest oraş mare, brutal şi vulgar, există totuşi un suflet neatins de patima banilor.

— Adică două, spuse Alma cu modestie. Dar, dacă vă sufocaţi in casa familiei Dryfoos, de ce mergeţi acolo ?

— De ce ? întrebă el visător. Nu credeţi că trebuie să cunoaştem toate firile, toate caracterele, toate tipurile umane existente ? Fetele acelea îmi oferă un material de studiu ciudat : cea mică e o făptură simplă, pămînteană, banală ca un lan de ovăz ; cea mare e ca fiara sălbatică, suplă, strălucitoare...

Alma izbucni în rîs.

— Ce minunată aliteraţie ! Şi le place să fie studiate ? S-ar putea întîmpla ca fiara sălbatică să vă... zgirie.

— Nu, răspunse Beaton pierdut în melancolie, nu face decît să... toarcă.

Fata simţi că o cuprinde indignarea.

— în cazul ăsta, domnule Beaton, sper că totuşi o să vă zgîrie şi poate chiar o să vă muşte. Cred că n-aveţi dreptul să vă ocupaţi dc studiul oamenilor în felul acesta. E inadmisibil ceea .ce faceţi.

— Hai, mai spuneţi ceva ! o îndemnă tînărul. Conştiinţa dumneavoastră puritană stîrneşte în mine fiorul credinţei strămoşeşti ca un glas care vine din lumea de dincolo. Mai spuneţi ceva...

— Mă rog, atunci ar trebui să vă spun că ceca ce faceţi nu e doar inadmisibil, ci şi înjositor.

— Ai putea fi îngerul meu păzitor, Alma, spuse tînărul dînd ochilor săi o expresie tot mai pierdută şi mai visătoare.

— Prostii ! Sper că. mai presus de înveliş, am şi suflet !

Alma se ridică, iar el o urmă, zîmbind, pînă la uşă.

— Noapte bună, domnule Beaton ! rosti fata.

Domnişoara Woodburn şi Fulkerson se întoarseră din camera alăturată.

— Cum ? ! Doar n-ai de gînd să pleci, Beaton ?

— Ba da, mă duc la o recepţie. M-am oprit doar în trecere.

— Ca să-şi umple timpul, îi explică Alma.

— Mă rog, **acesta** este ultimul loc în care m-aş opri numai ca să-mi umplu timpul, răspunse Fulkerson galant. Dar poate **c-ar** fi bine să plec şi eu. Nu o dată m-am **gîndit** că regula de a nu sta **prea tîrziu într-un loc trebuie totuşi respectată, Dar, cum amicul Beaton porneşte** în clipa asta spre o petrecere, mi se pare că e totuşi **de**vreme. Nu mă-ndeamnă nimeni să mai stau ?

Fetele zîmbiră, iar domnişoara Woodburn spuse :

— Domnul Beaton e o pasăre la modă. Grozav mi-ar plăcea să merg şi eu la o petrecere. Simt că mă cuprinde invidia.

— Dar n-a spus-o cu scopul ăsta, o lămuri Alma cu o blîndeţe plină de umilinţă.

— Ce să-i faci, nu putem fi toţi vedete. Dar, de fapt, unde-i petrecerea, Beaton ? întrebă Fulkerson. Cum naiba faci să capeţi invitaţii la aşa ceva ? îmi închipui că

trebuie să faci tot felul de aluzii în dreapta şi-n stînga, hu-i aşa ?

Beaton acceptă cu seninătate ironiile, dădu mîna cu domnişoara Woodburn, lăsînd impresia că a dat deja mîna cu Alma, care-şi ţinea mîinile împreunate la spate.

V

Beaton plecă zîmbind, şi zîmbetul nu-1 părăsi nici pe drum, în timp ce-1 asculta pe Fulkerson, nici în clipa cînd sosi la recepţie. Era convins că Alma e supărată pe el din motive personale, diferite de cele la care făcuse aluzie ; il măgulea faptul că o supărase tot ceea ce-i povestise despre familia Dryfoos. In aparenţă îl dojenise în numele lor, de fapt, o făcuse pentru că era geloasă din pricina interesului lui — de orice natură — faţă de o altă persoană. Ceea ce se întîmplase era urmarea firească. Numai o proastă ar fi reacţionat altfel faţă de interesul lui pentru o altă femeie, iar principalul motiv pentru care Beaton o admira pe Alma Leighton era tocmai faptul că nu era o proastă. Nici chiar la început, pe vremea cînd trăia la ţară şi cînd prezenţa lui o impresiona, nu reuşea totuşi s-o impresioneze profund, iar uneori n-o impresiona chiar deloc. în asemenea momente, Alma privea cu o neîncredere uşuratică prefăcătoria sa plină de gravitate şi chiar i-o imita, ceea ce-1 uimea. Cu toate acestea, Beaton îşi dădea seama că o cucerise şi-i admira priceperea cu care-1 pedepsise pentru neglijenţa lui cînd se revăzuseră la New York. într-adevăr, ajunsese aproape să uite de existenţa doamnei şi domnişoarei Leighton ; veşmîntul invizibil al obligaţiilor născute din amabilitate reciprocă, veş- mînt ce-i încorsetează pe majoritatea bărbaţilor, pe el nu-1 stînjenea absolut deloc ; n-ar îi suferit cîtuşi de puţin dacă s-ar fi eliberat de aceste legături, dar, din clipa în care recunoscuse existenţa lor, începu să-şi dea seama că ele se întăreau tot mai mult prin însuşi faptul că Alma le ignora. Dacă atitudinea ei ar fi fost plină de sentimentalism sau de reproşuri duioase, totul s-ar fi sfîrşit, ar fi trebuit s-o părăsească. Dar cînd ea acţiona în stilul lui şi-l forţa pe el să fie sentimental, atunci ea stabilea regulile

jocului. Gîndindu-se la **toate acestea,** Beaton rîse in sinea **lui** şi-şi spuse că fata **evoluase mult** de cînd venise la New York ; profitase de fiecare clipă, recepţionase totul cu o acuitate desăvirşită. Constatase aceasta mai cu seamă în **timpul** discuţiilor **legate de** munca ei; profitase de tot ceea ce văzuse şi auzise ; îşi însuşise toate ideile lui Wetmore. Pe Beaton îl amuza faptul că fata culegea chiar **şi** de la el tot ceea ce-i era util şi-i cerea amănunte tehnice ori de cîte ori putea. Lucrul acesta îi făcea plăcere **luî** Beaton ; Alma era foarte talentată ; în privinţa asta nu încăpea nici o îndoială ; dacă ar fi fost bărbat, **n-ar** fi avut îndoieli nici cu privire la viitor. Beaton se apucă **să** construiască viitorul fetei incluzind şi o serie **de** elemente ce-1 priveau ; in acest viitor comun se împleteau **viaţa** şi munca amîndurora.

Strălucirea prosperităţii viitoare îi lumina faţa in clipa cînd o întîlni pe Margaret Vance la recepţie.

Casa în care se afla era de genul celor in care oamenii pot sta de vorbă vreme îndelungată fără ca — în ochii celorlalţi — să se stabilească între ei vreo legătură de altă natură decît o simplă comuniune de idei. Domnişoara Vance se afla acolo pentru că, prin multiplele sale simpa- **tii şi** ambiţii, aduna laolaltă tot ceea ce stîrnea interesul oamenilor din lumea artistică şi mondenă, care veneau **aici** îndemnaţi de preocupări comune. Era poate singura **casă din** New York unde lucrul acesta se petrecea în mod îrtdcvent, **ceea** ce nu se întîmpla în mod frecvent în acest oraş. Era **mai** ales **un** salon **literar, avînd şi trăsături** ar- **tistice, iar oaspeţii obişnuiţi erau, în cea mai mare parte, scriitori** şi **artişti ; Wetmore, căruia îi** plăcea să adapteze **fiecărei împrejurări fraza potrivită, spunea că** tocmai oas**peţii** neobişnuiţi **erau** cei **cu** adevărat la **modă. Domnea**
o **atmosferă generală simplă şi lejeră** ; iar, **dacă nu** era cu adevărat **distinsă, pricina** nu era absenţa **unor** figuri **distinse,** ci faptul că în viaţa newyorkeză **pare** să existe **un** anume solvent care **aduce** toţi oamenii la acelaşi ni- **vel,** care-i marchează cu **puterea** sa magică şi care-i aduce **in** prim plan **pe** cei **pierduţi** în anonimat. Asupra anumi**tor** tipuri de **temperament,** asupra conştiinţei **de** sine, asupra egoismului, **fenomenul are** un efect admirabil; asupra celor înclinaţi **spre curiozitate,** spre **adoraţia** celebri- taţilor, are un efect derutant. Găsim aici

suflul străzii transplantat în salon : indiferent, egalizator, dar categoric binefăcător, stînd mărturie pentru măreţia locului, chiar dacă nu contribuie la măreţia personalităţilor sau a reputaţiei lor.

In momentul de faţă Beaton refuza să accepte ideea că locuinţa aceasta reprezintă un salon literar în adevăratul sens al cuvîntului; şi atunci cînd domnişoara Vance tînjea după un asemenea salon, Beaton îi spunea că este un lucru imposibil de realizat la noi, ba chiar de nedorit, în orice caz, după părerea lui, acest veşnic du-te-vino, bilbîiala şi bolboroseala, cotcodăcitul şi sîsîitul discuţiilor nu erau expresia unei civilizaţii capabile să creeze un salon. Recunoştea că se adunau aici elemente capabile să ofere delectare intelectuală, dar însăşi calitatea celor ce se adunau era incompatibilă cu ideea unui salon ; erau prea multe lucruri bune. Cuvîntul franţuzesc presupunea o discuţie generală între toţi oaspeţii, încununată de un mic dineu şi prelungită pînă dimineaţa. Cît era seara de lungă, aici se servea, în cantităţi uriaşe, ceai cu lapte sau cu lămîie şi un pahar de vin roşu pentru cei mai rezis-, tenţi. După cum afirma el, salonul literar se năştea în lu-; mea celor mari, a celor de sus, şi îngloba în sine lumea celor cu preocupări estetice. Dar la noi, cei mari, bogătaşii, erau proşti şi nici nu-şi doreau să fie altfel ; nici măcar nu aveau curiozitatea de a-i cunoaşte pe scriitori şi pe artişti. Beaton îşi închipuia că vorbeşte cu obiectivitate, aşa încît îşi permitea să vorbească sarcastic ; spunea că în nici un alt oraş al lumii, ca cxcepţia Vienei, poate, asemenea oameni nu reprezentau un grup social atît de re-, strîns.

— Nu e numai vina celor bogaţi, spunea Margaret; vorbind şi ea cu obiectivitate. Cred că nici scriitorilor, nici artiştilor nu le-ar plăcea un salon care li s-ar oferi în dar de către cei sus-puşi. Ştiţi că Madame Geoffrin era un om de rînd, iar soţul ei se ocupa de afaceri.

— In New York ar fi făcut o vîlvă grozavă, spuse Beaton cu aceeaşi obiectivitate.

Wetmore se apropie de colţul unde stăteau de vorbă,' ţinînd într-o mînă o felie de pîine cu unt, iar în ccalaltă 0 ceaşcă cu ceai. înalt, gras şi proaspăt ras, arăta ca un călugăr în ţinută de seară.

— Vorbeam despre saloanele literare, spuse Margaret.'

— De ce nu deschideţi şi dumneavoastră un salon ?

întrebă Wetmore, respirînd anevoie din pricina efortului de a străbate prin mulţime fără să verse ceaiul.

— Ca biata Lady Barberina Lemon ? întrebă fata rîzînd. Ce poveste grozavă ! povestea unei femei pe care n-o preocupa nici o artă pentru că era, prin tradiţie şi origine socială, însăşi substanţa artei ! Ia ţara noastră nu vom ajunge niciodată la un asemenea grad de nepăsare.

— Nici chiar dacă ne-am strădui cu adevărat ? sugeră pictorul. După părerea mea, dacă americanii s-ar pune serios pe treabă, ar reuşi să cîştige — sau să dea lovitura, cum ar spune Beaton — aşa cum fac în celelalte treburi. Cind o să avem o adevărată aristocraţie, va fi o aristocraţie care va merge în fruntea a tot ceea ce a creat omenirea. Oare de ce nu încearcă cineva să spargă gheaţa şi să urmărească genealogia înaintaşilor şi istoria burgheziei, să creeze o legislaţie a eredităţii şi toate celelalte ? Avem blazoane şi palate şi livrele, precum şi sentimentul apartenenţei la o castă. Pînă aici am mers cît se poate de bine fi avem banii care să ne-ajute să mergem cît vrem de departe. I

— Ca omul dumneavoastră, domnule Beaton, proprietarul de gaze naturale, spuse fata întorcîndu-se spre el fi privindu-1 zîmbitor.

1 — Cum ? întrebă Wetmore, amestecînd ceaiul. Beaton

I are un proprietar de gaze naturale ?

— Proprietarul meu de gaze naturale, spuse Beaton ignorînd întrebarea lui Wetmore, nu ştie încă să trăiască în palatul său şi mă îndoiesc că are sentimentul aparteneţei la o castă. Cred că membrii acelei familii se consideră nişte adevărate victime ale lui. Sînt de părere... una din domnişoare este de părere că nu există oraş mai ostil [ca New York-ul. Nimeni nu face vizite.

“ Asta-i bună ! exclamă Wetmore. Probabil că au tot Ice le trebuie ca să primească oaspeţi : un bucătar bun, mobilă bună, servitori, trăsuri.

Cu carul! spuse Beaton;

— Ce păcat! Ce ocazie pentru dumneavoastră, dom- I nişoară Vance ! Oare spiritul dumneavoastră filantropic nu se adresează celor lipsiţi de resurse sociale ca şi celor

lipsiţi de resurse materiale ? Inchipuiţi-vă ce familie, fără nici un prieten în acest oraş imens ! După părerea j mea, orice suflet caritabil îşi dă seama că are de îndepli- j nit o datorie în acest sens, ca să nu mai vorbim de sufletele f de excepţie.

Printr-o privire plină de respect ironic, lăsă să se în- * ţeleagă că Margaret are un astfel de suflet. Se bucura de j faima că face fapte bune — faimă ce depăşea, ca de obi- 1 ' cei, faptele în sine —, dar era într-adevăr activă în acest 1 sens, acţionînd din dorinţa, ce ne caracterizează pe toţi, ' de a fi de ajutor altora. Aparţinea acelei biserici ce pare să fi descoperit calea de întoarcere spre ritualul impresionant de odinioară, spre idealurile fraternităţii de la începuturile creştinismului.

— Vai, dar cred că îl au deja pe domnul Beaton, răspunse Margaret, iar Beaton se simţi oarecum măgulit de aluzia la protecţia acordată familiei Dryfoos.

. Beaton îi explică lui Wetmore :

— Mă au pentru că într-o oarecare măsură sînt proprietatea lor. Dryfoos este cel care-1 sprijină financiar pe Fulkerson în editarea *Magazinului bilunar.*

— Serios ? ! Interesant! E uimitor ce revistă reuşită a putut să scoată Beaton, nu-i aşa, domnişoară Vance ?

— Da, e foarte reuşită, din toate punctele de vedere, spuse Margaret. îţi dă sentimentul că totuşi ai cu adevărat o patrie. Este la fel de *chic* — ce cuvînt oribil — ca cele mai noi cărţi franţuzeşti.

— Acesta a şi fost modelul lui Beaton. Dar să nu vă-nchipuiţi că el face totul la *Magazinul bilunar.* I-ar plăcea să credeţi aşa ceva. N-ai reuşit încă, Beaton, să ajungi la valoarea copertei primului număr. Aceea, domnişoară Vance, a fost ilustraţia uneia din elevele mele, o fată pe care Beaton a descoperit-o vara trecută la New Hampshire.

— Ah, da. Şi vă puneţi mari speranţe în ea, domnule Wetmore ?

— Mi se pare că are mai mult talent şi dăruire decît oricare altă femeie. Uneori mi se pare că e un caz unic de artă pentru artă. Dar nu se ştie niciodată. Ştiţi, o astfel de femşie se poate căsători oricînd. Ascultă, Beaton, cînd proprietarul tău de gaze naturale ajunge în faza cînd se apucă să cumpere tablouri, adu-ţi aminte de vechii tăi

prieteni. Ştiţi, domnişoară Vance, aceşti proaspăt înavuţiţi trec prin etape bine stabilite. Nu ştiu niciodată ce să facă cu banii, dar, la un moment dat, află că oamenii cumpără tablouri. îţi închid lucrările în locuinţele lor, în care nu intră nimeni, şi după o vreme mor de apoplexie din cauză că au mîncat prea mult, căci altceva nu ştiu să facă. Atunci donează tablourile unei galerii şi lucrările ies la lumiţiă. E o cale cam lungă, dar e sigură. Ei, după cum văd, Beaton are de gînd să plece, aşa cum se şi cuvine. Trebuie să fac şi eu acelaşi lucru. Totdeauna a fost un tip nonconformist.

Wetmore plecă, dar Beaton rămase pe loc chiar şi după ce alţi oameni veniră să stea de vorbă cu Margaret. Pentru ea, toţi oamenii erau interesaţi şi-i făcea plăcere să stea de vorbă cu reprezentanţii lumii artistice, literare, clericale şi chiar teatrale, îi făcea plăcere felul lor curtenitor de a-i aprecia stilul şi inteligenţa ; îi plăcea să vadă că, pe plan intelectual, o consideră ca făcînd parte din familia lor, iar, pe plan social, ca pe o prezenţă neobişnuită, ca pe un fel de oaspete în viaţa boemă, un oaspete ciudat şi rar. Chiar dacă era vorba de Arcadia mai degrabă decît de himea boemilor, Margaret avea totuşi sentimentul că este un oaspete ciudat şi rar. Situaţia ei aparte îi înflăcăra imaginaţia fără a-i flata orgoliul; era o fiinţă foarte puţin orgolioasă. Atenţiile lui Beaton o impresionau în aee- laşi fel ; ii făcea mai multă plăcere admiraţia lui decît în- să-şi prezenţa lui. Era o fiinţă înzestrată cu o sensibilitate reală, de natură mai mult intelectuală decît sentimentală. De fapt, era o fiinţă cu preocupări intelectuale, ale cărei calităţi sufleteşti o fereau de a deveni antipatică după cum o fereau totodată de a deveni frivolă sau cinică din prea mult modernism. Citise mult şi-şi formase păreri curajoase şi originale despre cărţile citite ; se pricepea la pictură, fusese eleva lui Wetmore, era mare amatoare de muzică ; o preocupa chiar şi politica ; la Boston ar fi putut trece drept agnostică, dar la New York era profund religioasă ; avea multiple talente şi probabil că doar bunătatea o împiedica să observe ceea ce nu era cu adevărat I de calitate în caracterul lui Beaton.

După ce unul din oaspeţi se depărta şi rămase iarăşi > singură cu Beaton, Margaret îl întrebă :

— Nu credcţi că acestor domnişoare le-ar face plăcere să trec pe la ele ?

— Care domnişoare ? întrebă Beaton. Domnişoara Leighton şi... ?

— Nu, pe la ele am trecut deja şi le-am lăsat cartea de vizită a mătuşii mele.

— A, da, rosti Beaton, ca şi cum ar fi fost deja la curent cu faptul; se gîndi cu admiraţie la curajul şi mîndria cu care Alma îi ascunsese aceasta şi-o oprise chiar şi pe mama ei să-i spună ceva, ceea ce trebuie să fi fost foarte greu.

— Mă referam la domnişoarele Dryfoos. Mi se pare o adevărată barbarie să trăiască aşa de singure. Facem o mulţime de fapte bune şi ajutăm o mulţime de oameni în fel şi chip, dar pe străini îi lăsăm să se lupte cu singurătatea, dacă nu ştiu cum să-şi croiască drum spre noi.

— Cei din familia Dryfoos nu vor fi niciodată capabili să-şi croiască drum spre noi, spuse Beaton, cu un glas visător.

Domnişoara Vance vorbi mai departe exprimînd cu glas tare ceea ce era mai degrabă un raţionament făcut pe loc, decît o concluzie deja stabilită.

— Ne apărăm încercînd să credem că, probabil, au şi ei prietenii lor, că ar considera că ne dăm aere de superioritate, că nu le-ar plăcea să devină ţinta actelor de binefacere socială, dar de fapt n-ar trebui să judece astfel.

— Poate că nici n-ar face-o, spuse Beaton. Cred că ar fi foarte fericite dacă v-aţi duce. Dar cred că nici n-aţi avea despre ce vorbi, domnişoară Vance.

— Poate că o să ne simţim bine împreună, răspunse fata cu curaj, şi atunci vom vedea. De ce religie aparţin ?

— Cred că de nici una, spuse Beaton. Mama lor a fost crescută în credinţa sectei dunkerilor.

— Dunkerilor ?

Beaton îi relată ceea ce ştia despre această sectă veche, despre orientarea spre creştinismul primitiv, despre interpretarea eticii creştine *ad litteram* şi despre ciudatul ritual al spălării picioarelor ; prezentă lucrurile într-o lu-; mină pitorească.

— Tatăl se închină doar la zeul lăcomiei. Bănuiesc că fetele se duc la biserică, dar nu ştiu la care. N-au încercat să mă convertească.

— Am să le spun să nu se lase pradă disperării... după ce am să le convertesc, spuse domnişoara Vance. îmi daţi voie să vă folosesc ca pe un *point d'appui,* domnule Bea-,

ton ?

— Cum doriţi. Dacă intr-adevăr aveţi de gînd să le faceţi o vizită, ar trebui să vă fac o. mărturisire. Le-am lăsat banjo-ul dumneavoastră, după ce l-am reparat.

— Minunat ! înseamnă că avem deja o problemă de interes comun.

:— Vă referiţi la banjo sau la.'

— La banjo, desigur. Care din ele cîntă ?

— Nici una. Dar cea mare a aflat că banjo-ul este „nebunia secolului[-1], cum spune cea mică. Poate reuşiţi să le convingeţi că şi faptele bune fac parte din aceeaşi nebunie.

Beaton nu era prea convins că Margaret se va duce în vizită la familia Dryfoos; el reuşea să facă aşa de puţin din ceea ce-şi propunea, încît mergea pe principiul că şi ceilalţi sînt la fel de nestatornici. Cu toate acestea, se amuza cu răutate la gîndul unei posibile întilniii între Margaret Vance, cu eleganţa ei intelectuală, cu îngăduinţa ei binevoitoare şi idealurile ei generoase, şi cele două domnişoare, cu manierele lor grosolane, cu viziunea lor falsă şi strîmbă asupra lumii, cu egoismul lor lacom şi meschin, cu încrederea lor în atotputernicia averii tatălui lor, încredere zdruncinată însă de propriile lor concluzii in faţa neputinţei lui în domeniul vieţii sociale. în fundul sufletului se simţea mai aproape de ele decît de Margaret, semăna mai mult cu ele.

Deja nu mai soseau alţi oaspeţi, iar unii începuseră să plece. Domnişoara Vance spuse că trebuie să plece şi ea, şi tocmai se pregătea să se ridice, cînd gazda se apropie împreună cu March. Beaton se întoarse şi plecă.

— Domnişoară Vance, vreau să vi-1 prezint pe domnul March, redactorul *Magazinului bilunar.* Nu trebuie sâ vă limitaţi doar la domeniul artistic. Noi, scriitorii, sîntem

de părere că acest domeniu se bucură de prea multă faimă in. ziua de azi. Ţinta ironiei lui era Beaton, dar acesta era deja prea departe ca să. mai audă,, aşa îneît gazda continuă : Puteţi discuta cu domnul March despre mult îndrăgitul dumneavoastră Boston. Dînsul tocmai l-a părăsit.

— Sper că. nu,, spuse domnişoara Vance. Bănuiesc că nimeni nu pleacă de bunăvoie din Boston.

— Nu cred că lucrurile stau chiar atit de rău, spuse gazda, lăsîndu-1 pe March în seama ei. A venit la New York pentru că n-a tfvut încotro, ca şi toţi ceilalţi. Nu-mi pot da seama dacă ăsta e un compliment la adresa New York-ului sau nu.

Discutară despre Boston un timp fără să-ţi găsească cunoştinţe comune ; domnişoara Vance trase concluzia că, probabil, societatea Bostonului era mult mai numeroasă decît bănuia dînsa după vizitele făcute acolo, sau că March nu cunoştea prea multă lume. Dar nu era genul de om care să dea prea multă atenţie implicaţiilor ce ar putea decurge din asemenea concluziimai degrabă se mîndrea cu faptul că le desconsideră total; se bucură din plin de plăcerea de a constata că March. îi vorbeşte ca şi cum ar fi de areeaşi vîrstă. Furat de farmecul frumuseţii şi eleganţei ei generoase, March fu mai plăcut ca oricînd în conversaţie şi încercă s-o incite cu glumele sale, cărora se pricepea de minune să le dea totodată o nuanţă de seriozitate. O făcu să rîdă şi o lăudă lăsîndu-i impresia că ceea ce-i spune îl îneîntă atît de mult, îneît începu să-şi laude soţia, aşa cum face orice soţ bun cînd îi place o altă femeie ; Margaret întrebă dacă nu cumva se află şi doamna March acolo şi dacă el n-ar vrea s-o prezinte soţiei sale.

îi ceru doamnei March adresa şi o întrebă dacă are o zi cînd primeşte oaspeţi, şi-i spuse că va trece s-o vadă, ^ dacă-i îngăduie. Doamna March nu se arătă la fel de en- ~ tuziasmată de noua cunoştinţă ca soţul ei, dar, în drum spre casă. vorbind despre ea, ajunseră amîndoi la concluzia că e o fată frumoasă şi sociabilă. Doamna March remarcă faptul că are o comportare foarte simplă pentru o persoană care probabil fusese foarte alintată. Încercară să-i analizeze farmecul şi ajunseră la concluzia că este

rezultatul combinaţiei dintre modernitatea intelectuală şi puritatea socială.

— După părerea mea, spuse doamna March, fetele crescute la oraş, în genul în care a fost ea crescută, rămîn

adesea deosebit de pure. Nu reuşesc să-ţi dea seama de răul existent in lume şi, dacă au o căsnicie fericită, îşi păstrează ţoală viaţa inocenţa copilăriei. Toate elementele le ajută să rămînă astfel, le ocroteşte însăşi prefăcătoria oamenilor. Sînt cele mai frumoase exemplare ale rasei umane. Probabil însă că ceilalţi sînt nevoiţi să plătească din greu pentru ele.

— Preţul nu poate fi nicicind prea mare pentru o fiinţă atît de minunată cum este domnişoara Vance, spuse March.

Un hohot strident sfîşie aerul la intersecţia din faţa lor. Un glas de fată strigă :

— Fugi, Jen, fugi ! Cuicanul e pe urmele tale ! Silueta unei femei traversă strada împleticindu-se şi dispăru în umbra caselor, urmată de un poliţist voinic.

Smulşi din plăcerea tiiscuţiei anterioare, soţii March îşi continuară drumul intr-o tăcere pe care March o întrei rupse oftînd :

— Oare nenorocita asta şi fata fermecătoare de care ne-am despărţit fac parte într-adevăr din aceeaşi lume ? Parcă se exclud una pe cealaltă.

VI

Ehx~na Horn credea cu tărie în Tegile nescrise ale lumii şi ale societăţii şi tolera actele de binefacere ale nepoatei sale, precum şi preocupările sale estetice, pentru că aceste lucruri — oricît ar părea de ciudat — erau tolerate, ba chiar încurajate, de societate ; şi-i dădeau farmec nepoatei sale ; şi făceau ca originalitatea ei să fie interesantă. Doamna Horn n-ar fi îngăduit ca asemenea preocupări să devină supărătoare şi, ţinînd seamă de autoritatea ponderată a mătuşii sale, Margaret îi ceru permisiunea pentru proiectata vizită la familia Dryfoos. Ii explică cît putu de limpede sărăcia în care trăiau, din punct de vedere social, aceşti oameni atît de bogaţi şi fu nevoită

Bă uzeze de numele lui Beaton pentru a-i arăta de unde deţine aceste date.

— Domnul Beaton ţi-a dat ideea să le faci o vizită ?

— Nu, ba chiar m-a sfătuit sâ n-o fac.

— Şi de ce crezi că în acest caz special ar trebui să te duci ? Oraşul e plin de oameni care n-au nici un prieten.

Margaret începu să rîdă.

— Probabil că e o faptă bună la fel ca oricare alta. Te ocupi de cei pe care ajungi să-i cunoşti. Iţi spui că pe cei-lalţi nu-i poţi ajuta şi încerci să-i ignori.

— E foarte romantic, spuse doamna Horn. Sper că ai cîntărit bine toate consecinţele posibile.

Margaret ştia că mătuşa ei se referă la experienţa pe care o avuseseră în legătură cu doamna şi domnişoara Leighton, pe la care trecuse — din dorinţa de a-şi linişti mustrările de conştiinţă — pentru a prezenta scuzele mătuşii sale, a le lăsa cartea ei de vizită şi a le face invitaţtfi de a trece pe la dînsa într-o joi ; totul venea însă prea tîrziu şi nu mai putea trece drept o încercare de a le ura bun venit la New York. Margaret fusese primită cu atîta răceală — ce nu privea direct propria ei persoană, ci calitatea ei de mesager —, încît mătuşa ei gustase din plin Bucuria celor ce-şi primesc pedeapsa creştineşte. Probabil că nu ţinea însă seama pe cît se cuvenea de nevinovă.- ţia nepoatei sale. Margaret nu fusese cu ea în timpul celor două săptămîni nefericite petrecute la St. Barnaby şi nu le cunoscuse pe doamna şi domnişoara Leighton decît cînd se dusese in vizită la eie. Nu se plînsese de nimic ; înclinaţia spre asceză, care există în chip misterios în fiecare din noi şi ne îndeamnă să ne batem singuri cuie-n talpă, o făcea să accepte cu stoicism dispreţul cu care fusese tratată din pricina mătuşii ei. Gindindu-se la aceasta, Margaret spuse :

—Cind nu vrei să cunoşti oamenii, nimic nu-i mai simplu decît să le întorci spatele. Nu trebuie decît să-i laşi în pace.

—Nu-i prea plăcut să-i laşi în pace, spuse doamna Horn.

— Sau să te lase ei în pace, replică Margaret, căci nici doamna Leighton şi nici Alma nu veniseră in vreo zi de

joi, să se bucure de ospitalitatea oferită cu întârziere de doamna Horn.

— Da, sau să te lase ei în pace, recunoscu doamna Horn cu curaj. Nu-ţi cer decît un singur lucru, Margaret, să fii convinsă că vrei cu adevărat să-i cunoşti pe aceşti oameni.

— Nu la fel ca în alte cazuri, răspunse fata grav.

— Atunci se pune întrebarea dacă vrei s-o faci într-un fel special. îşi vor face o mulţime de planuri pe seama ta, spuse doamna Horn dîndu-şi seama cîte planuri trebuie să-şi fi făcut cele două femei pe seama ei şi cit de disproporţionată şi de nemeritată era antipatia lor faţă de ea, căci în mod aparent se gîndise la ele tot timpul, din momentul sosirii lor, şi fusese dispusă să răs-* pijndă oricărei solicitări întemeiate din partea lor.

— E ciudat şi deprimant, spuse Margaret, că în viaţa socială nu poţi acţiona din altruism. Dacă aş vrea să mă duc să le vizitez pe fetele alea numai ca să le fac o plă-cere, sau numai pentru că sînt singure şi rupte de lume, poate lc-aş face un bine, poate chiar... ar fi imposibil.

— Categoric, spuse mătuşa ei. Ar fi o adevărată ne-bunie. Societatea nu se sprijină pe asemenea principii, nu se poate sprijini. S-ar prăbuşi dacă oamenii ar acţiona din motive altruiste.

— înseamnă că e dc un primitivism fără seamăn ! ex-clamă fata. Toate darurile sale sînt de fapt forme de ne-goţ. Fiecare dar trebuie plătit cu alt dar.

— Asta-i adevărul, spuse doamna Horn, fără a percepe inechitatea situaţiei, aşa cum nici specialistul în economie politică nu percepe inechitatea faptului că salariul reprezintă măsura necesităţii şi nu a meritului : Capeţi lucrul pentru care plăteşti. Aşa e-n afaceri.

Se mulţumi cu această formulare, care nu era în întregime inventţia ei ; dar, de fapt, nu-i displăcea nemulţumirea nepoatei sale in această privinţă. Făcea parte din originalitatea fetei, trăsătură ce o satisfăcea pe doamna Horn în aceeaşi măsură ca şi propriul său convenţionalism ; în realitate erj o fiinţă timidă, iar mărinimia nepoatei arunca şi asupra mâtyşii o aparenţă de curaj, ceea ce-i făcea plăqere acesteia. Printre cei ce n-o cunoşteau prea bine îşi căpătase, pvin Margaret, faima unei femei în-zestrate cu calităţi morale şi intelectuale ; aproape că ajunsese să aibă păreri şi idealuri, pe care însă nu le putea

susţine cu adevărat. Considera că poate stabili anumite limite pentru originalitatea fetei tocmai pentru că le recunoştea. Margaret se pricepea însă mai bine decît mătuşa ei la astfel de lucruri şi-i ceruse părerea în legătură cu vizita la familia Dryfoos numai din respect şi nu din speranţa de a primi un sfat cu adevărat util. Se considera propriul său cod de legi, dar ştia ce trebuie şi ce nu trebuie să facă, aşa îneît era, de fapt, un cod de legi cu aplicare restrînsă. Era genul de fată care putea admira un artist &au un poet, dar care putea sfirşi prin a se căsători cu un cămătar bogat şi a stimula — prin cultura, generozitatea şi bunăvoinţa sa — înflorirea unei vieţi moderne şi prospere. Viaţa intelectuală deţinea primul loc în preocupările ei, dar ar fi fost capabilă să renunţe la ea ; avea un suflet de o bunătate fără margini, dar ar fi putut să se schimbe, să devină mai aspră ; chiar dacă era excentrică, avea o evoluţie socială bine stabilită ; chiar şi cometele străbat spaţiul cosmic pe o orbită fixă. Ca orice altă fiinţă omenească, era un amalgam de contradicţii şi inconsecvenţe, care însă se supunea cerinţelor generale Q£-i dictau re trebuie şi ce nu trebuie să facă o fată de condiţia ei. Deocamdată era, în foarte mare măsură, exact ceea ce-i plăcea să fie.

VII

Margaret Vance încercă să-şi explice într-un fel intenţia de a face o vizită familiei Dryfoos, dar nu reuşi să găsească alt motiv decît dorinţa de a face o faptă bună. Cu cît cîntărea lucrurile, cu atit găsea motivul mai ciudat şi mai puţin întemeiat; recunoscu şi faptul că în dorinţa ei se ascunde un dram de curiozitate nevinovată, şi totuşi motivul nu i se părea suficient dş întemeiat. încercă să descopere în intenţia ei şi sentimentul datoriei sociale, iar în cele din urmă hotărî să nu mai caute explicaţii, ci pur şi simplu să le facă o vizită aşa cum ar face-o oricăror necunoscuţi demni de aceagtă atenţie. Işi spuse că nu trebuie să lase să se întrevadă că a determinat-o vreun **alt motiv, se hotărî să nu-şi dea aere de superioritate, ci să fie reţinută, sinceră şi modestă şi, mai presus de orice, să nu joace teatru. Totul părea foarte simplu, în afară de găsirea acelui mod de comportare care să le convingă pe gazde că nu joacă teatru. Cînd slujitorul irlandez îi răspunse, cam nesigur, că doamnele sînt**

acasă şi plecă să le înmîneze cartea de vizită, Margaret rămase în salon *In* aşteptarea lor. Impresia pe care i-o făeu încăperea, cu mobilierul scump şi lipsit de personalitate, n-o ajută să-şi stabilească maniera de a începe conversaţia ; înainte de a apuca să ia o hotărîre cele două surori îşi făcură apariţia, iar Margaret se ridică să le întîmpine cu convingerea că va trebui să joace teatru din cauză că nu reuşise să găsească modalitatea de a nu face acest lucru. Fără să-şi dea seama, se trezi că recurge la subiectul banjo-ului pentru a-şi juca mica comedie şi mărturisi că-i face o deosebită plăcere faptul că domnişoara Dryfoos s-a apucat să înveţe acest instrument; şi pe ea o preocupase în mod deosebit. Orice instrument e bun, spuse ea, dacă te scapă de corvoada pianului; şi, dacă trebuie să alegi între chitară şi banjo, acesta era de preferat, bine-nţeles pentru cine nu vrea să se ocupe toată viaţa de studiul viorii. Mai rămîne, desigur, şi mandolina, dar Margaret le întrebă pe fete dacă n-au impresia că pana cu care atingi coardele te depărtează de inima instrumentului ; şi mai e ceva : mandolina scoate nişte sunete atît de firave şi jalnice, parc-ar fi un bîzîit de ţînţar ! Dezbătuse îndelung problema, mai mult de una singură, căci fetele nu făcuseră decît s-o privească ţintă, cu gravitate^ pînă în clipa cînd formulă comparaţia care caracteriza sunetul mandolinei; atunci Mela izbucni într-un hohot de rîs gros şi zgomotos.

— Nu zău, chiar aşa sună ! îi explică eă cu îndrăzneală surorii sale. Mereu mi se pare c-o să se-aşeze pe undeva şi-mi vine să-mi trag o palmă pînă să n-apuce să mă pişte. Nu pricep defel cum de-a ajuns instrumentul ăsta la modă.

Margaret nu se aşteptase să fie susţinută cu atîta tărie şi, după ce-şi reveni puţin, întrebă :

— Şi luaţi amîndouă lecţii de banjo ?

— Vai de mine, nu ! exclamă Mela. Eu am tras destul cu pianul. Christine ia lecţii.

'— îmi pare foarte bine că banjo-ul meu vă este folo-^ sitor pentru început, domnişoară Dryfoos.

Fetele o priviră mirate, dar nu reuşiră să priceapă că aceasta este prietena de la care Beaton împrumutase instrumentul.

— Domnul Beaton mi-a spus că l-a lăsat la dumnea-

voastră. Vă rog să-l păstraţi oricît aveţi nevoie.

În faţa acestei oferte binevoitoare chiar şi Christine se simţi datoaie să-i mulţumească.

— Urmează să primesc în curind altul, spuse ea. O să itii-1 aleagă domnul Beaton.

— Ce noroc extraordinar ! Dacă nu v-aţi găsit încă profesor, vi l-aş recomanda pe al meu.

Mela iabucni din nou în rîs.

— Ba eu cred că Chiristine se mulţumeşte cu cel pe care-1 are, rosti ea insinuant. Christine îi aruncă surorii sale o privire încruntată, iar Margaret nu încercă să ceară explicaţii.

— Aşa e şi mai bine, spuse ea. Eu sînt cam superstiţioasă în treburi de-astea, nu-mi place să mă răzgîndesc. Cînd am nevoie de ceva şi mă duc la magazin, totdeauna cumpăr primul lucru care-mi iese-n cale şi, chiar dacă încerc să mai caut altul, pînă la urmă tot la primul mă întorc.

— Ce grozav ! spuse Mela. Ştiţi, eu sînt taman pe dos. Totdeauna cumpăr ultimul lucru, şi numai după ce-am răscolit toată prăvălia. Parcă norocul meu se-ascunde la fundul sacului. în schimb, Christine seamănă cu dumnea-voastră. Şi dacă s-ar duce legată la ochi, tot ar nimeri ce-i place.

— Semăn cu tata, spuse Christine oarecum îmbunată de laudele ce se aduceau ciudăţeniei ei. După părerea lui, motivul pentru care atît de mulţi oameni dau greş in ceea ce-şi doresc este că nu-şi doresc cu destulă înverşunare. Eu, una, cînd imi doresc un lucru, mi-1 doresc din toate puterile.

— Şi aici semeni cu tata, spuse Mela. Aşa a făcut cu bucata de pămînt de optzeci de acri de lingă Moffit, pe care-a păstrat-o cînd a vîndut ferma şi care are acum cele mai grozave puţuri de gaz. Explicaţia Melei era adresată surorii ei, excluzînd-o pe Margaret, care ascultă zîmbind politicos, hotărîtă parcă să participe totuşi la discuţie.
Mela îi răsplăti amabilitatea adresîndu-i-se în cele din urmă : Nu-i aşa că n-aţi fost niciodată în ţinutul gazelor naturale ?

— Nu. Mi-ar plăcea tare mult să-l văd ! spuse Margaret cu un entuziasm care era parţial simulat.

— Serios ? ! Mă rog, noi ne-am cam săturat de el, dar poate că pentru alţii o fi interesant.

— Eu, una, nu mă satur să privesc puţurile cele mari cînd sînt aprinse, spuse Christine. Parcă toată lumea arde-n flăcări.

— Da, şi cînd vezi gazul de la suprafaţă cum arde în pădure, aşa cum se întîmpla lîngă locuinţa noastră de vară, atît de aproape de noi şi totuşi fără să se întindă, parc-ai vedea un buchet de" flori sălbatice.

începură să povestească despre curiozităţile ţinutului lor, amestecînd discordant descrierile şi amintirile ; fără să-şi dea seama, îşi atribuiau parcă un merit ce le revenea din numărul şi forţa puţurilor pe care le stăpînea tatăl lor ; vorbiră despre gradul înalt de civilizaţie al vieţii din Moffit, comparîndu-1 şi găsindu-1 superior celui din New York. Văzînd interesul cu care le ascultă Margaret, se înflăcărară într-atît încît le pieri orice urmă de invidie şi de suspiciune.

Ridicîndu-se să plece, Margaret spuse :

— Ce mult mi-ar plăcea să văd toate astea ! Apoi făcu o scurtă pauză şi adăugă : îmi pare rău, dar mătuşa mea nu mai primeşte oaspeţi joia, în timpul postului. Marţi seară vom avea însă un concert dat de un prieten şi de alţi cîţiva artişti. Din păcate nimeni nu va cînta la banjo, dar se va cînta numai muzică bună, iar mătuşii mele i-ar face plăcere dacă aţi putea veni împreună cu mama dumneavoastră.

Lăsă pe măsuţa de lîngă ea cartea de vizită a doamnei Horn, în timp ce Mela chicotea ca şi cum auzise o glumă grozavă :

— Doamne fereşte ! Mama nu se duce nicăieri, n-o urneşti din casă nici dac-o plăteşti !

Bunăvoinţa pe care le-o arătase Margaret o făcu pe McTk aşa de fericită, încît îşi arătă bucuria într-un fel senzual, ca un copil, ca şi cum ar fi gîdilat-o cineva. Se apro-

pie şi mai mult de Margaret şi parcă era gata s-o ia pur Si simplu în braţe.

— E o fiinţă minunată, nu-i aşa ? o întrebă pe Christine după ce Margaret plecase.

— Nu-mi dau seama, spuse Christine. Cred că a vrut sâ vadă cui i-a împrumutat domnul Beaton banjo-ul ei.

— Ce vorbeşti ? ! Doar nu crezi că-i îndrăgostită de el ? întrebă Mela şi, văzînd privirea pe care i-o adresează sora ei, izbucni într-un hohot de rîs răguşit. Ei, haide, Christine ! Parcă vrei să mă măninci ! în orice caz, mă întreb

cipe-Q fi. Aflu eu de la domnul Beaton cînd o veni data viitoare. Probabil că e cineva mai de soi. Doamna Mandel şi-ar da seama imediat. Tare-aş vrea să se facă odată bine prietena aia a ei, sau, mă rog, să se-ntîmple ceva. îmi închipui însă că ne-am purtat la fel de bine ca şi ea. Să ştii, Christine, că mi-am dat seama că-i e frică de tine. Probabil că iumea a început să mai afle despre tata. Cînd or afla mai mulţi, n-o să mai ducem lipsă de musafiri. Ce zici, te duci la concertul lor ?

— Nu ştiu. Mai întîi trebuie să aflu cine sînt.

— Păi, înseamnă să ne dăm de ceasul morţii dacă vrem să aflăm pînă marţi.

în drum spre casă, Margaret îşi simţi sufletul transformat ca prin miracol, un miracol prin care totuşi poate trece oricine. Se înduioşă la gîndul că încercase să le facă Pe cele două fete fericite şi nădăjduia că interesul pe care li-1 arătase nu fusese deloc alterat de otrava dorinţei de măgulire. Îşi dădea seama ce riscuri comporta în acest sens o asemenea încercare de a face o faptă bună. Dacă reuşea sâ evite aceste riscuri, era gata să lase restul în seama providenţei.

VIII

O fată de nivelul social al domnişoarei Vance nu-şi putea forma despre Christine şi Mela Dryfoos decît impresia că trăiesc într-o continuă uimire în faţa noilor condiţii de viaţă şi că ar fi firesc să-i primească gestul amabil cu un sentiment de umilinţă şi recunoştinţă. Indiferent de felul cum l-au primit, dînsa îl făcuse din . principiu, îndemnată de simţul romantic al datoriei ; îşi închipuia că aşa stau lucrurile, pentru că-şi spunea că aşa l-ar fi primit ea însăşi dacă ar fi fost atlt de lipsită de cultură şi de educaţie cum erau ele. Greşeala pe care o făcea Margaret se datora faptului că le judeca atitudinea din punctul de vedere al propriei sale firi şi că le atribuia — de dragul raţionamentului în sine — propriul său punct de vedere. Cele două fete nu aveau însă capacitatea intelectuală sau morală de a simţi ceea ce-şi închipuia ea. Dacă ar fi rămas la ferma copilăriei, Christine ar fi evoluat ca o fiinţă pătimaşă şi bănuitoare, cum se întîm- plâ adesea celor care cresc într-un cerc îngust, iar Mela ar fi rămas toată viaţa o ţărancă prostuţă şi comsecade. Dar n-ar fi ajuns să se îndoiască nici o clipă că pot sta pe picior de egalitate

cu cele mai înţelepte şi mai rafinate fiinţe. Aşa cum stăteau lucrurile însă, ceea ce învăţaseră la şcoală era insuficient pentru a le crea incertitudini, iar felul uimitor în care tatăl lor reuşise să cîştige bani le orbise complet, îăcîndu-le incapabile să sesizeze vreo diferenţă dezavantajoasă între ele însele şi cei din jur. Abandonul social în mijlocul căruia se treziseră la New York nu le ridicase nici un fel de probleme în ceea ce le privea. Fuseseră mirate, derutate ; nu se aşteptaseră la aşa ceva; trebuie să fie o greşeală undeva. Erau victimele unui accident, ale cărui urmări se vor remedia de îndată ce vestea îmbogăţirii tatălui lor se va răspîndi. în ciuda dezamăgirii suferite, râmaseră neclintite la părerea că, datorită averii lui, erau superioare multor oameni, ba chiar pe picior de egalitate cu oricare din ei; în privinţa vizitei te O primiseră — în măsura în care încercară să-i găsească o explicaţie — ajunseră la concluzia că este dovada aşteptată că. în sfirşit, vestea începe să se răspîndească; desigur, vestea nu se putea răspîndi în New York cu aceeaşi iuţeală cu care se răspîndea într-un oraş mic. Confirmarea acestei păreri o primiră din partea doamnei Mandel, cînd aceasta se întoarse la datorie în cursul după-amiezei şi căreia îi cerură părerea dacă să meargă sau nu la serata muzicală a doamnei Horn. Chiar dacă dinsa avea unele îndoieli cu privire la nume — căci există tot felul de familii Horn — adresa de pe cartea de vizită lămuri lucrurile pe deplin, şi dînsa încercă să le explice celor.
două protejate ale sale cc noroc extraordinar le ieşise în cale. Nu reuşi însă ; nu aveau nici pregătirea, nici experienţa necesară pentru a aprecia gestul la adevărata sa valoare ; ba chiar îi diminuă efectul încercînd să le arate că poziţia doamnei Horn este independentă de averea sa ; cu toate că este neîndoielnic o femeie bogată, este totuşi săracă în comparaţie cu alţii. Christine trase concluzia că domnişoara Vance trecuse pe la ele pentru că dorea să fie prima care face cunoştinţă cu ele, deoarece zvonul începuse să se răspîndească. Mela adoptă acelaşi punct de vedere, fără a renunţa însă la părerea că domnişoara Vance este. o persoană cît se poate de drăguţă. Nu avea conştiinţa averii.tatălui ei cu aceeaşi acuitate ca sora ei, dar probabil că tocmai de aceea conta mai mult pe puterea ei. Era incapabilă să aibă o părere proastă despre
o persoană care avea o părere bună despre ea pe acest

considerent ; relaţia era atît de firească, încit făcea ca persoana respectivă să-i pară amabilă şi chiar admirabilă ; era dispusă să-i acorde toate avantajele ce de-, curgeau dintr-o asemenea atitudine faţă de ea.

În seara aceea problema se discută la masă, în prezenţa părinţilor, care în general mîncau în tăcere ; tatăl mînca încruntat, cu capul mult aplecat deasupra farfuriei, du- cînd mîncarea la gură cu latura teşită a cuţitului (se per-, fecţionase în aşa măsură în folosirea furculiţei, încit ajunsese să-i dispreţuiască pe cei ce încă mîncau de pe ascuţişul cuţitului) ; mama nu reuşea totdeauna să-şi ducă mîncarea în gură din pricina tremurului nervos al capului.

Din turuiala răguşită, neîntreruptă, a Melei, străbătută din cînd în cînd de rafale de confirmare sau negare rostite de glasul subţire şi strident al Chiristinei, subiectul discuţiei reuşi în cele din urmă să atragă atenţia tatălui, care înţelese că fetele dezbat problema cu doamna Mandel şi că soţia sa îşi exprimă din cînd în cînd cîte o părere neînsemnată şi greşită. Mai înainte ca ceilalţi să-şi dea seama că urmăreşte discuţia, Dryfoos ajunse la concluzia că Christine are dreptate şi adoptă punctul ei de vedere. într-o anume perioadă a vieţii sale fusese convins că, în afara banilor săi, mai există şi alte lucruri minunate. Cîndva fusese plin de respect faţă de sine însuşi pentru îndărătnicia ce-1 caracteriza, pentru simţul **practic ce-i dăduse mai intii prestanţă printre vecinii de la ţară şi-i adusese apoi funcţiile de revizor, administrator al şcolii, judecător, membru în consiliul regional, secretar al comisiei agrare a ţinutului Moffit. Pe vremea aceea slujise interesele comunităţii cu dăruire şi pricepere, dezinteresat şi plin de mîndrie ; trimitea adesea la *Revista agricultorului* articole pe teme agrare ; prin intermediul ziarelor din Moffit intervenea împotriva leligor ce duceau la irosirea veniturilor oamenilor ; cînd s-a pus problema vînzării unui canal regional către o companie constructoare de şosele, care urma să distrugă vechea lucrare şi să o transforme într-un şanţ uscat, năpădit de buruieni, ar fi fost în stare să ajungă pînă la Consiliul Legislativ, dar s-a mulţumit doar cu victoria asupra acelui reprezentant al administraţiei din Moffit care votase în favoarea proiectului. Dacă se întîmplase să se opună unor iniţiative ce vizau bunăstarea societăţii, cum ar fi liceele şi bibliotecile**

şcolare, o făcuse numai din pricină că, privite din punctul de vedere al individualismului său acut, toate investiţiile i se păreau a fi expresii ale risipei. Avea încredere în şcolile regionale şi chiar îi plăcea să citească — în felul său sincer şi primitiv —^ cărţi de istorie şi legislaţie.

Fiind priceput la mînuirea cifrelor, îi privea cu îndoială pe doctori şi cu dispreţ pe predicatori ; toţi juriştii erau pentru el nişte şarlatani pe care însă îi respecta pentru priceperea lor ; deşi nu era certăreţ din fire, îi făcea plăcere să urmărească duelul inteligent ce se desfăşura într-un proces dificil şi adesea, cînd se afla în oraş, se ducea să asiste la o şedinţă deschisă la tribunal, pentru simpla plăcere de a asculta pledoariile. Era un cetăţean bun şi un soţ bun. Ca un tată bun ce era se purta destul de sever cu copiii lui şi-i bătea adeseori, mai ales pe Conrad care, cu toată blîndeţea lui, îl supăra cel mai mult. După moartea celor doi copii însă nu i-a mai bătut şi-i făcea rău să asiste chiar şi la biciuirea unui cal. îşi reveni greu după această lovitură, iar voinţa bărbatului se îmblînzi parcă prin forţa sentimentelor. Fetelor le îngăduia să facă orice — pierduse două fetiţe gemene ; le lăsă să plece la şcoală şi le cumpără pian. Fiicele sale au fost acelea care l-au determinat su vîndă ferma. îşi spunea că, dacă Conrad ar fi avut tăria lor, l-ar fi putut determina s-o păstreze, şi-l înfuria gîndul la lipsa de sprijin pe care ar fi reprezentat-o o fire mai puţin supusă decît cea cu care era înzestrat fiul său.

Declinul său moral a început în clipa în care şi-a dat seama de şansa de a cîştiga repede bani mulţi, şansă ce i s-a ivit imediat după vînzarea fermei. Mintea i s-a luminat încet, pe măsură ce se dezmeticea din tristeţea amară a dorului de casă, din durerea ascuţită a inutilităţii şi inactivităţii. Cînd se prăbuşi şi plînse după viaţa grea şi sănătoasă pe care o pierduse, ajunsese aproape la capătul etapei de deznădejde dar totodată ajunsese aproape la capătul a tot ceea ce era bun în el. îşi concentra eforturile spre un ideal mai meschin decît acela de a fi un cetăţean bun şi conservator, condiţie care reprezentase experienţa sa morală predominantă ; faptul că dobindise nişte bani fără să muncească şi fără să-i merite născu în sufletul său o dragoste de sine diabolică : începu să venereze banii, mai cu seamă pe aceia pe care-i cîştiga rapid şi din

abundenţă ; banii cîştigaţi încet, cu trudă şi în cantitate mică nu-i stîrneau decît mila şi dispreţul. Inoculată de speculanţii de prin părţile locului, otrava dorinţei de a pleca undeva şi de a ajunge cineva începu să-şi facă efectul asupra orgoliului care luase locul respectului de sine amestecat cu dispreţ : consideră că Europa nu este terenul propice desfăşurării sale ; nici oraşul Washington ; alese New York-ul către care se îndreptau instinctiv toţi acei oameni care fac bani şi nu-şi dau seama că, de fapt, banii îi fac pe ei. Veni acolo unde îşi pulea vedea banii producînd alţi bani şi aducînd, în- tr-un singur ceas norocos, mai mulţi bani decît puteau cîştiga într-un an de trudă o mie de oameni. Toate acestea se numeau speculaţii, acţiuni, strada ; şi pe măsură ce norocul îi sporea, îi sporea şi mîndria şi încrederea in sine. Cînd lăcomia sa ajunsese la saturaţie, se gîndi să înceapă să cheltuiască şi-şi pusese în gînd să construiască o casă mare, să mai adauge un palat celor construite de milionarii veniţi de la ţară să împodobească marele oraş. Intre timp se interesa prea puţin de preocupările copiilor fiind nemulţumit doar de dezinteresul fiului său nerecunoscător faţă de orice ocupaţie care ar fi făcut **din el un bărbat adevărat. Nu ştia dacă fetele sale îşi făcuseră sau nu intrarea în societate ; văzînd că in casa sa veneau mereu o mulţime de oameni, indiferent cine erau aceştia, bănuia că realizaseră acest lucru ; într-un fel nelămurit işi dădea seama că angajase societatea, la un anumit salariu pe an, în persoana doamnei Mandel. In ceea ce-1 privea, nu i se întîmpla decît rareori să întilnească oameni care-i erau superiori, avînd averi de douăzeci sau treizeci de milioane faţă de humai unul sau două ale sale, iar atunci simţea cum i se strînge inima, fără a trăi insă şi sentimentul inferiorităţii sociale ; era doar o chestiune de inferioritate financiară care-1 umplea de admiraţie pentru jucătorul norocos în faţa căruia sufletul său se pleca şi se umilea. Alţii spuneau că aceşti multi-milionari erau oameni inteligenţi, care-şi dobîndiseră banii prin mijloace abile ce nu erau la îndemîna unora mai puţin înzestraţi, dar Dryfoos era convins că poate atinge aceleaşi ţeluri, prin aceleaşi mijloace şi cu aceleaşi şanse de reuşită ; respecta averile dar nu şi pe posesorii lor.**

Cînd le auzi pe fiicele sale vorbind despre persoana aceea — indiferent cine era ea — şi pe doamna Mandel spunînd că le făcuse o mare cinste trecînd pe la ele, deveni curios şi se simţi oarecum rănit în mîndria sa.

— Ei. oricum, spuse Mela, indiferent dacă Christine merge sau nu, eu una am de gînd că mă duc. Iar dumneavoastră o să veniţi cu mine, doamnă Mandel.

— Ştiu eu, nu-i chiar aşa de simplu, spuse doamna Mandel cu o demnitate şi o politeţe neştirbită, eu n-am fost invitată, şFiţi foarte bine.

— Şi-atunci ce ne facem ? întrebă Mela aproape mî- nioasă. Era prea sociabilă din fire, prea sănătoasă din construcţie, ca să fie cu adevărat mînioasă. Putea să priceapă... adică, să înţeleagă că nu putem să umblăm singure în New York. Nu prea văd de ce n-am putea. Grozavă invitaţie, n-am ce zice !

— Probabil că s-a gîndit qă v-aţi putea duce cu mama dumneavoastră, îi sugeră doaifina Majţuiel.

— N-a zis nimic de mama, ijvf-i **âfâ Ctyristipe ? A, ba** da, a **zis. I-am spus că mama** nu **iese** din caâă. **Nu ţii minte ?**

— Nu prea eram atentă, spuse Christine. Nu ştiam dacă o **să ne hotărîm să mergem.**

— Probabil vroiai să-i arăţi că nu-ţi pasă prea mult de invitaţia ei, spuse Mela oscilxnd între reproş şi mîn- drie faţă de atitudinea surorii sale. După cum văd o să trebuiască să stăm acasă, şi izbucni în rîs ajungînd la această concluzie jalnică.

— Poate domnul Conrad... pe dînsul l-aţi putea lua fără o invitaţie specială... începu doamna Mandel.

Cuprins de spaimă, Conrad îşi ridică privirea şi pro- testă :

— Eu... nu cred c-am să pot merge în seara aceea...

— Şi de ce mă rog ? interveni tatăl cu brutalitate. Doar n-oi fi chiar aşa de fricos să n-ai curaj să ieşi în lume cu surorile tale ? ! Sau nu-s de nasul tău ?

— Dac-o fi cum a fost în seara aia, de-au venit fe- tele alea şi-au dansat, eu nu-i fac vină că nu vrea să meargă, spuse doamna Dryfoos. A fost prea de tot, zău aşa.

Mela izbucni într-un hohot de rîs strident şi strigă :

— Aol'eu, grozav mi-ar place s-o audă domnişoara Vance şi p-asta ! Ce zici, mamă, nu prea semăna a balet ?

— Nu ştiu, Mela, puiule, cu ce semăna, răspunse bătrîna. N-am mai fost la aşa ceva şi, oricum, în New York nu te poţi bucura de nimic.

Fără să dea atenţie schimbului de cuvinte între fiica şi soţia sa, Dryfoos îşi chestionă morocănos fiul:

— Ce motiv ai de nu poţi să mergi ?

— Am un program ir. seara ;da, o întrunire.

i **— îmi închipui ci* poţi să te lipseşti de întrunire pentru o seară, spuse Dryfoos. Doar n-o fi chiar aşa de importantă ca să-ţi necăjeşti surorile.**

— Nu vreau să-i necăjesc nici pe oamenii aceia sărmani. îşi pun atîtea speranţe în întruniri...

— O să rabde o seară, spuse bătrînul. Apoi adăugă l Cei sărmani sînt de-a pururea cu tine.

— Asta aşa e, Conrad, spuse doamna Dryfoos. As-; tea-s cuvintele MîntuitoruluL

— Ai dreptate, mamă. Dar au alt înţeles decît cel CU **care le-a folosit tata.**

— De unde ştii lu ce înţeles au ? Sau cu ce înţeles le-am folosit eu ? strigă tatăl său. Vezi cum iţi aranjezi treburile să mergi cu fetele marţi seară. Nu se pot duce singure iar doamna Mandel nu poate să meargă cu ele.

— Ia, lasă ! strigă Mela. Nu vreau să-l luăm pe Con-, rad de la întrunirea lui, nu-i aşa Chris ?

— Nu ştiu, răspunse Christine cu glasul ei plăcut, -subţire. Cred că s-ar putea descurca o seară şi fără el, aşa cum zice şi tata.

— Ei, asta-i ! Eu oricum nu-1 iau, spuse Mela. Doamnă Mandel, căutaţi altă cale. Ia, zi, n-am putea să mergem cu altcineva ? Nu se face ?

— S-ar cuveni...

— Nu se cuvine, vreau să zic, se corectă Mela.

— ... dar ar avea o anumită semnificaţie. Poate doar dacă aţi merge cu un vechi prieten de familie.

— Ştii ce. hai să-l rugăm pe domnul Fulkerson să ne ducă. E cel mai vechi prieten de familie pe care-1 avem.

— Nu vreau să merg cu domnul Fulkerson, spuse Christine cu seninătate.

— Cum aşa, Christine, interveni mama ei, domnul Fulkerson e băiat tare bun şi n-arată rău deloc.

— E de zece ori mai drăguţ decît boşorogul ăla de Beaton al Christinei ! strigă Mela.

Christine nici măcar nu încercă să înlăture încordarea ce se lăsă asupra tuturor auzindu-i gluma, dar tatăl lor spuse :

— Christine are dreptate, Mela. Nu se face să mergeţi însoţite de un alt tînăr. O să meargă Conrad cu voi.

— încă nici nu m-am hotărît dacă merg sau nu, spuse Christine.

— Mă rog, aranjaţi voi între voi. Dar dacă vă hotâ- rîţi să mergeţi, Conrad o să meargă cu voi.

— Sigur că merge Conrad dac-or vrea surorile lui, interveni bătrîna. Cred că n-o fi nimic rău în asta şi, dac-o fi, poate oricînd să se scoale şi să plece.

— O să fie foarte bine, mamă. O să mă duc, bine- nţe- les.

— Ei, bravo, ştiam eu c-o să mergi, Conrad. Ce zici, tată ?! întrebă ea adresîndu-se rugător bătrînului în spe-.

ranţa să audă o vorbă de apreciere la adresa sacrificiu--lui lui Conrad.

— Ai să-ţi dai seama, spuse bătrînul, că datoria faţă de familie este mai presus de orice.

— Asta aşa e, Conrad, îl sfătui şi mama lui. Aşa zice şi-n Biblie. Tatăl tău n-o fi el profesor, dar Biblia a citit-o totdeauna. Cercetează Sfînta Scriptură. Asta vrea să spună acolo.

— Doamne ! exclamă Mela. Cînd o asculţi pe mama, se vede de la o poştă de unde-i vine lui Conrad gîndul să se facă predicator. Te pomeneşti că şi ea o fi vrut să se **facă.**

— Femeia să nu grăiască în biserică, rosti bătrîna solemn.

— Iar ai început, mamă! Dac-o fi să spui asta vreunei predicatoare, parcă văd că dai de bucluc.

Mela privi în jur căutînd aprobarea celorlalţi şi chicoti cu glasul său răguşit.

IX

In ciuda sfaturilor doamnei Mandel, cei trei fraţi ajunseră tîrziu la serata muzicală a doamnei Horn. Intîrzierca se Satora Christinei, pe de-o parte pentru că dorea să-i arate domnişoarei Vance că nu este dornică să participe, iar pe de alta, pentru că avea impresia vagi că a ajunge tîrziu la orice fel de petrecere este o dovadă de rafinament. Doamna Mandel le explicase clar diferenţa intre o serată muzicală şi o serată obişnuită, dar Christine era oarecum îneîntată de ideea de a-i deranja pe toţi cei ce se aşezaseră deja şi de a-i face să se ridice ca să-i permită să ia loc, aşa cum văzuse că se întîmplâ la teatru din pricina unui spectator întîrziat.

Mela, căreia nu-i împărtăşea totdeauna motivele şi sentimentele sale, o urmi cu acea admiraţie servilă cu care privea tot ceea ce făcea Christine şi aprecie fără Şovăire că Christine repurtase un succes atunci cînd, ca urmare a încăpăţînării ei, fură nevoiţi să stea în picioare în fundul salonului, sprijiniţi de perete, pe toată durata unei

lungi piese muzicale care începuse cu puţin înainte de sosirea lor. Nu-i întîmpinase nimeni • cîteva persoane aşezate în ultimele rinduri îşi întoarseră capetele să-i privească, iar apoi se uitaseră în altă parte. Mela avusese oarecare îndoieli, dar cînd, la sfîrşitul piesei, domnişoara Vance se apropie de ei imediat, Mda îşi dădu seama că gazda ii privise tot timpul şi-şi spuse că probabil Christine avusese dreptate. Christine nu dădu nici un fel de explicaţie pentru întîmere, aşa încît nici Mela nu spuse nimic, şi probabil că nici domnişoara Vance nu se aştepta să primească scuze din partea lor. Cînd Christine îl prezentă pe Conrad, domnişoara Vance 0. privi oarecum mirată ; Mela nu reuşi să-şi dea seama dacă prezenţa lui ii facc plăcere pînă în clipa cînd dădu mîna (TU el şi spuse :

— Mă bucur foarte mult ! Domnul Dryfoos şi cu mine ne-am mai cunoscut.

Fără să le explice unde şi cînd, îi conduse la mătuşa ei, îi prezentă şi le spuse :

— Am să vă aşez lîngă prietenii dumneavoastră, şi-i **invită să** ia loc alături de soţii March. Mela se bucură; se gindi că va putea glumi cu domnul March, cu toate **că** soţia lui era aşa de înţepată ; dar expresia de pe chipul surorii sale **îi** interzicea, cel puţin deocamdată, astfel de momente de destindere. La rîndul său, Christine ii tratã pe soţii Mardi cu indiferenţă. Se gîndi că aceştia s-ar putea să-i fi spus domnişoarei Vance că se cunosc şi să se fi lăudat cu prietenia lor. Sentimentele sale se îmblin- ziră puţin văzîndu-1 pe Beaton în picioare, sprijinit de perete, la capătul rîndului, lîngă doamna March. Atunci presupuse că el i-a spus domnişoarei Vance că-i cunosc pe soţii March şi se aplecă şi-i adresă un salut doamnei March, care şedea dincolo de Conrad, Mela şi domnul March. Despre acesta îşi închipuia că este un slujbaş al tatălui ei, dar, deocamdată, era dispusă să-l accepte la **valoarea** sa socială. Se sprijini din nou de spătarul scau**nului şi,** după o primă privire aruncată pe furiş spre **Beaton,** nu se **mai** uită la el, cu toate că simţea că n-o **pierde din ochi.**

Muzica începu aproape imediat, aşa încît Mela nu **reuşi să afle** de la Conrad **undr** o mai intîlnise pe domni**şoara Vance. Nu s-ar fi jenat** că tulbură liniştea, dar toţi ceilalţi păreau foarte atenţi, chiar şi Christine, aşa că nu 3 se încumetă.

Pînă la sfirşitul concertului, Mela nu izbuti să cu- i noască plăcerea înălţătoare pe care orice om trebuie s-o '

guste în societate. Nu era pretenţioasă, dar constată că ! sînt foarte puţini tineri, iar cînd concertul se termină şi i ar fi fost momentul să se arate prietenoşi, nu se dove- ■ diră prea prietenoşi. In primul rînd nimeni nu făcu prezentările. După părerea Melei însă, dacă ar fi avut un dram de minte, ar fi făcut în aşa fel îneît să le fie prezentaţi ; observă că tinerii o privesc şi se bucură că se îmbrăcase aşa de elegant ; era cea mai elegantă dintre domnişoare şi, fie pentru că era cea mai eleganta, fie pentru că se aflase cine e tatăl ei, Mela rămase convinsă că făcuse impresie asupra tinerilor. îneîntată de acest lucru şi datorită firii sale binevoitoare, se mulţumi să fie servită cu răcoritoare după concert de către domnul March şi să-şi petreacă timpul glumind cu el. Se simţea în largul său ; rîdea în gura mare, nestingherit; cu glasul său răguşit, îl acuză — spre admiraţia celor din preajmă — că o face să moară de rîs. în entuziasmul său, era convinsă că avea datoria să dovedească celor din jur, mult mai ponderaţi în comportare, cît de bine se distrează, invitîndu-i parcă să se distreze şi ei, dacă vor. Bucuria ei atinse punctul culminant atunci cînd March declară cu modestie că nu e demn să o acapareze în întregime, că e o dovadă de egoism să discute cu o persoană aşa de tînără cînd atîţia tineri ardeau de nerăbdare să stea de vorbă cu ea.

— Pe naiba, nu mai pot de nerăbdare ! exclamă Mela, gustînd gluma din plin. Nu vedeţi cum se-nghesuie !

March îi ceru permisiunea să-i prezinte un prieten, iar Mela răspunse că da, dacă el crede că n-o să moară pînă ajunge la ea. March veni însoţit de un bărbat care lui i se părea foarte tînăr, iar Melei foarte bătrîn. March îl cunoscuse în calitate de colaborator la *Magazinul bilunar* ; tînărul considera că are menirea de a studia firea omenească în folosul literaturii, aşa îneît se apucă s-o studieze pe Mela. O îndemnă să-şi dea păreri în toate privinţele şi se amuza atît de copios de îndrăzneala şi vigoarea comică a «JşSor ei, îneît Mela îl găsi un om îneîn- Jt|.tor. îl întreba 4acă s-a născut la New York şi-l compătimi cînd acesta ii spuse că n-a fost niciodată în Vest. Mela îi declară că e sătulă pînă-n gît de New York şi-l îndemnă să meargă la Moffit, dacă vrea să vadă un oraş cu adevărat vesel. Tînărul se întrebă dacă merită să facă din ea un personaj literar, prezentînd-o exact aşa cum era, cu lăudăroşenia şi limbajul ei de mahala, dar ajunse

la concluzia că va fi nevoit să-i atenueze mult trăsăturile; nu reuşea să-şi dea seama cum ar putea ajunge să împace felul în care ea vorbea cu felul în care arăta ■— cu frumuseţea ei, cu bogăţia rochiei, cu dreptul de a se afla acolo unde se afla. Toate acestea îl nedumereau ; se temea că marele roman american, dacă va fi fidel, va fi cu siguranţă de necrezut ; Mela îi spuse că ar fi trebuit s-o audă pe sora ei vorbind despre New York la început, cînd a venit, dar că, după părerea ei, Christine avea o fire care o ajuta să se împace mai uşor cu situaţia acum. Privi cu înţeles spre capătul celălalt al încăperii, unde Christine stătea de vorbă cu Beaton ; psihologul amator o întrebă dacă se află şi sora ei aici şi dacă n-ar vrea să-l prezinte şi pe el. Mela îi promise că-1 va prezenta cu prima ocazie şi adăugă că le-ar face mare plăcere dacă le-ar face o vizită. Mela se simţea minunat şi-l abordă pe psiholog în termeni atît de amicali, încît îşi permise să facă haz de unele ciudăţenii ale lui, cum ar fi, de exemplu, felul său de a întreba pe ocolite ceea ce vroia să afle despre ea; îi mărturisi că ei nu-i plac lucrurile spuse pe ocolite. Nici domnişoarei Vance nu-i plac, după cum băgase de seamă Mela în ziua aceea cînd dînsa trecuse pe la ele; iar, cînd tînărul îi spuse că vine destul de des în casa doamnei Horn, Mela îl întrebă ce fel de fată e, de fapt, domnişoara Vance şi unde ar fi putut ea să-l întîlnească pe fratele ei. Psihologul amator nu-i putea spune nimic în privinţa asta, iar, în ceea ce o privea pe domnişoara Vance, i se păru mai prudent să-i vorbească despre lucruri fără legătură cu poziţia ei socială, ci despre faptele ei bune, despre dăruirea cu totul deosebită cu care se ocupa personal de săracii din East Side.

—Ah, şi Conracl se duce pe-acolo, exclamă Mela. Mă prind pe orice că acolo s-au cunoscut. Mor de ciudă că nu pot să-i spun şi Christinei. Dar cred c-ar fi în stare să mă sl'îşie dacă m-aş duce să-i spun *acum.*

Psihologul amator se oferi politicos :

— Să vă conduc pînă la ea ?

— Nu te-aş sfătui, răspunse Mela rîzind cu subînţeles, ceea ce-1 facu pe tînăr să tragă o serie de concluzii atît cu privire la interesul ce-1 purta Christine persoanei cu care vorbea, cît şi cu privire la violenţa caracterului ei. Observă de asemeni cum Mela îi vorbeşte despre membrii familiei

sale spunîndu-le pe nume, ca şi cum el era un prieten apropiat al familiei ; îşi spuse că, dacă va reuşi să redea cu dibăcie acest aspect, ar adăuga o nuanţă de mare valoare studiului său ; astfel fata avea să-l uimească pe nobilul englez care începea să se contureze în mintea sa, să se desprindă din haosul dramatic şi să se plaseze pe o orbită clară în interiorul societăţii americane. Se întreba nedumerit însă dacă dorinţa Melei de a-i face destăinuiri din prima clipă este o trăsătură generală sau particulară : o caracteristică a oricărei fiice de milionar îmbogăţit din exploatarea gazelor naturale sau o slăbiciune a ei personală.

Beaton îşi petrecu aproape tot restul serii, după concert, stind de vorbă cu Christine. Era foarte grav şi adoptă un ton patern şi totodată prietenos ; îi vorbi cu multă prudenţă despre cei de faţă şi încercă să tempereze asprimea cu care Christine le critica înfăţişarea sau ţinuta. Se purta astfel dintr-o pornire inconştientă de a fi loial faţă de Margaret, căreia vroia să-i facă o bucurie fiind bun şi blînd, aşa cum era ea mereu. Totodată avea sentimentul că ispăşeşte astfel pentru unele lucruri nechibzuite pe care i le spusese Christinei altă dată ; îşi luă un aer trist, dojenitor, dîndu-i astfel impresia că o domină.

Christine era furioasă şi, privind spre Margaret, care stătea de vorbă cu fratele ei, spuse :

— N-aş zice că domnişoara Vance e prea drăguţă, nu credeţi ?

— Nu m-am gîndit nici o clipă dacă e drăguţă sau nu, spuse Beaton afectat şi visător. Este pur şi simplu o fiinţă perfectă, îi cunoaşte pe fratele dumneavoastră ?

— Aşa. zice. Cred că Conrad nu s-a dus niciodată nicăieri în afară de cartierul săracilor.

— S-ar putea să se fi cunoscut acolo, îi sugeră Beaton. Domnişoara Vance se duce pretutindeni unde trăiesc oameni lipsiţi de prieteni.

—> Poate că tocmai de-asta a venit şi la noi*!* spuse Christine.

Beaton o privi cu ochii săi arzători şi se simţi ispitit să-i răspundă : „Da, tocmai de-asta“, dar nu-şi îngădui decît să nege posibilitatea unui astfel de motiv în acest caz.

— Mă bucur că aţi cunoscut-o, domnişoară Dryfoos. Ori de cîte ori o întîlnesc pe domnişoara Vance parcă mă simt mai bun şi mai curat sau simt că aş vrea să fiu

astfel.

— Şi credeţi că şi noi ne-am putea îndrepta ? replică Christine. Vai, dar nu ne menajaţi deloc, domnule Beaton.

Lui Beaton i-ar fi plăcut să-i dea o replică pe măsura răutăţii ei, o replică tăioasă, care să lase urme adînci în mîndria ei; dar, cum în clipa aceea era bun, nu reuşi să se schimbe dintr-o dată. Pe de altă parte, îl preocupa atitudinea fetei în împrejurarea de faţă, cînd i se făcea o mare cinste din punct de vedere social. Era sigur că Christine nu mai fusese niciodată într-o societate atît de aleasă, dar îşi dădea seama că fata nu era cîtuşi de puţin impresionată de situaţie. îi spusese numele cîtorva invitaţi şi observase că ea înţelesese că sînt oameni de seamă, dar parcă avea sentimentul egalităţii cu ei. Calmul ei nu era cituşî de puţin înrudit cu stoicismul sălbatic cu care Beaton îşi ascundea sentimentul inferioritătii sociale ; cum însă îşi croise drum în societate prin talentul său, prin calităţile personale, nu reuşea să-şi dea seama cit de simplu e totul în cazul ei. Christine era cît se poate de calmă, pentru că simţea că vestea despre averea tatălui ei s-a răspîndit şi avea acea seninătate pe care banii o dau ignoranţei ; Beaton atribuia însă siguranţa ei ignoranţei în domeniul valorilor sociale. Cu toate că, în fundul sufletului, dispreţuia această atitudine, Beaton se simţea răzbunat pentru sentimentul prea acut al valorilor sociale ce-1 caracteriza, fapt care, combinat cu loialitatea sa temporară faţă de bunătatea domnişoarei Vance, îl împiedică să pedepsească vulgaritatea Christinei. Snuse doar :

— Nu-mi dau seama cum s-ar putea întîmpla aşa ceva; şi cu aceste cuvinte măgulitoare lăsă lucrurile să se rezolve de la sine.

Oaspeţii începură să se retragă, trecînd unul după altul să-şi ia rămas bun de la doamna Horn. Christine îi plivi cu indiferenţă şi, fie din pricină că nu vroia să se lase îndrumată de gestul celorlalţi, fie din pricină că-i plăcea compania lui Beaton, na dădu nici un semn că ar dori să plece. Mela stătea încă de vorbă cu psihologul amator, prcsărînd cu hohote de rîs destăinuirile incredibile pe care i le făcea despre ea, despre familia ei, despre personalul *Magazinului bilunar,* **despre doamna Mandel şi despre felul cum trăiseră înainte ca aceasta să vină în casa lor. Ţînărul nu era devotat orbeşte principiului ,,artă pentru artă"**

şi, cu toate că îşi dădea seama că, dacă cineva ar reuşi s-o înfăţişeze pe Mela exact aşa cum era, ar avea cel mai bogat material posibil, începuse să se simtă cam jenat de unele lucruri pe care i le spunea ; şi privea mereu neliniştit în preajmă in căutarea unei şanse de scăpare. Nu mai rămăseseră decît grupurile celor două domnişoare Dryfoos şi cîţiva prieteni ai doamnei Horn, care aveau dreptul să mai întîrzie, cînd Margaret se apropie, împreună cu Conrad, de Christine şi Beaton.

— Mă bucur foarte mult să constat, domnişoară Dryfoos, că nu eram o persoană complet necunoscută cînd m-am încumetat să trec pe la dumneavoastră acum două • zile. Il cunosc de mult pe fratele dumneavoastră, cu toate că niciodată nu i-am ştiut numele. Nu ştiu cum să vă fac să înţelegeţi că ne-am întîlnit acolo unde este atît de mult preţuit. Probabil că nici n-ar trebui să încerc să vă spun cît de mult, adăugă ea privindu-1 cu profund respect.

Conrad se îmbujoră şi rămase neclintit, cu braţele strîns încrucişate, în timp ce sora lui o asculta pe Margaret cu neîncrederea cu care întîmpina din prima clipă orice lucru nou. Concluzia la care ajunse era că tînăra aceasta încearcă să se pună bine cu ei, din motive ştiute numai de ea.

— Da, spuse ea, acum aflu şi eu că vă cunoaşte. E aşa de preocupat de întrunirile lui că nici n-a vrut să vină aici astă-seară.

. Margaret îşi muşcă buza înainte de a răspunde, fără a arăta însă nici o urmă de resentiment faţă de stîngăcia sau grosolănia acestor vorbe.

— Nu mă mir! Munca aceasta te cucereşte în aşa măsură, încît ajungi să crezi că nimic altceva nu mai contează. Totuşi mă bucur că domnul Dryfoos a reuşit să vină cu dumneavoastra. Mă bucur mult că aţi putut veni cu toţii. Ştiam că o să vă placă muzica. Dai-, vă rog să luaţi loc...

— Nu, spuse Christine categoric, trebuie să plecăm. Haide, Mela ! strigă ea.

Cei rămaşi în jurul doamnei Horn întoarseră capetele, dar Christine înaintă netulburată spre ei şi răspunse gestului prompt al doamnei Horn care-i întinse mîna.

— Trebuie să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră,

— Noapte bună, rosti gazda cu un glas abia murmurat. E foarte drăguţ din partea dumneavoastră că aţi venit,

— M-am distrat nemaipomenit, spuse Mela cordial. N-am mai rîs atîta de-o groază de vreme.

— Mă bucur că v-aţi simţit bine, spuse doamna Horn pe acelaşi ton politicos şi domol pe care îi vorbise şi Chris- tinei, dar nici uneia din surori nu-i spuse nimic referitor la
0 întîlnire ulterioară.

Surorile nu dădură nici un semn de îngrijorare. Mela
1se adresă peste umăr psihologului amator.

— Ţi-o plătesc eu cînd ne-om mai întîlni pentru tot cc-ai zis despre Moffit I

Margaret făcu cîţiva paşi în urma lor : dar nu reuşi să ferească plecarea surorilor de aprecieri critice. Nu reuşi decît să-i spună lui Conrad, reluînd parcă un subiect dis-cutat :

— Sper să reuşesc să-i conving pe prietenii noştri să ne cînte într-o seară. Ştiu că nu putem să le dăm astfel un ajutor real bieţilor oameni, dar asemenea lucruri îi fac să mai uite de necazuri. Nu credeţi că am dreptate ?

— Ba da, răspunse el, în sensul ăsta sînt folositoare. Se întoarse spre doamna Horn şi roşind, rosti cu glas şo-văielnic : Vă mulţumesc pentru această seară minunată,

— Mă bucur că v-a plăcut, răspunse dînsa cu acelaşi murmur în glas.

Urindu-le noapte bună, una dintre doamnele din gru-pul de prieteni apropiaţi ridică din sprîncene şi-i invită pe cei doi tineri rămaşi să-i ducă acasă cu trăsura ei, în care mai erau locuri libere. Beaton refuză morocănos, iar dînsa făcu un efort să se abţină pînă în clipa cînd rămase singură în trăsură cu psihologul amator, pe care-1 întrebă :

— Ce este Moffit şi ce-ai spus despre el ?

— Ei, ai văzut, Margaret ? ! spuse doamna Horn, cu o bucurie stăpînită, după plecarea tuturor oaspeţilor.

— Am văzut, recunoscu fata. Dintr-un anume punct de vedere a fost un eşec total. Nu cred că i-am făcut dom-nişoarei Dryfoos o plăcere, dar probabil că nimeni n-ar fi putut face asta. Şi i-am dat cel puţin ocazia să se distreze.

— Mai curînd sau mai tîrziu oamenii de teapa lor, cu banii lor, vor pătrunde în societate, spuse doamna Horn cu înţelepciune. Nu-i putem ţine la distanţă. Numai că, probabil, mi-ar plăcea mai mult să facă altcineva începutul. Doamna şi domnişoara Leighton n-au venit ?

— Le-am trimis invitaţii. Nu puteam să mai trec pe la ele încă o dată.

Doamna Horn oftă.

— Probabil că domnul Dryfoos face parte din grupul tău de filantropi.

— Munceşte împreună cu noi, spuse Margaret. L-am întîlnit de mai multe ori la sediu, dar nu-i ştiam decît numele mic. Cred că e prieten foarte bun cu părintele Benedict. Nu-i aşa că arată bine ?

— .Foarte, spuse doamna Horn cu un glas uşor reţinut. Sora mai mică parcă era mai sociabilă decît cea mare. Dar ce maniere ! !

— îngrozitoare ! rosti Margaret încruntîndu-se şi strîmbîndu-se în glumă ca de o durere. Dar am impresia că s-a simţit ca la ea acasă.

— Cît despre asta, aş zice că nici una din ele n-a fost cu adevărat impresionată. Ce crezi, oare domnul Beaton i-o fi dat celei mari sfaturi în privinţa rochiei ? Nu prea-mi vine să cred că a combinat negrul cu dantelă din proprie iniţiativă. Parcă ar exercita un fel de stranie fascinaţie asupra lui.

— E foarte decorativă, îşi dădu cu părerea Margaret. Un artist e capabil să vadă la un om aspecte pe care noi, ceilalţi, nu le vedem.

— Poate că e vorba de bani, spuse doamna Horn insinuant. Trebuie să fie foarte sărac.

— Dar nu e meschin, replică fata cuprinsă de o indignare generoasă, care o făcu pe mătuşa ei să zîmbească.

— Nici vorbă, dar dacă-i place înfăţişarea ei decorativă nu înseamnă că ar avea ceva împotriva bogăţiei ei.

— Ba da, cînd e vorba de un om ca domnul Beaton.

— Eşti o idealistă, Margaret. Bănuiesc că amicul tău, domnul March, are un motiv cît se poate de nevinovat ca să-i facă curte domnişoarei Mela... probabil că, de fapt, o cheamă Pamela. A stat de vorbă cu ea mult mai mult decit ar fi rezistat ea la o discuţie pe teme literare.

— Pare un om foarte cumsecade, spuse Margaret.

— Iar cel care-i plăteşte salariul este domnul Dryfoos ?

— Nu ştiu, dar oricum n-ar avea nici o importanţă.

Doamna Horn se amuză copios de această măsură de precauţie, fără a fi însă nemulţumită de generozitatea din care izvora. Vroia ca Margaret să aibă sentimente nobile şi nu o nemulţumea nici o manifestare de bunătate pe care o constata la ea.

Soţii March o porniră pe jos spre casă, în primul rînd pentru că nu era departe şi în al doilea rînd pentru că trebuiau să economisească banii pe trăsură cu orice preţ. Cum ieşiră din casă, doamna March işi supuse soţul unui test de conştiinţă.

— Cum de-ai putut să stai de vorbă atîta timp cu fata aia, Basil, şi s-o faci să rîdă întruna ?

— Păi, dacă nu s-a ocupat nimeni de ea. Apoi m-am gîndit la Kendriks.

— Da, dar eu nu-mi spuneam decît : Uite, îi dă atenţie numai pentru că-şi închipuie că este în interesul lui. Dacă ea n-ar avea nici o legătură cu *Magazinul bilunar,* el nu s-ar ocupa nici o clipă de ea.

— Ascultă, Isabel, mi-ar plăcea tare mult să nu-mi mai spui el, pe *el, dl lui,* cînd te gîndeşti la mine, spuse March. Eu nu te identific cu nici o persoană în gînd, ră- mii mereu o esenţă imprecisă şi lipsită de individualitate nu chiar goală şi fără formă, dar oricum nelegată de un nume sau de un pronume. Mi se pare o atitudine intelectuală mult mai frumoasă faţă de fiinţa iubită. Dar, dacă nu se poate altfel şi trebuie să fiu în gîndurile tale *el, pe el, al lui,* atunci aş vrea ca măcar felul în care te gîndeşti la mine să fie mai binevoitor.

— Nu recunoşti că ăsta-i adevărul, Basil ?

■— Crezi tu că ăsta-i adevărul, Isabel ?

— Nu contează. Dar dacă ar fi, l-ai putea trece cu ve-, derea ?

— După cum văd, tu, în locul meu, ai fi fost in stare să faci asta, iar acum ţi-e jenă.

— Da, oftă soţia lui, mă tem că aş fi fost în stare. Spune-mi însă că tu n-ai face-o, Basil.

— Pot să-ţi spun că n-am făcutro. Presupun însă că, într-o situaţie limită, aş fi în stare să mă plec în faţa tuturor bogătaşilor din neamul Dryfoos, întocmai ca şi tine.

■— Nu, dragul meu, să nu faci aşa ceva ! Eu sînt femeie şi mi-e tare frică, dar tu trebuie să te porţi întotdeauna ca un bărbat, mai ales cu bătrînul Dryfoos. E un om îngrozitor. Promite-mi că n-ai să cedezi în faţa lui nici măcar cu un pas, cînd va fi nevoie să alegi între bine şi rău !

— Nici chiar dacă el are dreptate, iar eu greşesc ?

— Nu ride, dragul meu ! Mă înţelegi foarte bine. îmi promiţi ?

— îţi promit să discut problema cu tine şi să te las pe tine să cedezi. în ceea ce mă priveşte, voi fi de neclintit, Peqtru mine e soluţia cea mai bună.

— Sînt îngrozitori, chiar şi amărîtul ăla de băiat care se deosebeşte atît de mult de ceilalţi. Şi el e îngrozitor, Pentru că-ţi dai seama că e un martir printre ceilalţi.

— Iar mie nu prea mi-au plăcut martirii defel, interveni March.

— Mă întreb cum de-au ajuns acolo, continuă doamn^ ■March fără să dea atenţie glumei lui.

— Aceeaşi întrebare şi-o punea şi domnişoara Mela în legătură cu noi. M-a întrebat şi i-am explicat cum m-am priceput mai bine. Atunci mi-a spus că domnişoara Vance le-a făcut o vizită şi le-a invitat. La început nu prea ştiau dacă pot să vină, iar apoi s-au gîndit să-l convingă pe Conrad să le însoţească. însă nu mi-a spus de ce le-a vizitat domnişoara Vance. Domnul Dryfoos n-a angajat-o pe *ea* la *Magazinul bilunar.* Poate că şi ea are un motiv meschin.

— Nu cred că pentru banii lor, nu pot să cred ! oftă doamna March.

— Nu se ştie. Toată lumea respectă banul.

— Da, numai că poziţia domnişoarei Vance este cît se poate de sigură. Nu e cazul să facă curte unor oameni atît de reduşi şi de vulgari.

— Să ne mîngîiem cu gîndul că ar face-o, dacă ar avea nevoie. Oameni ca cei din familia Dryfoos sînt materia primă a lumii bune. N-ai să găseşti aici specimene rafinate sau valoroase, profesori, muzicieni, sciitori şi rudele lor. Toţi cei din lumea bună adunată acolo astâ-seară arătau întocmai ca familia Dryfoos cu o generaţie sau două în urmă. Aş zice chiar că acum materialul se cizelează mai repede şi, într-un an sau doi, n-ai să mai deosebeşti familia Dryfoos de ceilalţi reprezentanţi ai plutocraţiei. *Ei* vor fi cei care vor vedea deosebirile — ceva mai clar decît le văd astăzi —, dar nu în mod esenţial sau dureros. **Oamenii** care pătrund în înalta societate slujind omenirea prin intermediul literaturii, artei sau ştiinţei mai pot avea multe îndoieli cu privire la valoarea lor socială, dar cei care se ridică **prin puterea banilor**

— mai **ales dacă i-au cişti**gat rapid — **nu au asemenea sen-**
f timente. Aceştia sînt oamenii care alcătuiesc nobilimea

noastră. E inutil să susţinem că n-avem o nobilime, e ca şi cum am susţine că n-avem vagoane de clasa întîi în faţa unui tren al companiei Pullman. Nici dacă ar fi fost ducese, fetele acelea n-ar fi fost mai sigure pe dreptul lor de a se afla acolo. *Nouă* ni s-a părut că domnişoara Vance a făcUt un gest foarte amabil cînd a venit să ne invite, dar *lor* nu. Nu aveau nici o urmă de teamă sau de jenă. Se simţeau în largul lor, ca nişte fiinţe născute în lumea bună. Să fii convinsă că, dacă plutocraţia care stăpîneşte astăzi ţara, ar găsi de cuviinţă să-şi atribuie şi semnele exterioare ale aristocraţiei — titluri şi blazoane şi strămoşi — nu şi-ar pune problema firească dacă merită s-o facă. Banul se stimează si se preamăreşte pe sine şi, dacă există un lucru pe care nu l-a dobîndit încă, consideră că-1 poate cumpăra.

— Vai, Basil, sper că nu te-ai molipsit de ideile lui Lindau despre cei avuţi, spuse soţia lui. Unii sînt oameni drăguţi şi cumsecade.

— Cine contestă lucrul ăsta ? Nici măcar Lindau. E t" minunat. Şi lucrul cel mai grozav e că seara distractivă s-a terminat. Mi-am dat jos zîmbetul de societate şi plutesc de fericire. Dă-i înainte cu micile tale atacuri pesimiste, Isabel. N-ai să reuşeşti să-mi strici bucuria.

— Mi-am dat seama, îi spuse Mela surorii ei în trăsură, în drum spre casă, că murea de gelozie tot timpul cît ai stat de vorbă cu domnul Beaton. Ascultă-mă pe mine, se făcea că vorbeşte cu Conrad, dar nu-şi mai lua ochii de la voi. Mă prind că ne-a chemat numai ca să vadă cum o să vă purtaţi amîndoi. Cred c-a fost mulţumită. E mort după tine, Christine.

Christine asculta cu o plăcere melancolică vorbele măgulitoare cu care o asalta Mela. în speranţa că sora ei îi va răspunde în aceaşi măsură şi neavind, de fapt, nici un gînd rău sau vreo urmă de invidie la adresa domnişoarei Vance.

— Cine era tipul cu care-ai stat atîta timp de vorbă ? întrebă Christine. Bănuiesc că i-ai spus tot ce ai pe suflet, ca de obicei.

Mela fu adînc rănită de această nerecunoştinţa dureroasă.

— Minţi! nu i-am spus absolut nimic !

Conrad o porni pe jos spre casă, în primul rînd pentru că nu vroia să-şi audă surorile comentînd evenimentul şi, în al doilea rînd, pentru că vroia să se lase pradă tulburării ce-i aprinsese sufletul. în viaţa sa, călăuzită de un singur scop, înfrîntă de o voinţă mai puternică decît a lui, angajată acum în lupta de a se împlini parţial prin acte de dăruire în folosul altora, gîndul la o femeie nu-şi mai găsise loc nici măcar cît în mintea unui copil. Visurile sale erau pure şi imprecise : chipuri, glasuri, gesturi il urmăriseră uneori în gînd, dar lipsite aproape total **cfe** pasiune ; iar sentimentul pe care-1 trăia acum era un fel de veneraţie arzătoare şi, în acelaşi timp, plină de respect şi exaltare. împrejurările aspre ale vieţii ne fac să uităm **că** mai există şi asemenea oameni pe lume şi că aceştia pot **să se** înalţe şi din pămîntul umil, nu numai să coboare din înatul cerurilor. Sufletul acestui bărbat ajuns aproape de vîrstă de treizeci de ani nu fusese niciclnd pătat de un gînd josnic ; nu se poate spune că nu-i trecuseră prin minte idei sau presupuneri, dar nu le hrănise şi nu şi le apropiase de suflet. într-o epocă sau într-o ţară catolică, ar fi fost unul dintre acei călugări care sînt sanctificaţi după moarte şi ale căror nume sînt invocate de credincioşi în momente de cumpănă, cum este San Luigi Gonzaga. Cu zîmbetul fericit al îndrăgostitului întipărit pe chip, mergea acum gîndindu-se cum vorbea şi cum arăta Margaret Vance, închipuindu-şi împrejurări în care, prin fapte bune şi caritabile, îi cîştiga preţuirea şi-şi dădea viaţa spre binele celorlalţi, pentru a fi pe placul ei. Şi-o închipuia lăudîndu-1 în faţă, cînd el îşi putea declina orice merit, precum şi după moartea sa, cînd nu se va mai putea împotrivi. Era tot timpul pătruns de delicateţea, eleganţa şi rafinamentul ei; toate acestea parcă îl îmbătau; inflexiunile glasului ei îl înfiorau, privirile ei îl ameţeau şi-l făceau conştient de frumuseţea ei; rafinamentul ei îl uluia. Dar toate acestea respingeau ideea, chiar şi visul, de posesiune. Adoraţia sa o aşeza mai presus de iubirea celorlalţi bărbaţi şi tot-: odată mai presus de propria sa iubire.

PARTEA A PATRA

I

într-o **zi,** la **scurt** timp **după Paşte, Fulkerson îi vorbi lui Dryfoos despre planul său de a sărbători printr-un banchet succesul** *Magazinului bilunar.* **Pină atunci, Dryfoos nu intervenise în nici un fel în conducerea publicaţiei ; însă Fulkerson îşi dădea seama cu uşurinţă că bătrînul e mîndru de participarea sa, de aceea porni de la ideea că ar fi încîntat ca această participare să fie cunoscută.** In **zilele cînd avea noroc la bursă se întîmpla să treacă pe la sediul revistei de pe Eleventh Street şi să asculte vorbăria lui Fulkerson. Era în relaţii bune cu March, care-şi revizuise prima impresie asupra lui Dryfoos ; cei doi nu prea aveau multe să-şi spună, iar March avea chiar impresia că Dryfoos se teme puţin de el, ca de o maşinărie pe care o achiziţionase, dar pe care n-o prea înţelegea ; îi lăsa lui Fulkerson dreptul de a manevra, iar acesta se făIea din plin cu achiziţia sa. Nici cu fiul său nu avea mai mult de discutat; prefera să se închidă în birou cu Fulkerson, pe care toată lumea îl auzea vorbind întruna despre** *Magazinaul bilunar;* **Fulkerson nu aborda niciodată alt subiect, decît dacă era nevoit să o facă, şi se întorcea totdeauna la acest subiect, dacă discuţia tindea să devieze.**

în ziua în care-i vorbi despre banchet, se ridică şi strigă din uşa biroului său :

— March, coboară puţin pînă la mine, te rog ! Am nevoie şi de tine, Conrad !

Redactorul şi editorul îi găsiră pe director şi pe patron aşezaţi de o parte şi de alta a biroului.

— E vorba despre pomana cu colaci, v-am mai zis eu, şi tocmai încercam să-i explic domnului Dryfoos ce in-

tenţionam să facem, spuse el. Mai bine zis ce intenţionez să facem, continuă el mutîndu-şi privirea de la March la Dryfoos. March nu e de acord cu mine. Ar vrea să publice *Magazinul bilunar* pe furiş, să-l ferească din calea ziarelor şi să nu apară în chioşcuri; e o floare delicată din Boston, iar publicitatea îi face rău ; dar eu sînt alt soi de buruiană şi vreau să ne facem cît mai multă reclamă cerşind, împrumutînd sau furînd. După părerea mea, nici nu puteţi oficia ritualul sfînt al ospitalităţii în slujba unei cauze mai nobile, iar ceea ce vă propun este un mic banchet care să sărbătorească succesul pe care l-am obţinut cu treaba asta. Intentia mea era să vă atac pentru cheltuielile necesare şi să facem toată treaba în stil mare. Expresia „un mic banchet" e doar o figură de stil. Un mic banchet n-o să facă mare vilvă — şi deocamdată avem nevoie să facem mare vîlvă — dacă n-o să prăpădim nişte parale. Planul meu era ca imediat după Paşte, acum, cînd toată lumea e-n formă, să începem să scoatem nişte articolaşe laudative, contestatare şi explicative, şi cam pe la începutul lui mai să adunăm vreo sută de oameni, cei mai puternici şi cei mai de seamă, şi să sărbătorim victoria. Cam asta-i tot, pe scurt. V-aş putea prezenta totul mai pe larg, dar în esenţă şi în mare, cam asta-i tot.

Fulkerson se opri şi privi cu interes chipurile celor trei, trccind pe rînd de la unul la celălalt. March rămase puţin surprins cînd Dryfoos se întoarse spre el, dar faptul că i se adresează lui îi făcu o plăcere deosebită lui Fulkerson.

— Dumneavoastră ce credeţi, domnule March ?

Redactorul se sprijini de spătarul scaunului.

— Nu pretind că am un talent egal cu ccl al domnului Fulkerson în arta publicităţii, dar eu aş zice că, deocamdată, e puţin cam prea devreme. Am putea sărbători ceva mai tîrziu, cînd vom avea cu adevărat ce sărbători. Deocamdată sîntem o noutate plăcută, mai curind decît o realitate bine stabilită.

— Ah, n-ai priceput ideea ! exclamă Fulkerson. Tocmai asta urmărim să realizăm cu acest banchet : să devenim o realitate bine stabilită.

— Intru şi eu în povestea asta ? îl întrerupse bătrînul.

— Dumneavoastră vă aflaţi în fruntea procesiunii ! O să uimim toată omenirea care lucrează în ziaristică, receptivă la imaginaţie şi romantism, cu persoana dumneavoastră, cu povestea vieţii dumneavoastră şi cu dorinţa

dumneavoastră de a vă angaja într-o treabă de acest fel. Pot să vă fac portretul într-un articol care va apărea în toate ziarele din Mâine pînă-n Texas şi din Alaska pină-n Florida. Există tot soiul de bogătaşi care sprijină publicaţii literare, dar prezenţa proprietarului de gaze naturale este o noutate, iar îmbinarea trecutului romantic cu preocupările estetice prezente va cuceri din primul foc simpatia publicului american. Am sentimentul, Continuă Fulkerson cu glasul marcat de o vibraţie de emoţie, că *Magazinul bilunar* va fi dezavantajat în ochii publicului atîta timp cît se va crede că este realizarea *mea,* că este ideea *mea.* în măsura în care sînt cunoscut, sînt cunoscut doar ca membru al Uniunii Ziariştilor şi nimeni din lumea presei nu crede că am destui bani să organizez treaba în stil mare ; mai curînd sau mai tîrziu se va naşte bănuiala că aş putea fi insolvabil şi, mai curînd sau mai tîrziu, amicii din lumea presei vor fructifica această idee, dacă n-o să le furnizăm o altă idee pe care s-o fructifice. Or, dacă începem să le dăm de înţeles corespondenţilor noştri că *dumneavoastră* sînteţi implicat, cu nenumăratele dumneavoastră milioane, că a fost ideea dumneavoastră de la început, că aţi avut această iniţiativă pentru a da frîu liber vederilor umanitare ale lui Conrad, care a susţinut totdeauna ideea cooperării şi a tlnjit să o materializeze in favoarea harnicilor noştri artişti şi scriitori tineri...

March urmărea, din ce în ce mai amuzat, cum Fulkerson se jertfeşte cu neruşinare, într-un amestec de seriozitate şi prefăcătorie comică, întrebîndu-se în ce măsură va accepta Dryfoos această postură caraghioasă, cînd Conrad interveni :

— Domnule Fulkerson, nu v-aş îngădui să faceţi aşa ceva. Ar fi o minciună. N-am dorit să ajung aici. Iar... iar ceea ce cred... ceea ce doresc să fac... nu voi permite nimănui să-mi pună intenţiile într-o lumină falsă. *Nh* î

Obrajii tînărului erau îmbujoraţi şi-şi privi tatăl în ochi cu îndrăzneală.

Fără să spună o vorbă, Dryfoos se întoarse spre Fulkerson, care rosti împăciuitor :

— Vai, bine-nţeles, Conrad ! Iţi cunosc sentimentele şi n-aş putea permite ca asemenea lucruri să rămînă nedezminţite *mai tÎTziu.* Dar, în vremurile de astăzi, nimic nu ne poate oferi o poziţie mai favorabilă în ochii publicului decît aluzia discretă la atitudinea ta în această pri-

vinţă. Trebuie să stîrnim interesul cititorilor şi nimic nu poate stîrni interesul cititorilor mai bine decît ştirea că succesul *Magazinului bilunar* se datorează aplicării, pentru prima oară în activitatea literară, a principiului „Trăiţi şi lăsaţi oamenii să trăiască". Rostite de tine şi de tatăl tău, asemenea vorbe ar suna grozav de bine, dar, dacă nu eşti de acord, putem renunţa la ideea asta ; cu toate că nu-mi dau seama de ce nu eşti de acord, de vreme ce aprobi principiul în sine. Ideea de bază este aceea de a informa publicul că existenţa revistei se datorează spiritului luminat şi liberal al unuia dintre cei mai de seamă bogătaşi ai ţării şi că ţelurile sale nu vor fi trădate de fiul său. Aş decupa o fotografie a tatălui tău şi aş difuza-o împreună cu articolele.

— Cred că totuşi o să ne lipsim de fotografie, spuse bătrînul.

— Bine, bine, spuse Fulkerson rîzînd. Fie cum vreţi dumneavoastră. Dar chipul dumneavoastră apărut în presa de provincie ne-ar aduce şase-şapte abonaţi din fiecare şcoală judeţeană de pe tot cuprinsul ţării.

— Un tip care scria o istorie a Moffit-ului, îi explică Dryfoos lui March, a venit la mine să-mi ceară voie să-mi pună poza în carte. Mi-a zis că or să fie acolo pozele mai multor cetăţeni de seamă şi că preţul este de o sută cincizeci de dolari. I-am zis că nu sînt de acord să-mi facă o poză la mai puţin de două sute şi, cînd mi-a spus că la banii ăştia îmi face cea mai grozavă fotografie, i-am zis că vreau banii pe loc. N-am văzut în viaţa mea un tip mai nedumerit decît ăsta, în clipa cînd a priceput că-i cer să-mi plătească *el* mie cele două sute.

Fulkerson izbucni în rîs arătînd că gustă subtilitatea glumei.

— Să ştiţi, domnule, că *Magazinul bilunar* o să vă plătească suma cerută. Dar, dacă nu yrşji să vindeţi cu frici un preţ, fie cum doriţi, o S& âesatfcSm şî iară ItiŞ ■ **mina chipului dumneavoastră pe afiş, însă va trebui s-o avem in preajma noastră la banchet.**

-T- Deocamdată nu prea mi-e foame, spuse bătrînul sec.

— Ah, *l'appetit vient en mangeant,* **cum spun amicii noştri francezi. O să vi se facă foame cind o să vedeţi antreurile de moluşte. A trecut deja vremea stridiilor.**

— Oare asta nu ne-ndeamnă la o mică amînare, pînă în octombrie, cînd se vor găsi iar ? îi sugeră

March.

— Nu, nu ! strigă Fulkerson. Nu prinzi sensul comercial al acestei chestii, amice. Mergi pe principiul învechit că cererea creează oferta cînd, de fapt, dacă ai urmărit evoluţia ultimelor evenimente, lucrurile se petrec adeseori exact pe dos. Consider că am obţinut o victorie reală, palpabilă, pe care o putem sărbători. Şi, chiar dacă n-am fi obţinut-o, sărbătorirea va contribui din plin la victorie, dacă o prezentăm cititorilor noştri aşa cum se cuvine. Toată lumea o să spună : „Ăştia nu-s nişte tîmpiţi. Nu s-ar apuca să petreacă pe seama revistei lor, dacă n-ar fi nimic de capul ei.“ Iar starea de spirit ce se va crea în rîndurile cititorilor va da naştere la o înflorire de o măreţie fără precedent pentru E.O. W. Heigh.

Îi privi cu seninătate pe toţi pe rînd. Cu bărbia sprijinită de baston, bătrînul Dryfoos spuse :

— Cred că antreurile n-or să se strice.

— Bine, fie cum doriţi, consimţi Fulkerson bucuros, înţeleg deci că, în principiu, sînteţi de acord cu ideea unui mic banchet. ?

— Cu cît va fi mai mic, cu atît mai bine, spuse bătrînul.

— Mă rog, eu spun un mic banchet pentru că, în mare, cam asta e ideea, chiar dacă o să mai modificăm puţin planul. Mă gîndisem chiar şi la o recepţie, poate, care să cuprindă şi colaboratoarele şi graficienele, şi soţiile şi fiicele celorlalţi colaboratori. Asta ne-ar da posibilitatea să adunăm o mulţime de corespondenţi şi să ne alegem cu o mulţime de articole de mîna întîi. Ia staţi, strigă Fulkerson lovindu-şi coapsa, ce-ar fi să dăm şi un banchet şi o recepţie ? !

— Nu pricep, spuse Dryfoos.

— Adică să dăm mai întîi un mic banchet pentru zece-doisprezece bărbaţi influenţi, de cea mai aleasă ţi- nula şi r.poi, pe la ora zece, să deschidem saloanele dumneavoastră princiare şi să invităm doamnele la salată, şampanie şi îngheţată. Este cea mai grozavă idee ! Ce ziceţi ? !

— *Dumneavoastră* ce credeţi, domnule March? întrebă Dryfoos, care, din lipsă de experienţă în viaţa socială, nu reuşea să-şi facă — din ceea ce spunea Fulkerson — decît o imagine foarte neclară şi spera să mai primească unele lămuriri de la March.

— Perspectiva e minunată, spuse March, şi, dacă ne va trebui mai mult timp s-o punem în practică, sînt de acord. Sînt de acord cu orice idee care duce la amînarea orgLi publicitare a domnului Fulkerson.

— în acest caz, continuă Fulkerson, ne-am putea bucura de compania plăcută a domnişoarei Christine şi a domnişoarei Mela, şi poate ar veni chiar şi doamna Di ■vi'oos pentru o clipă în cursul serii. N-avem nici o graba, după cum spune şi domnul March, dacă reuşim să aranjăm lucrurile astfel. Accept cu plăcere ideea distinsului meu coleg.

March se amuză de impertinenţa lui, dar, în fundul sufletului, îi era ruşine de felul în care Fulkerson intenţiona să-l exploateze pe Dryfoos şi locuinţa lui. I se păru că în privirea bătrînului citeşte un strigăt de ajutor, iar în î:~ bujor ar ea lui Conrad o expresie de revoltă, dar acestea erau prezente probabil doar în imaginaţia sa. îşi spuse că nici unul din ei nu era în stare să priceapă situaţia aşa cum ar fi priceput-o nişte oameni cu mai multă experienţă socială şi se consolă la gîndul că, de fapt, Fulkerson nu era chiar un şarlatan. Se gîndi că banii lui Dryfoos ajungeau să slujească astfel unui scop foarte ciudat; şi gîndindu-se cît de puţin îi pot oferi acestui om banii săi, se resemnă cu înţelepciune la gîndul modestiei propriei sale averi. Investindu-i în *Magazinul bilunar,* **Fulkerson le dădea o utilizare onorabilă ; era poate o cale mult mai onorabilă de a-i cheltui decît risipindu-i pe cai, vinuri sau femei, plăcerile obişnuite ale bogătaşului grosolan *, iar dacă aveau să se piardă, poate era mai bine să se piardă astfel decît la bursă. îşi păstră pe chip o expresie zîmbitoare tot timpul**
cît aceste consideraţii necuviincioase îi treceau prin minte, făcîndu-1 insensibil la posibilele emoţii ale tatălui şi fiului.

Bătrînul se ridică pentru a pune capăt discuţiei. Repetă doar

— Cred că antreurile n-or să se strice pînă la toamnă.

Dar Fulkerson părea mulţumit de ceea ce realizase, căci, la sfîrşitul programului, cînd pomi cu March pe jos spre casă, reuşi să-şi alunge din minte această problemă, bucuros parcă să o abandoneze.

— Acum e poate cea mai frumoasă perioadă la New York, spuse el. Pe alocuri se ivise iarba, iar ici şi colo,

pe ramurile copacilor ce mărgineau trotuarul, primele frunze fragede se eliberaseră din strînsoarea mugurilor ; în aerul blînd plutea primăvara, iar cerul înalt şi delicat avea o culoare ce nu se vede în nici un alt anotimp. Nicăieri nu poţi fi nemulţumit de acest anotimp, dar nu-mi doresc nimic mai frumos decît luna mai la New York. Mai la sud e prea cald. Am fost şi la Boston în mai, dar vîntul vostru de la răsărit mă iritä de-mi vine să urlu. Bănuiesc că temperamentul localnicilor e strîns legat de climă. Motivul pentru care un newyorkez ia viaţa aşa de uşor, în ciuda goanei în care trăieşte, este acela că nu-1 îngrijorează clima. Dar "un bostonian este desigur sîcîit tot timpul de asprimea atmosferei. Aşa se explică asprimea lui. Dacă a trecut de douăzeci şi cinci, treizeci de ori la Boston prin luna mai, ajunge să creadă că are o misiune specială din partea providenţei, căci altfel nu şi-ar mai avea rostul pe pămînt, şi uite-aşa devine încrezut. Pricepi ?

— Pricep, spuse March, dar nu prea văd cum ai să prinzi ideea asta într-o reclamă.

— Hai, las-o încolo, March ! Doar nu crezi că-mi stă capul numai la aşa ceva.

— In orice caz, te apropiai de subiectul *Magazinului bilunar.*

— Nu, amice, deloc. Mă gîndeam cît de mult se deosebeşte un tip din Massachusetts de unul din Virginia. Şi totuşi îmi închipui că amîndoi se trag din viţă englezească la fel de pură ca toţi americanii. March, cred că lucrarea colonelului Woodburn va fi o adevărată lovitură.

—• Bine zis ! Cînd o să ne scadă vînzările la jumătate, o să fiu convins că e o adevărată lovitură.

— N" mă tem do asta, spuse Fulkerson. Lucrarea o să atragă atenţia cititorilor. E bine scrisă — poţi să-i schimbi pe ici. pe colo stilul pompos — şi e o noutate. Cititorilor noştri le plac scrierile îndrăzneţe, iar pledoaria în favoarea sclaviei în virtutea unor înalte principii morale, ca fiind singura soluţie la problema forţei de muncă, o să-i zguduie profund. La început încearcă să le stîrnească mila prin felul cum prezintă adevăratele relaţii între capital şi forţă de muncă ; arată cum lucrurile au ajuns să meargă tot mai rău şi apoi dă la iveală vechea sa gogoriţă şi de-

monstrează că, dacă nu s-ar fi intervenit în evoluţia sclaviei, ar fi ajuns să se perfecţioneze spre binele omenirii, îşi susţine ideea cu multă vigoare.

March rîse din toată inima.

— Te-a convertit ! Pe cuvîntul meu, Fulkerson, dacă am fi acceptat şi plătit un articol pledînd în favoarea canibalismului ca singura cale de a ne descotorosi de săracii ce ne prisosesc, ai începe să crezi în ea.

Fulkerson zîmbi acceptînd gluma şi spuse doar :

— ’fare-ţiş vrea să-l poţi vedea pe colonel acasă, în cercul familiei, March. Ţi-ar plăcea de el. B un bătrîn de toatei splendoarea, un exemplar tipic. Vorbeai de primăvara. Ar trebui vezi cum arată curticica din spatele casei Văduvei în zilele astea. Ţii minte veranda cu geamuri din faţa sufrageriei ? Fetele au scos de-acolo toate florile din ghivece, au mai cumpărat şi altele şi le-au plantat in curticică, pe lîngă gard, au făcut acolo o adevărată grădină ; au plantat mazăre dulce şi năsturaşi, iar pe la începutul lui iunie va fi o revărsare de strălucire. E o plăcere sâ le vezi lucrînd în grădină, sub directa îndrumare a păsării din colivie atîrnată în cireş. Mijlocul curţii trebuie lăsat liber pentru frînghia de rufe, dar timp de şase zile pe săptămînă e ca o pajişte, iar eu tund iarba cu maşina. Ştii, March, cred că nimic nu se poate compara cu un cămin, ce zici ? Să ai colţişorul tău, nu crezi ? Ascultă, cînd mă apuc să tund iarba şi mă-nvîrt de colo-colo cu maşina, şi colonelul îşi fumează ţigara de -foi în verandă, şi fetele îşi fac de lucru în jurul florilor, într-o seară plăcută ca asta, simt că sînt îhtr-adevăr o făptură omenească. Asta simt. Am descoperit o adevărată comoară în ziua cînd am hotărît să iau masa la doamna Leighton. Pentru opt

dolari pe săptămînă mi se oferă hrană bună. o societate rafinată şi toate bucuriile unui cămin plăcut. la spune-mi, mi se pare că n-ai stat prea mult de vorbă cu domnişoara Woodburn, nu-i aşa, March ?

— Nici măcar atît cît am stat cu tatăl domnişoarei Woodburn.

— Ai dreptate, are darul să acapareze discuţia. O dată, cînd o să fii acolo cu doamna March, am să-l ţin de vorbă ca să ai prilejul să stai de vorbă cu domnişoara Woodburn.

— Cred că mi-ar plăcea mai mult, spuse March.

— Nici nu mă mir. E ciudat că domnişoara Woodburn nu corespunde defel tipului sudic. E foarte energică, nu stă o clipă, pe bătrin îl îngrijeşte de minune şi nu crede o iotă din teoria sclaviei ca soluţie la problema foi tei de muncă. Zice că-i pare bine că s-a sfîrşit cu ea şi că, dacă sclavia însăşi era la fel ca şi consecinţele sale, îi pare bine că s-a sfîrşit înainte să se nască ea. Da, dom-< nule, e plină de viaţă ca cea mai vioaie fată din Nord. N-are nimic din moleşeala însorită a sudiştilor, despre care s-a scris atît de mult.

— Probabil că un exemplar tipic de sudist e greu de găsit, ca şi orice alt exemplar tipic, spuse March. Sau poate că domnişoara Woodburn reprezintă Sudul modern. Condiţiile noi trebuie să dea naştere unui tip nou.

— Ei, asta zice şi ea, şi colonelul. După cîte spune ea, tînăra generaţie n-a mai păstrat nimic din demnitatea şi eleganţa personajelor lui Walter Scott. Nu le mai ajunge timpul. Merită s-o vezi maimuţărind manierele de modă veche şi acrele de măreţie şi putere ale unor bătrîne care trăiesc încă la Charlottesburg. Dacă ş-ar pune aşa ceva în scenă, ar avea un succes zdrobitor. Chiar şi pe bătrin îl umflă rîsul fără să vrea. In orice caz, îi creşte inima de mindrie cînd o vede. De ce nu treci mai des pe acolo împreună cu doamna March ? la ascultă, ce-ar fi să faccm o mică excursie prin preajmă cînd se împrimăvărează mai bine ?

— Inviţi şi reporteri ?

—■ Nu, nu, fără chestii de-astea, doar pentru plăcerea noastră curată şi sinceră.

— Măcar cîteva mici reclame risipite ici şi colo : „Cum-; paraţi *Magazinul bilunar***„Procuraţi-vă numărul**

următor din *Magazinul bilunar*", „Căutaţi *Magazinul bilunar* la orice chioşc[1]". Oricum, o să vorbesc cu doamna March, bănuiesc că n-ai motiv să te grăbeşti.

March îi povesti soţiei sale despre dispoziţia romantica în care era Fulkerson cînd s-au despărţit, iar dînsa trase concluzia că probabil e îndrăgostit.

— Extraordinar ! Cum de nu m-am gîndit la asta ?! Dar cum Fulkerson este un admirator imparţial al tuturor femeilor, nici nu-ţi trece prin minte că-i place de una mai mul', dccît de celelalte. N-aş zice că a dat dovadă de parţialitate nedreaptă cînd mi-a vorbit despre „fetele alea‘, ca să folosesc expresia lui. Am avut tot timpul impresia că doamna Mandel... a ajutat-o aşa de mult, ţii minte. Iar dînsa e o persoană atît de echilibrată şi de stăpînită, atît de corectă şi de manierată...

— Fulkerson a caracterizat-o foarte bine : academică. Esie dovada vie a ceea ce poate face dintr-o femeie instruirea şi disciplina, dar, după părerea mea, nu o pot modela într-atît îneît să te îndrăgosteşti de ea.

— Ştiu eu, genul academic are farmecul lui special, în anumite momente şi eu mă simt în stare să mă îndrăgostesc de o femeie de acest gen. Ţinuta ordonată, severitatea raţională a comportării, înfăţişarea simplă, delimitarea uşor convenţională dar armonioasă a sentimentelor şi principiilor — e clar că genul acesta poate avea farmec, ca un porţelan fin. **Mă** întreb unde şi-o fi ţinînd doamna **Manetei** urna şi salcia.

— Cred că biata femeie are mare nevoie de ele în familia aia ! spuse doamna March.

— Vroiam să-ţi spun, continuă soţul ei, că am avut din nou o discuţie cu bătrînul Dryfoos astăzi după-amiază în legătură cu orgia proiectată de Fulkerson în scop literar, artistic şi publicitar şi că s-a amînat pentru luna octombrie.

— Cu cît va fi mai tîrziu, cu atît mai bine, după părerea mea, spuse doamna March, care, de fapt, nici nu se gîndea la asta, dar căreia data anunţată îi aminti de perioada ce urma pînă la momentul respectiv. Foarte curînd va trebui să ne hotărîm ce-o să facem la vară, Basil.

•— Ah, nu e încă momentul, se rugă el, trădînd dorinţa
specific bărbătească de a rămîne în prezent, dorinţă ce nemulţumeşte profund femeile. De-abia sîntem la sfirşitul lui aprilie.

— Nici nu ştii cînd trece timpul şi ne trezim la sfîrşitul lui iunie. Iar faptul că cei din Boston vor să mai ţină casa încă un an complică şi mai mult lucrurile. N-o să ne putem petrece vara acolo, aşa cum intenţionam.

— N-ar fi trebuit să ne ofere o chirie sporită. Au profitat de noi

— Nu contează, spuse doamna March. Mă hotărîsem deja să nu merg acolo.

— Serios ? Mă mir.

— Tu te miri de toate, Basil.

— E adevărat. In felul ăsta viaţa e o veşnică noutate pentru mine.

— N-ar fi fost nici o noutate dacă am fi plecat din- tr-un oraş într-altul pe perioada verii. Putem la fel de bine să rămînem în New York.

— Da, păcat că nu putem rămîne aici, spuse March acceptînd fără efort un fapt împlinit. Doamna Green r.L'-ar fi închiriat magazia de bibelouri la un preţ foarte redus pe durata verii. Puteam să facem o mulţime de excursii scurte în preajma oraşului şi ar fi fost la fel de plăcut ca şi cînd am fi petrecut vara în altă parte.

— Ce prostii spui! Ştii foarte bine că nu putem rămîne la New York vara.

— Eu, unul, sînt sigur că aş putea.

— Da de unde ! Nu te-ai putea descurca.

— Bă da, aş putea. Aş lua masa la văduva lui Fulkerson sau la Maroni cu bietul Lindau. A început să se ducă iarăşi acolo. Sau aş putea să gătesc, iar el să vină să mănînce la mine.

In ochii lui March licărea o lumină ironică şi, auzind cu cîtă seriozitate îi răspunde soţia lui, izbucni în rîs.

— Dacă-i vorba să găteşti aici, am să stau să dau şi eu o mînă de ajutor. Am să încerc să nu te încurc nici pe tine, nici pe oaspetele tău.

. — Vai, dar ne-ar face plăcere să stai cu noi, spuse March jucîndu-se cu focul.

— Foarte bine, atunci te-aş ruga să-l duci la Maroni data viitoare cînd vine să ia masa la noi ! strigă soţia lui.

încercarea de a-i acorda vechiului prieien al lui March acces liber în casa lor nu-i făcea doamnei March plăcerea pe care o fiinţa atît de inofensivă ar fi fost firesc să o trezească în sufletul unei femei atît de bune. La început îl primise cu o bunăvoinţă neclintită şi cu hotărirea nobilă de a nu ţine seama de micile lui ciudăţenii, de a-şi păstra nealterat sentimentul că omul care îi purtase soţului ei, în tinereţe, o afecţiune atît de generoasă şi care era totodată un ercu care suferise pentru ţara ei are dreptul să se bucure de bunăvoinţa şi recunoştinţa ei. Conform teoriei ei, infirmitatea lui Lindau nu trebuia ignorată, ci venerată ca un monument al sacrificiului făcut şi o înarmase pe Bella cu această teorie, aşa îneît fata stătea vitejeşte alături de mîna lui amputată şi-l servea cu mâncărurile la care nu putea ajunge şi-i tăia carnea în farfurie. Doamnei March infirmitatea lui Lindau îi făcea cam rău ; îi trezea un resentiment amestecat cu uimire, ce o apăsa ca o povară. Nu-i plăcea nici faptul că bea prea mult din berea lui March; nu vedea nimic rău în asta, dar parcă era oarecum nefiresc, nedemn de un erou al războiului Dar aspectul cu care nu se împăca absolut deloc era violenţa părerilor lui Lindau cu privire la întreaga structură socială şi politică. I se părea ci nu se cuvine să rostească asemenea lucruri în prezenţa copiilor, care fuseseră crescuţi In convingerea că Bunker HUI şi Appomatox reprezentau începutul şi sfîrşitul a tot ceea ce însemna progres al drepturilor omului. Fiind femeie, avea nativ înclinaţii aristocratice — fiind americană, avea teoretic înclinaţii democratice ; o uimeau şi o speriau părerile lui, care demascau democraţia americană ca pe o evaziune meschină. Niciodată nu se sinchisise de soarta senatului american, dar era convinsă că nu se cuvine să rămînă pasivă atunci cînd aude cum este categorisit drept un club al bogătaşilor. O uimea profund părerea că cei bogaţi şi cei săraci nu sînt egali în faţa legii într-o ţară unde dreptatea se plăteşte la tot pasul în taxe şi impozite şi unde cel sărac trebuie să meargă la război în carne şi oase, iar cel bogat poate angaja pe altul să meargă în locul lui. Doamna March avea sentimentul că părerile turbulente ale lui Lindau îi anulau dreptul la milă şi-l dezmoşteneu de suferinţele îndurate pentru Vară : apreciase totdeauna în mod special această prevedere a legii, deoarece, anticipînd

toate nenorocirile ce ar putea cădea pe capul fiului ei, se mîngîiase cu gîndul că, dacă ar izbucni vreodată un război şi Tom ar fi chemat la arme, tatăl lui i-ar putea cumpăra un înlocuitor, în comparaţie cu această blasfemie, Lindau nu rostea decît vorbe de laudă şi măgulire atunci cînd spunea că în America oamenii nu se bucură de şanse egale şi că jumătate din populaţie era privată de dreptul la fericire din pricina condiţiilor sale tragice de viaţă. Dînsa nu putea asculta asemenea păreri în tăcere, cu toate că discuţia nu lua o întorsătură mai favorabilă atunci cînd, la argumentele ei, Lindau răspundea cu fapte şi justificări pe care, după cum îşi dădea singură seama, dînsa nu era destul de instruită ca să le combată, iar el nu era destul de manierat ca să i le ofere.

— Mă tem de influenţa pe care o pot avea asupra copiilor nişte păreri atît de deformate, ii spuse ea soţului ei. Tom o să fie complet distrus.

— Ei, lasă-1 pe Tom să-şi dea singur seama care le sînt punctele slabe, spuse March. Va fi un exerciţiu util pentru puterea lui de analiză. Tot o să le-audă, mai curînd sau mai tîrziu.

— E mai bine să le audă acasă ? întrebă soţia lui.

— Păi, de vreme ce eşti tu aici ca să le combaţi, probabil că ăsta e locul cel mai potrivit, spuse March. Dar nu te necăji din pricina bietului Lindau, draga mea. Chiar şi el spune că mai mult latră decît muşcă.

într-un moment de bunăvoinţă necugetată sau, poate, de exagerat simţ al datoriei, ea însăşi îi propusese lui Lindau să vină în fiecare săptămînă şi să citească în germană împreună cu Tom ; mai întîi se pusese problema cum să-l determine să accepte bani pentru activitatea sa, iar apoi se pusese problema cum să-l facă să-şi înceteze activitatea. Doamna March se tot mira în sinea sa cum de făcuse una ca asta, căci ea însăşi îşi prevenise soţul să nu stabilească cu Lindau nici un fel de aranjament care să-l aducă în casa lor în mod frecvent; nu-i uşor să scapi de nemţi, căci trăiesc pe spinarea altora fără scrupule. Dar, cum era deja un fapt împlinit, dînsa nu-şi putea neglija datoriile de gazdă şi totdeauna îl invita să ia masa cu întreaga familie sîmbăla scara, cînd întîrzia pînă aproape de ora ceaiului, citind împreună cu băiatul din operele lui

Schiller şi Heine şi Uliland, îmbrăcat în cămaşa curată cu care onora această zi; în restul săptâminii lenjeria lui Lindau avea un aspect îndoielnic. Doamna March ajunse la capătul unui şir de gînduri sumbre tră- gînd concluzia :

— Ai să dai de bucluc din pricina lui, Basil. ^

— Ştiu eu, nu prea văd de ce. îl consider pe Lindau un neobişnuit specialist in economie politică, dar n-am să-l las să mă aţîţe contra autorităţilor. Atîta timp cît în privinţa asta nu sînt în primejdie, cred că pot fi liniştit.

— Fii atent, Basil, fii atent. Ştii că eşti cam pripit.

— îmi dai voie să-mi fie totuşi milă de el ? E tare singur şi amărit. Chiar iţi pare rău că a apărut în viaţa noastră, draga mea ?

— Nu. nu, n-aş putea să spun asta. Gindesc şi eu exact ca şi tine. Dar tare-aş vrea să nu mă mai apese gîndul că... cum să-ţi spun, că nu greşim lăsindu-1 să spună atîtea.

— Mă tem că n-avem încotro, răspunse March cu seninătate. A spune ceea ce gîndeşte face parte din „prinţipurile" lui, după cum spune chiar el.

II

Soţii March îşi mai pierduseră din dorinţa arzătoare de a face cunoştinţă cu tot ceea ce este nou, dorinţă ce-i îndeamnă pe tineri să caute scene. experienţe şi idei ciudate şi face călătoria o bucurie continuă, în ciuda oboselii şi neplăcerilor. Fără îndoială însă, bucuria cea mai mare pe care le-o oferea viaţa la New York era caracterul ei neobişnuit : parfumul de măslini care, odată savurat, nu mai poate fi uitat. Poate măslinele nu sînt chiar de cea mai bună calitate ; poate sînt puţin rincede, sau mici, sau uscate, dar rămîn totuşi măsline, iar amatorul de delicatese le duce dorul. Soiul care creşte la New York, pe Sixth Avenue şi in zona Jefferson şi pe partea sudică însorită din Washington Square este totuşi acceptabil, pentru că este o varietate a soiului italian obişnuit.

Soţii March îşi cheltuiau o bună parte din bani şi dm timp într-o băcănie italienească, unde puteau găsi tcate mîncărurile şi băuturile naţionale şi unde îşi împrospătară cunoştinţele de limbă discutînd cu

familia proprietarului. Meniurile italieneşti reprezentau o adevărată aventură săptămînală în ziua cînd doamna March dădea liber servitorilor şi ieşea să ia masa în oraş cu soţul şi copiii ; ajunseră **experţi în cunoaşterea restaurantelor unde erau bine serviţi, schimbîndu-le aproape de fiecare dată. Decenţa desăvirşită a acestor localuri şi lipsa oricărei prl-** nv-jdii de **a fi jigniţi ie dădu curajul de a încercaşi restaurantele spaniole, din al căror meniu nu lipseau piperul roşu şi tasolea : nimeriră intimplător intr-o seară cînd se ser**vea o!la ***podrida,*** **ceea ce-i trezi lui March amintiri din** tinereţe, **precum şi dorinţa copilărească de a gusta mîn- c.iiva. savurînd varza, morcovii, mazărea şi slănina, în- t . -o dispoziţie poetică şi melancolică. Pentru combinaţia neobişnuită de motive internaţionale, apreciau în mod** deosebit **restaurantul unei franţuzoaice care se recăsătorise cu un spaniol şi care avea un negru cubanez drept bucătar, un alsacian saşiu drept ospătar şi un tînăr sud- araerican drept casier. March susţinea că nuanţa catolică a acestor legături se făcea simţită în varietatea binevoitoare a cinei, care era neobişnuit de abundentă la preţul de cincizeci de cenţi, fără vin. într-un local franţu**zesc **foarte îngrijit servise, la acelaşi preţ, o cină mai puţin bogată, incluzînd şi vinul ; iar March se interesă, fără a ajunge la vreun rezultat, de ce meniurile italienilor — un popor recunoscut pentru frugalitate şi moderaţie — ofereau, la preţul de şaptezeci şi cinci de cenţi sau un dolar, mincare in cantităţi excesive, iar cele ale francezilor o cantitate mai mică la preţul de jumătate de dolar. Nu-şi dădea seama că clientela era diferită de la un local la altul ; în marea lor majoritate erau americani cu o comportare modestă şi, foarte probabil, cu venituri modeste şi doar ici şi colo se vedea cîte o masă ocupată de străini. Nicăieri nu era multă gălăgie şi nu se fuma mult : lui March ii plăcea să meargă la restaurantul franţuzesc, deoarece acolo Madame trona la înălţime, în spatele unui *cnmptoir* situat într-un colţ al încăperii şi toată lumea o saluta la plecare. Acolo lua masa în mod obişnuit o pe**

reche de tineri, al căror aer blind stirni interesul zadarnic al soţilor March, care-şi închipuiau că aşa trebuie să fi arătat şi ei cînd erau tineri. Soţia purta o rochie frumoasă şi ştia să-şi pună în evidenţă frumuseţea trăsăturilor purtîndu-şi părul ridicat şi strîns sub bonetă ; soţul avea ochi visători, uşor depărtaţi şi fruntea senină.

— Cred că sînt artişti, August, ii sugeră March ospătarului de la care încercase zadarnic să afle ceva despre ei.

— Ah, artişti, îşi dădu cu părerea August ; Dumnezeu ştie dacă erau sau nu artişti, March nu reuşi să afle pînă la urmă.

Pavăza ridicată împotriva noilor cunoştinţe, caracterul tranzitoriu al şederii lor la New York, estomparea, sau uneori chiar pierderea identităţii, care venea după o identificare precisă în anii petrecuţi la Boston, reprezentau pentru soţii March o adevărată descătuşare, cu toate că doamna March era frămîntată de îndoieli şi presimţiri, întrebîndu-se dacă nu s-ar putea să le diminueze simţul moral. March refuza să-şi cerceteze conştiinţa; accepta ideea că lucrurile ar putea fi astfel, dar spunea că-i face plăcere ca, din cînd în cînd, să-şi simtă conştiinţa în această stare de dizolvare. îşi petreceau mult timp printre ■ copiii şi bătrînii de diverse naţii latine din Washington Square, feriţi de toţi cei care-i cunoşteau, şi se bucurau de primăvara care-şi intra tot mai mult în drepturi îndesind frunzişul copacilor şi ascunzînd linia de catedrală în stil gotic a clădirii universităţii. Uneori copiii se supărau şi plîr.geau în braţele obosite ale mamelor şi surorilor lor ; aceasta nu-i deranja însă pe bătrînii care dormeau cu capetele căzute fie în faţă, fie spre spate : March ajunse în mod arbitrar la concluzia că cei ce-şi lăsau capul în piept erau ameţiţi şi se jenau să-şi araty feţele. Micuţii italieni alergau în sus şi-n jos pe aleile asfaltate jucînd jocuri americane : de-a prinselea, de-a v-aţi-ascunselea : băieţii mai mari se jucau cu mingea antrenîndu-se în vederea unui posibil campionat. Soţi; March şedeau sau se certau în glumă — ca vrăbiile, cum spusese March cîndva — în legătură cu planurile pentru vară, pînă ce luminile electrice începeau să strălucească în frunzele copacilor : atunci, privind în jur, constatau că bătrînii şi copiii dispăruseră şi că băncile erau pline de îndrăgostiţi. Pentru soţii March acesta era semnalul de plecare. March spunea că spectacolul iubirii desfăşura# cit vezi cu ochii nu era apăsător, dar gîndul că, la aceeaşi oră,

acelaşi **lucru se petrece pe tot cuprinsul ţării** era insuportabil; era **de** acord că e un lucru **firesc şi chiar** într-o oarecare măsură justificat, dar deja **banal, şi-l** obosea gîndul că situaţia va trebui să dureze **veşnic, atîta** timp cît va dura neamul omenesc.

Ajungînd acasă îşi dădeau, seama că, în general, copiii nu le simţiseră lipsa şi că erau în afara oricărei primejdii. Le plăcea mai mult să rămînă acasă Seara decît să hoinărească împreună cu părinţii lor, găsind plimbările lor cam inutile, iar bucuriile lor cam insipide Fie studiau, fie citeau, fie priveau pe fereastră spectacolul străzii, iar mama lor se întorcea întotdeauna acasă chinuită de gîndul singurătăţii lor. Bella făcuse cunoştinţă, cam formal, cu cîteva fetiţe din bloc ; Tom nu reuşi să-şi găsească la şcoală prieteni ca cei pe care-i lăsase în Boston ; explicaţia lui imprecisă era că acei băieţi poartă baston la vîrstă la caro ar merita să ia o bătaie zdravănă de la băieţii din Boston şi erau proşti şi vulgari. Totul pornea probabil de la o idee preconceputâ ; nu reuşea niciodată să explice clar care le erau defectele : nici el, nici Bella nu duceau dorul casei, aşa cum pretindeau, cu toate că, fiind întrebaţi, răspunseră că New York-ul e o adevărată groapă şi că singurul ţel al vieţii lor este să se întoarcă la Boston. Pînă atunci însă erau aproape tot timpul împreur.ă, ceea ce, după părerea tatălui lor, era in avantajul amindurora ; nu-1 îngrijora faptul că deveniseră ceva mai trişti şi că nutreau sentimentul că li s-a făcut un râu : asta '.i apropia şi le oferea amintiri plăcute pentru anii ce aveau să vină. Le făcea o reală plăcere viaţa aceasta oarecum boemă ; totuşi Tom nu era convins că este întru totul respectabilă, era foarte grijuliu cu sora lui şi trecea zilnic s-o ia dc la şcoală. Mergeau adeseori la teatru toţi patru şi gustau din plin încercările dezordonate de a explora oraşul.

Locuiau în apropiere de Grcenwich Village şi March făcea cu plăcere o plimbare pe străzile necunoscute, îndreptlndu-se spre malul apei în cîte o duminică în care, dintr-o pornire religioasă ereditară, soţia sa răminea acasă ; March îi atrăgea atenţia că nu se duce nici măcar la biserică. Pretutindeni plutea o atmosferă de americanism vechi şi pur, ba chiar i se părea că şi clopotele cheamă la slujbă pe un ton nazal. îl ineîntau străzile cu căsuţe de cărămidă, zărind doar ici şi colo cite o casă vopsită în roşu şi cu ornamente de mortar văruite în alb,

iar mai încolo o verandă frumoasă de lemn, cu arcadă şi stilpi împodobiţi. în spatele blocurilor descoperi farmecul frîn- ghiilor de rufe cc> fluturau la mare înălţime întocmai ca la Florenţa. De fapt figurile şi graiurile străine se întîlneau la tot pasul în Greenvich Village, dar nu mai erau figuri şi graiuri cu rezonanţă germană sau irlandeză. Pe străduţe şi la subsoluri străluceau întruna ochii şi cerceii italienilor, care păreau să formeze majoritatea populaţiei chiar şi pe străzile unde camioanele trase la bordură, în şiruri lungi, pentru odihnă sugerau prezenţa unui neam de oameni mai aspri decît italienii. Lui March ii plăcea să privească chipurile necunoscute, măslinii; nu vedea in ele nici o primejdie viitoare ; se mulţumea să creadă că răul există doar în americanul prostănac, obraznic şi nemulţumit, dispărut din New York ca şi pasărea dodc sau pompierul voluntar. Cînd reuşi să se strecoare printre butoaiele cu cenuşă şi grupurile de oameni care se duceau la biserică îmbrăcaţi sărbătoreşte şi ajunse în port, se bucură de spectacolul oferit de sosirea unui vapor franţuzesc încărcat cu drugi de fier şi vagoane şi de emoţia ce se citea pe chipurile pasagerilor care veneau din Parisul curat şi-şi croiau drum prin mizeria acestor străzi.

Unele străzi erau mai murdare decît altele, cel puţin se putea face o diferenţă ; pe toate trotuarele se înşirau cutii şi butoaie cu resturi menajere, dar nu vedeai chiar peste tot grămezi de bălegar, iar pe alocuri duhoarea se amesteca cu mirosul plăcut de mîncare. într-o dimineaţă, pe la sfîrşitul iernii, se întristă grozav văzînd cum mormanele de mizerie îngheţată se topesc, mai ales cum, la marginea trotuarelor, putrezesc laolaltă hîrtii, paie, coji de ouă, de portocale şi de cartofi, mucuri de ţigară. Ridică din umeri văzînd mizeria caselor din preajmă şi spuse, mai mult pentru sine decît adresîndu-se băi aiului, care era cu el :

— E curios sâ vezi ce mult ţin săracii la aceste străzt l urî te. nu-i aşa ? Totdeauna locuiesc pe străzile cele mai j mizere.

— Toată povara răului din lume cade pe umerii săracilor, spuse băiatul. Hoţia şi înşelătoria îi afectează cel mai mult. Administraţia oraşului cheltuieşte banii ce se dau pentru curăţenie, iar cei ce suferă sînt săracii, care nu pot plăti dublu, ca cei bogaţi.

March se opri brusc.

— Ascultă, Tom ! Astea-s ideile fale ?

— Aşa spune domnul Lindau, răspunse băiatul cu încănăţinare. jenat parcă să vadă că părerile sale sînt luate ir[1], rîs. chiar dacă le auzise de la altcineva.

— Şi nu i-ai spus că săracii locuiesc pe străzi murdare pentru că le place şi pentru că sînt leneşi şi nu-s în stare să le cureţe ?

— Nu, nu i-am spus.

— Mă mir. Ce părere ai despre Lindau, în general, Tom ?

— Ştiu şi eu, tată, in anumite privinţe nu-mi place ce spune. Nu-mi închipui că totul e fără cusur în ţara asta, dar cred că e cam tot ce poate fi mai bun, şi găsesc că e inutil să-i vezi tot timpul numai defectele.

— Bravo, fiule, spuse March punînd mîna pe umărul băiatului şi pornind mai departe. Şi mai ce ?

— Mai spune că săracii nu plătesc numai furturile din avutul public, ci şi viciile celor bogaţi. Şi că, atunci cînd un speculant dă greş, sau un casier de bancă delapidează, sau o firmă dă faliment, sau cînd vin perioade grele, săracii trebuie să renunţe la strictul necesar, iar bogaţii la lux.

— Aşa ! Şi mai ce ?

— Şi mai cred că aici intervine şi ciudăţenia domnului Lindau. El spune că n-ar trebui să existe greşeli şi înşelătorii şi perioade grele. E o prostie. Aşa ceva a existat şi va exista totdeauna. Dar dacă-i spui asta, se înfurie grozav.

March îi relată soţiei sale esenţialul din această discuţie.

— Mă bucur că Tom .reuşeşte să disceamă lucrurile. Are simţul realităţii.

In aceeaşi duminică, după-amiaza, se plimbau pe Fifth Avenue şi admirau vethile vile simetrice de ia capătul străzii; la un colţ admirară în special coroana tunsă a unei glicine, ale cărei ramuri se aplecau peste gardul unei grădini — pentru ca să se poată vedea din stradă, după părerea lui March. Şirul acestor locuinţe confortabile, cîndva atît de modeme, era adesea întrerupt de faţadele magazinelor, iar March mărtursi că se simte jignit de lipsa de eleganţă a celor pe care-i întîlneau în drum spre Twenty- third Street.

— Du-mă undeva unde să-mi regăsesc semenii întru rafinament, Isabel, o rugă el. Mi-e dor de societatea celor ce-mi sînt egalL

Făcu semn unui omnibuz şi-şi îndrumă soţia să urce cu el pe imperială.

— Iţi dai seama ee-ar însemna să facem aşa ceva la Boston ! oftă ea, înfiorată de bucuria că nu o pîndeşte primejdia de a fi recunoscută sau bîrîită.

— Nu ţi-ar fi teamă s-o faci la Londra sau la Paris ?

— Nu, acolo am fi nişte necunoscuţi, aşa cum sîntem la New York. Mă întreb cît timp poţi rămîne necunoscut aici.

- La nesfîrşit. cu felul nostru le viaţă. E un oraş cu adevărat mare, mul mai mare deci; ni se părea, şi foarte eterogen.

Cînd coborîră, departe, la marginea oraşului şi o porniră înapoi pe Madison Avenue. se treziră în mijlocul unor oameni cu totul diferiţi de cei alături de care trăiau : deloc eterogeni,foarte omogeni, aproape toţi americani sută la sută : singura deosebire erau evreii americani. Trotuarele late erau înţesate de oameni bine îmbrăcaţi, bine hrăniţi şi mulţumiţi trecîm prin faţa caselor frumoase şi caraghioase, aşa încît March îşi putea imagina că a Ajuns în sfîrşit in mijlocul semenilor săi din plutocrai.ie. Totuşi nu era convins că această paradă de duminică — ce părea un obicei al locului — reprezenta cu adevărat J,iperetul cartierului ; i-ar fi plăcut să ştie adevărul: se învinuia că se făcuse bănuitor şi pretenţios . nu putea să nu recunoască faptul că spectacolul avea eleganţă şi bogăţio şi culoare locală ; oamenii aveau aspect de newyorkezi; făceau parte din categoria celor care-i recur

unde ca fiind din New York prin corectitudinea şi curăţenia ţinutei. Bărbaţii purtau jobenuri strălucitoare şi ghete lustruite ; rochiile femeilor aveau amplitudinea cuvcnită, iar bonetele erau purtate cu eleganţă şi distincţie desăvirşită.

Soţii March comentară aceste aspecte ale înfăţişării lor, precum şi altele, întrebîndu-se miraţi dacă acesta este cel mai inalt nivel la care poate ajunge o mare civilizaţie materială ; totul părea cam şters. Feţele bărbaţilor dovedeau atenţie şi viclenie, şi totuşi erau cam şterse. Feţele **femeilor erau** drăguţe **şi isteţe şi**

totuşi şterse. Era probabil imaginea sărbătorească a marii clase sociale, a corner- cianţilar prosperi avînd averi nelimitate şi neavind nici măcar un singur vis pe care să nu şi-l poată realiza cu bani ; tot ceea ce-şi doreau era să trăiască în confort, să se ţină în pas cu moda şi să dobîndească acea cultură care împodobeşte, împopoţonează şi bate la ochi, cum ar fi cultura în domeniul pieselor şi operelor, mai degrabă decît cea dobîndită prin cărţi.

Cei doi observatori erau probabil nedrepţi cu cei ieşiţi la plimbare, care poate că nu erau toţi oameni mediocri aşa cum arătau.

•— Oricum, spuse March, acum înţeleg de ce săracii nu vin să locuiască în acest cartier curat, frumos şi respectabil. Ar muri de plictiseală. Cred că, în linii mari, şi eu aş prefera Mott Street.

In timpul altor plimbări, soţii March încercau să descopere străzile pe care hoinăriseră în prima zi a călătoriei lor de nuntă la New York, cu mulţi ani în urmă. Nu puteau fi siguri că le-au găsit, dar o dată coborîrâ pînă la Battery şi se convinseseră că au identificat-o corect, cu toate că nu mai arăta ca altădată. îşi amintiră de dimineaţa fierbinte cînd hoinăriseră prin bălăriile strivite ce creşteau la un loc cu iarba ofilită şi se înduioşaseră de condiţia săracilor care ieşiseră din blocurile mizere şi înăbuşitoare, dornici ^să ia o gură de aer curat după o noapte de insomnie. Acum săracii dispăruseră, iar pe locul unde se aflau casele ce le serveau de adăpost se înălţau cît vedeai cu ochii coloşii de cărămidă pentru care arhitectura nu a găsit încă linia potrivită, iar estetica nu a găsit un nume. Copacii şi arbuştii, scăldaţi în verdele proaspăt al primă-

verii, creşteau voios pe pajiştea îngrijită, sub adierea viatului sudic care batea dinspre apă ; şi, pe aleile pavate, sar fi putut întîlni fantomele modei din secolul al optsprezecelea. bîntuind prin locurile bine cunoscute şi felicitîndu-se reciproc pentru condiţia ei prosperă actuală, foarte probabil uimite de femeia uriaşă ce se înălţa pe insula Bcdioe cu torţa în mînă, şi poate şi mai nedumerite de şinele arcuite şi staţiile ca nişte cabane ale trenului suspendat. Privind peste golf se vede o imagine de o neasemuită frumuseţe. în care coşurile şi pînzele nenumăratelor vase comerciale fumegă şi scînteiază, proiectate pe dealurile îndepărtate, în care pădurea mişcătoare de catarge se opreşte la ţărm îmbinîndu-se cu satele presărate pe pajiştile înălţimilor. Doamna şi domnul March îşi făcură cu plăcere datoria faţă de perspectiva minunată şi se bucurară de farmecul ei ca şi cum era un bun al lor. Poate că intr-adevăr era, îşi spuseră. Oamenii stăpînesc în comun o mulţime de lucruri fără să-şi dea seama ; şi gustară bucuria stăpînului văzînd cît ele bine este întreţinută Castle Garden, în care intrară ca să-şi arunce o privire rapidă asupra rotondei uriaşe, unde imigranţii păşesc pentru prima oară pe continentul nostru. Fiind uşor impresionaţi de drama ieftină, se lăsară înduioşaţi de prietenia şi grija ce-o poartă poporul acestor oaspeţi umili; găsiră de-a dreptul zguduitor momentul cînd funcţionarul în drept striga numele celor ce aveau aici rude sau prieteni care-i aşteptau. Nimeni nu se arăta neliniştit sau speriat ; oficialităţile guvernamentale făceau faţă formalităţilor de primire la fel de bine ca şi o companie sau o corporaţie particulară. Da fapt March se temea că necazurile acestor străini vor începe după ce vor ieşi de sub ocrotirea guvernului, şi i-ar fi plăcut să-l ştie pe fiecare din ei ocrotit astfel pînă în aşa locuinţei sale, oriunde s-ar :i hotârît să se stabilească pe teritoriul ţării. Privind cu atenţie chipurile vagabonzilor şi negustorilor de meserie, ce-i aşteptau pe imigranţi dincolo de zona oficială, îşi puse in gînd să-i cuprindă într-o schiţă cu efecte dramatice, dar rămaseră un simplu material documentar în ■ carnetul său de notiţe, alături de vechile căsuţe pi care le observase mergînd pe şoseaua ce ducea spre Sixtb Avenue. La întoarcere, acestea îşi pierduseră importanţa în ochii

lui din pricina unor clădiri cu acoperişul rotunjit de pe Ninth Avenue, care i se păruseră mai apropiate de stilul olandez. Tabloul oferit de străduţele ce duceau spre rîu era deosebit de animat, începînd cu amestecul de maşini, camioane, căruţe, cai şi oameni, continuînd cu coşurile şi catargele vapoarelor şi sfîrşind cu licărirea jucăuşă a apei. Oprindu-se la un colţ deosebit de zgomotos, care răsuna de zăngănitul unui atelier de fierărie, March îi atrase atenţia soţiei sale asupra unui han liniştit, ce purta în mod ironic numele „Hotelul nostru — Căminul dumneavoastră", şi se lansă într-o nesfîrşită speculaţie asupra vieţii unui personaj imaginar care şi-ar fi petrecut tinereţea aici.

m

Mai presus de orice, soţii March îşi petreceau mult timp călătorind cu trenul suspendat, care, după cum spunea el, îţi oferea tot atît de multe date despre viaţa oraşului cum ar putea oferi, despre firea omenească, pătrunderea brutală în viaţa altora. Odată, îndemnaţi de un dor de aventură deosebit de puternic, străbătură toată lungimea traseului din cartierul de vest şi astfel văzură cum oraşul îşi croieşte drum, prin asalturi dezordonate, în teritoriul câmpiei. Unele zone — păstrate probabil de posesorii lor în speranţa de a beneficia de o sporire a preţurilor de care profită cei buni şi înţelepţi de pe urma hărniciei altora — rămăseseră goale la o oarecare distanţă de şosea, în timp ce pe altele, aflate la o distanţă mai mare, se clădise deja. Dincolo de parc se înălţa o lume a blocurilor semeţe, strîns grupate şi singuratice, între care se întindeau zone rustice devastate, iar ici şi colo, pierdută in via îmbobocită şi prăfuită, se ivea cîte o veche casă de ţară in faţa căreia pămîntul răscolit pentru fundaţii se înăîţa in mormane bolovănoase. Dar, oriunde mergea şi oriunde poposea, New York-ul lăsa amprenta personalităţii sale, iar cei doi hoinari constatară amuzaţi că strada o sută douăzeci şi cinci arată, sub aspectul magazinelor $i cumpărătorilor, cam la fel ca strada douăzeci şi trei sau patruzeci. Prăvăliile măcelarilor şi modistelor de pe bule-
varcî 5-i.r fi putut găsi la fel de bine pe strada zece sau u

sută.

Hoinarii nu erau prea adesea furaţi de tentaţia hoinărelii. îşi dădeau seama că dorinţa de a da friu liber imaginaţiei şi înlocuirea cercetării cu presupunerea dovedeau că nu mai sînt tineri. Poziţia lor rămăsese absolut identică, părerea lor despre New York exact aceeaşi ca cea pe care o avuseseră cu cincisprezece ani în urmă : li se părea şi acum, aşa cum li se păruse atunci, un oraş mare, zgomotos, urît, binevoitor. Deosebirea esenţială era aceea că acum îl percepeau ca viaţă, iar atunci îl priviseră doar ca pe un spectacol, iar March nu se putea elibera de un sentiment de complicitate care persista chiar şi atunci cind era într-o dispoziţie capricioasă, detaşată sau critică. Il apăsa receptivitatea la suferinţele celor ce sufereau şi se zbăteau, iar aceasta se amplifica pe măsură ce afla tot mai multe despre factorii care acţionau în cest sens — forţe ale îndurării, ale distrugerii, ale pierzaniei, ale mîntuiriL Duminica hoinărea nu numai pe străzi, ci poposea cînd într-un lăcaş de cult, cînd în altul, după cum îl îndemna inima, şi asculta predicile celor ce prezentau creştinismul ca pe un sistem economic dar şi ca pe o religie. Nu reuşea s-o determine pe soţia lui să meargă cu el, dînsa asculta înfiorată relatările lui asupra a ceea ce auzise ; totul i se părea fantastic şi ameninţător. O întrista profund faptul că pierduse liniştea literară şi rafinamentul intelectual al vieţii pe care o părăsiseră; March recunoaştea că fusese o viaţă frumoasă, spunînd totodată că, de fapt. nu era viaţă
— era moartea trăită în viaţă. Doamnei March îi plăcea să-l audă vorbind pe acest ton de auto-acuzare. dar îl întreba :

— Pe urmele cărui profet ai de gînd să mergi ?

Iar el răspundea :

— Pe urmele tuturor ! Iar în fiecare duminică am să mai adaug unul.

Aşa îneît, în cele din urmă, făceau haz pe socoteala acestui lucru, avînd însă un sentiment de tristeţe şi o vagă impresie că făcuseră haz pe seama prea multor momente dm viaţa lor.

Ocupaţia principală, care lega într-un tot unitar toate preocupările lui March, era munca sa de redactor. Sub aspect social nu reuşise să-şi împlinească toate speranţele pe care şi le făurise atunci cînd Fulkerson îi făcuse o

prezentare fascinantă a viitoarelor sale relaţii şi îndatoriri. Majoritatea materialelor soseau de departe ; chiar şi articolele scrise în New York îi parveneau prin poştă şi aproape că nu dădea ochii cu nici unul din colaboratorii săi, aşa încît nici nu se punea problema că-i răpeau din preţiosul său timp — după cum se exprimau ei. Băiatul de serviciu — care ar fi trebuit să-l ferească de oaspeţii nedoriţi — ducea o viaţă de adevărat huzur şi-şi petrecea aproape tot timpul fluierînd. Cînd venea totuşi cineva, March se simţea jenat şi uşor neliniştit. De obicei, vizitatorii erau tineri foarte respectuoşi dar care, după părerea lui, aveau concepţii şi idealuri diametral opuse faţă de ale Sale; **In prezenţa lor March se simţea o făptură anacronică, un impostor. încercă să-şi împrospăteze capacitatea de a-i recepţiona pentru a pătrunde în sistemul lor de gîndire şi simţire şi-i trebui mult timp ca să-şi dea seama că, de fapt, nu au nici un fel de gînduri şi sentimente proprii privitor la opera lor, ci că erau, inevitabil — fiind tineri şi lipsiţi de experienţă — simpli receptori ai gîndurilor şi sentimentelor celor mai în vîrstă, adoptând fie o atitudine extrem de conservatoare, fie una extrem de progresistă. Unii se considerau realişti, alţii romantici; dar se pare că nici unul nu pricepea ce este realismul şi ce este romantismul ; era clar că vedeau aici doar o diferenţă de material. March îşi închipuise că, dintre cei ce nădăjduîau să obţină bunăvoinţa presei, va invita acasă, la prînz sau la cină, pe aceia care-i plăceau, indiferent dacă-i plăceau sau nu şi scrierile lor ; numai că problema nu era uşor de rezolvat. Cei care-i stîrneau interesul se dovedeau a fi prinşi în tot felul de preocupări ; după ce făcu cîteva înccrcări cu vreo doi-trei colaboratori mai sfioşi — care veniseră în capitala aducînd texte scrise în stilul tradiţional valoros — începu să se întrebe dacă nu cumva şi el fusese cam ca ei atunci cînd era la fel de tînăr. Nu se putea amăgi cu gîndul că nu semăna cu ei şi totuşi păstra în sut'iet nădejdea că omenirea decăzuse între timp, nădejde pe care i-o întărea şi soţia lui.**

Doamna March nu mai era nerăbdătoare să-şi dovedească ospitalitatea, lucru care, la început, i se păruse in

dispensabil pentru succesul literar al *Magazinului bilunar* **; îi era de ajuns familia ; i-ar fi plăcut să nu mai vacă pe nimeni în afară de membrii familiei şi de clienţii din restaurantele unde luau masa o dală pe săptămînă sau de spectatorii din sălile de teatru. March era atît de prins de**

munca sa încît nu-i venea s-o încredinţeze altcuiva şi, pe măsura ce trecea timpul, chestiunea planurilor de vacanţă devenea tot mai acută iar el manifesta tendinţa meschină, specific bărbătească, de a rezolva problema în ceea ce-1 privea direct, hotărînd să nu meargă nicăieri. îşi întrebă soţia de ce nu pleacă ea cu copiii undeva şi, cînd dinsa se arătă gala să accepte această idee. March căută pe hartă, împreună cu ea, regiunile aflate în afara pericolului malariei. Dar. cînd veni momentul să treacă la fapte, doamna March refuză să plece ; atunci el se oferi s-o însoţească dar ea nu-1 lăsă. spunînri că era sigură că va fi îngrijorat din pricina activităţii sale. March protestă arătîndu-i că-şi poate lua de lucru în orice localitate ai'lată la cîteva ore de New York, dar soţia sa nu se lăsă convinsă. Dorinţa ei era ca el să rămînă pe loc ; asta i-ar face o impresie bu nă lui Fulkerson ; puteau să facă excursii şi se puteau duce toţi să-şi petreacă vreo două săptămîni pe plaja de lîngă Boston — singura plajă adevărată în luna august. Practic excursiile se limitară la o singură zi petrecută la Concy Island ; iar o dată ajunseră pînă la Boston în drum spre plaja de lîngă Boston ; de fapt se duse numai doamna March cu copiii, March fiind reţinut în ultima clipă de o problemă editorială urgentă. Străzile Bostonului li se părură copiilor foarte ciudate şi curate şi pustii iar clădirile mici ; chipurilc bostonienilor întîlniţi în tramvaiele cu cai parcă o mustrau pe mama lor cu asprime dîndu-i un sentimentul de vinovăţie. Doamna March ştia că aceasta nu era decît masca puritană, umbra unei civilizaţii apuse, pe care erau sortiţi să o poarte nişte oameni foarte cumsecade şi binevoitori, şi se întrista văzînd că, după mai puţin de un an petrecut în New York-ul vesel şi pestriţ, ajunsese să se sperie de acest lucru. Cerul se arătă cenuşiu şi rece ; vîntul de răsărit, pe care-1 considerase totdeauna o bucurie a verii, o pătrunse pînă la oase. îşi duse copiii pînă in cartierul de sud şi, ajungînd in mica. piaţă in care locuiseră odinioară, se opriră în faţa fostei lor lo-

cumţe şi priviră ferestrele închise cu obloane. Probabil că chiriaşii erau plecaţi, dar doamna March nu avu curajul să sune şi să întrebe, cu toate că-şi propusese mereu ca, atunci cînd va reveni, să treacă prin toată casa ca să vadă cum este întreţinută ; ar fi putut spune că doreşte să caute ceva de care are nevoie. îşi dădu seama că n-ar suporta această încercare iar copiii nu se arătară dornici s-o facă. Nu merse mai departe, pînă la ţărmul mării ; i s-ar fi părut trist fără tatăl lor ; se bucură la gîndul că se va întoarce. în New York-ul uriaş, prietenos şi nestatornic şi-l va face răspunzător de schimbarea ce se petrecuse în sufletul sau în mintea ei, determinînd-o să vadă în tumultul dezordonat al oraşului un refugiu şi o consolare.

Constată că March îi dăduse liber bucătăresei şi mîncase, împreună cu Fulkerson, cînd într-un loc, cînd intr-altul. O dată cinase la o văduvă (aşa-i spuneau totdeauna doamnei Leighton) iar. apoi îşi petrecuse seara acolo. în compania lui Fulkerson şi a colonelului Woodburn, fumînd în veranda ce dădea spre curtea din spate. Toţi îşi petreceau vara în New York. Văduva primise o ofertă atît de avantajoasă de a închiria pe perioada verii casa din St. Barnaby, îneît n-o putuse refuza, iar colonelul şi fiica sa găseau că New York-ul este o staţiune deosebit de răcoroasă faţă de căldura arzătoare din Charlotteburg în lunile august şi septembrie.

— Clima de la noi se poate suporta foarte bine, domnule, îi spuse colonelul, pînă cînd vine căldura din septembrie, care uneori se prelungeşte pînă-n octombrie. Atunci începi să-ţi pierzi răbdarea, domnule. Nu e chiar aşa de cald cum e cîteodată în New York, dar căldura durează mai mult, domnule.

Le dădu drept exemplu, ca şi cum ar fi fost necesar s-o facă, situaţia unui celebru redactor din sud-vest care-şi petrecea toate verile într-un hotel din New York, considerîndu-1 cel mai luxos loc de odihnă de pe continent, şi care, urmărind buletinul meteorologic se refugia la munte sau la mare în zilele toride dar se întorcea în grabă atunci cînd se anunţa vreme mai răcoroasă. Colonelul nu considerase necesar să adopte această soluţie încă ; nu se îndura să părăsească oraşul care-i permitea să-şi continue, în diverse biblioteci, cercetarea problemei care-1 frămîntă
de atîta timp, studiind chestiunea forţei de muncă şi a sărăciei aşa cum i se înfăţişa necontenit pe stradă. Spunea că

stătuse de vorbă cu tot felul de oameni pe care-i găsise extrem de politicoşi, dacă ştiai cum să le vorbeşti ; umbla prin tot oraşul fără teamă şi, după toate aparenţele, fără să-l ameninţe vreo primejdie. March nu reuşi să-şi dea seama dacă. purtat de pasiunea sa, colonelul intrase în locuinţele mizere pe care el însuşi le vizitase şi dacă le propusese locuitorilor de acolo calea sclaviei ca pe o soluţie simplă şi uşoară la marea problemă a vieţii lor ; se pare însă că se limitase la acumularea de fapte menite să-i convingă pe reprezentanţii claselor cultivate. Pentru March o confirmare a acestei impresii era însuşi faptul că colonelul i se adresa fără cruţare numai lui în prezentarea concluziilor sale ; March îl asculta cu o răbdare respectuoasă pentru care Fulkerson îi mulţumi ulterior. Fulkerson îi spuse că rareori beneficia colonelul de un ascultător aşa de bun ; în general nu-1 asculta nimeni, cu excepţia doamnei Leighton, care găsea că are nişte idei cam ciudate dar care-1 respecta pentru că şi le menţine cu atîta fermitate. Fulkerson se bucura că March, ca reprezentant al secţiei literare, se purtase aşa de frumos cu bătrînul, întrucît între acesta şi reprezentantul secţiei artistice exista o duşmănie făţişă. Beaton era de o grosolănie strigătoare la cer, recunoscu Fulkerson ; cu toate acestea bătrînul colonel ştia să se descurce de minune răspunzînd lipsei de maniere a lui Beaton cu un dispreţ total. Partea cea mai proastă era că situaţia aceasta o întrista grozav pe bătrîna ; dînsa îl admira pe Beaton în aceeaşi măsură în care îl respecta pe colonel şi, după părerea lui Fulkerson, dînsa îl admira pe Beaton mai mult decît domnişoara Leighton , îl întrebă pe March dacă-i urmărise pe cei doi. March îi urmărise fără aşi face însă o impresie clară în privinţa lor, observînd doar că Beaton se ocupase numai de fată tot timpul. Mai tîrziu îşi aminti că rămăsese cu impresia că fata părea cam îngrijorată de atenţiile lui şi în această privinţă vroia să afle şi părerea soţiei sale.

— De multe ori fetele adoptă masca asta, spuse doamna March. E şi ăsta un fel de a necăji pe cineva. Pe de altă parte, dacă bărbatul e cu adevărat îndrăgostit iar fata e încă nesigură de sentimentele ei, înseamnă că are' toate moTivele să se arate îngrijorată. E o problemă foarte serioasă. Adesea fetele nu şiiu cum să procedeze ia astfel de împrejurări.

— Da, spuse March. ăsta-i şi motivul pentru care nu o dată m-am bucurat că nu sînt fată. Insă cred că, în prin-

cipiu, Beaton nu este mai îndrăgostit decît este fata. Nu mi-1 pot închipui pe omul ăsta îndrăgostit de cineva, decit dacă persoana aceea este el însuşi. S-ar putea ca el însuşi să fie omul care-1 iubeşte cel mai mult pe Beaton.

— Ei, de fapt nu mă interesează prea mult nici el, nici domnişoara Leighton. Cred că este o fiinţă care ştie ce vrea. Are multă stăpinire de sine.

— De cc eşti aşa de aspră ? întrebă March. Nu vreau s-o apăr pentru că e sigură de sine. Dar oare ăsta e un păcat ?

Doamna March nu-i răspunse. întrebă doar :

— Şi cum mai merge aventura domnului Fulkerson ?

— Aventura ? Chiar crezi că-i vorba de aşa ceva ? Cine ştie, m-am gîndit şi eu la asta şi chiar aveam de gînd să-l întreb cîndva. Mi se pare că Fulkerson are un suflet înclinat spre viaţa conjugală, casnică, dar am aşteptat să deschidă el subiectul.

— Cred că aşa-i mai bine.

— Da. N-a spus niciodată nimic pe tema asta. Cred că are şi momente de reală delicateţe.

— Momente ? ! Este *delicateţea întruchipată* **cind e vorba de femei.**

— Ştiu cu. poate că aşa o fi. Femeile nu-i trezesc instinctul de a face reclamă.

IV

Familia Dryfoos râmase în oraş pînă in august. Apoi tatâi plecă în apus ca să-**şi vadă de treburile sale. iar doamna Mandel le duse pe cele două fete la un mare hotel din Saratoga. Fulkerson spunea că nimic nu se poate compara cu Saratoga din punct de vedere al eleganţei iar doamna Mandel îşi aminti şi ea că aşa stăteau lucrurile in anii unereţîi sale.** cel **puţin timp de cîteva săptămîni**

pe an. De cînd se. căsătorise trăise mult prea retrasă ca să mai ştie cum era acum. Ca în multe alte privinţe, şi în problema aceasta întreaga familie neajutorată trebuia să se bazeze pe Fulkerson, în ciuda bătrînului, care hotă- rîse furios că nu-i va permite să conducă treburile familiei, şi a Cbristinei. care avea îndoieli în privinţa atotpri- ceperii lui. După părerea ei, aveau dreptul să-i ceară să meargă cu ele la Saratoga sau măcar să plece mai din timp şi să le reţină camere ; dar Fulkerson nu se oferi să facă nici una, nici alta, iar Christine nu prea ştia cum să-i ceară aceste servicii. Fetele îşi luară nişte toalete minunate, după cum se exprima Mela ; dimineaţa stăteau în grădina dreptunghiulară cu copaci înalţi şi zvelţi care înconjura hotelul şi ascultau muzică, după-amiaza stăteau în piaţa prelungă a oraşului şi priveau promenada, seara stăteau în saloanele uriaşe, unde se aflau toate celelalte doamne, şi aveau sentimentul că se numără printre oaspeţii cei mai de seamă. Dar nu cunoşteau pe nimeni, iar doamna Mandel se arătă aşa de pretenţioasă încît Mela nu avu curajul să întreţină nici măcar relaţiile cu puţinii tineri care o invitaseră la dans la balurile de sîmbătă. Se plimbau cu trăsura, dar se duceau într-un loc sau altul fără nici un scop. numai pentru că acolo le ducea vizitiul, bucurîndu-se fără voie de avantajele unui exclusivism plin de mîndrie. La un moment dat, o doamnă în vîrstă cu înclinaţii materne băgă de seamă singurătatea lor şi încercă să se apropie de ele, dar apoi bătu în retragere, speriată parcă de aerul bănuitor al Christinei şi de comunicativitatea prea rapidă şi prea voioasă a Melei, care se manifesta într-un ris răguşit şi într-un debit verbal bogat, presărat de prea multe libertăţi în tematică şi gramatică. Uneori Mela era dispusă să pună prinsoare cu Cbristine că s-ar fi distrat minunat dacă domnul Fulkerson ar fi fost cu ele ; se întreba ce-or fi făcînd cei din New York, alături de care i-ar fi plăcut să fie şi ea ; îşi necăjea sora în legătură cu Beaton şi o întreba de ce nu-i scrie să vină la ele...

Mela ştia că Christine aşteaptă să vină şi Beaton. Avuseseră un schimb de cuvinte pe tema asta ; Beaton spusese că, în drum spre Syracuse, se va opri să le ia cu el. Christine nu s-ar fi sfiit să-i scrie şi să-i amintească de promisiunea făcută, dar, din seara cînd Beaton găsise un bileţel ce căzuse dintr-o partitură şi făcuse haz pe seama

ortografiei textului, fata trăsese concluzia că e mai prudent să nu se încreadă în manifestările sale literare. Era convinsă că el n-ar fi rîs dacă ar fi ştiut că este bileţelul ei, dar se gîndea că-şi poate masca mai uşor lipsurile dacă nu erau consemnate pe hîrtie ; se descurca mai bine cînd stătea de vorbă cu el ; era prea inconştientă de propria ei ignoranţă ca să-şi dea seama de greşelile pe care le făcea în vorbire. Deşi furată de pasiune, reuşea totuşi să vadă că exercită asupra lui un fel de fascinaţie ; era plină de graţie şi-şi închipuia că asta trebuie să fie explicaţia ; nu avea cum să înţeleagă că faţa ei mică, cu trăsături neregulate avea o frumuseţe aparte care incita în chip obsesiv simţul artistic al lui Beaton ; şi nici faptul că în ochii ei negri stăruia o privire ce trăda mai mult decît spuneau inteligenţa şi voinţa ei. O dată, cind erau împreună, îi făcuse o schiţă şi-i înfrumuseţase trăsăturile, fără a reuşi totuşi să pună în portret ceea ce dorea ; îi spusese că trebuie să încerce să-i facă un portret în culori şi adăugase o serie de lucruri care, repetate apoi de Mela, la dorinţa ei, ii arătau Christinei că o admiră mai mult decît pe oricare altă femeie. Beaton venea la intervale neregulate, dar venea des, iar ea trăia bucuria relaţiilor incerte specifică oricărei fete ; dacă gîndurile ei treceau dincolo de o simplă relaţie sentimentală şi se îndreptau spre căsătorie, îşi spunea că, dacă ar vrea, l-ar putea avea de soţ. Averea tatălui juca un rol serios în treaba asta ; bănuia că Beaton este sărac, dar asta n-avea nici o importanţă ; va avea ea destul pentru amîndoi ; banii ar reprezenta o sursă de atracţie irezistibilă, chiar dacă n-ar exista nici o altă legătură.

Relaţia lor se menţinuse în ciuda privirilor piezişe, pline de nemulţumire şi nerăbdare ale lui Dryfoos, dar acum, cînd Beaton nu-şi făcuse apariţia la Saratoga, legătura se stinse şi entuziasmul Christinei odată cu ea. Răbdă chinul cît putu de mult: îşi chemă în ajutor mîndria şi antipatia, dar în cele din urmă nu mai putu suporta şi, cu ajutorul Melei, îi scrise o scrisoare ironizîndu-1 pentru şederea sa în New York şi lăudînd în glumă frumuseţile din Saratoga. Amîndouă fetele găseau scrisoarea sclipitoare şi erau

sigure că-1 va convinge să vină ; ar fi trimis scrisoarea fără să-şi facă scrupule, dar nu erau tocmai sigure că scriseseră corect toate cuvintele. Mela era dispusă să pună pariu pe orice ar fi vrut Christine că erau scrise corect şi o îndemna

să o trimită oricum ; tot n-avea nici o importanţă dacă erau greşite. Dar Christine nu suporta gîndul că Beaton va rîde de ea, aşa încît nu rămînea decît doamna Mendel ca singura autoritate in materie de ortografie. Christine se temea de autoritatea ei şi în alte privinţe, dar Mela era convinsă că n-o să se amestece în treaba asta şi se angajă s-o îmbunşze. Doamna Mandel declară că ortografia este proastă iar ideea şi mai proastă ; le interzise să trimită scrisoarea iar Mela nu reuşi s-o îmbuneze, cu toate că o ameninţă că, dacă nu le va învăţa ortografia cuvintelor greşite, va trimite scrisoarea aşa cum era; atunci doamna Mandel spuse că, dacă Beaton apare la Saratoga, le duce pe amîndouă acasă imediat. Cînd Meia îi transmise surorii ei răspunsul aceasta o acuză că a manevrat totul cît se poate de prost ; se certară şi-şi aruncară tot felul de vorbe. Christine declară că nu mai vrea să stea la Saratoga şi că, dacă doamna Mandel nu vrea să vină cu ea, se întoarce singură la New York. Se întoarseră în prima săptămînă din septembrie, dar Beaton plecase deja la ai săi, la Syracuse.

După plecarea tatălui in Est, Conrad rămase acasă cu mama lui. îşi luase deja vacanţă cît voise şi şi-o petrecuse la o fermă de binefacere din preajma oraşului unde preoţii, alături de care muncea iarna în cartierul de est, îşi trimiseseră pe perioada verii cîţiva enoriaşi. Era imposibil ca modul de recreere al lui Conrad să rămină necunoscut la redacţie, iar Fulkerson se amuza grozav imaginîndu-şi cît de bine se distrează Fratele Conrad învăţîndu-i pe săr- racii şi virtualii tilhari de acolo secretele agriculturii. Născocea tot felul de amănunte privitoare la activitatea lui Conrad şi, văzînd cît de indispus şi de neajutorat ascultă tînărul descrierea ironică a unui concediu petrecut intr-o asemenea risipă, March se alătura adesea fără voie, hazului celorlalţi.

în această perioadă mai lejeră, care se face simţită în întreaga activitate în luna august, membrii colectivului de redacţie aveau mai mult timp să glumească, aşa încît se stabiliră între ci relaţii mai strînse decît înainte, fără a deveni tu adevărat prieteni. Datorită faptului că avusese atît de mult de-a face cu latura publicitară a firii omeneşti, Fulkerson căpătase o anumită înclinaţie spre cinism. care, fără a fi probabil deosebit de profundă, era atotcuprinzătoare şi marca întreaga sa viziune asupra vieţii ; făcea haz de sobrietatea lui Beaton, făcea haz de umanismul lui Conrad. Redactorul artistic, deşi capabil de un sarcasm fără egal, nu era mai receptiv la umor decît editorul, aşa încît cădea cu uşurinţă în

ghearele directorului revistei : dar atunci cînd, amăgit de vorbele măgulitoare ale lui Fulkerson, ajungea să-şi dea în vileag egocentrismul, reflecta îndelung asupra acestui lucru pînă ce găsea calea de a se răzbuna printr-o insultă rafinată. Fulkerson rămînca în continuare un mare admirator al talentului lui Beaton. dar se amuza îndemnîndu-1 să-şi atribuie meritul de a fi cel căruia i se datorează în totalitate succesul revistei. Beaton înghiţea totdeauna o astfel de momeală, ori- cit ar fi fost de evidentă ; cu aşa ceva se lăsa prins în mrejele lui Fulkerson ori de cîle ori acesta avea chef s-o facă, deşi. do obicei, era bănuitor în privinţa motivelor care-i îndemnau pe oameni să spună unele lucruri. Cu March nu se împăca acum mai bine decît la început. Aştepta parcă să vină momentul cînd secţia literară va încălca drepturile secţiei artistice şi uneori se descărca în forme de răzbunare anticipată. După astfel de ciocniri redactorul îl preda în mîinile directorului care reuşea să pro- fi'.e de pe urma spiritului de contradicţie al lui Beaton cerindu-i exact opusul a crea ce ar fi vrut să capete. Cel puţin aşa spunea Fulkerson ; adevărul era că el se înţelegea cu Beaton. iar March se mulţumea să mediteze asupra conlradicţiilor unui caracter ce se dovedea a fi, în egală măsură, superficial şi agresiv, capricios şi morocă-nos, realist şi simplu.

După prima întîlnire supărătoare cu Dryfoos, March nu mai avu sentimentul neplăcut al faptului că bătrînul deţine puterea financiară. Nu se ivi nici o împrejurare care să-l pună intr-o situaţie penibilă ; treaba rămînea în întregime în mîinile lui Fulkerson ; înainte de a pleca din nou în Vest, Dryfoos nu mai trecu pe la redacţie ca şi cum, odată ce noutatea sentimentului de a fi proprietarul unei reviste se epuizase, afacerea nici nu-1 mai interesa.

Şi totuşi, într-un fel, plecarea lui veni ca o eliberare ; trecu pe la redacţie să-şi ia rămas bun de la redactor. Părea dornic-să-i lase lui March o impresie mai bună decît se străduise să-i facă pînă atunci ; rosti cîteva cuvinte politicoase despre revistă, lăsînd sâ se înţeleagă că succesul •ei îi face plăcere, şi-şi exprimă deschis speranţa că fiul său va căpăta pînă la urmă interes pentru această activitate. renunţind la scopurile şi năzuinţele care-i despărţeau. March rămase cu sentimentul că descoperă in sufletul întortocheat şi dur al bătrînului mai multă dragoste pentru fiul sâu decît pentru ceilalţi copii, dar poate că era doar o impresie. In timp ce Dryfoos era acolo,

intră Lindau cu nişte hîrtii. Cînd Lindau ieşi, March ii povesti lui Dryfoos cîte ceva din activitatea lui Lindau, atît cît ştia el, precum şi faptul că-şi pierduse mîna în război. Dryfoos se arălă îneîntat să afle că *Magazinul bilunar* i-a dat de lucru lui Lindau. Ii spuse că ajutase mulţi oameni să se înroleze şi că dăduse bani pentru completarea contribuţiei ţinutului Moffit la ultimele recrutări. Nu fusese niciodată aboliţionist, dar intrase în partidul anti-Nebraska în '55 şi votase pentru Fremont şi, de atunci încoacc, pentru toţi preşedinţii republicani.

Acasă la March, Lindau era un oaspete mult mai frecvent decît oricare alt colaborator, dar bătrînul avea pro* babil convingerea că afacerile sale cu March trebuie rezolvate la redacţie. Aceasta decurgea din anumite ciudăţenii ale relaţiilor lor. Lindau vroia să-şi primească totdeauna banii atunci cînd aducea materialul, văzînd in asta o recunoaştere a dreptului celui ce munceşte în faţa celui ce-1 angajează, şi refuza să-şi primească răsplata sub formă de cec pentru că nu era de acord cu sistemul bancar considerîndu-1 un sistem capitalist de manevrare a banilor oamenilor. Accepta să-şi primească banii numai din mîna lui March lăsînd astfel să se înţeleagă că mun- cea pentru el cîştigînd cinstit bani munciţi cinstit ; iar uneori lui March i se stringea inima la gîndul că, in acest fel, bătrînul contribuie Ia sporirea capitalului ciştigat de Dryfoos prin speculaţii, dar încerca să-şi alunge asemenea gînduri. Cînd vara era în toi iar pictorii şi elevii care-1

angajau pe Lindau drept model plecară pe rînd din oraş, Lindau i;i petrecea tot mai mult timp alături de. oamenii din redacţia *Magazinului bilunar.* Era o plăcere pentru March să vadă cu cit respect il trata Conrad Dryfoos pe considerentul infirmităţii sale şi al părului său alb. Era o atitudine frumoasă şi delicată şi chiar şi controversele care se iveau totdeauna intre el şi Fulkerson erau lipsite de răutate. Uneori şi Fulkerson se purta respectuos, dar nu era genul lui să fie aşa tot timpul, mai cu seamă atunci cind. după cum spunea Fulkerson, Lindau avea la bord mai multă bere decît putea duce vaporuL în asemenea Împrejurări Fulkerson încerca totdeauna să-l aţîţe pe tema celor îmbogăţiţi pe nedrept ; juca rolul susţină'oru- lui monopolurilor şi se amuza copios de insultele cu care-1 copleşea Lindau ca pe un adevărat sclav al capitalului ; pretindea că asta ii face bine.

Intr-o zi, în timpul spectacolului obişnuit, Fulkerson, torturat de dispreţul lui Lindau, îi spuse :

— Deci, înţeleg că deşi mă dispreţuieşti, Lindau...

— Nu tispreţuiesc la dumneata, intereveni bătrînul cu privirea arzătoare şi nările dilatate de emoţie, eu am milă pentru dumneata.

— Mă rog, pîn-la urmă e cam acelaşi lucru, spuse Fulkerson. După cîte-mi dau seama, acum îmi plîngi de milă pentru că sînt sclavul capitalului, dar m-aî compătimi şi mai mult dac-aş fi stăpînul capitalului.

— Cum adică ?

— Dac-aş fi bogat.

— Nu pot se spui, zise Lindau încercînd să se stăpînească. Dacă banii primit de la moştenire, atunci tu nefi- nofat, dar dacă banii cîştigat, atunci un om cu demnitet trebui se întrebe la tine, cum cîştigat pe ei şi, dacă mulţ banii zint, atunci ist clar că...

— Stai aşa, stai aşa, Lindau ! Părerea dumitale nu e intru totul americană. Toţi am fost învăţaţi să-l respectăm pe cel ce şi-a cîştigat singur averea şi să-l dispreţuim, sau măcar săncercăm să-l dispreţuim — ceea ce-i cam greu câteodată — pe cel ce-a moştenit banii de la tatăl său.

Bătrînul se ridică şi se lovi cu pumnul în piept.

— Americană! strigă el şi pe măsură ce vorbea, era tot mai nesigur pe pronunţarea cuvintelor. Ce ist America ? America nu mai ist ! Voi început drum liper şi cura- şos si spus că fiecare om are drept la viaţe, la lipertate, la fericire. Şi unde aşuns ? Nici un om care cu mîna munceşte

nu are drept la fericire. El aşuns sclaf la om bogat, la un companii sau un corporaţion care storci pe el şi corupt. Existe om bun şi printre bogaţ. Dar capital mic care se facă la el fericit. Ah, la voi, americanii, tot este banii ! Nu pletit alegătorii, pletit lege şi congresmenii, pletit tribunale, pletit concurenţii, pletit infentatorii ca se nu infente. Voi fecut reclam şi secţion finanţiar avut giije ca secţion editorial se nu gîndeşte.

— Da, am eu o mică socotează cu amicul March, spuse Fulkerson.

— Ah. me scuzaţ, spuse bătrînul contrariat, eu nu forbesc de anumit perzon. Nu cret că tote lume ist finolat şi corupt. Existe om bun şi printre bogaţ. Dar capital — şi-l cuprinse furia din nou — unde existe capital, milionen adunate în cinci, zece sau douzeci de an, acolo miros de lacrime şi sînge simt. Eu asta spun la voi. Şi cînd vez om bogat trebui se vez dacă el om cinstit este or nu.

— Grozav aş vrea să fiu şi eu ţinta bănuielilor durnitale, Lindau, spuse Fulkerson. Ascultă, continuă el, am impresia că, după părerea dumitale, capitalul a fost şi explicaţia respingerii pensiei dumitale prin veto.

— Ce penzion ? Ce feto ? Bătrînul se înflăcăra din nou. Nimeni nu respins la mine penzion. Eu refuzat penzion. Eu am dispreţ se iau banii de la guvern unde nu am încredere. Unde auzit dumneata aşa pofeste ?

— Păi, ştiu şi eu, spuse Fulkerson cam încurcat, aşa se spune.

— Asta numai minciun ! Cînt ţara asta o se fie iar liper, atunci eu cer iar penzion pentru ranele mele. Eu mai bine mor de fome decît se iau penzion de-la guvern vîndut la monopolur şi trustur şi companii de petrol şi căile ferate.

— Fii atent, Lindau, spuse Fulkerson, cîine ăsta o se muşte la tine într-o zi!

Cînd bătrînul ieşi vijelios şi furios, fâcînd un gest de renunţare, Fulkerson adăugă :

— Mă tem că do dala asia am mers cam departe. L-am lovit în punctul cel mai dureros. Nici n-aş fi crezut. Am auzit ceva de la doamna Leighton în legătură cu respingerea pensiei lui.

Se scuza astfel adresîndu-se lui March cu chipul său grav, şi lui Conrad Dryfoos, cu ochii săi plini de milă şi dispreţ, care apăruse în uşă auzind strigătele furioase ale lui Lindau.

— Dar am să-l împac cînd mai vine pe-aici. Nu mi-am

dat seama că-i aşa de aprins, altfel nu l-aş fi imitat.

— Lindau e nedrept cu el însuşi cînd vorbeşte aşa, spuse March. Îmi face rău cînd îl aud. E un american la fel de bun ca noi toţi şi o face numai pentru că are o părere prea bună despre noi toţi.

— Ei, haide acum şi tu, dă-i înainte, dă-i înainte ! strigă Fulkerson răvăşindu-şi părul de necaz cu un gest care nu era întru totul teatral. De unde era să ştiu eu că a renunţat la ,,penzion". De ce nu mi-ai spus ?

— N-am ştiut nici eu. Ştiam doar că n-are pensie şi nu l-am întrebat nimic căci bănuiam că e un subiect dureros.

Fulkerson încercă să ia totul în glumă :

— Ei, e un bătrîn plin de nobleţe. Păcat că bea ! Dar March nu zîmbi şi Fulkerson strigă : Ei. fir-ar să fie ! O să-l împac cînd o mai veni pe-aici. Nu-mi plac discursurile lui fulminante, dar sînt gata oricînd să strîng mîna celui ce şi-a dat mîna pentru ţara sa. Ascultă. March, doar nu-ţi închipui c-am vrut să-l jignesc ?!

— Ei, sigur că nu, Fulkerson.

După aceea rămaseră amîndoi apăsaţi de un anumit regret iar seara Fulkerson trecu pe la March să-i spună că a luat de la Conrad adresa lui Lindau şi că a fost la el acasă.

— Să-ţi spun drept, n-am găsit acolo chiar atîtea bibelouri cîte v-a lăsat vouă doamna Green. Dar m-am împăcat cu Lindau, cel puţin din punctul meu de vedere. I-am spus că nu cunoşteam adevărul cînd i-am spus toate alea şi că-1 respect pentru consecvenţa faţă de „prinţipu- rile" sale. Eu, unul, nu cred în ,,prinţipurile" lui, dar am plîns unul pe umărul celuilalt — sau. mă rog. el a plîns.

Să fiu al naibii dacă nu m-a şi pupat pînă să mă dezmeticesc eu bine. M-a numit „prietinul lui tiner şi gheneros* şi m-a rugat să-l iert dacă m-a ,.superat" cu ceva. A fost o scenă înduioşătoare, March, pe cuvintul meu. Dar în cocioaba aceea unde locuieşte sînt attţia şobolani că se poalfe alege oricînd cu un delirium tremens de toată frumuseţea. De ce stă acolo ? Nu e obligat s-o facă.

Fulkerson găsi că motivele lui Lindau, prezentate de March. sînt minunat de caraghioase dar. de atunci încolo, la redacţie, îşi limită ironiile la Beaton şi Conrad Dryfoos sau, după- spusele sale. îşi petrecu restul verii încercînd să-l menţină pe Lindau intr-o stare de mulţumire.

Dacă Lindau era sau nu întru totul mulţumit de această atitudine rămîne un lucru discutabil. Poate că ducea dorul clipelor cînd Fulkerson îi oferea prilejul să-şi

descarce mînia contra milionarilor şi nu-şi mai putea permite sâ acuze un om care se purtase aşa cum o făcuse Fulkerson ca fiind „sclaful capitalului", cu toate că relaţia de aservire a lui Fulkerson faţă de capital nu se schimbase cu nimic în urma gestului ,.gheneros“ al acestuia.

Relaţiile lor păstrară şi în continuare aceeaşi nuanţă supărătoare de reticenţă reciprocă, iar cind Dryfoos se reîntoarse în octombrie şi Fulkerson abordă din nou problema banchetului menit să sărbătorească succcsul *Magazinului* bilunar, Dryfoos îşi dădu acordul cu un entuziasm care-1 făcu pe March sâ se teamă de urmările ce le-ar putea avea.

V

— Ştii, am impresia că bătrînul are părerea lui în legătură cu banchetul, spuse Fulkerson şi cred că nu-i lipsit de înţelepciune. Vrea să începem cu un mic dineu unde să putem discuta lucrurile în voie, unde să nu fie decît şase inşi, iar dineul să aibă loc la el acasă. Nu văd nimic rău in asta. Bănuiesc că bătrînul n-a mai dat nici un dineu pînacum si i-ar plăcea să se fălească puţin ; de fapt. e un om tare cumsecade. S-a gîndit la tine, bine-nţeles, la colonelul Woodburn, la Beaton, o să fiu şi eu în coada mesei şi Conrad ; i-am sugerat să-l cheme şi pe Kendricks — e un lip foarte plăcut ; iar bătrînul însuşi a venit cu ideea să-l chemăm pe Lindau. Mi-a zis că i-ai povestit ceva despre ci şi m-p. întrebat dacă nu l-am putea chema şi pe el. iar eu m-am arătat ineîntat.

— Să-l chemăm pc Lindau la dineu ? întrebă March.

— Bine-nţeles. De ce nu ? Bătrînul Dryfoos vrea să-l cinstească pentru ceea ce a făcut pentru ţară. Nu văd nimic rău în asta. Poţi să stai lingă el şi să-i tai carnea şi să-l serveşti...

— Da, dar nu merge. Fulkerson ! Cred că Lindau n-a purtat niciodată frac şi cred că ,,prinţipurile“ lui nici nu i-ar îngădui să poarte.

— Ei, dacă-i vorba pe-aşa. nici Dryfoos n-a purtat. Iar cind se pune problema fracului şi el e la fel de rigid în păreri, ca însuşi şeful companiei Pan-Electric, spuse Fulkerson. O să mergem toţi în haine de lucru, aşa a cerut bătrînul.

— Nu-i vorba numai de ţinută, continuă March. Lindau şi Dryfoos n-or să se înţeleagă. Ştii doar că stau pe poziţii diametral opuse din toate punctele de vedere. Nu trebuie să faci aşa ceva. Fără îndoială că Dryfoos va spune ceva care va leza ,.prinţipurile" lui Lindau şi atunci va urma o adevărată explozie. E foarte frumos din partea lui Dryfoos că-i este recunoscător lui Lindau iar dorinţa de a-i arăta preţuirea îi face cinste, dar nu aceasta este calea potrivită. în cel mai bun caz, bătrînul se va simţi stingher în casa aceea ; il va mustra conştiinţa şi mi-ar părea tare rău să ştiu că şi-a încălcat ,.prinţipurile“. E poate singurul lucru care i-a mai rămas, şi, indiferent ce părere avem despre ele, trebuie să-i respectăm consecvenţa cu care le urmează.

Prezentînd acest portret al lui Lindau, March se lăsa purtat de sentimentele sale.

— M-aş simţi tare jenat dacă n-aş împiedica punerea lui într-o postură falsă. La urma urmei, mi-e prieten vechi şi n-aş .vrea să se înjosească, chiar dacă-i cam aiurit.

— Bine-nţeles, spuse Fulkerson, pe al cărui chip se citea o uşoară nelinişte. Iţi respect sentimentele. Dar nu-i nici un pericol, adăugă el cu voioşie. Oricum, ai vorbit prea tîrziu, după cum i-a spus irlandezul găinii pe care o mînca sub formă de ou proaspăt. L-am invitat deja pe Lindau şi a acceptat cu ,,pleţere“, cum spune el.

March răspunse doar ridicind din umeri.

— Ai să vezi, continuă Fulkerson, totul o să meargă bine. Promit să mă ocup eu de asta şi să n-o las în seama altcuiva.

De-a lungul căsniciei sale, March învăţase să nu se necăjească pentru ceea ce era ireparabil, dar exact acest lucru nu-1 învăţase soţia sa ; se arăta aşa de umilită şi de nemulţumită de gestul lui Fulkerson, încît MaFch încercă să amelioreze lucrurile.

— La urma urmei, nu-i o problemă vitală şi chiar dac-ar fi, acum tot nu se mai poate face nimic.

— Ah, nu se mai poate face nimic *acum.* Dar mă mir *grozav* de domnul Fulkerson.

— Ei, are şi Fulkerson momentele lui cînd e o simplă fiinţă omenească.

Doamna March nu se încumeta să-i ia apărarea făţiş preferatului său.

— Oricum, mă bucur că n-or să fie şi doamne.

— Cine ştie ?! Dryfoos se gîndise să invite şi doamnele,

dar se pare că infailibilul tău Fulkerson l-a făcut să se răzgîndească. Poate că prezenţa lor i-ar fi făcut pe Lindau şi pe Dryfoos să se controleze.

Intrase în obişnuinţa vieţii lor conjugale ca el să considere, în glumă, că soţia sa era incapabilă să-i găsească vreun cusur lui Fulkerson aşa încît începu să rîdă ironic, ştiind parcă dinainte ce avea să urmeze, cînd soţia sa spuse :

— Ei, atunci, dacă domnul Fulkerson spune c-o să aibă grijă ca totul să meargă bine, înseamnă că trebuie să ai încredere în tactul lui. în tine n-aş avea încredere, Basil. Prima greşeală s-a făcut cînd domnul Lindau a fost solicitat să dea o mînă de ajutor revistă.

— Ei, tot infailibilul tău Fulkerson a avut iniţiativa, sau cel puţin a propus-o. Mă bucur că pot spune că eu unul îmi uitasem cu Hesăvîrşire prietenul de odinioară.

Doamna March rămase o clipă tăcută, descumpănită. Apoi spuse :

— Ei, asta-i! Ştii foarte bine că a făcut-o ca să-ţi facă ţie plăcere.

— Îmi parc bine că n-a făcut-o ca să-ţi facă *ţie* plăcere, isabel, spuse soţul ci cu falsă seriozitate. Sau poate că, totuşi, a făcut-o.

începu sâ privească lucrurile sub aspectul lor comic — care desigur nu lipsea — şi să mediteze pe tema ciudăţeniilor rare ce se împleteau în fiece clipă cu soarta Ma*gazinului bilunar.*

— Mă întreb dacă greşesc presupunînd câ n-a existat nicieind o publicaţie asemănătoare. Poate că toate publicaţiile periodice sînt la fel. Dar nu cred că mai există vreuna in New-York care ar putea aduna laolaltă spre gloria sa un maniac al- egalităţii şi fraternităţii ca Lindau, un maniac al sociologiei demodate ca Woodburn, un speculant arţăgos ca bătrînul Dryfoos, un umanist visător ca tînărul Dryfoos, un sentimental ca mine, un tip lipsit de personalitate ca Beaton, un geniu al reclamei ca Fulkerson şi un om de societate ca Kendricks. Dacă fiecare din noi ar putea vorbi tot timpul, fără întrerupere, atunci dineul ar avea un succes răsunător pe plan mondial şi fiecare ar pleca acasă cu sentimentul unei înalte consideraţii faţă de toţi ceilalţi. Dar mă tem că n-o să reuşim totuşi să facem asta — nici chiar infailibilul tău Fulkerson n-ar izbuti — şi mă tem că, din cînd în cînd, ne vom asculta unul pe altul,

ceea ce va diminua plăcerea petrecerii.

March era aşa de încintat de această imagine, incit îi sugeră şi lui Fulkersor ideea. Fulkerson era un lip prea isteţ ca să nu guste gluma altuia, dar se amuză de ea cam fără chef şi, dc acum şi pînă în seara dineului, se arătă frămîntat de tot felul de griji.

Vrînd-nevrînd Dryfoos trebuia să-i ceară sfatul lui Fulkerson privind amploarea şi conţinutul dineului, dar îi primi sfaturile cu îndoială şi se opuse unor aspecte evident necesare cu o îngustime de neclintit. Fulkerson susţinea că, la urma urmei, mai bine aranjau treaba — cum îi spunea el — la Delmonico sau la un alt restaurant, dar reunţă cînd îşi dădu seama că, din mîndrie, Dryfoos susţine ca totul să se desfăşoare la el acasă. Dryfoos voia ca mîncarea să fie pregătită de bucătăreasa lui, dar Fulkerson îl convinse că nu se poate ; totul trebuia adus de la un restaurant. Dryfoos voia ca masa să fie servită de slujnicele lui. dar Fulkerson ii demonstra că aşa ceva nu se cade la un dineu oferit de un bărbat. Hotărîră să comande mîncarea la Frescobaldi iar Dryfoos, însoţit de Fulkerson, se duse să discute problema cu proprietarul. Ceru insistent să i se explice totul şi să i se arate de ce trebuia servit un anume fel şi nu altul : se purtă faţă de Fulkerson şi de Frescobaldi ca şi cum aceştia s-ar fi aliat pentru a-1 domina. Fulkerson observă că, din cînd în cînd, masca de politeţe profesională de pe chipul proprietarului era gata să cadă dind la iveală, de sub stratul vulcanic, lava fierbinte a firii bucătarului ; se temea pentru soarta lui Dryfoos care adoptase aerul sigur de sine al americanului care ştiuse cum să facă bani şi ştia, desigur, şi cum să-i cheltuiască : reuşiră însă să plece, în cele din urmă. fără nici un incident neplăcut iar la plecare Fulkerson ii făcu cu ochiul lui Frescobaldi exprimîndu-şi astfel înţelegerea pentru exasperarea vădită a italianului.

Văzînd că Lindau nu mai apare pe la redacţie după ce acceptase invitaţia lui Dryfoos, Fulkerson se simţi la început uşurat, apoi neliniştit, pînă în clipa cînd îşi făcu apariţia acasă la Dryfoos, cu punctualitate, la ora dineului. Nu avusese nici un motiv să mai treacă pe acolo, dav Fulkerson era frămîntat de gîndul că Dryfoos se aşteptase să-l mai înttlnească pe la redacţie şi să primească, pe cale verbală, mulţumiri pentru cinstea ce i se făcuse. Era clar că Dryfoos considera că le face tuturor oaspeţilor săi o mare favoare şi,

cu toate că se temea puţin de aceşti oameni, a căror experienţă în viaţa socială îl depăşea cu mult, îi privea în acelaşi timp cu un soi de dispreţ — dispreţul cuvenit celor ce urmau să servească în casa lui o cină cum nu-şi permiteau să servească la ei acasă. Pînă la urmă nu se dăduse în lături dc la nici o cheltuială ; după ce-1 enervase pe Frescobaldi prima oară cu îndoielile şi bănuielile sale, aducîndu-1 la exasperare, mai trecuse o dată pe la el. singur, şi-i spusese să nu renunţe din pricina banilor la ceea ce ar vrea să pregătească. întru- cît complicele lui Frescobaldi nu era de faţă, Dryfoos îşi recîştigă stima proprietarului adăugind la menu tot ceea ce-i sugeră acesta : aşa se face că. după ce se temuse de zgircenia bătiInului. Fulkerson se temea acum dc abundenţa fantastică a dineului. Dryfoos redusese numărul participanţilor, dar, amintindu-şi vag de ceea ce inlen- tiona Fulkerson, trecu mereu pe la Frescobaldi, pînă în ziua dineului şi comandă alte şi alte feluri. Italianul rămase cu impresia că are de-a face cu un american excentric de tip nou şi, întrebîndu-1 mai tîrziu pe Fulkerson cum se îmbogăţise Dryfoos şi aflînd că principala sursă era gazul natural, îşi notă în minte o serie de gusturi ciudate ale acestuia cu gîndul să le exploateze pe viitor, dacă i-o mai cădea în mînă vreun milionar îmbogăţit din exploatarea gazului natural. Nu se necăji pentru timpul pierdut explicîndu-i lui Dryfoos legătura dintre cutare vin şi cutare fel de mincare ; Dryfoos era dispus să înlocuiască, acolo unde se putea, un vin mai scump cu unul mai ieftin, şi-i dădu mînă liberă lui Frescobaldi să împodobească masa cu dulciuri decorate artistic. Printre acestea. Frescobaldi incluse o surprinză pentru clientul său, şi totodată o delicată sugerare a sursei sale de bogăţie ; constatase că Dryfoos era gata oricînd să discute acest subiect după ce-şi dăduse seama că patronul este în cunoştinţă de cauză.

Dryfoos lăsă în seama lui Fulkerson grija de a invita oaspeţii iar amabilitatea sa fu primită cu multă bunăvoinţă de către Kendricks pentru care dineul era parte integrantă a activităţii *Magazinului bilujiar* şi care, fiind din fire un om bun şi plăcut, se arătă bucuros să vină. Prezenţa lui March se înţelegea de la sine, dar Fulkerson se izbi de o oarecare rezistenţă din partea colonelului Woodburn, ceea ce-1 făcu să se simtă destul de stînjenit fiind conştient că, din motive strict personale, forţase oarecum lucrurile sugerîndu-i lui

Dryfoos invitarea colonelului. Deocamdată apăruse un singur articol al colonelului, care făcuse într-adevăr senzaţie şi dăduse naştere unor comentarii, dar care nu-i dădea încă autorului dreptul de a se număra printre colaboratorii permanenţi ai revistei şi cu atît mai puţin printre membrii colectivului de redacţie. Fulkerson fusese convins că mesajul lui Dryfoos îi va face plăcere colonelului, aşa încît îl comunică în plin consiliu de familie, în casa văduvei. Fiica sa primi invitaţia cu tot entuziasmul sperat de Fulkerson, dar colonelul spuse cu rigiditate :

— Nu am plăcerea de a-1 cunoaşte pe domnul Dryfoos.

Domnişoara Woodburn era cit pe-aci să se repeadă asupra lui auzind aceste cuvinte dar se stăpini dîndu-şi seama oarecum că şi autoritatea filială îşi are limitele sale şi strînse din buze fără să spună nimic.

— Da, ştiu, recunoscu Fulkerson. Dar nu este o situaţie obişnuită. Domnul Dryfoos nu este un adept al convenţiilor. Cred că nici nu le prea cunoaşte, dacă stăm să ne r;ind>m bine. Dar dinsul spera — şi aici Fulkerson simţi nevoia să inventeze un pic — că veţi trece cu vederea micile abateri de la protocol ; oricum e o treabă lipsită de ceremonic ; mergem toţi îmbrăcaţi in haine de zi şi n-or să fie şi doamne de faţă. Ar fi venit chiar el să vă facă invitaţia, dar e bătrin şi cam reţinut. Nu vă faceţi probleme, domnule colonel.

— **Poate că aşa este, dacă spuneţi dumneavoastră, zise colonelul amabil, dar cu aceeaşi hotărire. Dar în astfel de probleme consider că nu avem dreptul să ne împovărăm prietenii cu propriile noastre hotăriri.**

— Desigur, desigur, spuse Fulkerson dîndu-şi seama că, într-o manieră delicată, i s-â sugerat să-şi vadă de treburile sale.

— Îmi dau seama, continuă colonelul, care este legătura dintre domnul Dryfoos şi publicaţia în care miaţi făcut cinstea de a-mi tipări lucrarea, dar această chestiune depăşeşte limitele relaţiilor strict oficiale şi presupune a împărţi hrana cu un om în privinţa căruia nu am certitudinea că este un om de onoare.

— Vai de mine ! exclamă fiica lui. De vreme ce-ţi cumperi hrana cu banii lui...

— Se presupune că mai întîi cîştig aceşti bani şi apoi îmi cumpăr hrana cu ei, replică tatăl său cu severitate. Iar

în vremurile noastre, cînd se cîştigă o grămadă de bani prin procesul firesc de decădere a sistemului nostru comercial corupt, se cuvine ca un adevărat om de onoare să aibă grijă să nu accepte ospitalitatea şi belşugul ce i se oferă din prada unui tîlhar. Nu spun că averea domnului Dryfoos nu este cîştigată cinstit. Spun doar că nu ştiu nimic despre ea şi că aş prefera să aflu cîte ceva mai înainte de a mă hotărî să iau loc la masa lui.

— Aveţi dreptate, domnule colonel, spuse Fulkerson întocmai ca şi domnul Dryfoos. Vă dau cuvîntul că este un om de o integritate fără pată, dacă asta vă interesează. E un om dur, e capabil să profite de un moment prielnic, dar nu cred c-ar fi în stare să profite de o situaţie necinstită. A făcut tot felul de speculaţii şi de fiecare dată a cîştigat, dar n-am auzit să fi distrus o cale ferată, să fi făcut parte dintr-o companie frauduloasă sau dintr-un monopol distrugător. Joacă intr-adevăr la bursă dar joacă totdeauna cinstit, dacă se poate spune că bursa e un joc de noroc.

— Pot să mă gîndesc pînă mîine dimineaţă ? întrebă colonclul.

— Desigur, desigur, spuse Fulkerson amabil. Cred că n-avem de ce să ne grăbim.

înainte ca Fulkerson să plece, domnişoara Woodburn găsi prilejul să-i şoptească :

— O să vină. Vă sînt foarte recunoscătoare, domnule Fulkerson. Sînt sigură că totul vi se datorează numai dumneavoastră, iar tata va avea astfel prilejul să cunoască nişte oameni şi jşâ mai scape de noi, eternele temei.

— Nu cred că-şi poate dori cineva aşa ceva, răspunse Fulkerson recunoscător şi curtenitor. Dar să fiu al naibii dacă mi-ar fi trecut măcar prin cap că şi colonelul Woodburn ar putea avea aceeaşi poziţie ca bătrînul Lindau, spuse el, cînd îi relată lui March ciudata întîmplare. Intr-adevăr, azi dimineaţă, la masă, a trecut să se scuze cu multă eleganţă pentru că a întîrziat puţin reflectind asupra invitaţiei inainte de a accepta. „Vă daţi seama'\ mi-a spus, „că dacă aş fi fost invitat la masa unuia dintre prietenii dumneavoastră mai puţin înstăriţi — cum este prietenul dumneavoastră, domnul March, de exemplu — mi-ar fi fost de ajuns să ştiu că vă este prieten. Dar în ziua de astăzi orice om de onoare are datoria faţă de sine însuşi de a cintări bine dacă se cade să facă cunoştinţă cu un bogătaş.

Există atitea căi necinstite de a te îmbogăţi încit sorţii sînt împotriva celui care a făcut avere şi încă una considerabilă. ‘‘

March îl ascultă cu o expresie ironică şi insinuantă întipărită pe chip.

— Minunat. Colonelul are probabil foarte multă încredere în răbdarea ta şi în corectitudinea cu care apreciezi importanţa prezenţei sale in această împrejurare...

— Nu, nu, protestă Fulkerson, nici nu poate fi bănuit de aşa ceva. I-am spus să cîntărească lucrurile pe-nde- lete ; e un om cit se poate de simplu.

— Aşa cred şi eu. De fapt, nici nu ţi-a explicat de ce a acceptat invitaţia. Poate că totuşi fiica sa cunoaşte motivul.

— Fugi de-aici, March ! strigă Fulkerson.

VI

Din punctul de vedere al familiei Dryfoos, dacă dineul se ţinea în saloanele lui Frescolbaldi, era acelaşi lucru. Nici una dintre doamne nu şi-a făcut apariţia. Doamna Dryfoos era bucuroasă că se poate refugia în camera ei şi că-şi poate petrece timpul în faţa focului, dînd din cap şi vorbind de una singură, urmărită de presimţirile rele ce devin, la majoritatea bătrinelor, parte componentă a credinţei. Ascunse în capul scărilor, nevăzute de nimeni, fetele încercau să ghicească, ori de cîte ori venea cineva, cine era noul oaspete ; după ce le rugase insistent să nu stea acolo, doamna Mandel se retrăsese în camera ei să scrie scrisori. Cînd sosi Kendricks, Christine o ciupi uşor pe Mela, ceea ce echivala cu o uşoară exclamaţie ironică ; aceasta deoarece, pornind de la discuţia lungă dintre el şi Mela la serata doamnei Horn

— cînd nu se mai ivise nici un alt admirator —, fetele îşi închipuiau că tînărul e preocupat de Mela ; cînd sosi Beaton, Mela o ciupi pe sora ei, dar cu stîngăcie, şi din pricina durerii Christine îi trase una fără să vrea.

Personalul lui Frescobaldi luase totul în stăpînire ; alungaseră bucătăreasa din bucătărie şi slujnica din cămară ; irlandezul morocănos de la intrare fusese înlocuit de un italian plin de voie bună, care li se adresa oaspeţilor în franţuzeşte şi le spunea tuturor, în timp ce le lua hainele şi pălăriile : *„Bien, monsieur“,* şi *„Tonte suite*,* şi *„Merci",* şi iradia o ospitalitate ce nu avea nevoie de alte cuvinte în

afară de strălucirea ochilor şi zîmbetului său şi de gesturile grăitoare ale mîinilor. După ce tre-
ceau de italianul în fracul lustruit şi pătat de sosurile altor dineuri şi petreceri, oaspeţii dădeau cu ochii de redingotele celor doi Dryfoos aflaţi în salon ; in ciuda străduniei de a părea cît mai nestingheriţi, se vedea că nu se simt întru totul în largul lor. Tatăl purta o haină neagră de postav, pe care o lăsase descheiată ; era lungă in poale, iar mînecile îi ajungeau pînă la degete ; dădea mîna cu fiecare dintre oaspeţi şi, invitîndu-i sâ ia loc, glasul său sec trăda aceeaşi uscăciune ce se simţea şi-n palma sa. Haina lui Conrad, modernă prin material ţi croială, era încheiată strîns în jurul trupului, ca şi cum ar ¦i ascuns sub revere o conştiinţă încărcată ; îl întâmpină pe March cu zîmbetul său rugător, ce trăda parcă aceeaşi neputinţă de a face faţă situaţiei ca şi a tatălui său. îl aşteptau amîn- doi pe Fulkerson, care trecea pe la toată lumea şi încerca să întreţină o atmosferă plăcută în intervalul care mai rămăsese pînă la servirea cinei. Beaton se ţinea mîndru şi încruntat, hotărît parcă să ceară să i se acorde importanţa cuvenită mai înainte de a se hotărî să renunţe la poziţia sa. In aşteptarea momentului cînd se va putea lansa în subiectul preferat, colonelul Woodburn îşi păstra întreaga demnitate a omului de lume şi studia bănuitor chipul bătrînului Lindau, Care privea în jurul său în încăpere, înălţîndu-şi capul frumos conturat, în timp ce mîneca goală a hainei i se legăna pe lîngă corp. March ii era recunoscător pentru faptul că-şi pusese o haină nouă în mijlocul acestei bogăţii ostile şi se bucura văzînd că Dryfoos se îndreaptă spre el şi începe să-i vorbească, vrind parcă să-i arate un respect deosebit, cu toate că gestul lui putea arăta că se teme de el mai puţin decît de ceilalţi. îl auzi pe Lindau spunînd :

— Tar este nume german ? şi pe Dryfoos dîndu-i explicaţii despre originea sa olandeză şi despre legătura cu Pennsylvania ; oftînd uşurat, March îşi permise să intre în vorbă cu Kendricks, a cărui companie era totdeauna plăcută ; tînărul era dispus să discute orice alt subiect în afară de acela al propriei sale persoane şi să fie conciliant în exprimarea părerilor, din amabilitate faţă de ceilalţi, în mijlocul atîtor spirite înfierbîntate, Mai’ch îşi găsi adăpost şi consolare în intenţiile binevoitoare, de diletant, ale acestui om care plănuia să scrie cîndva un roman şi
în convingerea lui că. între timp, stringe materialul ne- cesar.

Cu toate că se îngrijea ca toţi cei de faţă să se simtă bine. Fulkerson îi acorda o atenţie specială colonelului Woodburn. îl luă pe Kendricks de lingă March şi-l prezentă colonelului ca p.e o persoană care, întocmai ca şi colonelul, se preocupă de problemele sociale ; îşi puse o mînă pe umărul lui Kendrick şi alta pe umărul colonelului, făcu o glumă pe seama tînărului, menită probabil să-l flateze pe colonel, şi plecă. March îl auzi pe Kendricks protestînd zadarnic şi pe colonel rostind cu seriozitate :

— Nu mă mir. domnule, că vă preocupă aceste lucruri. Ele reprezintă o problemă pe care societatea trebuie să o rezolve, căci altfel vom ajunge în situaţia ca această problemă să dizolve societatea.

Auzind această formulare, pe care colonelul o folosise cîndva şi într-o discuţie cu el, March înţelese că bătrînul îşi deschide drum spre prezentarea ulterioară a teoriei sale.

Fulkerson se apropie din nou de March, care se întorsese spre Conrad Dryfoos, şi-i spuse :

— Dacă nu începem imediat, simt că-mi dau duhul, şi tocmai atunci majordomul lui Frescobaldi intră şi-l anunţă pe Dryfoos că cina e servită. Bătrînul privi îngrijorat spre Fulkerson, ca şi cum nu ştia ce trebuie să facă, schiţă gestul de a-1 lua de braţ pe Lindau. Fulkerson strigă :

— *Iată-l* pe colonelul Woodburn, domnule Dryfoos ! ca şi cum Dryfoos îl căuta ; şi-i arătă ce să facă luîndu-1 el însuşi de braţ pe Lindau. Domnul Lindau o sâ stea spre capătul mesei, lîngă mine şi alături de March. Nu vă formalizaţi de ordinea intrării, ci poftiţi o dată cu noi.

Reuşi să-i plaseze pe Dryfoos şi pe colonel înaintea lui, iar pe March şi Kendricks în urma lui. Ultimii intrară Conrad şi Beaton, care răsfoise partiturile de pe pian furios pe tot ceea ce se întîmplă. La masă, colonelul Woodburn fu aşezat în dreapta, iar March în stînga lui Dryfoos; March şedea în dreapta lui Fulkerson ; Lindau lîngă el, iar tinerii se aşezară pe celelalte locuri.

— V-am aşezat lingă March, domnule Lindau, spuse Fulkerson, ca să-i puneţi apă minerală în şampanie la momentul potrivit. Ii cunoaşteţi vechea slăbiciune. Trebuie să spun, cu tot regretul, că s-a accentuat cu timpul.

March izbucni în rîs acceptînd cu bunăvoinţă intenţia lui Fulkerson de a da tonul veseliei, iar Lindau îl bătu uşurel pe umăr.

— Eu ştiu zlebicîune la el. El beut cu pleţere un pahar

cu vain pentru că avut şi duşman în viaţe, cum spus Shakcspeare.

— Ah. dar Shakcspeare nu se referea la şampanie, spuse Kendricks.

— Presupun, interveni colonelul Woodburn cu amabilitate şi nobleţe, că pe vremea aceea şampania nici nu era cunoscută.

— Probabil că nu. domnule colonel, răspunse tînărul cu respect. Se pare că vinul sec şi zahărul treceau drept un păcat, iar despre şampanie nu se spune nimic.

— Poate considera că problema nici nu intră în discuţie, îşi dădu cu părerea Beaton, care începuse să simtă că r.u se pusese suficient în valoare în această glumă.

— Chiar mă-ntreb cind o fi apărut şampania, spuse March.

— Ştiu eu cînd ar trebui să apară, spuse Fulkerson. înaintea supei !

Toată lumea rise lăsînd sâ se înţeleagă că beau zilnic şampanie din pahare obişnuite, aşa cum le place bărbaţilor. Dryfoos asculta stingherit ; nu prea pricepea aluziile, deşi ştia destul de bine cine este Shakespeare ; chipul lui Conrad trăda un dispreţ blînd faţă de glumele făcute pe această temă. dar nu spuse nimic.

Discuţia continuă in ritm vioi pe toată durata cinei. Tinerii îşi aruncau replicile unul altuia şi. chiar dacă erau loviţi de vreo vorbă mai acidă, rîdeau şi continuau jocul. Vinul îl făcu mai vorbăreţ pe colonelul Woodburn, deveni mai comunicativ cu tinerii ; considerîr.d că un dineu literar trebuie să aibă şi un scop didactic, ii lăudă pe Scott şi Addison ca fiind singurii autori capabili să modeleze gîndirea unor adevăraţi oameni de societate.

Kendricks se arătă de aceeaşi părere, dar ar fi vrut să adauge şi numele lui Flaubert ca pe un adevărat maestru al stilului.

— După cum ştiţi, adăugă el, stilul este omul.

— Foarte adevărat, domnule, aveţi perfectă dreptate, domnule, se arătă de acord colonelul ; se întreba cine o fi Flaubert.

Beaton îi lăudă pe Baudelaire şi Maupassant ; pe aceştia îi considera nişte mari maeştri. Recită cîteva versuri sumbre din Baudelaire ; Lindau declară că acestea sînt o adevărată pată pe obrazul omenirii şi reproduse, cu accentul său german bolovănos, un fragment din Victor

Hugo despre Ludovic Napoleon, iar apoi cîteva versuri din Schiller :

— Ah, zună minunat, nu aşa ? îl întrebă pe March.

— Minunat, într-adevăr, dar, după cum ştii, cred că nimeni nu-1 poate egala pe Heine.

Lindau izbucni în rîs lăsindu-şi capul frumos pe spate şi dind la iveală lipsa dinţilor de sus. Puse mîna pe umărul lui March :

— Beiat asta — el fost copil atunci — aşa vrut se citim Heine că început cu dicţionar înainte se inveţ gramatic şi noi tradus text vorbe cu vorbe.

— El fost copil fesei pe vremea aceea, nu-i aşa Lindau ? întrebă Fulkerson imitînd accentul bătrînului şi făcîndu-i cu ochiul, ceea ce-1 făcu chiar şi pe Lindau să rîdă. Mă refer la vremurile sumbre de odinioară, la India- nopolis. De fapt, cu cîţi ani în urmă v-aţi cunoscut acolo ?

Fulkerson observase neliniştea ce apăruse în ochii bătrinului Dryfoos cind discuţia luase o întorsătură pur literară ; intenţia sa fusese să ajungă la subiectul activităţii *Magazinului bilunar ;* observă însă că Dryfoos rămăsese complet pe dinafară, iar acum încerca să aducă lucrurile pe făgaşul vieţii personale, unde fiecare se simte in largul său.

— Se me gîndesc, spuse Lindau. Asta fost în cincizeci nouă oi[1] şaizeci, nu aşa, Basil ? Un an sau două înainte se începe rezboi.

— Atunci a fost o perioadă grozavă, rosti Dryfoos participînd pentru prima oară la discuţia generală. M-am

dus la Indianopolis cu prima companie plecată din oraşul nostru şi am văzut cămăşile roşii sosind din toate părţile. Aveau şi un cîntec :

Nu ne pasă de vreme, uităm orice necaz
căci ne-ndreptăm spre ţara numită Canaan.

Băieţii se ţineau de braţ cîte patru-cinci şi mergeau cîntînd la lumina lunii. Nu mai avea nimeni loc de ei pe trotuar.

— Eu aduc aminte, spuse Lindau clătinînd încet din cap. Mulţ de la ei nu mai venit înapoi de la ţara Canaan, tomnule" Dryfoos.

— Aveţi dreptate, domnule Lindau. Dar cred că ţara pe care o avem acum a meritat jertfa lor. Stai. tinere ! spuse el oprindu-1 pe ospătarul care făcea înconjurul mesei cu sticla de şampanie. Umple paharul domnului Lindau. Vreau să beau cu dînsul în amintirea vremurilor de odinioară. Pentru braţul duniitale pierdut, domnule Lindau ! Domnul să te binecuvânteze ! Sper că nu vă jignesc, domnule colonel, spuse Dryfoos întorcîndu-se spre el înainte de a bea.

— Deloc, domnule, absolut deloc, spuse colonelul. Beau şi eu împreună cu dumneavoastră, dacă-mi permiteţi.

— Să bem cu toţii ! în picioare ! strigă Fulkerson. Să-l ajute cineva pe March să se ridice. Umpleţi-i paharul lui Conrad cu apă minerală ! Haideţi, trăiască Lindau !

Toată lumea îl ovaţionă şi bătu în masă cu minerul cuţitului. **Lindau** rămase pe scaun. Ochii i se umplură **de** lacrimi.

— Mulţumesc, tomnilor ! spuse el şi sughiţă.

— M-aş fi dus şi eu la război, spuse Dryfoos, dar aveam copii şi nu puteam să-mi părăsesc ferma. Dar am contribuit la completarea efectivului la fiecare recrutare şi, cînd nu s-au mai găsit voluntari, am umblat chiar şi cu lista de subscripţie ; iar noi am făcut donaţii la fel de mari ca toţi ceilalţi. înlocuitorul meu a fost ucis într-una din ultimele lupte, mai exact, după capitularea generalului Lee, şi de-atunci am purtat de grijă familiei lui, în- tr-un fel sau altul.

— Ascultă, March, spuse Fulkerson, ce-ar fi să băgăm în revistă o povestire bună pe tema războiului, sub formă de serial ? Războiul n-a fost încă descris pe larg în literatură. S-a vorbit mult pe tema asta imediat după terminarea războiului, apoi a fost dat uitării. Ar fi timpul să-l readucem în discuţie. Cred c-ar fi o carte de vizită grozavă.

March se gîndea că Dryfoos este măcinat de un sen-

timent de ruşine din pricină că n-a participat la război şi că a mai dat şi altă dată aceeaşi justificare a hotărlrii sale, fără a reuşi totuşi să-şi găsească liniştea. îi era milă de el ; situaţia lui era aproape dramatică ; dădea la iveală o nobleţe existentă in sufletul său în stare latentă.

— Ai putea face o seric de schiţe pe tema acestor substituţi, îi spuse Beaton lui Fulkerson. Nu prea s-a vorbit despre ei în literatura de război. Ce-ai zice de titlul *Autobiografia unui substitut* ? I-ai putea urmări evoluţia pînă în momentul cînd a fost ucis in locul altuia şi ai putea analiza întrebarea dacă avea dreptul să trăiască sentimentele unui adevărat erou, cînd, de fapt, fusese doar plătit să ţină locul altuia. I-ai putea da titlul : *Soarta unui substitut de erou.*

— Cred că atît cei care au luat parte la război, cit şi cei care n-au participat au fost minaţi de tot felul de motive, spuse March. Ii preamărim pe cei ce-au murit sau au suferit, dar poate că unii din ei erau egoişti şi meschini, ca şi oamenii cu alte îndeletniciri.

Constată că spune asta în numele lui Dryfoos. I se păru că bătrînul îl priveşte mai întîi cu recunoştinţă, apoi cu suspiciune.

Lindau se întoarse spre el şi spuse :

— Ai drept, Basil, ai drept. Eu vezut pe cîmp de lupte faţele cele mai şosnic din fire omenesc — ghelozii, va- nitet, mindrii, egoism. Eu vezut om în faţa morţii gindit numai la interes al lui meschin cum cele de la... om de afacer.

— Cred că ar fi o lovitură grozavă dacă am reuşi să includem asemenea idei într-un serial în *Magazinul bilunar.* Ar face vîlvă, nu glumă.

Fără să-i dea nici o atenţie, colonelul Woodburn spuse:

— Domnule maior Lindau, cred că...

— Zoldat. fruntaş, brefet de caporal, îi întrerupse Lindau refuzînd titlul atribuit.

Kcndricks începu să rîdă şi spuse, privindu-1 pe Lindau cu oarecare admiraţie :

— Brevetul de caporal e o treabă grozavă.

Colonelul Woodburn se încruntă uşor şi lăsă să treacă neobservată gluma.

— Cred că clomnul Lindau are dreptate. Astfel de manifestări se întîlneau frecvent în ambele armate deşi, da- că-mi veţi ierta îndrăzneala, aş spune că erau

ceva mai rare în armata noastră. Noi am luptat presaţi de nevoia de a supravieţui, eram mai puţini la număr şi eram conştienţi de asta : eram mai conştienţi că, dacă nu luptă unul pentru toţi, atunci Înseamnă că nici unul nu lupiă pentru nimic.

Cuvintele colonelului făcură o adîncă impresie. Dryfoos rosti autoritar :

— Aşa e !

— Domnule colonel, strigă Fulkerson, dacă sînteţi dispus să vă prezentaţi ideile într-un mic articol, de vreo trei mii de cuvinte, m-aş angaja să-l fac pe March să vi-1 primească.

Colonelul continuă fără să-i răspundă :

— Dar domnul Lindau are dreptate cînd spune că uneori interesele care i-au mînat pe oameni în bătaia tunurilor au fost asemănătoare cu cele ale oamenilor de afaceri, iar comparaţia domniei sale are o forţă sugestivă inegalabilă. Am fost profund impresionat de ea.

Colonelul se lansase cu tot avîntul în expunerea teoriilor sale şi orice efort de a-1 opri era zadarnic. Dineul continua, felurile dc mlncare se iveau unul după altul într-o abundenţă barbară şi, din cînd in cînd, Fulkerson încerca să abaţi din nou discuţia spre *Magazinul bilunar.* **Dar toate încercările sale eşuau poate tocmai din pricină că acesta era doar pretextul dineului, motivul real fiind acela de a aduna cîţiva oameni în casa lui Dryfoos şi de a-i pune în faţa măreţiei sale, do a-i face să simtă forţa bogăţiei sale. Colonelul le explică tuturor că spiritul comercial este viermele care roade la rădăcina vieţii naţiunii noastre ; le arătă cum ne-am început existenţa ca un neam de simpli agricultori, care şi-au căutat refugiul pe aceste ţărmuri purtaţi de îndemnul divin de a constrai o ţară cum n-a mai fosl sub soare ; cum am biruit pustiu]**

şi primitivismul; cum am scuturat, în lupta contra patriei mumă, lanţurile tradiţiilor şi ideilor preconcepute şi am întemeiat o naţiune liberă, menită să cultive valorile păcii; cum s-a strecurat printre noi pe furiş spiritul comercial şi cum dorinţa diabolică de concurenţă ne-a ademenit spre un război al intereselor, trezind cele mai josnice porniri ale firii omeneşti şi îndemnindu-ne să ne înşelăm şi să ne trădăm şi

să ne distrugem unii pe alţii în goana după avere, pînă ce aceste porniri s-au epuizat şi concurenţa s-a stins, lăsînd întreaga problemă economică în mîinile monopolurilor : compania petrolieră, trustul de fabricare a zahărului, a cauciucului şi multe altele. Şi acum ce ne aşteaptă ? Lucrurile nu pot rămîne aşa, este imposibil. Şi acum ce va urma ?

Cei de faţă ascultară cea mai mare parte a discursului în linişte. Dryfoos încercă să pătrundă ideea spiritului comercial aşa cum o prezenta colonelul; el o înţelegea ca pe ceva asemănător comerţului cu ţesături pe scară largă şi ştia că nu fusese implicat în asta. Caracterizarea concurenţei drept diabolică nu-i făcea plăcere ; totdeauna o considerase un lucru sfînt, dar era de acord cu părerile colonelului Woodburn în ceea ce priveşte compania petrolieră ; era perfect adevărat; cîndva compania îl forţase să-i vîndă cîteva sonde scâzînd atît de mult preţul petrolului, înecît ajunsese să piardă o mulţime de bani la fiecare baril de petrol pe care-1 scotea.

Toată lumea asculta în linişte, cu excepţia lui Lindau ; la fiecare atac al colonelului la adresa stării de lucruri existente, Lindau spunea din ce în ce mai înverşunat:

— Afeţ drept, afeţ drept !

Ochii îi străluceau şi-şi făcea de lucru cu minerul cuţitului. Cind colonelul întrebă : „Şi acum ce va urma ?“, Lindau se repezi înainte şi repetă :

— Da, tomnule, acum ce fa urma ?

— Gazele naturale, ce dracu ! strigă Fulkerson.

Unul dintre ospătari, profitînd de poziţia lui Lindau, se aplecă şi puse în mijlocul mesei o figurină albă de zahăr. Ea reprezenta, în concepţia lui Frescobaldi, o schelă şi, pentru a spori asemănarea, în centrul bazei, intr-o mică scobitură umplută cu coniac, ardea o flăcăruie colorată ce sugera gazul care ardea la ieşirea din pămint. Fulkerson îîbu:ni inti-un hohot de rîs, urmat de o avalanşă de cuvinte ţ ce apreciau omagiul personal adus de Frescobaldi lui Dryfoos Se idiearâ toţi în picioare să examineze figurina, iar ei le explică procesul de săpare a unui puţ de gaze naturale, aşa cum i-1 explicase şi lui Frescobaldi. în mijlocul discursului îl zări pe Frescobaldi însuşi, în uşa sufrageriei, ztmbind cu bucuria unui adevărat artist cînd vede succesul capodoperei sale.

— Intră, intră, Frescobaldi ! Vrem să te felicităm, îi strigă Fulkerson. Haideţi, domnilor ! Să bem în sănătatea iui

Frescobaldi !

Băură c-u toţii, iar Frescobaldi, **zimbind** radios şi frecindu-şi mîinile şi făcînd plecăciuni în dreapta şi-n stînga, iţi luă libertatea de a-i spune lui Dryfoos :

— A fecut piacere, no ? A plecut ?

— Minunat, minunat, spuse bătrînul ; dar după ce italianul ieşi, iar oaspeţii îşi reluară locurile, Dryfoos îi spuse iui Fulkerson pe un ton sec : Cred că n-a fost nevoie să se dinamiteze puţul acela, căci altfel schela nu ar arăta atît de curată şi de frumoasă.

— Da, răspunse Fulkerson, şi flăcăruia aia anemică nu arde chiar cum arde gazul, cînd dai de-o sursă bună. Ar putea semăna cu gazul slab. Apoi continuă să dea explicaţii : gazul slab este cel ce se captează la o adîncime de două-trei sute de picioare şi pe care-1 poate capta oricine printr-un puţ săpat în spatele casei, de unde-şi ia destul gaz ca să-şi încălzească şi să-şi lumineze casa. Ţin minte c-ara văzut într-o curte o conductă, în mijlocul unui strat de flori, şi gazul ieşea ca un jet de apă dintr-o fintînă. Doamne ! Măi, fra... domnilor, ar trebui să mergeţi toţi să vedeţi regiunea aia. Grozav mi-ar plăcea să dinamităm puţul ăsta, domnule Dryfoos, să le-arătăm cum se procedează. Vă aduceţi aminte de cer pe care l-aţi dinamitat pentru mine ? Ştiţi, cînd sapi un puţ, continuă el adresîndu-se celorlalţi, în general nu prea ştii dacă dai de gaz, sau de petrol, sau de apă sărată. Ei bine, cînd s-au făcut primele săpături în Kanawha, în căutare de apă sărată, cam pe la începutul secolului, uneori se dădea peste gaz, ceea ce era considerat un eşec ;• puţul **de** gaz era numit ventilator şi era abandonat în scîrbă ; **nu** venise încă vremea gazului. Acum se întîmplă să sapi întruna, de zici c-ajungi în China, şi să nu dai de ceva mai ca lumea. Atunci se pune dinamită în fundul puţului şi se aruncă în aer. Există un fel de bară mică de fier care se numeşte perie şi care se agaţă de pachetul de dinamită şi i se dă drumul în puţ şi-apoi, căutaţi-vă, fraţilor, adăpost ! Se aude o bubuitură, peste treizeci de secunde începe să se vadă şi explozia şi să curgă cu găleata petrol şi apă sărată şi pietre şi musafiri nepoftiţi; iar cînd totul se limpezeşte, schela e vopsită cu o vopsea care rezistă pe orice vreme. La asta se referea distinsul nostru amfitrion. De obicei, dacă se află prin apropiere o doamnă, e invitată să arunce peria. Dar in ziua aceea a trebuit să ne mulţumim cu Conrad. M-au invitat pe mine s-o arunc, dar am refuzat. Le-am spus că n-

am căpătat prea multă experienţă în mî nu ir ea periilor pc cînd lucram la Uniunea Ziariştilor şi că nici nu mă simt prea bine. E uimitor, continuă Fulkerson, dind impresia că vrea să-şi învioreze explicaţiile cu o glumă, ce nesăbuiţi devin oamenii cînd dinamitează puţurile. Ne-am oprit intr-un loc unde un om umbla cam neatent cu cartuşele, iar domnul Dryfoos i-a atras atenţia, dar neghiobul a venit cu un cartuş şi-a început să lovească cu el în roata căruţei ca să ne-arate că nu-i nici un pericol. Eu, unul, m-am înverzit de frică, dar domnul Dryfoos nu şi-a pierdut firea şi l-a luat cu binişorul pină ce s-a potolit. Se vedea clar că n-are pic de minte de vreme ce, cu cît îl îndemnai să se oprească, el lovea mai tare cartuşul numai aşa, ca să-ţi arate că nu explodează, pînă ce te trimitea pe lumea cealaltă. Cînd l-am convins să inceteze. domnul Dryfoos s-a dus direct la supraveghetor. „Dă-i lui Sheney toţi banii şi conoediază-1 imediat[1]', a spus dinsul. „E un tip prea paşnic, n-are ce căuta pe-aici. E prea priceput la mînuirea dinamitei. “ N-am văzut în viaţa mea atîta sînge rece.

Auzind cuvintele măgulitoare ale lui Fulkerson, Dryfoos îşi lăsă capul în jos cu modestie şi fără a-1 ridica işi întoarse ochii spre colonelul Woodburn :

— Am avut de-a face cu tot felul de oameni în strădania de a-mi aranja proprietăţile de-acolo, dar, în general, nu mi-au dat multă bătaie de cap.

— Ah, găsiţi că muncitor zint raţional, supus, doţil ? interveni Lindau.

— Da, în general, răspunse Dryfoos. Cei mai mulţi îşi cunosc interesul. Am avut o dată totuşi o mică problemă care s-a ivit exact cînd domnul Fulkerson era acolo. Cîţiva muncitori au încercat să formeze un sindicat...

— Nu, nu ! strigă Fulkerson. Lăsaţi-mă să povestesc *eu !* Ştiu că n-o să fiţi obiectiv, domnule Dryfoos, iar eu vreau să afle toată lumea cum se poate înăbuşi o grevă dacă se intervine la timp. Să vedeţi, cîtorva indivizi le-a. intrat în cap ideea că muncitorii ar trebui să aibă un sindicat care să menţină salariile şi să pună condiţii patronilor, şi chiar şeful de echipă al domnului Dryfoos era în fruntea acestei iniţiative. îşi dădeau seama că, în clipa în care domnul Dryfoos va afla, şeful de echipă era pierdut. Au aşteptat momentul potrivit să-l aibă pe domnul Dryfoos la mînă, după

părerea lor, cînd totul mergea strună şi fiecare om preţuia cît greutatea sa în aur, şi-a- tunci au venit şi i-âu cerut să semneze un angajament că-1 va ţine pe şeful de echipă pînă la sfîrşitul trimestrului sau pînă ce-şi va incheia activitatea la şantierul Dryfoos şi Hendry, amenînţîndu-1 că altfel părăsesc toţi lucrul. Domnul Dryfoos şi-a dat seama că e ceva necurat la mijloc, dar nu ştia exact ce ; şi-a dat seama că se află in mîinile lor şi, bine-nţeles, a semnat. De fapt nimeni n-avea nimic cu omul acela, era un lucrător minunat, care-şi făcea totdeauna datoria. Păcat că-i intraseră-n cap asemenea idei şi-l * zăpăciseră. Domnul Dryfoos a semnat şi apoi a stat cuminte.

March observă că Lindau asculta cu un interes mereu crescînd şi-l auzi şoptind în germană

— Ce ruşine ! Ce ruşine !

Fulkerson continuă *

— Nu mult după aceea au început să scoată ghearele, dar domnul Dryfoos se făcea că nu pricepe. Era de acord cu orice, patron mai înţelegător ca el nici că se putea găsi, nu era lucru pe care să i-1 ceară şi să nu-1 aprobe cu cea mai mare plăcere. Şi totul a mers bine şi frumos, ca o petrecere de nuntă, pînă ce, într-o dimineaţă, a apărut la şantierul Dryfoos şi Hendry o echipă întreagă de muncitori proaspăt angajaţi, escortată de un
grup de soldaţi cu armele pregătite, şi cam cincizeci de muncitori s-au trezit fără slujbă. în viaţa mea n-am văzut o mulţime aşa de înnebunită.

— Bine lucrat, rosti Kendricks care privea lucrurile din punct de vedere pur estetic. O asemenea coup ar avea un efect fantastic într-o piesă.

— Ce trădare mîrşavă ! îi spuse Lindau lui March în germană. E un trădător mizerabil ! Nu mai pot rămîne aici. Trebuie să plec.

Se lupta să se ridice, în timp ce March îl ţinea de mînecă şi-l implora pe şoptite :

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu face asta. Lindau ! Dacă ai venit aici, ai datoria faţă de dumneata să nu faci astfel de scene. Toată împrejurarea i se părea a fi hazlie ; nu-şi putea stăpîni rîsul.

Ceilalţi dezbăteau împrejurarea şi probabil nu baraseră de seamă atitudinea lui Lindau, care reuşi sâ se slă-

pînească şi spuse oftînd :

— Ai treptate. Trebuie să am râblare.

Beaton îi spunea lui Dryfoos :

— Păcat că soldaţii n-au putut trage cîteva focuri înainte de a pleca.

— Nu, n-a fost nevoie, spuse Dryfoos. Am reuşit să destram sindicatul. Am ajuns la o înţelegere cu alte echipe ca să nu fie angajat nici un muncitor decît dacă jură că nu e sindicalist. Dacă deveneau violenţi — fără îndoială că erau împuşcaţi. Dar nu s-a ivit nici o primejdie. Totdeauna poţi fi sigur că, în limp, aceşti indivizi ajung să se sfişie intre ei.

— Uneori însă, interveni colonelul Woodburn care pîndise momentul prielnic pentru a-şi etala din nou teoriile, creează o mulţime de nccazuri la început. Cum a fost cu marea grevă de la căile ferate din 77.

— îmi închipui că atunci au fost necazuri destul do serioase, domnule colonel, spuse Fulkerson. Dar cei ce-şi asumă răspunderea de a încălca legea şi a paraliza industria unei ţări ca ţara noastră, în general, sfîr.şesc prost.

— Da, domnule, în general, şi. într-o oarecare măsură. totdeauna. Dar excepţiile sînt totdeauna posibile, după cum sînt şi surprizele. Şi, dacă stăm puţin să ne gîn- dim, o să ne dăm cu toţii seama că. în sistemul nostru, există totdeauna posibilitatea apariţiei unei excepţii. Adevărul este că oamenii aceia deja ţin în mîinile lor soarta jocului. O grevă in întregul sindicat din transporturi ar duce la moarte prin înfometare toată coasta -Atlanticului intr-o săptămînă. Revolta muncitorilor ar putea izbucni în zece puncte diferite, iar guvernul dumneavoastră n-ar putea să deplaseze nici măcar un singur soldat fără ajutorul muncitorilor din transporturi.

— Asta aşa e, spuse Kendricks impresionat de caracterul dramatic al situaţiei. îşi închipuia un roman pe această temă ca şi cum l-ar fi scris deja.

— De ce nu scrie careva *Războiul găinilor ?* întrebă Fulkerson. Ar fi grozav.

— Exact lâ asta mă gîndeam şi eu, domnule Fulkerson, spuse Kendricks.

— Telepatie, spuse Fulkerson rîzînd, caz tipic de transfer de gînduri. Să stai de vorbă cu March despre asta. *Mie* unuia mi-ar plăcea grozav să am aşa ceva în *Magazinul bilunar.* S-ar vorbi mult despre asta.

— Poate că oamenii ar ajunge să şi gîndească nu numai

să vorbească despre asta, spuse colonelul Woodburn.

— Să vă spun ceva, rosti Dryfoos cu buzele atît de încleştate. încît bărbuţa îi ajunsese aproape la orizontală, dac-ar fi după mine, n-ar exista pe tot cuprinsul ţării nici sindicatul muncitorilor din transporturi şi nici un alt sindicat.

— Cum ! strigă Lindau. Tumneafoastră aţ vroi se opriţ zindicatur de la muncitor ?

— Da, aşa aş face.

— Şi ce aţ face cu zindicatur de la capitalist ? Trus- tur, companii, cartelur ? Aţ vroi se luaţ drept de la unele ţi se daţ la altele ?

— Da, domnule, aşa aş face, spuse Dryfoos privindu-1 cu răutate.

Lindau era pe punctul de a se dezlănţui în proteste furioase, dar March îi puse rugător o mînă pe umăr, iar Lindau se întoarse şi-i spuse în germană :

— Dar e o mişelie, o mişelie ! Ce fel de om este acesta ? Cine este ? Are inimă de piatră !

Colonelul Woodburn interveni tăios :

— N-aţi putea face aşa ceva, domnule Dryfoos, în acest sistem social. Iar dacă aţi încerca, din pricina legilor privitoare la complicitate şi la alte asemenea lucruri, aţi declanşa deznodămîntul mai curînd decît v-aţi fi aşteptat. Societatea dumneavoastră comercială şi-a clădit castelul pe nisip. Este destinată pieirii. Dar mi-ai părea rai s-o vădpierind înainte de vreme.

— Aveţ drept, domnule, spuse Lindau, ar fi per:-'. Eu sper se reziste pînă cînt el simţ putregai pe ei, ea Hc-rodot. Tar cLnt moment sosit şi cînt el zdrobit sub greu-tate de la corupţion proprii, ţe va veni ?

— E greu de presupus că un sistem ca acesta se **poate** destrăma de bunăvoie, ca vechea republică din Veneţia, spuse colonelul. Dar cînd vor **pieri** şi ultimele vestigii **a;e** societăţii comerciale, atunci ne **vom** apuca sâ rec;).i- struim. Şi vom reconstrui nu **pe** temelia falsei **libertăţi p?** care o predicaţi dumneavoastră, ci pe temelia responsabilităţii... a responsabilităţii. Cei luminaţi, cei **înstăriţi, i** cultivaţi, vor fi răspunzători în faţa autorităţii centrali', fie el împărat, duce sau preşedinte — numele n-are importanţă — în ceea ce priveşte venitul naţional şi **apăra**rea naţională, şi vor fi răspunzători în faţa claselor muncitoare de toate categoriile **în** ceea ce **priveşte** starea locuinţelor, a pămîntului şi uneltelor şi **dreptul perma**nent la muncă. **Clasele** muncitoare **vor** fi **răspunzătoare** în faţa clasei înstărite în ceea ce priveşte păstrarea demnităţii sale în vreme de pace şi se va supune ordinelor acesteia în vreme de război. Cei bogaţi îi vor feri pe cei săraci de primejdia unei producţii anarhice şi de distrugerea ce o vedem acum, de pericolele din afară şi de foamete în interiorul ţării, iar cei săraci...

— Nu, nu, nu ! strigă Lindau. Asta o se face ştatul... popor întreg. Ţine muncesc o se primesc şi o se menînc, iar ţine nu muncesc o se mor din fome. Tar nimeni nu trebui se mor din fome. El o se mergi la ştat. Şi ştat o se dai la el lucru şi pine. Popor o se ai şosele şi fabrici şi mine şi pămînt şi o se folosesc pentru popor. Seraci şi bogaţi nu o se mai fii, rezboi nu o se mai fii. Care putere o se ai curaş se atace popor unit în aşa freţii ?

— Scena leul şi mielul, rosti Fulkerson care, dup! atîta şampanie, nu-şi mai dădea bine seama ce spune.

Nimeni nu-1 băgă în seamă, iar colonelul Woodburn îi spuse tăios lui Lindau :

— Dumneavoastră propovăduiţi palernalismul, domnule !

— Iar lumneafoastră foidalism, tomnule, ripostă bă- trînul.

Colonelul nu răspunse. Se lăsă o tăcere pe care nimeni nu îndrăzni s-o tulbure, pînă ce Fulkerson spuse :

— Ei, ia staţi puţin ! Dacă s-ar întîmpla ca vreuna din aceste minuni să se-mplinească, ce s-ar alege de *Magazinul bilunar ?* **Cine-ar mai avea nevoie de March ca redactor ? Cum şi-ar mai vinde Beaton tablourile ? Cine-ar mai publica poezioarele satirice şi nuvelele domnului Kendricks ? Ce s-ar alege din operele de binefacere ale lui Conrad ?**

Cei menţionaţi zîmbiră, aprobind astfel gluma lui Fulkerson ; dar nici Lindau, nici colonelul nu scoaseră nici un cuvînt ; Dryfoos privea încruntat în jos. Un ospătar trecu oferind ţigări de foi, iar Fulkerson luă una. îi tăie vîrful, se aplecă spre capodopera simbolică unde pîlpîia încă flăcăruia coniacului şi spuse :

— Mă întreb dacă o mai fi rămas destul gaz natural ca să-mi aprind ţigara.

Nu reuşi decît să stingă flacăra şi să dărîme figurina de zahăr, care se risipi în bucăţi pe masă.

— Mă întreb dacă aşa va arăta întregul Moffit la sfirşitul bătăliei dintre muncitori şi capitalişti. Sper ca acest accident să nu fie un semn rău la adresa dumneavoastră, domnule Dryfoos.

— îmi asum riscul, spuse Dryfoos aspru.

Se ridică automat, iar Fulkerson îi spuse ospătarului :

— Poţi să serveşti cafeaua în bibliotecă.

Acolo discuţia nu se mai înfiripă. Lindau refuză să ia loc şi se retrase salutîndu-i pe toţi cu o plecăciune semeaţă ; după ce-şi fumă ţigara, colonelul Woodbui'n dădu mîna ceremonios cu toată lumea şi plecă ; ceilalţi ii urmară exemplul. March rămase cu

impresia că Dryfoos îşi luase rămas-bun de la el pe un ton sec şi rece.

VII

A doua zi de dimineaţă, March îl întîlni pe Fulkerson pe scările de la intrarea în sediul redacţiei, unde ajunsese mai tîrziu decît de obicei. Chipul lui Fulkerson nu trăda nici un fel de suferinţă ca urmare a petrecerii din seara anterioară, lucru care se vedea însă clar pe chipul lui March. Fulkerson îi făcu vesel un semn cu mîna şi-i spuse:

— Ce mai face bietul tău cap ? şi izbucni în rîs cu subînţeles. Nu prea te-ai sculat o dată cil privighetorile azi-dimineaţă. Bătrînul e aici, stă de vorbă cu Conrad şi e într-o formă excelentă. Te pune la pămînt. Ei ce zici, ne-am distrat de minune, nu-i aşa ? Dar ce zici de bătrînul Lindau şi de colonel, nu s-au distrat şi ei minunat? Cred că niciodată n-au mai avut o ocazie aşa de grozavă să-şi lanseze teoriile. Doamne, ce ne-au mai sufocat! Cobor să discut puţin cu Beaton despre coperta numărului de Anul nou. Cred c-ar trebui s-o facem în trei-patru culori, dacă vrem să sărbătorim cumva evenimentul.

Dispăru mai înainte ca March sâ reuşească să se adune şi să-l întrebe ce căuta Dryfoos la birou la ora aceea matinală ; de obicei venea după-amiaza, în drum spre casă.

Prezenţa lui îi trezi presimţirile sumbre cu care plecase de la petrecerea din seara trecută, cu toate că veselia lui Fulkerson părea să le contrazică ; mai tîrziu, March încercă să înţeleagă dacă această bună dispoziţie se datora abilităţii ce o constatase uneori la Fulkerson sau unei intenţii cinice de a se amuza la gîndul că-1 lasă singur cu bătrînul, care-şi făcu apariţia în biroul său nu mult după ce ajunse acolo.

Pe faţă i se citea un soi de mînie mută ; îşi încleştase fălcile atît de strins, încît la început nici nu reuşi parcă să le deschidă. Fără a-şi pierde vremea cu formalităţile de politeţe, întrebă : -

— Ce face neamţul ăla ciung pentru revistă ?

— Ce face? repetă March întrebarea, aşa cum ni se întîmplă tuturor cînd ni se adresează o întrebare poruncitoare şi jignitoare.

— Da, domnule, ce face ? Scrie pentru revistă ?

— Cred că vă referiţi la Lindau, spuse March. Nu vedea de ce n-ar răspunde la întrebarea lui Dryfoos, şi se

hotărî să nu tină seama de termenii în care fusese formulată. Nu, nu scrie în sensul obişnuit al cuvintului. Face traduceri: citeşte publicaţiile străine şi-mi semnalează articolele pe care le consideră interesante. Dar v-am mai spus şi altă dată...

— Ştiu foarte bine ce mi-ai mai spus. Şi ştiu şi ce este. Este un agitator al muncitorimii, prin ideile sale comuniste. E un străin ca mulţi alţii veniţi din ţările unde n-au mîncat în viaţa lor o masă pe săturate şi care, în clipa cînd s-au văzut cu burta plină, încep să bage zîzanie între ai noştri şi muncitori. De la ăştia ni se trag şi grevele şi sindicatele şi societăţile secrete. Vin aici să ne distrugă cre- dinţa şi să ne facă atei. Ăştia merită să fie spînzuraţi ! N-au decît să se ducă-napoi dacă nu le place aici. Vor să ne distrugă ţara '.

March nu-şi putu stăpîni un zîmbet auzind aceste cuvinte care se succedau rapid şi sacadat, trădînd mînia lui Dryfoos.

— Nu înţeleg la cine vă referiţi cînd vorbiţi despre „ăştia", dar cred că bietul Lindau şi-a făcut din plin datoria pentru a salva ţara. Nici mie nu-mi place întotdeauna felul său de a vorbi, dar sînt convins că este unul dintre cei mai buni şi mai cinstiţi oameni şi că e la fel de credincios ca şi mine. E prietenul meu şi nu permit şă fie judecat greşit.

— Puţin îmi pasă cc este, izbucni Dryfoos. Să nu-1 mai prind pe-aici. Nu mai are voie să capete de lucru de la această revistă. Iţi cer să-l dai afară !

March rămăsese în picioare la birou, căci se ridicase să-l întîmpine pe Dryfoos. Acum se aşează şi începu să-şi deschidă scrisorile.

— M-ai auzit ? urlă bătrînul. Iţi cer să-l dai afară !

— Scuzaţi-mă, domnule Dryfoos, rosti March reuşind cu greu sâ se stăpînească. In această problemă nu vă recunosc nici un fel de autoritate. Angajarea mea ca redactor la *Magazinul bilunar* s-a făcut de către domnul Fulkerson. Am ţinut totdeauna cont de părerile dînsului.

— Puţin îmi pasă de domnul Fulkerson ! Nu-1 priveşte deloc treaba asta, replică Dryfoos, deşi părea oarecum derutat de atitudinea lui March.

— 11 priveşte chiar foarte mwlt, după părerea mea, răspunse March cu un calm care nu era decît aparent. Ştiu că sînteţi proprietarul publicaţiei, dar nu pot, doar pe acesl considerent, să accept orice sugestie a dumneavoastră. în arară de domnul Fulkerson, nimeni n-are dreptul să-mi spună cum s-o conduc.

Dryfoos îl fulgeră cu privirea şi-l întrebă ameninţător i

— Vrei să spui că n-ai de gînd să-l dai afară pe vagabondul ăla bătrin ? Vrei să spui că trebuie să-i dau bani şi de acum încolo unui om care-ar fi dispus să-mi taio capul, dac-ar putea ? !

— Nu spun nimic, domnule Dryfoos, răspunse March.' Obrajii i se aprinseseră şi adăugă: Dar vă spun categoric că dacă veţi mai rosti asemenea cuvinte la adresa lui Lindau, unul din noi va fi nevoit să părăsească încăperea. Refuz să vă ascult.

Dryfoos îl privi uimit, apoi îşi îndesă pălăria pe cap, ieşi din birou şi cobori scările cu paşi[1] hotăriţi; Mardi simţi că i se strecoară în suflet un fel de milă^-care nu era în întregime numai pentru el însuşi. Poate că în cele din urmă el va avea cel mai mult de suferit, dar deocamdată îi părea rău că-1 învinsese pe bătrîn ; şi i se făcea ruşine la gindul că Dryfoos il înfuriase aşa de tare. îşi dădea seama că n-are prea multe argumente în apărarea generozităţii Şi altruismului lui Lindau şi nu încercase niciodată să-i ţină partea pe tărîmul economiei politice, în relaţia sa cu Dryfoos nici n-ar fi putut adopta o poziţie diferit â de cea pe care o adoptase şi se gîndi mulţumit că procedase bine refuzînd să accepte instrucţiuni şi ordine de la el. Şi totuşi era oarecum nemulţumit de victoria sa prezentă, nu numai pentru că aceasta ameninţa poziţia sa viitoare, ci şi pentru că-şi dădea seama că, furat de valul dc mînie, fusese destul de nedrept în privinţa autorităţii lui Dryfoos în această problemă. Se simţi tentat să se ducă acasă şi să-i spună soţiei sale ce se întîmplase şi să înceapă imediat pregătiri pentru viitor. îşi stăpîni însă slăbiciunea şi-şi văzu de treabă automat, deschise scrisorile şi manuscrisele de pe birou dînd dovadă de acea putere de dedublare a gîndurilor specifică oamenilor cu imaginaţie bogată. Se bucură cînd Conrad Dryfoos, după ce aşteptase probabil să se convingă că tatăl său nu se iai întoarce, veni de la contabilitate şi deschise uşa birou- ui

lui March cu o figură îngrijorată.

— Domnule March, începu el, sper că nu v-a spus ᶜ-ata vreo vorbă pe care n-o veţi putea uita. Ştiu că era foarte furios, iar cînd e furios e capabil să spună lucruri pe care apoi le regretă.

Văzînd atitudinea împăciuitoare a fiului în numele tatălui său — atitudine total diferită de cea pe care ar fi adoptat-o bătrînul cel trufaş — March începu să rîdă.

— Da' de unde ! Mă tem că lucrurile stau tocmai invers : cred că eu i-am spus tatălui tău nişte lucruri pe care nu va putea să le treacă cu vederea, Conrad.

îi spunea tînărului pe nume, pe de-o parte, ca să-l poată deosebi de tatăl său, pe de alta, din pricină că se molipsise de la Fulkerson, iar pe de alta, dintr-un sentiment de afecţiune care probabil se manifesta firesc aşa.

— Ştiu că n-a dormit azi-noapte după plecarea dumneavoastră, continuă Conrad, şi, bine-nţeles, asta l-a făcut mai irascibil. Şi a fost gi'ozav de afectat de unele lucruri spuse de domnul Lindau.

— Şi eu m-am frămîntat mult, spuse March. Lindau n-ar fi trebuit să vină acolo deloc.

— Nu, răspunse Conrad, fără a fi parcă întru totul sincer.

— l-am şi spus domnului Fulkerson. L-am prevenit că Lindau ar putea avea o astfel de ieşire. Faptul că l-a invitat a fost nedrept şi faţă de el, şi faţă de tatăl tău.

— Domnul Fulkerson a avut cele mai bune intenţii, răspunse Conrad. A făcut-o pentru că l-a jignit atunci cînd a vorbit despre pensia lui.

— Aşa este, dar a fost o greşeală. Ştia că Lindau nu se abate de la principiile sale, cum le spune el ; iar unu] dintre principiile de bază este demascarea celor bogaţi, indiferent dacă este sau nu momentul potrivit. Nu-mi amintesc exact ce-a spus aseară, dar am fost convins că l-am oprit de la o ieşire cu adevărat violentă. Şi totuşi se pare că tatăl tău s-a înfuriat grozav.

— Da, ştiu, spuse Conrad.

— Na sînt de acord cu Lindau, fără îndoială. Cred că, printre cei bogaţi, se găsesc tot atîţia oameni buni, cum-

secade şi cinstiţi, cîţi se găsesc printre cei săraci şi că pot fi la fel de generoşi şi de săritori. Dar Lindau susţine un adevăr parţial, care poate face mai mult rău decît întregul adevăr şi...

— Adevăr parţial ? ! îl întrerupse tînărul.

— Doar nu crezi şi *tu* în ideile lui Lindau ? !

March se lăsă pe spate sprijinindu-se de scaun şi-l privi cuprins de satisfacţie; astfel, fără să vrea, îl observă pe Fulkerson, care stătea în uşă, probabil de mai mult timp, iar în clipa următoare îl auzi spunînd :

— Salutare, salutare ! Care-i pricina ? Şi Conrad îţi cere socoteală din pricina lui Lindau ?

Tînărul se întoarse şi, văzînd chipul zîmbitor şi radios al lui Fulkerson, ieşi din birou ca şi cum, in starea de spirit în care se afla, n-ar fi putut suporta prezenţa acestui om atît de zeflemitor.

March simţi că-1 cuprinde şi pe el din nou furia.

— Scuză-mă, Fulkerson, dar spune-mi : ştiai cind ai plecat de ce vroia să stea de vorbă cu mine domnul Dryfoos ?

— Ei nu, nu prea ştiam, spuse Fulkerson luînd loc pe scaunul său- obişnuit şi privindu-1 pe March pe deasupra spătarului. Mi-am dat eu seama că-1 roade ceva şi mi-arn zis c-ar fi bine să nu-1 zgîndăresc prea mult. Mi-am închipuit că o să-ţi ţină o lecţie cu privire la amicul Lindau.

Fulkerson izbucni în rîs. March rămase serios.

— Domnul Dryfoos, spuse el încercînd să facă impresie asupra lui Fulkerson printr-o exprimare simplă, a venit şi mi-a poruncit să-l eliberez pe Lindau de angajamentul la revistă, să-l dau afară, după cum s-a exprimat el.

— Serios ? întrebă Fulkerson cu aceeaşi voioşie. Bătrînul este un om de afaceri din creştet pînă-n tălpi. Păi, cred că n-o să-ţi fie greu să găseşti pe altcineva să facă treaba lui Lindau. In oraşul ăsta mişună filologii cu burta goală. Şi tu ce-ai spus ?

— Ce-am spus ? repetă March. Ascultă, Fulkerson, pentru tine poate asta-i o glumă, dar pentru *mine* nu. Nu sînt obişnuit să mi se vorbească de parc-aş fi băiat de prăvălie şi să mi se dea ordin să concediez un om sensibil
şi instruit ca Lindau ca pe un mccanic beţiv. Iar dacă tu aşa m-ai cunoscut...

— Ei, stai aşa, March ! N-are rost să iei în serios purtarea bătrînului. N-a vorbit serios... nu ştie să se poarte, dacă stăm să ne gîndim bine.

— In cazul ăsta, *eu* ştiu să mă port, spuse March. Am refuzat să primesc ordine de la domnul Dryfoos, a cărui autoritate în conducerea *Magazinului bilunar* n-o recunosc şi l-am trimis la tine.

— Nu zău ? ! se minună Fulkerson. E proprietarul revistei !

— Nu-mi pasă cine e proprietarul revistei, spuse March. încă de la început am dus tratative numai cu tine şi las lucrurile în seama ta. Ce hotărăşti în privinţa lui Lindau ?

— Ei, mai bine renunţă la caraghiosul ăla bătrin, spuse Fulkerson. într-un fel sau altul o să se descurce el şi o să scăpăm de-o mare belea.

— Şi dacă nu sînt de acord să renunţ la el ?

— Ei, haide, March, nu spune asta ! începu Fulkerson.

— Şi dacă nu sînt de acord să renunţ la el, repetă March, ce-ai de gînd să faci ?

— Să fiu al naibii dacă ştiu ce-o să fac, spuse Fulkerson. Sper că totuşi n-ai să iei această hotărire. Dacă bătrînul a mers atît de departe, încît să stea de vorbă cu tine înseamnă că e hotărît, aşa că probabil e mai bine să renunţăm de la bun început.

— Vrei să spui că n-ai să fii alături de mine în ceea ce consider a fi de datoria mea, într-o chestiune de principiu?

— Fără-ndoială, March, spuse Fulkerson împăciuitor, am să fac ceea ce cred că e bine. Dar Dryfoos este proprietarul revistei....

— Nu şi al meu, spuse March ridieîndu-se. A făcut o mică greşeală în clipa în care mi-a vorbit ca şi cum aş fi fost proprietatea lui. Iar în clipa cînd — March îşi puse pălăria şi-şi luă pardesiul din cui — ai să-mi prezinţi scuze din partea lui sau ai să vii să-mi spui că n-ai reuşit să-l convingi să-mi ceară scuze şi că eşti gata să fii alături de mine, abia atunci am să-mi reiau locul la acest birou. Pînă atunci demisia mea îţi stă la dispoziţie.

Porni spre uşă, dar Fulkerson îl opri.

— Ascultă, March. Să nu faci una ca asta ! Ce dracu, nu-ţi dai seama în ce situaţie mă pui ? Hai, stai jos şi să

discutăm puţin. Am să-ţi arăt... am să-ţi dovedesc... ei, fir-ar al dracului de neamţ beţiv ! Nu merită să se facă atîta tevatură în jurul lui. Ducă-se-ncolo şi, cu timpul, o să-l potolim pe bătrîn !

— Am impresia că nu prea ne-nţelegem, domnule Fulkerson, spuse March cu multă demnitate. Poate că n-o să reuşim niciodată să ne-nţelegem. Dar vă las pe dumneavoastră să judecaţi.

Mai făcu un pas, iar Fulkerson se dădu instinctiv la o parte şi-l lăsă să treacă, privindu-1 uluit. Pentru March, uimirea plină de regret a celuilalt era oarecum amuzantă şi era cit pe-aci să zîmbească, dar îşi spuse că împrejurarea era pentru el la fel de nefericită ca şi pentru Fulkerson, aşa că nu zîmbi. Sentimentul de indignare îl îndîrjea în hotărîrea de a accepta orice consecinţe în locul supunerii faţă de un om ca Dryfoos ; simţea cu acuitate că relaţia cu el îl înjosise şi-l cuprinse iarăşi nemulţumirea de la început, legată de lipsa de sinceritate a lui Fulkerson; totodată i se strecurau în suflet presimţiri sumbre. Nu numai din pricină că-şi dădea seama că se desparte de o activitate ce-i adusese din ce în ce mai multe bucurii, dar şi pentru că-şi dădea seama că joacă pe o singură carte siguranţa, belşugul şi liniştea familiei sale şi că, pierzîn- du-le, va pierde tot ceea ce pentru majoritatea oamenilor reprezintă frumuseţea şi bucuria vieţii. Constată — cu spaima firească a oricărui bărbat cinstit — că pune in primejdie însăşi existenţa familiei sale, mînat fiind de mîndrie şi onoare, lucruri de care probabil nu avea dreptul să ţină scama avînd în vedere posibilele necazuri ulterioare. înţelegea, aşa cum înţelege orice supus, indiferent cît de frumos sau de comod este jugul pe care-1 poartă, că fiinţa sa aparţine altcuiva, a cărui voinţă este lege pentru el. Sentimentul său de revoltă este străbătut, cînd şi cînd, de dorinţa josnică de a se întoarce şi de a-i spune lui Fulkerson că totul e-n ordine şi că cedează. Pentru a pune capăt luptei şi suferinţei sale, iuţi pasul, aşa incit se trezi că ajunge acasă aproape în fugă.

Probabil că, fără să-şi dea seama, făcuse mai mult zgomot cu cheia, căci deschizînd uşa, constată că soţia lui venise să-i deschidă:

— Vai de mine, Basil, de ce te-ai întors ? ! Ţi-e rău ?

Eşti grozav de palid. De fapt, nici nu mă mir. Nici că te mai duci vreodată la un banchet al domnului Fulkerson ! Nu rezişti la aşa ceva şi o să ai stomacul deranjat o săptămână. Doamne, ce infierbîntat eşti ! Eşti lac de transpiraţie ! Ai să te îmbolnăveşti !

îi luă pălăria pe care o legăna într-o mînă şi, cu blîndeţe şi nerăbdare, il făcu să se aşeze pe un fotoliu.

— Ce s-a întîmplat ? S-a întîmplat ceva ?

— S-a întîmplat tot ce se putea întîmpla, spuse el, regăsindu-şi glasul după ce tuşi răguşit de cîteva ori, iar apoi îşi descărcă sufletul într-o spovedanie încîlcită şi îngrămădită, iar dînsa nu reuşi să priceapă întreaga situaţie decît după ce-1 supuse unui lung interogatoriu.

în cele din urmă rosti:

■— Eram sigură că Lindau o să te bage-n bucluc.

March se simţi jignit pînă-n adîncul sufletului şi exclamă cu reproş în glas :

— Isabel!

— Of, Doamne, ştiu ! răspunse ea şi începu să plîngă. Nici nu mă mir că n-ai vrut să-mi spui mai nimic despre banchet azi de dimineaţă. Ani văzut eu, dar am crezut că eşti doar puţin mahmur şi n-am insistat. Păcat că n-am făcut-o ! Dacă-mi spuneai ce-a zis Lindau, îmi dădeam seama ce-o să iasă din asta şi-ţi puteam da un sfat..:

— M-ai fi sfătuit, întrebă March, să mă supun unei asemenea constrîngeri şi să accept cu umilinţă o hotărîre crudă îndreptată împotriva unui om care mi-a fost cindva prieten ?

— Ce întîmplare nefericită ţi l-a scos în cale ! Probabil că va treljui să plecăm. Tocmai ne obişnuisem la New York şi-ncepusem să ne simţim bine. Nici nu ştiu încotro s-o pornim ; parcă nu ne mai simţim bine la Boston ; şi nici n-am putea trăi acolo numai din două mii de dolari; mi-ar fi şi ruşine să încerc. De fapt, nici nu ştiu unde am putea trăi din banii ăştia Poate în vreun sat unde nu există nici şcoli, nimic din cele necesare copiilor. Oare ce-or să zică cînd o să le spunem, bieţii de ei ?

Fiecare cuvînt se înfigea ca o lovitură de pumnal în inima lui March, atît de sensibilă cînd era vorba de ai săi ; în ciuda experienţei îndelungate, care-i arătase cu cîtă uşurinţă îşi alină femeile suferinţele plîngînd, lacrimile soţiei sale îi sfîşiau totdeauna sufletul ; cea mai mică suferinţă a copiilor pricinuită de el îl făcea să se simtă un

adevărat ucigaş. Soţia sa lua lucrurile mult mai în tragic decît se aşteptase, cu toate că-şi închipuise că-i va adresa o serie de cuvinte, sau poate numai priviri, destul de grave. Se aşteptase să aibă unele neplăceri, dar neplăceri ce-1 priveau direct — manifestări de compătimire, care l-ar fi apăsat, l-ar fi stînjenit —, dar nici nu-i trecuse prin minte că va fi pus în faţa unui punct de vedere îngust, meschin, pur domestic, legat de posibila catastrofă a familiei, punct de vedere ce-1 neglija pe el complet şi viza doar ceea ce era mai apăsător şi mai dezolant în această perspectivă. Era insuportabil. Îşi luă din nou pălăria, spe- rînd vag că soţia sa va încerca să-l oprească, şi ieşi grăbit din casă. Hoinări fără ţintă pînă ce-şi dădu seama că i s-a făcut o foame grozavă, intră într-un restaurant şi luă prînzul şi, cînd plăti, încercă să-şi închipuie cum s-ar simţi dacă acela ar fi cu adevărat ultimul său dolar.

Se întoarse acasă spre mijlocul după-amiezii sperînd în chip meschin că Fulkerson a trimis un mesaj de împă- ciuire sau că-1 aşteaptă acolo să rediscute problema. Dar din nou îl întîmpină în uşă soţia lui, deşi parcă era altă femeie decît cea pe care o lăsase acasă plîngînd de di- mineaţă.

— Le-am spus copiilor, zise dînsa zimbind şi oferind o scuză pentru absenţa sa de la masa de prînz, că probabil ai foarte mult de lucru, că nu ştiu precis, dar a trebuit să te întorci la redacţie.

— Credeai c-am să mă întorc, Isabel ? întrebă March cu o privire plină de suferinţă. Dacă-mi ceri tu, mă întorc şi fac ce mi-a ordonat Dryfoos. Te asigur că, fiind atacat clin două părţi, sînt destul de îngrozit. [1]

— Ce prostie, spuse ea, sînt întru totul de acord cu ceea ce-ai făcut. Dar stai jos şi nu mai umbla de colo-colo şi ajută-mi să-mi dau seama dacă am înţeles totul bine. Sigur că trebuia să mă descarc şi eu.

Îl puse să repete toată discuţia cu Dryfoos şi să-i redea ■exact propriile sale cuvinte. Din cînd în cind, pe măsură ce-1 urmărea, exclama : „Minunat!“, „Frumos din partea lui !“ sau „Ah, ce bine-mi pare că i-ai zis-o !“ In cele din urmă rosti :

— Ei, şi acum să privim lucrurile din punctul lui de vedere. Să încercăm să fim cît se poate de obiectivi

înainte ■de a merge înainte.

— Sau înapoi, interveni March trist. Lucrurile stau cît se poate de simplu : el este proprietarul revistei.

— Bine-nţeles.

— Şi este perfect îndreptăţit să crcadă că voi ţine seama de interesele sale băneşti...

— Ah, interesele astea băneşti mizerabile ! N-ai vrea să nu mai fie bani în lume ?

— Ba da, sau dacă nu, să fie mai mulţi bani în lume..: Iar eu eram întru totul de acord cu acest lucru. N-am pierdut nici o clipă din vedere acest aspect, pe care am considerat că am datoria să-l respect încă de cînd am înţeles legătura dintre el şi revistă.

— Da, în privinţa asta pot depune mărturie în faţa oricărei instanţe. Ai făcut-o într-o măsură mult mai mare decît am reuşit eu s-o fac, Basil. Şi exact la fel s-au petrecut lucrurile şi cu indivizii ăia îngrozitori de la asigurări.

— Ştiu, spuse March încercînd să rămînă insensibil la vorbele ei măgulitoare sau, cel puţin, să arate că nu le merită. Ştiu că spusele lui Lindau l-au jignit şi înţeleg de ce-a considerat că are dreptul să-l pedepsească. Singura mea obiecţie este că n-avea dreptul să-l pedepsească prin mine.

— Aşa ? ! rosti doamna March pe un ton întrebător.

— Dacă se punea problema să folosim *Magazinul bilunar* ca pe un purtător al ideilor ciudate ale lui Lindau — cu toate că nu sînt chiar aşa de ciudate, s-ar putea să le fi luat in cea mai mare parte de la Ruskin — atunci atitudinea mea era neîntemeiată, sau cel puţin ar fi trebuit să-mi pun problema dacă nu cumva asemenea idei ar putea dăuna revistei.

— Nu văd în ce măsură ar fi mai dăunătoare decît articolele de elogiere a sclaviei, scrise de colonelul Woodburn, interveni doamna March.

— Stai puţin, spuse March imparţial, putem publica* fără să ne afecteze, zece articole de elogiere a sclaviei, care nu se va mai întoarce niciodată. Dar dacă am publica un singur articol pe tema sclaviei, despre care Lindau- susţine că încă există, unii cititori ne-ar lua-o în nume de rău, iar efectul s-ar resimţi la contabilitate. Dar nu asta-i problema. Legătura lui Lindau cu *Magazinul*

bilunar este aproape pur automată. Nu este decît un simplu traducător al unor schiţe şi povestiri, pe care mi le prezintă mai întîi mie, şi nu se pune deloc problema că ideile lui ne fac rău, ci că eu sînt transformat în braţul care-1 pedepseşte pentru ideile lui. Asta nu vreau să se intimple, aşa ceva n-am să fac niciodată !

— Dacă ai face-o, spuse soţia lui, te-aş desconsidera total. La început n-am înţeles cum stau lucrurile. Am crezut că eşti pornit împotriva lui Dryfoos numai pentru că ţi-a vorbit pe un ton poruncitor şi pentru că nu vroiai să-i recunoşti autoritatea. Dar acum sînt alături de tine, Basil, cu trup şi suflet, cum spune nesuferitul ăla de Fulkerson. Dar, cine şi-ar fi putut închipui vreodată că va lua poziţie împotriva ta ?

— Nu ştiu, spuse March gînditor, dacă eram îndreptăţiţi să ne aşteptăm la altă atitudine. Principiile lui Fulkerson sînt meschine ; sînt principiile omului de afaceri, iar tot ceea ce este bun în el este secundar şi total rupt de etica şi metodele sale. Din fire este un om generos şi drept, dar viaţa l-a învăţat să-şi plece capul şi să înşele, aşa cum ne-a învăţat pe toţi.

— Pe *tine* nu te-a învăţat aşa ceva, Basil.

— Să nu contezi pe asta. Poate din pricină că eu sînt un elev mai slab. Dar mă întreb dacă intr-adevăr îl dispreţuiesc pe Fulkerson mai mult pentru atitudinea sa de ' azi dimineaţă decît pentru vorbele lui de grosolană măgulire rostite la adresa lui Dryfoos aseară. De-abia le-am putut suporta. ,

Soţia sa îi ceru să i le repete, iar apoi spuse :

— Intr-adevăr, e îngrozitor. Nu m-aş fi aşteptat din partea domnului Fulkerson.

— Poate că n-a făcut-o decît pentru a menţine cursul discuţiei şi pentru a-i da bătrînului ocazia să spună şi el cîte ceva, zise March împăciuitor. Rezultatul a fost mai urit, pentru că Dryfoos n-a reuşit să meargă pe drumul indicat de Fulkerson.

' — Şi totuşi a fost oribil, insistă soţia lui. Eu, una, am terminat-o cu domnul Fulkerson.

— N-am apucat să-ţi povestesc despre discuţia mea cu Conrad Dryfoos după plecarea tatălui său, continuă March după o pauză şi-i relată ceea ce se petrecuse între el şi tînăr.

— Bănuiesc că a avut loc un schimb de cuvinte între tată şi fiu, înainte ca bătrînul să vină la mine, şi asta l-a

înfuriat.

— Da, dar ce curios că fiul unui astfel de om poate avea o asemenea atitudine ! Crezi că-i spune şi tatălui lui lucrurile astea ?

— Nu ştiu, dar îmi închipui că, în felul său blînd, Conrad e în stare să spună oricui ceea ce gîndeşte. Poate că trebuie să-l luăm drept un tip excentric.

— Bietul băiat ! Totdeauna mă întristează puţin. Are o expresie grozav de tristă. Cred că nu l-am văzut niciodată cu adevărat fericit, poate doar în seara aceea, la doamna Horn, cînd stătea de vorbă cu domnişoara Vance. Şi chiar şi atunci m-a întristat mai mult ca oricînd.

— Ţinînd cont de convingerile lui, nu-1 invidiez deloc pentru viaţa pe care o duce acasă. Poate că şi pentru bătrînul Lindau ar fi la fel de insuportabilă.

— Ei, lasă, spuse doamna March, hai să nu ne mai gîndim la ei şi să vedem ce facem noi.

începuseră să analizeze căile şi mijloacele pe care le aveau la dispoziţie, cum şi unde vor locui, ca urmare a rupturii intervenite între March şi *Magazinul bilunar.* Din salariul primului an nu reuşiseră să agonisească nimic ; se pregătiseră doar să economisească, dar nu puteau conta pe nimic sigur in afară de cei două mii de dolari. Şi totuşi îşi imaginară un viitor în care reuşeau să trăiască uşor numai din aceşti bani şi din ceea ce mai cîştiga March din scris. Urma să devină un luptător liber şi să lupte în slujba oricărei idei pe care o va considera justă; nu avea nici un fel de lanţuri sau oprelişti. Se întorceau la Boston animaţi de hotărîrea eroică de a face tot ceea ce le era mal neplăcut; s-ar fi întors în propria lor locuinţă, dacă n-ar fi închiriat-o din nou ; dar, în orice caz, doamna March era de un ajutor substanţial luînd persoane în gazdă, cu casă şi masă, sau numai închiriindu-le camere. Dădeau bătălii grele, dar în cele din urmă ieşeau învingători.

— Principalul este să fii drept, spuse ea. Sînt mult mai fericită decît aş fi fost dacă ai fi venit acasă şi mi-ai fi spus că ai făcut ceea ce ţi-a cerut Dryfoos şi că ţi-a dublat salariul.

— Cred că n-aş fi făcut asta nici într-un caz, nici în celălalt, spuse March simplu.

— Ei, nu contează. Am dat numai un exemplu.

Trăiau amîndoi clipe de uşurare şi de exaltare aşa cum
trăiesc cei ce iau viaţa de la început în orice condiţii.

— Sper că eşti încă destul de tînăr, Basil, spuse ea şi refuză să accepte părerea lui că amîndoi fuseseră cindva mai tineri.

Se auzi o bătaie în uşă ; cînd se întorceau de la şcoală, copiii băteau la uşă, iar mama lor le deschidea.

— Să le spunem chiar acum ? întrebă ea şi dădu fuga să deschidă uşa, înainte ca March să-i răspundă.

Copiii nu erau singuri. Fulkerson, zîmbind cu gura pînă la urechi, era împreună cu ei.

— March e acasă ? întrebă el.

— Domnul March este acasă, răspunse soţia lui cu un aer măreţ. Este în birou, şi-l conduse într-acolo, în timp ce copiii se îndreptau spre camerele lor.

— Ei bine, March, e-n regulă ! strigă Fulkerson cînd il văzu. Bătrînul s-a potolit.

— Dacă aveţi de discutat probleme serioase, poate că..., începu doamna March.

— Vai, dar nu vrem să plecaţi,, spuse Fulkerson. îmi închipui că March v-a povestit. I

— Da, i-am povestit, spuse March. Nu pleca, Isabel. Ce vrei să spui, Fulkerson ?

— Tocmai s-a întors acasă şi m-a trimis pe mine să-ţi transmit scuzele sale. Şi-a dat seama că n-avea rost să-ţi vorbească aşa cum ţi-a vorbit şi-şi retrage cuvintele. Venea chiar el dacă-i ceream, dar i-am spus că mă descurc şi singur.

Fulkerson părea aşa de fericit că lucrurile se aranjaseră, iar soţii March ştiau cu cită amabilitate se preocupă de problemele lor, încît la început se molipsiră în chip irezistibil de starea lui de spirit. Simţiră că alunecă amîndoi de pe culmile virtuţii pe care le atinseseră, iar March făcu o tentativă de a-şi menţine poziţia întrebînd :

— Şi Lindau ?

— Ei, Lindau rămîne în seama mea, spuse Fulkerson.' Tu n-o să mai ai de-a face cu el. Am să-l expediez treptat.

—■ Vrei-să spui că domnul Dryfoos îşi menţine părerea privitor la concedierea lui Lindau ? întrebă March.

— Da' nu-i vorba de nici o concediere, protestă Fulkerson. E foarte simplu : dacă n-ai să-i mai trimiţi de lucru, n-o să mai aibă ce lucra. Iar dacă o să vină pe-acolo, poţi să-l... O să fie trimis la mine.

March clătină din cap, iar soţia sa oftă şi simţi cum este smulsă din sînul vieţii dulci, la care se readaptase foarte repede, şi aşezată iarăşi alături de soţul ei, pe culmea rece a principiilor morale.

— Nu merge, Fulkerson. Eşti foarte drăguţ, dar, la urma urmei, tot acolo ajungem. Mi-aş fi putut continua munca şi fără scuzele domnului Dryfoos ; şi-a depăşit, mtr-adevăr, autoritatea, dar asta e o chestiune măruntă. As fi trecut-o cu vederea dat fiind că nu ştie să se poarte în lume, dar nu pot fi de acord cu concedierea lui Lindau — pînă la urmă tot acolo ajungem, indiferent dacă o fac eu sau o faci tu, indiferent dacă e o faptă bună sau rea — numai pentru că susţine o părere sau alta.

— Dar nu pricepi că bătrînul tocmai aceste păreri nu le admite ? N-are nimic cu el, ca om. Probabil că nu există om care să-l admire pe Lindau, în unele privinţe, mai mult decit bă*.rinul Dryfoos.

— Am înţeles. Vrea să-l pedepsească pentru părerile lui. Eu nu pot fi de acord cu aşa ceva nici direct, nici indirect. Nu-i publicăm părerile şi are tot dreptul să şi le menţină, indiferent dacă domnul Dryfoos este sau nu de acord cu ele.

Doamna March considerase că nu se cuvine să intervină în discuţie, dar acum veni şi se aşeză pe scaunul de lîngă soţul ei.

— Măi, fir-ar să fie ! exclamă Fulkerson răvăşindu-i părul cu amîndouă mîinile. Ce să mă fac ? Bătrînul coia să plece neapărat.

— Iar eu nu sînt de acord cu plecarca lui, spuse
— Şi dacă el pleacă, pleci şi tu ?
— Dacă pleacă el, plec şi eu.
Fulkerson se ridică.
— în fine ! O să văd ce pot face. Mă tem că bătrîmil nu va accepta, March. Vorbesc serios. Poate totuşi te ră2-gîndeşti. M-aş... mi-ai face mie, personal, un serviciu. Mi pui în mare încurcătură. îţi dai seama că trebuie să ale; între voi.
March nu spuse decît:
— Da, trebuie să fii ori de partea lui, ori de partea mea.
— Stai aşa ! Ne vedem mîine dimineaţă. Nu face nici o mişcare...
— Ah, n-am ce mişcare să fac, spuse March zîmbintf trist. Toate mişcările au încetat, asta-i tot.
După ce Fulkerson plecă, se lăsă pe scaun şi oftă adine.
— Asta-i prea mult. Credeam c-am încheiat capitolul.
— Nu, spuse soţia lui. Parc-aş fi dus o bătălie pentru a doua oară.
— **Bine că cel puţin e un război sfînt.**
— Nu pot suporta nesiguranţa. De ce nu mi-ai spus de-a dreptul că, în nici un caz, nu te mai întorci acolo.
— Puteam s-o fac, şi astfel mă acopeream de glorie. N-o să reuşească să-l convingă pe Dryfoos. Cred că arnîn- doi am prefera să ştergem ce-a fost, dacă am putea.
— Probabil.
Nu reuşiră să-şi redobîndească entuziasmul pierdut, demnitatea pierdută. La cină doamna March îşi întrebă copiii dacă le-ar plăcea să se întoarcă definitiv la Boston.
— Cum, dar ce, plecăm de-aici ? întrebă Tom iară entuziasm.
— Vroiam doar să ştiu ce părere aveţi, spuse ea, privind pe furiş, spre soţul ei.
— Dacă ne-ntoarcem, spuse Bella, vreau să locuim pe Back Way. E tare urît în cartierul de sud.
:— Atunci ar trebui să mă duc la Harvard şi să stau în gazdă la Cambridge. *Aş* ajunge la voi mai uşor dacă aţi fi pe Back Way.
Părinţii. îşi zîmbiră trist şi, auzind măreţele planuri de viitor ale copiilor, March se hotărî să facă tot posibilul per.tru a satisface dorinţele lui Dryfoos. Le sugeră să

meargă la teatru, vrînd astfel s-o distragă pe soţia sa de la grijile care desigur o f rămîntau.

— Am putea merge la *Vechiul cămin,* propuse el, cu o tristă ironie pe care n-o sesiză decît soţia sa.

— Da, să mergem ! strigă Bella.

In timp ce se pregăteau, sună cineva la uşă, iar Bella se duse să deschidă şi se întoarse spunîndu-i tatălui ei că a venit domnul Lindau.

— Spune că vrea să-ţi vorbească numai Q clipă. E în salon. Nu vrea nici să stea jos, nu vrea nimic.

— Ce-o fi vrînd ? întrebă doamna March dind glas dezamăgirii tuturor.

Pe chipul lui Lindau March citi semne de furtună. Stătea în mijlocul camerei cu un aer grav şi foarte trist.

— Eu ved că tu pleci, spuse el, nu ţin mult pe tine. Eu venit se aduc înapoi reviste şi banii asta. Eu nu pot se lucrez acum pentru tine şi se ţin bani care luat deşa. Asta nu banii cinstiţ, banii cîştigat cu muncă. Asta banii făcut din speculaţion, din asuprire muncitor, din lipsele de la oai serac. de un om... Aici fiecare dolar şi fiecare, cent zint. Eu simţit parcă sînge pe ei ist.

— Cum aşa, Lindau ? începu March, dar bătrînul îl întrerupse.

— Mu spune nimic la mine, Basil ! Nu am aşteptat de la tine. Tu cunoscut zentimentele mele. De ce nu spus la mine ale cui banii pleteşt ? Ah, eu nu fac finofat la tine. Nu ai gîndit la asta. Tar eu am gîndit, şi eu finofat, la fel cum om ala, dacă eu banii de la el păstrez. Dacă tu din început spuneai la mine, dacă tu zincer la mine erai. Tar nj face nimic. Tu poţi mai departe se mergi, tu vez lucrur alte fel. Tu ai familie, eu zingur zint. Eu zingur muncesc, eu zingur mor de fome cînt nu muncesc. Tar am inima curate şi cînt muncesc şi cînt mor de fome. Tă banii înapoi la om ala. Eu am milă pentru el. Eu nu vroi la el se super, tar nu pot se ved la el şi banii lui otrave zint.

March încercă să discute cu Lindau, să-i dovedească inutilitatea, nedreptatea şi absurditatea demersului său; în final, nu făcură altceva decît să se enerveze amindoi, iar Lindau plecă copleşindu-1 pe March cu o avalanşă de cuvinte germane, în care-1 făcea şi pe el la fel de vinovat ca şi pe cel pe care Lindau îl numea stăpînul lui.

— Vezi, e cam nebun, bine c-ai scăpat de el, spuse

doanrna March. Acum nu mai ai nici un motiv să te cerţi cu Dryfoos şi poţi să mergi înainte.

— Da, spuse March, dar tare aş vrea să nu am sentimentul că merg pe furiş. Doamne, ce zi lungă am avut! Parc-a trecut un veac de azi-dimineaţă.

— Da, un mileniu. Oare ce se mai poate întîmpla ?

— Nimic, sper. Aş vrea să mă culc.

■— Cum, nu mergi la teatru ? se văicări Bella.

— La teatru ? ! Ah, da, bine-nţeles. Aş vrea să mă culc. după ce ne-ntoarcem acasă, iar March se amuză de expresia uimită a fiicei sale. Haideţi ! E gata Tom ?

IX

Fulkerson plecă de la familia March atît de tulburat, incit nu se simţi în stare să dea ochii cu cei pe care-i înveselea în mod obişnuit la masa doamnei Leighton. Din acest motiv, precum şi din alte motive ascunse, se duse să ia masa la Maroni. Nu se aştepta să mai obţină ceva de la Dryfoos imediat ; îşi dădea seama că Dryfoos are desigur sentimentul că a făcut o mare concesie în privinţa lui March şi că, dacă ar reuşi să mai obţină ceva de la Dryfoos, asta s-ar putea întîmpla numai după ce bătrînul va lua masa de seară. Nutrea însă şi speranţa vagă şi nesigură că s-ar putea să-l întîlnească pe Lindau la Maroni şi să obţină de la el o oarecare concesie, vreun cuvînt de scuză sau de regret pe care să-l poată transmite lui Dryfoos, găsind astfel calea de a relua discuţia cu acesta ; poate că, atunci cînd va afla cum stau lucrurile, Lindau însuşi va hotărî să-şi încheie colaborarea cu *Magazinul bilunar,* de dragul lui March, limpezind astfel situaţia. In disperarea sa, Fulkerson se simţea în stare să-i sugereze această soluţie lui Lindau înlr-o formă delicată sau chiar să-l sfătuiască fără ocolişuri să procedeze astfel, nu-i păsa prea mult de soarta lui Lindau, dar îl interesa grozav soarta revistei.

Dar nu-1 găsi pe Lindau la Maroni; îl găsi doar pe Beaton. Şedea la masă, cu faţa spre uşă, cînd intră Fulkerson, aşa că acesta veni şi se aşeză firesc lîngă el. Expresia solemnă din ochii mari ai lui Beaton îl îndemnă să-şi descarce sufletul şi, în timp ce-şi desfăcea şervetul încă umed (lucru firesc pentru lenjeria puţină şi deseori spălată de la Maroni) şi-l întindea pe genunchi, Fulkerson spuse :

— Te-am căutat azi-dimineaţă să discutăm despre numărul de Anul nou şi m-am necăjit grozav că nu te-am găsit. Probabil însă că mi-am făcut probleme degeaba.

— De ce ? îl întrebă Beaton scurt.

— Păi, nu sînt sigur că o să mai apară numărul de Anul nou.

— De ce ? îl întrebă Beaton din nou.

— E război între îngerul păzitor şi redactorul literar în legătură cu marele traducător şi poliglot.

— Lindau ?

— Lindau il cheamă.

— Ce-o fi vrînd redactorul literar după expunerea de idei pe care a făcut-o Lindau ieri seară ?

— Nu ştiu ce vrea, dar, după părerea lui, întrucît ideile lui Lindau n-au influenţat activitatea lui în cadrul revistei, March nu admite să servească drept instrument în sancţionarea lui Lindau. Bătrînul a cerut să fie dat afară, după cum s-a exprimat el.

— Atitudinea lui mi se pare destul de corectă, spuse Beaton imparţial, în timp ce se gîndea, cuprins de o uşoară neliniştе, la consecinţele pe care acest război le-ar putea avea asupra propriei sale situaţii. Ultima sa vizită acasă îl făcuse să înţeleagă că nu-şi mai putea neglija datoria de a înapoia familiei sale ajutorul pe care i-1 dăduse ; cum mama lui era bolnavă, iar tatăl lui îmbătiînea, trebuia să înceapă să-i ajute într-un fel, dar pînă acum îşi cheltuise salariul mai repede decit reuşea să-l cîştige ; cînd intrase Fulkerson, tocmai se întreba dacă va reuşi să-l deleimine să-i mărească leafa, amenинţîndu-1 că renunţă la slujbă, şi-şi spunea ce bine-ar fi dacă ar fi des

tul de îndrăgostit de Margaret Vance, sau măcar de Christine Dryfoos, ca să se însoare cu ea, reuşind să ajungă doar la concluzia tristă că, de fapt, o iubeşte cu adevărat pc Alma Leighton, care nu avea bani şi care, după toate aparenţele, n-avea nici măcar dorinţa de a se căsători din dragoste.

— Ei, ce-ai de gînd să faci ? întrebă el istovit.

— Să fiu al naibii dacă ştiu ce-o să fac, spuse Fulkerson. Am alergat toată ziua incercînd să repar lucrurile — războiul a izbucnit azi-dimineâţă, imediat după micul dejun — iar la un moment dat chiar am crezut c-am izbutit. L-am făcut pe bătrin să-şi dea seama că i-a vorbit cam prea autoritar lui March ; că, de fapt, ar fi trebuit să-i transmită prin mine dorinţele sale ; şi că este de acorg să mă ocup eu de concedierea lui Lindau, fără ca March să aibă vreo legătură cu treaba asta. Am crezut c-am ieşit basma curată, dar March susţine că scuzele şi regretele sînt foarte bune în felul lor, dar nu schimbă cu nimic esenţa problemei.

— Care este esenţa problemei ? întrebă Beaton, turnîndu-şi puţin Chianti; în timp ce punea sticla pe masă, se gîndea că, dacă ar bea apă în loc de Chianti, i-ar putea trimite tatălui său trei dolari pe săptămînă în contul vechilor datorii, şi se hotărî să facă acest lucru.

— Esenţa problemei, după părerea lui March, este pedepsirea lui Lindau pentru părerile sale personale. Susţine că dacă-1 dau eu afară e acelaşi lucru ca şi cînd l-ar da *el* afară.

— Problema ar putea fi privită şi aşa, spuse Beaton. îşi bău vinul şi se gîndi că o să bea vin numai de două ori pe săptămînă sau că o să-i ceară lui Maroni să-i păstreze jumătatea de sticlă rămasă şi o să-i trimită tatălui său doi dolari. Şi-acum ce-ai de gînd să faci ?

— Asta nu ştiu nici eu, răspunse Fulkerson cu regret. După o clipă spuse disperat : Tu ai cap bun, Beaton ! De ce nu-mi dai o idee ?

— De ce nu renunţi la March ? îi sugeră Beaton.

— Imposibil ! spuse Fulkerson. L-am făcut să plece din Boston şi să vină aici, îmi place cum lucrează, nimeni nu s-ar dărui revistei ca el. Mi-e... prieten.

Fulkerson rosti aceasta cu toată seriozitatea de care era capabil, ceea ce era un soi de tristeţe.

— Mă rog, dacă-ţi dă mîna să ţii la idealuri, spuse Beaton ridicînd din umeri, te felicit. Pentru mine sînt prea costisitoare. Atunci, de ce nu te descotoroseşti de Dryfoos ?

Fulkerson izbucni intr-un rîs sumbru.

— Dă-i înainte, amice ! Ţi-ar face plăcere să-mi pui puţină sare pe rană ? Nu-ţi face scrupule !

Tăcură amîndoi o vreme, apoi Beaton spuse :

— Bănuiesc că nu te-ai mai dus încă o dată la Dryfoos.

— Nu. Am venit aici să prind puteri înainte de a-1 aborda din nou. Dar parcă bucătarul lui Maroni s-a prostit. Nu mâ tentează să măninc nimic.

— Mîncarea e la fel de proastă ca de obicei. După o clipă adăugă ironic, căci amărăciunea lui Fulkerson îi mai alina propria amărăciune şi era tentat s-o prelungească atîta timp cît era amuzantă. De ce nu încerci să recurgi la un ambasador extraordinar şi ministru plenipotenţiar ?

— Ce vrei să spui ?

— Pune-1 pe caraghiosul ăla bătrîn să meargă la Dryfoos în numele tău.

— Care caraghios bătrîn ? Bătrînii caraghioşi roiesc ca muştele.

— Sudistul.

— Colonelul Woodburn ?

— 'Mda.

— Mi-a făcut într-adevăr impresia că i-a plăcut de colonel, medită Fulkerson cu glas tare.

— Categoric i-a plăcut. Pentru imaginaţia încîkită a lui Dryfoos, Woodburn, cu ideile sale idioate despre sclavia patriarhală, e un adevărat cavaler. O să-l asculte orbeşte şi o să facă tot ce-o să-i spună Woodburn, zîmbi Beaton cinic.

Fulkerson se ridică şi-şi luă pălăria şi haina.

— Ai dat lovitura, amice !

Ospătarul veni să-l ajute să se îmbrace ; Fulkerson îi strecură un dolar în palmă.

— Las-o-ncolo de haină ! Poţi să dai săracilor ce-a rămas din cina mea, Paolo ! Dă-mi mîna, Beaton ! Mi-ai salvat viaţa, amice, deşi nu cred c-ai avut de gînd s-o faci.

Prinse mîna lui Beaton şi o strînse solemn, iar apoi ieşi aproape în fugă.

Cind ajunse la doamna Leighton, tocmai se servea cafeaua, iar Fulkerson luă loc alături de ceilalţi şi încercă

să-i învioreze datorită speranţelor sale renăscute. îi reveni pofta de mîncare şi cu toate că spusese că n-o să servească decît cafeaua, se răzgîndi şi mîncă şi felurile anterioare. Dar cum interesul său era foarte presant, nu-i ascunse domnişoarei Woodburn că e nerăbdător să stea de vorbă numai cu dînsa, dintr-un anumit motiv. Cînd reuşi să facă acest lucru, i se păru că el singur aranjase lucrurile deşi poate că nu le aranjase chiar singur.

— Mă bucur grozav că am prilejul să vorbesc numai cu dumneavoastră, spuse el îndată, şi, în timp ce ea aştepta să vadă ce mai spune, el făcu o pauză, apoi spuse cu disperare în glas : Vreau să mă ajutaţi şi, dacă nici dumneavoastră nu mă puteţi ajuta, înseamnă că nimeni nu mă poate ajuta.

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă ea. Situaţia e chiar aşa de gravă ? Ce s-a întîmplat ?

— E foarte gravă, spuse Fulkerson. Am nevoie de ajutorul tatălui dumneavoastră.

— Credeam că vreţi să vă ajut eu /

— Da, vreau să mă ajutaţi în legătură cu tatăl dumneavoastră. Probabil că ar trebui să-i vorbesc imediat, dar mi-e tare frică de dinsul.

— Şi nu vă e frică de *mine ?* Nu prea mă măguliţi, domnule Fulkerson. Ar trebui să vă fie frică de mine mult mai mult decit de tata.

— Ah, aşa e ! Ştiţi, în faţa dumneavoastră sînt complet paralizat, aşa că nu mai simt nimic.

— Vai, ce paralizie minunată ! Da'... spuneţi-mi despre ce este vorba.

— Vă spun. Numai... numai că nu reuşesc să-ncep.

— Poate reuşesc să-ncep eu pentru dumneavoastră.

— Nu, n-o să reuşiţi. Dumnezeu mi-e martor că aş vrea grozav să vă las. Uitaţi cum stau lucrurile.

Fulkerson işi trecu miinile prin păr şi apoi, după o scurtă şovăire, îi povesti brusc toate cele întîmplate. Nu considcră necesar să-i explice în amănunt natura insultei pe care Lindau i-o adusese lui Dryfoos, căci nu era sigur că ca va reuşi să înţeleagă, dar se scuză pe larg pentru necazurile pe care i le pricinuia şi-şi exprimă uimirea că s-a hotărît să procedeze astfel. Furat de grija ca nu cumva să se fi făcut de rîs, uită de ce-i spusese toate acestea ; dar - ei îi făcu probabil

plăcere faptul că i-a mărturisit totul şi spuse :

— Păi, cred că nu veţi reuşi să vă respectaţi idealul de prietenie decît adoptînd aceeaşi poziţie ca domnul March.

— Idealul de prietenie ? Cum adică ?

— Vai, dar credeţi că noi nu ştim ? Domnul Beaton a spus că sînteţi un adevărat cavaler al prieteniei şi că aţi fi gata să faceţi orice sacrificiu în numele ei.

— Serios ? întrebă Fulkerson gîndindu-se ce uşor l-ar sacrifica pe Lindau în acest scop. Pînă acum nu-şi dăduse seama cu cît cavalerism era capabil să trateze o astfel de problemă, dar acum începu să vadă lucrurile într-o lumină nouă şi se miră că putuse să nutrească, fie şi numai pentru o clipă, ideea de a-1 abandona pe March.

— Dar trebuie să recunosc, continuă domnişoara Woodburn, că nu vă invidiez cînd mă gîndesc la urmă-? toarea dumneavoastră întîlnire cu domnul Dryfoos. Cred că trebuie să staţi de vorbă cu dînsul imediat.

Părerea ei îi aminti lui Fulkerson de scopul mărturi-sirilor sale.

— Păi aici am nevoie de ajutorul dumneavoastră. Mi-am epuizat toate resursele de influenţă asupra lui Dryfoos.

— Vai de mine ! Doar nu vă-nchipuiţi că *eu* aş putea avea vreo influenţă ? !

Rîseră amîndoi de dezamăgirea hazlie cu care dînsa făcuse această propunere absurdă, iar Fulkerson spuse :

— După părerea mea, aţi fi capabilă să-l convingeţi pe loc.

— Vai, vă mulţumesc, domnule Fulkerson ! spuse ea cu prefăcută modestie.

— N-aveţi pentru ce. Dar nu am nevoie să mă ajutaţi în legătură cu Dryfoos, ci în legătură cu tatăl dumnea-voastră. Aş vrea să se ducă dinsul să stea de vorbă cu Dryfoos în numele meu .şi... mi-e frică să-l rog.

— Bietul domn Fulkerson ! spuse ca, iar tonul cu care rosti aceste vorbe de compătimire comică îl înălţă în cul-mea fericirii. îşi spuse cu toată convingerea că nu există pe lume femeie mai spirituală, mai înţeleaptă, mai bună şi mai frumoasă.

— Veniţi cu mine chiar în clipa asta, dacă avem cale liberă !

Sc duse pină în uşa sufrageriei şi, privind prin încăperea întunecată, îl văzu pe tatăl ei în micuţa verandă citindu-şi ziarul de seară la lumina unei lămpi; din bucătărie se auzea glasul doamnei Leighton în dialog cu bucătăreasa, iar Alma se dusese în camera ei. Domnişoara Woodburn îi făcu semn lui Fulkerson cu mîna şi-i spuse :

— Duceţi-vă şi rugaţi-1 acum !

— Singur ? ! se sperie el.

— Vai, cîtă laşitate ! exclamă ea şi porni împreună cu el. Probabil că vreţi să-i spun eu totul.

— Păi, aş vrea măcar să faceţi începutul, domnişoară Woodburn, spuse el. Adevărul este că am trecut prin atîtea, că m-am cam săturat de povestea asta.

Domnişoara Woodburn înaintă şi puse o mînă pe umărul tatălui ei.

— Ascultă, tată ! Domnul Fulkerson vrea să-ţi ceară ceva şi m-a rugat s-o fac eu în locul său.

Colonelul îi privi prin ochelari cu expresia fioroasă pe care trebuie să o adopte unii bătrîni ca să nu le cadă ochelarii. Fiica sa continuă :

— E pus într-o situaţie deosebit de dificilă faţă da redactorul şi proprietarul revistei şi ar vrea să-i împaci tu.

— Nu ştiu dacă înţeleg exact despre ce este vorba, spuse colonelul, dar domnul Fulkerson poate conta întru totul pe bunăvoinţa mea.

— Nu înţelegi după ce ţi-am explicat ? se miră fata. Atunci nu văd alta cale decit să-i explicaţi dumneavoastră, domnule Fulkerson.

Fulkerson vorbea, iar colonelul asculta cu o satisfacţie gravă, diplomatică. Era o bucurie, chiar o onoare, după spusele sale, faptul că domnul Fulkerson apelase la el; trăia probabil in parte bucuria pe care i-o oferise altădată **prilejul de a aranja o întîlnire între bărbaţi într-o chestiune de onoare. Comparată cu misiunea de a răspunde uneî | provocări, misiunea aceasta de a rezolva o situaţie dificilă î trebuie să fi fost satisfăcătoare. Dar nu-şi trăda în nici un fel mulţumirea în timp ce făcea rezumatul cazului, pentru a-şi fixa clar în minte punctele importante.**

— Mă tem, domnule, spuse el cu sobrietatea cuvenită seriozității situației, că domnul Lindau l-a jignit pe domnul Dryfoos prin întrebările pe care le-a pus la dineul de aseară.

— L-a aţîţat ca pe-un taur care vede roşu înaintea ochilor, interveni Fulkerson ; dar imediat ar fi vrut să-şi retragă cuvintele, văzînd expresia de nemulţumire de pe chipul colonelului.

— Nu vreau să-mi dau păreri în privinţa domnului Lindau, continuă colonelul, iar Fulkerson îi fu reeunoscă- < tor pentru aceasta. Nu sînt de acord cu domnul Lindau, îl dezaprob total din punct de vedere sociologic, dar felul cum s-a desfăşurat discuţia i-a dat posibilitatea să-şi expună părerile şi avea dreptul să o facă, atîta timp cît nu cuprindeau nici o aluzie personală.

— Desigur, spuse Fulkerson, iar domnişoara Woodburn se aşează pe braţul fotoliului tatălui ei.

— Totodată consider, domnule, că, dacă domnul Dryfoos a simţit în cuvintele domnului Lindau o notă critică privitoare la felul cum a pus capăt grevei muncitorilor săi, avea dreptul să o respingă.

— întocmai, consimţi Fulkerson.

— Dar trebuie să vă fie foarte clar, domnule, că un om de o înaltă ţinută morală ca domnul March — vă mărturisesc că în această problemă sînt alături de dînsul din toată inima — nu se putea supune unei cereri de genul celei pe care mi-o prezentaţi.

— Da, înţeleg, spuse Fulkerson în timp ce, cu acea capacitate de dedublare a minţii omeneşti, îşi dorea să fie el şi nu colonelul cel al cărui păr îl pieptăna cu coada evantaiului domnişoara Woodburn.

— Domnul Lindau a avut dreptate din punctul său de vedere, încheie colonelul, iar domnul Dryfoos a avut de asemenea dreptate. Atitudinea domnului March este cît se poate de corectă...

Fiica sa se ridică de pe braţul fotoliului.

— Vai de mine î Dacă toată lumea are dreptate, cum o să ajungeţi să puneţi lucrurile la punct ?

— Da, spuse Fulkerson, după cum vedeţi nici unul nu poate ceda.

— Vă rog să mă scuzaţi, spuse colonelul, dar cazul

este de aşa natură îneît toţi pot ceda.

— Nu ştiu care din ei o să facă începutul.

Colonelul se ridică.

— Domnul Lindau trebuie să înceapă, domnule. *Noi* **trebuie să facem începutul discutînd cu domnul Lindau şi primind de la el confirmarea faptului că nu a vrut să-i aducă domnului Dryfoos nici un fel de jignire personală. Dacă părerea mea despre domnul Lindau este corectă, lucrul va fi uşor de realizat.**

Fulkerson dădu din cap.

— Dar asta n-ar ajuta la nimic. Dryfoos nu dă nici două parale pe intenţia lui Lindau de a-1 jigni sau nu. în privinţa asta, are un obraz gros ca pielea de elefant. Dar ceea ce detestă el sînt principiile lui Lindau şi susţine că nici un om care are asemenea convingeri n-are voie să fie angajatul său. Iar March susţine că nici un om nu trebuie pedepsit prin intermediul său pentru convingerile sale, indiferent care ar fi acestea.

Colonelul rămase o clipă tăcut.

•— Şi, în aceste condiţii, ce-aţi vrea să fac eu ?

— Am venit la dumneavoastră să-mi daţi un sfat.» m-am gîndit că poate-mi daţi o părere...

— Aţi vrea să stau eu de vorbă cu domnul Dryfoos ?

— Păi, cam aşa ceva, recunoscu Fulkerson. Ştiţi, domnule colonel, se grăbi el să adauge, ştiu că vă bucuraţi de multă influenţă asupra lui. Articolul dumneavoastră e poate singurul lucru pe care l-a citit din *Magazinul bilunar* **şi e mîndru că vă cunoaşte. Ştiţi, pentru el — şi aici Fulkerson recurse la metafora care-1 impresionase în exprimarea lui Beaton şi pe care o avusese tot timpul în minte — dumneavoastră sînteţi un adevărat cavaler. Ar fi mult mai multe şanse să accepte un lucru, dacă i l-aţi cere dumneavoastră, decît dacă i l-ar cere altcineva.**

— Sînteţi foarte amabil, domnule, spuse colonelul încercând să ţină piept vorbelor măgulitoare, dar mă tem că-mi supraestimaţi puterile.

Fulkerson îl lăsă să cîntărească în linişte problema, iar fiica sa îşi stăpîni nerăbdarea ţinîndu-şi evantaiul la gură. Indiferent ce se petrecea în mintea colonelului, în cele din urmă el rosti :

— Nu văd nici un motiv serios care să mă împiedice să acţionez în numele dumneavoastră, domnule Fulkerson, şi aş fi foarte fericit să vă pot fi de folos.

Dar — şi-l opri pe Fulkerson să-şi exprime mulţumirile grăbite —■ cred că am **dreptul să ştiu, domnule, ce cale veţi alege** în **caz de eşec.**

— Eşec ? ! repetă Fulkerson speriat.

— Da, domnule. Nu vreau să vă ascund faptul că această misiune nu este întru totul în conformitate cu sentimentele mele.

— Vă înţeleg, domnule colonel, şi vă asigur că apreciez aşa cum...

— N-are rost să trecem sub tăcere, domniile, faptul că există o serie de laturi ale caracterului domnului Dryfoos care dovedesc că nu este un adevărat om de lume. Ne-am mai referit la aceste lucruri şi altă dată, n-are rost să mai insist asupra lor acum. Aş vrea să vă spun doar că aseară bănuielile mele nu s-au infirmat în totalitate.

— Nu, recunoscu Fulkerson, care considera totuşi, în adîncul sufletului, că bătrînul se comportase foarte bine.

— Ceea ce vreau să vă spun este că nu pot accepta să acţionez în numele dumneavoastră ca un simplu intermediar a cărui nereuşită va lăsa lucrurile *in statu quo.*

— înţeleg, spuse Fulkerson.

— Şi aş vrea să am o idee, o convingere, în privinţa poziţiei dumneavoastră în acest diferend.

Colonelul îşi aţinti privirea aspră asupra lui Fulkerson, domnişoara Woodburn îşi plecă privirea ; Fulkerson îşi dădu seama că este pus la încercare şi întrebă, vrînd să cîştige timp :

— Cel dintre Lindau şi Dryfoos ? deşi ştia că nu asta este problema.

— Cel dintre domnul Dryfoos şi domnul March, spuse colonelul.

Fulkerson respiră adînc şi-şi adună tot curajul.

■— în această problemă pentru mine nu există altă cale : sînt alături de March în orice condiţii.

Colonelul îi strînse mîna, iar domnişoara Woodburn rosti:

— Dacă ar fi existat altă cale pentru dumneavoastră în această problemă, nu l-aş fi lăsat pe tata să facă nici măcar un pas.,

— Ah, în privinţa asta, spuse colonelul luîndu-i cuvintele în sens literal, v-aţi gîndit să mergem împreună ?

— De fapt, nu prea ştiu, cred că da.

— Cred că ar fi bine pentru mine să mă duc singur, spuse colonelul şi, îndemnat de experienţa sa în chestiune de onoare, adăugă : în asemenea chestiuni, cei direct implicaţi nu' pot apărea fără ca demnitatea lor să aibă de suferit. Cred că mi-am limpezit în minte toate aspectele şi cred că aş acţiona mai liber dacă l-aş întîlni pe domnul Dryfoos singur.

Fulkerson încercă să nu arate cîtă plăcere îi făceau aceste cuvinte. într-un fel se simţea înălţat la nivelul sentimentelor colonelului, deşi era greu de spus dacă starea lui izvora din disperarea că se aliase atitudinii lui March sau din speranţa renăscută că domnul Woodburn va reuşi în încercarea sa.

— Nu mi-e teamă să discut cu *Dryfoos despre povestea asta, spuse el.

— Nu este o chestiune de curaj, spuse colonelul. Este o chestiune de demnitate, de demnitate personală.

— Hai, tată, nu mai întîrzia, spuse fiica sa însoţindu-1 pînă la uşă şi dîndu-i pălăria în timp ce Fulkerson îl ajuta să se îmbrace. Mor de nerăbdare să văd cum se rezolvă lucrurile.

— Nu vreţi să vă însoţesc pînă acolo ? începu Fulkerson. Nu am să intru...

— Prefer să merg singur, spuse colonelul. Vreau să mai analizez lucrurile şi mă tem că am să fiu un tovarăş de drum cam plicticos.

Plecă, iar Fulkerson se întoarse cu domnişoara Wood- bum în salon unde, după spusele ei, se aflau doamna şi domnişoara Leighton. Nu se aflau acolo, dar dînsa nu se arătă dezamăgită.

~ Ei, acum sînt sigură, domnule **Fulkerson, că prie-**tenia este un adevărat **ideal** pentru **dumneavoastră.**

— Pentru mine ? **spuse** Fulkerson. **Ei, Doamne, dar** nu vedeţi că n-aveam **încotro** ? Şi-aşa îmi **tremură inima** ■ de frică. **Dacă tatăl dumneavoastră nu-1 îmbunează pe bătrin, sint un om pierdut. Dar** o **să-l convingă. Şi sînt | copleşit** de **recunoştinţă faţă** de **dumneavoastră, domni-** | **şoară Woodburn.**

Cu o mişcare a evantaiului, ea puse **capăt mulţumiri-lor lui.**

— **Cum adică, sînteţi un om pierdut ?**

— Păi, **dacă bătrînul rămîne** ferm pe poziţii, **iar** îu **,** răraîn alături de **March,** ne aruncă peste **bord pe amîndoi»** Dryfoos este proprietarul revistei : **o poate suspenda sau** ne poate suspenda, **ceea ce e** cam **acelaşi lucru din punctul** nostru de vedere.

— Şi atunci ? continuă fata.

— Şi atunci... nimic, pînă reuşim să **ne-sdunăm.**

•— Vreţi să spuneţi **că** domnul Dryfoos o **să vă con-**cedieze ?

— S-ar putea.

— Iar domnul March îşi asumă acest risc numai pentru un principiu ?

— Probabil.

— Iar dumneavoastră o faceţi numai pentru un ideal ?

— Nu se face s-o recunosc tocmai eu. Trebuie să am şi eu un ţel.

— Ei, Doamne, bărbaţii sint intr-adevăr minunaţi, tre-buie să recunosc ! oftă fata.

— Vai, dar femeile nu sînt cu nimic mai prejos, spuse Fulkerson cu o "Voioşie nervoasă. Cred că March ar fi re-nunţat dacă nu l-ar fi susţinut soţia lui. A fost cît se poate de aprigă în această problemă, e clar di ar fi preferat să sacrifice toate relaţiile soţului ei, decît să-l lase să dea înapoi un pas de la atitudinea sa iniţială. E destul de uşor pentru un bărbat să rămînă consecvent unui principiu atunci cînd are alături o femeie care-1 sprijină. Dar cînd trebuie să lupte singur...

— Domnule Fulkerson, spuse fata grav, *eu* voi rămîne alături de dumneavoastră în această chestiune, chiar dacă toată lumea se va întoarce împotriva dumneavoastră.

Ochii i se umplură de lacrimi şi-i întinse mîna.

— Adevărat ? ! strigă el- extaziat. în orice condiţii şi

pentru totdeauna, pentru toată viaţa ? Vorbiţi serios ?

îi strîngea mîna la piept încercînd să se apropie de ea. In sufletul şi pe chipul ei se perindau sentimente contradictorii : teamă, ruşine, duioşie.

— Nu credeţi că vorbesc serios ? întrebă ea cu glas răguşit.

— Nu, dar sper că vorbiţi serios. Căci dacă nu, nimic nu mai are importanţă.

Urmă o pauză foarte scurtă, doar o clipă de şovăire.

— Vorbesc cît se poate de serios.

Cînd privirile lor se despărţiră din nou, era zece şi jumătate.

— Acum trebuie să pleci, spuse ea.

— Dar colonelul... destinul nostru ?

— Colonelul vine adesori tîrziu şi nu mă tem pentru destinul nostru din moment ce hotărîrea noastră este luată.

îl privi cu ochii plini de lacrimi şi de visare.

— Totul o să se termine cu bine, spuse el. Nu se poate să nu fie bine, indiferent ce s-ar întîmpla. Dar cine-ar fi crezut una ca asta cind am venit în această casă acum trei ore şi jumătate...

— Acum trei ore şi jumătate ! exclamă ea. Acum trebuie sâ pleci. Sînt moartă de oboseală. Noapte bună. Poţi să vii miine dimineaţă să stai de vorbă cu... tata.

Deschise uşa şi-l împinse afară cu o fermecătoare violenţă, iar el coborî in goană scările rîzînd şi se opri drept în braţele tatălui ei.

— Vai, domnule colonel, tocmai plecam să vă ies în cale, spuse el, căci se gîndise într-adevăr s-o pornească pe jos în direcţia aceea ca să-şi mai revină din beţia fericirii.

— Regret nespus că trebuie să vă spun, domnule Fulkerson, spuse colonelul grav, că domnul Dryfoos rămîne neclintit pe poziţiile sale.

— Foarte bine, spuse Fulkerson cu netulburată bucurie, nici nu mă aşteptam la altceva. Oricum, drumul meu e limpede. Rămîn alături de March şi cred că n-o fi sfîr- şitul lumii dacă ne dă afară pe amîndoi. Vă sînt îndatorat

pe vecie, domnule colonel, nici nu şliu ce să vă spun. Nu jl vreau să vă mai reţin... e foarte tîrziu. Nc vedem mîine dimineaţă. Noapte bu...

Fulkerson nu-şi dăduse seama că despărţirea depinde de amîndoi. Colonelul îl prinse de braţ şi se întoarse din * drum împreună cu el.

— O să merg cu dumneavoastră spre casă. înţeleg că ţ sînteţi nerăbdător să aflaţi amănunte cu privire la discu- 1 ţia mea cu domnul Dryfoos, iar în expunerea care urmă ! nu-1 cruţă pe Fulkerson nici de cel mai mic amănunt. | Povestirea dură mai mult decît drumul făcut pe jos şi-i g ţintui vreme îndelungată pe scările clădirii unde se afla | redacţia *Magazinului bilunar.* Dar la sfîrşit Fulkerson | intră în casă cu inima atît de uşoară, de parcă ar fi ascul- î tat prorocirea celor mai îmbucurătoare perspective.

Pînă să-l întîlnească pe March la redacţie, a doua zi ; de dimineaţă, o uşoară, o foarte uşoară deprimare întunecase orizontul său aurit. îi strînse mîna lui March cu curaj şi spuse :

— Să ştii, March, că bătrînul rămîne pe poziţie. Iar apoi adăugă, cu sentimentul că rosteşte aceste cuvinte în prezenţa domnişoarei Woodburn : Iar *eu* rămîn ferm alături de *tine.* M-am gîndit mult şi prefer să fiu drept cu tine mai curînd decît nedrept cu el.

— îţi apreciez cum se cuvine motivele, spuse March, dar poate că totuşi o să reuşim să ne păstrăm aciele de eroism pentru altă dată. Deocamdată ne-a luat-o înainte Lindau.

îi povesti despre ultima vizită a lui Lindau şi pentru o clipă se priviră amîndoi cam jenaţi. Fulkerson îşi recapătă primul prezenţa de spirit.

— Bravo ! strigă el vesel. Asta ne scoate din cauză.

— Oare ? Nu sînt foarte sigur că mă scoate şi pe *mine* din cauză, spuse March, dar o spuse mai mult ca să-şi salveze demnitatea cam ciuntită decît ca pe o anticipare a unei linii de conduită în această problemă.

— Cum adică, ce-ai de gînd să faci ? întrebă Fulkerson. Dacă Lindau nu vrea să lucreze pentru Dryfoos, n-ai cum să-l obligi.

March oftă.

— Ce-ai de gînd să faci cu banii ăştia ?

Privi la teancul de bancnote pe care-1 aruncase pe

masă între ei. Fulkerson se scărpina în cap.

— Să fiu al naibii dacă ştiu. N-am putea face cumva să-i dăm celor săraci care-i merită, dacă reuşim să-i găsim ?

— Cred că n-avem dreptul să-i folosim în nici un fel. Trebuie să-i dai lui Dryfoos.

— Celor bogaţi care-i merită ? Ce-i drept, pe ăştia ii poţi găsi uşor. Bănuiesc că nu vrei să fii de faţă la tranzacţie..Nici *eu,* dar cred că n-am încotro.

Fulkerson adună banii şi-i duse lui Conrad. îl îndemnă să-i justifice în registru ca preţ al conştiinţei şi savură gluma mai mult decît o gustă Conrad. cînd află de unde provin banii.

în cursul dimineţii, Fulkerson reuşi să s'e detaşeze de impresia neplăcută lăsată de toată întîmplarea, aşa încît, dueîndu-se să ia prînzul, o întîmpină pe domnişoara Woodburn cu toată voioşia unui adevărat îndrăgostit. Cînd află de fericitul deznodămînt, dînsa se bucură la fel de mult ca şi Fulkerson, care-i adoptă părerea că aceasta era răsplata curajului cu care el înfruntase cele mai sumbre perspective. Ca toţi tinerii îndrăgostiţi, aveau amîndoi sentimentul că se află în cele mai bune relaţii cu zeiţa norocului şi că fericirea lor a fost special plănuită în desfăşurarea evenimentelor. Pluteau amîndoi într-o beţie a in- cîntării de sine şi a nesfîrşitei admiraţii reciproce : ea era sigură că el merita viitorul strălucit ce le surîdea amîndurora, ca şi cum şi-l cucerise printr-o faptă de înaltă nobleţe ; el simţea că privilegiul pe care i-1 acordase providenţa se datora în întregime faptului că avusese şansa incredibilă ca ea să-l prefere altor bărbaţi.

Colonelul Woodburn, care riu aflase încă secretul dragostei lor, nu reuşea, poate tocmai din acest motiv, să trăiască acelaşi sentiment de mulţumire în legătură cu deznodămîntul neaşteptat al întîmplării. Ceea ce lor li se părea o adevărată binecuvîntare pentru speranţele lor, colonelului i se părea — în ignoranţa sa — o soluţie caro implica un anume sacrificiu al sentimentelor personale, şi le dădu de înţeles acest lucru spunînd că acum s-ar cuveni să i se ceară lui Dryfoos sâ facă uncie declaraţii şi con» cesii teoretice ; fiica sa se grăbi să afirme că aşa ceva nu era deloc necesar, iar Fulkerson îi explică binevoitor de ce. Totul se terminase, ce rost mai avea să redeschidă dis-

cuţia ?

— Poate că n-are rost, recunoscu colonelul, şi adăugă : Mi-ar plăcea să am prilejul să-i ştring mîna domnului Lindau în prezenţa domnului Dryfoos şi să-i spun că-1 consider un om principial şi de onoare, un om de lume, domnule, şi că sînt fericit că am avut prilejul să-l întîlnesc.

— Vai, dar nici nu mă-ndoiesc că vei avea prilejul s-o faci cindva, rosti fiica sa grav. Şi noi toţi vpm face acelaşi lucru cu mare plăcere. Dar deocamdată cred că domnul Fulkerson a scăpat cu bine din această întâmplare.

PARTEA A CINCEA

I.

Aparent activitatea *Magazinului bilunar* işi reluă cursul obişnuit, jar, după părerea lui Fulkerson, lucrurile se restabiliseră cu totul după cele întlmplate. March rămăsese cu un sentiment de provizorat amestecat cu un profund sentiment de jenă fată de Lindau. Nu împărtăşea ideile lui Lindau, considera soluţia sa pentru înlăturarea răului la fel de impracticabilă ca şi cea a colonelului Woodburn. Dar, cu toate că gindea astfel şi că, pe bună dreptate, îl' considera pe Fulkerson vinovat de prezenta lui Lindau la dineul lui Dryfoos — căci numai zelul său 0 adusese acolo, în ciuda protestelor lui March — nu se putea elibera de acuzaţia că fusese nesincer cu Lindau. Ar fi trebuit să-i spună deschis cine este proprietarul revistei şi ce fel de om este cel ai cărui bani îi primeşte. Îşi spunea insă că n-ar fi putut lua niciodată în serios atitudinea lui absurdă faţă de o clasă socială care reprezintă jumătate din avuţia naţională ; şi trăia clipe de revoltă la gîndul propriei sale umiliri în faţa lui lindau. clipe cînd găsea că este monstruos să-i înapoieze* barai lui Dryfoos ca şi cum ar fi fost prada unui jefui Lor. în asemenea momente, soţia lui era alături de el şi-i spunea că e o mare uşurare faptul

că neamţul acela bâirîn şi plicticos nu mai vine pe la ei. Au fost nevoiţi sâ le dea copiilor o explicaţie evazivă, căci nu le era prea u*or să le spună că tatăl lor trăieşte din banii pe care Lindau refuză să-i primească şi că tatăl lor are dreptate, iar Lindau nu. Toate acestea accentuau resentimentul doamnei March faţă de Lindau, cît şi faţă de Dryfoos, care, de comun acord, il puseseră pe soţul ei într-o situaţie falsă. Ba ajunsese chiar

să-l urască pe Dryfoos mai mult decît pe Lindau. Dryfoos hu mai vorbise cu March de cînd renunţase Lindau la lucru şi nu mai adăugase nimic la mesajul de scuze'transmis prin Fulkerson. După cîte ştia March, Dryfoos fusese lăsat să creadă că Lindau încetase pur şi simplu să mai lucreze din motive personale, ce nu-1 priveau direct. Nu mşi vorbeau niciodată despre el şi, din mîndrie, March nu-1 întrebase nici pe Fulkerson, nici pe Conrad, dacă bătrînul ştie că Lindau i-a înapoiat banii. Evita să stea de vorbă cu Conrad, căci simţea că, dacă o va face, va ajunge, fără să vrea, să îndrepte discuţia spre diferendul avut cu tatăl său. Îşi dădea seama că nici prietenia desăvîrşită dintre el şi Fulkerson nu mai era ca altădată. In final, Fulkerson dăduse dovadă de curaj şi noblețe, dar reticenţa sa iniţială fusese pentru March măsura caracterului său, într-un anumit sens, şi nu putea trece peste faptul că se dovedise a fi sub nivelul dorinţelor sale:

Nu reuşea să-şi dea seama dacă Fulkerson împărtăşeşte stînjeneala sa. Cu timpul n-o mai simţi nici March, iar Fulkerson, dacă totuşi avusese acelaşi sentiment, pentru el fusese mult mai trecător fiind ameţit de fericirea iubirii sale norocoase. Fulkerson intră în iarnă strălucitor de parcă se apropia primăvara şi spuse că, dacă totuşi exista vreo lună mai plăcută decît noiembrie, aceea nu poate să fie decît decembrie, cînd vremea este bună şi umedă, şi e noroi pe jos, aşa încît, cînd te duci într-o vizită, trebuie să stai acolo cît mai mult.

Cînd fiica sa îi ceru consimţămîntul pentru logodnă, colonelul Woodburn fu cuprins de neliniştea specifică tuturor visătorilor, pentru care orice fapt real reprezintă o ameninţare la adresa viselor lor. Probabil că nici nu luase în considerare căsătoria fiicei sale decît ca pe o eventualitate îndepărtată ; şi, judecînd-o pe coordonate abstracte, nu-şi imaginase, desigur, un ginere de genul lui Fulkerson. Dar cum nu avea o imagine clară a cee£ cc ste un ginere, nu ar fi avut şanse de reuşită dacă s-ar fi împotrivit alegerii lui Fulkerson ; de fapt, nu putea spune nimic în defavoarea lui şi ştia multe lucruri în favoarea lui ; Fulkerson îi era simpatic, aşa cum le era tuturor, într-o oarecare măsură; era un om care-1 amuza, îl înveselea ; iar colonelul se obişnuise într-aşa măsură să lase hotăririle de orice fel în seama fiicei sale, îneît atunci cînd se puse problema unui ginere, se simţi incapabil să ia o hotărîre şi o lăsă pe ca să hotărască, de

parcă mai era de luat vreo hotărîre în momentul cînd i se aduse problema la cunoştinţă. Ea era în măsură să o abordeze din toate punctele de vedere : nu numai cele de interes personal, dar şi cele legate de datoria faţă de tradiţia sudistă destrămată, atît de dragă lui şi atît de absurdă pentru ea. Sudul pe care şi-l amintea el îi era necunoscut ei, iar civilizaţia pe care şi-o închipuia el nu va exista nicicînd, niciunde, după părerea ei. Domnişoara Woodburn lua viaţa aşa cum era şi profita de ea cît putea. Avea încredere în Fulkerson, îi verificase generozitatea într-o împrejurare gravă, iar în privinţa lucrurilor mărunte era gata să-şi asume fără teamă riscul vieţii alături de el. Nu era înclinată spre sentimentalism, iar speranţele ei erau lipsite de himere, era o fată cu mult bun simţ şi cu o judecată dreaptă, căreia îi plăceau caracterul practic şi onestitatea esenţială ale lui Fulkerson. Nu-1 idealiza, dar în cel mai bun caz îl înţelegea ; îl judeca corect şi n-ar fi admis că-1 supraestimează, dacă ar fi ştiut că uneori el se subestimează.

Doamna şi domnişoara Leighton acceptară logodna lor cu aceeaşi simplitate cu care o acceptară logodnicii; domnişoara Woodburn le informă imediat, iar Fulkerson nu reuşi să ţină mult timp secretul faţă de March. Ii trimise vestea şi doamnei March prin soţul ei; iar aceasta contribui în foarte mare măsură la refacerea încrederii ei în caracterul lui, încredere ce fusese zdruncinată de comportarea sa iniţială în incidentul cu Lindau şi nu întru totul restabilită de fidelitatea sa tardivă faţă de March. Dar acum doamna March considera că un om care doreşte să se căsătorească numai şi numai din dragoste este înzestrat cu cele mai frumoase calităţi şi are nevoie doar de îndrumarea unei soţii pentru a deveni un caracter cu adevărat nobil. Se strădui să cîntărească exact echilibrul calităţilor celor doi logodnici şi, după ce-i făcu o vizită domnişoarei Woodburn în noua sa ipostază, afirmă cu mîndrie că descoperise la ea calităţile tipic sudiste, rămînînd însă la convingerea superiorităţii generale a celor din New England. Nu se putu împăca însă cu obiceiul celor din Virginia, oglindit în faptul că o botezaseră cu un nume de familie — Madison, iar prescurtarea acestuia, Mad, inventată imediat de Fulkerson, il făcea să pară şi mai caraghios.

Fulkerson se hotărî mai greu să-l anunţe pe Beaton. Se temea oarecum că Beaton va trata lucrurile cu cinism ; domnişoara Woodburn ameninţă că va rupe logodna dacă-1

lasă pe Beaton să ghicească adevărul sau să-l afle din întîmplare, aşa că Fulkerson îşi luă inima-n dinţi. Beaton primi vestea cu seriozitate şi cu un soi de modestie melancolică, ceea ce-1 impresionă profund pe Fulkerson, şi-l făcu să dorească să fie şi Beaton logodit.

Vestea îl făcu pe Beaton să se simtă bătrin, parcă rămăsese în urmă, uitat de lume ; parcă avea sentimentul că e luat în rîs. Soarta nemiloasă îşi punea pecetea pe tristeţea lui şi convingerea dureroasă că nu-i dă mîna să se căsătorească se împletea cu concluzia că, chiar dacă el ar fi vrut să se însoare cu Alma Leighton, ea nu l-ar fi acceptat. Acum se simţea adesea un adevărat martir dornic să-şi ajute tatăl; era dispus nu numai să renunţe la Chianti, ci să renunţe chiar şi la o haină căptuşită cu blană, Pe care intenţiona să şi-o cumpere pentru iarnă. Amînă momentul sacrificiului propriu-zis în privinţa vinului şi-şi cumpără haina chinuit de remuşcări. O îmbrăcă în prima seară după ce şi-o cumpără şi se duse în vizită la familia Leighton ; găsi o notă de ironie sinistră în laudele Almei, care-i spuse că are o înfăţişare plină de farmec şi-l rugă 6&-i permită să-i facă o schiţă.

— Ah, puteţi să-mi faceţi o schiţă, spuse el atît de mohorît încît ea începu să ridă.

— Dacă credeţi că-i chiar aşa de grav, prefer să n-o mai fac.

— Nu, nu ! Poftiţi! Cum vreţi să stau ?

— Aşezaţi-vă pe scaun în atitudinea dumneavoastră de neglijenţă studiată şi răsuciţi-vă un colţ de mustaţă cu prefăcută indiferenţă.

— Deci credeţi că sînt totdeauna studiat, totdeauna prefăcut ?

— N-am ***spus*** asta.

— Nu v-am întrebat ce-aţi ***spus.***

•— Iar eu nu vreau să vă spun ce ***cred,***

— Ei, ştiu eu ce credeţi.

— Atunci de ce m-aţi întrebat ? zise Alma rîzînd cu satisfacţia oricărei femei care pune în dificultate un bărbat.

Beaton dădu de înţeles că nu se mai osteneşte să-i răspundă şi-şi luă poza care i se sugerase, încruntat.

— Foarte bine ! Dar fiţi mai vioi!

Ca şi cum *un gînd măreţ străbate mintea,*
Şi-mbujorează chipul.

Işi lăsă capul pe mînă şi rîse din nou.

— Ar merita să vă facă cineva o fotografie. Parcă sînteţi la fotograf.

— Pentru că ştiu că, într-un fel, sînt fotografiat, spuse Beaton. Nu-nţeleg de ce spuneţi că sînt prefăcut. Cu dumneavoastră nu sînt niciodată prefăcut. Ştiu că nu mi-ar. servi la nihiic.

— Vai, domnule Beaton, ce măgulire !

— Nu, niciodată nu vă măgulcsc.

— Am vrut să spun că vă măguliţi.

— Cum adică ?

— Ei, nu ştiu, închipuiţi-vă !

— Ştiu ce vreţi să spuneţi: credeţi că nu pot fi sincer cu nimeni.

— Vai, nu cred aşa ceva.

— Atunci ce crcdeţi *1*

— Că nu puteţi... nici măcar să-ncercaţi, şi Alma rîse din nou victorioasă.

Cîndva domnişoara Woodburn şi Fulkerson ar fi simulat interesul pentru schiţa pe care Alma i-o făcea lui Beaton şi ar fi făcut din asta subiectul unei discuţii în care să abordeze, pe cît posibil, problemele de interes real ale vieţii lor. Acum însă rămaseră cu totul în afara discuţiei, slînd în sufrageria care era foarte plăcută după ce se strîn- sese masa ; colonelul citea ziarul la lumina lămpii pe ve-, rar.dă ; doamna Leighton îşi vedea de treburile gospodăriei mulţumită, ca întotdeauna, cînd Alma era cu Beaton.

— Am impresia că cei de dincolo se distrează minunat, spuse Fulkerson detaşîndu-se pe cit posibil de propria sa bucurie.

— Alma precis se distrează, spuse domnişoara Woodburn.

— Crezi că tine la el ?

— Atît cît merită.

— De ce sînteţi aşa de porniţi împotriva lui Beaton ? Nu c băiat rău.

— Nu sînlcm toţi porniţi împotriva lui. Doamna Leighton nu-i pornită împotriva lui.

— Ei, dacă era după dînsa, nu era nici un fel de problemă.

Amîndoi începură să rîdă, iar Alma spuse :

— Am impresia că cei de dincolo fac mare haz de ceva.

— De mine, probabil, spuse Beaton. Parcâ-i învcselesc pe toţi astă-seară.

— Nu se-ntîmplă aşa mereu ?

— Mă tem că pe tine te înveselesc totdeauna, Alma.

tata îl privi ca şi cum era gata să-l repeadă făţiş pentru că-i spusese pe nume, dar probabil că preferă s-o facă într-o formă mascată :

— La început n-a fost aşa. Credeam că, intr-adevăr, aţi putea fi cîndva serios.

— Oare n-ai putea să mai crezi şi-acum ?

— în nici un caz cind abordaţi tonul ăsta de strune de harpă.

— Ai vorbit cu Wetmore despre mine. El e în stare să-şi jertfească cel mai bun prieten de dragul unei fraza frumoase. Ocupaţia lui e să şi le construiască.

— A construit unele foarte frumoase despre dumneavoastră.

— Cum a fost cea pe care ai citat-o ?

— Nu în întregime. Vă admiră foarte mult. Spune - că.... şi se opri cu un aer poznaş.

— Ce spune ?

— Spune că aţi putea face orice, dacă n-aţi vrea să faceţi totul.

— Fraza asta provine din *şcoala* lui Wetmore. Asta o spui *tu,* Alma. Să ştii că, dacă ai vrea sâ fac ceva, aş putea să fac ceea ce-mi ceri.

— L-am putea parafraza pe Kingsley : „Fii bună, frumoasă fată, şi lasă-i pe alţii să fie isteţi."

Beaton începu să rîdă. Fata continuă :

— Totdeauna am considerat aceste cuvinte cel mai arogant şi exasperant sfat dat unei fete, şi trebuie să suportăm o groază de sfaturi în zilele noastre. Tare mi-ar plăcea să sc adreseze puţin şi celeilalte „secte". Ca şi cum ar fi existat vreo fată dispusă să fie bună, dacă ar avea cca mai mică şansă de a fi isteaţă.

— Deci n-ai vrea să fiu bun ?

— Nu, dacă aţi fi fată.

— Vrei să mă sperii. Probabil că asta şi merit. Dar dacă aş aven măcar a zecea parte din bunătatea ta, Alma, aş avea inima mult mai uşoară decît o am acum. Ştiu că sint nestatornic, dar nu sînt prefăcut, cum mă consideri.

— Cine v-a spus că vă consider prefăcut ?

— Nimeni, spuse Beaton. Nici nu-i nevoie, cînd o arăţi, o simţi.

— Of, Doamne ! Nici nu ştiam că subiectul mă preocupă iot timpul.

— Ştiu că sînt un om de nimic. Ţi-aş putea spune ceva, chiar povestea zilei de azi, care te-ar face să mă dispreţuieşti. Beaton se gîndea la haina pe care o cumpărase (şi pe care Alma o prindea în desen atît de bine) cu banii pe care ar fi trebuit să-i trimită tatălui său. Avînd sentimentul că suferinţa prin care trecea acum îl va purifica oarecum, lăsîndu-i în cele din urmă libertatea de a se bucura de haină fără mustrări de conştiinţă, Beaton continuă posomorit : Dar nici n-ai putea crede în ce prăpastie de josnicie mă pot prăbuşi.

— Aş încerca, spuse Alma, umbrind repede gulerul, dacă mi-aţi da cîteva date.

Beaton se simţi tentat să-şi descarce sufletul în faţa ei, dar se temu că va ride de el. îşi spuse că este o teamă binefăcătoare şi că, dacă ar aveao mereu alături pe Alma, nu s-ar mai face de rîs atît de des. Bărbaţii au tendinţa să considere aceasta ca pe cea mai nobilă misiune a unei femei; sînt dispuşi chiar să venereze o femeie pe acest considerent, dacă sînt mărinimoşi. Dar Beaton rămase tăcut, iar Alma îşi înălţă capul spre a privi desenul de la distanţă.

— Domnul Fulkerson vă consideră cea mai nobilă făptură omenească pentru că i-aţi dat sfatul de a-1 trimite pe colonelul Woodburn să stea de vorbă cu domnul Dryfoos

despre Lindau. Ce-aţi reuşit să faceţi cu capul lui Iuda ?

— N-am făcut nimic. Nadei spusese că o să-l ia imediat, apoi a renunţat. De fapt, nici nu cred că ar putea fi expus. Fulkerson a vrut să-l ofere ca premiu abonaţilor *Magazinului bilunar,* dar n-am acceptat.

Alma nu reuşi să s'esizeze absurditatea situaţiei şi spuse doar:

— Se pare că activitatea *Magazinului bilunar* merge exact ca înainte.

— Da, cred că greul a trecut, spuse Beaton şi se reîntoarse la subiectul de mai înainte : Fulkerson s-a descurcat bine în povestea aceea. Dar exagerează valoarea sfatului Pe care i l-am dat.

— Foarte probabil, comentă Alma incert. Sau nu ! Vă rog să mă scuzaţi ! Nu exagerează absolut deloc ! şi începu să rîdă încîntată de expresia de stingherealâ prostească de Pe chipul lui Beaton. Acesta încercă să-şi recîştige demnitatea spunînd:

— E un om tare cumsecade şi-şi merită fericirea.

— Nu zău ? ! spuse Alma ironic. Cine-şi merită fericirea ?

— Eu, unul, ştiu că n-o merit, spuse Beaton.

— Mai exact, n-o găsiţi

— Categoric că n-o găsesc.

— Vai, dar nu ăsta-i motivuL

— Şi cafe-i motivul ?

— Aceista este secretul universului; şi Alma îl privi CU ochn plini de veselie, muşcindu-şi buza de jos.

— îîu poţi fi nici o clipă serioasă ? întrebă el.

— Cu oamenii serioşi, totdeauna.

— *Eu* şînt serios, iar tu deţii secretul fericirii mele.,:

Se aplecă în faţă fără să-şi dea seama.

—■ Vai, nu vă stricaţi poza !

— Nu vreau să pozez, răspunse el, iar tu trebuie să ftâ asculţi. Ştii că te iubesc, iar eu ştiu că ai ţinut cîndva la mine. Nu -6-ar putea oare... n-ai vrea să se reîntoarcă vremea aceea ? încearcă să te gîndeşti, Alma !

— Nu, răspunse ea scurt şi destul de serios.

— Dar mi se pare absurd. Ce-am făcut... ce ai să-mi reproşezi ?

— Nimic. Dar vremea aceea s-a dus. N-aş putea s-o întorc înapoi nici dacă aş vrea. De ce ati adus vorba despre asta ? V-âti călcat promisiunea. Ştiţi bine că nu v-aş mai fi permis să veniţi pe-aici dacă n-aţi fi promis să nu mai vorbiţi

niciodată despre asta.

— Ce pot să fac ? Cu atîta fericire în preajma noastră..; Fulkerson şi...

— Ah, asta era ? Trebuia să-mi dau seama !

— Nu, nu e asta... este ceva mult mai profund. Dar dacă n-ai nimic să-mi reproşezi, Alma, de ce nu mai poţi ţine la mine cum ţineai odată ? Nu m-am schimbat deloc.

— Dar *eu* m-am schimbat. N-am să mai ţin niciodată la dumneavoastră, domnule Beaton. înţelegeţi asta o dată pentru totdeauna. Să nu credeţi că dumneavoastră sîn- teţi de vină sau că vă consider nedemn de mine. Nu sînt chiar aşa de îngîmfată. Ştiu că nu sînt o fiinţă perfectă şi nu cer perfecţiune din partea altora. Cred că femeile care aşteaptă aşa ceva sînt nişte proaste. N-o să o capete niciodată şi nici n-o merită. Dar am aflat despre mine o mulţime de lucruri pe care nu le ştiam la St. Barnaby şi am ales o viaţă dedicată muncii, artei şi numai artei.

— O femeie care a ales acest drum n-are o inimă care s-o stînjenească ! ?

— Dar un bărbat care a ales acest drum are inimă ?

— Dar nu pot să te cred, Alma. Rizi de mine, asta-i tot. Şi apoi, alături de mine nu vei fi nevoită să renunţi la artă. Am putea lucra împreună. Ştii cit de mult îţi preţuiesc talentul. Cred că te-aş putea ajuta, te-aş stimula. Dumnezeu mi-e martor că aş fi sclavul tău şi al talentului tău !

— N-am nevoie de un sclav... nici de sclavie. Vreau să fiu totdeauna liberă. Acum înţelegeţi ? Nu ţin la dumneavoastră şi n-aş mai putea să ţin ca altădată. Iar ca să renunţ la munca mea ar trebui să ţin la eineva mai mult decît cred că voi putea să ţin vreodată. Mergem mai departe ? întrebă ea privind schiţa.

— Nu, nu mergem mai departe, spuse el posomorit şi se ridică.

— Probabil consideraţi că eu sînt de vină, spuse ea ridicîndu-se ca şi eL

— Nu, nu e nimeni de vină sau, poale, doar cu însumi. Am ratat şansa pe care am avut-o.

— Mă bucur că vă daţi scama şi mă bucur că s-a întîmplat aşa. Sînt sigură că nu mă credeţi. De ce cred bărbaţii că pentru femei viaţa nu poate avea decît un singui sens ? Sînt sigură că, dacă nu dau greş în munca mea, n-o să-mi pierd nici sănătatea, nici fericirea.

— Dar ai putea lucra mai departe alături de mine...

— Vioara a doua. Credeţi că n-aş dori, ca orice femeie, ca lucrările mele să fie totdeauna inferioare celor ale dumneavoastră ? Măcar pentru asta aş avea destulă inimă !

— Ai destulă inimă să faci tot ce vrei, Alma. Am spus o prostie cînd am spus că n-ai inimă.

— Cred că femeile care ştiu să-şi păstreze inima au şanse egale să aibă inimă...

— Vezi, aici greşeşti!

— Oricum, nu am o inimă pe care să v-o pot dărui *dumneavoastră.* Şi de-acum să nu mai vorbim niciodată despre asta.

— Ah, nici o grijă ! strigă el amărît. Nu mai vreau să te văd.

— Cum doriţi, domnule Beaton. Trebuia să fim foarte cinstiţi, dar nu văd de ce n-am fi prieteni. Totuşi, dacă nu vreţi, nu-i obligatoriu.

— Şi-mi dai voie... pot să mai vin pe-aici... ca de obicei ?

•— Dacă reuşiţi s-o faceţi in mod consecvent, spuse ea zîmbind şi intinzîndu-i mîna.

Beaton plecă acasă ameţit, cu sentimentul că cineva a făcut o glumă proastă. Intîmplarea îl afecta, dacă nu mai mult, măcar în măsura în care îl făcea să se simtă străin în atelierul său, atît de familiar. Unele lucruri din atelier nu-i erau foarte bine cunoscute ; în ultimul timp cheltuise o mulţime de bani pe covoare, stofe, bibelouri japoneze. Cînd le vedea în magazin simţea că trebuie să le cumpere, că-i sînt necesare, şi pentru unele era încă dator, iar tatălui său tot nu-i trimisese nici un ban. Acum, privindu-le, i-ar fi plăcut să-şi închipuie că există în ele ceva ciudat şi viu care le făcca martori tăcuţi ai unei vieţi sfărîmate. Îşi căută pipa printre mărunţişurile'de pe poliţa căminului. înainte de a se culca trăi, în delectarca disperării sale, sentimentul unei uşurări îndepărtate, al unei evadări; la urma urmei, discuţia pe care o avusese cu Alma nu era decît formularea explicită a unei situaţii ce exista de mult între ei in mod tacit. Dacă Alma l-ar fi luat în serios, Beaton ar fi fost mai uimit decît îşi putea da seama. Era inevitabil ca el să ajungă să-i mărturisească dragostea, dar nu-1 dezamăgea refuzul ei, sau poate nu mai mult decît l-ar fi dezamăgit acceptarea cererii lui. cu toate că încerca să se convingă de contrariul şi să-şi închipuie că trăieşte o tragedie. Nu avea sentimentul că situaţia de faţă este mai gravă decît ceea ce se petrecuse pînă atunci şi-l lăsa pe deplin liber.

Dar nu mai trecu pe la familia Leighton vreme îndelungată, înelt doamna Leighton o întrebă pe Alma ce s-a întîmplat. Alma îi spuse.

— Şi n-o să mai vină pe aici ? oftă mama cu o^ dojană stăpînită în glas.

— Ba cred că da. Nici nu putea să vină chiar a doua zi. Dar e obişnuit să vină, iar la domnul Beaton obişnuinţa e totul... chiar şi obişnuinţa de a crede că e îndrăgostit de cineva.

— Alma, rosti mama ei, cred că nu-i frumos din pai'tea . unei fete să-i îngăduie unui tînăr pe care l-a refuzat să mai vină s-o vadă.

— De ce, dacă lui îi face plăccre, iar fetei nu-i face rău ?

— Dar îi face rău, Alma. Este o tipsă de delicateţe. Este necinstit faţă de el, îl face să spere.

— Să ştii, mamă, că în cazul de faţă nu se întîmplă aşa cova. Dacă mai vine domnul Beaton, eu n-am să vin să-l văd, iar tu să-i interzici să mai vină în casa noastră.

— Dacă aş fi sigură, continuă mama abordînd altă latură a anchetei, că-ţi cunoşti cu adevărat sentimentele, aş fi mai liniştită, Alma.

— Atunci te rog să fii foarte liniştită, mamă. îmi cunosc foarte bine sentimentele şi, ce-i mai rău, le cunosc pe ale domnului Beaton.

— Cum adică ?

— Adică mi s-a destăinuit în seara aceea numai pentru că l-a zdrobit logodna domnului Fulkerson.

— Vai, cum te exprimi ! se văicări doamna Leighton.

— Chiar el mi-a spus-o, continuă Alma. Şi nici ţie nu ţi-ar fi făcut prea mare plăcere. După Intîmplarea asta, cînd o să mi se mai facă declaraţii de dragoste, aş vrea să fie într-un an cînd n-o să mai fie alţi logodnici prin preajmă.

— I-ai spus şi lui asta, Alma ?

— Ei, cum o să i-o spun, mamă ! Tu ce crezi ? Oi fi eu lipsită de delicateţe, dar nu chiar în halul ăsta !

— N-am vrut să spun că ai fost lipsită de delicateţe, Alma, dar am vrut să te previn : cred că domnul Beaton a vorbit foarte serios.

— Da, chiar foarte serios !

— Iar tu nu ?

— Ba da, cel puţin deocamdată. Cred că uneori vorbeşte foarte serios cu domnişoara Vance, iar alteori, la fel de serios, cu domnişoara Dryfoos. Uneori e pictor, alteori

arhitect, alteori sculptor. Are prea multe daruri, prea multe gusturi.

— Şi dacă domnişoara Vance, şi domnişoara Dryfoos...

— Vai, te rog să spui Sculptura şi Arhitectura, mamă ! Prea spui lucrurilor pe nume !

— Alma, îţi dai seama că nu vreau decît să-ţi cunosc adevăratele sentimente.

— Iar tu îţi dai seama că nu-ţi dau voie, mai ales atunci cînd aceste adevărate sentimente nu există în problema de faţă. Dar. vorbind la modul abstract, cred că dacă vreuna din aceste arte ar ajunge să-l acapareze în mod serios, i-ar solicita o săptămînă încheiată de dăruire totală.

— Nu ştiam că se ocupă şi de altele, spuse doamna Leighton. Credeam că e furat cu totul de activitatea la *Magazinul bilunar.*

— Se ocupă, se ocupă !

— Şi nu poţi să spui că nu s-a purtat frumos cu tine, că nu te-a ajutat.

— Deci ar fi trebuit să-l accept din recunoştinţă ? Mulţumesc frumos, mamă ! Nu ştiam că preţuiesc atît de puţin pentru tine.

■— Ştii foarte bine cît te preţuiesc, Alma, dar nu vreau să-ţi scazi tu însăţi preţul. Nu vreau să te joci cu soarta nimănui. Vreau să fii sinceră faţă de tine.

— Ei, haide, mamă ! Ce-ar fi să-ncepi tu ? ! Am fost foarte sinceră cu mine însămi şi am fost sinceră cu domnul Beaton. Nu ţin la el şi i-am spus-o, aşa că probabil a înţeles. Dacă va mai veni pe-aici, va veni ca simplu prieten al familiei, fără ascunzişuri, şi te las pe tine să judeci dacă va veni sau nu în această calitate. Sper că n-ai să te joci cu inima lui şi n-o să-l faci să creadă că vine din alte motive.

Poziţia critică îi convenea prea mult doamnei Leighton ca să renunţe la ea intr-un scop constructiv. Spuse doar :

— Iţi dai seama că n-am nici o legătură cu povestea asta, Alma.

— Atunci îl laşi în seama mea cu totul ?

— Sper că n-o să uiţi că are dreptul să se bucure de o atitudine sinceră şi deschisă.

— N-a avut din partea mea decît cea mai sinceră şi deschisă atitudine, mamă. Tu eşti cea care se joacă cu soarta lui. Şi ca să fiu foarte sinceră, cred că asta i-ar plăcea şi lui mai mult. Atitudinea sinceră şi deschisă este tot ce poate fi mai detestabil pentru el.

Alma izbucni in rîs şi-şi îmbrăţişă mama care nu putu să nu rîdă o dată cu ea.

II

Sosirea iernii nu le mai aduse domnişoarelor Dryfoos deschiderea spre lume pe care le-o oferise primăvara. După serata muzicală a doamnei Horn, se duseră amîndouă, la intervalul cuvenit, să-i întoarcă vizita, după cum se exprima Mela ; dar n-o găsiră acasă pe doamna Horn şi nici dinsa, nici domnişoara Vance nu mai trecură pe la ele după Întoarcerea lor in oraş, la începutul toamnei. O vreme încercaseră să-şi spună că doamna Horn n-a primit cărţile lor de vizită, dar nu se lăsară amăgite de acest gînd şi renunţară, din mîndrie.

Mai cxact, era vorba de mîndria Christinei, căci, în afară de un suflet bun, Mela n-avea altceva care să-i fie de ajutor într-o eventualitate sau alta şi, chiar dacă doamna Horn şi domnişoara Vance ar fi venit în vizită după un an, ea le-ar fi primit cu aceeaşi amabilitate ca şi cînd ar fi venit chiar a doua zi. Dar Christine stabilise o limită dincolo de care nu mai puteau fi iertate, şi-şi pregătise cuvintele şi gesturile cu care le-ar fi pedepsit dacă ar fi apărut. Nici una din surori nu avea sentimentul inferiorităţii, dar cel puţin Christine avea unele bănuieli, iar Mela fusese cea care inventase varianta pierderii cărţilor de vizită. Întrucît nu se ivea nimic care să confirme sau infirme această ipoteză, Mela spuse :

— Ce-ar fi să-l punem pe Conrad s-o descoasă pe don'-şoara Vance la o adunare de-a lor.

— Dacă faci una ca asta, te ucid, spuse Christine.

Totuşi Christine se mai consola cu vizitele lui Beaton şi, chiar dacă acestea nu aveau un scop precis, ea se bucura, căci îi mulţumeau vanitatea ; dar Mela nu avea nimic. Uneori chiar îşi dorea să fie înapoi la fermă.

— Ar fi cel mai bun lucru pentru voi amîndouă, spuse doamna Dryfoos după o astfel de criză de disperare. Cred că New York-ul nu-i locul potrivit pentru fete.

— Ce nu-mi place mie, mamă, e că nu-i locul potrivit nici pentru băieţi, spuse Mela.

Găsi răspunsul ei aşa de reuşit, încît rîse în hohote pînă ce o enervă pe Christine.

— Parcă n-ai mai auzit în viaţa ta o glumă.

— Mie nu-mi pare o glumă, spuse doamna Dryfoos, e

adevărul adevărat.

— Ei, nu mă sinchisesc eu de ea, mamă, spuse Mela. E-ntoarsă pe dos pentru că boşorogul ei de Beaton n-a (nai dat pe aici de cîteva săptămîni. Dacă nu bagi de seamă, Christine, o să-ţi scape, după ce te-ai omorît atîta.

— Ţie n-are nici măcar cine să-ţi scape, Mela, răspunse tăios Christine.

— Nu, eu n-am întins capcane pentru nimeni.

Mela dădu acest răspuns, neavînd altul mai bun, dar nu era întru totul adevărat. Cînd Kendricks trecu pe la ei împreună cu Beaton, după dineul tatălui lor, Mela făcu Uz de toată şiretenia de care era capabilă ca să-l acapareze, reuşind 'să-l ţină lîngă ea tot timpul cît stătu Beaton ; Dryfoos trimise vorbă că nu se simte bine şi că s-ă culcat. Pentru Kendricks noutatea oferită de Mela îşi pierduse farmecul, aşa încit Mela îl găsi mult mai puţin amuzant decît la serata doamnei Horn, lucru pe care nu «se sfii să i-1 spună pe şleau ; cu toate acestea îşi dădu toată silinţa să-i fie pe plac, căci era unica ţintă a cochetăriei sale. Idealul ei ar fi fost ca cei doi să stea pînă după miezul nopţii, iar tatal ei să coboare în ciorapi şi să le spună că e timpul să plece. Dar tinerii făcură o vizită de o lungime decentă, iar Kendricks nu mai trecu pe acolo. îl mai întîlni o dată, în Union Square, în timp ce se îndrepta spre cupeu şi încercă să profite cît mai mult de împrejurare ; dar nu fu decît o întîlnire foarte scurtă, iar Kendricks dispăru fără să fi lăsat vreo urmă în viaţa ei, cu toate că Mela avea o inimă pe care ar fi oferit-o bucuros oricărui tînăr care ar fi cerut-o Kendricks, cu limbajul său colorat, cu cunoştinţele sale ce depăşeau cunoştinţele americanului de rînd ce a trăit toată viaţa în închisoarea societăţii newyorkeze, remarcase la ea calităţi care-1 împiedicau, ca pe orice om de onoare, s-o ia în rîs ; ceva omenesc, bun şi cald, chiar dacă era în acelaşi timp simplu şi vulgar. Re- vizuindu-şi părerea pe care şi-o făcuse, Kendricks îşi Bpuse că ea va face o impresie mai puternică dacă această latură va apărea în portretul ei literar ; aici se va transpune într-o fiinţă sacră, în ciuda dorinţei ei de a înşela şi de a fi înşelată sub raport strict uman. De fapt. înţolesc că ea nu dorea decît să iubească sincer şi să fie iubită, iar farmecele de care făcea uz în acest scop i se păreau mai mult înduioşătoare decît caraghioase ; nu reuşea să-i ţină isonul lui Beaton cînd rîdea de ea şi nici nu-i plăcea cînd îl auzea rîzînd de cealaltă fată.

Judecind după un cod al onoarei pe care-1 ţinea secret, pentru că se simţea jenat văzînd cît de puţini erau cei care-i corespundeau, Kendricks considera că, dacă Beaton nu ţine la cealaltă fată
— iar pe Christine o găsea de-a dreptul detestabilă —, 6-ar cuveni să o evite şi să nu-i lase impresia că o iubeşte. Aşa concepea el comportamentul unui adevărat om de onoare, fiind incapabil să pătrundă complexitatea morală şi estetică pe care se întemeia conştiinţa lui Beaton şi care era o adevărată pedeapsă chiar şi pentru el ; era incapabil să conceapă toanele îndărătnice care-1 dominau în lucrurile neînsemnate, rătăcind calea cea dreaptă şi pier- zînTiu-se in cele din nrmă în hăţişul mărunţişurilor. A face tot ce doreşti însemna, pînă la urmă, a nu face nimic din ceea ce doreşti, cu toate că faci mereu tot ce doreşti, dar, cu toate că era un înţelept la cei douăzeci şi şapte de ani ai săi, Kendricks era prea tînăr ca să înţeleagă asta.

Nici Beaton nu înţelegea prea bine, poate pentru că nu avea încă douăzeci şi şapte de ani. Vedea doar că avea 0voinţă cam anemică, care se irosea în capricii, fără să-i aducă vreo bucurie nici măcar atunci cînd îşi împlinea cele mai arzătoare dorinţe. îşi dădea însă seama că dorinţele sale sînt tot mai puţin arzătoare ; începu să se teamă că va veni ziua cînd nu va mai avea nici un fel de dorinţă.,
1se părea că, dacă va ajunge într-o zi să facă ceva de-a dreptul detestabil, ar reuşi după aceea s-o pornească pe drumul cel bun ; dar cînd făcea o “asemenea încercare la proporţii reduse, i se părea total stupid. Era sigur că are nevoie de un fel de ispăşire, dar nu reuşea să descopere ce avea de ispăşit ; nimeni nu poale ispăşi pentru tempera-mentul său, iar Beaton ajunsese la concluzia că tempera-mentul său este deficitar. Constată că este mai puternic decît soarta însăşi ; ar fi putut accepta o soartă oricît de tragică şi ar fi terminal o dată pentru totdeauna. Problema sa era că nu putea scăpa de sine însuşi ceea ce, de cele m.ai multe ori, îi era şi scuza pentru refuzul de a încerca. Cupă ce ajunsese la o explicaţie clară cu Alma Leighton Şi trăise momentul de adevărată eliberare, se gîndisc o vreme că, dacă lucrurile s-ar fi terminat altfel şi ea l-ar fi făcut răspunzător pentru destinul ei, el ar fi reuşit să-şi dirijeze propriul destin mai bine. Aşa cum stăteau lucrurile însă, nu putea decît să se lase in voia soartei şi să lase lucrurile să meargă de la sine. Trebuia să meargă să o vadă după

această întîmplare, ca să-i arate că este la înălţimea situaţiei, dar nu se mai duse la fel de frecvent, ci se duse mai des pe la familia Dryfoos ; pe Margaret Vance n-o putea întîlni prea uşor, ci numai în împrejurările oferite de viaţa socială. Bombănind nemulţumit, îşi îndeplinea îndatoririle faţă de doamna Horn, căci altfel era conştient că ar fi exclus de pe lista oaspeţilor ; dar puteai foarte bine să te.duci pe-acolo de multe ori fără a avea ocazia să schimbi prea multe cuvinte cu nepoata ei. Beaton nu-şi dădea prea bine seama dacă doreşte să stea mai mult de vorbă cu ea ; fata îşi păstra farmecul rafinamentului ei nevinovat, dar în ultimul timp vorbea mai mult despre probleme sociale decît despre cele sufleteşti pe care.tinerii le discută de obicei cu multă originalitate. Provenind dintr-o familie de muncitori, pe Beaton nu-1 interesau prea mult aceste aspecte ; nu le cunoştea şi nu dorea să le cunoască ; era poate prea aproape de ele. Pe de altă parte simţea, mai ales la ea, o anume stînjeneală legată de domnişoarele Dryfoos. Margaret era o fiinţă prea rafinată ca să-l acuze că a împins-o spre un eşec in ceea ce le privea, dar evita conştient acest subiect în discuţiile ce le purtau. Luase hotărîrea de a nu repeta efortul făcut în primăvară, căci nu le putea ajuta ca pe cei ce duceau lipsi de hrană, căldură sau locuri de muncă şi nu vroia sâ le sprijine din punct de vedere social ; detesta sentimentalismul ir.Lttil. Ar fi vrut să-i explice lui Beaton hotărîrea ei. dospit' care el auzise probabil părerea lor, dâr nu prea ştia cum să procedeze ; nu era sigură în ce măsură el ţinea la ele. Făcuse cîteva încercări de a-i da aceste explicaţii li care el răspunsese negînd categoric orice interes personal, astfel incit acum era mai nelămurită decît înainte, şi devie discul ia de la surori spre fratele lor, pe care continua probabil să-l întilnească în activitatea lor comuni în rîndurile săracilor.

— Mi se pare un om deosebit, se încumetă ea sâ spună.

— Categoric, spuse Beaton. E genul de om care le-a , sugerat probabil catolicilor ideea vieţii monahale. Are fire de călugăr, firea celui ce suferă şi ispăşeşte. Dar e un tip tare plicticos, nu vi se pare ? Niciodată nu reuşesc să scot ceva de la el.

— Este un om foarte serios.

— Ireproşabil. La redacţie avem un tip care ne conduce. un om cît se poate de legat de cele lumeşti şi pămîn- teşti, şi este uimitor să asişti la înfruntarea celor două firi. Cînd

Fulkerson începe să glumească pe socoteala lui Dryfoos... glumele sale insinuează totdeauna că Dryfoos este îndemnat de motive egoiste, că vizează o funcţie politică

şi că-şi asigură o bază politică în East Side. E o situaţie de nedescris.

— îmi închipui, spuse domnişoara Vance pe un ton de nobilă dezaprobare făcîndu-1 pe Beaton să simtă că-1 acuză şi pe el pentru simplul fapt că a relatat ceea cc-o nemulţumise.

Dintr-o pornire firească spre revoltă, rosti parcă fără să vrea :

— De fapt, orice om care crede într-o singură idee este uşor ridicol.

— Chiar şi cînd ideea aceea este justă ? întrebă ea. O idee justa nu poate fi ridicolă.

— Mă refeream la cel care n-are decît un singur principiu. E un om plat, fără profil, fără contur.

Ea păru incapabilă să-i răspundă, iar el observă că tăcerea ei îl dezavantaja. Lui Beaton i se părea că Margaret Vance începe să fie supărător de rigidă în idealismul ei. Puse jos ceaşca cu ceai din care sorbea şi spuse în stilul său solemn şi sacadat :

— Trebuie să plec. La revedere ! şi se depărta imediat lăsînd impresia că şi-a amintit deodată de ceva deosebit de urgent.

Se apropie de doamna Horn ca să schimbe cîteva cuvinte cu dînsa şi să-şi ia rămas bun, dar simţi că este reţinut în chip subtil prin frînturi de conversaţie purtată în acelaşi timp cu mai mulţi oaspeţi. I se păru că, în clipele cînd acest ciudat dialog lincezea, doamna Horn era pe punctul de a-i face o mărturisire cu privire la nepoata ei, lucru cu adevărat uimitor. în cele din urmă nu-i spuse nimic. Dc fapt, era şi greu să-i destăinuie unui tînăr ceea ce o preocupa şi, după mai multe încercări, doamna Horn constată că-i este imposibil să spună că i-ar plăcea ca Margaret să se ocupe de lucruri mai simple decît cele ce o interesau acum. Urmărise cu o îngrijorare crescîndă tendinţa fetei de a se devota diverselor cauze. în clipele cele mai sumbre o cuprinsese teama că va ajunge să se retragă cu totul din viaţa lumească şi să se dedice opcrc-lor de binefacere. Sb mai întâmplase ca unele fete să intre în mînăs- tiri protestante, iar Margaret avea exact

genul de fire carc poate fi influenţată in această direcţie. Pe măsură ce trecea primăvara, preocupările ei o acaparau tot mai mult, iar întreruperea lor pe durata verii o întrista ; la sfîrşitul verii o îndemnă pe mătuşa ei să se întoarcă în oraş mult mai curînd decit intenţionase aceasta. Margaret purta corespondenţă cu muncitoarele pe care le ocrotea. Doamna Horn constată odată cu spaimă că nepoata ei sprijină o grevă a croitoreselor. împrejurarea avea desigur latura sa comică, fiind vorba de o tînără din înalta societate, lativră pe caic reuşi s-o sesizeze chiar şi o fiinţă lipsită de simţul umorului cum era doamnă Horn. Cu toate acestea nu-şi putea stăpîni presimţirile cele mai sumbre ; se temea că sănătatea fetei va ceda din pricina efortului şi că. chiar dacă va intra la mînăstire, o aştepta un declin sigur. Intră în iarnă holărită să aplice toate măsurile de contracarare pe care le putea folosi. Aflată la vîrstă cînd plăcerile vieţii de societate sînt o povară, doamna Horn se lansă în ele în speranţa că o va antrena şi pe Margaret ; iar un ochi înţelegător ar fi urmărit probabil cu milă pelerinajul ei de la un bal la altul, de la o recepţie la alta, dintr-un salon într-altul. de la o serată la alta, de la o piesă la alta, de la o operă la alta. După ce renunţase practic la aceste plăceri, muşcă din fructul amar şi insipid al distracţiilor mondene, sperînd că Margaret îl va găsi gustos, iar acum, la sfîrşit, fu nevoită să-şi recunoască eşecul. Se apropia postul Crăciunului şi fata nu făcuse altceva decît să ajungă mai slabă şi mai sobră de pe urma distracţiilor care nu-i distrăgeau atenţia de la preocupările caritabile dăunătoare în care, după părerea doamnei Horn, îşi irosea tinereţea. Margaret ar fi făcut faţă numai uneia dintre cele două activităţi, dar amîndouă împreună o istoveau. Îşi spunea că este de datoria ei să participe la distracţiile pe care i le oferea mătuşa ei, dar nici nu putea renunţa la îndatoririle in care îşi găsea unica bucurie a vieţii.

Continua să studieze muzica considerînd că-i este utilă la întrunirile menite a fi distractive şi, probabil, instructive pentru muncitoare ; neglijase celelalte preocupări es-

tetice pe care le avusese cindva ; şi, văzînd-o prinsă în discuţia cu Beaton, doamnei Horn îi veni ideea că i-ar fi util să-l folosească pentru a redeştepta interesul fetei pentru artă. Il întrebă dacă domnul Wetmore mai ţine, ca de obicei, cursuri în iarna aceea şi spuse că i-ar plăcea grozav ca Margaret să fie convinsă să meargă din nou la cursuri. Domnul Wetmore îi spusese mereu că nu desenează prea bine, dar că este foarte sensibilă şi că face lucrări interesante. Oare familia Leighton este acum în oraş, întrebă dînsa ; îşi exprimă cu glas murmurat regretul că nu mai reuşise deloc să le vadă, fără să spună de ce ; mai spuse că, dacă Margaret ar cunoaşte-o pe domnişoara Leighton şi i-ar vedea lucrările, i-ar stimula interesul. Probabil că domnişoara Leighton îşi continuă studiile artistice, nu-i aşa ?

Beaton răspunse că da, probabil că da.

Dar răspunsul lui n-o îndemnă pe doamna Horn să-şi continue discuţia pe această temă şi-i spuse oftînd că tare s-ar bucura dacă *el* ar da iarăşi lecţii; după părerea ei.' Margaret învăţase de la el mult mai mult decît de la orice alt profesor.

El îi răspunse că nepoata ei este foarte talentată, dar că nu există om care să aibă măcar pe jumătate cunoştinţele lui Wetmore şi capacitatea lui de a preda. t

Doamna Horn se temea însă, după cum îi mărturisi, că sinceritatea cumplită a domnului Wetmore o descurajase pe Margaret, nu-i lăsase nici cea mai mică iluzie cu privire la rezultatul a ceea ce făcea ; oare domnul Beaton nu considera că tinerii au nevoie şi de iluzii ? Era desigur foarte frumos din partea domnului Wetmore că era atît de sincer, dar parcă nu era totdeauna atitudinea cea mai potrivită. Il imploră pe domnul Beaton să încerce 6ă-i găsească un profesor ceva mai puţin aspru. In glasul ei apăru o notă de interes mai pronunţat faţă de oaspeţii care veneau şi plecau, iar Beaton înţelese că este concediat.

Plecă măgulit în vanitatea sa de impresia că i se ceruse ajutorul în legătură cu Margaret, iar apoi îl cuprinse furia amintindu-şi ce-i spusese despre sinceritatea lui Wetmore şi despre dorinţa ca el însuşi să ţină cursuri. Ei, fir-ar

să fie, îşi închipuia oare că *el* este nesincer şi i-ar da domnişoarei Vance impresia că este mai talentată decît este în realitate ? Cu cît se gîndea la asta, cu atît se înfuria mai tare şi se convingea că, în mod conştient sau inconştient, aceasta fusese ideea din mintea ei. îşi formulă cîteva replici tăioase exprimînd ideea generală ca, trăind într-o atmosferă de amăgire acasă, domnişoara Vance nu mai avea nevoie de aşa ceva şi în privinţa studiilor sale artistice. După ce tocmai se hotărîse să nu mai pună piciorul în casa doamnei Horn, se hotărî să se mai ducă o singură dată ca să-i înfigă acest ghimpe în pieptul larg, dai cam fără inimă ; şi-şi închipui cum va conduce discuţia pînă la momentul cînd îşi va lansa săgeata.

Deocamdată simţea nevoia unei mîngîieri imediate, aşa cum numai idolatrizarea naivă ii putea oferi ; îl stăpînea dorinţa de a-şi dovedi puterile pe un teren pe care, cu toate că întîmpina rezistenţă, r.u putea i'i dominat. Trebuia să se răzbune cumva pentru a-şi restabili respectul faţă ce sine, lezat de părerea unei femei care, deşi întruchiparea însăşi a artificialului, îl putuse considera, chiar şi în chip nevinovat (nevinovăţia ei r.u făcea decit să agraveze lucrurile), ca fiind mai puţin onest decît Wetmore, despre care ştia precis că este mult mai onest dec'it el însumi. Nu era decît ora cinci şi o porni spre marginea orarului, spre locuinţa familiei Dryfoos, cu toate că fusese pe-acoio doar cu o seară în urmă. Întrebă ducă doamnele sint acasă şi îl primi doamna Mandel.

— Domnişoarele sînt plecate în oraş, după cumpărături. ppuse ea, dar mă bucur că am prilejul să stăm de vorbă singuri, domnule Beaton. Ştiţi că am trăit cîţiva ani în Europa.

— Da, spuse Beaton întrebîndu-se ce legătură are asta cu plăcerea de a sta de vorbă singuri. Cred că da ? şi dădu cuvintelor sale, fără să vrea, o nuanţă interogativă.

— Şi dumneavoastră aţi trăit în străinătate, aşa că n-c să vi se pară ciudat ceea ce am de gînd să vă întreb. De

ce veniţi atit de des în casa aceasta, domnule Beaton ? şi doamna Mandel se aplecă puţin în faţă cu un aer de interes feminin şi zîmbi.

Beaton se încruntă.

:— De ce vin atît de des *T*

— Da.

— Păi, ce... Vă rog să mă scuzaţi, doamnă Mandel, dar îmi permiteţi să vă întreb de ce-mi puneţi această întrebare ?

— Desigur. N-am nici un motiv să nu vă răspund, căci vreau să fiţi foarte sincer cu mine. Vă întreb pentru că în această casă se află două domnişoare şi, într-o oarecare măsură, eu trebuie să ţin locul mamei lor. Nu e cazul să vă mai explic de ce, cunoaşteţi toată familia şi vă daţi seama. N-am nimic să le reproşez, dar nu v-aş vorbi acum astfel dacă n-ar fi toţi nişte fiinţe neajutorate. Nu cunosc lumea în care au intrat, nu se pot descurca şi nu se pot sprijini unul pe altul. Dar dumneavoastră o cunoaşteţi bine, domnule Beaton, şi sînt- sigură că vă daţi seama cu precizie de intenţiile care vă-ndeamnă să veniţi pe-aici. Ori vă interesează, ori nu vă interesează una dintre cele două domnişoare. Dacă vă interesează, n-am nimic de zis. Dacă nu...

Doamna Mandel încă zîmbea, dar zîmbetul său devenise
o simplă formalitate şi căpătase o strălucire glacială.

Beaton o privi cu o uimire pe care însă şi-o stăpîni cu sobrietate. O considerase totdeauna o nulitate din punct de vedere social, privind-o cu un dram de milă — cum i se cuvenea, firește, unei fiinţe obligate să trăiască In mijlocul familiei Dryfoos — dar şi cu puţin dispreţ ironic ; fusese totdeauna pentru el doar Mandel, sau bătrîna Mandel, cu toate că nu era decît cu vreo zece ani mai în vîrstă decît el şi încă se ţinea foarte bine la cei aproape patruzeci de ani ai săi. Se îmbujoră, apoi păli cuprins de m'inie.

—îmi cer din nou scuze, doamnă Mandel. îmi puneţi această întrebare în numele domnişoarelor ?

—Fireşte că nu, răspunse ea cu toată burâvoinţa şi cu o asemenea nuanţă în glas, îneît Beaton se simţi admonestat pentru grosolănia de a-şi fi arătat îndoiala privind

autoritatea ei. Aşa cum v-am spus, fetele n-ar şti să se descurce singure în astfel de probleme. Nu văd de ce nu v-aş spune că vă întreb din partea tatălui fetelor. Fără îndoială, în ceea ce mă priveşte n-am nici un drept să mă interesez de această chestiune. Vă rog să fiţi convins că nu-mi este deloc plăcut să o fac.

Vocea ei limpede tremură uşor, ceea ce i se păru lui Beaton foarte plăcut. Răspunse cu un glas încărcat de o tristeţe visătoare :

— Sînt convins, doamnă Mandel. îşi ridică ochii şi o privi : Şi dacă v-aş spune că nu mă interesează absolut deloc în sensul implicat de dumneavoastră ?

— Atunci v-aş lăsa să vă apreciaţi singur comportamentul care v-a îndemnat să veniţi pe aici în mod constant in uitimui an, iar pe dînsele le-a condus la concluzii total eronate.

Amîndoi foloseau în mod deliberat pluralul, cu toate că pentru fiecare dintre ei era cît se poate de clar la care dintre cele două domnişoare se referă.

Pe Beaton îl asaltară tot felul de gînduri deloc măgulitoare. îşi dăduse seama perfect că rolul jucat în relaţiile sale cu Christine fusese cît se poate de josnic, din ce în ce mai josnic pe măsură ce sentimentul pe care i-1 stîr- nise iniţial frumuseţea ei se domolise. în ultimul timp era conştient că se distrează pe seama pasiunii fetei într-un mod de-a dreptul crud şi că nu o făcuse intenţionat, ti numai pentru că era leneş şi nu-şi dorea nimic. Se ridică şi spuse :

— S-ar putea să fiu ceva mai îngăduitor decît credeţi, doamnă Mandel, dar n-am să vă mai plictisesc cu vorbe împăciuitoare. N-am să mai vin pe-aici.

Se înclină, iar doamna Mandel spuse :

— Să fiţi convins că nu mă interesează decît comportarea dumneavoastră.

Beaton citi parcă o expresie de triumf pe chipul ei şi nu-şi dădu seama ce mare efort făcuse pentru a cîştiga această victorie prea uşoară. Soarta lui era însă mult mai blîndă decît cea a doamnei Mandel şi, cu sufletul plin de ură, plecă gîndindu-se la ea ca la un duşman care-1 umi-

lise într-un moment cînd avea nevoie de laudă mai mult ca oricînd. Pentru el era foarte uşor să nu mai treacă s-o vadă pe Christine Dryfoos, dar pentru doamna Mandel nu era deloc uşor să facă faţă consecinţelor absenţei lui. Beaton se gîndea numai cît de uşor îi închisese calea, iar biata femeie, care tremurase de spaimă în faţa misiunii ce o avea de îndeplinit, deveni pentru el întruchiparea propriei conştiinţe care-1 învinuia de fapte urîte.

— Ei, fir-ar sâ fie ! Asta-i prea de tot ! îşi spuse strîngînd din dinţi, dîndu-şi seama că întîmplarea se adăuga jignirii primite din partea doamnei Horn. Acum va trebui să renunţe la postul de la *Magazinul bilunar;* în aceste condiţii nu-1 mai putea păstra, chiar dacă nu se va recurge la o serie de manevre pentru a fi îndepărtat; trebuia sâ se grăbească şi s-o ia înaintea acestor manevre ; trebuia să-l întîlnească imediat pe Fulkerson ; se întrebă unde l-ar putea găsi la ora aceea. Cu o amărăciune atît de profundă, încît aproape că-i dădea o bucurie tragică îşi spuse că-1 va putea găsi cu siguranţă, ceva mai tîrziu, la doamna Leighton, iar fericirea lui Fulkerson era parcă o nouă insultă.

Totul se petrecuse într-un moment cît se poate de nefericit. Niciodată n-avusese mai mare nevoie de bani, niciodată nu cheltuise mai nesăbuit tot ceea ce avea şi ceea ce se aştepta să primească. Era dator la Fulkerson atît ca persoană particulară, cît şi pentru banii avansaţi în contul salariului. Ideea de a trimite bani acasă îl făcu să rîdă dispreţuitor şi-şi mască rîsul cu un acces de tuse pentru a înşela trecătorii. Cu ce obraz o să se ducă la Fulkerson să-i spună că renunţă la slujba de la *Magazinul bilunar* şi ce-o să facă după ce-o să se retragă ? Poate că o să-şi ia elevi, o să deschidă un curs ? Gîndul sinistru la activitatea de profesor desfăşurată pe principiul laudelor neîntemeiate îi aminti de aluzia doamnei Horn şi-şi dădu seama că intenţia ei fusese să-l jignească. De ce n-ar pune In. practică ideea ei ? Plin de dispreţ la adresa femeilor care batjocoreau arta, se gîndi ce uşor i-ar fi să facă acest lucru, la fel de uşor cum i-ar fi să se întoarcă şi să-i spună • fiicei bătrînului ăla nebun că o iubeşte şi să pună

mîna pe milioanele lui. De ce n-ar face-o ? Nu-1 iubea nimeni ; iar după un an probabil că, din punct de vedere sentimental, toate femeile sînt la fel, probabil că nu s-ar plictisi mai curînd de Christine Dryfoos decît de Margaret Vance. Alma Leighton nu intra în discuţie pentru că, în fundul sufletului, păstra convingerea că ea trebuie să rămînă veşnic pentru el altfel decît orice altă femeie.

Purtat de gînduri confuze şi fără şir, Beaton avu impresia că a ajuns departe, în centrul oraşului; dar se dezmetici şi privi în jur, constată că se află pe Sixth Avenue, aproape de Thirty-ninth Street, şi că este foarte înfierbîntat şi obosit; simţi că se înăbuşă în haina caraghioasă de blană. îi era imposibil să meargă pe jos pînă pe Eleventh Street; nu vroia să meargă pe jos nici măcar pînă la staţia trenului suspendat de pe Thirty-fourth Street; se opri la un colţ să aştepte un tramvai, iar gîndurile amare îl asaltară din nou. După un timp se dezmetici iarăşi şi privi în lungul bulevardului, dar nu văzu nici un tramvai. Văzu lîngă el un poliţist care-şi legăna alene bastonul prins de încheietura mîinii cu o curea.

— Cînd credeţi că o să apară un tramvai ? întrebă el, mai mult ca o ironie la adresa inexistenţei tramvaielor, decît din speranţa că poliţistul i-ar putea răspunde.

Poliţistul întîrzie o clipă ca să scuipe în rigolă, apoi răspunse nepăsător :

— Cam peste-o săptămînă.

— Ce s-o fi întîmplat ? întrebă Beaton încercind sS priceapă gluma.

— Grevă, spuse poliţistul. Ignoranţa lui Beaton îi stîrnea o curiozitate ce-i depăşea dispreţul. Au lăsat totul baltă azi-dimineaţă în toate cartierele în afară de Third Avenue şi încă vreo două-trei linii care traversează oraşul.

Scuipă din nou şi rămase puţin aplecat în faţă, privind Bpre un grup de bărbaţi aflaţi la colţul străzii. Erau curat îmbrăcaţi, arătau mai bine decît nişte muncitori obişnuiţi şi aveau aerul unor oameni aflaţi în concediu gătiţi in haine de sărbătoare.

— Sînt grevişti ? întrebă Beaton.

Poliţistul îi confirmă dînd din cap.

— V-au făcut necazuri ?

— N-o să ne facă necazuri pînă cînd o să punem în mişcare tramvaiele, spuse poliţistul.

Beaton simţi că-1 cuprinde furia pe aceşti oameni din cauza cărora va fi nevoit acum să meargă pe jos citeva străzi şi să urce scările pînă la staţia trenului suspendat.

— Dacă aţi prinde vreo cîţiva şi i-aţi pune la zid şi i-aţi împuşca, spuse Beaton cu cruzime, aţi scăpa de o mulţime de necazuri.

— Cred că n-o să fie nevoie să-i împuşcăm, spuse poliţistul legănîndu-şi bastonul. Oricum, n-o să dăm noi semnalul. Şi dac-o fi nevoie să ne batem, continuă el privind spre grevişti pe sub borul caschetei, putem să-i aruncăm pe toţi cei şase mii în East River fără să tragem nici măcar un foc.

— Sînt şase mii de grevişti ?

— Cam aşa ceva.

— Şi din ce-şi închipuie proştii ăştia c-or să trăiască ?

— Din dobînda banilor lor, probabil, răspunse poliţistul zîmbind mulţumit de gluma ce-o făcuse. Lucrurile trebuie să-şi urmeze cursul. Apoi or să vină cu capul plecat şi cu coada-ntre picioare şi-or să se roage să fie angajaţi din nou.

— Dac-aş fi eu administratorul şoselelor, nu i-aş mai angaja decit dacă i-aş vedea murind de foame pînă la ultimul om, spuse Beaton gîndindu-se ce mult îl încurca greva şi stabilind o ciudată legătură între aceasta şi răul pe care i-1 pricinuiseră doamna Horn şi doamna Mandel.

— Cred că aşa ar face şi administratorii şoselelor, dac-ar putea, dar sînt prea mulţi, şi nu se găsesc destui care să le ia locul, răspunse poliţistul cu imparţialitatea

firească a omului care avea dreptul să circule gratuit şi care îşi făcuse mulţi prieteni şoferi şi taxatori în timpul călătoriilor sale.

— Nu contează, spuse Beaton aspru. Pot aduce oameni din alte părţi.

— Ei, ar face ei şi asta, spuse poliţistul.

Din cîrciuma din colţ, în faţa căreia greviştii adunaţi făceau o zarvă specifică beţivilor, ieşi un bărbat, iar ceilalţi începură să facă haz pe socoteala lui, cum s-ar fi exprimat chiar ei. Poliţistul îl părăsi pe Beaton şi o porni agale spre grup, ca şi cum şi-ar fi făcut rondul obişnuit de după-amiază. Pe partea cealaltă a străzii, Beaton observă un alt poliţist mergînd în aceeaşi direcţie venind dinspre colţul celălalt. Privind de-a lungul bulevardului, lipsit acum de zgomotul tramvaielor cu cai, spre stingă şi spre dreapta, Beaton văzu cîte un poliţist la fiecare colţ. Totul era foarte impresionant.

III

Greva iscă o mulţime de discuţii la **-edacţia** *Magazinului biluna,',* saj, mai bine zis, îl făcu **pe Fulkerson să discute mult. Se felicita pentru faptul că nu-1 afecta în mod direct, aşa cum se*intîmpla cu unii dintre colaboratorii săi care locuiau la marginea oraşului şi nu aveau toată gospodăria la un loc, cum s-ar zice. Savura din plin situaţia creată şi-l tot trimitea** pe băiatul de **serviciu** să cumpere suplimentele cu care vînzătorii de ziare apăreau din oră-n oră şi pe care le anunţau cu glas jalnic şi strigăte neînţelese. Citi nu numai ultimele ştiri privitoare la **grevă,** ci şi **comentariile în** care se **aprecia** atitudinea **fermă a celor două părţi implicate** şi **măsurile** excelente **adoptate de poliţie pentru păstrarea ordinii.** Fulkerson **savură interviurile luate ofiţerilor de poliţie şi** conducă**torilor grevei; savură în** egală **măsură încercările** repor**terilor d<** a lua interviuri directorilor **companiilor** de transport, care cuprindeau atîtea amănunte şi trădau o reală măiestrie a

formulării titlurilor de pe prima pagină, scrise cu litere de o şchioapă, incit aproape că te convingeau că sînt propriile cuvinte ale acestor oameni, cu toate că se auzise că refuzaseră categoric să răspundă reporterilor. Le spuse din ceea ce citise prin ziare că, dacă muncitorii s-ar purta cum se cuvine şi ar respecta drepturile proprietarilor, s-ar bucura mereu de înţelegere din partea tuturor, dar cum îşi băgau nasul în drepturile companiilor de transport şi-ncepeau să-şi facă singuri dreptate, trebuiau supuşi cu o mînă de fier; expresia „cu o mină de fier“ îl încîntă pe Fulkerson atît de mult, de parcă o auzea pentru prima oară. începu să circule zvonul că avuseseră loc ciocniri între poliţie şi grevişti, atunci cînd conducerea companiilor încercă să spargă greva cu muncitori aduşi din Philadelphia, iar Fulkerson se entuziasma de minunatul curaj al poliţiştilor. In acelaşi timp dădea crezare celor spuse de grevişti, cum că ei nu creaseră probleme. ci un grup de elemente, turbulente ce acţionaseră fără acordul lor. In aceste condiţii se mai linişti puţin aflînd de sosirea Comitetului Naţional de Arbitraj, ca- re-şi stabilise sediul, cu nenumărate lozinci, intr-unui din marile hoteluri ale oraşului şi invitase atît pe grevişti, cît şi companiile de transporturi să-şi susţină cauza ; Fulkerson anunţă pe toată lumea că acum vor avea prilejul să vadă cum funcţionează cel mai măreţ mecanism al timpurilor moderne. Sa pare însă că funcţiona numai în sensul de a-i îndemna pe grevişti să-şi plece capul.

Companiile de transporturi acţionaseră ca un singur om, afirmînd că nu exista nici un litigiu şi că ele nu fac decît să-şi susţină dreptul de a-şi conduce singure afacerile aşa cum cred. S-a aflat că preşedintele unei companii, pe care un membru al comitetului l-a invitat personal să răspundă, i-a spus acestuia să iasă afară şi să-şi vadă de treabă. Apoi, spre adînca dezamăgire a lui Fulkerson, înaltul tribunal menit să acţioneze, în numele poporului, în interesul păcii se declară neputincios şi se retrase ; şi şi-ar fi văzut desigur de treabă, dacă ar fi avut vreo treabă. Fulkerson nu mai ştia ce să spună, poate

din pricină că nici suplimentele nu mai ştiau, dar Marc! rîse de acest deznodămînt.

— Treaba asta seamănă grozav cu manevrele militar? ale regelui Franţei, şi ale celor patruzeci de mii de soldaţi ai săi. Probabil că, ajunşi în vîrful dealului, cineva i-c spus că n-are ce arbitra şi că să-şi vadă de treaba lui, aşe că a coborit dealul după ce-1 urcase cu atîta pompă. Ce-m: place mie la povestea asta este că şi companiile de transport au drepturi, şi greviştii au drepturi, numai publicu. n-are nici un fel de drepturi. Li se permite şi unora şi altora să se bată sub ochii noştri pentru o problemă personală — căci este vorba de o problemă strict personală de genul celor pentru care astăzi desconsiderăm Evul Mediu, ca şi cum ar fi vorba de o stradă din Florenţa sau din Veroria — totul pe cheltuiala şi suferinţa noastră, iat noi stăm cuminţi ca nişte oi şi-i aşteptăm să obosească Ciudată atitudine pentru un oraş cu cincisprezece mii de locuitori!

— Dar tu ce ai face ? întrebă Fulkerson grozav d< descurajat de această interpretare.

— Cum adică ? Oare Consiliul de Arbitraj s-a declarat neputincios ? N-avem nici o putere asupra greviştilor şi ne-am obişnuit în aşa măsură să fim dispreţuiţi şi desconsideraţi de cei din transportul în comun, încît am uitat ce drepturi avem asupra şoselelor şi i-am lăsat să-şi aranjeze treburile cum vor, ca şi cum n-am avea nici c legătură cu treaba asta, iar ei nu ne-ar datora nimic în schimbul privilegiilor lor.

— Asta cam aşa e, spuse Fulkerson, răvăşindu-şi părul. Ei, este un moment măreţ pentru colonel. Zice că, dacă era el primarul oraşului, lua în stăpînire mijloacele de transport în numele poporului, le echipa cu poliţişti şi le punea în circulaţie pînă ce companiile ajungeau la o înţelegere cu greviştii. Aşa ar proceda ori de cîte ori 6-ar ivi o grevă.

— Oare asta nu trădează pateraalismul de care-1 acuza pe Lindau ? întrebă March.

— Nu ştiu. Oricum trădează simţ practic.

— Eşti pierdut de-a binelea, Fulkerson. **Credeam că** eşti cel mai devotat logodnic din lume, **dar cred că** eşti

un ginere şi mai devotat. Şi asta încă înainte **de a te** fi însurat.

— Ei, March, colonelul e un bătrîn adorabil. Grozav aş vrea să-şi poată pune în practică planul, fie şi numai pentru plăcerea de a-1 vedea prins în horă. Stă ca pe arcuri din zori şi pînă-n seară, e veşnic în alertă, gata să asiste la ciocniri. Mă tem să nu se-aleagă cu vreun glonte în încăierare ; nu-i scapă nimic. Eu, unul, nu văd nimic spectaculos ; încă n-am văzut nici o bătaie cu pietre şi nici o încăierare cu bastoane. Tu ai văzut ?

— Nu. Cred că pot analiza situaţia cam la fel de bine citind ziarele, şi probabil că nici nu-mi doresc mai mult. De altfel, doamna March m-a rugat insistent să nu mă apropii de nici un fel de gloată sub ameninţarea că, în caz contrar, îşi ia copiii şi vin toţi după mine. După părerea ei, trebuie să murim împreună ; copiii nu s-au mai dus la şcoală de cînd a început greva. Doamnei March nu-i scapă nici o măsură de precauţie. Mă urmăreşte de cîte ori ies din casă să vadă dacă pornesc direct spre redacţie.

— Probabil câ numai aşa.ai reuşit să scapi cu viaţă, spuse Fulkerson rîzînd. L-ai mai văzut pe **Beaton** în ultimul timp ?

— Nu. Doar nu vrei să-mi spui că a fost ucis ?

— Asta numai dacă a aflat-o şi el. Dar ştiu şi eu..: Ascultă, March ! De ce n-ai putea să scrii şi tu un articol despre grevă ?

— Ştiam eu că pînă la urmă ai s-ajungi la tema *Magazinului bilunar.*

— Nu, vorbesc serios. O să apară o mulţime de articole prin ziare. Dar tu ai putea trata subiectul in sens istoric, prezentîndu-1 ca pe ceva petrecut cu sute de ani în urmă, în stilul în care prezenta Defoe ciuma din Londra. Ce zici ? Cel care mi-a dat această idee a fost Beaton.
Dac-am pune mîna pe el, aţi putea merge împreună să observaţi latura estetică a fenomenului. Greva asta e un lucru grozav, March. Ascultă-mă pe mine, e impresionant 6ă vezi un război personal, după cum spui tu, desfăşurat în felul acesta, chiar în inima New York-ului, iar New York-

ul nici nu se sinchiseşte. Pricepi ? Ai putea prezenta lucrurile în această lumină. Avînd descrierile tale şi schiţele lui Beaton, ne-am face o carte de vizită nemaipomenită. Ei, ce zici ?

— Te angajezi tu să rezolvi lucrurile cu doamna March, dacă eu mor, iar dînsa şi copiii nu mor o dată cu mine ?

— Păi, mi-ar fi cam greu. Mă-ntreb ce-ar ieşi dacă l-am pune pe Kendricks să scrie partea literară.

— O să fie incîntat, nici o grijă. încă n-am descoperit genul literar pentru care Kendricks n-ar fi dispus să-şi dea viaţa.

— Ia, stai! exclamă Fulkerson, iar March îşi dădu Geama că e pe punctul de a lansa o idee nouă şi zîmbi răbdător. Ascultă ! De ce n-am putea pune chiar pe unul din grevişti să ne scrie articolul ?

— Am putea organiza chiar un simpozion al greviştilor şi al directorilor de companii, sugeră March.

— Nu, nu, vorbesc foarte serios. Se spune că unii din ei, mai ales cei de origină străină, sînt oameni de cultură. Cunosc un tip din Boemia care scotea aici un ziar boemian. Ar putea scrie în dialectul âău şi l-am pune pe Lindau să-l traducă.

— Nu cred, spuse March scc.

— De ce nu ? Ar face-o în sprijinul cauzei, nu-i aşa ? Poate discuţi problema cu el cînd îl mai vezi.

— Nu-1 mai văd pe Lindau, spuse March şi adăugă : A renunţat la mine şi la banii domnului Dryfoos deodată.

— Nu zău ! Doar nu vrei să-mi spui că n-a mai fost pe la tine de atunci ? !

— Un timp a mai venit, dar acum nu mai vine. Nu prea mă-ncîntă treaba asta, spuse March neplăcut impresionat de zîmbetul lui Fulkerson. I-am rămas dator pentru lecţiile date copiilor.

Fulkerson rîse din toată inima.

— **Să** ştii **că ăsta-i cu adevărat nebun ! Cine-ar fi crezut că-şi ia în serios „prinţipurile“. Probabil însă că trebuie sâ existe şi asemenea aiuriţi, în lume sînt tot felul de specimene.**

— **Probabil că trebuie să existe** *un* **asemenea**

aiurit, consimţi March parţial. Mie mi-a ajuns unul.

— Probabil că este un moment măreţ şi pentru Lindau, spuse Fulkerson. îmi închipui că-i priește cît un intre» butoi de bere cînd îi vede pe „capitalist" în încurcă-

r â din cauza grevei. Cred că-1 face pe bătrînul Lindau să s simtă ca pe vremea cind lupta pe baricade la Ber- an. Ei, e un bătrîn adorabil; păcat că bea. am mai spus-o ţi altă dată.

Cînd plecă de la redacţie, March nu se duse direct acasă, aşa cum făcuse la venire, probabil din pricină că doamna March nu mai era cu ochii pe el. Era foarte curios in privinţa unor laturi ale grevei care, văzută sub aspectul unei mari frămîntări sociale, era insuficient înţeleasă de oameni ; judecind prin prisma echilibrului său caracteristic, găsea că manifestările ei negative sînt la fel de semnificative ca şi etapele mai violente. îi promisese solemn soţiei sale că se va feri de acestea şi era din fire un om care-şi respecta promisiunile ; nu avea nici cea mai mică dorinţă de a juca rolul spectatorului paşnic care este totdeauna împuşcat cînd se trage asupra mulţimii. îl preocupa indiferenţa aparentă a unui oraş puternic care îşi vedea liniştit de treabă ca şi cum războiul personal care se desfăşura în interiorul său nu era decît un zvon nelămurit despre tulburări ale indienilor de la frontieră ; şi acum înţelese cum era posibil ca, pe o stradă din Florenţa, un conflict să dureze timp de patruzeci de ani, fără a influenţa practic industria şi prosperitatea oraşului. Pe Broadway, acolo unde altădată domnea vuietul copitelor şi clopotelor de tramvai, acum era linişte, fapt care însă nu se prea observa, iar pe bulevardele bolţite de şinele trenurilor suspendate, liniştea şoselelor sa pierdea !n vuietul trenurilor de deasupra. Unele tramvaie ce traversau oraşul îşi reluaserfi cursul, fiecare avînd cîte un poliţist în spate ; pe traseele de pe Third Avenue tram- vaiele conduse de muncitorii necuprinşi în sindicat şi ; care nu intraseră în grevă circulau cu doi poliţişti alături i de fiecare vatman şi doi lîngă taxator, pentru a-i apăra |

de grevişti. Dar grevi**ş**tii nu se Vedeau nicăieri, iar pe | **Second** Avenue stăteau lini**ş**tiţi, în ghipuri, la colţul stră- « **zilor. In** timp ce March îi privea de la o distanţă ce-1 ferea *m* **de** primejdii, pe şosea înainta un tramvai plin de poliţişti, *m* **dar** nici unul din grevişti nu-1 atacă. îmbrăcaţi în haine **P simple** de sărbătoare, **March** găsea că sînt oameni foarte **P lini**ş**tiţi** şi cu o înfăţişare decentă şi rămase convins că **r nu** puteau fi implicaţi în izbucniri de **revoltă,** cum se pe- I **trecuseră** în alte cartiere ale oraşului. Aproape că nu-i « **venea** sâ creadă că asemenea izbucniri avuseseră loc cu *t* **adevărat**; cum nu constată nici un fel de tulburări şi nici **i măcar** tendinţa de a se ivi, îşi spuse cti tot mai multă **convingere** că erau simple exagerări gazetăreşti. Merse **Lpe** jos **spre** East River : bulevardele A, B şi C aveau ace- **i laşi** aspect lini**ş**tit ca şi Second Avenue **;** la colţuri stă- [**teau** grupuri de oameni, iar din cînd în cînd prin faţa lor **trecea,** fără a fi atacat, cîte un tramvai plin de poliţişti; § **îl** priveau şi discutau între ei, ™ii chiar rîdeau, dar nu **n se** iscă nici un fel de tulburare.

March luă un tramvai ce traversa oraşul şi se întoarse
J- în West Side. Pe **platformă** sţ odihnea un poliţist cu un **l aer** obosit şi somnoros.

— Cred că o să vă bucuraţi cînd se va încheia acest J război crud, îi spuse March cînd se urcă.

Poliţistul îi ar uncă o privire sumbră şi nu-i răspunse.

Atitudinea lui nefirească pentru un om obişnuit cu 3 **compromisurile** vieţii îl impresionă pe March. îl făcu să **l simtă** cu acuitate acea ferocitate de care dăduseră dovadă
l trupele franceze faţă de mulţime, cu puţin înainte de ***le*** | **coup *d'etat,*** şi despre care aflase din cărţi; începu să se **i simtă ca** unul din mulţime, dar se controlă şi-şi recăpătă

dispoziţia de observator detaşat. în această stare de spirit rămase în tramvai, pînă ce acesta îl purtă dincolo de/, colţul la care ar fi trebuit să coboare pentru a ajungaf acasă, şi încă mai departe spre apus, spre una din acele fi zone unde se spunea că avuseseră loc o mulţime de cioc-* niri. Dar pe drum totul părea la fel de liniştit ca şi în» East Side.

Deodată tramvaiul se opri frînînd brusc, încît March j fu aproape răsturnat de pe scaun, iar poliţistul sări de pe ■ platformă şi o luă la fugă.

IV

în dimineaţa aceea Dryfoos îşi lua micul dejun, ca de obicei, cu doamna Mandel, care-i servea cafeaua. Con«_j rad plecase deja în oraş fetele leneveau în pat pînă lava o oră mult mai tîrzie decît cea la care mînca tatăl lor, iar % mama lor devenise treptat atît de neputincioasă, încît nu 1 mai cobora pînă la prînz. Deodată Christine apăru în uşă. ! Era albă ca varul, iar ochii îi scăpărau.

— Ascultă, tată ! Te-ai apucat să-i spui ceva domnu- j lui Beaton ?

Bătrînul îşi ridică ochii şi o privi pe deasupra ceştii ^ de cafea pe sub sprîncenele încruntate.

— Nu.

Doamna Mandel îşi plecă privirile, iar linguriţa ii tremura în mină.

— Atunci de ce n-a mai dat pe-aici ? întrebă fata, iar privirea ei sfredelitoare trecu de la tatăl său la doamna Mandel. Ah, te pomeneşti că-i isprava *ta ? !* Tare-aş vrea să ştiu cine ţi-a dat voie să-ţi bagi nasul în treburile altora ?

— Eu, spuse Dryfoos fioros. *Eu* i-am spus să-l întrebe ce caută pe-aici, şi a zis că nu caută nimic şi n-a mai venit. Asta-i tot. Eu âm făcut totul.

— Nu mai spune, va să zică-i isprava ta ? ! spuse fata cu aceeaşi insolenţă cu care-i vorbise doamnei Mandel. Tare-aş vrea să ştiu de ce-ai făcut-o ? Tare-aş vrea să şliu ce te face să crezi că nu-s în stare să-mi văd de tre-

burile mele. Am priceput că şi-a băgat cineva nasul, dar nici prin cap nu-mi trecea că tocmai tu. Sînt în stare să-mi văd singură de ale mele cum vreau eu, dacă nu te superi, iar altă dată te-aş pofti să nu te mai bagi unde nu-i treaba ta!

— Nu-i treaba mea ! Căţea neruşinată ce eşti ! începu tatăl ei.

Christine se apropie de masă ; strîngea în mînă ceva ce părea a fi un pumn de podoabe, dintre care unele ii atîrnau printre degete.

— Ai de gînd să te duci la el şi să-i spui că scorpia asta n-avea nici un drept să-i spună nimic şi să repari lucrurile ? întrebă ca.

— Nu ! răcni tatăl ei. Şi dacă...

— Nu mai am ce discuta cu tine ! strigă fata. Ia-ţi darurile !

Cu amîndouă mîinile aruncă pe masă, printre farfurii, bijuteriile — broşe, inele, cercei şi brăţări —, iar unele . căzură pe jos. Intîrzie o clipă să-şi scoată inelul de pe de- i getul pe care i-1 pusese Beaton cu un an în urmă şi-l ; aruncă pe farfuria tatălui ei. Apoi ieşi vijelios din ca- l meră şi o auziră cum urcă în fugă scările.

Bătrînul se ridică să pornească după ea, dar căzu din nou pe scaun înainte ca ea să iasă şi se stăpîni scrîşnind din dinţi.

— Stringe... strînge toate astea, îi spuse gîfiind doamnei Mandel. Părea incapabil să se mai ridice de pe scaun, dar, cînd dînsa îl întrebă dacă nu se simte bine, spuse că n-are nimic şi se ridică repede. Stătu o clipă pe loc şi luă cu un gest mecanic inelul şi şi-l puse pe degetul mic ; nu avea mîna mult mai mare decît a fiicei sale.

— De unde crezi c-a aflat ? o întrebă după o clipă.

— Cred că a bănuit doar, spuse doamna Mandel, iar glasul îi tremura şi-n ochi i se citea groaza de violenţa

l fetei.

— Ei, oricum, nu contează. Tot trebuia să afle, iar acum a aflat.

Se îndrepta spre uşa bibliotecii vrînd parcă să iasă în hol, unde se aflau totdeauna pălăria şi haina lui.

— Domnule Dryfoos, spuse doamna Mandel, nu mai j* pot rămîne aici după ce fiica dumneavoastră mi-a vorbit astfel... Nu mă lăsaţi... Mi-e frică de dînsa.

— Atunci încuie-te ! îi răspunse bătrînul brutal. Inacl inte de â ieşi, îi mai spuse pe culoar : Cred că de-acum ■ o să se potolească.

Luă trenul suspendat. Greva părea un lucru foarte 1 îndepărtat, deşi ziarul pe care-1 cumpără ca să vadă cursul 1 bursei era plin de articole gălăgioase privitoare la tulbur] rările din ziua aaterioară de pe traseele obişnuite. Milion® narii de pe Wall Street mai glumeau, mai înjurau, dar 1 nu dădeau prea mare atenţie celor şase mii de oamenii»* care riscaseră atît de mult pentru a-şi îmbunătăţi situa»1J ţia. Dryfoos nu auzi nimic în legătură cu greva în holul 1 Bursei, unde-şi petrecu două-trei ceasuri urmărind creş- I terea şi scăderea cursului anumitor acţiuni ca urmare a 1 pariurilor. Cînd se închise Bursa, cursul lor urcase cui opt puncte, iar, datorită acestora şi altor investiţii, la ple- J care era cu cinci mii de dolari mai bogat decît fusese dej dimineaţă. Dar el se aşteptase să se îmbogăţească şi mal] mult şi nu era cîtuşi de puţin mulţumit de profit. Din-J colo de emoţiile ciştigului şi pierderii, simţise în perina-1 nenţă mînia mocnită, sălbatică, împotriva copilului care-1 jj înfruntase, iar cînd jocul ae sfîrşi şi porni spre casă, mî-1 nia i se aprinse şi mai tare ajungînd pînă la furie; o s-oj înveţe el minte, o s-o nimicească. Merse mult pe jos fărăJ să-şi dea seama, apoi se opri să aştepte un tramvai. Nu; veni nici unul şi opri un cupeu.

— Ce s-a-ntSmplat cu tramvaiele *?* întrebă el adre^ slndu-se vizitiului care sări de pe capră să-i deschidă uşa Şi să-l întrebe unde să-l ducă.

— Aţi fost plecat ? întrebă vizitiul. N-a mai trecut nici un tramvai de-o săptămînă. E grevă.

— Ah, da ! spuse Dryfoos. Deodată îl cuprinse ameţeala şi rămase cu ochii pironiţi la vizitiu după ce se aşefcase pe banchetă.

:— încotro ? întrebă vizitiul.

Dryfoos nu reuşea să-şi amintească strada şi numărul şi, cuprins de o furie nestăpînită, spuse :

— Ţi-am spus o dată ! Ia-o spre apus, spre Eleventh Street şi mergi încet pe latura de sud. îţi spun eu unde.

Nu putea să-şi aducă aminte numărul de la redacţia *Magazinului bilunar,* unde se hotărîse brusc să se oprească înainte de a merge acasă. Vroia să-l întîlnească pe Fulkerson şi să-l întrebe ceva despre Beaton : dacă mai trecuse pe-acolo în ultimul timp şi dacă făcuse vreo aluzie la cele petrecute în legătură cu Christine ; Dryfoos credea că Fulkerson se bucură de încrederea individului.

Nu era nimeni în afară de Conrad, pe care-1 găsi la contabilitate şi la care se întoarse după ce-şi aruncă o privire în biroul gol al lui. Fulkerson.

— Unde-i Fulkerson ? întrebă el după ce se aşeză fără să-şi scoată pălăria.

— A ieşit acum cîteva minute, spuse Conrad privind ceasul. Mă tem că nu se mai întoarce azi, dacă vroiai să stai de vorbă cu el.

Dryfoos dădu din cap arătînd spre biroul lui March.

— Şi celălalt e plecat ?

— A plecat cu puţin înaintea domnului Fulkerson.

— Totdeauna plecaţi în mijlocul după-amiezei ? întrebă bătrînul.

— Nu, răspunse Conrad calm, ca şi cum tatăl său nu mai trecuse pe acolo de zeci de ori şi găsise tot personalul *Magazinului bilunar* în activitate între orele patru şi cinci. Bine-nţeles, domnul March îşi ia foarte mult de lucru acasă şi cred că domnul Fulkerson a plecat pentru că azi nu e prea mult de lucru. Probabil că greva a amorţit totul.

— Greva, da ! Grozavă treabă mai e şi asta, să laşi totul baltă pentru că o şleathă de puturoşi caută s-o şteargă şi să se îmbete. Probabil că Dryfoos se aştepta să audă un răspuns de la Conrad, dar chipul **blînd al** tînărului se **întrista şi** nu **spuse** nimic. Mă aşteaptă afară **un**

cupeu pe **care** a **trebuit să-l iau** pentru că n-am putut **lua** tramvaiul. **Dac-ar fi după mine,** aş spînzura **o** groază **de** derbedei **din ăştia. Nu vor decît** să zăpăcească **tot oraşul j** şi după **aia să jefuiască locuinţele.** O **adunătură de javre** împuţite ! Ar **trebui chemată poliţia şi pusă** să **tragă-n** ei. Bătaia ar fi o **pedeapsă prea blîndă. Conrad** nu **spuse nici** acum nimic, **şi** tatăl său mîrli : Bănuiesc că tu **nu gîn-** deşti aşa.

— Cred că greva este inutilă, spuse Conrad.

— Nu mai spune ! Aşa crezi ? Ţi-a mai venit mintea la cap. Oi fi obosit şi tu mergînd pe jos. Tare-aş vrea să aflu ce cred despre grevă amicii tăi din East Side.

Tînărul îşi plecă ochii.

— N-am dreptul să vorbesc în numele lor.

— Nu, zău ! Poate n-ai dreptul să vorbeşti nici în numele tău ?

— Tată, ştii bine că avem păreri diferite în **problemele** astea. Aş prefera să nu vorbesc...

— Dar eu am de gînd să *te fac* să vorbeşti de . data asta ! strigă Dryfoos lovind cu pumnul în braţul scaunului pe care şedea. îl tulbură deodată gîndul la Christine. Atîta timp cît mănînci la masa mea, trebuie să faci cum spun eu. N-am* să permit copiilor mei să-mi spună ce să fac şi ce să nu fac sau să-şi dea aere că sînt mai nevinovaţi ca mine. Ei, şi-acum vorbeşte ! Crezi că neisprăviţii ăştia au dreptate sau nu ? Spune !

Conrad găsi că e mai bine să vorbească.

— Cred că au făcut o mare prostie cînd au intrat în grevă... acum, cînd trenurile suspendate pot funcţiona.

— Aha, acum, va să zică ! Probabil că cei din East Side cred că era mai bine să facă greva înainte de a avea trenul suspendat ? Conrad refuză din nou să răspundă, iar tatăl său urlă : Ce părere ai ?

— Cred că o grevă este totdeauna o afacere proastă. Greva înseamnă război, dar se pare că uneori nu există altă cale pentru ca muncitorii să-şi facă dreptate. Ei spun că grevele aduc un spor de salariu după un timp.

— Puturoşii ăştia au fost şi-aşa destul de bine plătiţi, strigă bătrînul. Primesc doi dolari pe zi. Cît cred că li se

cuvine ? Douăzeci ?

Conrad şovăi şi-i aruncă tatălui său o privire rugătoare. Dar se hotărî să-i răspundă :

— Oamenii spun că din pricina normelor reduse, a amenzilor şi a altor lucruri, primesc uneori un dolar pe zi, iar alteori doar nouăzeci de cenţi.

— Mint, iar tu ştii foarte bine că mint, spuse tatăl său ridicîndu-se şi apropiindu-se de el. Şi care crezi c-o să fie sfîrşitul, după ce-o să încurce lucrurile încă o săptămînă, după ce-o să-i facă pe oameni să închirieze trăsuri şi o să fure banii oamenilor cinstiţi ? Cum o să se sfîrşească totul ?

— O să fie nevoiţi să cedeze.

— Ce vorbeşti ? Să cedeze ? Şi *atunci* ce-ai să ai de zis, mă rog ? Ce-ai să simţi atunci ? Spune !

— Am să simt ceea ce simt şi acum. Ştiu că nu gîndeşti ca mine şi nu te mai acuz nici pe tine şi... nici pe alţii. Dar dacă trebuie să spun ce-o să simt, ei bine, o să-mi pară rău că n-au izbutit, pentru că eu cred că lupta lor este dreaptă, cu toate că n-au ales calea cea bună de a se salva.

Tatăl său se apropie de el cu fălcile încleştate şi cu ochii scăpărînd de mînie.

— Cum *îndrăzneşti* să-mi spui una ca asta ?

— Da. N-am încotro. Le plîng de milă. Sufletul meu este alături de aceşti oameni necăjiţi.

— Maimuţpi neruşinat ! urlă bătrînul. Ridică mîna şi-şi lovi fiul peste faţă. Conrad îi prinse mîna cu mîna sa stingă şi, în timp ce sîngele începea să se prelingă din rana pe care i-o făcuse în tîmplă inelul Christinei, Conrad îşi privi tatăl cu un fel de uimire tristă şi rosti :

— Tată !

Bătrînul îşi trase mîna şi ieşi grăbit. Acum îşi aminti propria-i adresă şi i-o spuse vizitiului cînd se repezi în cupeu. In drum spre casă tremura cuprins de o furie distrugătoare şi privea pe fereastră trecătorii; nu vedea decît privirea blîndă, tristă şi nedumerită a lui Conrad şi sîn- gele ce-i curgea încet din rana de la tîmplă.

Conrad se duse la lavoarul din biroul confortabil al lui

Fulkerson, se spălă de sînge şi-şi puse apă rece pe rană pînă ce sîngele se opri. Tăietura nu era adîncă şi-şi spuse că nu e cazul să-şi pună un pansament. După un timp încuie biroul şi plecă fără să ştie încotro se duce. Merse însă mai departe în sensul în care o pornise, pînă ce se trezi în Union Square, în faţă la Brentano. I se păru că aude un glas care-1 striga încet:

— Domnule Dryfoos!

V

Conrad privi nedumerit în jur şi aceeaşi voce îl strigă din nou:

— Domnule Dryfoos !

Atunci observă că, d^ntr-un cupeu aflat lîngă trotuar, îl chema o doamnă, şi apoi îşi dădu seama că este domnişoara Vance.

Domnişoara Vance zîmbi cînd constată că el a văzut-o şi se apropie de uşa trăsurii.

— Mă bucur mult că vă văd. Doream tare mult să stau de vorbă cu cineva. Parcă nimeni nu vede lucrurile aşa cum le văd eu. E îngrozitor, nu-i aşa ? Oare chiar trebuie să fie învinşi ? Peste tot pe unde am trecut am văzut tramvaiele circulînd. M-a durut sufletul. Oare chiar trebuie ca oamenii aceştia curajoşi să cedeze ? Şi parcă toată lumea îi urăşte din tot sufletul... Nu mai pot îndura. Era transfigurată de emoţie şi avea urme de lacrimi pe obraz. Probabil credeţi că sînt complet nebună de vreme ce v-am oprit aşa din drum, dar cînd v-am zărit am simţit nevoia **să vă** vorbesc. Ştiam că o să fiţi alături de mine, **că** o să gîndiţi la fel ca mine. Vai, cum ai putea să nu-i respecţi pe oamenii aceştia atît de solidari ? Riscă tot ce au de dragul dreptăţii ! Ah, sînt nişte adevăraţi eroi ! Riscă pîinea soţiilor şi copiilor lor în încercarea cumplită pe care o fac ! Dar parcă nu-i înţelege nimeni. Parcă nimeni nu înţelege că sînt gata să sufere acum mai mult pentru ca alţi neferciţi să sufere mai puţin după aceea. Şi făpturile acelea nenorocite care-au venit să le ia locurile... sînt

nişte trădători !

— Nu-i putem acuza că vor să-şi cîştige o pîine, domnişoară Vance.

— Nu, nu, nici nu-i învinuiesc. Cine sînt eu să am acest drept ? Noi, cei ca mine, cei din clasa mea socială, sîntem cei care-i determinăm pe săraci să se trădeze unii pe alţii. Dar luptele astea îngrozitoare... Ziarele astea murdare pline de asemenea relatări ! Ii arătă un supliment mototolit de lectură. Oare nu se poate face nimic să li se pună capăt ? Nu credeţi că ar fi bine dacă s-ar duce cineva în mijlocul lor şi le-ar arăta că este absolut inutil să încerce să înfrunte companiile de transporturi şi să-i alunge pe noii angajaţi ? Am vrut să mă duc şi eu să-n- cerc, dar eu sînt femeie şi nu pot ! Nu mi-ar fi frică de greviști, dar mi-e frică de ce-ar zice lumea.

Conrad îşi apăsa mereu batista pe rana de la tîmplă, bănuind că sîngerează, iar acum ea observă.

— Sînteţi rănit, domnule Dryfoos ? Sînteţi tare palii

— Nu, n-am nimic... o simplă zgîrietură.

— — Sînteţi grozav de palid. Aveţi o trăsură ? Cum ajungeţi acasă ? Nu vreţi să urcaţi aici şi să vă duc eu pînă acasă ?

— Nu, nu, spuse Conrad şi zîmbi văzîndu-i îngrijorarea. Mă simt foarte bine...

— Să nu mă credeţi proastă şi rea pentru că v-am «prit şi v-am spus toate astea. Dar sînt sigură că gmdiţi Întocmai ca şi mine.

— Da, aşa gîndesc şi eu. Aveţi dreptate... aveţi perfectă dreptate. Să nu vă mai reţin. La revedere ! Făcu un pas înapoi vrînd să se încline, dar ea îşi scoase mîna frumoasă pe fereastra trăsurii, iar cînd el îi luă mîna, ea i-o strînse cu putere.

—■ Vă mulţumesc ! Vâ mulţumesc ! Sînteţi bun şi drept ! Dar nimeni nu poate face nimic ! E inutil!

Vizitiul de o ţinută ireproşabilă aflat pe capră, care-şi simţise demnitatea lezată de comportarea ciudată a stăpînei sale, porni imediat ce ea îi făcu semn, iar Conrad rămase o clipă locului privind în urma trăsurii. îşi simţea sufletul plin de bucurie : inima îi bătea puternic, gata să-i

spargă pieptul. Cînd se întoarse să.plece parcă simţea că pluteşte. încrederea pe care i-o arătase, laudele pe care i le adresase, strîngerea de mînă... nu spera nimic, nu-şi putea contura nici un gînd. dar toată fiinţa i se umplu de o dragoste ce alungă durerea şi umilinţa pe care le suferise. îşi spuse că de acum încolo nu va mai fi niciodată nefericit; asprimea faţă de tatăl său îi pieri din minte; îşi dădu seama cît de mult l-a îndurerat; îi păru rău că o făcuse, dar, aflînd că şi ea împărtăşeşte aceleaşi gînduri, se bucură în chip solemn de motivul care generase cearta, de sentimentele noi cu care îl judeca acum. Ii părea rău doar pentru tatăl său. „Bietul tata !“ rosti pe şoptite în timp ce mergea. Furat de gînduri, îi povesti şi ei despre tatăl lui şi în închipuirea sa i se făcu şi ei milă de el.

Mergea spre West Side, la început fără nici o ţintă, apoi dorinţa nelămurită de a face ceva pentru a-i salva pe oamenii aceia rătăciţi prinse formă. Oare nu asta voise ea să-i spună, cînd se plînsese de neputinţa ei ca femeie ? Probabil că se gîndise că el. ca bărbat, ar putea întreprinde ceva, şi chiar dacă nu se gîndise la asta, el tot o să încerce ; şi, dacă ea va afla, îşi va’ aminti ce i-a spus şi se va bucura că a înţeles-o astfel. Gîndindu-se la plăcerea ce i-o va face prin gestul său, aproape că uită ce-şi pusese iji gînd ; dar, cînd ajunse la şina de tramvai, îşi aminti şi privi în sus şi-n jos ca să vadă dacă se zăreşte vreun grup de oameni puşi pe harţă, unde să poa'.ă intervenі şi să împiedice violenţa. Nu văzu nimic nicăieri, şi apoi, dintr-o dată — căci în starea sa de exaltare toate momentele căpătau o simultaneitate ca de vis — se trezi la colţul unui bulevard în mijlocul căruia, ceva mai departe, se afla un tramvai, iar în jurul tramvaiului un grup de bărbaţi care strigau, înjurau, se bateau. Vatmanul dădea bice cailor îndemnîndu-i să meargă mai departe, taxatorul şi un poliţist îi trăgeau de căpăstru ; o ploaie de pietre, cărămizi şi ciomege cădea asupra tramvaiului, a cailor, a celor care încercau să-i urnească din loc. Gloata se strînse în jurul lor şi atunci, din direcţie opusă, apăru în goană o dubă cu poliţişti, care săriră în grabă şi înce-

pură să lovească în răzvrătiţi. Conrad văzu cum îi loveau chiar sub borul pălăriilor ; loviturile ce se abăteau asupra capetelor sunau ca nişte izbituri în piatră ; răzvrătiţii se împrăştiau fugind în toate părţile.

Un poliţist se repezi spre colţul unde era Conrad, care văzu lîngă el un bătrîn înalt, cu barbă albă. Striga adresîndu-se poliţiştilor :

— Aşa, aşa ! Daţi la ei... daţi la grefiştii ! De ce nu mergeţ se lofiţ la prezidenţii care calcă sub picior legile, şi se daţ pe consilii de arbitraş afare la uşe ! Lofiţ pe grefiştii... ei fără prieten zint ! Ei fără banii zint se dai la voi mită se sperii pe voi !

Poliţistul ridică bastonul, iar bătrînul îşi ridică braţul stîng să-şi apere capul. Conrad il recunoscu pe Lindau, iar apoi văzu mîneca goală fluturînd în aer, o dată cu ciotul mîinii. Din încăierarea din jurul tramvaiului se auzi o împuşcătură şi parcă-1 lovi ceva în piept. Era gata să-i spună poliţistului :

— Nu-1 lovi ! E un soldat bătrîn ! Nu vezi că n-are o mînă ? ! dar nu reuşi să vorbească, nu reuşi să-şi mişte buzele. Poliţistul era acolo ; îi vedea faţa ; nu era faţa unui om rău şi crud : era parcă faţa unei statui : neclintită, veşnică, imaginea însăşi a autorităţii iresponsabile şi involuntare. Apoi Conrad se prăbuşi în faţă, cu inima străpunsă de glonţul tras din tramvai.

March auzi împuşcătura în clipa cînd coborî grăbit din tramvaiul său şi-l văzu pe Lindau căzînd sub bastonul poliţistului, care-1 lăsă acolo şi se alătură celorlalţi în urmărirea răzvrătiţilor. Lupta din jurul tramvaiului de pe bu- j levard încetă ; vatmanul biciui caii, care o porniră în galop, iar locul rămase gol.

March ar fi vrut 3-0 rupă la fugă ; îşi aminti că soţia lui îl implorase să se ferească de încăierări, dar nu-1 putea lăsa pe Lindau acolo, chiar dacă ar fi vrut. Ceva mai presus de voinţa sa îl atrăgea spre locul acela şi, cînd ajunse, îl văzu pe Conrad mort alături de bătrîn.

Pe tot parcursul acelei nopţi, în care doamna Marc'n ! era alături de soţul ei în rezolvarea problemelor, dînsa işi găsi tăria atît în principiile sale, cît şi în adînca lulbu- j rare care cuprinse familia lui Conrad şi care anula com-] plet caracterul real al celor întîmplate. Soţii March ple- 1 cară aproape de miezul nopţii şi porniră spre staţia [1] trenului suspendat împreună cu Fulkerson. Se făcuse deja tot ce se putea face, iar Fulkerson era destul de mulţumit de rezolvarea corectă a tuturor amănuntelor implicate de fiecare etapă a unei astfel de împrejurări, fapt care face moartea suportabilă chiar şi pentru cei ce resimt cel mai profund durerea. Sîntem făpturi ale momentului; trăim de la o etapă la alta şi fiecare etapă este dominată de o singură problemă de interes. Cînd ieşiră în stradă Fulkerson era bine dispus, aproape vesel; iar doamna March încercă un sentiment de uşurare, pe care îşi dădea seama că nu e cazul să-l aibă. Dar în sinea ei îşi iertă propria-i slăbiciune văzînd că soţul ei rămîne neclintit în sobrietatea sa. Şi, în aşteptarea relatării ce avea s-o facă privind prezenţa- sa acolo unde putea fi atît de util încă din prima clipă a nenorocirii, doamna March simţea o mîndrie caldă, plină de recunoştinţă faţă de ajutorul pe care soţul ei îl dăduse familiei lui Conrad; mai ales nefericitului său tată. în mintea ei, March era actorul principal al întregii scene, mult mai important prin faptul că asistase la ea decît cei
ce suferiseră de pe urma ei. De fapt, el suferise incomparabil mai mult.

— Ei, Doamne, spuse Fulkerson, acum or să-şi revină. *Noi* am făcut tot ce-am putut, iar lor nu le mai rămîne decît să suporte situaţia. Sigur că-i îngrozitor, dar bănuiesc că totul se va sfîrşi cu bine. Vreau să spun, adăugă el, că o să-şi revină

— Nimic nu ne este dat peste măsura puterilor noastre, spuse **March.** Dar, după părerea mea, continuă el gînditor, cînd Dumnezeu vede că noi, biete fiinţe mărginite, *putem* îndura atîtea, îngrădiţi de întunericul nesfîrşit al nopţii, s-ar cuveni să ne respecte.

— Basil ! exclamă soţia lui. Dar în sufletul său îl simţi

mai aproape datorită acestor cuvinte, pentru care considera necesar să-l dojenească.

— Da, ştiu, spuse el, ne educăm în spiritul dispreţului faţă de natura umană. Dar Dumnezeu nu a creat fiinţe demne de dispreţ şi, indiferent cărui ţel ne-a menit, consider că şi el simte un fior de bucurie cînd vede că sîntem la înălţimea destinului, aşa cum simte orice tată cînd fiul său se dovedeşte a fi un om adevărat. Cînd mă gîn- desc la tot ceea ce putem face, atunci cînd sîntem obligaţi, nu pot să cred că cei umili vor pieri în cele din urmă.

— Ei, cred că totuşi Atotputernicul nu ne va pune la încercare pe nici unul din noi, spuse 'Fulkerson In stilul sau original de credinţă.

— Sărmanul tată ! oftă doamna March. Nu-mi iese din minte chipul lui. Arăta mult mai rău decît moartea însăşi.

— Moartea nu arată rău, spuse March. Viaţa în prezenţa morţii arată rău. Moartea înseamnă pace şi iertare. Tare-aş vrea ca şi bietul Lindau să fi scăpat dincolo de hotar, ca şi Conrad.

— Ei, Lindau ! A făcut destul rău, spuse doamna March. Să sperăm că de-acum încolo o să fie mai atent.

Mardi nu încercă să-l apere pe Lindau şi să contrazică ideea soţiei sale, conform căreia Lindau era singurul vinovat pentru moartea lui Conrad.

— Cred că Lindau o s-o scoată la capăt cu bine, spuse Fulkerson. Arăta nemaipomenit cînd am trecut pe la el pe la spital astă-seară.

In timp ce urcau scările spre staţie, prinse un moment favorabil şi-i şopti lui March :

— Nici n-am putut să-ţi spun adevărul cînd eram acolo, dar cred că e mai bine să-l ştii. Braţul lui Lindau a trebuit amputat de la umăr. Era făcut zob.

în casa inutil de bogată şi stupid de nepotrivită pentru ei, membrii familiei îndoliate, de la care tocmai plecaseră soţii March, tot mai stăteau împreună, încercînd să-şi adune forţele pentru a se despărţi pentru noapte. Erau sfirşiţi de oboseala care coboară din ceruri asupra unei astfel de dureri, cuprinşi de apatie, fiecare din ei aşteptînd ca ceilalţi să se mişte, să vorbească.

Christine fu cea care se mişcă, iar Mela cea care vorbi. Christine se ridică şi ieşi din cameră fără să spună un cuvînt şi o auziră urcînd scările. Atunci Mela spuse :

—Cred că n-ar fi rău să mergem şi noi, ăştialalţi, tată. Hai s-o ducem pe mama.

O cuprinse pe bătrînă cu braţul ca s-o ridice de pe scaun, dar tatăl ei nici nu se clinti, iar Mela o chemă pe doamna Mandel din camera alăturată. Amîndouă o ridicară în picioare.

— N-o să-l privegheze nimeni ? întrebă ea cu glas răguşit. Parcă oamenii ăştia din New York nu simt nimic. Nu vrea nici un vecin să vină să-l privegheze făiă să-l chemăm ?

— Ei, nu-ţi face griji, mamă. O să aibă oamenii grijă de asta. Nu-ţi bate tu capul, o mîngîie Mela ţinînd-o de mijloc cu răbdare şi dragoste.

— Cum, Mely, puiule ? Nu mă lasă inima să-l las în seama unor slujbaşi. Dar nu mai e nimeni să vadă de treburi aşa cum se cuvine. Măcar de era Conrad aici...

— Hai, mamă, că te-ai cam încurcat ! spuse Mela gata să izbucnească într-un hohot de rîs. Dar se stăpîni şi zise : Te înţeleg cît se poate de bine. Unul vine, altul pleacă.

Sînt toţi şi de fapt nici unul, asta-i pricina. Ce faci, tată ? Nu vii ?

— Vreau să rămîn, Mela, spuse bătrînul cu blîndeţe, fără să se mişte din loc. Fii cuminte şi du-o pe maică-ta la culcare.

— îl priveghezi tu, Jacob ? întrebă bătrîna.

— Da, Liz'beth. îl priveghez. Du-te la culcare !

— Bine, Jacob, mă duc. Cred c-o să-ţi facă bine să stai. Tare-aş fi vrut să pot să stau şi eu, dar parcă nu mai am vlagă, cum aveam cînd au murit gemenele. Trebuie să dorm ca să pot... Nu-mi place că-ţi tulburi odihna, Jacob, dar văd că n-are cine sta cu el. Nu era nevoie să rămîi tu dacă era Conrad aici. Of, Doamne, ce-am îm- bătrînit !

— Haide, mamă, vino ! spuse Mela şi o scoase din cameră şi o condusc pe scări cu ajutorul doamnei Mandel.

Din capul scărilor bătrîna strigă :

— Spune-i lui Conrad...

Se opri, iar el o auzi, gemînd :

— Doamne, Dumnezeule !

Dryfoos rămase pe loc, în sufrageria în care fuseseră adunaţi toţi şi în care acum domnea tăcerea, iar alături, în salonul în care domnea aceeaşi tăcere, şedea omul angajat pentru priveghi. Timpul trecea, dar nici unul din ei nu se mişca şi, cînd şi ultimul zgomot din casă se stinse, aşa încît cei doi îşi auzeau răsuflarea, în liniştea din interiorul casei pătrunse zvonul stins şi îndepărtat al oraşului. Spre dimineaţă se auzi tot mai puternic, iar Dryfoos îşi dădu seama, după respiraţia mai profundă a celuilalt, că a adormit.

Se furişă pe lîngă el spre salon, unde zăcoa fiul său ; încăperea era scăldată în mirosul dulce al florilor aduse de Fulkerson şi aşezate acum pe pieptul neînsufleţit. Bătrînul aprinse unul din braţele candelabrului şi privi chipul de o seninătate maiestuoasă al mortului.

Nu se putu mişca din loc atunci cînd o văzu pe soţia sa coborînd scările din hol. Era îmbrăcată într-o cămaşă de noapte albă, de flanelă, iar luminarea îi tremura în mînă. Pentru o clipă Dryfoos crezu că umblă în somn, dar bătrîna rosti simplu :

— M-am trezit şi n-am mai putut să adorm fără să vin să-1 mai văd. Rămase în picioare, lîngă el, şi-şi priviră anrndoi fiul mort.

—. E frumos, Jacob. E cel mai **frumos copilaş ! Şi-a fost totdeauna bun,** aşa a **fost Conrad, ştiu foarte bine. Nu** mi-a **pricinuit nici** cea mai **mică supărare cîte zile a avut.** Parc-aş **zice că** mi-a fost cel mai drag dintre **toţi** copiii, dar tare mă tem că n-am făcut destul să i-o arăt. Dar **tu** ai fost totdeauna bun cu el, Jacob, totdeauna ai căutat să-i fie lui bine, încă de cînd era copil. Pe vremea aia parcă mă şi temeam că-1 alinţi prea mult şi cred că te bucuri cînd te gîndeşti că te-ai ferit de-atîtea ori să-l superi. Cred că de cînd au murit gemenele-nu l-ai bătut nici măcar o dată. Se opri şi privi atent chipul băiatului : Vai de mine, Jacob, ce-o avea aici, lîngă ochi ?

Văzu şi Dryfoos semnul, rana pe care se temuse să o

caute şi care parcă se împurpura acum, sub privirile lui. Izbucni într-un hohot înăbuşit şi jalnic, ca al unui copil cuprins de disperare, ca al unui animal cuprins de spaimă, ca al unui suflet cuprins de chinul remuşcărilor.

vn

în seara de după înmormîntare, soţii March stăteau de vorbă despre acest eveniment, încercînd să tragă concluzii cu privire la propriul lor viitor legat de el; tresă- rir㠄 în clipa în care răsună în apartament ţîrîitul soneriei. Nu era foarte tîrziu, cu toate că aşa li se părea pentru că deja se culcaseră copiii, dar ora nouă era foarte tîrzie pentru orice alt vizitator în afară de Fulkerson. S-ar putea să fie el, iar March se bucură la gîndul că va putea amîna întrebarea inevitabilă privitoare la treburile urgente pe care le-ar putea avea Fulkerson cu el. Se duse chiar el la uşă şi dădu cu ochii de o doamnă al cărei chip era ascuns sub un văl des şi care venise însoţită de o slujnică foarte prezentabilă.

— Sînteţi singur, domnule March, numai cu doamna March ? întrebă doamna, iar cum el şovăia, dînsa adăugă : Nu mă recunoaşteţi ? Sînt domnişoara Vance. îşi ridică vălul, dînd la iveală de sub falduri un chip ofilit şi frămîntat. Aş vrea tare mult să vă vorbesc... să stau de vorbă cu dumneavoastră şi cu soţia dumneavoastră. Pot să intru ?

— Cum să nu, poftiţi, domnişoară Vance, spuse el uluit încă de prezenţa ei.

Ea intră imediat, îşi aruncă o privire spre scaunul de lîngă uşa holului, întrebă dacă slujnica ei poate s-o aştepte acolo şi intră cu March în camera unde rămăsese soţia lui.

Doamna March se dovedi mult mai capabilă să facă faţă situaţiei. O întîmpină pe domnişoara Vance cu simpatia pe care le-o trezea chipul ei răvăşit.

— N-am să vă plictisesc cerîndu-vă scuze că am venit, doamnă March, spuse ea, căci era pentru mine unica soluţie şi am venit la îndemnul mătuşii mele.

Spuse aceasta vrînd parcă să-şi găsească o acoperire

pe planul convenţiilor sociale şi avînd buna-cuviinţă instinctivă de a se adresa pe cît posibil doamnei March, cu toate că ceea ce avea de spus îl privea mai ales pe March.

— Nici nu ştiu cum să încep... cum să vorbesc despre această întîmplare îngrozitoare. Dar cred că- mă înţelegeţi. Mă simt de parcă ar fi trecut o viaţă de cînd... s-a întîmplat. Nu vreau să mă compătimiţi, spuse ea anticipînd formulele de politeţe ale doamnei March.. Sînt cel din urmă om la care trebuie să vă gîndiţi şi să nu luaţi în seamă dacă încerc să vă înduioşez. Am venit să aflu, pe cît posibil, adevărul şi, cînd am să-l cunosc, am să-mi dau seama ce-am de făcut. Am citit ancheta... o am întipărită în minte cu litere de foc. Dar asta nu contează... suferinţa mea. Lăsaţi-mă să spun tot fără să mă luaţi î» seamă. Ştiu că soţul dumneavoastră... că domnul March a fost acolo. I-am citit depoziţia şi am vrut să-l întreb...

să-l întreb... Se opri şi privi rătăcită în jur. Dar ce prostie ! A spus desigur tot ce ştia. Era obligat s-o facă. îşi întoarse ochii spre el, şi nu mai privi spre soţia lui, căreia i se adresase dintr-o politeţe instinctivă.

— Da... am spus tot, răspunse el. Dar dacă vffeţi să ştiţi...

— Poate-ar fi mai bine să vă spun ceva mai întîi. Tocmai mă despărţisem de el... poate nu trecuse nici o jumătate de oră... în faţă la Brentano. Cred că s-a dus dircct la moarte. Am stat de vorbă şi i-am... i-am spus : ,.De ce nu s-o fi ducînd cineva în mijlocul grevişlilor să-i roage să fie paşnici şi să nu-i atace pe cei nou angajaţi ?“ Ştiam că avem aceleaşi păreri în privinţa grevişlilor, ştiam că le este prieten. Aţi văzut ceva... ştiţi ceva care v-ar putea face să credeţi că încerca să facă acest lucru ?'

— îmi pare rău, spuse March, nu l-am zărit deloc... pînă-n clipa cînd l-am văzut zăcînd mort la pămînt.

— Soţul meu se afla acolo cu totul întîmplător, interveni doamna March. îl rugasem, îl implorasem să nu se apropie de zona unde se aflau grevişlii. Tocmai coborîse din tramvai cînd l-a văzut pe poliţist lovindu-1 pe nefericitul acela de Lindau — nu ne-a adu? decît necazuri din clipa cînd am avut de-a face cu el pentru prima dată.

Soţul meu l-a cunoscut cînd era copil, cînd trăia îh Vest. Domnul March s-a întors acasă complet năucit. Am fost foarte tulburaţi. Nu ni s-a mai întîmplat niciodată aşş ceva. Vă rog să mă credeţi că a fost o intimplare care ne-a zdruncinat profund.

Domnişoara Vance o asculta cu expresia răbdătoare a celor care au cunoscut suferinţele adevărate ale oamenilor — hrana zilnică a celor săraci — atunci cînd întîlnesc necazurile isterice ale celor ce-o duc bine. March stătea cu capul plecat ; ştia că e inutil să susţină că partea ce-i revenea lui din această nenorocire era infinit de mică.

După ce ascultă tot ce avea de spus doamna March, inclusiv repetarea unor lucruri, domnişoara Vance spuse, ca şi cum era cît se poate de normal să se intereseze de acest lucru.

— Da, l-am vizitat pe domnul Lindau la spital...

— Soţul meu se duce zilnic să-l vadă, o întrerupse doamna March pentru a desăvirşi portretul generozităţii soţului ci.

— Se pare că bietul om a făcut o greşeală capitală în împrejurarea aceea, spuse domnişoara Vance.

— Aş spune chiar că şi-a cîştigat dreptul de a face o greşeală. Este un om animat de idei generoase, de un ideal nobil de dreptate, de egalitate — un ideal mult prea nobil pentru a fi judecat de un poliţist înarmat cu un baston, rosti March înfruntînd cu curaj părerile diferite ale soţiei sale în privinţa lui Lindau. Probabil că asta este menirea poliţiştilor : să ciomăgească idealurile care incită la revoltă.

.— Vai, eu nu-1 acuz pe domnul Lindau. Nu-1 acuz nici pe poliţist. Şi el este un simplu instrument, întocmai ca şi bastonul său. încerc doar să mă lămuresc in ce măsură sînt eu însămi vinovată. Nici nu mi-a trecut prin minte că domnul Dryfoos trebuie £ă se ducă acolo... să stea de vorbă cu greviştii ca să-i liniştească. Mă gîndeam doar, ca orice femeie, ce-aş încerca să fac eu dacă aş fi bărbat. Dar poate că dînsul a înţeles că-i cer să facă asta... poate că vorbele mele l-au trimis la moarte.

Dădea dovadă de atîta calm şi de atîta curaj în dorinţa ei de a afla aspectele cele mai dureroase ile adevărului, îneît respingea orice încercare de a fi liniştită cu vorbe măgulitoare.

— Mă tem că asta n-o vom putea afla niciodată, spuse March. Dar de ce vreţi să ştiţi ? întrebă el după o clipă. Dacă s-a dus ca mesager al păcii, a murit în slujba unei cauze drepte, aşa cum, probabil, şi-ar fi dorit să moară.

— Da, spuse tînăra, m-am gîndit şi eu la asta. Dar moartea este cumplită. N-avem dreptul să ne justificăm şi să ne-mpăcăm cu gindul că am trimis pe cineva la moarte în slujba unei cauze drepte.

— Cred că viaţa era un chin pentru Conrad Dryfoos, replică March. Era frustrat şi dezamăgit, fără a reuşi măcar sâ mulţume-ască ambiţia celui din pricina căruia era frustrat şi dezamăgit. Tatăl său, acel bătrin nefericit, îl silise să se abată de la dorinţa sa simplă, de la visul său de o viaţă, de a se face preot şi încerca să facă **din** el un om de afaceri. Dacă asta vă poate ajuta cîtuşi **de** puţin, domnişoară Vance, vă asigur **că** era un om foarte **nefe-** J ricit şi că **nu** văd cum şi-ar fi putut **găsi fericirea** aici. **î**

— Nu mă consolează absolut deloc, răspunse fata] calm. Dacă oamenii au venit pe lume înseamnă că meni- | rea lor este să trăiască. Nu se pune problema dacă sînt j sau nu fericiţi ; nimeni nu este fericit şi nici nu poate fi -î fericit în sensul egoist, de altădată, al cuvintului. Dar el j ar fi putut face mult bine. -j

— Poate că a făcut mult bine prin Însăşi moartea sa. j Cine ştie ? Poate că tocmai încerca să-l facă pe Lindau să tacă.

— Ah, Lindau nu merita sacrificiul ! exclamă doamna March.

Domnişoara Vance o privi ca şi cum nu prea înţelegea ce spune. Apoi se întoarse spre March :

— S-ar putea să fi fost nefericit, aşa cum sîntem toţi, l dar sînt convinsă că ar fi avut parte de o fericire mai înăl- ţătoare decît cea pe care ne-o dorim şi pe care o cău- j

tăm. Lacrimile începură să-i curgă încet pe obraji. In ziua ; aceea, cînd ne-am întilnit, părea cuprins de o fericire ciu- ' dată. Se lovise, Dumnezeu ştie cum, şi avea o zgîrietură care-i sîngera. îşi ţinea baţista la faţă. Era palid, dar chipul s
l s-a luminat atît de intens cînd ne-am dat mîna... ah, sînt sigură că s-a dus să încerce să facă ce-am spus eu !

Rămăseseră cu toţii tăcuţi în timp ce ea îşi ştergea ochii, apoi îşi puse batista la loc în buzunarul din care o trăsese brusc, cu gesturi iuţi de femeie tînără, în dezacord — după părerea lui March — cu subiectul discuţiei lor şi totuşi în deplină concordanţă cu eleganţa ce o caracteriza în general.

— îmi pare rău, domnişoară Vance, începu el, că nu vă pot spune mai mult...

— Sînteţi foarte amabil, rosti ea stăpînindu-se şi ridicîndu-se în picioare. Vă mulţumesc, vă mulţumesc amîn- durora foarte mult.

Se întoarse spre doamna March şi dădu mîna cu ea. apoi cu el.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama... mi-am dat seama că nu-mi puteţi spune mai mult. Dar cel puţin am afin- că nu mai este nimic de spus, iar de acum încolo pot să-n cep să-mi port povara pe care trebuie s-o port. Ce fac fiinţele acelea nefericite, mama şi tatăl lui, surorile lui ? Sper că va veni ziua cînd o să-mi fie ruşine că m-am gîndit mai întîi la mine şi i-am neglijat pe ei, dar deocamdată nu pot pretinde aşa ceva. N-am putut să vin la înmormîntare. Am vrut să vin.

întrebarea ei se adresase doamnei March, care răspunse :

— Vă înţeleg. S-au bucurat că aţi trimis florile. In general oamenii se bucură de astfel de gesturi, iar ei nu prea au prieteni.

— N-aţi vrea să treceţi pe la ei ? întrebă fata. Să le spuneţi ce v-am spus ?

Doamna March îşi privi soţul.

— Nu-mi dau seama la ce-ar servi. Tot n-ar înţelege. Dar dacă pentru dumneavoastră ar fi o uşurare...

— Am să mai aştept pînă ce n-o să-mi mai caut în asta propria alinare, spuse fata. La revedere !

Plecă lăsîndu-i să discute îndelung întîmplarea. In cele din urmă doamna March spuse :

— Este o fiinţă stranie, un amestec ciudat de sfîntă şi femeie de lume.

— In ea se ascunde germenele fanatismului de orice natură, răspunse soţul ei. Este foarte nefericită şi mă-ntreb cum va reuşi să-şi găsească alinarea în legătură cu bietul Conrad. N-ar fi de mirare ca ea să-i fi sugerat în- tr-adevăr ideea de a face o asemenea încercare.

— Oricum, te-ai descurcat minunat, Basil. Mi-era teamă c-o să spui ce nu trebuie.

— Vai, dar atunci cînd n-am altă soluţie decit să spun adevărul adevărat, reuşesc să mă descurc destul de bine. Cind se pune problema soluţiilor de convenienţă, prefer să las totul în seama ta, Isabel.

Dînsa rămase parcă insensibilă la ironie.

— Era desigur îndrăgostit de ea. *Asta* i-a luminat chipul atunci cînd a pornit să împlinească ceea ce considera că este dorinţa ei.

— Dar ea... crezi că şi ea...

— Ce idee î Ar fi fost de-a dreptul grotesc.

VIII

Durerea îi ajută pe membrii familiei Dryfoos să ajungă în relaţii mai omenoase cu familia March, pe care pînă atunci o priviseră ca pe un rău necesar, ca pe un instrument odios al prosperităţii lor. Doamna March constată că mama şi fiicele se bucură de vizitele ei şi, dîndu-şi seama că le este de folos tuturor, începu să se simtă mai apropiată chiar şi de Christine. Observă totuşi că între tată şi fiică stăruia o tensiune nerezolvată încă şi că Christine era aceea care se ţinea tare pe poziţii şi nu bătrînul. Doamna March rămase cu impresia că durerea îi mai cizelase puţin. Mela era ceva mai ponderată şi, cu excepţia împrejurărilor cînd trăda o preocupare copilărească pentru ţinuta ei de doliu, doamna March nu găsi

în comportarea ei nimic extravagant sau necuviincios raportat la tristeţea momentului. Era foarte atentă atît cu marna ei — pe care evenimentul nu o schimbase cu nimic —, cît şi cu tatăl ei — asupra căruia lovitura avusese Un efect zdrobitor. Odată, după o vizită făcută familiei Dryfoos. doamna March îi povesti soţului ei o scenă petrecută între Mela şi tatăl ei, care se întorsese acasă venind din Wall Street şi pe care fata îl întîmpină la uşă cu o simplitate ţărănească, îi luă pălăria şi bastonul şi-l conduse în încăperea unde se afla doamna March : bătrînul arăta obosit şi zdrobit.

Expresia lui Dryfoos i se păru de-a dreptul înduioşătoare şi insistă asupra acelei expresii de nedumerire ce-i stăruia pe chip ; cu siguranţă că-şi iubise fiul mai mult. decît îşi dăduseră ei seama.

— Da, spuse March, cred că l-a iubit. N-a mai venit pe la redacţie din ziua aceea. înainte trecea adesea pe-a- colo în drum spre centru. Cred că se duce zilnic in Wall Street, ca şi inainte, dar cred că o face oarecum mecanic. Altceva nu ştie să facă. Cred că e mai bine pentru el. Energicul nostru Fulkerson e cam neliniştit de soarta *Magazinului bilunar.* **Acum, că nu mai e Conrad, s-ar putea ca bătrînul să nu mai vrea să continue treaba, iar în acest caz va trebui sâ-şi caute alt înger păzitor. Cred că vrea să se însoare şi nu se poate încumeta s-o facă pînă ce nu se lămureşte această problemă.**

— Este o problemă foarte importantă pentru *noi,* **Basil, spuse doamna March.**

— Bine-nţeles. Să nu crezi c-am uitat. Am discutat cu Fulkerson perspectiva să cumpărăm noi revista. Acum reuşita ei este un lucru aproape sigur şi nu m-aş teme să investesc bani în ea... dacă aş avea bani.

— Nu pot fi de acord să vinzi casa din Boston, Basil !

— Şi nici nu vreau. Tare-aş vrea să ne putem întoarce să locuim acolo şi să primim şi chiria ! Ne-ar fi de mare folos. După părerea mea însă, dacă Dryfoos nu mai vrea sâ menţină revista, va trebui să găsim alt înger păzitor. Să sperăm că nu va fi un om cu înclinaţii

literare, dornic sâ preia secţia mea.

— Ah, cred că oricine ar lua revista ar fi bucuros să te menţină în slujbă !

— Aşa crezi ? Cine ştie, poate că ai dreptate. Dar nu cred că Fulkerson ar fi dispus să mă lase să fiu o piedică în calea unui înger păzitor corespunzător.

— Ba eu cred că ar fi. N-ai nici un motiv să crezi că domnul Fulkerson nu te-a apreciat la adevărata ta valoare, Basil.

— Mi se pare că am fost la un pas de a fi subapreciat in încurcătura cu Lindau. N-am să înţeleg niciodată ce

i-a stimulat demnitatea în momentul acela da criză. Nici- f odată n-am văzut în Fulkerson un om cu înclinaţii spre £ eroism pe considerente morale.

— în orice caz, s-a comportat ca atare, spuse doamna March, ceea ce pentru mine este suficient.

March nu-i răspunse.

— Ce plină de noblețe este viaţa ! Iată-mă ajuns 1 aproape de cincizeci de ani, după **douzăeci de ani de trudă, * eîntărind perspectiva de a ajunge într-un azil** al **săracilor 'j** cu **aceeaşi încredere** cu care. o **făceam în tinereţe. Am fi putut economisi mai mulţi bani decît am reuşit să** :cono- **mislm, dar** acest plus **neînsemnat nu m-ar ajuta cu** nimic **acum, dacă** ar fi **să-mi** pierd **slujba, şi am fi** răit în mi**zerie inutil.** Totdeauna te afli în puterea cuiva, dacă nu **;** eşti *tu* cel care deţii puterea asupra cuiva. Mă întreb dacă ı Dumnezeu i-a construit **pe oameni astfel îneît să aibă o asemenea atitudine unul faţă de celălalt ! Mă întreb dacă în planurile sale intră civilizaţia noastră, bătălia în care luptăm, jocul în care trişăm ! Mă întreb dacă o consideră** un **capăt de drum şi dacă împărăţia Cerurilor pe pământ, pentru care ne rugăm...**

— L-ai văzut pe Lindau ? întrebă doamna March.

— Ai dedus asta din dispoziţia mea pioasă ? întrebă March rîzînd, dar redeveni imediat serios. Da, l-am văzut. Mă tem că nu-i merge prea grozav. Braţul amputat nu se vindecă prea bine. Lovitura a fost puternică, iar el este bătrîn. O sâ dureze mult. Are dureri atît de mari, îneît trebuie să-l ţină sub calmante şi cred că nici nu m-a recunoscut. în orice

caz, nu lui îi datorez această dispoziţie pioasă.

— E cumplit ! Cumplit ! spuse dor.mna March. Nu reuşesc să-mi revin. După ce şi-a pierdut mîna în război, să-şi piardă *astfel* **tot braţul! Este peste măsură de dureros 1 Categoric, n-avea ce căuta acolo, cu asta sînt de acord. Dar nici tu n-aveai ce căuta acolo, Basil!**

— In orice caz, eu nu m-am apucat să-i îndemn pe poliţişti să-i atace cu bastoanele pe proprietarii drumurilor publice.

— Nici bietul Conrad Dryfoos.

— Ai dreptate. Totul a fost un joc al vieţii şi al morţii. Aici a fost mîna providenţei; şi, fără îndoială, a acţionat ca o lege, nu ca o simplă întîmplare. Dar ceea ce mă nemulţumeşte este sistemul nostru economic, în care acţionează întîmplârea şi pe care mi se pare că l-am făcut noi, oamenii. în lumea oamenilor*'ar trebui să acţioneze o lege la fel de inflexibilă cu cea care dirijează lumea materială şi face ca ziua să se succeadă nopţii ; o lege care să dea celui ce munceşte şi pîinea şi odihna, astfel încît şă nu fie chinuit de grija de a-şi asigura pîinea şi odihna. Tot **ceea ce este inferior acestui ideal este împotriva logicii. Dar în lumea noastră nimeni nu poate fi sigur de aceste lucruri. Nimeni nu poate fi sigur că găseşte o slujbă şi nu poate fi sigur că n-o pierde. Mie mi se poate întîmpla să mă trezesc că-mi pierd slujba din pricina toanelor, capriciilor sau indispoziţiei unui om care n-are competenţa să judece dacă-mi fac treaba bine sau nu. în orice clipă a vieţii omul trebuie să simtă — şi eu la timpul meu — că, dacă-şi face neîncetat datoria, n-are de ce să se teamă pentru el şi pentru cei dragi lui, în afară de primejdiile naturale. Da, aşa cum stau lucrurile, nimeni n-are acest sentiment, aşa încît mergem înainte împingând şi trăgînd, căţărîndu-ne sau tîrîndu-ne, dînd la o parte sau călcînd în picioare, minţind, furînd, înşeUnd ; iar cînd ajungem la capăt, împovăraţi de sînge şi mizerie şi ruşine şi păcate, şi cînd privim înapoi spre drumul pe care l-'am străbătut pînă la propriul nostru palat, sau pînă la azilul**

săracilor — poate singurul avut pe care putem pretinde că-1 deţinem împreună cu semenii noştri — nu prea-mi vine să cred eă retrospectiva ne face foarte multă plăcere.

— Ştiu, ştiu, spuse soţia lui. Şi eu mă gîndesc la astfel de lucruri, Basil. Viaţa nu este ceea ce ni se pare a fi cînd privim înainte. Dar cred că oamenii ar suferi mai puţin, n-ar avea aşa de mult de muncit şi ar reuşi să-şi asigure un viitor confortabil dacă n-ar fi aşa de lacomi şi de proşti.

— Fără îndoială ! Nu putem acuza numai condiţiile existente ; o parte din vină o poartă şi firea omului. Dar condiţiile formează caracterul, iar oamenii sînt lacomi şi proşti şi-şi doresc să aibă şi să strălucească pentru că a avea şi a străluci sînt lucrurile pe care societatea le a afişat ca pe bunul suprem al vieţii. Ştim cu toţii că nu sînt bunul suprem al vieţii, poate că nu sînt deloc un bun. Dar dacă cineva se încumetă s-o spună, toţi ceilalţi îl fac nebun şi mincinos, şi continuă să trudească şi să robească ca să ajungă la palat sau la azilul săracilor. N-avem încotro. Iar dacă unul singur ar fi mai puţin lacom şi mai puţin prost, s-ar găsi **altul care să aibă şi să strălucească pe** seama lui. Nu **trudim şi nu robim doar pentru** noi: **palatul şi azilul săracilor nu sînt numai pentru noi, ci şi pentru copiii noştri, pe care i-am crescut în spiritul credinţei că a avea şi a străluci reprezintă bunul suprem. N-avem curajul să le dăm altă învăţătură ca nu cumva să şovăie în luptă cînd le vine rîndul şi să nu vină copiii altora şi să-i alunge din palat obligîndu-i să ajungă la azilul săracilor. Dacă am fi siguri că munca cinstită a tuturor ar aduce răsplata cinstită cuvenită tuturor, atunci cîţiva dintre noi, înclinaţi spre eroism, care nu şi-ar dori să-şi vadă copiii înălţaţi deasupra altora (cu toate că n-ar accepta nici să-i vadă prăbuşindu-se sub nivelul altora), le-ar putea dezvălui adevărul. Dar nu sîntem siguri de aşa ceva, aşa încît continuăm să tremurăm în faţa celor de teapa lui Dryfoos şi să**

locuim în depozite de bibelouri.

— Vai, Basil, ştii foarte bine că totdeauna mi-am dorit să trăim mai modest decît ai vrut tu. <

— Ştiu foarte bine că aşa ai afirmat totdeauna, draga mea. Dar cîte sonerii şi tuburi de comunicare eşti dispusă să accepţi la uşa de la intrarea clădirii ? îmi amintesc că, atunci cînd ne căutam un apartament, refuzai toate clădirile care aveau sonerie şi tub de comunicare, precum şi pe cele care aveau mai mult de un singur buton electric. îţi doreai un lacheu care să fie înveşmîntat numai în sonerii electrice. Nu-ţi reproşez. Şi mie mi se par lucrurile acestea foarte necesare.

— Chiar crezi că ai motive să fii îngrijorat în privinţa postului, Basil ? întrebă soţia sa renunţînd la maniera de investigaţie iniţială. Chiar crezi că domnul Dryfoos ar putea înceta să finanţeze revista şi că domnul Fulkerson te-ar putea înşela ?

— Cum să mă înşele ? N-ar fi vorba de nici o înşelătorie. N-ar face decît să-şi vadă de interesele lui, dacă nou] nostru înger păzitor ar avea veleităţi literare şi ar vrea să-mi ia locul. Orice om ar proceda exact la fel.

— *Tu* n-ai proceda la fel, Basil.

— Oare ? ! Dacă mi s-ar oferi o leafă mai mare decît la *Magazinul bilunar,* de două ori mai mare să zicem, ce datorie crezi că aş avea faţă de biata mea familie aflată în suferinţă ? Lumea se întemeiază pe principiul a da — a lua, Isabel. Mai cu seamă *a lua.* Dar să ştii că nu sînt deloc îngrijorat în privinţa postului; cînd ajung într-o astfel de situaţie am instinctul leului. Cînd văd cu cîtă uşurinţă poţi impresiona sensibilitatea trecătorului necunoscut de pe străzile New York-ului, mă bate gîndul, să m-apuc să joc rolul tipului acela disperat de pe Third Avenue care-şi căuta hrana în mizeria străzii. Cred că aş reuşi să cîştig cel puţin douăzeci-treizeci de cenţi pe zi ju- cînd această comedie şi să-mi întreţin familia în bunăstarea cu care a fost obişnuită.

— *Basil!* strigă soţia lui, doar nu vrei să spui că omul acela era un impostor ! Şi eu care de atunci încoace, mă tot gîndesc că existenţa unui asemenea caz la un milion de oameni, numai posibilitatea existenţei lui, ar fi suficientă pentru a justifica toate afirmaţiile lui Lindau despre săraci şi bogaţi !

March rîse ironic.

— Vai, dar nu spun că era un impostor. Poate că era într-adevăr flămînd. Dar dacă totuşi nu era, ce părere ai avea de o societate în care se poate profita de pe urma unei asemenea înşelătorii ? Oare nu cumva asta ne ere ?ază nişte probleme de conştiinţă, atît de încărcată în privinţa necazurilor existente, îneît devenim sensibili la necazurile inexistente ? Să presupunem că amărîtul acela nu

conta pe această realitate ; cu toate acestea, el reprezenta adevărul ; era idealul celor ce suferă, ideal care ar fi mai puțin eficace dacă ar fi tratat în spirit realist. Omul acela mi-a oferit o mare mîngîiere. Probabil că a chefuit cîteva zile cu banii pe care i-am dat ; a dat o masă sau un dineu cu șampanie, iar, dacă *Magazinul bilunar* vrea să scape 4 de mine, am de gînd să mă folosesc de acest vicleşug. Tu j o să stai ascunsă după colţ, cu Bella, iar Tom o să vină la mine la intervale bine stabilite, cu ochii în lacrimi, şi o să mă-ntrebe daca am *ăsit ceva. Fără. îndoială, ni se ooate întîmpla sâ fim arestaţi şi trimişi undeva. Dar, chiar şi în această situaţie limită, tot vom avea din ce trăi. Nu, nu, nu mi-e teamă dacă-mi pierd slujba ! Am doar o curiozitate de natură psihologică privind felul cum vor rezolva problema nişte oameni de genul lui Dryfoos şi Fulkerson.

IX

Şi Fulkerson împărtăşea aceeaşi curiozitate în ceea ce-1 privea pe Dryfoos.

— Nu ştiu ce are de gînd bătrînul, îi spuse el lui March a doua zi după ce soţii March îşi analizaseră viitorul. Ţi-a spus ceva ?

— Nu, nici măcar un cuvînt.

— Cred că eşti la fel de neliniştit ca şi mine. Adevărulf este, spuse Fulkerson roşind puţin, că nu pot fixa data că- sătoriei pînă ce nu ştiu exact cum stau lucrurile în legătură cu bătrînul. Nu ştiu dacă e cazul să caut altceva sau pe altcineva. Treburile se vor lămuri curînd, sînt sigur.

— Da, spuse March, mai curînd decît credem. Sîntem atît de neliniştiţi în privinţa viitorului, încît uităm cît de apropiat este trecutul.

— Cam aşa ceva. Bătrînul nici n-a avut timp să-şi revină încă. Să ştii că-mi pare bine că gîndeşti astfel, March. Mă tem că nu ne dăm seama cît de dureros a fost pen‘.,ru el. Era foarte legat de Conrad, cu toate că nu se purta prea

frumos cu eL Probabil c& aşa se-ntîmplă cîteodată. E ciudat cît de crudă poate fi şi iubirea. Ei, sîntem într-o încurcătură grozavă, March !

— Da, ăsta-i miracolul şi blestemul, după cum spune Browning.

— Iar amărîtul ăsta de băiat, continuă Fulkerson, era uneori încăpăţînat ca un catîr, poate că-1 întrecea chiar şi pe Beaton, şi cred că-1 punea la grea încercare pe taică-său prin felul cum ceda în faţa voinţei lui şi cum rezista în faţa ideilor lui. Cred că n-a dat înapoi nici măcar cu un pas de la intenţia sa iniţială de a se face predicator şi de a nu se face om de afaceri. Categoric, eu, unul, nu cred că afacerile sînt totul, dar bătrînul trebuie să fi fost grozav de furios văzînd că, fără să vorbească, fără s-o dovedească, ba chiar părînd că acceptă poziţia tatălui său şi acceptînd-o in fapt, Conrad rămăsese cu consecvenţă exact pe poziţia pe care o adoptase iniţial.

— Da, cei care au convingeri sînt oameni dificili. Din fericire sînt puţini.

— Crezi tu ? Mi se pare că toţi oamenii au convingeri. Chiar şi Beaton, care n-are nici măcar un singur principiu, are convingeri cu caruL Nu totdeauna aceleaşi, bine înţeles, dar totdeauna cu acelaşi scop: să facă din Beaton personajul principal. Şi bătrînul are convingeri — sau «el puţin avea, dacă nu cumva ultimul eveniment i le-o fi zdruncinat — care susţin că banii pot face totul. Colonelul Woodburn are convingeri la care n-ar renunţa nici dacă i-ai oferi milioane. Păi, chiar şi tu, March, ai convingeri!

— Serios ? Eu nu le cunosc, spuse March.

— Ei, nici eu, dar ştiu că erai dispus să dai hîrdăul peste cap cînd ne-a cerut bătrînul să-l zburăm pe Lindau.

— Ah, da, spuse March. îşi amintea întîmplarea, dar nu era foarte sigur care fuseseră convingerile pe care le susţinuse cu atîta tărie.

— Cred că ne-am fi descurcat fără tine, medită Fulkerson cu glas tare. E uimitor cum reuşeşti să te descurci în lumea noastră fără omul care-ţi este indispensabiL Aşa ajungi să-ţi dai seama cum poţi trage chiulul o zi, două fără să tulburi prea mult sistemul solar. Păi, uită-te la Conrad... de fapt, nu prea ai cum. Băiatul ăla reuşea să

tragă sforile aşa de bine că mă-ngrozeain la gîndul că o să-i tragă clapa bătrînului şi-o să intre într-o mînăstire, sau cam aşa ceva. Şi-acum, a pierit într-o clipă şi cred c-o să reuşim să ne descurcăm la fel ca şi pînă acum încă vreo lună. Cred că bătrînul o să trebuiască să se hotărască atunci cînd am să-l întreb pe cine punem în locul lui Conrad. Nu prea mă trage inima să deschid o asemenea discuţie, dar cred că n-am încotro.

— Aşa e, recunoscu March. E îngrozitor să-ţi dai seama cît de inutili sînt în planurile Providenţei chiar şi cei mai buni şi mai înţelepţi dintre noi. Uneori, cînd mă uitam la trăsăturile bietului tînăr — plin de blîndeţe, cinste şi curţenie — mă gîndeam că, prin existenţa lui, lumea este simţitor îmbogăţită. DaF oare este lumea simţitor sărăcită prin dispariţia lui ?

— Nu, nu cred, spuse Fulkerson. Şi ce de materie Primă de toate calităţile o fi avînd Atotputernicul, dacă-şi permite să ne *iroseasca* astfel. Mă gîndesc cum a aruncat la gunoi o făptură atît de valoroasă cum era Conrad Dry-foos pentru şansa de unu la mie de a-1 scăpa de ciomă-geală pe prostul ăla bătrîn de Lindau 1 Căci bănuiesc că asta încerca Conrad să facă. Ia zi, ai trecut astăzi pe la Lindau ?

Tonul sau felul cum Fulkerson îi puse această între-bare îl făcu pe March să tresară :

— Nu, nu l-am văzut de ieri.

— Nu ştiu ce să zic, continuă Fulkerson, cred că eu am fost pe-acolo la puţin timp după tine, iar doctorul ăla tînăr nii s-a părut cam îngrijorat. Poate nu chiar îngrijorat, nu le dă mîna să se nelinişteasca pentru astfel de lucruri. Dar cred...

— Se simte mai rău ? întrebă March.

— Ei, nu mi-a spus asta, dar mă întrebam dacă ai reuşit să-l vezi.

— Cred că am să mă duc acum, spuse March simţind că-1 cuprind mustrările de cuget.

Se dusese zilnic să-l vadă pe Lindau, dar astăzi se gîndise să nu se ducă şi de aceea îl mustra conştiinţa. Ştia că, dacă el ar fi fost în locul lui Lindau, Lindau nu s-ar fi mişcat de lîngă patul lui, dacă ar fi putut. March încerca să creadă că procedează la fel ; parcă tot timpul se ducea sau se întorcea de la spital; îşi spuse că probabil lui Lindau îi face rău dacă e vizitat prea des. Ştiu însă că nu este adevărat in clipa în care fu întimpinât în uşa salonului unde zăcea Lindau de către tînărul doctor, care era acum preocupat de interesul pe care i-1 purta March lui Lindau.

Doctorul zîmbi trist şi spuse :

— Chiar acum se duce.

— Cum adică ? îi daţi drumul.

— A, nu. De ieri, de cînd l-aţi văzut, l-au lăsat puterile tot mai mult, iar acum...

înaintaseră încet, vorbind încet, de-a lungul coridorului lung dintre şirurile de paturi.

— Vreţi să-l vedeţi ?

Doctorul îl îndemnă cu un gest spre paravanul de pînză albă care alcătuieşte în astfel de locuri camera mortuară a celor săraci şi lipsiţi de prieteni.

— Poftiţi pe-aici... n-o să vă recunoască. Mi-a devenit simpatic bietul bătrin. A refuzat să i se aducă un preot... e un fel de agnostic, nu-i aşa ? Aşa sînt mulţi nemţi, dar tinăra care-a tot venit să-l vadă...

Se opriră .amîndoi. Capul palid, măreţ, patriarhal, al lui Lindau, micşorat parcă în ochii lor, se odihnea pe pernă, iar barba albă era răsfirată peste cearceaful alb, care se ridica o dată cu mişcarea pieptului chinuit de ultimele suspine. Lîngă pat, în genunchi, se afla Margaret Vance ; avea vălul ridicat şi privirea înălţată spre cer ; în mîini strîngea mîna muribundului; îşi mişca buzele fără glas.

X

în ciuda experienţei acumulate de omenire din vremuri străvechi, cînd ne moare cineva cunoscut privim evenimentul ca pe un incident al vieţii, ce-şi va continua

Mediat cursul Întocmai ca şl pînă atunci. Poate câ acesta este semnul că înţelegem instinctiv că ea îşi continuă în-*~adevăr cursul pe undeva, dar avem sentimentul că moarta este sfîrşitul absolut al lumii înseşi numai atunci cînd ea atinge o persoană ce ne este îndepărtată sau indiferentă, ^arch încercă să plaseze moartea lui Lindau la o distanţă destul de mare, pentru a-şi da seama de acest adevăr în cazul de faţă, dar nu reuşi, cu toate că omul de care fu- s^se legat în tinereţe printr-o prietenie poetică nu-şi re- hiase locul în inima sa chiar în aceeaşi măsură ca înainte Si nici măcar într-o măsură asemănătoare. Situaţia schimbată nu îngăduia acest lucru. Purta în suflet o durere, dar r*U reuşea să se lămurească dacă durerea era, de fapt, tristeţea provocată de moartea lui Lindau sau remuşcarea ^âscută din lipsa de onestitate faţă de Lindau în legătură cu Dryfoos, sau presimţirea confruntării cu propria sa conştiinţă, ce ştia că va avea loc în prezenţa soţiei sale, cînd vor analiza pînă în cele mai mici amănunte atitudinea lor comună faţă de Lindau din ziua cînd îl întîlnise la New York.

Simţi că-1 loveşte ceva în umăr, ridică ochii şi pălă-ria-i zbură de pe cap lovită de botul unui cal. Văzu cum calul calcă pălăria cu piciorul şi-şi spuse : „Acum o arate ca un acordeon*[1], îl auzi pe vizitiu apostrofîndu-1 fonic şi abia atunci se dezmetici. Stătea în mijlocul drugului pe Fifth Avenue, cu capul gol, şi încurca circulaţia Şirului de trăsuri din ambele direcţii. Printre capetele ce Se iviseră la ferestrele trăsurilor îl recunoscu pe Dryfoos 'îUr-un cupeu. Bătrinul îl recunoscu şi-i spuse :

— Urcaţi-vă repede, domnule March.

Iar March îşi luă automat pălăria de pe jos, se urcă automat în cupeu şi se gîndi : „Acum o să trebuiască să-i povestesc soţiei mele totul şi n-o să mai aibă încredere să-mi dea drumul pe stradă fără ea“. Işi pierduse simţitor încrederea în el de cînd se aflase atît de aproape de Conrad în ziua cînd fusese împuşcat, şi-şi spusese că va trebui să-l convingă pe Dryfoos să-l ducă pînă la un magazin de pălării să-şi cumpere o pălărie nouă, ca să nu mai fie nevoit să-i mărturisească

soţiei prin ce trecuse şi să mai
lase să treacă cîteva zile ca să poată lua lucrurile mai uşor. Moartea lui Lindau îi pierise complet din minte deocamdată, iar cînd Dryfoos îi spuse că, dacă merge acasă, se întoarce cu el de la prima intersecţie, March il rugă să-l ducă pînă la un magazin de pălării. Bătrînul scoase capul pe fereastră şi-i spuse vizitiului să-i ducă la hotelul de pe Fifth Avenue.

— Mi se pare că-i un magazin de pălării pe undeva pe-acolo, spuse el şi, pînă să ajungă acolo, vorbiră despre accidentul lui March, în măsura în care se puteau înţelege în zarva şi vuietul străzii. March îşi cumpără pălăria, glumi cu vînzătorul pe tema imposibilităţii de a-şi recondiţiona pălăria veche, şi se întoarse să-i mulţumească lui Dryfooa şi să-şi ia rămas bun de la el.

— Dacă nu vă grăbiţi foarte tare, spuse bătrînul, v-aş ruga să urcaţi din nou pentru cîteva minute. Aş vrea să stau puţin de vorbă cu dumneavoastră.

— Bine-nţeles, zise March, iar in gînd îşi spuse : „Acum
o să-mi spună ce-are de gînd să faeă cu *Magazinul bilunar.* **Ei, poate-i mai bine să am parte de toate necazurile intr-o zi şi să termin."**

Dryfoos ii strigă vizitiului, care se aplecă într-o parte să-l audă :

— Du-ne pe Madison Avenue, unde-i asfalt, şi plim- bă-te în sus şi-n jos pînă-ţi spun eu să te opreşti. Pe pavajul ăsta nu-mi aud nici măcar gîndurile, spuse el, adre-, sîndu-se lui March.

Dar cînd ajunseră pe asfalt şi trăsura începu să meargă lin, nu se grăbi să inceapă. In cele din urmă rosti :

— Vroiam să discut cu dumneata despre... despre neamţul ăla care-a venit la dineul meu... Lindau, iar March tresări şi se-ntrebă dacă Dryfoos avusese cumva posibilitatea să afle de moartea lui Lindau, dar în clipa următoare îşi dădu seama că aşa ceva este imposibil.

— Am discutat cu Fulkerson despre el şi mi-a spus că a fost nevoie să i se taie braţul.

March confirmă dînd din cap ; parcă nu mai putea să vorbească. Pe chipul întunecat al bătrînului nu reuşea să

cits&scS nimic. Elra rigid, rigid ca un mecanism stricat şi încordat ce nu se mai poate destinde. Tot ceea ce pătimise prin moartea fiului său nu lăsase nici o altă urmă vizibilă.

Privind într-o parte, la fîşia de stofă care acoperea fereastra şi pe care o tot pipăia, Dryfoos continuă :

— Nu **sînt sigur că ai înţeles bine ce** m-a înfuriat aşa i **de tare.** Nu i-am spus că ştiu germana, pentru că nu reu- 4 1 **şese să** vorbesc bine cu un neamţ adevărat, dar tatăl meu j **era** neamţ din Pennsylvania, aşa că am priceput ce vă ı spunea despre mine. Ştiu **că nu** era **treaba** mea să-nţeleg, ţ dar **am** înţeles **şi nu mi-a picat bine să mă facă trădător cînd era la masa mea. Acum văd lucrurile altfel şi poate că era mai bine să-ncerc să trec totul cu vederea. O făceam dacă ştiam... Se opri, buzele îi tremurau, apoi continuă : Şi nu mi-a plăcut nici să-l aud cum îşi predică paternalismul. Am tot auzit că e tot ce poate fi mai rău pentru ţară. Am fost crescut în credinţa că cel mai bun guvern este cel care guvernează cel mai puţin şi nu mi-a picat bine să aud asemenea lucruri de la un om care trăieşte din banii mei. N-am putut să suport. Sau cel puţin aşa credeam înainte să... să... Se opri din nou şi înghiţi. Acum cred că nu e lucru** pe **care să nu-1 pot suporta.**

March rămase impresionat de vorbele sale necruţătoare şi de privirea inexpresivă ce le însoţea.

— Domnule Dryfoos, nu ştiam că înţelegeţi ce spune Lindau în germană, căci nu i-aş fi permis... nu şi-ar fi permis... să continue. N-ar fi încălcat cu bună ştiinţă calitatea sa de oaspete şi nu v-ar fi criticat,

indiferent cît de mult vă condamna.

— Acum nu-mi mai pasă, spuse Dryfoos. Acum totul a trecut şi s-a sfîrşit, dar am vrut să înţelegi că n-am avut de gînd să-l pedepsesc pentru ideile sale, aşa cum ai spus dumneata.

— Nu, acum înţeleg, consimţi March, cu toate că i se părea că poziţia sa este încă valabilă. Aş vrea...

— Nu sînt sigur că-i înţeleg întru totul părerile, dar nici nu sînt de acord ca cei care depind de mine să-mi conducă afacerile. Am înccrcat totdeauna să fiu drept cu

muncitorii mei, iar In împrejurarea aceea i-am angajat din nou pe toţi muncitorii vechi imediat ce au ieşit din sindicat. Cît despre şmecheria pe care am folosit-o, n-a fost decît un joc de asmuţire a unora contra celorlalţi.

March era gata să izbucnească în rîs văzînd cît de departe era Dryfoos de a-şi imagina măcar punctul de vedere al lui Lindau şi cum destăinuia despre sine însuşi lucruri pe care nici Lindau nu le-ar fi putut spune despre el. Nimeni n-ar fi reuşit să califice ceea ce făcuse în termeni mai aspri decît o făcuse el vorbind despre jocul de asmuţire a unora contra celorlalţi.

— Ar fi multe de spus, privind din punctul de vedere al ambelor părţi, începu March sperînd să treacă de la această afirmaţie generală la vestea morţii lui Lindau.

Dar bătrînul continuă :

— Singurul lucru pe care aş fi vrut să-l afle este că n-am încercat să-l pedepsesc pentru ceea ce spunea în general. Cred că aşa ai înţeles, desigur, dar totdeauna mi-a plăcut să las oamenii să spună ce vor şi să gîndească ce vor. E singura soluţie într-o ţară liberă.

— Mă tem, domnule Dryfoos, că acum nu mai are importanţă pentru Lindau...

— Cred că-mi poartă pică, spuse Dryfoos, dar aş vrea să afle adevărul. Şi-ar da seama de ce n-am fost de acord să fiu jignit, cu toate că n-am avut nimic

împotrivă să creadă ceea ce vrea. Aş vrea să ştie...

— Nimeni nu-i poate vorbi, nimeni nu-i poate spune,, începu March din nou şi din nou Dryfoos îl împiedică să continue.

— îmi dau seama că e o treabă delicată şi nu-ţi cer s-o faci dumneata. Ceea ce-aş vrea să fac — dacă crezi că poate fi pregătit şi că poate suporta acest lucru — este să mă duc chiar eu la el şi să-i spun cum au stat lucrurile. Nădăjduiesc că, dacă am s-o fac, o să-nţeleagă ce-am simţit atunci.

March îşi imaginä cum ar fi dacă Dryfoos s-ar duce la răposatul Lindau să-i prezinte regretele sale zadarnice şi încercă din nou să-l facă pe bătrîn să înţeleagă : |

— Domnule Dryfoos, spuse el, Lindau a trccut pentru totdeauna peste lucrul acesta.

Avu sentimentul că joacă o farsă macabră cînd Dryfoos | continuă fără să-i dea nici o atenţie :

— Am eu un motiv anume să-l fac să-nţeleagă că n-a- vem nimic cu ideile lui... ideile alea privitoare la un guvern J care conduce totul şi dă de lucru oamenilor. Nu pricep eu M chiar lot, dar am găsit nişte însemnări printre... lucrurile... 1 băiatului meu... (făcea parcă un efort să rostească fiecare 1 cuvînl)... şi cred... şi el giadea la fel... Un soi.de jurnal...* unde- şi scria... gîndurilc. Feciorul meu şi cu mine... ne n deosebeam... în multe privinţe... (îi tremura bărbia şi se ■ oprea din cînd în cînd). Cred că nu m-am purtat prea 3 bine cu el. L-am contrazis în treburi in care probabil n-a- 1 veam dreptul să-l contrazic. Dar aveam o părere foarte a bună despre... Conrad. încă de mic fusese cel mai bun copil din lume... atît de blînd şi de răbdător şi făcea tot j ce i se cerea. Trebuia să-l las să se facă predicator. Ah, băiatul meu, băiatul meu I

Nu-şi mai putu slăpîni hohotele ; îl zdruncinau cu o violenţă care-1 făcu pe March să se teamă pentru soarta bătrînului, dar în cele din urmă se stăpini

scoţînd cîteva] sunete răguşite, ca nişte lătrături.

— Ei, de-acum totul a trecut şi s-a terminat ! Dar dacă 1 pricep eu ceva din ce-ai văzut dumneata cînd... Conrad...

a fost... ucis... el încerca să-l scape pe bătrin din necaz ? 1

— Da, da, aşa mi s-a părut.

— Asta mi-e de-ajuns ! Vreau să-l aduci înapoi, cînd s-o face bine. să scrie iarăşi la revistă. Vreau să cauţi sâ afli dacă pot facc ceva pentru el. Aş avea impresia că o fac... pentru... fiul meu. O să-l iau la mine acasă şi-o să-l îngrijesc cînd se mai întremează şi poate fi mutat. Am să-l 'îngrijesc chiar eu. Aşa ar face şi Conrad dacă ar fi aici. Nu-i port nici un fel de pică pentru că, într-un fel, din cauza lui a fost ucis Conrad, dacă putem spune aşa. Dar am căutat să mă lămuresc şi am impresia că sînt cu atît mai mult dator faţă de el tocmai pentru că feciorul meu a încercat să-1 salveze. Tot ce-am să fac am să fac pentru Conrad şi asta mi-e de-ajuns.

Probabil că terminase ce-avea de spus şi se întoarse spre March vrînd parcă să audă ce are de zis.

March şovăi, *i-*

— Mă tem, domnule Dryfoos... Nu v-a spus Fulkerson că Lindau e bolnav ?

— Ba da, bine-nţeles. Dar mi-a spus că acum e bine.

Venise momentul hotărîtor, cu toate că în conştiinţa lui

March adevărul fusese prezent tot timpul, mai mult sau mai puţin pregnant. Aproape că-i venea să zîmbească ; cîndva dorise să-l facă pe acest bătrîn să sufere, apoi se consolă gîndindu-se că n-avea nici o obligaţie să răspundă dorinţei lui Dryfoos de a se împăca cu Lindau spunîndu-i că de fapt Lindau renunţase la el, că refuzase categoric să mai lucreze pentru un om ca el şi că nu acceptase nici un gest de bunăvoinţă din partea lui. Privind lucrurile din acest punct de vedere, Lindau ieşise învingător, iar March găsi pentru o clipă tăria de a spune :

— Domnule Dryfoos... este imposibil. Tocmai veneam de la Lindau... a murit.

XI

— Şi cum a reacţionat ? Cum a putut suporta ? Vai, Basil, mă şi mir cum de-ai avut tăria să i-o spui. A fost o adevărată cruzime !

— Da, draga mea, o adevărată cruzime, recunoscu March în faţa soţiei sale cînd discutară problema acasă. Nu reuşi să se stăpînească în faţa copiilor, iar mai tîrziu nici el, nici soţia lui nu regretară că au discutat-o în prezenţa lor. Fata deplînse din toată inima moartea prietenului ei şi spuse că-1 urăşte pe domnul Dryfoos, iar apoi îi păru rău şi pentru el ; băiatul ascultă totul şi vorbi cu o seriozitate care-1 încîntă pe tatăl său.

— Cît despre reacţia lui, continuă March ca răspuns la întrebarea soţiei sale privitoare la Dryfoos, oare cum reacţionăm în faţa unei realităţi dureroase ? Unii plîng în hohote, alţii nu. Dryfoos a inspirat adine, a tremurat, aşa vuîij suspină un copil necăjit — omul aeesta e de o simplitate şi un primitivism ciudat — şi n-a spus nimic. După un timp m-a întrebat dacă poate lua legătura cu cei de la spital ca să se-ngrijească de rămăşiţele pămînteşti ale hii Lindau. I-am dat cartea mea de vizită şi I-am trimis la tînărul doctor care s-a ocupat de Lindau. Poate că vroia totuşi să-şi pună în practică intenţia de ispăşire — peniru cei morţi, in numele celor morţi. Dar cit de inutil e totul ! Dacă ar fi ajuns să-l ia pe Lindau la el acasă şi să-i poarte de grijă pînă la sfîrşitul zilelor sale, cu ce i-ar fi folosit acelei sărmane făpturi blînde, a cărei viaţă a fost amărîtă şi chinuită de ambiţiile tui lumeşti ? E ca şi cum ar aduce
o ofrandă mormîntului Iui Conrad. Copii rosti March în- torcîndu-se spre ei, moartea este un loc de exil pînă la care nu ajung nici regretele, nici dragostea.

Ţineţi minte acest lucru şi fiţi buni cu toată lumea aici. pe pămînt, căci dorinţa de a şterge urma comportării aspre sau dureroase faţă de cei morţi va fi pentru voi un chin suprem. Mă întreb, continuă el dus pe gînduri, dacă nu cumva sîntem condamnaţi Ia neştiinţă cu privire la viaţa de apoi tocmai pentru a fi mai duri unii cu alţii, in speranţa că vom ispăşi altundeva. Poate că dacă vom ajunge vreodată să respectăm preceptele iubirii aici, pe pămînt, ni se va dezvălui misterul morţii.

— Cred că aceşti doi bătrîni au primit o pedeapsă cumplită, rosti doamna March îndemnată de glasul puritanismului strămoşesc. Amîndoi au fost încăpăţînaţi şi violenţi şi amîndoi au fost pedepsiţi. Să nu-mi spuneţi mie că nu există o forţă morală care guvernează lumea !

Lui March nu-i plăcea să o audă vorbind astfel, căci îşi punea într-o lumină falsă gîndirea şi simţirea.

— Dar atunci pentru ce-a trebuit pedepsit Conrad ? întrebă el.

— Conrad ? răspunse ea cu înflăcărare. El a suferit pentru păcatele altora.

—■ Mă rog, dacă o iei aşa, sînt de acord. Asta se în- tîmplă tot timpul. Şi aici este un mister.

Căau din nou pe gînduri şi curînd îl auzi pe fiul său epunînd i

— Asta înseamnă că domnul Lindau a murit lUDtînd pentru o cauză greşită, tată ?

March rămase uimit. Tot timpul îi fusese milă de Lindau şi-i admirase atît de mult curajul şi generozitatea, încit nu judecase niciodată problema obiectiv,

.. — Păi da, răspunse el, a murit în slujba răzvrătirii; încerca să se opună legii. Fără îndoială că acolo 6-a făeut
o greşeală, că exista o neconcordantă, o nedreptate pe care el o resimţea din plin, dar acestea nu se puteau soluţiona, pe calea aleasă de el, decit printr-o greşeală şi mai mare.

— Da. aşa gîncîcam şi eu, spuse băiatul. Şi ce rost mai are să luptăm pentru ceva în America ? Am fost con-

vins că putem obţine prin vot tot ce dorim.

— Putem, dacă sîntem cinstiţi şi nu cumpărăm sau vindem voturile, spuse tatăl său. Dar oameni ca Lindau, care consideră procedura americană inutilă şi o abandonează şi se lasă purtaţi, din dragoste pentru dreptate, pe căile violenţei, aceşti oameni fac într-adevăr greşeli. Iar bietul Lindau a murit luptînd pentru o cauză greşită, aşa cum bine ai spus, Tom.

— Cred că Conrad n-avea ce căuta acolo, şi nici lu, Basil. spuse soţia lui.

— Vai, dar nici nu-ncenc să mă apăr, spuse March. Mă aflam acolo în numele curiozităţii literare şi nesupunerii conjugale. Dar Conrad..- ba da, şi el avea o misiune de îndeplinit acolo : să sufere pentru păcatele altora. Nu putem abandona încă doctrina ispăşirii. Viaţa lui Isus nu a însemnat doar tămăduirea bolnavilor şi împlinirea unor fapte bune, ci şi suferinţa pentru păcatele altora 1 Acesta este un mister la fel de nepătruns ca şi cel al morţii. De ce să existe în lume un asemenea principiu ? Dar el s-a făcut simţit şi a ajuns să fie adoptai, mai mult sau mai puţin orbeşte încă din Săptămâna Patimilor. Dacă iubim oamenii, dacă ne este milă de ei, atunci ne şi *dorim* să suferim pentru ei. De aici s-au născut grupările religioase ale tuturor timpurilor, comunităţile de călugări şi călugăriţe, precum şi cele ale Evului Mediu. Asta o îndeamnă pe o tînără ca Margaret Vance — care are tot ce-i poate oferi viaţa unei fete tinere şi frumoase — să lucreze ca soră de caritate pentru săraci şi muribunzi.

— Aşa e, aşa e ! exclamă doamna March. Cum... cum arăta acolo, Basil ?

Avea dinsa nişte bănuieli tipic feminine ; era sigură că fata aceea avea ceva din atitudinea unei *poscuse* şi o delecta gîndul la tabloul frumuseţii şi al durerii; şi dorea să se convingă că nu are dreptate.

-După ce March îi relată din nou puţinul pe care i-1 putea relata, ea spuse :

■— Vai, trebuie să fie o mare durere pentru o femeie ca doamna Horn să-şi vadă -nepoata apueînd-o pe acest drum.

— Pe drumul lui Isus Cristos ? întrebă March zîmbind.

— Da, el a venit pe pămînt şi ca să ne înveţe sâ trăim cum se cuvine. Dacă am ajunge să ne petrecem toţi viaţa prin spitale, ar fi dureros pentru toate familiile. Sau poate crezi că familia nici nu merită luată în scamă ?

March se ridică şi o sărută.

— Cred că familiile care locuiesc în magazii de bibelouri merită.

îşi luă pălăria, pe care o lăsase pe masa din salon cînd intrase, şi porni să o ducă în hol, ceea ce o făcu să observe!

— Ţi-ai cumpărat pălărie nouă ?

— Da, spuse el nesigur. Cea veche s-a cam... era ponosită.

— Ai dreptate. Nu-mi place să porţi o pălărie prea mult. Ai dat-o pe cea veche la călcat ?

— Nu, pălărierul a spus că nu mai merita călcată, spuse March. Ajunsese la concluzia că soţia sa avusese parte de tot ce puteau suporta newii ei.

»

XII

Era oarecum grotesc — dar pentru March cu atît mai firesc — ca Dryfoos să dorească ca înmormîntarea lui Lindau să pornească din casa lui. Ştia că bătrînul căuta ca,

plătind onorurile inutile oferite morţilor, să ajungă la împăcare eu fiul său, şi-şi dădea seama că Dryfoos îşi găseşte în aceste formalităţi liniştea pe care ţi-o dă

gîndul că ai făcut tot ce-ai putut, chiar şi atunci cînd încercările sînt zadarnice.

Nimeni nu ştia de ce religie aparţinuse Lindau şi, în lipsa de altceva, hotărîră să-i facă slujba de înmormîntare a bisericii anglicane, refugiul tuturor morţilor fără de adăpost. Doamna Dryfoos coborî la slujbă. Înţelese că. de dragul lui Conrad, tatăl lui hotărîse ca slujba să se ţină aici şi-i mărturisi doamnei Mandel că era convinsă că lui Conrad i-ar fi făcut plăccre.

— Conrad ţinea de **biserica episcopală, iar tata face toate astea** şi **pentru** Conrad şi **pentru ceilalţi. Tata avea o părere** grozavă despre Conrad, grozavă. **Mela a găsit că-i cam ciudat să ai două înmormînlări în aceeaşi casă, cam mare risipa, cum s-ar zice,** şi **unul nici măcar nu ne era neam, dar cînd** a **văzut că tata ţine morţiş, a lăsat-o ca** ' el. **Parcă încerca să-l mîngîie pe tata pentru Conrad cum**
l se pricepea şi ea **mau bine. Mela a fost totdeauna un copil** bun, dar **nimeni n-o să mai fie ca Conrad.**

March îşi dădea seama de ciudăţenia, de inutilitatea şi de absurditatea strădaniei lui Dryfoos de a ispăşi prin acest ccrcmonial fără rost, dedicat celui pentru care credea că murise fiul său ; efortul său avea însă o anume generozitate, un anume tragism şi chiar o anume poezie,
/ **care-1 impresiona prin această unire în moarte a oamenilor, a ideilor, a situaţiilor care, în viaţă, n-ar fi trăit decît într-un război nesfirşit. In timp ce preotul ţinu slujba solemnă, March se gîndea cum vor ajunge să se adune oa- ? menii în acea lume a păcii care, oricît nc-am lupta şi ne-am zbuciuma, ne va înghiţi pînă la urmă pe toţi. 11 privea pe Dryfoos şi se întreba dacă el consideră acest ritual un tribut suficient de mare sau dacă este destul de realist ca să-şi dea seama de inutilitatea lui, să-l vadă ca pe o simplă descărcare a dorinţei sale de a schimba trecutul. Se gîndea că nu putem ispăşi pentru răul ce-1 facem, sufletul pe care l-am întristat sau l-am rănit nu se mai poate înduioşa de mila noastră cînd inima a**

încetat să bată ; şi totuşi ne putem despovăra de rău prin acte de penitenţă ; şi astfel se restabileşte undeva, cumva, ordinea iubirii blinde, tulburată de patimile sau ambiţiile noastre.

Prin intermediul lui Fulkerson. Dryfoos îi invitase pe toti colaboratorii mai apropiaţi ai *Magazinului bilunar.* **Beaton lipsea, dar Fulkerson îi adusese pe domnişoara Woodburn şi pe .tatăl ei, pe Alma şi pe doamna Leighton, ca să umple golul, după spusele lui. Mela era prezentă tot timpul şi se ocupa cu un aer oficial de aranjarea florilor şi de primirea oaspeţilor. îl întîmpină la fel de imparţial şi pe Kendricks, pe care Fulkerson il întâlni in holul de la intrare împreună cu ceilalţi, cărora li-1 prezentă in şoaptă. Kendricks zîmbi parcă tot ta şoaptă şl apoi se purtă politicos şi grav faţă de doamna şi de domnişoara Leighton. Alma aduse un mic buchet de flori care se pierdu complet printre cele comandate din abundenţă de Dryfoos.**

Prezenţa domnişoarei Vance fu pentru Mela un fefl de bucurie şi de garanţie eă nu era nimic necuviincios *m* **desfăşurarea ceremoniei în casa lor ; categoric., dsmnişoara Vance n-ar fi venit dacă nu era totul aşa cum se cuvine • dar venise şi trimisese şi nişte crini timpurii.**

— Christine nu coboară ? o întrebă Fulkersoo pe Mela.

— Nu, nu se simte bine deloc şi nu se simte bine de la moartea lui Conrad. Nu ştiu ce i-o fi venit, spuse Mela şi adăugă : Credeam că domnul Beaton o să facă cumva de-o să vie.

— Beaton e un tip ciudat, spuse Fulkerson. Dacă ştie că e aşteptat, îi face plăcere să nu-ţi .ofere compania lui.

— Vai, Dumnezeu mi-e martor că *eu,* **una, na-1 aştept.**

Christine rămânea în camera ei şi stătea aproape tot **timpul în pat, dar de fapt nu suferea de nimic şi refuza .eă i se aducă doctorul. Mama ei spunea că, după părerea ei, suferă din pricina primăverii, care te doboară pur şi simplu, iar Mela susţinea că, dacă a fi**

negru de supărare e un semn al bolii de primăvară, atunci Christine este grav bolnavă. Se purta cu ea cu o bunătate consecventă şi se supunea tuturor toanelor ei, dar îşi lua revanşa criticlnd-o
fără rezerve atunci cînd nu era în preajma ei. Christine **nu-i permitea** doamnei Mandel nici măcar să se apropie de **ea şi avea** faţă de tatăl ei o atitudine de supunere moro**cănoasă.** lipsită de resemnare. Pentru ea Conrad parcă nici
nu mugise, sau murise în zadar.

— Pe naiba, exclamă Mela intr-o dimineaţă cînd veni la masă, îmi închipui că, dacă i-am trimite o carte de vizită mai veche a domnului Beaton, ar coborî într-un suflet. Dacă-i bolnavă, e bolnavă doar de dragoste. Iar mie mi se face rău numai **cînd** o văd.

Mela i se adresa doamnei Mandel, dar tatăl ei ridică **ochii şi e** ascultă. Mela continuă :

— Nu ştiu ce i-a venit ăluia de nu mai vine Dai era **un tip nesuferit şi nu puteai pune nici o bază pe el. Avea dreptate domnul Fulkerson, dacă ştie că-1 aştepţi, îi face plăcere să nu se arate. Cred că asta-i singura ei durere. Eu cred c-o să se prăpădească** dacă **nu pune mîna pe el.**

Mela işi continuă masa cu obişnuita-i poftă de rnm-care. Acum cobora totdeauna să-i ţină de urît tatălui ei, după cîte spunea, şi făcea tot posibilul să-l înveselească şi să-l aline. Vorbea tot timpul, măcar că vorbea mai mult singură, căci doamna Mandel stătea acum mai mult provizoriu şi, cum Christine nu-şi exprimase nici regretul, nici scuzele, aştepta cu nerăbdare să părăsească aeest cămin neprimitor şi să-şi încerce norocul în lumea şi mai aspră de afară.

Bătrînul nu spuse nimic la masă, dar, cînd Mela se duse să vadă dacă-i poate fi de folos eu ceva surorii ei, ii ceru deamnei Mandel să-i relateze din nou toate amănuntele ultimei sale întâlniri cu Beaton.

Dînsa le repetă **cît putu** de bine, **iar bătrînul** nu **făcu nici** un **comentariu. Plecă însă imediat şi, cînd ajunse la redacţia** *Magazinului bilunar,* **urcă în biroul lui Fulkerson şi ceru adresa lui Beaton. Nu preluase nimeni munca lui Conrad şi Fulkerson însuşi se lupta cu problemele,**

după cum spunea, pînă ce va reuşi să discute cu Dryfoos. Bătrînul nu intră în încăperea în care-1 văzuse pentru ultima oară pe fiul său în viaţă ; îşi întoarse capul şi trecu grăbit prin faţa uşii.

Desfăşurarea generală a evenimentelor duse cursul intereselor personale ale lui Beaton pînă la un **punct ce depăşea intenţia sa iniţială simplă** de a **rupe legătura cu** *Magazinul bilunar.* **Poate că intenţia nici nu era aşa de simplă cum părea şi, cu mult timp înainte de a ajunge s-o pună în aplicare, ajunse la concluzia că este mai simplu să nu întreprindă nimic : să stea nepăsător şi să-l lase pe Dryfoos să ia iniţiativa, să-şi păstreze demnitatea** celui **ne**vinovat şi să-i lase pe cei ce generaseră schimbarea să o recunoască. în fond, era o **absurditate să-şi propună să facă** dintr-o **problemă strict personală punctul centrai al • relaţiilor sale cu** *Magazinul bilunar.* **Inspirat de atitudinea lui March, ajunse la concluzia că nu-i recunoaşte lui Dryfoos nici o calitate în cadrul acestor relaţii, îl recunoştea doar pe Fulkerson, care, desigur, n-avea nici o legătură cu întrebarea doamnei Mandel privind intenţiile sale. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît era mai puţin dornic să transforme revista într-un partener al propriilor sale suferinţe. Ajunse în această stare de spirit mai calmă înainte de a se culca în seara aceea, iar dimineaţa se scula ferm convins de corectitudinea ei. Cînd cînlări din nou la rece şi la lumina zilei jignirea ce i se adusese îşi dădu seama că lucrurile nu pornesc nici de la doamna Mandel, care era categoric un simplu instrument** lipsit **de voinţă şi de siguranţă, şi nici de la Christine.** care **n-avea habar de toată povestea, ci de la Dryfoos,** pe care **nu-1 afecta** cu **nimic dacă el renunţa** la **slujbă. în** felul acesta **îl pedepsea doar pe** Fulkerson, **care era complet** nevinovat. **Simţul dreptăţii şi interesul îi dictau o atitudine, pasivă, către care era în mod firesc înclinat, şi** se **gîndi ca poate lăsa fără grijă pedepsirea lui Dryfoos** în **grija fiicei sale, care va afla cc** s-a **întîmplat şi va fi capabilă să se descurce singură într-o eventuală înfruntare de forţe cu tatăl ei.**

După. ce luă această hotărîre, Beaton nu dădu pe la redacţie o săptămînă, dar cei de-acolo erau obişnuiţi cu dispariţiile sale neaşteptate şi, întrucît activitatea

sa era organizată, deocamdată, lipsa lui nu dădu naştere decît acelor comentarii **pe** care **firea sa le .genera în mod nor**mal **în** secţia literară. **Nu** mai **venea des nici pe la familia**

Leighton, iar Fulkerson se afla în acea stare de spirit cînd nu sesiza absenţa nimănui în afară de cea a domnişoarei Woodburn, care nu-1 lăsa niciodată să-i ducă dorul. Beaton râmase să aştepte liniştit hotărîrea soartei cînd, într-o dimineaţă, în timp ce-şi bea cafeaua la Maroni, citi in ziar povestea îngrozitoare a morţii lui Conrad şi a rănirii lui Lindau. Probabil că nu-i păsa de ei mai mult decît oricărui alt om care-i văzuse vreodată in viaţă, dar moartea lui Conrad îi provocă un şoc, nu chiar o durere, vâ- zînd discrepanţa dintre moartea şi viaţa şi firea lui Conrad. Nu ştia ce să facă şi nu făcu nimic. Nu fu invitat la înmormîntare, dar nici nu se aşteptase la aşa ceva, iar, cînd Fulkerson îl anunţă că şi înmormîntarea lui Lindau \a porni tot de acasă de la Dryfoos, rămase deoparte fără â fi morocănos şi răzbunător ca de obicei. In felul său special, ii ora milă de tatăl lui Conrad. atit cit îi putea fi unui om atît de preocupat de propria sa persoană. Beaton avea o duioşie aparte pentru tatăl său şi-şi închipui ce-ar simţi tatăl său dacă el ar fi fost cel ucis, şi nu Conrad, aşa cum s-ar fi putut întîmpla ; în această perspectivă il cuprinse mila faţă de el însuşi şi, în acest caz unic, fu judecat greşit de cci ce-1 considerară indiferent, sau de-a dreptul grosolan. atunci cînd nu-şi făcu apariţia la înmormîntarea lui Lindau.

S-ar fi dus fără nici o dificultate, dacă ar fi ştiut cum să împace prezenţa sa în casa aceea cu izgonirea sa efectivă de acolo şi privi oarecum îngăduitor nedreptatea ce i se făcuse cînd, în dimineaţa următoare înmormîntării lui Lindau, Dryfoos bătu la uşa atelierului său.

— Intră ! răcni Beaton aşa cum făcea cînd bătea cineva la uşă. iar el nu lucra cu un model : dacă avea un model, lăsa uşa atelierului uşor întredeschisă şi, ţinînd paleta pe degetul mare, se încrunta la vizitator şi-i spunea că n-are voie să intre. Dryfoos bîjbîi în semi-întunericul culoarului căutînd clanţa, iar Beaton, care era obişnuit cu încurcă- turile oaspeţilor săi, deschise brusc uşa. **Cei** doi rămaseră faţă in faţă şi. în prima clipă, antipatia lor reciprocă latentă reînvie. Fiecare i-ar fi întors bucuros spatele celuilalt, dar era imposibil. Beaton mormăi un salut nelămurit la care

Dryfoos nici măcar nu încercă să răspundă ; îl întrebă dacă poate sta de vorbă numai cu el pentru cîteva

minute ; iar Beaton î! poîti înăuntru şi azvirli de pe un scaun nişte cîrpe pătate de vopsea şi-i făcu loe să stea.

Pe cind bătrînul se aşeza tremurind, Beaton observă că semăna ia mişcări eu tatăl său şi, totodată, că semăna mult eu Christine. Dryfoos îşi împreună mîinile tremurătoare pe măciulia din corn a bastonului ; părea complet stors de vlagă, avea cearcăne pronunţate sub ochii negri, iar muşchii obrajilor îi căzuseră de tot. Uitase să-şi scoată pălăria moale, cu boruri largi, iar Beaton se simţi tentat să-i facă o schiţă aşa cum arăta.

Deodată Dryfoos îşi reveni din trista îngîndurare în care căzuse la început.

— Tinere, zise el, poate că am venit aici degeaba, iar lui Beaton nu-i displăcea acest început.

Dar se simţi uşor jenat şi, privind timid într-o parte, rosti :

— Nu ştiu ee vreţi să spuneţi.

, — Ba eu cred că bănuieşti, răspunse Dryfoos încet. Eu am pus-o pe femeia aceea să-ţi vorbească aşa cum ţi-a vorbit. Dar dacă ai găsit că ţi-a vorbit necuviincios sau că n-avea dreptul să-ţi pună toate întrebările alea, vreau să-mi spui aeum.

Beaton nu zise nimic, iar bătrînul continuă :

— Eu nu prea ştiu regulile astea şi nici nu zic că mă pricep. Nu vreau decît să fiu drept şi cinstit cu toată lumea. Totuşi, am făcut greşeli la viaţa mea...

Se opri, iar Beaton remarcă mîhnirea ce se citea pe chipul lui, crispat parcă de o durere fizică chinuitoare.

— N-aş vrea să mai fac altele, dacă aş putea. Nu ştiu dacă aveai dreptul să vii întruna pe acolo, dar, dacă aveai dreptul, te rog să-mi spui acum. Să nu te temi c-am să te-nţeîeg greşit. Nu vreau să profit pe seama nimănui şi nu vreau să-mi spui mai mult de-atît.

Beaton găsi că umilinţa prin care trecea omul care-1 umilise nu-i dă acea satisfacţie la care s-ar fi aşteptat. îşi dădu seama cum ajunsese în această situaţie şi că gestul lui izvora din dragostea pentru copilul său ; nu conta prin ee mijloace dure îl făcuse

să înţeleagă că dragostea lui este mai puternică decît voinţa lui şi că fericirea ei este mai presus de mîndria lui ; era destul că acum ajunsese să dovedească aceasta. Beaton nu-şi putea da seama ce

drum întunecat şi întortocheat parcursese Dryfoos pînă să întreprindă -această acţiune ; aspectele cele mai dureroase erau înmormîntate în taină în inima bătrînului, ca tin vierme vce-1 rodea neîncetat. Ceea ce se putea vedea era doar faptul că era zdrobit de durerea ce-1 copleşise şi pentru aceasta Beaton îl respecta şi-l compătimea, făcîndu-1 să se hotărască să-i dea un răspuns blînd şi sincer.

— Nu, ji-aveam dreptul să vin în casa dumneavoastră aşa cum am venţi decît daeă... aveam vreo intenţie -nerostită. Beaton adăugă : Nu pot să spun că ceea ce-aţi făcut se obişnuieşte... cel puţin nu în ţara noastră, dar n-aş putea spune c-aţi greşit. Dacă tot aţi vorbit despre asta, mi se pare cinstit faţă de mine să vă spun că facem multe lucruri în viaţă fără să ne gîndim prea mult la consecinţe. Numai astfel pot să mă scuz.

— Deci crezi că doamna Mandel a făcut bine ? întrebă Dryfoos ca şi cum nu vroia decît să se liniştească în privinţa acestei probleme de conduită.

— Da, a făcut bine. N-am de ce să mă plîng.

— Asta-i tot ce-am vrut să ştiu, spuse Dryfoos, dar parcă nu spusese tot şi totuşi nu continuă, cu toate că tăcerea lui Beaton îi dădea posibilitatea să vorbească. Începu să-i pună o serie de întrebări fără nici o legătură cu problema discutată, dar referindu-se strict la viaţa lui Beaton.

— Din ce ţinut te tragi ? îl întrebă după cîteva momente.

— Din ce ţinut ? repetă Beaton încruntîndu-se.

— Da. Te-ai născut în America ?

— Da, m-am născut la Syracuse.

— Eşti protestant ?

— Tatăl meu era secesionist scoţian.

— Ce lucrează tatăl dumitale ?

Beaton se înroşi, se bîlbîi şi apoi spuse :

— Lucrează în domeniul monumentelor, după cum 6pune el. Este cioplitor de pietre funerare. Acum, dacă tot recunoscuse adevărul, Beaton putea merge mai departe: Tata a fost toată viaţa un om sărac şi şi-a cîştigat existenţa •muncind cu braţele.

Din punct de vedere social avea prea puţină consideraţie pentru Dryfoos, ca să-i ascundă un lucru pe care ar fi preferat să-l ascundă altora.

— Ei, aşa-i, eu eram fermier, spuse Dryfoos. Acum am adunat o groază de bani. La început nu i-am cîştigat uşor, dir acum au început să sporcască şi tot sporesc întruna, Pircă-s un izvor nesecat. Am ajuns la vreo trei milioane,

<Ur nu m-au ajutat să-mi păstrez fiul. Nici banii ăştia, şi nici toti banii din lume nu-mi pot aduce fiul înapoi nici Hăcar pentru Q clipă !

Rosti acestea xnîhnit, mai mult pentru sine însuşi decît Pentru Beaton, care de-abia îndrăzni şă sună :

— Ştiu... îmi pare foarte rău...

— Cum se face că tc-ai apucat de pictat ? il întrerupse Dryfoos.

— Nu ştiu, spuse Beaton cam dispreţuitor, cred că nici nu-i nevoie să te apuci de-aşa ceva. Totdeauna ml-am dorit să pictez.

— Tatăl dumitale n-a încercat să te împiedice ?

— Nu, n-avea nici un rost. De ce...

— Feciorul meu vroia să se facă predicator şi eu l-am împiedicat... sau aşa am crezut. Dar cred că tot predicator a rămas pină-n ultima clipă a vieţii. Aşa cum ziceai, n-are rost să încerci sâ împiedici aşa ceva. Cred că atunci cînd Un copil are o chemare înseamnă că aşa i-a fost dat ; şi îacercînd să-l abaţi intr-o parte sau în alta înseamnă să te pui contra legii, contra firii lui. Există mulţi afacerişti, domnule Beaton, cam douăzeci la un predicator bun ?

— Cred că mai mult de douăzeci, spuse Beaton amuzat şi curios să vadă unde vrea să ajungă prin întrebările sale de o ciudată simplitate.

— Tatăl dumitale a fost vreodată la oraş ?

— Nu, n-are timp, iar mama e bolnavă.

— Al fraţi şi surori ?

— Da, sîntem o familie mare.

— Eu am pierdut două fete... gemene, spuse Dryfoos trist. Dar n-am avui decît cinci. Ai făcut vreodată portrete?

— Da, spuse Beaton acceptînd acest zigzag de întrebări cu aceeaşi seriozitate ca şi pînă acum. Nu mă prea pricep.

Dryfoos se ridică in picioare.

— Aş vrea să faci portretul băiatului meu. L-ai văzut de multe ori. N-o să ne certăm pentru bani, să nu te temu

Beaton rămase uimit şi, interpretînd lucrurile greşit, fu oarecum dezgustat. îşi spunea că, de fapt, Dryfoos încearcă să repare ceea ce făcuse doamna Mandel şi să-l facă să vină din nou în casa lui ; că acum considera jignirea ca şi uitată şi dorea sâ aducă lucrurile la starea anterioară. Ştia că face această încercare de dragul Christi- nei, dar nu era genul de om care să-şi poată închipui că Dryfoos face efortul nu numai de a-1 accepta, ci şi de a-1 găsi plăcut; de fapt, nici chiar Dryfoos nu era pe deplin conştient de scopul său. Ceea ce înţelegeau amîndoi era faptul că Dryfoos încearcă să se apropie de Beaton folo- sindu-se de memoria lui Conrad, dar această încercare era privită de unul din ei ca pe un omagiu adus jertfirii da sine, iar de celălalt ca pe o unealtă grosolană şi josnică.

— Nu pot să-l fac, spuse Beaton, n-aş putea nici măcar să încerc.

— De ce ? insistă Dryfoos. Avem cîteva poze de-ale lui. Nu prea-i plăcea lui să se pozeze, dar maică-sa îl convingea. Iar dumneata ştii cum arăta.

— Nu pot să-l fac, nu pot. N-aş putea nici măcar să mă gîndesc la asta. îmi pare tare rău. Dacă puteam, îl făceam. Dar mi-e imposibil.

_ — Mă gîndeam că dac-ai vedea pozele...

— Nu-i vorba de asta, domnule Dryfoos. Nu mai sînt in stare să fac aşa ceva.

— Ţi-aş da oricît...

— Ei, nu-i vorba de bani ! strigă Beaton începînd să-şi iasă din fire.

Bătrînul nu observă. Şedea cu capul aplecat şi cu bărbia sprijinită în palmele împreunate. Gîndindu-se la portret îi apăru în faţa ochilor chipul lui Conrad, cu expresia aceea de uimire şi dojană, şi totuşi blîndă, pe care o avea cînd băiatul îl prinsese de mînă după ce-1 lovise ; îl auzi rostind „Tată !“ şi fruntea i se acoperi de sudoare.

— Ah, Doamne ! gemu el. Acum nu mai pot face nimic.

Beaton nu-şi dădea seama dacă vorbeşte cu el sau nu. Se apropie de el.

— Vă simţiţi rău ?

— Nu, n-am nimic, spuse bătrînuL Cred că o sâ mă în- tind niţel pe canapeaua dumitale.

Ajutat de Beaton înaintă spre canapeaua acoperită de-

corativ cu o blană de tigru, pe care Beaton îşi propusese cîndva s-o picteze pe Cleopatra, dar nu reuşise încă să găsească modelul potrivit. Cînd bătrînul se întinse, palid Şi chinuit, nu semăna prea mult cu Cleopatra, dar Beaton rămase uimit de impresia ce o crea şi de asemănarea dintre tată şi fiică ; în unele privinţe, Christine ar fi fost o Cleopatră foarte bună. Tot timpul cît îi trecură prin minte aceste gînduri se temu că Dryfoos va muri. Bătrînul gî- fîia sacadat, dar treptat respiraţia îşi reluă ritmul şi durata normală. Beaton îi aduse un pahar cu vin şi, după ce luă o înghiţitură, Dryfoos se ridică :

— Te rog să mă ierţi, spuse el, cînd începu să-şi revină, feiuîndu-şi expresia aspră caracteristica, îmbinată cu o uluitoare tristeţe. Am trecut prin multe în ultimul timp Şi uneori mă prinde o durere în jurul inimii.

în existenţa sa liniştită şi egoistă, Beaton nu avusese prilejul sâ trăiască asemenea stări ce se nasc din dureri silşietoare ; îşi spuse că Dryfoos are un început de *an-* ffiaa *pectoris ;* cînd acesta încercă să se ridice de pe blana de tigru, Beaton spuse :

— N-ar fi bine să mai staţi ? Nu vreţi să chem un doctor ?

— Mă simt bine, tinere.

îţi luă pălăria şi bastonul, dar porni spre uşă cu paşi atît de nesiguri, îneît Beaton îl prinse de braţ şi-l însoţi pe scări pînă la cupeu.

— N-ar fi bine să vă însoţesc pînă acasă ? întrebă el.

— Ce ? întrebă el bănuitor.

Beaton repetă întrebarea.

— Cred că sînt în stare să ajung acasă singur, spuse Dryfoos pe un ton morocănos, scoase capul pe fereastră Şi-i strigă vizitiului : Acasă ! iar cupeul porni imediat lăsi;idu-l pe Beaton lîngă bordură.

XIV

Beaton îşi irosi restul zilei măcinat de emoţiile şi presupunerile generate de vizita lui" Dryfoos. Nu numai că-1 frâmîntară toată ziua, dar îi tulburară şirul tuturor celor- •lalte gînduri, făcîndu-1 incapabil să lucreze ; chiar şi u.n

fleac îl făcea pe Beaton incapabil să lucreze ; avea nevoia de o stare de spirit prielnică pentru a fi în stare să lucreze, înţelegea perfect că Dryfoos venise în această misiune extraordinară pentru că dorea ca el să-şi reia şirul vizitelor şi-şi închipuia uşor pe ce căi fusese adus să facă acest pas. Din cîte o cunoştea pe Christine, îşi dădea seama că situaţia tatălui nu va fi deloc de invidiat în clipa cînd va da cu ochii de fiica sa şi va fi nevoit să-i spună că încercarea sa a dat greş. Dar oare chiar dăduse greş ? Cînd Beaton ajunse să-şi pună această întrebare, îşi dădu seama doar că el şi Dryfoos nu reuşiseră să comunice unul cu celălalt pe temeiul compasiunii şi se despărţiseră purtîn- du-şi aceeaşi antipatie ca în ziua cînd se cunoscuseră. în ceea ce privea un eşec de altă natură, acesta era tacit şi stătea încă în puterile lui să-l lămurească. Se putea întoarce în casa lui Dryfoos-la fel de liber ca şi altădată şi era limpede că cei de acolo doreau să se întoarcă. Dar, dacă se întorcea, era la fel de limpede că trebuia să fie mai explicit în intenţii decît altădată, iar acum era nevoit să se lămurească ce intenţii avusese cînd se dusese acolo. Sentimentele sale faţă de Christine nu erau mai profunde, dar, pe de altă parte, îl fascina încă plăcerea de a subjuga o panteră. în viaţa sa plină de inconsecvenţe, prezenţa unui punct de sprijin îix îi făcea plăcere, iar, pentru un om care nu se poate stăpîni, e o bucurie firească să se simtă stăpîn pe altcineva. Acest adevăr nu se poate formula altfel şi farmecul pe care Christine Dryfoos îl exercita asupra lui depăşea orice altă formulare, aşa cum se întimplă în mod firesc cu tot ceea ce este pur şi simplu pasional. înţelesese de la început că este răutăcioasă şi, în măsura în care un tînăr poate anticipa asemenea lucruri, bănuise că va fi vicleană. Era însă în chip ciudat sensibil la frumuseţea ei şi îşi dădea seama care ar fi genul de viaţă care ar reduce şi anihila puterea ei de a-1 răni. Aici inti în discuţie şi problema averii ei. Era clar că bătrînul vorbise despre milioanele sale ca o aluzie la ceea ce l-ar putea aştepta pe drept, dacă s-ar răzgîndi şi ar deveni ginerele' lui. Beaton nu-şi exprimă acest raţionament îr» cuvinte şi, de fapt, gîndurile lui nici nu îmbrăcau forma unei exprimări în cuvinte. Era un joc al ideilor, al senzaţiilor imprecise, ce tindeau să prindă formă în învelişul greoi al cuvintelor.

Dar, ajungînd la acest punct, Beaton se înălţă cu generozitate şi, într-o clipă de visare dramatică, se dispensă de o parte din averea lui Dryfoos pentru a-şi pune părinţii;- fraţii şi surorile pentru totdeauna la adăpost de orice griji materiale. Nu se simţea nici jenat şi nici nu-1 mustra conştiinţa din cauza aceasta, căci el însuşi trăise pe spinarea altora încă de cînd un iubitor al artelor din Syracuse îi descoperise talentul şi-i dăduse bani ca să studieze în străinătate. Beaton privise totdeauna aceşti bani ca pe un împrumut ce urma a fi rambursat din succesul său ulterior, dar acum nici nu-i mai trecea prin gînd să-i ramburseze ; întrucît omul respectiv era bogat, i se părea că l-ar înjosi chiar şi gîndul de a-i da banii înapoi, ceea ce nu-1 împiedica însă să resimtă[1] dureros povara ce-o punea pe umerii tatălui său atunci cînd împrumuta bani de la el, cu toate că nici pe aceştia nu-i dădea înapoi. în visul său se vedea jertfindu-se prin căsătoria cu Christine Dryfoos şi se lăsa cuprins de admiraţie şi milă faţă de sine însuşi, de înduioşare în faţa demnităţii cu care suferea toată viaţa chinurile născute din altruismul său. Gîndul că Alma Leighton va ajunge să-l regrete amarnic îl mîngîia şi-l măgulea şi bănuia că şi Margaret Vance va suferi pierzîndu-1.

Fuseseră momente cînd crezuse că gîndurile înălţătoare ale acestei fete frumoase se îndreaptă spre el; observase priviri, gesturi şi chiar cuvinte care-i lăsaseră această impresie, sau poate i se părea aşa acum, iar Beaton se gîndi că ar putea interpreta rugămintea doamnei Iloin de a redeştepta interesul nepoatei sale faţă de artă ca pe o intervenţie deloc jignitoare, cu toate că i se adresase ca unui maestru în arta iluziilor. Dacă ar fi ca doamna Horn să aleagă între el şi viaţa închinată operelor de binefacere căreia i se dedica tot mai mult nepoata sa, Beaton nu avea nici un fel de îndoială în privinţa alegerii ce o va face; singura întrebare era unde stătea adevărata primejdie ce ameninţa o viaţă închinată operelor de binefacere.

Pe măsură ce se gîndea la aceste două fete, una atît âe fermecătoare, iar cealaltă atît de angelică, îi era tot mai greu să renunţe la ele pentru Christine Dryfoos, cu firea ei pătimaşă şi cu idealurile ei limitate. Viaţa îl măgulise în aşa măsură pînă în momentul de faţă, încît nu-şi putea închipui că amîndouă sînt complet indiferente faţă de el şi,

dacă nu erau indiferente, probabil că-şi dorea ca amîndouă să fie nehotărîte. Ceea ce-şi dorea cu adevărat era să aibă parte de mila lor, căci un om care este in stare să calce în picioare cu brutalitate sentimentele altora are adesea propriile sale sentimente delicate, ce pot fi uşor rănite şi grabnic vindecate prin alinarea ce o oferă compasiunea. In această stare de spirit se hotărî să se ducă în vizită la doamna Horn, cu toate că nu era ziua cînd primea oaspeţi, sperînd să o găsească pe domnişoara "Vance singură. Întrucît această dispoziţie nu-1 părăsi, i se păru a fi un semn bun şi se duse. Lucrurile nu se aranjară de la început după dorinţa lui, dar o făcu pe doamna Horn să-i vorbească din nou despre nepoata ei, iar doamna Horn îşi exprimă din nou regretul că nimic n-o poate face pe Margaret să renunţe la operele de binefacere în favoarea preocupării pentru artă.

— Este acasă ? îmi permiteţi să o văd ? întrebă Beaton cuprins parcă de interesul profesional al unui medic, ce se interesează de un pacient ale cărui- simptoijae i se prezentaseră. Pînă atunci nu întrebase de ea.

— Sigur că da, spuse doamna Horn şi se duse personal să-şi cheme nepoata şi nu se mai întoarse împreună cu ea. Fata inţră cu eleganţa blîndă ce-i era atît de caracteristică, iar Beaton, deşi preocupat doar de propria sa alinare, nu putu să nu remarce expresia de exaltare spirituală de pe chipul ei. Cînd o văzu, speranţa că între.ei ar putea fi mai mult decît o prietenie artistică — speranţă la care nu renunţase chiar de tot — se stinse în sufletul lui. Era îmbrăcată în negru, aşa cum se îmbrăca adesea, dar, în ciuda liniei moderne, rochia ei împrumuta un aspect monahal de la expresia de absenţă meditativă de pe chipul ei. „Categoric", îşi spuse Beaton, „e foarte devotată operelor de binefacere."

Cu toate acestea se ridică şi o întîmpină ca şi altădată şi abordă imediat subiectul pe care-1 discutase cu mătuşa ei. Ii spuse sincer că amîndoi coiîsideră că a neglijat pe nedrept nişte posibilităţi ce nu sînt de neglijat.

— Ştiţi foarte bine, răspunse ea, că n-aş putea face în acest sens nimic care să merite timpul pe care mi l-aş pierde. Să nu mai vorbim despre asta, vă rog. Bănuiesc că v-a rugat mătuşa mea să-mi spuneţi toate astea, dar e inutil. îmi pare rău că e inutil, căci dînsa ţine mult la lucrul ăsta, dar altminteri n-am ce regreta. Dumneavoastră

puteţi gusta cel puţin plăcerea de a face o lucrare bună, dar pentru mine nu-i decît o distracţie aridă. Domnul Wetmore are dreptate : pentru mine este acelaşi lucru ca Şi cum m-aş distra la un bal sau la operă.

— Astea sînt fraze de-ale lui Wetmore. E gata să sacrifice orice de dragul lor.

Dînsa încheie discuţia cu o simplă privire.

— N-aţi venit la domnul Dryfoos alaltăieri. I-aţi mai văzut îţi ultimul timp ?

— Nu, n-am mai trecut pe-acolo de cîtva timp, răspunse Beaton evaziv. Dar se gîndi că, dacă vrea să ajungă la un rezultat, e mai bine să fie sincer. Domnul Dryfoos a trecut pe la mine pe la atelier azi-dimineaţă . I-a intrat în cap o idee ciudată. Vrea să fac portretul fiului său.

Margaret Vance tresări.

— Şi o să-l... ?

— Nu, n-aş'putea face aşa ceva. Nu e genul meu. I-am spus şi lui. Fiul său avea un chip minunat... un profil antic, în genul celor de la începuturile ci'eştinismului; dar eu sint un tip prea păgîn pentru o astfel de lucrare.

— Da.

— Da, continuă Beaton nu foarte mulţumit de părerea ei, cu toate că el i-o sugerase. Era mîndru că se consideră păgîn ca un grec, dar mîndria îl păsări în prezenţa ei şi-şi dorea s-o audă spunînd că nu are dreptate.

— Era o făptură aparte, un fel de supravieţuitor, un exilat în vremea şi pe tărîmul nostru. Nu ştiu, nu prea ne putem închipui un sfînt în postura de ţăran, dar, cu toată bunătatea sa, Conrad Dryfoos era ţăran. Dacă n-ar fi murit în slujba unei cauze, ni l-am fi închipuit mulgînd vacile.

Beaton intenţiona să dea vorbelor sale o nuanţă de dispreţ, ce izvora din amărăciunea că şi el mulsese cîndva vacile acasă.

Domnişoara Vance nu sesiză dispreţul.

— A murit în slujba unei cauze, spuse dînsa. Cea mai sfîntă cauză.

— în slujba muncii ?

— A păcii. Se afla acolo pentru a-i îndemna pe grevişti să fie liniştiţi şi să plece acasă.

— Nu eram sigur, spuse Beaton. Dar, oricum, n-avea ce căuta acolo. Poliţia se afla acolo tocmai pentru a-i

convinge.

— Nu vă permit să spuneţi asta ! strigă fata. E îngrozitor ! Ah, ştiu că aşa spun toţi şi partea cea mai proastă este că, în ochii tuturor, ăsta este adevărul. Dar poliţiştii cu bastoane n-au parte de binecuvântarea dăruită mesagerilor păcii.

Beaton îşi dădea seama că e nervoasă; îşi spuse că este mult prea devotată faptelor caritabile pentru a putea fi atrasă spre artă ; începu să se întrebe cum ar putea întoarce creştinismul ei primar în favoarea păgînismului său modern. Nu-şi dorea altceva decît să fie lăudat pentru a-şi recîştiga părerea bună despre sine însuşi şi a prinde destul curaj ca să ia o hotărîre definitivă. în sufletul său încerca să-şi adune puterile pentru a se hotărî dacă să mai meargă sau nu în casa familiei Dryfoos. Dacă o va face, nu va fi dintr-un simplu capriciu, ca la început, tei cu un scop bine determinat; îşi dădea seama de acest lucru pentru a doua oară.

—Aveţi dreptate, desigur, spuse el, îmi pare foarte rău că n-am putut să-i dau bătrînului alt răspuns. înţeleg că era foarte legat de fiul său, cu toate că se certau adesea şi-l necăjea adesea. Dar n-am putut, mi-a fost imposibil.

îşi zise că, dacă ea spune acum „Nu“, se va lăsa condus de asentimentul ei, iar dacă ea se va arăta de altă părere, se va lăsa condus de întîmplare şi nu se va mai duce la familia Dryfoos. Se trezi însă pus într-o mare încurcătură, care-1 făcu aproape să roşească, văzînd că ea nu spune nimic, lăsîndu-1 parcă să se descurce singur.

— Tare-aş fi vrut să-i pot oferi această consolare. Bănuiesc că viaţa nu ne oferă prea multă mîngîiere, dar nici eu nu i-o puteam oferi.

îşi lăsă capul în jos şi-şi luă o poză ce invita parcă la compătimire, dar dînsa nu-i arătă nici un pic de milă.

— Nu ne găsim mîngîierea în noi înşine, spuse ea. Este greu să o găseşti în afară, dar înăuntru nu domneşte decît

disperarea. Cînd ni se pare **că** am făcut ceva pentru ceilalţi **printr-un** mare efort, ne dăm seama **că** n-am fâcut-o **decît din orgoliu.**

— Da, spuse Beaton, dacă aş putea picta portrete în slujba dreptăţii, aş fi făcut cu plăcere portretul ltii Conrad Dryfoos pentru tatăl său. Mi-a părut rău pentru el. Ceilalţi sînt tare mîhniţi ? I-aţi văzut ?

y- Nu pe toţi. Domnişoara Dryfoos era bolnavă, după cîte spunea, sora ei. E greu de spus cît suferă unii oameni. Mama lor părea năucită. Sora mai mică e o fiinţă primitivă ; seamănă mult cu el. Cred că are ceva din harul lui.

— Cred că. e cam lipsită de har, în general, spuse Beaton. Dar are un suflet bun. V-au spus că domnişoara Dryfoos e foarte bolnavă ?

— Nu. Am bănuit că este copleşită de moartea fratelui ei.

— "Vi se pare că e genul de om care poate avea asemenea sentimente, domnişoară Vance ? întrebă Beaton.

— Nu ştiu. Nu mi-am dat osteneala să le văd prea mult în iarna asta, cum am făcut iama trecută. N-am intuit-o foarte bine cînd am cunoscut-o. Nu cunosc mulţi oameni în afară de cei de seama mea şi cei... foarte săraci. Mă tem că n-am înţeles-o. S-ar putea să fie un om de o mîndrie ce o împiedică să se aprecieze cum se cuvine.

Beaton sesiză că, în strădania domnişoarei Vance de a [Q] lăuda, se strecura inconştient o nuanţă de antipatie.

— Deci vi se pare un om pe care viaţa cu încercările, cu riscurile ei, îl va schimba în bine ?

— N-am spus asta. Nu-mi pot da nici o părere despre dinsa, dar nu credeţi că, acolo unde nu ne putem da păreri, trebuie să sperăm că va fi bine ?

— Ba da, spuse Beaton. Mă temeam că ceea ce v-am spus cîndva v-ar fi putut face să aveţi o părere proastă .despre ei. Mi-am făcut reproşuri în acest sens.

Ori de cîte ori vorbea cu domnişoara Vance, Beaton adopta tonul omului corect şi auto-cenzurat. Nu putea face altfel.

— Ah, nu. Nu mi-am permis niciodată să-mi formez vreo părere despre dînsa. Nu găsiţi că e foarte frumoasă, într-un anume sens ?

— Ba da.

— Are culori foarte frumoase pentru o brunetă... pielea albă ca laptele, uşor trandafirie. Are ochi frumoşi.

— Este plină de graţie, adăugă Beaton. Am încercat să-i fac un portret în culori, dar n-am reuşit.

—< M-am întrebat uneori, spuse domnişoara Vance, dacă nu cumva acea nuanţă imprecisă pe care o descoperiţi la unii dintre cei pe care încercaţi să-i pictaţi nu este cumva prezentă la toţi oamenii. Poate că domnişoara Dryfoos este mult mai bună, mai rafinată, decît reuşim noi să ne dăm seama judecind după normele sociale, care par a fi totuşi

singurele noastre mijloace.

— S-ar putea, spuse Beaton posomorit, şi plecă profund descurajat de această ultimă analiză a caracterului Christinei. Incapacitatea angelică a domnişoarei Vance de a sesiza trăsături ale Christinei, pe care propria sa răutate le remarca din plin, l-ar fi făcut să rîdă dacă problema n-ar fi fost deosebit de serioasă pentru el. Aşa cum stăteau lucrurile însă, îi venea să zîmbească gîndindu-se cît de diferită ar fi fost aprecierea domnişoarei Leighton faţă de cea a domnişoarei Vance. Admira gîndirea limpede a Almei, chiar şi atunci cînd reuşea să pătrundă dincolo de falsele lui ipostaze. Da, lăsase să se stingă această făclie care i-ar fi putut lumina tot drumul vieţii. Niciodată pînă atunci Beaton nu resimţise atît de acut dezavantajul de a pune în orice împrejurare iubirea de sine mar presus de propriile sale interese. Nu putea acuza pe nimeni pentru ceea ce se întîmplase in afară de propria-i persoană, dar 0 acuza pe Alma de ceea ce s-ar putea întîmpla în viitor, din cauză că-i închidea orice cale de întoarcere sau schimbare. Cind se gîndea la poziţia ce o adoptase faţă de el, 1se părea de neconceput şi tînjea întruna să-i dea o ultimă şansă de a-şi schimba *ultima părere. I se păru că acum ori niciodată, era momentul potrivit pentru aceasta.

XV

Cînd sîntem tineri parcă ne mîndrim, parcă simţim un fel de bucurie sălbatică atunci cînd trecem printr-o întîmplare asemănătoare celor despre care am citit sau am auzit, orieit de dureroasă ar fi aceasta. O astfel de mlndrie,

de bucurie simţea acum Beaton, dîndu-şi seama că forţele destinului se strîngeau în jurul lui, că între el şi viitorul a cărui zeiţă avea să fie Christine Dryfoos nu stăteau de- cit voinţa, dispoziţia, sentimentele unei fete care nu-i dăduse nici o nădejde că acestea îi vor mai fi vreodată favorabile. Nu avea nici un motiv să fie optimist, în afară de acela că ştia că odinioară toate îi fuseseră favorabile; ca însăşi recunoştea aceasta, dar totodată nu făcea nici un secret din faptul că el dispreţuiso puterea ce o avusese asupra acestor elemente şi-i spusese că nu le va mai recîştiga niciodată. Un bărbat ştie că este capabil în egală măsură să iubească şi să înceteze să iubească de mai multe ori ;

este dispus să recunoască acest adevăr în ceea ce-1 priveşte, dar, în privinţa femeilor, nutreşte în chip romantic speranţa că dragostea este un sentiment dăruit o dată pentru totdeauna. întrucît Alma era femeie, Beaton nu-şi putea închipui că-1 alungase cu totul din inima lui, după ce-i dăruise inima, şi de aceea spera să obţină totul, dar ea fusese atit de categorică la ultima discuţie pe această temă, îneît Beaton nu spera sâ obţină mare lucru. îşi spuse că va miza totul pe sensibilitatea ei, punîndu-şi în joc viaţa, dragostea, munca, în speranţa că i se va face milă de el cîtuşi de puţin. Dacă nu-1 va accepta, nu-i rămînea de făcut decît un singur lucru : să se însoare cu Christine şi să plece în străinătate. Nu prea vedea cum ar putea face ca acest argument s-o influenţeze pe Alma ; avea toate motivele să se teamă că, dacă va afla ce are de gînd să facă în cazul unui refuz categoric, Alma nici nu se va sinchisi. Argumentul reuşi însă să-l influenzeţe pe el însuşi dîndu-i curajul disperării. Aştepta cu răbdare să vină seara ca să se ducă la ea; iar, cînd veni seara, i se păru că a venit prea repede. îşi clădise în suflet convingerea fermă că totul depinde de răspunsul ei, dar, în clipa în care se trezi în faţa ei, numai cu ea, îşi dădu seama de adevărata sa convingere. Atunci graţia, veselia şi frumuseţea ei poznaşă îi pătrunseră în suflet ca o beţie subtilă şi-şi spuse că are dreptate : nu poate trăi fără ea ; avea nevoie de aceste trăsături ale firii ei care să-l domine, să-l înveselească, să-l farmece, să-l îndrume. îşi dorea atît de mult să-i fie pe plac, să-i cîştige bunăvoinţa, încit încerca să vorbească în stilul ei vioi, dar se pierdea în tăceri adînci şi amintiri dureroase.

— De ce rîdeţi ? întrebă el tresărind dintr-una din aceste stări.

— De gîndurile dumneavoastră.

— Nu văd nimic de rîs. Ştiţi la ce mă gîndesc ?

— Nu-mi spuneţi, dacă e înspăimîntător.

— Ah, n-aş crede că o să vi se pară înspăimîntător, spuse el cu amărăciune. Mă gîndeam la cazul unui om care s-a făcut de ruşine şi care nu mai vede nici o şansă de refacere prin el însuşi.

— Oare poate ajuta cineva un om care s-a făcut de ruşihe ? întrebă ea zîmbind.

— Da, într-un caz ca acesta,
— Ei, Doamne ! Asta-i foarte interesant.
Nu-1 întrebă al cui caz era, dar, cum Beaton spărsese gheaţa, continuă :
— Eu sînt omul care s-a făcut de ruşine...
— Vai !
— ...şi tu poţi să mă ajuţi, dată vrei, Alma. Aş vrea să reuşeşti să mă cunoşti aşa cum sînt în realitate.
— Chiar vreţi, domnule Beaton ? Poate că vă cunosc.
— Nu, nu mă cunoşti. Ţi-ai făcut o anumită părere despre mine şi nu vrei să accepţi că fiecare dintre noi **SG** poate schimba. *Tu* te-ai schimbat, de ce nu m-aş schimba şi eu ? !
— Asta are vreo legătură cu faptul că v-aţi făcut de ruşine ?
— Da.
— Atunci nu prea înţeleg cum v-aţi schimbat.
Alma rîse, rîse şi el, dar trist.
— Eşti rea. Nu zic că nu merit ironia ta. Schimbarea nu a afectat capacitatea mea de a mă face de ruşine. Cred că toată viaţa am s-o fac, mai mult sau mai puţin... dacă nu mă ajuţi, Alma ! De ce nu ţi-e milă de mine un pic ? Ştii că toată viaţa am să te iubesc.
— Nimic nu-mi creează mai multe îndoieli decît însuşi faptul că o spuneţi, domnule Beaton. Dar ştiţi că v-aţi călcat promisiunea... '
— Numai tu eşti de vină. Ştiai că n-am să mâ pot ţine de cuvînt.
— Da, eu sînt de vină. Am greşit cînd v-am permis să veniţi pe-aici. Aşa că vă iert că mi-aţi vorbit din nou în felul acesta. îmi este absolut imposibil şi total inutil să vă mai aud vorbindu-mi despre subiectul ăsta. Aşa că vă spun... la revedere !
Se ridică şi fu nevoit să se ridice şi el.
— Vorbeşti serios ? întrebă el. Definitiv ?
— Definitiv. Este într-adevăr ultima oară cînd vă văd, în măsura în care lucrurile depind de mine. Vai, îmi este destul de milă de dumneavoastră ! spuse dinsa privindu-1. Cred că vorbiţi foarte serios. Dar acum e prea tîrziu. Să nu mai vorbim despre asta. Dar vom mai vorbi, dacă ne vom mai întîlni, aşa îneît...
— ...aşa îneît îmi spui la revedere ! Nu mai am nimic

de adăugat, dar cel puţin aş vrea să mai spun un singur lucru. Ai fost foarte bună cu mine. Mi se pare că ai încercat... cum să spun... parcă ai încercat să-mi dai o şansă. Am dreptate ?

Ea-şi plecă ochii şi nu răspunse.

— Ţi-ai dat seama însă că e inutil ! Oricum, îţi mulţumesc că ai încercat. Mi se pare ciudat cînd mă gîndesc că m-am bucurat cîndva de încrederea, de consideraţia ta, iar acum le-am pierdut. Nu te superi că nu uit ce-am avut ? Asta mă mai alină puţin şi cred că-mi va fi un sprijin. Ştiu că acum nu mai pot schimba trecutul. E prea tîrziu. Mi se pare caraghios... de-a dreptul sinistru... că eram gata să-ţi povestesc în ce încurcătură m-am băgat şi să te rog să mă ajuţi să mă descurc. Sînt obligat să mă sufoc în laţul diabolic care mă strînge, dar aş vrea să mă bucur de alinarea că ţi-e milă de mine... sau cam aşa ceva.

Alma îi întinse mîna.

— într-adevăr mi-e milă de dumneavoastră, sau cam aşa ceva, trebuie să recunosc.

— îţi mulţumesc.

îi sărută mîna şi plecă.

Se mai despărţiseră şi altădată cam în aceiaşi termeni. Oare acum era cu adevărat pentru ultima oară ? Alma aşa credea. îşi simţea sufletul obosit, sufocat, dezgustat de faţa lui frumoasă, de chipurile şi stările lui născocite, de necazurile lui adevărate. Nu-şi putea ierta greşeala că-1 lăsase să creadă că poate-1 iubeşte aşa cum II iubise cîndva,

dar voise să vadă cu adevărat dacă este în stare. Se înşelase crezînd că nu-1 mai iubeşte cînd se întîlniseră prima dată la New York, după vara petrecută la St. Barnaby; crezuse că, după ce-1 va pedepsi, îl va iubi' ca mai înainte, dar nu mai reuşi să-l iubească. Vedea din ce în ce mai clar că este un om cu un suflet egoist, meschin şi rece, lipsit de voinţă, nestatornic şi îngust în gîndire, în ciuda talentului său. Pe măsură ce ajungea să cunoască mai bine artiştii, îi admira tot mai mult talentul şi-i aprecia originalitatea, dar îşi spunea că, dacă avea să se dedice artei, aceasta îi va fi preocuparea dintîi. Se simţi cît se poate de senină şi de fericită după ce-1 respinse pe Beaton pentru ultima oară ; îi secase nu numai dragostea, ci şi mila faţă de el.

Acest lucru refuză să-l creadă mama ei atunci cînd Alma îi povesti întîlnirea; nu-i venea să creadă că s-au văzut pentru ultima oară ; aproape că nici moartea nu reuşeşte să ne convingă că ceva, că totul s-a petrecut pentru ultima oară între noi şi cei dispăruţi.

— Ei, Alma, sper să nu regreţi niciodată ce-ai făcut, spuse mama ei.

— Poţi să fii sigură că n-am să regret. Dacă am să mă întristez vreodată de ceva, am să-mi amintesc că i-am redat domnului Beaton libertatea şi am să-mi recapăt buna dispoziţie.

— Şi n-ai de gînd să te măriţi ? O să rămîi fată bătrînă ? întrebă mama ei tributară superstiţiilor femeilor crescute cu convingerea că orice femeie îşi doreşte să se mărite, fie şi numai pentru a evita pericolul de a rămîne fată bătrînă.

— Ei, mamă, încă vreo cîţiva ani am să mai rămîn fată tînără, şi-apoi o să mă mai gîndesc. Dacă am să-ntîlnesc omul potrivit, foarte bine, dacă nu, nu. Dar am să fiu foarte pretenţioasă. De ce să aleagă numai ei ?

— N-ai încotro, s-ar putea să vină vremea cînd ai să fii fericită dacă or să te aleagă.

— Ce prostii spui, mamă ! O fată poate lua orice bărbat, dacă-şi pune mintea s-o facă. Iar cînd se va ivi „prinţul din poveste" sortit mie, am să mă-ndrăgostesc de el la nebunie şi-o să pun gheara pe eL Bine-nţeles, o să mă prefac că vorbesc în somn, aşa cum se obişnuieşte. Cred că aşa se petrec lucrurile în mai bine de jumătate din cazuri. De cele mai multe ori prinţul din poveste nici n-ar vedea-o pe prinţesa sortită lui, dacă nu i-ar şopti ea o vorbă ; ar umbla năuc după vreo domnişoară de onoare.

Doamna Leighton încercă să se arate îngrozită, dar cedă şi izbucni în rîs.

— Ei, eşti o fată tare ciudată, Alma.

— Nu sînt sigură. Dar singurul lucru de care sînt sigură este acela că prinţul Beaton nu este *Prinţul din Poveste Sortit Mie. Tu* eşti ciudată, mamă ! Nu crezi c-ar fi un gest oribil să accepţi un om pe care nu-1 iubeşti, să-l laşi să te iubească întruna şi să se însoare cu tine ? E revoltător !

— Bine-nţeles, Alma. N-am spus-o decît pentru că ştiu că *l-ai iubit* cîndva...

— ...şi acum nu-1 mai iubesc. Iar el nu m-a iubit cîndva,

iar acum mă iubeşte. Aşa că sîntem chit.

— Dac-aş putea să te cred...

— Ar fi bine să-ţi iei inima-n dinţi şi să încerci, mamă, căci, aşa cum spune domnul Fulkerson, nu încape nici o îndoială. Mi-e silă de el din creştet pînă-n tălpi, mi-e din ce în ce mai silă. Uf ! Noapte bună !

XVI

— Ascultă, cred că acum i-a dat lovitura de graţie, îi spuse Fulkerson lui March stînd de vorbă cu el la birou. Asta-i concluzia la care a ajuns Mad după apariţiile şi- dispariţiile lui. Şi din cîteva aluzii făcute de mama Lei-, ghton. s?

— Păi, cred că n-am nici un motiv s-o acuz, spuse March. Poate că e spre răul lui Beaton, dar precis este spre binele domnişoarei Leighton. Privind lucrurile în mare, cred că pot s-o felicit.

— Ştiu şi eu ? Cred că totdeauna am sperat că lucrurile vor lua o altă întorsătură. Ştii că am avut totdeauna o simpatie ascunsă pentru tipul ăsta.

— Cred că domnişoara Leighton n-a avut.

— Păcat. Să-ţi spun drept, March, fetele nu se măritǎ prea uşor aici, în Est şi nu-şi permit să rateze o ocazie.

— Nu vezi lucrurile cam în negru ?

— Le văd cum le vede toată lumea. Beaton are stofă de cea mai bună calitate. Are materia primă a unui mare artist şi cetăţean. Nu vrea decît să pună cineva mîna pe el şi să-l împiedice să se poarte ca un măgar şi să facă tot felul de prostii şi să se încui'ce în o mie de treburi deodată.

— Lucrurile par simple, deşi metafora ta e cam complicată, spuse March. Dar vorbeşte cu domnişoara Leighton. Nu eu i-am dat lovitura de graţie.

începu să răsfoiască manuscrisele de pe masă, iar Fulkerson plecă. Dar March se trezi că chestiunea îi revine în minte pe parcursul zilei şi-i vorbi soţiei sale despre ea cînd se întoarse acasă. Rămase surprins cînd văzu că ea adoptă punctul de vedere al lui Fulkerson.

— Da, e păcat că nu s-a hotărît să-l accepte. Pentru o femeie e mai bine să fie măritată.

— Cred că şi Paul a spus acelaşi lucru. .Dar ce-o să se aleagă din cariera artistică a domnişoarei Leighton dacă se

va mărita ?

— Ei, cariera artistică ! exclamă doamna March plină de dispreţ matern.

— Ascultă ! strigă soţul ei. Dar dacă totuşi nu ţine la el ?

— Cum poate o fată de vîrsta ei să-şi dea seama dacă ţine la cineva sau nu ?

— Mi se pare că *tu* ţi-ai dat seama, la vîrsta ei, Isa- bel. Hai să analizăm treaba asta. *(Treaba asta !* Cred că Fulkerson şi-a pus amprenta pe vocabularul meu şi pe etica ta.) De ce să nu ne bucurăm atunci cînd nu s-a încheiat o căsătorie la fel de mult ca atunci cînd s-a încheiat o căsătorie ? Dacă ne gîndim ce mult riscă oamenii căsătorindu-se fără să se gîndească nici măcar atît cît chibzuiesc cînd cumpără un cal, poate c-ar trebui să r.e bucurăm aflînd că nu se căsătoresc. Cred că dorinţa generală de a-i vedea pe alţii căsătoriţi se naşte din faptul că am citit prea multe romane. Am ajuns să credem că nu ne putem găsi norocul sau fericirea în viaţă decît prin căsătorie, iar în romane ea apare ca răsplată supremă a virtuţii, curajului, frumuseţii, educaţiei şi salvării vieţii oamenilor. Ştim cu toţii că nu-i aşa. Ştim că, de fapt, căsătoria nu face două parale şi că n-ai decît să ceri **mîna** cuiva ca să ajungi aici, dacă faci destule cereri în căsătorie. Cu timpul se va găsi cineva care să-şi dea seama că se **poate scrie o** poveste excelentă din punctul de vedere al **celui pornit** contra **căsătoriei. Scriitorul va pomi de la o pereche de logodnici şi** va **urmări cum se rupe logodna şi cum** cei **doi, în final, trăiesc fericiţi separat. Astfel scriitorul va ajunge un om bogat pe toată viaţa.**

— De ce nu scrii tu povestea asta, Basil ? întrebă ea. i Este o idee grozavă. Ai putea s-o scrii minunat.

Ideea il cuceri. O dezvoltă amănunţit, dar la sfîrşit oftă şi spuse:

— Âvînd atît de mult de lucru la *Magazinul bilunar,* nu mă pot încumeta să scriu un roman. Dar poate n-o să mai am mult de lucru.

Soţia sa deveni **deodată** curioasă să ştie ce **vrea** să spună şi le pieri **din minte** grija romanului şi a **problemelor** domnişoarei **Leighton.**

— Ce vrei să **spui** ? Ţi-a **spus ceva domnul Fulkerson ?**

— Absolut **nimic. Nu ştie nici el mai mult decît mine. Dryfoos n-a zis nimic şi** ne **e teamă să-l întrebăm. Bine-**

înţeles că **eu n-aş putea** să-l **întreb.**

— Nu.

— Dar e destul de neplăcut să stau aşa spînzurat în aer, cum spune Fulkerson.

— Da, na ştim ce să facem.

March şi Fulkerson îşi spuneau acelaşi lucru, iar Fulkerson zicea că, dacă bătrînul se retrage, nu ştia ce-o să se intîmple. El nu avea un capital ca să poată duce treaba mai departe şi însăşi retragerea lui Dryfoos ar afecta revista, aşa îneît le-ar fi greu să mai găsească pe altcineva care să-i susţină. între timp Fulkerson rezolva şi treburile interne ale lui Conrad, în loc să se ocupe de aspectele exterioare ale revistei; şi nu vedea cum va ajunge să stabilească ziua căsătoriei.

— Nu ştiu care din noi doi stă mai prost, March. In aceste împrejurări nu-mi dau seama dacă e mai bine să ai familie sau să-ţi doreşti să ai familie. Sigur, sigur, nu pot să-l grăbesc pe Dryfoos. N-ar fi frumos şi ar fi chiar periculos. Trebuie să aşteptăm.

Aproape că ajunsese să ia hotărîrea de a-i cere lui Dryfoos nişte bani ; n-avea nevoie de bani, dar vroia să-i facă o aluzie. Intr-o zi, cam la o săptămînă după ce Alma îl refuzase definitiv pe Beaton, Dryfoos intră în biroul lui March. Fulkerson era plecat, dar se pare că bătrînul nici nu-1 căutase.

După ce se aşeză, îşi puse pălăria pe podea, lîngă scaun, şi-l privi pe March un timp cu ochii săi bătrîni, care aveau strălucirea tuturor ochilor bătrini obişnuiţi cu insomnia. Apoi spuse de-a dreptul :

— Domnule March, n-ai vrea să mă scapi de treaba asta ?

— Nu vă înţeleg prea bine, începu March, dar înţelesese desigur că Dryfoos îi oferă proprietatea asupra *Magazinului bilunar,* în condiţii încă necunoscute, şi sufletul i se umplu de speranţe.

Bătrînul ştia că-1 înţelesese, aşa că nu-i mai dădu explicaţii.

— Plec să-mi duc familia în Europa, spuse el. Doctorul spune că s-ar putea să-i facă bine nevestei mele. Nici eu nu mă simt prea bine, fetele vor şi ele să meargă, aşa că plecăm. Prin urmare dacă vrei să mă scapi de treaba asta, cred c-aş fi dispus să ţi-o vînd aproape în orice condiţii.

Acum te-ai instalat definitiv şi nu-mi vine a crede că ţi-ar plăcea să te tot plimbi la vîrstă asta, şi m-am gîndit că poaţe ai vrea să preiei dumneata toată treaba.

Cînd Dryfoos rosti acest cuvînt pentru a treia oară, March îşi aminti de Fulkerson ; pînă să ajungă să pătrundă pe deplin înţelesul minunatei şanse ce i se oferea, fusese prea mîndru de sine ca să se mai gîndească la altcineva. Dar acum îşi aminti de Fulkerson, cam jenat şi încurcat, şi-i veni în minte împrejurarea cînd discutase ultima oară cu Dryfoos despre relaţia sa cu *Magazinul bilunar,* cînd acesta fusese arogant şi-i spusese că nu-i recunoaşte nici o autoritate în acest sens. Roşi dîndu-şi seama cît de departe se dusese cu gîndul fără a se împiedica de acest obstacol de morală profesională.

— Aţi vorbit cu domnul Fulkerson ? întrebă el.

— Nu, n-am vorbit. Nu-i vorba de cine conduce revista. E vorba de cine vinde şi cine cumpără. Ţi-o ofer dumitale mai întîi. Cred că Fulkerson n-o să se prea descurce fără dumneata.

March sesiză diferenţa substanţială dintre cele două situaţii şi se bucură că o sesizează, căci putea acţiona cu mai multă hotărîre dacă nu era constrîns de obligaţii impuse de principiul consecvenţei.

— Vă sînt recunoscător, domnule Dryfoos, foarte recunoscător, şi n-ar avea rost să vă ascund cît de fericit mă face propunerea dumneavoastră. Dar simt că nu am libertatea să o discut in absenţa domnului Fulkerson.

— Mă rog, foarte bine ! spuse bătrînul afectat imediat.

March se grăbi să adauge :

— Mă simt dator faţă de domnul Fulkerson din toate punctele de vedere. El m-a convins să vin aici şi n-aş putea nici măcar să mă gîndesc să iau o hotărîre fără el_

Afirmaţia lui suna a întrebare, iar bătrînul răspunse :

— Aşa e, înţeleg. Cînd se întoarce ? Pot să mai aştept.

Părea totuşi nerăbdător.

— Vine repede, spuse March uitîndu-se la ceas. N-a plecat decît pentru puţin timp, şi, în timp ce continua să vorbească cu Dryfoos, se întreba de^ce o fi venit să discute cu el mai întîi, dacă o fi vrut să compenseze oarecum neplăcerile pe care i le făcuse altădată sau dacă asta dovedea că nu prea avea încredere în Fulkerson sau că nu-1 plăcea prea mult. Indiferent care era adevărul, era

măgulitor pentru el.

— Aveţi de gînd să plecaţi curînd ? întrebă el.

— Cum ? Da... nu prea ştiu... aşa cred. Ne-am reţinut locuri pe un vapor franţuzesc. Mergem la Paris.

— Ah ! O să fie foarte interesant pentru domnişoare.

— Da. Cred că pentru ele ne şi ducem. Nici eu, nici nevastă-mea nu mai sîntem la vîrstă la care să-ncepem o viaţă nouă, spuse bătrînul necăjit.

— Poate totuşi o să vă facă bine, domnule Dryfoos, spuse March cu o bunăvoinţă sinceră, deşi îmbinată cu interesul egoist faţă de plănuita călătorie.

— Ştiu eu, poate că da, oftă bătrînul plecîndu-şi capul. Nu prea contează ce mai facem noi în puţinii ani ce ne-au mai rămas de trăit.

— Sper că doamna Dryfoos se simte bine, ca întotdeauna, rosti March simţind că atinge un subiect delicat şi dificil.

— Binişor, binişor, spuse bătrînul. Fiica mea, Christine, nu prea se simte bine.

— Ah ! exclamă March. îi era imposibil să se arate preocupat îndeaproape de această problemă. Amîndoi rămaseră tăcuţi o vreme, iar March căuta zadarnic în minte un subiect de discuţie care să-l ajute să umple timpul, cind auzi pe scări paşii lui Fulkerson.

— Salutare, salutare ! strigă el. Consiliu de familie ?

Ori de cîte ori întîlnea un grup de oameni cu preocupări comune, Fulkerson îl numea consiliu de familie sau zi de clacă, sau sesiune extraordinară, sau un adevărat conclav.

— Nu v-am văzut de mult, domnule Dryfoos. Chiar mă gînaeam s-o ştergem cu *Magazinul bilunar* cu tot, dar n-am reuşit să-l conving pe March.

Dădu mîna cu Dryfoos, împinse mai încolo hîrtiile de pe colţul biroului lui March, se aşeză acolo şi continuă să îndruge repede tot felul de prostii aşa cum făcea de obicei, aşteptînd ca altcineva să abordeze o problemă serioasă ; mai tîrziu îi spuse lui March că simţise că plutea în aer o problemă serioasă din clipa cînd intrase în încăperea unde se aflau el şi Dryfoos.

Dryfoos părea hotărît să-l lase pe March să înceapă discuţia, aşa încît, după ce-i adresă o privire întrebătoare, March spuse :

— Domnul Dryfoos ne-a propus să preluăm noi *Magazinul bilunar,* Fulkerson.

— Păi, n-ar fi rău. Ţi-ar conveni şi ţie, March & Fulkerson, editori şi proprietari, n-aş zice că sună rău, daca condiţiile sînt convenabile.

— Condiţiile sînt cele pe care le vreţi voi, spuse bătrînul. Eu nu mai am nevoie de afacerea asta... înghiţi în sec şi se opri ; ştiau la ce se gîndeşte şi-şi plecară privirile cuprinşi de milă. Dryfoos continuă : N-am să mai investesc bani in ea, dar tot ce-am investit rămîne valabil şi o să-mi daţi patru la sută.

Se ridică în picioare, iar March şi Fulkerson se ridicară de asemenea.

— Păi, rai se pare foarte corect, spuse Fulkerson. în ceea ce mă priveşte, afacerea-i ca şi încheiată. Cred că vrei să stai de vorbă cu soţia ta, nu-i aşa, March ?

— **Da,** aş vrea, spuse March. Îmi dau seama că e o ocazie **rară,** dar vreau să stau de vorbă cu soţia mea.

— Atunci, e-n ordine, spuse bătrînul. Daţi-mi de veste ifiîîine.

Plecă, iar Fulkerson începu să danseze prin cameră. îl prinse pe March de mijloc şi încercă să-l ia la vals ; băiatul de serviciu apăru în uşă şi-i privi încîntat.

— Stai, stai, zăpăcitule ! exclamă March încremenind pe loc.

— Parcă ne-a picat din cer, spuse Fulkerson. De azi într-o săptămînă mă-nsor. Nu fac nici invitaţii ! Tra-la-la? Tra-la-la ! Ce crezi tu că-nseamnă asta, March ? întrebă el devenind deodată serios. Ce-o fi punînd la cale ? Sau o fi înnebunit ? Parcă nici nu mai e DryfooS pe care-1 Ştiam.

— Poate că a strîns destui bani, începu March, aşa că nu-1 mai interesează.

— Ei, asta-i ! Eşti poet ! Nu ştii că un astfel de om cu cît are mai mulţi bani, cu atît ţine mai mult la bani ? O li vreo toană de-a lui... cum a făcut cu înmormîntarea lui Lindau... Să fiu al naibii, March, pentru *tine* a făcut-o!

— Ei, asta-i! Nu fi poet, Fulkerson !

— **Ba** da ! Cred că l-a apucat dragostea de tine din ziua cind n-ai vrut să-l dai afară pe bătrînul Lindau. Zău că **aşa** a fost. Asta l-a cam zdruncinat. L-a făcut să priceapă că ai stofă în tine. **S-a** lăsat înşelat de aparenţe. Ascultă | Vin fi eu cu tine să stăm de vorbă cu doamna March, să-i explicăm cum stau lucrurile. O cunosc eu pe doamna Mai'ch ! Ar rămîne cu convingerea că habar n-ai în ce te

bagi. Are un respect profund pentru inteligenţa ta, dar e convinsă că n-ai pic de simţ practic. Ce zici ?

— Perfect, răspunse March bucuros; îi părea bine că-1 are alături pe Fulkerson, care să-i explice toate aspectele ; iar ea le pricepu pe dată. March se simţi mîndru de soţia lui. Era doar puţin necăjită că pierduseră timpul venind să-i ceară părerea într-o problemă atît de simplă. Domnul Dx-yfoos s-ar putea răzgîndi peste noapte şi atunci totul ar fi pierdut. Trebuie să se ducă imediat la el şi să-i spună că primesc, trebuie să-i trimită o telegramă.

— E ca şi cum am trimite un curier, are toate şansele să ajungă săptămîna viitoare, spuse Fulkerson. Nu, o să aşteptăm pînă dimineaţă şi-o să fie mai bine. Dacă o face din simpatie pentru March, aşa cum am spus, n-o să se răzgîndească peste noapte. Oamenii nu-şi modifică sentimentele faţă de March nici într-o viaţă întreagă. Ce ziceţi ?

Cînd Fulkerson sosi la redacţie a doua zi de dimineaţă foarte devreme, întocmai ca şi March, nu mai era aşa de convins de simpatia lui Dryfoos pentru March. Poate că domnişoara Woodburn îl mai temperase arătîndu-i că işi subestimează meritele, ceea ce o supăra pe dînsa mai mult decît pe eL

March îi spuse ceea ce uitase să-i spună în ziua precedentă, deşi voise s-o facă pe tot parcursul discuţiilor lor aprinse : că familia Dryfoos pleacă în străinătate.

— Nu mai spune ! strigă Fulkerson. Va să zică ăsta-i adevărul. Mi-am dat eu seama că e *ceva* la mijloc !

Dar acest aspect nu-i schimbă cu nimic convingerea doamnei March că numai simpatia domnului Dryfoos pentru soţul ei îl determinase să-i facă această ofertă extraordinară şi-i reaminti că i-o făcuse mai întîi lui, fără să ţină cont de Fulkerson.

— Poate că domnul Dryfoos s-a schimbat, continuă ea, poate i s-a mai muiat inima şi nu mai consideră banii lucrul cel mai de seamă pe lume. A trecut prin atîtea, sărmanul, îneît nici n-ar fi de mirare !

— Oare evenimentele exterioare reuşesc să ne schimbe ? medită soţul ei cu glas tare. Ajungem să ne formăm asemenea păreri din cauza romancierilor, care sînt într-adevăr răspunzători de felul cum gîndesc oamenii astăzi. Dar mă îndoiesc că este aşa, mai ales cînd

evenimentul exterior este o întîmplare de seamă, ceva de proporţiile unui cataclism, cum a fost durerea sfîşie- toare prin care a trecut Dryfoos.

— Atunci ce ne face să ne schimbăm ? întrebă şotia sa aproape furioasă pe el din pricina ereziilor pe care le rostea.

— Păi, Sfîntul Duh ce sălăşluieşte în noi, deşi nu prea ne vine s-o recunoaştem. Sună cam fals în vremea noastră. Dar strămoşii care susţineau aşa ceva nu erau departe de adevăr. Ei ştiau că sufletul ascultă de glasurile blînde şi domoale şi nu de sunetul trimbiţelor destinului. Poate că ar trebui să spun că nu ne-am schimbat deloc ; am evoluat. Este efectul caracterelor multiple prezente în fiecare din noi; sîntem toţi alcătuiţi din mai multe caractere, iar uneori este predominant unul, alteori altul. Din cîte mi-a spus Fulkerson, Dryfoos este înzestrat cu resurse de a face lucruri mult mai bune decît a făcut pînă acum şi poate că a venit vremea să-şi spună cuvîntul latura lui bună. A încetat dezvoltarea într-o direcţie şi a început în alta, asta-i tot. Moartea fiului său nu l-a schimbat pe Dryfoos, l-a ameţit, l-a năucit, dar nu l-a putut schimba. A fost un eveniment ca oricare altul, care trebuia să se petreacă, la fel ca propria sa naştere. Era pre- văzut de la facerea lumii şi a fost în totalitate rezultatul apariţiei sale pe faţa pămîntului.

— Basil ! Basil ! strigă soţia lui. Asta-i fatalism !

— Adică tu crezi că o vrabie cade la pămînt fără ştirea Domnului ? întrebă el şi rîse provocator. Dar continuă şi *ttai serios : Eu, unul, nu pricep ce sens au toate, Isabel, deşi cred că au un sens pozitiv. Ce-a spus Isus însuşi ? Că dacă unul s-ar scula din morţi n-ar servi la nimic. Şi totuşi sîntem veşnic în căutare de miracole. Cred că bătrînul acela nefericit suferă sincer de pierderea fiului, său, cu care era rău, fără să aibă de fapt intenţia de a fi rău, căci îl iubea şi vroia să fie mîndru de el. Da, cred ţâ moartea lui nu l-a schimbat nici cît cea mai măruntă întimplare din şirul de întîmplări de demult, ce i-au modificat firea de la începuturi. Dar de ce ţi se pare că s-a schimbat ? Pentru că-mi oferă *Magazinul bilunar* în condiţii avantajoase ? El singur recunoaşte că nu-1 mai interesează treaba asta şi-şi dă seama perfect că n-o să reuşească să-şi scoată banii fără să facă mari restrîngeri. în Momentul de faţă n-ar putea sâ vină şi să se recunoască drept proprietarul revistei şi să o vîndă

decît dacă ne-o vinde nouă pentru o cincime din ceea ce a investit. Ne-o Poate 'vinde la preţul integral, iar patru la sută nu-i o dobîndă mică pînă-şi capătă banii. Pentru noi e un noroc, dar trebuie să ne punem întrebarea dacă norocul ne vine de la Dryfoos sau dacă e un dar divin. Dacă nu-i decit un dar divin, n-am de gînd să fiu recunoscător.

March rîse din nou, iar soţia lui spuse :

— E dezgustător !

— Aşa-i în afaceri, consimţi soţul ei. Afacerile sînt afaceri, dar nu spun că nu-s dezgustătoare. Lindau avea o părere proastă despre ele.

— Cred că în ciuda defectelor sale, domnul Dryfoos este un om mai bun decît era Lindau, declară soţia lui.

— Oricine are posibilitatea să ne ofere ceva mai bun prin *Magazinul bilunar,* spuse March.

Doamna March ştia că soţului ei îi place să-şi îmbrace cinismul în fraze lustruite, dar că, în fundul sufletului, simţea aceeaşi recunoştinţă sinceră, plină de umilinţă faţă de norocul ce le ieşise în cale.

XVII

Cînd se depărtă pentru ultima dată de Alma Leighton, Beaton era într-o dispoziţie excelentă, căci îşi dădea seama că ceea ce i se întîmplase era consecinţa firească nu atît a ceea ce făcuse, cît a ceea ce fusese. Mai tîrziu nu mai reuşi să vadă lucrurile aşa de limpede ; începu să nege adevărul, din experienţa sa de viaţă şi din dezbaterile cu sine însuşi ajunse la un alt punct de vedere : găsi cazuri de oameni care făcuseră lucruri mai rele şi avuseseră o comportare mai urîtă decît el şi totuşi nu suferiseră consecinţe atît de neplăcute. Apoi îşi dădu scama că aici intervenea jocul orb al norocului şi-şi spuse că numai asta îl făcea să vadă în rău tot ceea ce era bun în el, şi să profite de tot ceea ce-i ieşea în cale. în seara cînd soţii March îşi discutau perspectivele de viitor, Beaton porni spre Christine Dryfoos într-o stare de spirit în care se îmbinau înclinaţiile sale spre literatură, spre ceea ce era fals şi strident, fără a avea însă nici un scop precis. Era conştient de starea sa de spirit, dar totdeauna preferase să lase la voia întîmplării desfăşurarea evenimentelor vieţii sale şi, cum întîmplarea hotărîse atît dc nefavorabil în privinţa Almei Leighton, lăsă şi acum totul

în seama întâmplării. în esenţă, deşi nu chiar în această formulare, cam astea îi erau gîndurile in timp ce se îndrepta spre marginea oraşului, cu intenţia de a face o primă vizită la familia Dryfoos, unde fusese practic invitat sâ revină. Simţea o bucurie impertinentă dîndu-şi seama cit de mult îşi amînase vizita ; dacă revenea, o făcea în condiţiile pe carc avea să le hotărască el şi pe care intenţiona să le formuleze dur şi umilitor. Intenţiile sale rămîneau totuşi imprecise, instabile, fiind mai degrabă premiza unor intenţii, reflectarea unei stări de ^ spirit.

Era aşteptat mai de mult. Christine aflase de la Mela că tatăl ei trecuse pe la atelierul lui Beaton, iar apoi se năpustise asupra bătrînului şi aflase de la el toate amănuntele discuţiei. îl făcuse de două parale pentru bunele intenţii ce le nutrea pentru ea şi care-1 determinase să se ducă la Beaton. Clocotea de furie, de ruşine şi de ură ; îi spuse că nu reuşise decît să înrăutăţească mai mult lucrurile şi că se umilise zadarnic ; n-o înduioşa nici vîrstă, nici depresiunea sufletească a tatălui ei, care nu avu puterea să i se împotrivească. Urlă la el făcînd să se cutremure toată casa de furia ei, dar, cînd se linişti, începu să nutrească vagi speranţe de pe urma demersului tatălui ei. Nu mai stătea toată ziua în pat; se îmbrăca în fiecare seară într-o rochie pe care i-o admirase Beaton şi stătea pînă la o anumită oră şi-l aştepta. îşi stabilise in minte o zi limită spunîndu-şi că, dacă vine pînă atunci, o să-l ierte pentru toată suferinţa ce i-o pricinuise. Dincolo de aceasta îşi propusese să-1 convingă pe tatăl ei s-o ducă în Europa ; simţea că nu va mai putea trăi in America sub povara dublei umilinţe ce suferise.

Beaton sună şi, în timp ce aştepta să i se deschidă, un capriciu impertinent îl îndemnă să întrebe dacă domnişoarele sînt acasă în loc să întrebe de tatăl lor, aşa cum bănuia că va face. Servitoarea care deschise uşa tai locul lacheului irlandez morocănos de altădată era la fel de nesigură ca şi el cînd & răspunse că domnişoarele sînt acasă.

O găsi pe Mela in salon. La început păru speriată, dar parcă se linişti văzîndu-1 aşa de calm. Beaton o întrebă dacă nu va avea plăcerea s-o vadă şi pe domnişoara Dryfoos, iar Mela îi răspunse că slujnica se dusese probabil s-o

anunţe şi pe ea. Mela era în doliu, iar Beaton remarcă ce bine se armoniza blana de samur cu părul ei bogat, de un blond roşcat; se întrebă cum i-ar sta Christinei.

Christine apăru, dar nu în ţinută de doliu. Beaton îşi închipui că e îmbrăcată în rochia neagră de mătase cu dantelă albă veneţiană la gît, pe care i-o admirase cîndva, tocmai pentru că o admirase el. Obrajii îi ardeau ca focul, pielea albă era de un alb nefiresc. Avea un evantai negru, moale, din pene de păun, pe care, după ce dădu mîna cu Beaton, începu să-l mişte încet, amintindu-i astfel de seara cînd o cunoscuse. Nu avea nici un fel de gînduri, în afara celor legate strict de propria sa persoană, şi nu era în stare să turuie întruna ca Mela. Trecuse ziua cînd îşi promisese că-l va ierta; dar, în timp CP el vorbea, Christine simţi cum o cuprinde iarăşi dragostea pentru el, iar înfruntarea propriilor sale dorinţe — de a-l urî şi de a-l iubi — o ameţea ca un vîrtej. Il privi neîncrezătoare parcă de prezenţa lui reală în faţa ochilor ei. Niciodată nu fusese aşa de frumos, cu ochii lui visători dan- sînd sub părul bogat, ce-i cădea pe frunte şi cu barba neagră, ascuţită, conturată precis pe albul strălucitor al cămăşii. Glasul lui domol, unduitor, misterios o liniştea ; cînd Mela ieşi din cameră să aducă ceva şi Beaton veni şi se aşeză lîngă ea, Christine se înfioră.

— Vă e frig ? o întrebă, iar fata simţi în ironia tăioasă a glasului lui că-şi dă seama cu bucurie de puterea ce o exercita asupra ei, aşa cum simte probabil o fiară sălbatică gustul captivităţii în glasul stăpînului său. Şi totuşi îşi spuse că l-ar ierta chiar şi acum, dacă i-ar cere mîna.

Mela se întoarse, iar discuţia reveni la tonul iniţial, dar Beaton nu spusese nimic care să-i sugereze Christinei ce dorea ea să audă, şi-şi dădu seama că nici nu va spune. Inima începu să-i ardă ca o flacără în piept.

— I-ai zis că plecăm în Europa ? întrebă Mela.

— Nu, răspunse Christine scurt, privind evantaiul deschis în poala ei.

Beaton întrebă cînd pleacă, apoi se ridică şi spuse că, dacă pleacă atît de curind. Drobabil că nu va mai avea **prilejul să le vadă, decît dacă se vor întîlni la Paris ; s-ar putea să plece şi el în timpul verii. îşi spuse că jucase cinstit partida cu Christine şi ajunsese la concluzia că lucrurile n-or să meargă.**

Christine se ridică abia respirînd parcă şi-l însoţi automat pînă la uşa sufrageriei; veni şi Mela, care, în timp ce el îşi punea paltonul, trăncănea şi pălăvrăgea voioasă cu toată lumea. Christine rămase cu ochii la el, gîndindu-se că este şi mai frumos îmbrăcat în palton, iar focul ce-o mistuia se înteţi mai aprig. Simţea că-i e mai drag decît viaţa însăşi şi că l-a pierdut, iar sufletul ei ne- stăpînit fu cuprins de patima ce face o femeie să ucidă j bărbatul pe care-1 iubeşte sau să distrugă cu vitriol frumuseţea celui pe care nu-1 poate avea. Beaton dădu mîna cu Mela şi spuse cu glasul său cu acorduri de harpă :

— Rămîneţi cu bine !

Cînd întinse mîna spre Christine, ea i-o împinse în lături şi scoase un ţipăt, se repezi ca o fiară întinzînd ambele mîini spre faţa ce se aplecase spre ea. Beaton făcu iute un pas înapoi şi după o clipă de uluire, deschise uşa din spatele lui şi ieşi în goană în stradă.

— Bravo, Christine Dryfoos ! spuse Mela. Sărişi la el ca o panteră !

— Nu-mi pasă ! ţipă Christine. O să-i scot ochii !

O luă la fugă în sus pe scări, spre camera ei, lăsîndu-i Melei grija de a da explicaţii, ceea ce ea făcu în termenii cuveniţi.

Fără să ştie cum, Beaton se trezi în atelierul său lac de transpiraţie şi gîfîind. Probabil că o ţinuse tot intr-o fugă. Cu mîini tremurătoare aprinse un chibrit şi se privi în oglindă. Se aştepta să vadă pe obraji urmele sîngerînde ale unghiilor ei, dar nu văzu nimic. îşi simţi din plin umilinţa ; totul era aşa de josnic, de murdar şi de vulgar ; totul era aşa de drept şi pe deplin meritat.

Printre bibelourile prăfuite de pe poliţă se afla un pistol pe care-1 ţinea încărcat din pricina unei pisici din cartier. îl luă, se aşeză şi rămase cu ochii la gura ţevii dorindu-şi să se descarce din întîmplare şi să-l omoare, îi lunecă printre degete, căzu pe podea şi se auzi un pocnet ; Beaton sări în sus simţind că a fost împuşcat. Dar constată că este încă în viaţă, avînd doar o dîră ustură-

toare pe obraz cum i-ar fi putut lăsa unghia Christinei.

începu să rîdă cinic recunoscînd că şi-a primit pedeapsa aşa cum merita şi că povestea lui nu poate îmbrăca haina demnă a unei tragedii.

XVIII

Soţii March şi Fulkerson conduseră^ familia Dryfoos, care se îmbarca pe un vas franţuzesc. Relaţiile oficiale nu le mai impuneau obligaţia de a se **purta** amabil **şi** de **aceea gestul lor dovedea** mai multă **căldură.** *Magazinul bilunar* **trecuse în proprietatea comună** a **lui** March şi **Fulkerson, amănuntele fiind stabilite** de **Dryfoos** cu **o duritate ce-i lăsă doamnei March convingerea că regenerarea lui este incompletă.** Şi **totuşi, cînd îl văzu** pe vapor,
i se facu mila de el ; arăta istovit şi uluit ; nici chiar **doamna Dryfoos nu-ţi** inspira atîta milă, cu toate că-i **tremura capul** şi **nu prevestea** dccît **rău** Mela le purta de **grijă amîndurora şi încerca să-i înveselească.**

— Le-am zis eu c-o să-i întinerească cu zece ani, spuse ea. Călătoria o să le facă bine şi scăpăm şi de toată şleahta de servitori care ne-au mîncat sufletul acolo, la ' ew York. Urăsc oraşul ăsta h spuse ea ca şi cînd l-ar fi părăsit deja. Da, merge şi doamna Mandel cu noi, adăugă ea observînd că doamna March privea spre locul unde doamna Mandel stătea de vorbă cu Christine în partea cealaltă a cabinei. Christine s-a certat cu ea la cuţite şi era gata-gata să plece. Dar mai alaltăieri Christine s-a arătat dornică s-o îmbuneze, iar acum sînt nedespărţite. Oricum, nu prea ştiu ce ne făceam fără ea. Doar e singură din familia *noastră* **care ştie franţuzeşte.**

Ochii doamnei March erau în continuare aţintiţi spre **Christine :** chipul **ei purta o expresie sălbatică şi ascunsă. Parcă se controla tot timpul să nu arate că aşteaptă pe cineva.**

în timp ce se îndreptau spre casă legănaţi de tramvai pe Christopher Street, doamna March îi spuse soţului ei :

- Ştii, la **un moment dat am avut impresia** că **e îndrăgostită de individul ăla îngrozitor, domnul Beaton ai tău, şi că el se distrează pe seama ei.**

[1]

— Pot să accept multe, Isabel, spuse March, dar tare n-aş vrea să mi- pui în cîrcă pe Beaton. Este în totalitate invenţia altui individ, domnul Fulkerson al tău.

— Mă rog, sper că o să vă descotorosiţi de el în urma | schimbărilor ce le veţi face.

Schimbările erau menite să organizeze conducerea *Magazinului* ***bilunar*** pe baze mai economice, dar prin însăşi natura lor nu puteau presupune îndepărtarea lui % Beaton. Se dovedise tot timpul capabil şi devotat interese- * lor revistei şi noii proprietari îl păstrară cu bucurie alături de ei. Iar el rămase cu bucurie, cu toate că arboră o , indiferenţă distantă cînd discutară noile condiţii. în fond | era c^n lient că e un farsor, dar cel puţin îşi putea spune cu to'i'ă sinceritatea că icum nu prea mai era în situaţia ruşinoasă de a primi bani le la Dryfoos.

March şi Fulkerson îşi reorganizară unele sectoare unde cheltuielile păruseră necesare atît timp cît cheltuiseră din banii altuia ; era foarte firesc. Fulkerson prelua şi sectorul lui Conrad, iar March constată că se poate dispensa de Kendricks în calitate de adjunct, calitate ce i-o atribuise Fulkerson în ultimul timp, cînd constatase că March este prea aglomerat. Micşorară numărul articolelor ilustrate şi reorganizară sistemul de plată al colaboratorilor pe principiul strict al încasărilor, conform cu ideea iniţială de colaborare ; înainte îşi permiseseră să-şi răsplătească generos colaboratorii fără a ţine cont de încasări.

Peste un timp Fulkerson se căsători şi-şi făcu voiajul de nuntă pe aceeaşi rută pe care o aleseseră şi soţii March : la Niagara şi apoi pe rîul St. Lawrence pînă la Quebec. Avură bucuria de a călători de la Montreal la Quebec pe acelaşi vapor pe care Fulkerson îl cunoscuse pe March.

Rămaseră foarte buni prieteni, iar între soţiile lor aproape că nu se ivi rivalitatea care alterează de obicei relaţiile dintre soţiile partenerilor. La început doamnei March nu-i plăcea că doamna Fulkerson vorbeşte despre soţul ei ca fiind „proprietarul" revistei, iar despre March ca fiind „redactorul" revistei, dar se lămuri că aceasta era doar o

convenţie prin care se sublinia funcţia predominantă a fiecăruia dintre ei, fără intenţia de a afirma sau nega ceva. Ca o contribuţie la sărbătorirea noii formule de colaborare — sărbătorire pe care Fulkerson ţinu

s-o facă sub forma unui mic banchet •=— colonelul Woodburn le oferi relatarea atitudinii generoase a lui Fulker-6on în împrejurarea hotărîtoare cînd se pusese problema alegerii între Dryfoos şi March. Lui Fulkerson nu-i plăcu intervenţia, dar doamna March îi spuse soţului ei că, orice s-ar întîmpla de acum înainte, nu va mai avea nici un fel de suspiciuni în privinţa iui Fulkerson şi-l întrebă dacă nu crede că e cazul să-i ceară scuze pentru îndoielile pe care le avusese. March îi răspunse că nu i se pare necesar.

Soţii Fulkerson îşi petrecură vara la un hotel de pe malul mării, nu departe de oraş, dar se întoarseră cui'înd în casa doamnei Leighton, unde urmează să locuiască pînă-n primăvară, cînd vor amenaja apartamentul de burlac al lui Fulkerson. Doamna March, cu scrupulele ei bostoniene, găseşte că e cam ciudat să locuiască deasupra redacţiei *Magazinului bilunar,* dar vor avea şi o intrare separată, direct din stradă şi, de fapt la New York totul este posibil.

Pentru doamna şi **domnişoara Leighton viitorul** nu **anunţă maxi schimbări. Kendricks se duce adesea să-i vadă pe soţii Fulkerson, iar doamna Fulkerson susţine** că, **de fapt, vine s-o vadă pe Alma. Probabil că i-a atras atenţia încă din ziua cînd** s-au **văzut prima dată in casa lui Dryfoos, la înmormîntarea lui Lindau şi, cu toate că lui Fulkerson nu-i vine a crede** că un **asemenea sentiment se poate naşte într-o asemenea împrejurare, tot el recunoaşte că nu-i** nimic rău **in** asta **şi că trăsnetul** ne poate **lovi în orice clipă. Deocamdată** nu **există nici** o **dovadă** că **Alma răspunde sentimentelor lui Kendricks, dacă acesta are asemenea sentimente. Alma** a **expus cîteva lucrări** în **culori la expoziţia** din **toamnă,** dar **expoziţia** din toamnă **nu este niciodată** la fel de bună ca **cea din** primăvară. **Wetmore regretă** oarecum succesul **ei,** cu toate că **a** aju**tat-o** în **acest** sens. După părerea **lui, adevărata** ei **chemare** este **spre desenul în alb-negru** şi e **păcat** să **renunţe** la intenţia ei **iniţială** de a face **ilustraţie** de carte.

De la Paris s-a primit vestea logodnei domnişoarei Christine Dryfoos. Acolo întreaga familie a avut parte din plin de

succesul ce li se refuzase la New York. Mulţi | plutocraţi americani ajung la apogeu în Europa, unde societatea îi primeşte, cum s-ar zice, în variantă tradusă.

Curînd ziarele au sărbătorit sosirea în capitala civilizaţiei a primei familii de milionari americani îmbogăţiţi din . exploatarea gazelor naturale, iar într-o staţiune balneară franceză Christine şi-a găsit fericirea : un nubil împovărat de datorii actuale şi de dueltfri trecute. Fulkerson spune că tatăl se va ocupa de datorii, iar Christine de duelist.

— Se spune că, în general, bărbaţii aştia îşi biciuiesc nevestele. Cred că n-ar fi prudent să încerce, decît dacă s-a antrenat cu o panteră.

într-o zi, nu mult după întoarcerea în oraş din scurta vacanţă de vară pe care şi-o puteau permite, soţii March o întîlniră pe Margaret Vance. In prima clipă n-o recunoscură din pricina îmbrăcăminţii de călugăriţă pe care o purta ; dar dînsa le zîmbi binevoitor, aproape bucuroasă să-i întîlnească, şi cu toate că nu se opri să le vorbească, ci trecu grăbită împreună cu o altă călugăriţă, doamna şi domnul March citiră în ochii ei o linişte mai presus de înţelegerea omenească.

— Uite, şi-a găsit împăcarea, în privinţa asta nu încape îndoială, spuse el privind cum rochia neagră fîlfiie în ritmul mersului ei lejer, specific călugăriţelor.

— Da, acum poate să facă oricît de mult bine, oftă soţia lui. Mă întreb.:, oare i-o fi spus ceva tatălui lui Conrad despre discuţia avută cu el în ziua cind a murit ?

— Nu ştiu. Nu contează. Oricum, c foarte bine. Ea n-a g^şit cu nimic. Chiar dacă, fără să vrea, l-a trimis la moarte, a murit în slujba lui Dumnezeu, în slujba omului.

— Da, dar...

— Nu putem decît să ne încredem în expresia ochilor ei.